

NORDISKA RÅDET

8:e SESSIONEN

1 9 6 0

REYKJAVÍK

STOCKHOLM 1960

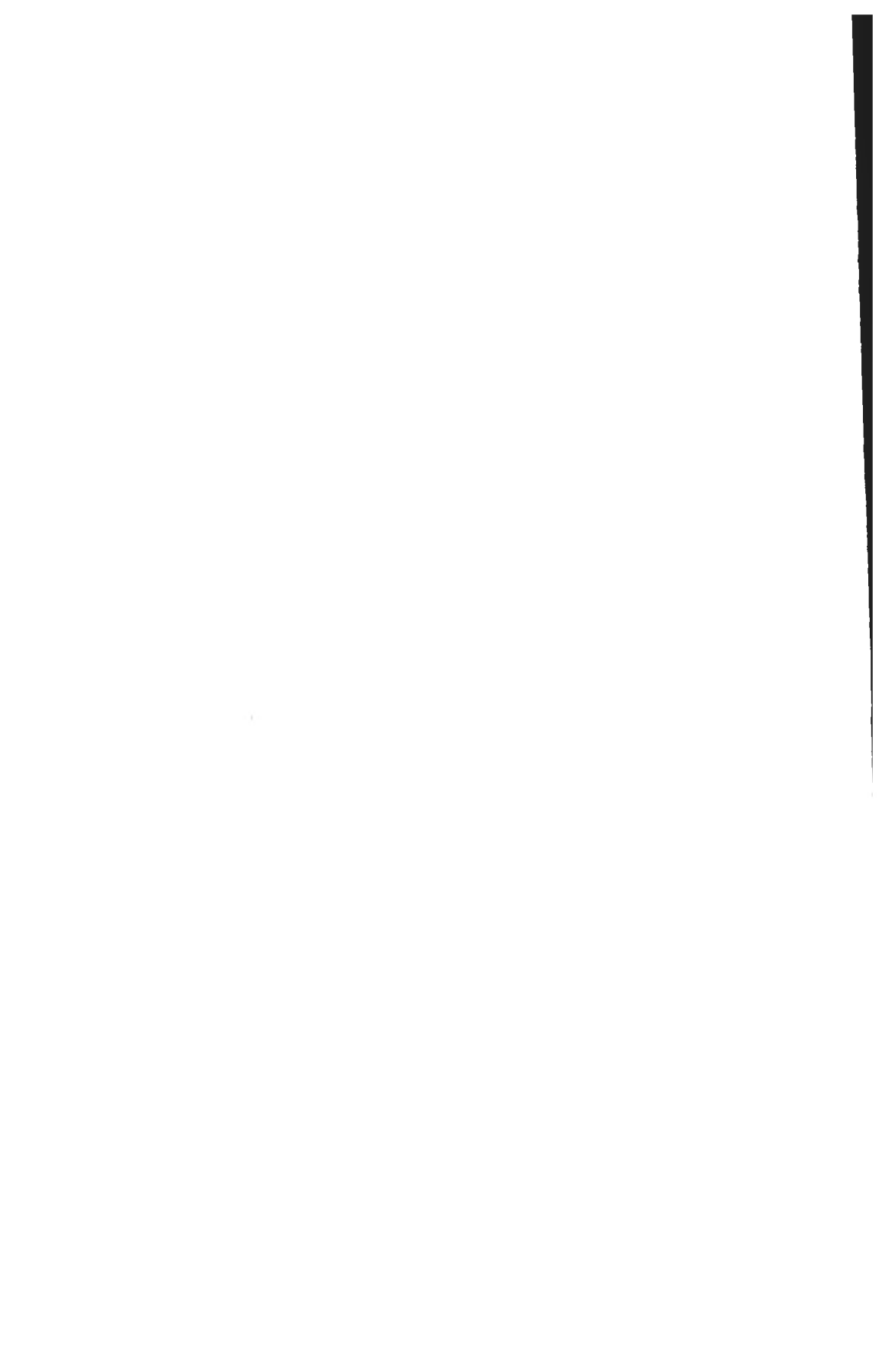
KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Redaktör: Tryggve Byström

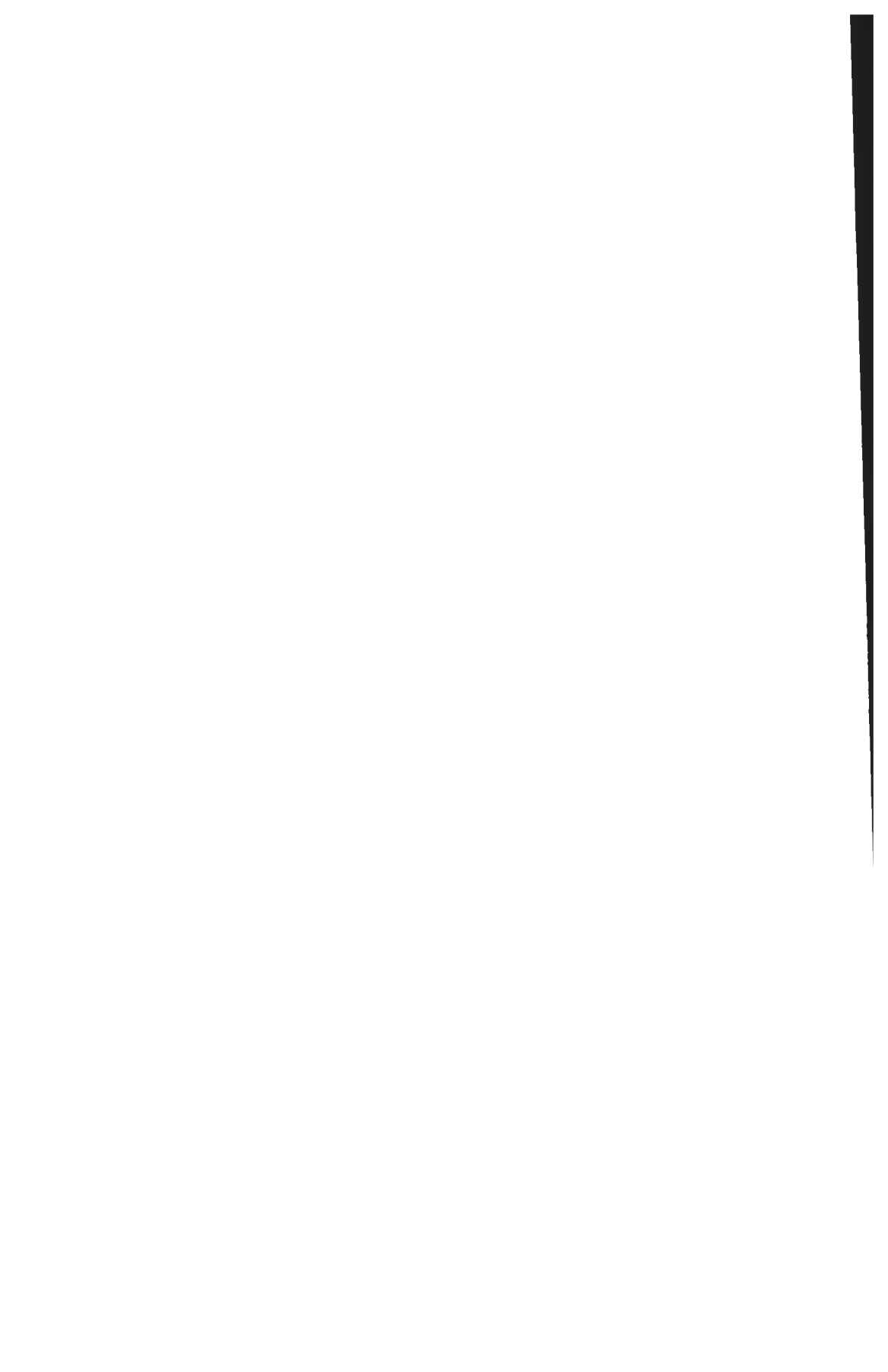
Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	8
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	10
Saklista	20
Sakernas fördelning på utskott	23
Översikt över sessionen	25
Protokoll	27
Saker m. m.	123
Medlemsförslag (A-saker)	125
Berättelser (C-saker)	324
Meddelanden (D-saker)	330
Dokument utanför saklistan	407
Utskottsförslag m. m.	475
Riktlinjer för utskottsarbetet	477
Juridiska utskottet	479
Kulturutskottet	491
Socialpolitiska utskottet	504
Trafikutskottet	514
Ekonomiska utskottet	521
Beslut	527
Rekommendationer	529
Övriga beslut (utom val)	554
Val	557
Författningar rörande Nordiska rådet	559
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	565
Register	571
Översikt över sakernas behandling	573
Personregister	579
Ämnesregister	584
Supplement: Tal vid Þingvellir den 29 juli 1960	589

Plan över sessionssalen

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar samt valda medlemmar och suppleanter av Nordiska rådet.

Sedan Nordiska rådets presidium med stöd av rådets bemyndigande fattat beslut om tidpunkten för rådets åttonde session, får presidiet härmed jämlikt § 1 arbetsordningen för rådet meddela, att nämnda session kommer att äga rum i Reykjavík med början den 28 juli 1960. Sammanträdena kommer att hållas i Alltingshuset¹.

Enligt § 3 arbetsordningen skall regerings- och medlemsförslag ha ingivits till vederbörande lands sekretariat senast den 28 maj 1960 och meddelanden och berättelser senast den 28 juni 1960.

Såsom presidiet i skrivelse till regeringarna av den 14 mars 1960 anfört, är det önskvärt, att i förekommande fall meddelanden avlämnas om möjligt icke senare än den 20 juni 1960.

Köpenhamn den 14 mars 1960

För Nordiska rådets presidium

Bertil Ohlin

¹ Senare ändrat till Islands universitets huvudbyggnad.

Medlemslista

(Upprättad enligt § 6 arbetsordningen och godkänd vid mötet den 28 juli 1960 med ändring beslutad vid mötet den 31 juli 1960)

Lista godkänd den 28 juli 1960:

R e g e r i n g s r e p r e s e n t a n t e r

<i>Benediktsson, Bjarni</i> , Island	<i>Jónsson, Ingólfur</i> , Island
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Jørgensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Erlander, Tage</i> , Sverige	<i>Kampmann, Viggo</i> , Danmark
<i>Gerhardsen, Einar</i> , Norge	<i>Karjalainen, Ahti</i> , Finland
<i>Gislason, Gylfi P.</i> , Island	<i>Kling, Herman</i> , Sverige
<i>Gudmunðsson, Guðmundur f.</i> , Island	<i>Lange, Gunnar</i> , Sverige
<i>Hannikainen, Antti</i> , Finland	<i>Nilsson, Torsten</i> , Sverige
<i>Harlem, Gudmund</i> , Norge	<i>Olesen, Søren</i> , Danmark
<i>Haugland, Jens</i> , Norge	<i>Skaug, Arne</i> , Norge
<i>Hosia, Heikki</i> , Finland	<i>Starcke, Viggo</i> , Danmark
<i>Hækkerup, Hans</i> , Danmark	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Jensen, Lars P.</i> , Danmark [ej närv. vid sessionen]	<i>Thoroddsen, Gunnar</i> , Island
<i>Johansson, Rune</i> , Sverige	<i>Thors, Ólafur</i> , Island
<i>Jónsson, Emil</i> , Island	<i>Törngren, Ralf</i> , Finland

V a l d a m e d l e m m a r

<i>Ahlkvist, Emil</i> , Sverige	<i>Fjærtøft, Bjarne</i> , Norge
<i>Andersen, Niels</i> , Danmark	<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige
<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Hegna, Trond</i> , Norge
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Horn, Svend</i> , Danmark
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Ericsson, John</i> , Sverige	<i>Johnsen, Hákon</i> , Norge
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Jónsson, Magnús</i> , Island
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge

<i>Knudsen, Hans R.</i> , Danmark	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige
<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland	<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland
<i>Kyttä, Harras</i> , Finland	<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland
<i>Kähönen, Urho</i> , Finland	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Langhelle, Nils</i> , Norge	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Larsen, Helge</i> , Danmark	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige
<i>Leikola, Erkki</i> , Finland	<i>Rönkkö, Tahvo</i> , Finland
<i>Leirfall, Jon</i> , Norge	<i>Salmela-Järvinen, Martta</i> , Finland
<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland	<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige
<i>Lyng, John</i> , Norge	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Meinander, Nils</i> , Finland	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige
<i>Moe, Finn</i> , Norge	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	<i>Strøm, Arne</i> , Norge
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Normann, A. C.</i> , Danmark	<i>Valdimarsson, Hannibal</i> , Island
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Olsen, Claudia</i> , Norge	<i>Weikop, O.</i> , Danmark
	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge

Ändring den 31 juli 1960:

Bland de valda medlemmarna ersattes Ragnhild Sandström, Sverige, av Gunnar Helén, Sverige.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämfte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmark

Regeringen

(Representanterna utsedda den 19 maj 1960)

<i>Kampmann, Viggo</i> , f. 10. Statsminister, København. (S)	<i>Bundvad, Kaj</i> , f. 04. Arbejdsminister, Roskilde. (S)
<i>Jørgensen, Jørgen</i> , f. 88. Undervisningsminister, Lejre. (RV)	<i>Olesen, Søren</i> , f. 91. Indenrigsminister, Hirtshals. (DR)
<i>Starcke, Viggo</i> , f. 95. Minister uden portefeuille, Lyngby. (DR)	<i>Jensen, Lars P.</i> , f. 09. Handelsminister, Silkeborg. (S)
<i>Hækkerup, Hans</i> , f. 07. Justitsminister, Frederiksberg. (S)	

Folketinget

(Valda den 7 oktober 1959 och — genom fyllnadsval — den 25 februari 1960 för tiden intill nästa val)

Socialdemokratiet (S)

Delegerede

- Einer-Jensen, O. E.*, f. 89. Forbundsformand, Frederiksberg.
- Andersen, Nina*, f. 00. Sekretær, København.
- Eriksen, Holger*, f. 94. Redaktør, Århus.
- Gram, Victor*, f. 10. Forretningsfører, København.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av Svend Horn, se under Stedfortrædere).

Stedfortrædere

- Knudsen, Hans R.*, f. 03. Redaktør, Nykøbing Mors.
(Delegeret vid 8:e sessionen.)
- Hansen, Poul*, f. 97. Forretningsfører, København.
- Olsen, Lars M.*, f. 05. Forlagsboghandler, København.
- Horn, Svend*, f. 06. Maskinarbejder, Nyborg.
(Delegeret vid 8:e sessionen.)

Delegerede

Hækkerup, Per, f. 15. Redaktør, Allerød.

Pedersen, Gustav, f. 93. Folketingets formand, København.

(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *Hans R. Knudsen*, se under *Stedfortrædere*.)

Stedfortrædere

Andresen, Kaj, f. 07. Overlærer, Horsens.

Rasmussen, Hans, f. 02. Forbundsformand, København.

Christiansen, Chr., f. 95. Fhv. minister, København.

Venstre (V)

Delegerede

Eriksen, Erik, f. 02. Fhv. statsminister, Ringe.

Buhl, Marius, f. 90. Fhv. realskolebestyrer, Tørring.

Nielsen, Harald, f. 96. Partisekretær, Frederiksberg.

Poulsen, Johan, f. 90. Lagtingsmedlem, førstelærer, Strænder, Færøerne.

(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *N. Chr. Christensen*, se under *Stedfortrædere*.)

Stedfortrædere

Damsgard, K., f. 03. Konsulent, Vester Skerninge.

Eriksen, Niels, f. 02. Gårdejer, Ringe.

Bro, Vagn, f. 94. Politimester, Køge.

Christensen, N. Chr., f. 96. Chefredaktør, Horsens.

(*Delegeret vid 8:e sessionen*.)

Det konservative Folkeparti (KF)

Delegerede

Kraft, Ole Bjørn, f. 93. Fhv. minister, Birkerød.

Toft, H. C., f. 14. Gårdejer, Uglev.

(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *O. Weikop*, se under *Stedfortrædere*.)

Thestrup, Knud, f. 00. Dommer, Herning.

Stedfortrædere

Sørensen, Poul, f. 04. Fhv. minister, Charlottenlund.

Weikop, O., f. 97. Fhv. minister, København.

(*Delegeret vid 8:e sessionen*.)

Lowzow, Marie Antoinette von, f. 99. Korpschef, Kirke Eskilstrup.

Det radikale Venstre (RV)

Delegerede

Normann, A. C., f. 04. Direktør, Helsingør.

Larsen, Helge, f. 15. Adjunkt, Nykøbing F.

Stedfortrædere

Gloerfelt-Tarp, Kirsten, f. 89. Fhv. kontorchef, Hellerup.

Kirkegaard, J., f. 01. Gårdejer, Holstebro.

Danmarks Retsforbund (DR)

Delegeret

Andersen, Niels, f. 17. Disponent, Silkeborg.

Stedfortræder

(*Se under Socialdemokratiet: Chr. Christiansen.*)

Finland**Regeringen**

(*Representanterna utsedda den 30 juni 1960*)

<i>Sukselainen, V. J.</i> , f. 06. Statsminister, Esbo. (MI)	<i>Karjalainen, Ahti</i> , f. 23. Handels- och industriminister, Helsingfors. (MI)
<i>Törnqren, Ralf</i> , f. 99. Statsministerns ställföreträdare och minister för utrikesärendena, Helsingfors. (Sv)	<i>Hannikainen, Antti</i> , f. 10. Justitieminister, Helsingfors. (MI)
	<i>Hosia, Heikki</i> , f. 07. Undervisningsminister, Orivesi. (MI)

Riksdagen

(*Valda den 4 februari 1960 för tiden intill nästa val*)

Suomen kansan demokraattinen liitto — Demokratiska förbundet för Finlands folk (Skdl)

Medlemmar

Enne, Yrjö, f. 98. Ingenjör, Helsingfors.

Kilpi, Eino, f. 89. Förutv. minister, redaktör, Helsingfors.
(*Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av Judit Nederström-Lundén, se under Suppleanter.*)

Kuusinen, Hertta, f. 04, Förutv. minister, redaktör, Helsingfors.

Rosenberg, Gösta, f. 11. Redaktör, Helsingfors.

Suppleanter

Tiekso, Anna-Liisa, f. 29. Studerande, Kemi.

Torvi, Irma, f. 13. Studiesekreterare, Uleåborg.

Nederström-Lundén, Judit, f. 98. Bokförrare, Åbo.
(*Medlem vid 8:e sessionen.*)

Backlund, Georg, f. 05. Redaktör, Helsingfors.

Maalaisliitto (Agrarförbundet) (MI)

Medlemmar

Kähönen, Urho, f. 10. Förutv. minister, generaldirektör, Karjalohja.

Suppleanter

Savela, Veikko, f. 19. Agronom, Lappajärvi.

- Rantamaa, Antti J.*, f. 04. Pastor, Joroinen.
- Saalasti, Kerttu*, f. 07. Förutv. minister, agronom, Nivala.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *Tahvo Rönkkö*, se under *Suppleanter*.)
- Virolainen, Johannes*, f. 14. Förutv. minister, agronomie och forstdoktor, Lojo.
- Niskala, Markus*, f. 90. Lantbrukare, Karunki.
- Rönkkö, Tahvo*, f. 05. Lantbrukstekniker, Sonkajärvi.
(Medlem vid 8:e sessionen.)
- Pentti, Arvo*, f. 15. Lantbrukare, Hämeenkyrö.

Sosialidemokraattinen puolue — Socialdemokratiska partiet (Sd)

Medlemmar

- Fagerholm, Karl-August*, f. 01. Förutv. statsminister, generaldirektör, Helsingfors.
- Lindblom, Olavi*, f. 11. Förutv. minister, generaldirektör, Esbo.
- Pitsinki, Kaarlo*, f. 23. Partisekretär, Helsingfors.

Suppleanter

- Henriksson, Gunnar*, f. 05. Chefredaktör, Helsingfors.
- Lindeman, Lars*, f. 20. Förbundssekretär, Ingå.
- Lehto, Lempi*, f. 96. Funktionär, Helsingfors.

Kansallinen kokoomus (Nationella samlingspartiet) (Kok)

Medlemmar

- Leikola, Erkki*, f. 00. Professor, Helsingfors.
- Rihtniemi, Juha*, f. 27. Partisekretär, Helsingfors.

Suppleanter

- Junnila, Tuure*, f. 10. Förutv. minister, fil. dr, Helsingfors.
- Innala, Aune*, f. 06. Vicehäradshövding, Helsingfors.

Svenska folkpartiet i Finland (Sv)

Medlem

- Österholm, John*, f. 82. Skolråd, Helsingfors.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *Nils Meinander*, se under *Suppleant*.)

Suppleant

- Meinander, Nils*, f. 10. Förutv. minister, professor, Helsingfors.
(Medlem vid 8:e sessionen.)

Sosialidemokraattinen oppositio — Socialdemokratiska oppositionen (Sd opp.)

Medlem

Simonen, Aarre, f. 13. Förutv. minister, bankdirektör, Helsingfors.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *Martta Salmela-Järvinen*, se under *Suppleant*.)

Suppleant

Salmela-Järvinen, Martta, f. 92. Verksamhetsledare, Helsingfors.
(*Medlem vid 8:e sessionen.*)

Suomen kansanpuolue (Finlands folkparti) (Kp)

Medlem

Kyttä, Harras, f. 12. Förutv. minister, hovrättsråd, Åbo.

Suppleant

Tenhiälä, Juho, f. 12. Lektor, Helsingfors.

Island

Regeringen

(*Representanterna utsedda den 27 juni 1960*)

Thors, Ólafur, f. 92. Forsättsrådherra (statsminister), Reykjavík. (Sj)

Guðmundsson, Guðmundur 1., f. 09. Utanrikisrádherra (utrikesminister), Hafnarfjörður. (A)

Benediktsson, Bjarni, f. 08. Dómsmálarádherra (justitieminister), Reykjavík. (Sj)

Jónsson, Emil, f. 02. Sjävarútvegs- och félagsmálarádherra (fiskeri- och socialminister), Hafnarfjörður. (A)

Thoroddsen, Gunnar, f. 10. Fjármálarádherra (finansminister), Reykjavík. (Sj)

Gíslason, Gylfi D., f. 17. Menntamála- og viðskiptamálarádherra (undervisnings- och handelsminister), Reykjavík. (A)

Jónsson, Ingólfur, f. 09. Landbúnaðar- og samgöngumálarádherra (jordbruks- och kommunikationsminister), Hella á Rangárvöllum. (Sj)

Alþingi (Altinget)

(Valda den 4 och 7 november 1959 för tiden intill nästa val)

(Efri deild (Övre avdelningen) = E; Neðri deild (Nedre avdelningen) = N)

Sjálfstæðisflokkurinn (Självständighetspartiet) (Sj)

Fulltrúar (Ombud)

Varafultrúar (Suppleanter)

Jónsson, Magnús, f. 19. Lögfræðingur
(jur. kand.), Reykjavík. E.

Björnsson, Ólafur, f. 12. Prófessor
(professor), Reykjavík. E.

Jónsson, Gísli, f. 89. Forstjóri (direk-
tör), Reykjavík. N.

Mathiesen, Matthías A., f. 31. Spari-
sjóðsstjóri (sparbanksförestanda-
re), Hafnarfjörður. N.

Framsóknarflokkurinn (Framstegspartiet) (F)

Fulltrúi (Ombud)

Varafultrúi (Suppleant)

Bjarnason, Ásgeir, f. 14. Óðalsbóndi
(lantbrukare), Ásgarður. E.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt
av Ólafur Jóhannesson, se under
Varafultrúi.)

Jóhannesson, Ólafur, f. 13. Prófessor
(professor), Reykjavík. E.
(Ombud vid 8:e sessionen.)

Alþýðuflokkurinn (Folkpartiet) (A)

Fulltrúi (Ombud)

Varafultrúi (Suppleant)

Ingimundarson, Sigurður, f. 13. Efna-
fræðingur (kemist), Reykjavík. N.

Finnsson, Birgir, f. 17. Framkvæmda-
stjóri (verkst. direktör), Ísafjörður.
N.

Alþýðubandalagið (Folkförbundet) (Ab)

Fulltrúi (Ombud)

Varafultrúi (Suppleant)

Olgeirsson, Einar, f. 02. Ritstjóri (re-
daktör), Reykjavík. N.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt
av Hannibal Valdimarsson, se un-
der Varafultrúi.)

Valdimarsson, Hannibal, f. 03. Fyrrv.
ráðherra, forseti Alþýðusambands
Íslands (företv. minister, Íslands
landsorganisations ordförande),
Reykjavík. N.
(Ombud vid 8:e sessionen.)

Norge

Regeringen

(Representanterna utsedda den 15 juli 1960)

<i>Gerhardsen, Einar</i> , f. 97. Statsminister, Oslo. (A)	<i>Harlem, Gudmund</i> , f. 17. Statsråd, sjef for Sosialdepartementet, Oslo. (A)
<i>Skaug, Arne</i> , f. 06. Statsråd, sjef for Departementet for handel og skipsfart, Oslo. (A)	<i>Haugland, Jens</i> , f. 10. Statsråd, sjef for Justis- og politidepartementet, Kristiansand. (A)

Stortinget

(Valda den 15 december 1959 för tiden den 1 januari 1960 till och med den 31 december 1960)

(Lagtinget = L; Odelstinget = O)

Det norske arbeiderparti (A)

Representanter

- Hegna, Trond*, f. 98. Redaktør, Stavanger. O.
- Hønsvald, Nils*, f. 99. Visepresident i Stortinget, fhv. statsråd, Sarpsborg. O.
- Moe, Finn*, f. 02. Fhv. ambassadør, Oslo. O.
- Seweriin, Rakel*, f. 06. Fhv. statsråd, Oslo. O.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *Magnhild Hagelia*, se under Varamenn.)
- Johnsen, Håkon*, f. 14. Lagerarbeider, Trondheim. O.
- Klippenvåg, Harry*, f. 13. Forretningsfører, Kirkenes. O.
- Strøm, Arne*, f. 01. Visepresident i Lagtinget, Lillestrøm. L.
- Langhelle, Nils*, f. 07. President i Stortinget, fhv. statsråd, Oslo. L.

Varamenn

- Hagelia, Magnhild*, f. 04. Revisor, Øyestad. L.
(Representant vid 8:e sessionen.)
- Jaklin, Ingvald*, f. 96. Redaktør, Tromsø. L.
- Svendsen, Hartvig*, f. 02. Bygnings-snekker, Ski. O.
- Remseth, Jakob*, f. 97. Fabrikkarbeider, Sauda. O.
- Engelstad, Gunvald*, f. 00. Smed, Ver-ran. O.
- Flatabø, Isak*, f. 96. Gårdbruker, Kvarn. O.
- Kalrasten, Gunnar*, f. 05. Skogsarbeider, Biri. O.
- Reinsnes, Peter O.*, f. 04. Gårdbruker, Sortland. O.

Høire (H)

Representanter

Lyng, John, f. 05. Lagmann, Skien. O.
Holm, Chr. L., f. 92. Forvalter, Kvinnherad. O.
Olsen, Claudia, f. 96. Kasserer, Tønsberg. O.

Varamenn

Petersen, Erling, f. 06. Professor, Bærum. O.
Warmedal, Johan Møller, f. 14. Lærer, Nøtterøy. O.
Willoch, Kåre Isaachsen, f. 28. Konsulent, Oslo. O.

Venstre (V)

Representanter

Røiseland, Bent, f. 02. Gårdbruker, Holum. L.
 (Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *Bjarne Fjærtøft*, se under *Varamenn*.)
Seip, Helge, f. 19. Redaktør, Bærum. O.

Varamenn

Fjærtøft, Bjarne, f. 99. Byfoged, Ålesund. O.
 (Representant vid 8:e sessionen.)
Vindenes, Erling, f. 00. Gårdbruker, Nordfold. O.

Senterpartiet (Sp)

Representanter

Leirfall, Jon, f. 99. Gårdbruker, Hegra. O.
Borten, Per, f. 13. Fylkesagronom, Flå. O.

Varamenn

Sandberg, Ole Rømer, f. 00. Gårdbruker, Furnes. O.
Leiro, Lars, f. 14. Gårdbruker, Voss. O.

Kristelig folkeparti (Kf)

Representant

Wikborg, Erling, f. 94. Høyesterettsadvokat, Oslo. L.

Varamann

Bondevik, Kjell, f. 01. Redaktør, Sauda. O.

Sverige

Regeringen

(Representanterna utsedda den 30 juni 1960)

- Erlander, Tage*, f. 01. Statsminister, Stockholm. (s)
- Nilsson, Torsten*, f. 05. Statsråd och chef för socialdepartementet, Stockholm. (s)
- Lange, Gunnar*, f. 09. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Stockholm. (s)
- Kling, Herman*, f. 13. Statsråd och chef för justitiedepartementet, Stockholm.
- Johansson, Rune*, f. 15. Statsråd och chef för inrikesdepartementet, Ljungby. (s)

Riksdagen

(Valda den 14 och 15 januari 1960 för tiden intill nästa val)

(Första kammaren = F; andra kammaren = A)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

- Sandler, Richard*, f. 84. Förutv. statsminister, f. d. landshövding, Stockholm. F.
(Förfall vid 8:e sessionen; ersatt av *Emil Ahlqvist*, se under *Suppleanter*.)
- Andersson, Birger*, f. 01. Redaktör, Tidaholm. F.
- Strand, Axel*, f. 93. Förste vice talman, Stockholm. F.
- Gillström, Anselm*, f. 99. F. d. chefredaktör, Skönsberg. F.

Suppleanter

- Ahlqvist, Emil*, f. 99. Riksbanksfullmäktig, Jordholmen. F.
(Medlem vid 8:e sessionen.)
- Pettersson, Georg*, f. 07. Skyddsassistent, Visby. F.
- Ranmark, Dagmar*, f. 99. Rektor, Värmlands Bro. F.
- Geijer, Arne*, f. 10. Landsorganisationens i Sverige ordförande, Stockholm. F.
-
- Jonsson, Sigfrid*, f. 10. Skogsarbetare, Strömsund. A.
- Ericsson, John*, f. 07. Förutv. statsråd, direktör, Stockholm. F.
- Ekendahl, Sigrid*, f. 04. Ombudsman, Stockholm. A.
- Gustafsson, Hans*, f. 12. Metallarbetare, Stockholm. A.
-
- Andersson, Arvid*, f. 00. Småbrukare, Ryggestad, Gunnarskog. A.
- Thapper, Fridolf*, f. 99. Metallarbetare, Finspång. A.
- Mellqvist, Sven*, f. 12. Förste kontorist, Falun. A.
- Alemyr, Stig*, f. 24. Rektor, Vimmerby. A.

Folkpartiet (fp)

Medlemmar

Osvald, Hugo, f. 92. Professor emeritus, Knivsta. F.
Ohlin, Bertil, f. 99. Förutv. statsråd, professor, Stockholm. A.

Suppleanter

Andersson, Axel, f. 99. Chefredaktör, Örnsköldsvik. F.

Rylander, Olov, f. 00. Landshövding, Uppsala, A.

Sandström, Ragnhild, f. 01. Folkskollärare, Teg. A.
 (Förfall vid 8:e sessionen 31/7; ersatt av Gunnar Helén, se under *Suppleanter*.)

Helén, Gunnar, f. 18. Docent, Salt-sjö-Duvnäs. A.

(*Medlem vid 8:e sessionen 31/7.*)
Nihlfors, Folke, f. 10. Förste byråsekreterare, Stockholm. A.

Högerpartiet (h)

Medlemmar

Ewerlöf, Knut, f. 90. Förutv. statsråd, f. d. direktör, Stockholm. F.

Skoglund, Martin, f. 92. Förste vice talman, Doverstorp. A.

Suppleanter

Andersson, Ebon, f. 96. Bibliotekarie, Stockholm. F.

Braconier, Jean, f. 07. Redaktör, Malmö. A.

Centerpartiet (cp)

Medlemmar

Eliasson, Lars, f. 14. Förutv. statsråd, lantbrukare, Korsnäs. A.

Pettersson, Anders, f. 88. Lantbrukare, Dahl, Vessigebro. A.

Suppleanter

Pålson, Olof, f. 93. Häradssdomare, Lit. F.

Nilsson, Jan-Ivan, f. 24. Lantbrukare, Tvärålund. A.

Gustafsson, Einar, f. 14. Lantbrukare, Kårby, Österstad. A.

Saklista

(Fastställd enligt § 9 arbetsordningen vid mötet den 28 juli 1960)

Medlemsförslag

- A 1. Uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall.
- A 2. Uppskjutet tilläggsförslag om gemensam läkarmarknad.
- A 3. Uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor.
- A 4. Uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete.
- A 5. Uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning.
- A 6. Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning.
- A 7. Uppskjutet medlemsförslag om högre nordisk hushållsutbildning.
- A 8. Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan.
- A 9. Medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (väckt av Nina Andersen, Margit Borg-Sundman, Per Borten, Sigrid Ekendahl, Hertta Kuusinen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Johan Poulsen, Rakel Seweriin och Hannibal Valdimarsson).
- A 10. Medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup).
- A 11. Medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (väckt av Nina Andersen, Magnhild Hagelia, Gunnar Henriksson, Claudia Olsen och Kaarlo Pitsinki).
- A 12. Medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (väckt av Birger Andersson, Gunnar Henriksson och Claudia Olsen).
- A 13. Medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (väckt av Nina Andersen, Birger Andersson, Magnhild Hagelia, Gunnar Henriksson, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen och Claudia Olsen).
- A 14. Medlemsförslag om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser (väckt av Markus Niskala och Ragnhild Sandström).
- A 15. Medlemsförslag om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna (väckt av Ebon Andersson, Jon Leirfall, Finn Moe, Hugo Osvald och Knud Thestrup).
- A 16. Medlemsförslag om de nordiska ländernas representation hos varandra (väckt av Ebon Andersson, Magnús Jónsson, Hugo Osvald, Knud Thestrup och Erling Wikborg).

- A 17. Medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen (väckt av Nils Hønsvald, Harras Kytä, Erkki Leikola, Jon Leirfall, Olov Rylander och Knud Thestrup).
- A 18. Medlemsförslag om Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (väckt av Birger Andersson, Vagn Bro, Svend Horn, Magnús Jónsson och Jon Leirfall).
- A 19. Medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (väckt av Nils Hønsvald, Jon Leirfall och Olov Rylander).
- A 20. Medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (väckt av Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Ole Bjørn Kraft, Jon Leirfall och Folke Nihlfors).
- A 21. Medlemsförslag om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (väckt av Gunnar Helén, Håkon Johnsen, Nils Langhelle, Helge Larsen och Helge Seip).
- A 22. Medlemsförslag om isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (väckt av Hans Gustafsson, Håkon Johnsen, Nils Langhelle och Helge Seip).
- A 23. Medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (väckt av Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald och Bertil Ohlin).
- A 24. Medlemsförslag om specialutbildning av experter för underutvecklade länder (väckt av Stig Alemyr, Per Hækkerup, Finn Moe och Helge Seip).
- A 25. Medlemsförslag om fördelningen av Nordiska rådets gemensamma utgifter (väckt av Emil Ahlkvist, Harras Kytä och Knud Thestrup).

Berättelser

- C 1. Berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor (överlämnad av Norges regering).
- C 2. Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (överlämnad av Sveriges regering).

Meddelanden

- D 1. Meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 2. Meddelanden om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 3. Meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare (överlämnat av Sveriges regering).

- D 4. Meddelanden om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 5. Meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar) samt
Tilläggsförslag om inrättande av gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien (väckt av Erkki Leikola och Kerttu Saalasti).
- D 5a. Meddelande om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (överlämnat av Islands regering).
- D 6. Meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 7. Meddelanden om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (överlämnat av Norges regering).
- D 8. Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).

Utanför saklistan förelades följande dokument för rådet:

- 1. Rapport från Nordiska rådets presidium.*
- 2. Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté.*
- 3. Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté.*
- 4. Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté.*
- 5. Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt».*

Sakernas fördelning på utskott

Juridiska utskottet

- A 5. Uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning.
- A 6. Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning.
- A 10. Medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.
- A 17. Medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen.
- A 19. Medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion.
- A 25. Medlemsförslag om fördelningen av Nordiska rådets gemensamma utgifter.

Kulturutskottet

- A 7. Uppskjutet medlemsförslag om högre nordisk hushållsutbildning.
- A 21. Medlemsförslag om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder.
- A 22. Medlemsförslag om isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder.
- D 1. Meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.
- D 2. Meddelanden om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk.
- D 5. Meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien samt
Tilläggsförslag om inrättande av gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien.
- D 5a. Meddelande om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor.
- D 8. Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.

Socialpolitiska utskottet

- A 2. Uppskjutet tilläggsförslag om gemensam läkarmarknad.
- A 3. Uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor.

- A 9. Medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning.
- A 11. Medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land.
- C 1. Berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor.
- C 2. Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet.
- D 3. Meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare.

Trafikutskottet

- A 14. Medlemsförslag om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser.
- A 18. Medlemsförslag om Islands deltagande i turistupplysningsarbetet.
- A 20. Medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader.
- D 4. Meddelanden om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder.
- D 7. Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige.

Ekonomiska utskottet

- A 15. Medlemsförslag om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna.
- A 16. Medlemsförslag om de nordiska ländernas representation hos varandra.
- A 24. Medlemsförslag om specialutbildning av experter för underutvecklade länder.
- D 6. Meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete.

Följande saker avgjordes av rådet utan utskottsbehandling:

- A 1. Uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall.
- A 4. Uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete.
- A 8. Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan.
- A 12. Medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg.
- A 13. Medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.
- A 23. Medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden.

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i samlingsalen i Islands universitets huvudbyggnad. Platsfördelningen i salen framgår av den sist i sessionshandlingarna intagna planen. För utskottens, delegationernas och presidiets möten, för sekretariatens och pressens arbete m. m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Torsdagen den 28 juli kl. 10.00—12.45 och 15.30—18.34

Söndagen den 31 juli kl. 10.30—12.58 och 15.00—16.23.

Utskottsmöten

Juridiska utskottet

Torsdagen den 28 juli kl. 12.45—12.50

Fredagen den 29 juli kl. 9.00—10.45

Lördagen den 30 juli kl. 9.00—12.30

Söndagen den 31 juli kl. 9.30—10.35

Kulturutskottet

Torsdagen den 28 juli kl. 12.45—12.55

Fredagen den 29 juli kl. 9.00—10.10

Lördagen den 30 juli kl. 10.00—12.00

Söndagen den 31 juli kl. 9.30—9.50

Socialpolitiska utskottet

Torsdagen den 28 juli kl. 12.45—13.00

Fredagen den 29 juli kl. 10.00—12.10

Lördagen den 30 juli kl. 10.00—11.30

Trafikutskottet

Torsdagen den 28 juli kl. 12.45—12.55

Fredagen den 29 juli kl. 9.00—10.35

Lördagen den 30 juli kl. 10.00—11.15

Söndagen den 31 juli kl. 10.15—10.20

Ekonomiska utskottet

Torsdagen den 28 juli kl. 12.45—12.55

Fredagen den 29 juli kl. 10.00—10.25

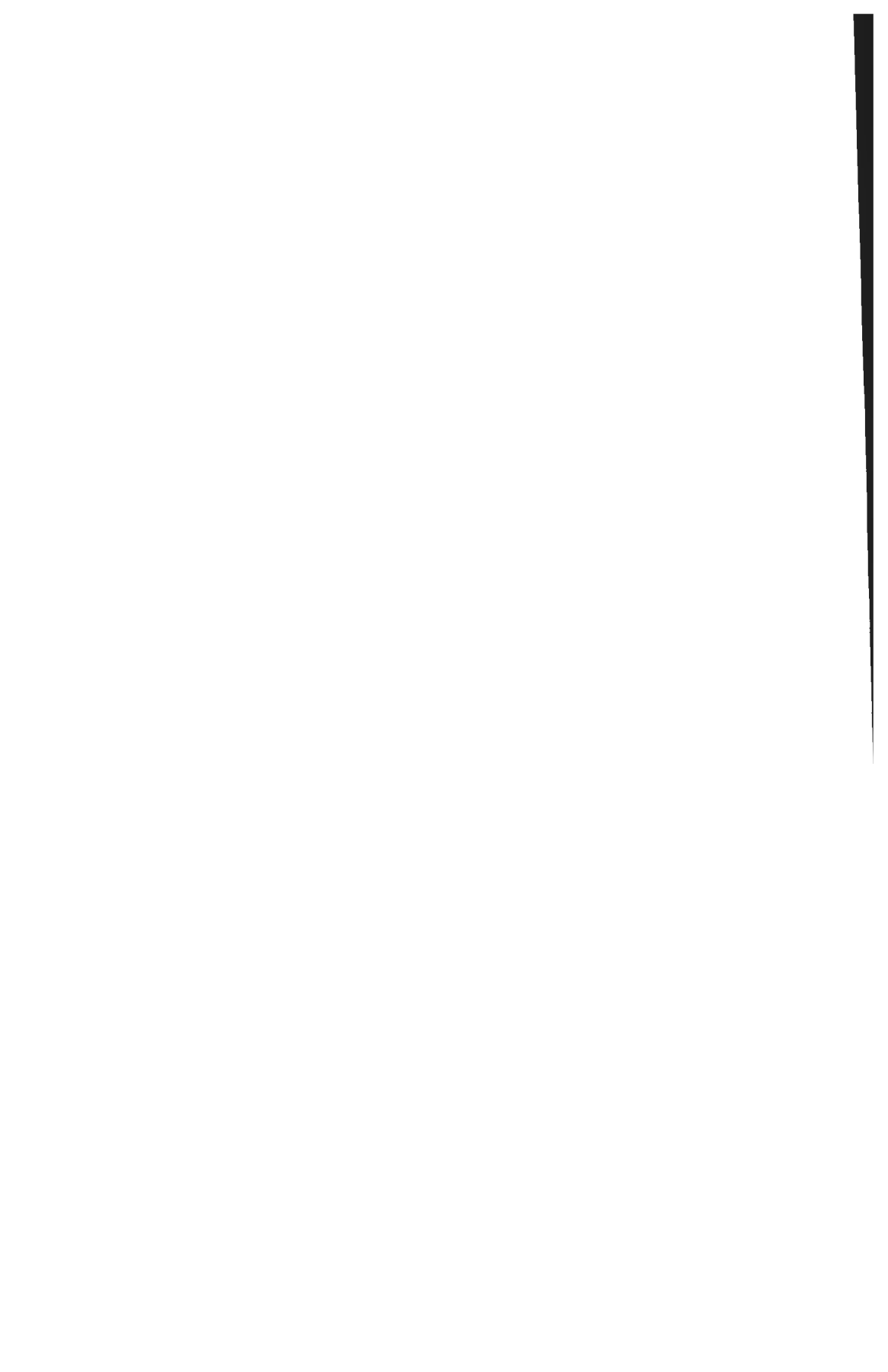
Lördagen den 30 juli kl. 9.30—11.55

Söndagen den 31 juli kl. 9.30—10.55

Särskilda arrangemang

- Torsdagen den 28 juli: Gudstjänst i universitetets kapell med predikan av Islands biskop Sigurbjörn Einarsson.
Lunch å restaurangen Lido (värd: Nordiska rådets isländska delegation).
Middag å Hótel Borg (värd: Islands regering).
- Fredagen den 29 juli: Utflykt över Hveragerði och Sog till Þingvellir.
Lunch vid Sog (värd: Reykjavíks stad).
Föredrag vid Þingvellir om platsens historia av Einar Ólafur Sveinsson och tal sammastädes av företrädare för Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges parlament [*se Supplement*].
Middag å restaurangen Valhöll, Þingvellir (värd: Islands Alting).
- Lördagen den 30 juli: Utflykt till Reykjalundur.
Mottagning hos Islands president á Bessastaðir.
Supé (värdar: Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges ambassadörer).
- Söndagen den 31 juli: Lunch å Sjálfstæðishúsið (värd: Nordiska rådets isländska delegation).

PROTOKOLL

Protokoll

1:a mötet (1:a avd.)

Torsdagen den 28 juli 1960 kl. 10.00

Presidenter: Ohlin (1—3) och Gísli Jónsson (4—10)

Dagordning:

1. Öppningsanförande av president Ohlin
2. Namnupprop; godkännande av medlemslista
3. Val av presidium
4. Anförande av den nyvalde presidenten
5. Meddelande av tillåtelse att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen
6. Fastställande av saklista
7. Tillsättande av utskott
8. Val av medlemmar i utskotten
9. Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
10. Rapport från Nordiska rådets presidium
11. Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté
12. Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté
13. Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté
14. Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
15. Beslut att avgöra vissa saker utan utskottsbehandling

16. Sak A 1: uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall

17. Sak A 4: uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete

18. Sak A 8: uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan

19. Sak A 12: medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg

20. Sak A 13: medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.

21. Sak A 23: medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden

22—52. Hänvisande till utskott av återstående saker

1

Öppningsanförande av president Ohlin

Presidenten: Sedan Nordiska rådet senast sammanträdde, har vi förlorat en av våra skickligaste och mest betydande medarbetare, Danmarks i våras bortgångne statsminister H. C. Hansen. Han var utan tvivel en man av format, en politiker utöver det vanliga och en varm vän av Norden. Han vann respekt,

tillgivenhet och vänskap var han gick fram. H. C. Hansen tillhörde de människor, man var glad och tacksam att ha fått träffa och lära känna, de rikt utrustade och helgjutna personligheterna. I vår krets kommer han att saknas och hans minne länge leva.

När Nordiska rådet nu för första gången sammanträder på Island, tillkommer det mig att uttrycka vår stora glädje och vår tacksamhet mot Islands Alting och regering, som inbjudit oss hit. Islands folk har i mer än tusen år förvaltat ett nordiskt kulturarv på ett sätt, som väckt hela världens beundran. Dess kulturskapande och statsbyggande förmåga har visat sig sådan, att många nationer med tiotals eller hundratals gånger större befolkning väl kan avundas det isländska folket. Det finns i modern tid knappast något motstycke till det som här åstadkommit av ett folk av så blygsam storlek. Vi nordbor på Europas kontinent känner oss stolta över att det är på den gemensamma nordiska kulturens grund, som detta storstilade konstruktiva arbete utförts.

Vi kan känna oss uppmuntrade över detta prov på kulturviljans förmåga att övervinna begränsade materiella förutsättningar. Nordens folk tillsammans är små i jämförelse med de stora nationerna och deras världsvällden, men de bör även i den internationella integrationens tidevarv ha en särpräglad och betydelsefull roll att spela inom världskulturen.

Vi behöver väl sådana uppmuntrande tankar och perspektiv på längre sikt. Ty vi måste — tror jag — erkänna, att det omedelbara perspektivet är nedslående vad en radikal utvidgning av det nordiska samarbetet beträffar. Avskrivandet av de länge — alltför länge — förberedda planerna på en nordisk gemensam marknad betydde enligt min och mångas mening ett allvarligt bakslag för nordisk strävan, därför att denna väg till kontakt för Nordens folk i det dagliga arbetet inte öppnades. Därmed gick vi också miste om det kulturella närmande, som följer i den praktiska arbetsgemenskapens spår. Vid rådets session i Stockholm i fjol rådde

enighet om att nu gällde det att se framåt — förhindra varje nederlagsstämmning — och till det yttersta utnyttja de samarbetsmöjligheter, som erbjöd sig på andra vägar. En nordisk ministerkommitté bildades som det organisatoriska uttrycket för denna positiva arbetsvilja på det ekonomiska området. Det skulle bli en instans, varav ansvar skulle kunna utkrävas, uttalade till och med en oförsiktig regeringsmedlem. Hur har det nu gått? Ja, tiden har varit kort, och det vore oriktigt att vänta för mycket. Vid utskotts- och rådssammanträden de närmaste dagarna får ministerrapporten diskuteras. Men låt mig inte dölja, att den enligt mitt tycke alltför mycket liknar en sammanfattning av fjolårets rapport utan nya närande ingredienser. Tydligt har det i och för sig viktiga arbetet med EFTA tagit så stor del av ministrars och ämbetsmäns intresse och tid i anspråk, att föga blivit över för nordisk ekonomisk samverkan.

Inte heller kan man sanningsenligt påstå, att den nordiska samhörigheten satt några djupare spår i det allmänna handelspolitiska samarbete, som är förknippat med de sex och de sju. Finland står alltjämt utanför. De nya handelspolitiska gruppbildningarna av större format med deras ovissa framtid och betydande konfliktrisker har uppenbarligen inte gjort en speciell nordisk organisation på handelns område obehövligen. Denna sak har emellertid förevarit. Om den åter blir aktuell vet ingen. Men låt oss i tysthet räkna med möjligheten — låt vara, att den kanske inte är så sannolik — att frågan åter kan bli aktuell och att det då gäller att handla snabbt.

På ett speciellt ekonomiskt område, nämligen flygtrafikens, har SAS framstått som en betydande nordisk prestation. Nu börjar mörka moln resa sig även vid dess horisont. Här är icke platsen att närmare diskutera de tre skandinaviska staternas förhandlingar med Västtyskland med anledning av den hotande inskränkningen av SAS' arbetsmöjligheter. En principiell reflektion i anslutning till dessa förhandlingar vill jag emellertid framföra.

En verklig samordning av intressena,

som leder till en fast gemensam hållning utåt, kan tydligen inte lätt åstadkommas, så länge de allmänna ekonomiska förbindelserna i Norden är så lösliga som för närvarande. Vi måste antingen ha fastare former och en mera allmän samordning av våra intressen eller också vid förhandlingar med utomstående räkna med allvarliga handikapp. God vilja är icke nog.

Tillåt mig att med ännu ett exempel belysa vad jag anser vara en central frågeställning för nordisk samverkan i de närmaste årens kritiska skede. I de nordiska länderna pågår för närvarande en oerhörd upprustning av undervisning och forskning vid universitet och högskolor. Dess nödvändighet är uppenbar. Kostnaderna blir oerhörda. De ekonomiska och personliga resurserna är begränsade. Vad kan då vara mera självklart naturligt än en strävan efter en viss samordning och arbetsfördelning Nordens länder emellan? Vi kan icke var för sig utbygga all den dyrbara och specialiserade forskning och undervisning, som tvingar sig fram. Våra resurser blir bättre använda, om vi hjälps åt, i varje fall inom vissa områden. Samtidigt skulle de nordiska kontakterna särskilt mellan unga människor utvecklas på ett område, där det är som mest välkommet.

Vi väntar alltså på detta samlande nordiska grepp på den högre undervisningens och forskningens utbyggnadsproblem. Inom det tekniska området har en av Nordiska kulturkommissionen tillsatt utredning gjort ett utomordentligt arbete. Men inom flertalet områden pågår nu en snabb utbyggnad inom varje land för sig. Därvid saknas planmässiga hänsyn till de möjligheter, som studenter och forskare har att bedriva studier och forskning i andra nordiska länder. Jag vet, att Nordiska kulturkommissionen, som tillhör de mest effektiva av våra nordiska institutioner, diskuterar frågan. Men tiden hastar, och kommissionen anser sig på goda grunder näppligen ha de resurser i fråga om ämbetsmän och sekreterare, som lösningen av denna väldiga samordningsuppgift krä-

ver, och kan knappast generellt göra mer än en översyn av problemkomplexet. Mycket kunde vinnas, om undervisningsdepartementen i de olika länderna vardera hade en högre tjänsteman — i nära kontakt med ministern — med enda uppgift att intressera sig för denna frågas nordiska aspekter.

Kort sagt, vill vi praktiska resultat — och det vill vi ju alla — måste vi skapa fastare former för samverkan och inte lita till tillfälliga initiativ. Bl. a. tror jag, man bör överväga att de nordiska regeringarna emellan införa konsultationsplikt i vissa frågor, innan viktigare avgöranden träffas. Detta behöver inte medföra allvarlig försening och skulle öka utsikterna till lösningar i nordisk anda.

Låt mig understryka, att det glädjande nog finns en rad områden, där år efter år betydelsefulla praktiska resultat uppnås. Jag tänker t. ex. på socialpolitiken och den nordiska lagstiftningen. Genom att lägga sten till sten skapas här nordiska byggnader av imponerande art. Men det är likväl icke omotiverat att framhålla, att utvecklingen på andra områden, som Nordiska rådet är satt att intressera sig för, tenderar att bli sådan, att endast mycket energiska åtgärder de allra närmaste åren kan hindra stagnation. Det ankommer på oss i rådet att utan dröjsmål diskutera vad som kan och bör göras. Vi har framför oss ett icke ringa antal konkreta frågor att handlägga på vanligt sätt. Men ännu viktigare blir det, om vi kan uppdra några riktlinjer för en förbättrad organisation av samverkan i Norden. Endast då kan i vår del av världen de kontakter och den gemenskap utvecklas, som skänker åt våra folk den nordiska kulturens gemensamma rikedomar. Och detta — långt mer än rent ekonomiska fördelar — är den nordiska tankens innersta syfte.

Med dessa ord hälsar jag Er alla — företrädare för Nordens regeringar och parlament, sekretariat och press — välkomna till arbetet och förklarar Nordiska rådets åttonde session öppnad.

2

Namnupprop; godkännande av medlemslista

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista, upprättad enligt § 6 arbetsordningen:

Regeringsrepresentanter

Benediktsson, Bjarni, Island
 Bundvad, Kaj, Danmark
 Erlander, Tage, Sverige
 Gerhardsen, Einar, Norge
 Gislason, Gylfi P., Island
 Gudmunðsson, Guðmundur f., Island
 Hannikainen, Antti, Finland
 Harlem, Gudmund, Norge
 Haugland, Jens, Norge
 Hosia, Heikki, Finland
 Hækkerup, Hans, Danmark
 Jensen, Lars P., Danmark¹
 Johansson, Rune, Sverige
 Jönsson, Emil, Island
 Jónsson, Ingólfur, Island
 Jørgensen, Jørgen, Danmark
 Kampmann, Viggo, Danmark
 Karjalainen, Ahti, Finland
 Kling, Herman, Sverige
 Lange, Gunnar, Sverige
 Nilsson, Torsten, Sverige
 Olesen, Søren, Danmark
 Skaug, Arne, Norge
 Starcke, Viggo, Danmark
 Sukselainen, V. J., Finland
 Thoroddsen, Gunnar, Island
 Thors, Ólafur, Island
 Törngren, Ralf, Finland

Valda medlemmar

Ahlkvist, Emil, Sverige
 Andersen, Niels, Danmark
 Andersen, Nina, Danmark
 Andersson, Birger, Sverige
 Borten, Per, Norge
 Buhl, Marius, Danmark
 Christensen, N. Chr., Danmark
 Einer-Jensen, O. E., Danmark
 Ekendahl, Sigrid, Sverige
 Eliasson, Lars, Sverige
 Enne, Yrjö, Finland
 Ericsson, John, Sverige

Eriksen, Erik, Danmark
 Eriksen, Holger, Danmark
 Ewerlöf, Knut, Sverige
 Fagerholm, Karl-August, Finland
 Fjærtøft, Bjarne, Norge
 Gillström, Anselm, Sverige
 Gustafsson, Hans, Sverige¹
 Hagelia, Magnhild, Norge
 Hegna, Trond, Norge
 Holm, Chr. L., Norge
 Horn, Svend, Danmark
 Hækkerup, Per, Danmark
 Hønsvald, Nils, Norge
 Ingimundarson, Sigurður, Island
 Jóhannesson, Ólafur, Island
 Johnsen, Hákon, Norge
 Jönsson, Gisli, Island
 Jónsson, Magnús, Island
 Jonsson, Sigfrid, Sverige
 Klippenvåg, Harry, Norge
 Knudsen, Hans R., Danmark
 Kraft, Ole Bjørn, Danmark
 Kuusinen, Hertta, Finland
 Kyttä, Harras, Finland
 Kähönen, Urho, Finland
 Langhelle, Nils, Norge
 Larsen, Helge, Danmark
 Leikola, Erkki, Finland
 Leirfall, Jon, Norge
 Lindblom, Olavi, Finland
 Lyng, John, Norge
 Meinander, Nils, Finland
 Moe, Finn, Norge
 Nederström-Lundén, Judit, Finland
 Nielsen, Harald, Danmark
 Normann, A. C., Danmark
 Ohlin, Bertil, Sverige
 Olsen, Claudia, Norge
 Osvald, Hugo, Sverige
 Pettersson, Anders, Sverige
 Pitsinki, Kaarlo, Finland
 Rantamaa, Antti J., Finland
 Rihtniemi, Juha, Finland
 Rosenberg, Gösta, Finland
 Rylander, Olov, Sverige
 Rönkkö, Tahvo, Finland
 Salmela-Järvinen, Martta, Finland
 Sandström, Ragnhild, Sverige
 Seip, Helge, Norge
 Skoglund, Martin, Sverige
 Strand, Axel, Sverige
 Strøm, Arne, Norge
 Thestrup, Knud, Danmark
 Valdimarsson, Hannibal, Island

¹ Ej närvarande vid uppropet.

Virolainen, Johannes, Finland
 Weikop, O., Danmark
 Wikborg, Erling, Norge

Medlemslistan godkändes.

3

Val av presidium

Arbetsutskottens hade föreslagit, att till president skulle väljas Gísli Jónsson, Island, och till vicepresident Erik Erikson, Danmark, Karl-August Fagerholm, Finland, Nils Hønsvald, Norge, och Bertil Ohlin, Sverige.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

Gísli Jónsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

4

Anförande av den nyvalde presidenten

Presidenten: Højstærede delegerede, ministre og andre gæster! Jeg tillader mig herved på egne vegne og de andre nu valgte vicepræsidenters vegne at bringe de ærede delegerede vor tak for den ære og tillid, som vi er blevet vist ved at blive overdraget disse ærefulde hverv.

På trods af den korte tid, der denne gang er beregnet til de foreliggende sagers behandling og løsning samt for at komme i personlig kontakt med hinanden, og de planlagte udflugter vil vi som er valgt til præsidenter gøre alt, der står i vor magt for at muliggøre den bedst mulige behandling af de til drøftelse forelagte sager og for at muliggøre færdigbehandlingen på den forudbestemte tid.

Vi er overbevist om, at de delegerede og vores funktionærer vil yde os den bedst mulige bistand dertil.

Jeg vil nu på Nordisk Råds islandske afdelings vegne byde alle de ærede dele-

gerede samt ministre, eksperter og alle funktionærer velkommen til deres arbejde her i Island. Det er første gang, at Nordisk Råd holder møde her i Island på trods af rådets næsten åtteårige beståen. Hovedårsagen er landets store afstand fra det øvrige Norden tillige med forskellige tekniske vanskeligheder som er forbundet med afholdelsen af så stor en kongres her i landet, men vi fæster vor lid til, at mangt og meget som vil møde Deres blik her og hvis lige De hidtil ikke har kendt samt vort ønske og vilje til at gøre dette ophold her behageligt og mindeværdigt, vil bidrage til at opveje de anstrengelser, som ufravigelig er forbundet med en så lang rejse og de usædvanlige omstændigheder i forbindelse med kongressen.

Som bekendt har de andre nordiske regeringer i reglen stillet deres parlamentsbygninger til disposition for Nordisk Råds møder, men da vort Altinghus ikke kan rumme de talrige delegationer som er fremmødt til denne kongres og de ved kongressen beskæftigede funktionærer, var det ikke muligt at afholde kongressen i Altingets bygning. Vort valg er derfor faldet på vort universitet til afholdelsen af vore møder og vi indleder vore møder med gudstjeneste, en gammel islandsk tradition, når Islands Alting hvert år indleder sin session.

Det er mit ønske og bøn, at den ånd af kultur og åndelige ydelser som daglig bebor disse lokaler og her former de menneskers livsanskuelser, som på dette sted forbereder sig til søgen efter sandheden og til opretholdelsen af nationens frihed og lykke, også i høj grad må besjæle vort arbejde i disse dage og forme de resolutioner, som bliver endeligt vedtaget her.

Som det er Dem bekendt har Nordisk Råd hverken parlamentarisk magt til vedtagelse af love eller regler binnede for Nordens folk eller nogen administrativ magt til at betrygge håndhævelsen af rådets vedtægter og resolutioner i forskelligartede sager som vedrører Nordens fælles interesse og kultur og netop derfor gaves og gives der sikkert endnu mange mennesker der er af den overbevisning, at Nordisk Råd til alle

tider ville forblive en institution uden mindeværdig indflydelse, at dets arbejde ville drukne i indholdsløse taler, bureaukrati og festligheder og at resultatet af alt dette ikke ville opveje det arbejde og de omkostninger som nødvendigvis ville opstå gennem rådets arbejde.

Det bør også indrømmes som rigtigt, at der heri altid foreligger en vis fare som bør undgås, men selvom Nordisk Råd hverken har parlamentarisk eller administrativ magt besidder det dog ordets magt, og hvis denne magt udøves på en måde, der får folkene til at lytte og betages, findes der ingen anden magt af større indflydelse for folkenes livsytringer. Intet parlament og ingen regering rejser sig i opposition mod vise nationale forslag, fremsat af deres stats overhoveder, hvis disse ellers er elsket og respekteret. Og intet land jamrer over de omkostninger som er forbundet med opretholdelsen af et sådant enhedsymbol for folkene. Og disse mennesker øver altid en stor indflydelse på én gang indadtil og udadtil i forhold til deres manddom og menneskelighed. Personlige forbindelser knyttet mellem nationer, hvorend de så befinder sig på vor jordklode, hvor menneskene får lejlighed til gensidigt kendskab til deres kamp for tilværelsen og til at øjne nye veje til at sejre og forbedre livsvilkår, alt dette er utvivlsomt den stærkeste befæstning mod vold, overfald, mod blodsudgydelser og al anden ulykke og elendighed, som altid er følgen af krig mellem nationer. De år som er henrundet siden slutningen af sidste verdenskrig bærer i højeste og forøget grad præg af besøg af denne art, at det bør fremhæves at det udelukkende er fordi disse besøg udgør det sikreste forsvar mod voldsøvelser.

Nordisk Råd baserer og bygger sin virksomhed på disse grundprincipper. De delegerede repræsentanter fra de forskellige lande og samfundslag samles ikke med en forudtaget beslutning om at forlade møderne uden at behandle de forskellige foreliggende problemer, men de samles tværtimod i den hensigt at enes om den løsning af problemerne som løfter deres kultur op i et højere milieu

og sikrer det bedst mulige og pålidelige samarbejde og forbindelser.

Hvis alle nationer idag kunne tilegne sig nordisk ånd, nordisk livsanskuelse og nordisk kultur, da ville millioner af mennesker ikke være optaget af frygt for atomkrig med alle dens uundgæelige rædsler. Da ville man ikke kende til nogen kamp mellem racer eller imperialistisk undertrykkelse, men udelukkende være i besiddelse af voksende forståelse af de vanrøgtede nationers livskrav, deres krav om større frihed og bedre livsvilkår.

Der står i Nordisk Råds og dets delegeredes magt, både ældre og yngre, altid at indstille deres arbejde og virksomhed på det alene som tjener til at hævde Nordens kultur og manddom og ret til at overdrage Norden den fortjente førerstilling i kampen for bedre livskår og større livslykke i samarbejdet med andre nationer.

I alle verdens lande findes der tusinder af mennesker som lytter til dette budskab, længes efter det; det er deres bøn at det må vise sig at være mere end tomme ord. Intet parlament og ingen regering formår i lange tider at vende det døde øre til de røster som dette budskab vækker til live, og ingen magter at slukke den ild som derved tændes i folkenes sjæl som higer efter voksende kultur, frihed og livslykke.

I tiltro til, at Nordisk Råd altid vil bygge sit arbejde på dette, vil vi nu gå over til den foreliggende dagsorden.

5

Meddelande om tillåtelse att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen

Presidiet hade föreslagit, att tillåtelse måtte meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen.

Presidiets förslag bifölls.

6

Fastställande av saklista

Rådet beslöt fastställa saklista i enlighet med föreliggande förslag [se s. 20—22].

Island: Sigurður Ingimundarson (A)
 Norge: Bjarne Fjærtøft (V)
 Håkon Johnsen (A)
 Nils Langhelle (A)
 Sverige: Anselm Gillström (s)
 Sigfrid Jonsson (s)
 Hugo Osvald (fp)

7

Tillsättande av utskott

Arbetsutskotten hade föreslagit, att det skulle tillsättas ett juridiskt utskott, ett kulturutskott, ett socialpolitiskt utskott och ett trafikutskott, samtliga med 13 medlemmar, samt ett ekonomiskt utskott med 17 medlemmar.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

Socialpolitiska utskottet

Danmark: Nina Andersen (S)
 O. E. Einer-Jensen (S)
 Harald Nielsen (V)
 Finland: Karl-August Fagerholm (Sd)
 Hertta Kuusinen (Skdl)
 Juha Rihtniemi (Kok)
 Island: Hannibal Valdimarsson (Ab)
 Norge: Per Borten (Sp)
 Magnhild Hagelia (A)
 Claudia Olsen (H)
 Sverige: Birger Andersson (s)
 Sigrid Ekendahl (s)
 Anders Pettersson (cp)

8

Val av medlemmar i utskotten

Arbetsutskotten hade till medlemmar i utskotten föreslagit:

Trafikutskottet

Juridiska utskottet

Danmark: Holger Eriksen (S)¹
 Hans R. Knudsen (S)
 Knud Thestrup (KF)
 Finland: Harras Kyttä (Kp)
 Gösta Rosenberg (Skdl)
 Tahvo Rönkkö (Ml)
 Island: Magnús Jónsson (Sj)
 Norge: Nils Hønsvald (A)
 John Lyng (H)
 Erling Wikborg (Kf)
 Sverige: Emil Ahlkvist (s)
 John Ericsson (s)
 Olov Rylander (fp)

Danmark: Niels Andersen (DR)
 N. Chr. Christensen (V)
 Svend Horn (S)
 Finland: Olavi Lindblom (Sd)
 Nils Meinander (Sv)
 Antti J. Rantamaa (Ml)
 Island: Ólafur Jóhannesson (F)
 Norge: Harry Klippenvåg (A)
 Jon Leirfall (Sp)
 Arne Ström (A)
 Sverige: Hans Gustafsson (s)
 Ragnhild Sandström (fp)
 Martin Skoglund (h)

Kulturutskottet

Danmark: Marius Buhl (V)
 Helge Larsen (RV)
 O. Weikop (KF)
 Finland: Judit Nederström-Lundén
 (Skdl)
 Martta Salmela-Järvinen
 (Sd opp.)
 Johannes Virolainen (Ml)

Ekonomiska utskottet

Danmark: Erik Eriksen (V)
 Per Hækkerup (S)
 Ole Bjørn Kraft (KF)
 A. C. Normann (RV)
 Finland: Yrjö Enne (Skdl)
 Urho Kähkönen (Ml)
 Erkki Leikola (Kok)
 Kaarlo Pitsinki (Sd)
 Island: Gísli Jónsson (Sj)
 Norge: Trond Hegna (A)
 Chr. L. Holm (H)
 Finn Moe (A)
 Helge Seip (V)

¹ För förklaring av partibeteckningarna se s. 10—19.

Sverige: Lars Eliasson (cp)
Knut Ewerlöf (h)
Bertil Ohlin (fp)
Axel Strand (s)

Arbetsutskottens förslag bifölles.

9

Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

De nationella delegationerna hade till medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» föreslagit: från Danmark Per Hækkerup och Ole Bjørn Kraft, från Finland Martta Salmela-Järvinen och John Österholm, från Island ambassadrådet Haraldur Kröyer, från Norge stortingsrepresentant Erling Fredriksfryd och Trond Hegna och från Sverige Gunnar Helén och riksdagsmannen Yngve Möller.

Delegationernas förslag bifölles.

Meddelanden

Presidenten: Under henvisning til § 8 i rådets arbeidsordning har præsidiets udpeget følgende til sekretærer i udvalgene: til det juridiske udvalg fuldmægtig Poul Eefsen, til kulturudvalget førstesekretær Helene Andersen, til det socialpolitiske udvalg byråchefen Sven-Hugo Ryman, til trafikudvalget ekspeditionssekretær Axel Gormsen og til det økonomiske udvalg andre sekretæren Leif Leifland.

Jeg anmoder udvalgene om umiddelbart efter afbrydelsen af dette møde forud for frokostpausen at samles i deres udvalgsværelser for at foretage konstituering m. m.

I overensstemmelse med sædvane anmoder jeg den blandt de valgte udvalgsmedlemmer, hvis navn kommer først i alfabetisk rækkefølge, om at lede forhandlingerne i udvalgene, indtil valg af formand er sket, nemlig i det juridiske udvalg Emil Ahlkvist, i kulturudvalget Marius Buhl, i det socialpolitiske udvalg Nina Andersen, i trafikudvalget Niels

Andersen og i det økonomiske udvalg Lars Eliasson.

Til disse udvalgmøder findes der en dagsorden optaget i de retningslinjer for udvalgsarbejdet, som arbejdsudvalgene godtkendte ved deres fællesmøde og som ligger omdelt i udvalgsværelserne.

Under dagsordenens punkt 10 er det hensigten at den såkaldte generaldebat skal finde sted. Talere til dette punkt som ikke allerede har indtegnet sig bedes gøre det så snart som muligt. Det gælder ingen særlig begrænsning for debattens sagsområde. Dog henstiller arbejdsudvalgene at spørgsmålet vedrørende forskning og højere uddannelse udskydes til behandlingen af Sag D 5a.

10

Rapport från Nordiska rådets presidium (Dokument 1)

Hønsvald, Norge: Herr president! Aviskommentarene til den dagsorden vi skal ta fatt på å behandle i dag og kommentarene til flere av våre tidligere rådsmøter får meg til å si noen ord om rådets arbeid og dets arbeidsformer slik som de arter seg i praksis.

Jeg vil begynne med å minne om at det var en alminnelig erkjent forutsetning ved starten at rådet ikke skulle tilstrebe å bli noe i retning av et nordisk parlament med overstatlig myndighet. Det skulle være et samarbeidsorgan mellom de nordiske regjeringer og parlamentsmedlemmer for behandling av saker av fellesnordisk interesse, og oppgaven var i første rekke å virke for størst mulig enhet og likhet i lovgivning og rettigheter for de respektive lands befolkning. Dessuten skulle en ta opp til drøftelse de sakene som best og mest hensiktsmessig kunne løses av Nordens land i fellesskap.

Rammen kan synes å være nokså vid, men de organer som skulle forberede sakene og rådsmøtene har hele tiden hatt meget beskjedne dimensjoner. For Norges vedkommende består sekretariatet av en enkelt mann. Det er helt uriktig som enkelte aviser hevder at Nordisk Råd er en stadig voksende institusjon.

Det nye som er kommet til etter starten i 1953, er vesentlig det at noen flere komitéer holder møter mellom sesjonene mens det til å begynne med bare var én enkelt komité som gjorde det.

Gjennom dette forholdsvis lille apparat har det i årene 1953—59 passert 189 forslag, hvorav de 172 er sendt inn av rådets medlemmer. Disse tallene forteller litt om det behov som er til stede for felles drøftelse av nordiske problemer. Det er ingen grunn til å klage over mangel på saker. Noen synes visst at våre dagsordener er blitt altfor omfattende. Det er ofte hevdet at vi burde konsentrere oss om noen færre og større saker, og det er kanskje noe i det. Men det er et forhold som jeg ikke skal ta opp her. Heller ikke skal jeg komme inn på resultatet av saksbehandlingen. Sekretariatet utarbeider for tiden en oversikt over den skjebne som våre rekommandasjoner har fått, og denne oversikten skal etter forutsetningene foreligge ved neste råds møte. Etter det som en foreløpig er meddelt, er mer enn halvparten av våre 250 rekommandasjoner gjennomført, mens et antall for tiden bearbeides i departementskontorene. Jeg tror at resultatet av den undersøkelsen som pågår, kommer til å vise at de sakene Nordisk Råd har tatt opp har brakt det nordiske samarbeid et langt skritt framover.

Når det i rådets presidium likevel ikke er tilfredshet med vårt arbeid, en utilfredshet som rådets fratrædende president for øvrig ga uttrykk for i sin åpningstale, da kommer det hovedsakelig av at vi egentlig ikke har fått samråd mellom regjeringer og parlamentsmedlemmer i så stor utstrekning som vi hadde håpet på. Det alt overveiende antall saker er reist av parlamentsmedlemmene. Det skyldes neppe mangel på interesse for nordisk samarbeid i departementene. Vi har et utstrakt samarbeid over landegrensene. Men vi overlater i altfor stor utstrekning til parlamentsmedlemmene å ta initiativet til reising av nye saker. De enkelte statsråder og deres departementer arbeider sikkert kontinuerlig med saker av nordisk interesse, men det forekommer alt-

så forholdsvis sjelden at de rådfører seg med representanter for de nordiske parlamenter om dem. Mange av disse sakene ville tjene på å komme under felles drøftelse før de blir forelagt det nasjonale parlament. Da kunne en få en mer ensartet løsning i de nordiske land og en raskere gjennomføring av det som er hensikten med det nordiske samarbeid.

Det har før vært konferert med statsministrene om dette spørsmål, men det vil kanskje være nyttig å ta nye drøftelser for å gjøre det klart at regjeringenes representanter har minst like stor oppfordring som de andre rådsmedlemmene til å forelegge aktuelle nordiske problemer for rådet. Jeg tror det da ville bli bedre balanse i vårt arbeid og at det hele ville gå lettere. Hvis flere av sakene ble tatt opp av regjeringene, ville kanskje også interessen stige i departementene.

Jeg tror jeg gir uttrykk for presidiets mening når jeg ber regjeringene å overveie dette forhold. Våre arbeidsformer kunne utvilsomt bli bedre, og jeg er personlig ikke i tvil om at en drøftelse av det jeg her har nevnt mellom statsministrene og presidiet vil resultere i større fasthet i arbeidet og en bedre plan i arbeidsformene.

Over hele verden er internasjonalt og regionalt samarbeid det store slagord, og nye samarbeidsorganer opprettes stadig. Det blir etter hvert helt umulig for de små land iallfall å opptre isolert. En kan beklage denne utviklingen, men den er en kjensgjerning som også vi i Norden må ta hensyn til. Vi har da også tatt konsekvensene av den, men foreløpig bare i beskjeden utstrekning. Sverige, Danmark og Norge har gått inn i EFTA, fordi en gruppe andre europeiske land har sluttet seg sammen omkring et program som kan komme til å bety at vår eksport til viktige markeder blir diskriminert. At det skjer i liberalismens navn gjør ikke forholdet bedre. Det er nødvendig at De ytre sju, som vi kalles, sammen varetar våre interesser i en slik situasjon og arbeider energisk for at en virkelig liberalisering av den europeiske handel kan bli gjen-

nomført. Vi kan ikke sitte som passive tilskuere til en utvikling som kan komme til å splitte Vest-Europa både økonomisk og politisk.

Her har de nordiske land en stor oppgave, fordi de må forutsettes å ha felles interesser i denne saken. Det bør gi seg utslag i intimt samarbeid og felles opptrreden under de konferanser som ofte holdes. Et samlet Norden har stor innflytelse og representerer en handelspolitisk makt.

Jeg tviler ikke på at våre handelsministre er i stadig kontakt om EFTA-spørsmålene, men jeg vil gjerne reise det spørsmål om det ikke kunne være nyttig for dem i større utstrekning å konsultere representanter for Nordisk Råd så det kunne skapes en samlet nordisk parlamentarisk opinion bak de synsmåter som våre ministre fremmer. Andre gruppedannelser, hvis metoder og politikk vi ikke sympatiserer med, har sine parlamentariske kontakter i orden. Sikkert fordi de mener at det er viktig. Når De seks har nådd så langt som tilfellet er, skyldes det ikke minst samspillet mellom regjeringene og parlamentarikerne.

Jeg synes at alt taler for at de nordiske land slutter seg tettere sammen og utvider sitt samarbeid. Ikke bare gjennom lovgivingen og kommunikasjonene, men også på det økonomiske området, og kanskje særlig på det området. I skuffelsen over at det nordiske fellesmarked måtte skrinlegges, har vi nesten glemt at det såkalte Harpsund-programmet hadde flere punkter enn planen om et felles marked. Det er opprettet en ministerkomité for å ta seg av disse punktene og andre spørsmål som situasjonen kan aktualisere, men personlig synes jeg nok, i likhet med den fratredende president, at det går nokså smått med dette arbeid. Vi bør ikke oppleve en gang til at utviklingen ute i verden løper forbi oss, så vi faktisk mister vår handlefrihet.

Norden har en stor oppgave i retning av å vise hvordan samarbeidet mellom frie nasjoner bør drives, og vi har oppgaver nok å ta fatt på. Det viser bl. a. rådsrådets dagsorden og det viser hele

den situasjon vi står oppe i. Vi har skapt Nordisk Råd som et samarbeidsorgan. Hvis det ikke administreres slik at det kan løse sine oppgaver på den måte som befolkningen i våre land sikkert ønsker at de skal løses, kan vi bare laste oss selv for det. Mislykkes Nordisk Råd vil det skje noe mer enn at vi får et samarbeidsorgan mindre. Det vil også bety et nederlag for det som med et fint ord kalles den nordiske tanke. Det vil kanskje føre til at de andre formene for nordisk samarbeid svekkes, og da kan vi risikere at vi kan komme tilbake til den tilstand at hvert enkelt land blir henvist til å opptre isolert i en verden av sterkt organiserte sammenlutninger.

Meinander, Finland: Jag har, herr president, ett behov av att i dag återkalla i minnet ett ärende, som för ett år sedan sköts åt sidan. Jag har ett behov av att ägna några vemodsfyllda tankar till minnet av planerna om den gemensamma nordiska marknaden. Jag ser då på frågan givetvis främst ur Finlands nationella synpunkt. Ser man till Finlands intressen, gick mycket förlorat genom att de nordiska länderna inte fann det möjligt att bilda en ekonomisk integrationsenhet, som sedan hade kunnat gemensamt sköta sina handelspolitiska relationer med yttervärlden. Fastän jag säger detta, när jag ser det ur Finlands synpunkt, tror jag i alla fall, att mycket talar för att denna uppfattning är realistisk, också om man ser den ur hela Nordens synpunkt. Bakom de ekonomiska samsamarbetssträvandena i Europa tycker man sig se så många och svåra intressekonflikter, så mycket storpolitiskt sprängstoff, att en fortsatt utbyggnad av den nordiska plattformen möjligen i framtiden kommer att framstå som ett desideratum också för andra än Finland. Men hjulet kan naturligtvis inte vridas tillbaka. Vi måste se, var vi befinner oss nu. Vi måste fixera faktum, att EFTA har bragts till världen, och man får hoppas det har krafter att växa ut till stor stadga och vitalitet.

Finland är ännu inte med, tyvärr, men

vi har med de sju förhandlat oss till en avtalstext, som kunde öppna dörrarna och på ett angenämt sätt göra det möjligt för oss att stiga in. Riksdagens stora majoritet står bakom förslaget och inte bara står bakom det utan är livligt övertygad om att landets livsviktiga intressen, intressen, som inte minst koncentreras kring vår ställning och uppgift som nordisk stat, förutsätter frågans positiva lösning. Så ter det sig för oss på kort sikt, så ter det sig med ännu större tydlighet, ju längre fantasin förmår göra sikten. De svårigheter, som återstår för oss, har samband med frågan om EFTA:s relationer till utomstående handelspartner, som för oss får ett alldeles annat värde än för någon annan av de andra.

Jag vill nu inte förlora mig in i handelstekniska problem, jag vill inte heller kannstöpa, om, när och huru svårigheterna kan övervinnas. Jag vill bara säga, att jag i mitt fortsatta anförande tänker bygga på den, som jag framhårdar att tro, realistiska handelshypotesen, att det inte skall dröja länge, innan ärendet är bragt i land. Jag har nämligen ett behov av att säga, att det enligt min mening ur nordisk synpunkt inte är nog att så sker, att våra uppgifter inte uttömts i och med att frågan om EFTA för oss alla avförts från dagordningen. Man har hemma i Finland ofta fått intrycket under diskussionerna kring EFTA, att frågan om att vara eller icke vara medlem där på grund av sin allt överskuggande betydelse skymt undan frågan, huru man sedan skall bete sig, när man är inne i EFTA. Vi har åtminstone inte haft tid och möjligheter att tillräckligt noga dryfta den mer konkreta innebörden av de mycket djuptgående ekonomiska strukturförändringar, som livet inom EFTA kommer att leda till. Det är väl mest fråga om en inre anpassning i detta sammanhang, som måste skötas som en nationell angelägenhet. Men det är inte bara fråga om det. Det blir behov av att skapa nya former för samverkan över gränserna. Mycket av det nya, som måste skapas, ligger på det företags-ekonomiska och affärsmässiga planet, där åtgärder och initiativ från politiska instanser kanske inte alltid gör saken

så mycket bättre, men också de politiska instanserna har skäl att inventera sina gemensamma problem och se vad som borde göras.

Låt mig påminna om i denna minnestund över den nordiska gemensamma marknaden, att det då var fråga om en gemensam marknad, inte ett frihandelsområde. Tullarna utåt skulle harmoniseras. Harmoniseringsambitionerna var då i övrigt rätt anspråkslösa, i synnerhet om man jämför dem med vad som håller på att ske inom de sex. Låt mig också påminna om de mycket positiva diskussionerna om ett produktionssamarbete i syfte att stärka den gemensamma konkurrenskraften och jämnare fördela den ekonomiska aktiviteten överhuvud mellan våra länder. Och låt mig påminna om den positiva tanken om den nordiska investeringsbanken, som skulle underlätta kapitalrörelserna inom vårt område. När vi nu ser framåt, finns det mycket i allt detta, som det vore skäl att hålla levande. Livet inom EFTA kommer säkert att aktualisera många harmoniseringsproblem, och då är det väl av vikt, att vi sätter in vår aktivitet i syfte att aktualisera dessa problem inom nordisk ram. Produktionssambandet kommer kanske att te sig ännu angelägnare, när de nordiska länderna har etablerat sig inom en större integrationsenhet. Den nordiska investeringsbanken var en tanke, som väckte mycket stor genklang i Finland, ingalunda därför att vi trodde, att vi därigenom skulle kunna bygga kanaler, genom vilka vi skulle kunna leda ut vårt obefintliga kapitalöverskott, utan givetvis så, att vi trodde, att det var en institution, genom vilken man jämnare kunde fördela de nordiska kapitaltillgångarna. Jag vill ännu påminna om allt detta, då jag tror, att det vore mycket synd, om det inte skulle bli nämnt här i dag.

I fjol fattades beslut om ett intensivare nordiskt samarbete på regeringsplanet, då den permanenta ministerkommittén tillkom. Det skedde väl för att skapa någon ersättning för den gemensamma marknaden, man hade satt åt sidan. Jag vet inte, ty jag var inte med då, huru allvarligt syftet var, men man hade det intrycket, att mycket skedde

till tröst för de sörjande vid den nordiska marknadens grift. Det var som vattenglasat, som man vill, att den skall tömma, som först måste ta en bitter medicin. Det är kanske viktigt, men det bidrar inte så mycket till hälsan. Men jag hoppas, att det är så, att den magra rapport, man har fått om ministerkommitténs aktivitet, inte säger någonting annat än att man ännu inte har hunnit komma i gång och att det är meningen att få liv i denna verksamhetsform. Jag tror nämligen, när jag ser framåt mot de ekonomiska problem, som möter oss gemensamt i Norden, att de väsentligen är av sådan art, att endast en gemensam ministerkommitté kan åstadkomma ett tillräckligt gott resultat. Jag har inte, herr president, några konkreta förslag att föra fram i dag. Jag har förstått, att den allmänna debatten är till också, för att man skall få vädra synpunkter och känslor så där mera i allmänhet.

Statsministern Ólafur Thors, Island: Hr. præsident! Jeg har kun haft anledning til et ret overfladisk studium af de sager som er på dagsordenen, og skal derfor ikke beskæftige mig med dem.

Grunden til, at jeg beder om ordet, er min trang til at udtrykke fra Islands side vor glæde over og tak for, at Nordisk Råd så sig i stand til at acceptere vor indbydelse om at holde dette møde her.

Selvfølgelig er mange — for ikke at sige de fleste eller alle — af Nordisk Råds medlemmer svært optagne mænd. Dertil kommer, at det er forbundet med mange flere omkostninger at holde møde her end i et af de andre landes hovedsteder. Når valget ligegodt er faldet på Reykjavik, så er det en gestus, det er en venskabs gestus overfor os, som vi ved at vurdere og som jeg siger tak for.

Ja, jeg beklager, at jeg ingen værdig talsmand er for Nordisk Råds tanke. Selvfølgelig har pionererne og så mange af jer andre som har stået fadder til, fostret ideen, levet med den så at sige dag fra dag, igennem alle skuffelserne og glæderne, og set håbets mål nærmere sig

skridt for skridt, selvfølgelig været besjælet af en større kærlighed til denne ædle tanke end jeg for mit vedkommende. Men dette betyder ingenlunde at Island står som en uinteresseret tilhører eller tilskuer. Tværtimod tror vi heroppe idag — vi er måske ikke alle født med overbevisningen — men vi tror heroppe i det store og hele idag, at der måske ingen er som har større interesse i et nordisk sammenhold end netop vi i Island. Og vi kan godt lade det emotionelle, det følelsebetonede bero. Vi kan bygge vort synspunkt på — eller vor indstilling på — det stærke grundlag af et praktisk og egoistisk syn på sagen. Vi i Island er jo, som I alle ved, den langt mindste og svageste gren på den nordiske stamme. Hvis den hugges af, hvem borger så for og hvem kan så sige, hvor og om den fæster rødder igen? Hvad er så mere naturligt end islændingenes ønsker om en stærk nordisk stamme der kan bære stærke, selvstændige og voksende grene, stærke også i kraft af stammens styrke.

Når jeg til trods for denne grundindstilling må erkende mit begrænsede kendskab til hvad der foregår i Nordisk Råd og min absolutte mangel på fremlæg til det grundlæggende arbejde, ja, så må jeg bede Dem, ærede damer og herrer, acceptere som min undskyldning at jeg på mine gamle dage her i Island har haft mange problemer at slås med, problemer som ingen rabat giver og ingen frist, men forlanger kontant betaling, ord og gerning, og det ofte under trusler. Ja, vi er slik i Island.

Vi har heldigvis haft gode mænd til arbejdet fra begyndelsen af, og de har nu sørget for at vi ikke alle er helt så ignorante som jeg eller måske at jeg heller ikke er helt så slem som jeg giver udtryk for.

Jeg vil så tillade mig at pointere, at man ikke med rimelighed kan stille samme krav til os til deltagelse i Nordisk Råds daglige virksomhed som til jer andre. I er jo geografisk set nærmest ét og samme land. Fælles lovgivning på visse områder er i hvert fald derfor mere

aktuel, måske endda mere påkrævet og nødvendig og derfor lettere gennemførlig end hvis vi inkluderes.

Selvfølger har vi mangt tilfælles i tænke måde og tankegang, kulturelt, måske også i kunst. Men de islandske erhvervs- og økonomiske problemer er en saga for sig selv. Det er naturligt at en lille nation som har levet igennem 30—40 generationer i dette store land og ofte har været nødt til at se sultedøden i øjnene, at den, når den pludselig befinder sig i rigdommens malstrøm, vil begå mange fejltrin, før den kommer ned med benene på jorden. Det har vi sandelig gjort. Men det er vor sag.

Desforuden er »Island et øland midt i Atlanten langt fra andre lande» således som det stod knap et århundrede tilbage i min barndomsgeografi. Hvad jeg hermed mener er det, at I har så meget lettere ved at komme sammen, at se hinanden, at diskutere sagerne, at overbevise hinanden, at blive gode venner igennem private bekendtskaber, end vi her. Til trods for luftens moderne svaner er det mere vanskeligt for os at komme sammen. Jeg nævner dette her mere som en forklaring på at vi islændinge måske ikke er så positive på området som vi burde være efter den grundtanke som jeg tillod mig at fremsætte som islandsk i disse få ord. Men jeg gentager at ligesom de fleste af os i hvert fald vil være medlemmer af og deltagere i NATO til trods for vore ubetydelige muligheder til fremlæg og at ligesom vi er medlemmer af United Nations og har interesse, kan vi også sige, for Europarådet, således har vi i stærk og voksende grad interesse for nordisk samarbejde.

Ja, jeg må slutte med at sige at man ofte hører at de resultater Nordisk Råd når ikke er store, men det at nå til endda de mindste resultater, det er stort, for også disse er fremtidens lykkesvars-lende budbringere.

Hr. præsident, jeg tillader mig på Islands vegne igen at udtrykke vor glæde over disse vore venners besøg herop. Og jeg udtrykker håbet om at dette møde må være til fælles gavn og nytte.

Statsminister Kampmann, Danmark: Hr. præsident! Må jeg på den danske regerings vegne takke vore islandske venner og værtter for den smukke modtagelse, og jeg siger også tak til den islandske statsminister for de venlige ord, han — trods sin principielle indstilling i øvrigt til vort arbejde — her rettede til os.

Selv om rådets 8. session jo, når vi ser på saglisten, formentlig vil indgå i rækken af de mange sessioner og ikke vil fremtræde på nogen særlig måde, mon den så alligevel ikke vil blive karakteriseret af, at det er første gang, vi holder vort møde heroppe på Island? Jeg tror, det er godt, at vi — både de, der har været heroppe før, og de, der måske er heroppe for første gang — på denne måde får lejlighed til at se, at Norden ikke alene er vore lande dernede, men at det omfatter også Færøerne og Island og Grønland heroppe i Nordatlanten, de steder, hvor vore forfædre har søgt hen for over tusind år siden, og hvor det er lykkedes at opbygge en kultur, der fortæller os noget om nordisk liv og færden, noget, som ikke altid er blevet bevaret nede i vore egne lande, som strømninger udefra er søgt henover.

Jeg forstår i øvrigt, særligt på den forhenværende præsident, hr. Ohlins og også på hr. Hønsvalds indlæg her i generaldebatten, at noget af det, denne skal dreje sig om, er, om der er muligheder for, at regeringerne på forskellig vis i højere grad kan deltage i rådets arbejde og derved give det en større effektivitet, end det har haft hidtil. Bag disse forslag og drøftelser i præsidiet ligger jo så ganske åbenbart hos mange af os en fornemmelse, en følelse af, at vi ligesom ikke har fået tilstrækkelig meget ud af, at vi har fået et Nordisk Råd. Jeg synes, at særlig hr. Ohlin tog sådan lidt pessimistisk på det, mens hr. Hønsvald dog, før kritikken kom frem, fremdrog de mange sager, der var løst gennem Nordisk Råd.

Man må ikke glemme, at baggrunden for Nordisk Råds dannelse — i hvert fald det, der var i Hans Hedtofts tan-

ker, da han arbejdede så ivrigt for, at vi skulle have et nordisk råd — var en skuffelse over noget, der var brudt sammen, nemlig de nordiske forsvarsdrøftelser, og derfor stod det så stærkt for Hans Hedtoft, at der måtte være mulighed for, at vi kom nærmere sammen, talte med hinanden og også tog beslutninger. Men man glemmer ofte — hr. Hønsvald var inde derpå — at Nordisk Råd jo ikke er i stand til at træffe beslutninger, og derfor er det måske ikke noget mærkeligt i den form, som er kommet frem, at det er oppositionens repræsentanter i de enkelte lande, der tager initiativet til gennemførelse af sager og altså retter deres henstillinger til regeringerne, og at regeringerne ikke nær så hyppigt fremlægger ærinder her i rådet.

Det er vel nok den måde, hvorpå drøftelserne med hensyn til det økonomiske samarbejde er foregået, der nu fører til, at man tager spørgsmålet om større effektivitet op. Her synes jeg dog, der er grund til at gøre opmærksom på, at det jo ikke er arbejdsformen som sådan her i Nordisk Råd, der er hovedårsagen til, at det er gået med det nordiske økonomiske samarbejde, som det nu engang er gået. Jeg vil antage, at forløbet med hensyn til det nordiske økonomiske samarbejde alt i alt ville have formet sig, som det nu engang har formet sig, også selv om vi ikke havde haft Nordisk Råd. Og så er det nogle der vender det om og siger, at netop det, at vi havde Nordisk Råd, burde have medført, at det var forløbet bedre.

Nu hører jeg ikke til dem, der sådan uden videre vil skrive under på, at det nordiske samarbejde ikke skulle have muligheder for også fremover at forløbe godt. Vi må dog erindre, at den vej, vi er slået ind på, hvor vi er gået ind i EFTA, og hvor der jo også skulle foreligge muligheder for en associering bl. a. også fra Finlands side, giver os rum for et økonomisk samarbejde ikke alene mellem de nordiske lande, men også derudover.

Det, der rent faktisk er sket — og det er jeg enig med hr. Ohlin i — er, at mens vi måske tog for lang tid til at drøfte, om vi kunne gå ind i et nordisk

økonomisk fællesmarked, så er den økonomiske udvikling simpelthen gået videre og har nødvendiggjort økonomisk samarbejde udover de små stater, som vi er. Om vi så her indenfor kan pleje et mere snævert nordisk økonomisk samarbejde, og særlig om vi i forening kan gøre os stærkere gældende inden for det større fællesskab, det er vel et par af de opgaver, som ministerkomiteen bl. a. må tage op, udover — som påpeget af hr. Hønsvald — de andre opgaver, som blev opstillet i Harpsund.

Hr. Ohlin påpegede mulighederne for et større samarbejde inden for forskningen og uddannelsen. Den danske undervisningsminister har bedt mig gøre opmærksom på, at der jo både gennem kulturkomiteen og ved møder mellem de nordiske undervisningsministre finder en meget hyppig kontakt sted, men det kan godt være, at det fortrinsvis er med hensyn til den del af lovgivningen, der knap koster så meget som den del af vort arbejde inden for regeringen — og det er jeg enig med hr. Ohlin i — der angår opbygning af forskningsinstitutter, udvidelse af vore universiteter og alt det, der forestår i de kommende år. Og her kunne måske konsultationer — således som hr. Ohlin nævnede det — bidrage til at finde frem til former, hvorunder universiteterne i deres planlægning i lidt højere grad samarbejdede. For det er jo sådan, at de enkelte regeringer og departementer ofte modtager ret færdige planer fra de enkelte universiteter og institutter, og det ville være rart, om der, før vi modtog disse planer, var foregået et samarbejde mellem de medicinske, de fysiske og andre fakulteter i de nordiske lande, således at der derigennem opnåedes en bedre udformet planlægning end den, vi har i dag.

Jeg forstår, at det, man mener regeringerne kunne gøre i højere grad, var for det første at tage et initiativ til at rejse sager her i rådet, for det andet — som hr. Hønsvald fremdrog — at vi i fællesmøder imellem sessionerne mellem regeringsmedlemmer og parlamentarikere måske i højere grad kunne få talt ud om sagerne, end det er muligt

under så korte sessioner som dem, vi egentlig har. Og så et punkt, som jeg selv har gået og overvejet, og som hr. Hønsvald også nævned: at vore regeringer burde overveje i højere grad end hidtil at anvende Nordisk Råd som opinionsdannende, som givende udtryk for fælles meninger her i Norden. Dette er jo noget meget vanskeligt at komme ind på konkret, det er adskilligt lettere at diskutere det mere principielt og sige, at det skulle man gøre en gang imellem, men det skulle nok vise sig, at det ikke ville være så let at finde sager, med hensyn til hvilke man kunne give udtryk for en fælles mening.

Jeg vil dog gerne nævne en enkelt ting, som måske kunne få et rygstød ad denne vej. Jeg tænker på hjælpen til de underudviklede lande, udviklingslandene, som vi nu kalder dem i Danmark. Vi yder jo fra de fleste nordiske lande en hjælp i så henseende, men vi har vel alle en fornemmelse af, at vi skulle gøre denne hjælp større, og der var måske en mulighed for at få talt noget mere om det på nordisk basis og gennem udtalelser fra Nordisk Råd her under sessionerne at få rygstød over for verden og tilkendegive, at vi her gør noget i fællesskab.

Hr. præsident! Jeg skal nøjes med disse få principielle betragtninger og slutte med at give udtryk for, at jeg håber, at denne session — selv om den er kort — må blive præget af en treklang, der består i vort almindelige arbejde som hidtil, stimuleret af, at vi er her i Island, og så måske en noget dyberegående debat om, hvordan vi fremtidig kan effektivisere rådets arbejde.

Moe, Norge: Nordisk Råd møtes for første gang på Island i en tid da hendinger på en helt annen kant av jordkloden — jeg tenker på hendingene i Kongo — viser oss de historiske krefter som gjør seg så sterkt gjeldende og forandrer verdens ansikt for våre øyne. Det er vel to tendenser som er meget fremherskende i utviklingen i dag. Den ene er det at det som vi tidligere kalte de underutviklede land og som man nå

kaller utviklingslandene, trer inn på verdensarenaen. Asia har i stor utstrekning gjort det, og 1960 er med stor rett blitt kalt for Afrika-året. Den andre tendensen er tendensen i retning av større enheter på praktisk talt ethvert område, som har gitt seg slike utslag som dannelsen av Det europeiske fellesmarked, et fellesmarked som utvikler seg raskt, som har vært en stor suksess, som konsoliderer sin stilling og som blir stadig sterkere. Og som en motvekt mot dette men et utslag av den samme tendensen, dannelsen av EFTA, hvor vi selv er med.

Hvis man ser denne utvikling både når det gjelder utviklingslandene og når det gjelder tendensen i retning av større økonomiske enheter, på lengre sikt, så reiser den etter min mening alvorlige problemer for de små nordiske land og for det nordiske samarbeid.

La meg først ta utviklingslandenes frigjøring og utvikling, som gjør at nye kontinenter som tidligere ikke tellet så meget i verden, nå gjør seg sterkt gjeldende. Det stiller oss blant annet overfor to oppgaver. De nordiske land har en særlig oppgave når det gjelder å fremme denne utviklingen på andre kontinenter, fordi at ingen av oss har vært kolonimakter, ingen av oss kan mistenkes for noen form av imperialisme, den være seg militær, politisk eller økonomisk. Derfor blir vi møtt med tillit, og utviklingslandene vil gjerne ha vår støtte og hjelp. Der er enighet om dette, så jeg skal ikke gå noe videre inn på det. Jeg vil bare si at det er mot denne bakgrunn at man må se det medlemsforslag som foreligger om samarbeid om utdannelse av eksperter til disse land, og jeg skulle si, et nordisk samarbeid i denne henseende i videre forstand, men dette forslag er det jo mulig å komme tilbake til.

Det annet spørsmål som reiser seg for de nordiske land er også gjenstand for et medlemsforslag, nemlig muligheten av samarbeid om utenrikstjenesten — de nordiske lands utenrikstjeneste i utviklingslandene. Jeg vil gjerne få lov til som en av forslagsstillerne å si et par ord om dette forslag.

Det er et visst faktum som man må gå ut fra, og det er at intet av de nordiske

land makter å ha en utenriktjeneste slik at man kan være representert i alle disse land som nå etter hånden blir selvstendige. Det er en for stor oppgave. Altså, hvis man anser det for formålstjenlig å være representert i de fleste av disse land, så har man valget mellom å være representert på nordisk basis eller ikke å være representert. Det er utgangspunktet, det er valget man står overfor.

Der er reist en del kritikk mot hele denne tanken, som vesentlig bunner i at de nordiske land skulle ha så mange motstridende eller konkurrerende interesser at en slik felles utenriksrepresentasjon skulle være umulig. Jeg skal ikke nekte for at dette er en realitet på visse områder, men jeg vil jo dog få lov å si at hvis man ikke kan finne fram til samarbeid trass i disse divergerende interesser, vel, så avsier man ganske enkelt en dødsdom over det nordiske samarbeid i det hele tatt. Man foretrekker da heller å ikke være representert enn å være representert gjennom en representant fra et annet nordisk land eller gjennom felles nordisk representasjon.

Er det virkelig en umulig tanke at en nordisk representant skulle kunne være så nordisk innstillet at han varetok alle lands interesser, at han rett og slett anså det som sin embetsplikt? Er det en umulig tanke at i tilfelle av at der oppstod slike konflikter, samvittighetskonflikter, for vedkommende representant, at han kunne overlate denne interessestriden til å bli avgjort mellom de forskjellige nordiske hovedsteder og ikke avgjort av ham selv? Denne kritikken, den holder ikke ved nærmere øyensyn. For det første er jo diplomatiske eller konsulære representanter ikke handelsreisende eller agenter. De har blant annet også en lang rekke andre oppgaver. For det annet er det ikke alltid våre interesser støter sammen. Det er riktig at de nordiske land har meget produksjon av samme karakter og samme natur, men der er også en forholdsvis ganske sterkt utpreget spesialisering mellom de nordiske land, og interessene støter ikke sammen i alle de land hvor vi skulle være representert. Så man kunne ordne seg på den

måten, at der hvor et nordisk lands eksport er dominerende, der skulle vedkommende nordiske land få representant. For det tredje er det vel heller ikke tanken at det bare skal være én mann på hver stasjon, men to eller tre, og de kunne være av forskjellig nordisk nasjonalitet. Så hvis det er slik at man har så sterk grunn til mistanke hvis man ikke er representert av en av sitt eget lands borgere, vel, så kunne de jo da passe på hverandre og sine respektive lands interesser. Det kan tenkes at man kunne ha stasjoner på visse sentrale steder som kunne ha en stab på fem mann, slik at alle de nordiske land var representert, og som da også kunne representere i de nærmeste naboland. Det ville også være en stor besparelse, og det ville bety at Norden var representert i disse områder.

Kort sagt, hvis man går nærmere inn på forslaget og ikke bare bedømmer det på grunnlag av stemninger, så tror jeg at det er mer praktisk og positivt enn man har villet se. I alle tilfelle — jeg gjentar: valget står mellom i en lang rekke land å være representert på nordisk basis eller ikke å være representert.

Jeg har nevnt dette spesielle problemet fordi jeg finner at det er ganske karakteristisk for de problemer som det nordiske samarbeid står overfor i sin alminnelighet. Jeg nevnte den sterke tendens til større enheter, økonomiske enheter blant annet, som har fått sitt utslag i dannelsen av fellesmarkedet og EFTA. Og det spørsmål som har opptatt meg i stigende grad i den senere tid, er dette spørsmålet: hvor står de nordiske land i hele denne sterke utvikling mot større økonomiske enheter? Er vi enkeltvis, isolert sterke nok til å vareta våre interesser i det lange løp? For mitt vedkommende vil jeg besvare spørsmålet med nei. Der har vært også her i dag i denne debatt en god del tale om de enorme krav som i dag stilles til forskning og utdanning, og det synes å ha vært en viss samstemmighet om at de nordiske land klarer ikke å løse og imøtekomme alle disse kravene hver for seg, og at man derfor bør få et samarbeid. Men det er vel ikke bare når det gjelder

utdanning og forskning at problemet stiller seg på denne måte, det er også på andre felter. Det gjelder også økonomisk, og jeg tror at vi akkurat i den senere tid har sett mange tegn på hvor vanskelig det kan være for små nasjoner å vinne fram med sine synspunkter. Vi har ganske nylig vært vitne til forhandlinger i Paris, som, selv om de på mange måter betegner et fremskritt, så dog gir tydelig uttrykk for at det ikke er så lett for de små nasjoner bare det å bevare de resultater som man hadde oppnådd innenfor OEEC. Vi har hatt konflikten og har den vel ennå, mellom SAS og Tyskland, hvor vi har sett en meget sterk opptreden fra Tysklands side, enda man her stod overfor et nordisk foretagende. Og da kan jo enhver tenke seg hvordan det ville ha vært om vi i denne konflikt med Tyskland skulle ha opptrådt hver for oss. La meg, siden dette Nordisk Råds møte finner sted i Island, nevne dette lille lands kamp i den senere tid for selve sitt livsgrunnlag.

De nordiske land står i dag i en vanskelig stilling i den europeiske økonomiske situasjon. Vi har på den ene side fellesmarkedet, som setter EFTA-landene, deriblant de nordiske land, utenfor på en nokså bastant og ettertrykkelig måte. Vi har som motvekt mot dette dannet EFTA, men det er jo innlysende for enhver at der i EFTA og når det gjelder EFTA's fremtid er en påtagelig mangel på balanse, idet EFTA består av en krets av små stater omkring en stormakt, Storbritannia, og det er en sterk fare for at britiske interesser vil bli for dominerende. Jeg tror ikke der er noen tvil om at såvel innenfor EFTA som i eventuelle forhandlinger med fellesmarkedet, ville de nordiske land stå langt sterkere om de stod sammen, og om de i første rekke stod sammen om sin handelspolitiske linje. Det er derfor med en viss beklagelse at jeg må slå fast at dette ikke har vært tilfelle i så stor utstrekning som det kunne være ønskelig. Det gjelder særlig på det handelspolitiske felt.

Jeg er for mitt vedkommende ikke helt tilfreds med meldingen om det økonomiske samarbeid. Jeg synes i og for seg at det er ganske karakteristisk at etter

at rådsrådet i november i fjor hadde slått fast at på grunn av den økonomiske utvikling kunne det ikke bli noen nordisk tollunion, så gikk det helt til den 30. mai i år før de økonomiske samarbeidsministre fant noe behov for å komme sammen. Det heter i meldingen at der har vært kontinuerlig kontakt mellom dem når det gjelder forhandlinger både om EFTA og andre ting. Jeg er ikke så helt sikker på dette. Jeg tror sogar jeg skulle kunne nevne eksempler på at man har hatt divergerende standpunkter som jeg tror hadde vært helt unødveidige hvis man hadde tatt seg tid til å drøfte sakene igjennom på forhånd.

Jeg skal ikke komme nærmere inn på dette, jeg skal ikke analysere hva det hele skyldes. Jeg vil bare uttrykke håpet og ønsket om at man snart vil se en avgjørt endring til det bedre.

Der er ingen tvil om at det nordiske samarbeid er en vanskelig sak, det være seg økonomisk, politisk, psykologisk. Men jeg vil gjerne be om at man ikke stirrer seg blind på de øyeblikkelige fordeler og vanskeligheter ved nordisk samarbeid, hva man taper i toll der, hva man vinner i eksportlettelse og importlettelse hist og her, akkurat i øyeblikket. Men jeg tror at det er en vesensoppgave for oss å se saken på noe lengre sikt, og særlig i lys av den sterke tendens i retning av større økonomiske enheter. Hele den tekniske og teknologiske utvikling som foregår i dag og som det ikke står i noe menneskes makt å hindre, driver i retning av masseproduksjon, driver i retning av større markeder, og da kommer spørsmålet: er ikke vi for små enheter til at vi kan stå isolert? Det er ingen av oss som overhodet kan drømme om å delta i noe kappløp på atomrustningsområdet — den drømmen har selv Storbritannia måttet oppgi — fordi vi er for små. Jeg sier ikke dette fordi jeg på noen som helst måte har noe ønske om at vi skulle bli tvunget til å delta i et slikt kappløp, men jeg nevner det fordi det er så karakteristisk for utviklingen, det er så karakteristisk for hele den tekniske og teknologiske utvikling som foregår i dag. Og vi er alle tilhengere av europeisk samarbeid, men når vi

så får dette europeiske samarbeid, ville vi ikke da stå sterkere om de nordiske land stod sammen? Vel — der kan være mye grunnlag for pessimistiske betraktninger, grunnlag for misnøye med at det ikke går fortere enn det går. Men der skjer jo også ting som peker fremover, og jeg vil gjerne slutte med det.

Nordens sosialdemokratiske ungdom vedtok på et stort nordisk møte i Drammen for mindre enn en uke siden en uttalelse hvor de går inn for Nordens forente stater. Kanskje vil de fleste i denne sal, medlemmer av dette råd som er nådd opp i en viss alder, si: vel, det var jo et stort stykke! Men som ungdommen pleier, har også denne ungdom satt seg et høyt mål, og om dette tilfeldigvis er sosialdemokratisk ungdom, tror jeg ikke det har noe som helst med partipolitikk å gjøre, det er et spørsmål som ikke gjelder noen partipolitikk, for nordisk samarbeid kan ikke bringe noen partipolitiske fordeler til hverken det ene eller det annet parti. Men det som er vesentlig er at det er nordisk ungdom, de som skal overta etter oss, som her går inn for en stor og edel tanke. Og jeg tror at Nordisk Råd kanskje gjorde rett i å lytte til ungdommens røst og gi litt akt på hva nordisk ungdom venter av sine representanter i Nordisk Råd.

Erik Eriksen, Danmark: Hr. præsident! Det er indlysende, at emner som Nordisk Råds placering i det nordiske samarbejde og i det hele om, hvorledes man kan gøre det nordiske samarbejde mere effektivt, bør være genstand for både præsidiets og rådets alvorlige overvejelser. Derfor har vi jo også på de foregående sessioner diskuteret de problemer, som direkte vedrører rådets egen arbejdsteknik. Og det er mit indtryk, at de forbedringer, der er foretaget, har vakt tilfredshed, ligesom de har forenklet vore forhandlinger.

Under disse omstændigheder finder også jeg det naturligt, at vi nu retter søgelyset mod andre dele af det, jeg vil kalde samarbejdsmaskineriet, for at se, om ikke der skulle være yderligere fremskridt at gøre.

Jeg vil da for det første fremhæve, at det efter min mening er noget centralt — således som der allerede er givet udtryk for — at regeringerne aktiviseres i rådets arbejde. Dette er som bekendt et gammelt ønske fra rådets side. Må jeg minde om, at det fællesmøde af statsministre og andre regeringsmedlemmer og rådets præsidium, som holdtes i Fredensborg i oktober 1955, i virkeligheden havde dette til hovedemne.

Ved den lejlighed var der tre forhold, som præsidiets særligt pegede på: 1. man så gerne, at regeringsforslag forelagdes rådet til overvejelse i større omfang end det hidtil noget beskedne, 2. man ville være glad for øget deltagelse fra ministrenes side både ved debatterne i plenumsalen og ved de mere fortrolige drøftelser i udvalgene, og endelig 3. udtalte man ønsket om, at regeringernes meddelelser om arbejdet med tidligere rekommandationer måtte blive noget fyldigere end hidtil.

Se, det var ønskerne, og man kan så spørge: Hvorledes er det da gået? Ja, ser vi tilbage på disse snart forløbne 5 år, kan vi konstatere en væsentligt forøget deltagelse fra regeringsmedlemmernes side, når det gælder udvalgsarbejdet, og dette må naturligvis tillægges en ikke ringe betydning. Derimod har de høje ministre, forekommer det mig, været mere tilbageholdende med at tage ordet i denne noget større forsamling — det er fagministrene, jeg tænker på, for statsministrene har jo med stor interesse deltaget i generaldebatterne.

Hvad endelig meddelelserne angår, så er resultaterne, tør jeg nok sige, noget brogede. Mange af dem er i høj grad oplysende, men om andre har man lov til at sige, at de virker meget tilfældige og lidet dybtgående. Her har præsidiets tilladt sig at give de meddelende instanser nogle gode råd. Det er sket i den reddegørelse for det koordinerende lands opgaver, som i marts i år blev tilstillet regeringerne og nu er optrykt i rådets rapport. Men ellers tilkommer det naturligvis i første række udvalgene og nimanandskomiteerne at føre tilsyn med, at meddelelserne er tilfredsstillende.

For mit vedkommende kan jeg derfor

sige, at jeg vil anse det for heldigt både for det nordiske samarbejde og for selve rådets virksomhed, såfremt regeringerne tager mest mulig aktiv del i rådets arbejde, fremfor alt ved selv at rejse forslag i rådet og ved at forelægge problemer af nordisk interesse til prøvelse og udtalelse for rådet. Det er min overbevisning, at man fra såvel den danske rådsdelegations som fra det danske folketings side vil se med virkelig sympati og interesse på en aktivisering af det nordiske samarbejde over en sådan bred front. Jeg tror ligeledes, at det i den danske offentlighed vil hilses med absolut tilfredshed.

Det hænder — som det vel også er bekendt for en del af de her tilstedeværende — at der i den danske presse hæver sig kritiske røster mod Nordisk Råd, og det er klart, at kritikken kan en gang imellem være berettiget. Forholdet er jo dette, at Nordisk Råd nåede sine første store resultater i løbet af forbausende kort tid, og det burde egentlig stå ganske klart, at disse første års tempo ikke havde nogen mulighed for at kunne opretholdes. Kritikken går ikke ud på, at rådet er for virksomt, og det må man jo hilse med tilfredshed. Det lønner sig som bekendt aldrig at plukke frugten, før den er moden.

Den væsentligste del af kritikken har sin rod i den opfattelse, at rådet ikke opnår tilstrækkelig meget eller er for længe om at opnå resultater. Dette har jeg for så vidt allerede svaret på. Men lad mig tilføje, at det er jo ikke rådet, der sinker sagernes behandling. Når de ikke bliver løst hurtigere, er det, fordi behandlingen på regeringsplan i de fleste tilfælde må tage betydelig tid, et forhold, der ofte overses. Men det er som sagt rådet, kritikerne i den anledning skyder på.

Fra min side vil der derfor være fuld støtte til at gå videre i retning af at give det nordiske samarbejde mere effektivitet.

Så kan man naturligvis diskutere, hvilken fremgangsmåde der vil være den bedste, hvilken der i det lange løb sikrest fører til målet. Skal vi ud over det samarbejdsapparat, vi allerede har, eller

som vi naturligt kan skabe i tilslutning til det bestående, eventuelt oprette helt nye samarbejdsorganer med øget myndighed? Eller skal vi deklarere vidtgående principielle mål, som vi agter at arbejde os hen imod i løbet af en kortere eller længere årrække? Eller skal vi hellere med større energi og arbejdsindsats end hidtil vandre videre ad den vej, vi hidtil har fulgt, det vil sige: være lidt mere tilbageholdende på det institutionelle område og altså i stedet for at skabe helt nye former og organer lægge hovedvægten på, at der sker noget, det vil sige, at der sker noget mere, end tilfældet er nu, og at vi så efterhånden og skridt for skridt skaber de organer, som erfaringen måtte vise at vi får brug for?

Det er jo den fremgangsmåde, vi hidtil og med held har anvendt i Nordisk Råd og i nordisk samarbejde i det hele taget.

Jeg forstår så udmærket, at der er dem, som lægger megen vægt på at skabe flere organer, flere institutioner. Man konstaterer — som det også er gjort i dag af flere talere — at det ikke lykkedes os i Norden at danne en toldunion, mens man ser, hvorledes de seks lande i Central- og Sydeuropa, som arbejder gennem faste organer og centraliserende institutioner, har været i stand til at nå store resultater i retning af samarbejde. Og så drager man deraf den slutning — statsminister Kampmann knyttede nogle bemærkninger til dette — at havde vi i Norden haft tilsvarende organer, ville toldunionen være blevet gennemført også hos os.

Men mon man ikke, når man tænker således, i nogen grad forveksler årsag og virkning? Når vi i fjor forår ikke gik til at danne et nordisk fællesmarked, så var det absolut ikke det manglende maskineris skyld, det må dog stå ganske klart. Hele det tekniske forarbejde var lagt til rette af eksperterne, og det på en måde, som har fremkaldt megen og fortjent ros. Teknisk set havde der ikke været noget som helst til hinder for, at regeringerne og rigsdagene havde besluttet sig for en toldunion.

Når det ikke skete, var årsagen en helt anden, nemlig at regeringerne ikke

fundt, at det politiske grundlag var tilstede for at indbringe forslaget om fællesmarkedet for rigsdagene. Dette blev jo sagt ganske åbent under generaldebatten her i rådet under sessionen i Stockholm sidste efterår.

Som man ved — og det vil jeg gerne understrege — behrejder jeg ikke regeringerne denne tilbageholdenhed. Hvad jeg vil advare imod, er, at man skal foregøgle sig, at en udbygning af samarbejdsmaskineriet ville have gjort nogen forandring deri.

Det, som det kommer an på, er — efter min mening — den saglige målsætning og den politiske vilje til at føre sagerne igennem. Det er sagerne, vi skal lægge hovedvægten på, og det er viljen til samarbejde, det fremfor alt gælder om at styrke, snarere end at lægge for megen vægt på det formelle, på det juridiske. Ellers kan vi meget let risikere, at vi kommer til at hæmme mere end at fremme det, vi ønsker virkeliggjort.

Jeg er som sagt i meget høj grad beredt til at aktivere det nordiske samarbejde, og det over en bred front. Men dér, hvor man skal sætte ind, det er ved at give de nordiske problemer i det hele taget en større plads i vort rigsdagsarbejde og i den offentlige debat i vore lande. Det er ved at lade regeringerne føre flere sager frem til behandling i rådet. Det er ved at lade administrationen og rådet selv sætte større energi end hidtil ind på at øge tempoet i samarbejdet. Og jeg vil med åbent sind drøfte alle de metoder, som kan tages i brug for at opnå dette.

Men så vil jeg også bede om, at man ikke glemmer den psykologiske baggrund for vort arbejde. Vi har jo også andre traditioner end i de latinske lande og i Tyskland, hvor sådanne store problemer lettere kan løses, om jeg så må sige, ovenfra, og hvor hensynet til de folkelige kræfter spiller en mindre rolle, end tilfældet er hos os.

I det nordiske samarbejde er det en nødvendighed, at man ikke går frem i et hurtigere tempo, end der er folkelig tilslutning til det — og det i alle Nordens lande. Enten vi synes om det eller ej, må vi høre os for denne nødvendig-

hed. Derfor skal vi også ved siden af de saglige samarbejdsopgaver og ved siden af omsorgen for det, jeg har kaldt samarbejdsmaskineriet, holde os de folkelige forudsætninger for det nordiske samarbejde for øje.

Må jeg have lov til til slut at minde om nogle ord, som den danske lektor i Oslo, Erling Nielsen, har skrevet engang: »Sprogforståelsen er fundamental for alt samkvem mellem vore lande, men et fundament, der smuldrer, om det ikke stadig vedligeholdes af en aktiv kulturpolitik».

Den, der som jeg i de sidste dage har overværet foreningerne Nordens delegeretmøde, får et meget stærkt indtryk af, hvilke rolle den systematiske nordiske kulturpolitik spiller blandt disse erfarne folk på det nordiske samarbejdes område. Jeg nævner dette, fordi det er min opfattelse, at det vil være klogt af Nordisk Råd at give den en fremtrædende plads på sit arbejdsprogram.

Skolerne, radioen og televisionen er — sammen med pressen, litteraturen og meget andet — vigtige redskaber i det nordiske oplysningsarbejde. Disse redskaber bør gøres så effektive som vel muligt. Derved styrker vi den nordiske samarbejdsvilje, den samarbejdsvilje, som alene kan danne grundlaget for politisk handling.

Statsministern Sukselainen, Finland: Herr president! Då Nordiska rådet nu första gången samlas på Island och mången av oss finnar första gången besöker detta längst västerut belägna nordiska land, känner jag ett behov att framföra vår synnerliga tillfredsställelse däröver, att det femte landet i den nordiska syskonkretsen på detta sätt kunnat anslutas till kedjan av sammanträden och genom inskränkning i programmet övervunnits de svårigheter, som rådets tunga maskineri ställer för ett litet land.

Finland har många skäl att känna ett delbrödraskap just med Island. Vi kan till exempel konstatera, att mötet nu hålles i det andra nordiska land, som ej ännu hör till Europeiska frihandels-

sammanslutningen. Jag säger icke detta för att understryka Islands och Finlands speciella ställning, ty i själva verket intresserar det europeiska frihandelsområdet även Finland, och vi har ej upphört att söka en hållbar lösning på detta problem. Jag säger detta snarare för att erinra därom, att EFTA icke har löst och ej heller kommer att lösa de problem, med vilkas beaktande det nordiska ekonomiska samarbetet i tiden planerades. EFTA är en internationell samarbetsform, i vilken de nordiska länderna har en betydelsefull ställning och som har förutsättningar att på ett anmärkningsvärt sätt utjämna vägen för internationell handel inom en vidare ram och avlägsna hindren för denna. Någon egentlig nordisk fråga är den naturligtvis ej, även om den i praktiken har medfört, att det nordiska samarbetet trätt i bakgrunden, men den kan naturligtvis bli en mera och mera nordisk fråga, så snart vi börjar dryfta nordiskt samarbete inom dess ramar. Jag vore likväl beredd att tro, att det försvagande av den nordiska tanken, som satt sin prägel på de senaste åren, likväl icke beror av annat än att krafterna varit så bundna vid en annan stor fråga, att de icke i detta skapande stadium av EFTA:s utveckling kunnat i samma utsträckning som tidigare förslå för dryftande av rent nordiska frågor.

Vi har måhända envar läst Gustaf Petréns skrift i tidningen »Nordisk Kontakt» och känt ett stygn i hjärtat. Han säger uppenbarligen det rätta ordet på den rätta platsen, då han önskar, att detta sammanträde här i Reykjavik icke skall bli ett vanligt sommarmöte, som liksom hör till saken, utan att den nordiska tanken verkligen här skulle få ny vind i seglen. Varifrån skall denna nya vind komma? Om vi granskar det ekonomiska samarbetsutskottets resultat, synes det, att de frågor, som för ett år sedan i Kungälv väcktes, sedan sammarknadstanken förfallit, icke har väckt särskild entusiasm. Det kan vara möjligt, att de presidiemedlemmar, som här har påpekat, att man bör fästa större uppmärksamhet på frågan om samverkan

på regeringsplanet i den närmaste framtiden, har rätt.

Männe det förhåller sig så, att vi alltför mycket sysslat med alltför svåra frågor. Det ekonomiska samarbetet kan icke utan vidare åstadkommas med parlamentens och regeringarnas samfälliga krafter. För detta behöves uppenbarligen aktivt intresse från organisationerna inom näringslivet. Detta samarbete förekommer, såsom vi vet, utanför Nordiska rådets krets, och rådets välsignelse är nödig först i ett senare stadium, då tiden för administrativa och legislativa avgöranden är inne. Det är likväl klart, att en anhopning av enbart rutinfrågor icke tillfredsställer oss själva dess mera än dem, vilka i de olika nordiska länderna med sympati följer vårt arbete. Det kräves helt instinktivt, att Nordens samhörighet understrykes i allt nyare och nyare sammanhang.

Det inre arbete på ett förenhetligande, som rådet till exempel på lagstiftningens och förvaltningens område fortgående utför, är av vikt och bär i sinom tid frukt, men under rådande världspolitiska förhållanden inses det vara av ännu större vikt, att Norden borde kunna uppträda mera enhetligt utåt än tidigare, kunna ge världen en tydligare bild av en fast kraftgrupp, som, i det den står utanför stormakternas intressekonflikter, strävar att främja det internationella samförståndet.

Det är måhända för oss omöjligt att här på området för ett enhetligt uppträdande få snart till stånd stora och betydande avgöranden, men är det ej lika gott, att vi även i mindre ärenden kan vidtaga åtgärder, om blott det gäller sådana angelägenheter, som understryker de nordiska ländernas samhörighet. Då jag har granskat handlingarna vid detta sammanträde ur denna synpunkt, har jag med intresse gjort mig förtrogen bl. a. med det initiativ, som avser en samverkan av visst slag på utrikesrepresentationens område. Utrikesrepresentationen torde i allmänhet vara ett område, där med tiden ej kan undvikas en anmärkningsvärd rationalisering och modernisering. I sådan grad har förhållandena förändrats, alltsedan ut-

rikesrepresentationen i dess nuvarande form uppkom. I vårt eget land är det rätt vanligt, att frågan om utrikesrepresentationens »tomgång» då och då framföres till offentlig diskussion, varvid kräves, att utrikesrepresentationen skall anpassas huvudsakligen efter den kommersiella informationsverksamheten för att tjäna denna i helt nya former. Även om detta här något överdrives, kan jag ej neka till att min sympati omfattar reformvännernas krav.

Helt oberoende av detta har jag under årens lopp fört samtal med finska beskickningschefer och kunnat konstatera, att tanken på ett närmare samarbete mellan de nordiska legationerna icke är enbart kammarfilosofi utan att de lokala förhållandena i vissa stationsländer varit ägnade att särskilt närma de nordiska legationerna till varandra och förmått deras chefer att värdesätta de ekonomiska och andra intressen, som t. ex. genom uppförande av gemensamma ämbetsverks hus kunde ernås i rådande lokala förhållanden.

Medlemsförslag om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna är ur denna synpunkt av intresse. Vore det icke verkligen intressant att experimentera med ett gemensamt uppträdande t. ex. i en sådan ur diplomatins synpunkt ny världsdel som Afrika och försöka få befolkningen därstädes att inse, att, då det är tal om de nordiska länderna, man verkligen avser en grad av samarbete av ny art inom den internationella verksamheten! Skulle detta ej vara en verklig erövring av ett område även för den nordiska tanken?

Då jag läste de utlåtanden, som avgivits över ifrågasvarande medlemsinitiativ av ekonomiska organisationer inom de skilda nordiska länderna, fästes min uppmärksamhet därvid, att betydelsen av inbördes exportkonkurrens understrykes såsom en faktor, vilken inskränker samarbetet. Anmärkningarna är naturligtvis på sin plats. Att de framställles, hör till vederbörande organisationers karaktär. Läsaren kommer likväl att ställa sig frågan, vilken ställning t. ex. Afrika intar i de nordiska ländernas utrikeshandel? Vad har utrikesre-

presentationen gjort och vad kan den göra till förmån för denna ställning? Var icke de inbördes offer, som man i tiden var beredd att göra till förmån för den nordiska marknaden, av helt annan storleksklass än de eventuella små konkurrensförmåner, som någons i detta sammanhang kunde förlora? Kunde det ej tänkas, att de genom en effektivare nordisk aktion väl kunde ersättas samtliga vederbörande? Vi behöver tydligen några sådana nya verksamhetsformer. Dessa former behöver ej vara ekonomiskt sett så centrala som spörsmålen hittills varit, men om man drar sig till minnes det finska ordspråket »från roten klättrar man upp i trädet», så kan man ge sig till tåls och begynna med mindre betydande frågor.

Vi behöver denna gång en starkare känsla av nordisk samhörighet. Jag avser ej något sådant, att vi ömsesidigt borde för varandra betyga, huru viktig den nordiska saken är. Jag avser, att vi genom både stora och små åtgärder borde kunna för den yttre världen visa, att vi i alla möjliga frågor är på samma linje och att Norden verkligen i internationell bemärkelse är en helhet.

Statsminister Gerhardsen, Norge: Jeg vil gjerne få lov å slutte meg til dem som allerede har uttrykt glede over at rådet denne gang kan holde sitt møte i Reykjavik. Vi er gjester hos en liten nasjon som har gjort en stor innsats, og som vi er glade for å ha med i den nordiske folkefamilien. Island har gjennomført en stor økonomisk utbygging, men vi vet alle at landet kjemper med særegne problemer og vanskeligheter. Enhver nasjon må selv løse sine problemer, men det er vårt håp at islendingene under sin marsj framover skal kunne få nytte også av nordiske samarbeidstiltak.

På grunn av Islands beliggenhet i forhold til de andre nordiske land vil mange av de samarbeidsoppgavene som Nordisk Råd beskjeftiger seg med være av liten interesse for dette land. Det er derfor så viktig at vi alle er oppmerk-

somme på betydningen av tiltak som har interesse også for Island.

Forslagene av 1957 om en bedring av trafikkforbindelsene mellom Island og de øvrige nordiske land og om oversettelse av islandsk faglitteratur til annet nordisk språk er eksempler på hva som kan gjøres. Det samme kan sies om de forslag som foreligger for dette råds-møte om islandsk ungdoms studier ved folkehøgskoler i de andre nordiske land og om årlige studiereiser til Island for studerende i nordiske språk fra de andre nordiske land.

Men enda viktigere vil det naturligvis være om de økonomiske forbindelsene mellom Island og det øvrige Norden kunne bygges ut. Vi er vel alle på det rene med at det ikke er noen liten og ingen enkel oppgave, men den er så viktig at den bør ofres atskillig oppmerksomhet — både av hensyn til Island og av hensyn til Norden som helhet.

Det er sagt at vi lever i en alvorlig tid, og det er vi klar over, men vi vet også at vi lever i en tid som er fylt av rike muligheter. Situasjonen stiller store krav til hvert enkelt av de nordiske land og skaper et sterkt behov for samarbeid. Vi må derfor ha lov til å tro at det nordiske samarbeidet i høy grad har fremtiden for seg.

Danmark, Norge og Sverige er nå medlemmer av Det europeiske frihandelsforbund, og vi håper alle at Finland snart kan få ordnet sin tilknytning til forbundet. Etter hvert som bestemmelsene i frihandelsavtalen blir gjennomført, får vi gradvis opprettet et fellesmarked også mellom de nordiske land. Derved vil betingelsene bli lagt bedre til rette for et samarbeid dem imellom om produksjon, om investeringer og økonomiske oppgaver i det hele tatt.

Dessuten finnes det en rekke konkrete samarbeidsprosjekter. La meg få lov til å nevne noen eksempler som er av særlig interesse fra norsk synspunkt. Det norsk-svenske samarbeid på elektrisitetsforsyningens område har allerede gitt verdifulle resultater og det er under fortsatt utbygging. For tiden føres det norsk-svenske forhandlinger om å utvide transportkapasiteten for malm

i Narvik-området, og mulighetene for et norsk-svensk samarbeid om stålproduksjon i det samme område blir undersøkt. En særlig gledelig nyhet er det at det ser ut til å gå i orden med en finsk-norsk treforedlingsbedrift i Kirkenes-området. Der oppe på Nordkalotten er det et stort behov for ny økonomisk virksomhet.

I det siste har problemene på Nordkalotten vakt større og større interesse — noe som blant annet viser seg i det medlemsforslag som er satt fram om regelmessige nordkalottkonferanser. Det er sikkert en god idé å ha slike konferanser, men etter min mening bør slike møter ikke holdes for ofte. En skal ikke holde møter for møtenes egen skyld, og som forslagsstillerne selv sier det, må en legge vekt på at hvert enkelt møte blir godt forberedt.

Disse eksemplene illustrerer at en ikke behøver å mangle samarbeidsoppgaver på det økonomiske område. Vi har nå fått to faste samarbeidsorganer, en ministerkomité og et utvalg av embetsmenn. Det er om å gjøre at disse organer kan bli aktive og viser mest mulig initiativ.

Hr. Ohlin med støtte av hr. Hønsvald var skuffet over de resultatene som hittil foreligger av disse samarbeidsorganers arbeid. Jeg vil tro at økonomiministrene selv vil være de første til å innrømme berettigelsen av en slik kritikk. Men jeg vil også tro at hr. Ohlin fant noe av forklaringen da han sa at nettopp disse ministrene i løpet av det siste året har vært så sterkt opptatt med sitt arbeid i forbindelse med Det europeiske frihandelsforbund, at det vel ikke skal forlanges av dem at de skulle hatt meget krefter til overs til dette spesielle nordiske arbeid.

Det kan kanskje være grunn til å minne om at igjen har det nordiske samarbeidet hatt stor framgang på mange sosiale og kulturelle områder og her gitt resultater som er til å ta og føle på. Det er mange organer som har medvirket til dette, men en stor del av æren tilkommer Nordisk Råd. Særlig har det hatt betydning at rådet virker stimulerende på hele virksomheten.

Det nordiske fellesskapet har fått slike viktige uttrykk som avtalen om felles nordisk arbeidsmarked — som nå har virket utmerket gjennom seks år — og konvensjonen om sosial trygghet. På det medisinske felt kan vi kanskje særlig vente resultater når det gjelder felles arbeidsmarked for medisinsk personell og felles helsetjeneste for sjøfolk. De nordiske sosialministermøtene og Den nordiske sosialpolitiske komité har vist seg å være aktive organer i disse og beslektede spørsmål. Jeg tror vi kan ha tillit til at disse organene vil føre arbeidet videre på en energisk måte og herunder blant annet ta seg av spørsmålet om en harmonisering av sosiallovgivningen.

I denne forbindelse vil jeg gjerne få nevne en sosial gruppe som på flere måter står i en særstilling. Det er sjøfolkene, som øker i antall etter hvert som de nordiske land bygger ut sine handelsflåter. Kontakten mellom sjømannen og hjemlandet kan ofte være nokså svak, og sjølivet reiser særlige sosiale problemer. Samtidig er det en kjensgjerning at for eksempel norske sjøfolk hvor enn de ferdes i verden, føler seg nær knyttet til andre nordiske sjøfolk. Sjøfolkenes problemer kaller etter mitt skjønn i sterk grad på en felles nordisk sosialpolitisk innsats.

De nordiske undervisningsministrene, Nordisk kulturkomisjon og mange forskjellige nasjonale institusjoner varetar det løpende kulturelle samarbeid. Det er overflødig å dokumentere ved eksempler at denne virksomheten er i god gjenge. Denne siden av vårt samarbeid må selvsagt ikke bedømmes ut fra en materialistisk synsvinkel. Likevel vil jeg gjerne komme med en økonomisk betraktning.

Spørsmålet om hvordan våre små land best skal kunne utnytte sine ressurser, har her ganske stor betydning. Når det gjelder forskning og spesialister, vil ikke hvert land alene kunne makte på alle felter å oppnå en tilstrekkelig høy standard, så rivende som utviklingen på disse områder er i vår tid. Etter den norske regjeringens oppfatning er det derfor et stort behov for slike tiltak som

felles nordiske vitenskapelige institusjoner, samarbeid mellom forskningsrådene, felles arbeidsmarked for akademikere, gjensidig godkjenning av eksaminere, og koordinering av stipendie- og låneordningene for studenter.

Norden er med rette stolt over sine demokratiske tradisjoner, sin levestandard, sin sosialpolitikk og sin kulturelle innsats. Våre folk bør derfor, slik som hr. Finn Moe og andre har vært inne på, føle en særlig plikt til å ta del i en hjelpeaksjon for de store underutviklede områder hvor en vesentlig del av jordens befolkning lever i fattigdom og uvitenhet. Dette er en verdenshistorisk oppgave hvis innhold er å sørge for at alle nasjoner får de materielle og kulturelle goder som vi anser som helt selvfølgelige her hos oss. Verdensfreden og menneskehetens skjebne vil i høy grad avhenge av hvordan denne oppgaven blir løst. En meget større innsats er nødvendig. I Norge er vi også sterkt opptatt av dette spørsmålet, og Regjeringen har nylig satt ned en komité som nærmere skal vurdere den norske hjelpevirksomheten.

De nordiske landene har i en del år hatt et nært samarbeid om slike konkrete hjelpetiltak. Det skandinaviske sykehuset i Korea er et velkjent eksempel, og en del av vår innsats i De forente nasjoners tekniske hjelpeprogrammer foregår på felles nordisk basis. Dette gjelder særlig stipendiater fra utviklingslandene, idet Danmark, Finland, Norge og Sverige regnes som ett studieområde.

Til denne rådssesjon foreligger det som kjent et medlemsforslag om et felles nordisk initiativ for å utvikle og samordne utdannelsen av spesialister til hjelpevirksomheten. Jeg tror at dette forslaget setter fingeren på et vesentlig punkt. All erfaring viser at eksperter eller spesialister som sendes ut, trenger mer kjennskap til menneskene og forholdene der de skal virke. Norges faste delegasjon i New York har allerede drøftet dette medlemsforslaget med FN's sekretariat, som stiller seg meget positivt til det. På den norske regjeringens vegne hilser jeg forslaget med glede og

håper at det vil bli etterfulgt av stadig flere forslag om nordisk samarbeid innen hjelpevirksomheten, hvor vi utvilsomt gjennom felles opptreden og samordning kan oppnå større effektivitet.

Medlemmer av Nordisk Råds presidium har tatt opp til overveielse spørsmålet om Nordisk Råds arbeidsmåte. Det er sagt at samarbeidet mellom Nordisk Råd og regjeringene ikke er blitt så tilfredsstillende som en opprinnelig hadde håpet på og ønsket. Det er sagt at initiativ og forslag nesten utelukkende kommer fra rådet og fra dets parlamentariske medlemmer. Nå vil jeg spørre: Var ikke det noe av meningen med det? Det er et nordisk råd, der medlemmer fra nasjonalforsamlingene utgjør rådet, og da ligger det vel i sakens natur at det må være medlemmene av nasjonalforsamlingene, de regulært valgte medlemmer av Nordisk Råd som først og fremst skal ha til oppgave å ta et initiativ også overfor regjeringene og administrasjonen i hvert enkelt land. Det forhindrer naturligvis ikke at det også fra regjeringenes side bør kunne tas initiativ i forhold til Nordisk Råd og fremmes forslag og saker overfor rådet. Og det kan godt tenkes at regjeringene i større grad enn hittil bør være oppmerksomme på den siden av saken, og jeg synes det er naturlig for regjeringenes representanter her at de noterer seg dette.

Nå bør en jo være oppmerksom på at der foregår i disse årene et stadig mer omfattende samarbeid mellom representanter for de nordiske lands regjeringer. Jeg minner om at utenriksministrene, handels- eller økonomiministrene, undervisningsministrene, sosialministrene og justitsministrene har mer eller mindre regelmessige møter, som regel minst en gang, ofte flere ganger hvert eneste år, og jeg tror at det på disse saksområder foregår et samarbeid på regjeringsplan som er så godt som en for tiden kan vente det. Kan det utbygges og bedres, vil neppe noen ha noe å innvende mot det. Når det gjelder samferdselsministrene, også fiskeri- og landbruksministrene, vet vi at når det foreligger konkrete oppgaver der, møtes også de til samrå-

ding og fellesdrøfting av problemene. Så vidt jeg vet deltar det i enkelte av disse statsrådsmøtene også representanter for Nordisk Råd og for nasjonalforsamlingene. Det er også et spørsmål som en bør kunne overveie, om det er noe som kunne utvikles og utdypes sterkere. Iallfall på en del av disse områdene har en inntil nå sett gode resultater av dette intime samarbeidet mellom regjeringene, og vi er vel alle enige om at det vesentlige dog er at det blir gode resultater av samarbeidet, og at formene for så vidt ikke skal stå som det vesentlige.

Det har vært nevnt her et ønske om å få noe bedre kontakt, kanskje først og fremst mellom statsministrene og Nordisk Råd og dets ledelse. Jeg føler meg nok så sikker på at ingen av de nordiske statsministre vil si nei om det her tas et initiativ, og en vil selvsagt være villig til å snakke åpent og tillitsfullt ut om muligheten av å kunne bedre samarbeidet mellom Nordisk Råd og dets forskjellige organer og regjeringene.

Hr. Erik Eriksen nevnte de forutsetninger som var reist under det fellesmøte som ble holdt i 1955 på Fredensborg. Han sa blant annet at det kunne være et ønske at regjeringenes medlemmer deltok mer aktivt i rådets arbeid i utvalgsmøtene og i debattene. Når det gjelder det siste, vil jeg tro at det delvis skyldes litt beskjedenhet fra regjeringsmedlemmenes side at en har holdt seg litt tilbake. Nå er det vel ingen hemmelighet for noen at særlig de såkalte generaldebattene organiseres, slik det iblant er nødvendig å gjøre, og det er ikke regjeringene som organiserer de debattene, men det er Nordisk Råds ledelse, dets presidium og dets sekretariat. Jeg har tidligere hørt at det har vært gitt uttrykk for misnøye over at i tidligere generaldebatter har statsministrene i tur og orden stått opp som de første på talerlisten og hatt innlegg i debatten. Jeg vil, for at en ikke skal misforstå dette, gjøre oppmerksom på at så vidt jeg vet har statsministrene aldri bedt om dette. Det har faktisk vært etter ønske fra Nordisk Råds ledelse at en så tidlig i debatten har tatt ordet og gitt uttrykk

for bestemte synspunkter. Men fra regjeringenes side er det ikke noen tilfredsstillende ordning, og jeg vil gjerne få komplimentere presidiet med den praksis en nå har slått inn på ved at presidiets egne medlemmer i første rekke åpner debatten og med det gir et utspill som det er naturlig både for de øvrige rådsmedlemmer og for regjeringsmedlemmene å ha som grunnlag for ordskiftet.

Endelig nevnte hr. Erik Eriksen at regjeringenes meddelelser om de rekommandasjoner som ble gjort, ikke alltid er tilfredsstillende. Jeg skal uten videre gi min tilslutning til det. Jeg tror det er av de ting regjeringene skal være oppmerksomme på. En bør ofre disse oppgavene så stor oppmerksomhet at en i de tilfelle da det er saklig

behov for det, gir en fullgyldig orientering.

Ellers vil jeg også gjerne få gi min tilslutning til den formulering som hr. Erik Eriksen gav når han sa at det må gjelde sakene mer enn formene. Men selvsagt betyr også formene en hel del, og hvis det er slik at det her er noe i retning av tilløp til misstemning mellom rådet og regjeringene, går jeg ut fra at vi står hverandre så nær at det må vi kunne snakke åpent ut om og regne med at vi kan løse i full fordragelighet.

Hr. Hønsvald sa i sitt inlegg at slik forholdene er i verden i dag, trenger de nordiske land å slutte seg intimt sammen. Jeg vil gjerne slutte med å gi min fulle tilslutning til det.

Förhandlingarna avbröts kl. 12.45.

Protokoll

1:a mötet (2:a avd.)

Torsdagen den 28 juli 1960 kl. 15.30

Presidenter: Gísli Jónsson och Nils Hønsvald

Förhandlingarna återupptogs kl 15.30.

Meddelanden

Det meddelades, att Hans Gustafsson, Sverige, intagit sin plats i rådet.

Vidare meddelades, att utskotten konstituerat sig och till förmän och vice förmän valt

i juridiska utskottet:

förman: Harras Kyttä,
vice förman: Magnús Jónsson,

i kulturutskottet:

förman: Sigurður Ingimundarson,
vice förman: Marius Buhl,

i socialpolitiska utskottet:

förman: Claudia Olsen,
vice förman: Heritta Kuusinen,

i trafikutskottet:

förman: Martin Skoglund,
vice förman: Jon Leirfall,

och i ekonomiska utskottet:

förman: Ole Bjørn Kraft,
vice förman: Axel Strand.

10

Rapport från Nordiska rådets presidium (Dokument 1) (fortsatt behandling)

Statsministern Erlander, Sverige: Ära-de president! Jag skulle ha kunnat nöja mig med att instämma i de anföranden, som har hållits här tidigare under för-

middagen, då speciellt Einar Gerhardsens. Han tog å samtliga de nordiska ländernas regeringars vägnar upp en del av de synpunkter, som tidigare hade ventilerats under generaldebatten. Då det emellertid uttryckts ett önskemål om att regeringsledamöterna måtte mera flitigt delta i rådets förhandlingar skulle det kanske uppfattas såsom missaktning för givna råd om jag icke toge till orda.

Jag vill till en början understryka den glädje, som de övriga regeringscheferna gav uttryck för över att det Nordiska rådet får tillfälle att gästa Island. De har redan framhållit, att vi är väl medvetna om hur mycket Island har betytt för vår kulturella utveckling, hur mycket Island har betytt för att fixera och bevara vad som en gång i tiden var gemensam kulturell egendom.

Vi är väl medvetna om att Island alltså spelar denna inspirerande och betydelsefulla roll för vårt kulturliv. Laxness och Gunnarsson är — det vågar jag säga — bland de utländska författare som är mest lästa för närvarande i mitt hemland. Och slutligen följer vi med stor spänning den stundom mycket dramatiska kampen som förs av det moderna Island för att under ofta besvärliga förhållanden skapa en levnadsstandard åt de isländska medborgarna av samma slag som vi har i det övriga Norden.

Den generaldebatt, som har pågått nu några timmar, den har varit präglad av

tankegångar som herr Ohlin förde fram i början av debatten, då han uttryckte oro över det nordiska samarbetet, framför allt det nordiska samarbetet i den form, som det har fått i det Nordiska rådet. Han var orolig över att resultaten är så begränsade, och han pekade på en del konkreta fall, där man enligt hans mening hade bort kunna nå längre, om vi hade gjort allvar av det som han ansåg vara våra gemensamma intentioner. Det har emellertid glatt oss alla, att varken hos herr Ohlin eller de efterföljande deltagarna i debatten var det pessimismen som dominerade. Tvärtom präglades inläggen av en beslutsam optimism att åstadkomma någonting av Nordiska rådets arbete. Det har ju också här framhållits en rad resultat, som har nåtts. En rad exempel på framgångsrikt nordiskt samarbete lämnades inte minst av min kollega Einar Gerhardsen.

Jag anser emellertid, att det är värdefullt, att vi ägnar oss åt en stunds självprövning och självvransakan och frågar oss om allting är bra eller om det skulle kunna göras bättre. Jag skulle emellertid vilja påpeka, att man bör erinra sig att Nordiska rådet har funktioner och uppgifter som är litet annorlunda än våra parlamentariska församlingars.

Vi kan inte här på samma sätt som i våra riksdagar sätta oss ned till en grundlig diskussion, en genomträngande analys, av en fråga. Det räcker inte tiden till. Därför blir Nordiska rådets huvuduppgift inte denna detaljgranskning, inte denna detaljanalys, som vi är vana vid från våra riksdagar, utan en mera utåtvänd verksamhet, där det gäller för oss att försöka skapa opinion, att försöka engagera, intressera och i görligaste mån entusiasmera våra landsmän för de tankar som vi har här i Nordiska rådet. Och den uppgiften är ganska besvärlig. Det råder ingen sensationsstämning kring våra möten. Ute i världen pågår ju så mycket, som är fyllt av dramatisk oro och dramatisk spänning. Vid våra möten är det inte så, att journalisterna störtar ut till sina telefoner för att meddela det som skall stå på morgondagens förstasidor under skrämmande

eller lockande rubriker, utan här är allting mycket lugnare. När vi skall vända oss till allmänheten har vi inte den möjligheten att väcka sensation kring våra förhandlingar. Och det trivs vi med, men det kan lätt gå så att både tidningar och allmänhet uppfattar våra förhandlingar som rörande tämligen obetydliga ting, rörande ting som egentligen inte har verklig betydelse för medborgarna. Det mesta av det arbete, som vi utför i våra riksdagar, har i princip samma karaktär av sensationsfria överläggningar, men riksdagarna har vad Nordiska rådet inte har, nämligen tillfället att under de ofta, kanske ibland alltför ofta, återkommande valkampanjerna rycka folk med sig, intressera dem och som sagt var i görligaste mån entusiasmera dem för riksdagens arbete. Nordiska rådet är ett parlament som inte har tid att göra detaljgranskningen på samma sätt som de nordiska parlamenten är vana vid. Det är vidare ett parlament som icke har möjligheten att intressera medborgarna för det vi sysslar med genom hänvändelser utåt i form av valrörelser. Det ska vi ha i sinnet när vi bedömer Nordiska rådets hittillsvarande verksamhet.

Men å andra sidan är det riktigt som Einar Gerhardsen säger, att det är väl resultaten som får vara det avgörande. Och resultaten dem vinner man ju uppenbarligen vid de mera förtroliga överläggningar, där man har tid på sig, där experterna kan få tillfälle att arbeta. Det blir därför naturligt att huvudparten av det nordiska arbetet ligger på ministerplanet. Nu kan man ju säga, att där borde parlamenten kopplas in på ett annat sätt. Vi är helt naturligt villiga att överväga, om det skulle finnas möjligheter, att i det expertbetonade arbetet på ministerplanet finna former varigenom representanter för Nordiska rådet hade möjligheter att följa detta arbete. När det gäller det ministeriella samarbetet, så har vi ju verkligen inte lidit brist på sådant under de gångna åren. Jag har en förteckning här på den rad nordiska ministermöten som hållits under åren 1958, 1959 och 1960. Man blir ju närmast överraskad över hur ofta det

har påkallats överläggningar. Det enda som man saknar är att statsministrarna icke tycks ha något behov att mötas alltför ofta. Det finns bara ett sådant statsministermöte med på min lista, men jag vill här betona för Nordiska rådet, att det är mera en formell tillfällighet. Vi har förutom detta officiella möte många gånger haft tillfälle att resonera med varandra om gemensamma angelägenheter.

Vad jag alldeles speciellt skulle vilja varna för, det är att man tror på formerna till den grad att man försöker reglera detta samarbete i form av konventioner eller överenskommelser och föreskriver förpliktelser att mötas. Jag håller på en frivillig linje, en linje som i vanliga fall borde vara väl känd för herr Ohlin. Jag tror att det är bättre att man tar ett initiativ, när man behöver det, och inte låser fast det här i alltför byråkratiska former.

Det kan ju hända, att vi har misslyckats med våra strävanden att engagera människorna för vad vi sysslar med. Det nordiska ekonomiska samarbetets sammanbrott berodde ju inte på en brist på organisation, berodde ju inte på en brist på experter utan berodde ju på att vi misslyckades med försöken att klargöra för alla våra länders medborgare att det nordiska samarbetet på det ekonomiska området syftade till någonting som var värdefullt för oss alla, som skulle innebära ett bättre utnyttjande av våra gemensamma naturliga resurser. Vi lyckades inte med det, även om jag villigt medger, att hade inte de ekonomiska förhållandena i Europa ändrat sig så som de gjorde 1959, hade antagligen det långa och mödosamma arbetet att övertyga opinionen ändå till sist lyckats. Om inte EFTA, om inte de sex hade kommit skulle vi haft en möjlighet att med stöd av en praktiskt taget enhällig folkopinion i alla våra länder gå till handling.

Men man kanske inte å andra sidan skall underskatta vad Nordiska rådet genom sina diskussioner, genom sin upplysningsverksamhet har betytt för att skapa en jordmån, som gjorde det möjligt att snabbt agera när förhållandena

krävde det. Utan Nordiska rådets insatser skulle vi inte så snabbt kunnat samla Norden kring en gemensam linje. Därför skall vi inte underskatta vad som skedde under de långvariga ekonomiska diskussionerna. På expertplanet betydde de långvariga förhandlingarna att vi skapade instrumenten, varigenom vi var beredda att snabbt gå fram med förslagen om de sju. Det är dock en ganska betydelsefull sak, att vi genom att agera som vi gjorde under 1959 fick möjligheter till ett intensifierat nordiskt samarbete, fick möjligheter till ett successivt nedbantande av våra tullmurar. Det är väl allas vår förhoppning att den samling som där skedde skall prägla vårt uppträdande även i fortsättningen, för det kommer att behövas. Det kommer att behövas pådrivande krafter som gör EFTA till det vi vill ha det till, till ett instrument för en intensifiering av handeln i Europa, som gör EFTA också till ett instrument för förhandlingar emellan de sex och de sju. På alla dessa punkter har de nordiska länderna gemensamma intressen, och det initiativ som har tagits borde kunna nu fullföljas på ett stärkande av EFTA både som ekonomisk marknad och realitet och som ett förhandlingsorgan gentemot de sex.

När man anklagar de nordiska samarbetsministrarna för att det har blivit så litet gjort under det sista året, vill jag fästa uppmärksamheten på att det har funnits en stor nordisk uppgift nu! Det har varit att undersöka om inte de tre skulle kunna bli de fyra, så att på det sättet Finland skulle kunna närma sig EFTA. Jag tror att vi skulle illa ha handskats med de nordiska intressena om inte våra experter och förhandlare hade tagit vara på den utsträckta hand, som har kommit från Finland, och ansträngt sig till det yttersta för att finna de former under vilka en anslutning skulle kunna vara möjlig. Däråt har tid och krafter gått. Vi har ingen uppsjö på experter och förhandlare, som kan kastas in på olika uppgifter, och jag tror att de som skött de här tingen har valt det väsentliga för den nordiska tanken, när de har koncentrerat sig på denna uppgift. Vi lyssnade alla med

största glädje till statsminister Sukselainens försiktiga yttrande här i morse, då han ju gav en deklARATION, som tydde på att intresset alltså finns varmt och levande hos våra finländska vänner.

Man har talat här om andra arbetsuppgifter av vikt. Man skall inte förbise, att det finns så mycket annat än ekonomi här i livet. Herr Ohlin tog upp frågorna om de gemensamma universitetsinstitutionerna. Andra har framhållit betydelsen av att vi framträder gemensamt när vi stöder de underutvecklade länderna. Jag kan försäkra, liksom Gerhardsen gjorde på norska regeringens vägnar och Kampmann gjorde på danska regeringens vägnar, att vi från svensk sida är oerhört intresserade av att finna vägar till en gemensam linje. I direktiven för den utredning, som svenska regeringen har tillsatt för någon månad sedan angående stödet till de underutvecklade länderna talas om expertutbildningen. Den tanken skymtar, att en sådan expertutbildning kan ske på nordisk bas. Den motion, som föreligger här, kan i varje fall icke från svenska regeringens sida föranleda någonting annat än tillfredsställelse. Vi tror, att det här är en stor och betydelsefull och samlande uppgift.

Herr Ohlin nämnde universitetsinstitutionerna och framhöll, att det var svårt för våra små nationer att bygga ut ett forskningsväsen i jämnhöjd med de stora makternas. Det är riktigt. Det kan inte vara olämpligt att erinra om att på Nordiska rådets initiativ har vi i Köpenhamn fått forskningsinstitutionen på atomfysikens område. Det är möjligt att Norden börjar bli för liten enhet. På atomfysikens område har det ju blivit nödvändigt att sluta sig samman i större enheter. Men det finns många forskningsområden, tror jag, där man har anledning att pröva det som herr Ohlin betecknade som en aktuell samarbetsuppgift.

Men, herr president, må det tillåtas mig att vidga den ohlinska tankegången. Det är inte bara när det gäller forskningsinstitutionerna som vi behöver hjälpas åt av ekonomiska och personella skäl. Norden upplever för närvarande en myc-

ket glädjande sak. Vi har gott om ungdomar i alla länderna. Ungdomskullarna i utbildningsbar ålder växer snabbt. Samtidigt har vi fått ett intresse för utbildningen i alla delar av samhället som vi aldrig någonsin har haft tidigare. Det betyder att för närvarande våra skolor och utbildningsanstalter faktiskt sköljes över av ungdomar.

Jag hörde i dag att presidenten Eisenhower hade skildrat någon av de nordiska staterna som ett tillhåll för ungdomsbrottslighet, självmordstankar och ungdomsalkoholism. Det är beklagligt att han inte hade tillfälle att komma hit när vi inviterade honom på sin tid, så att han hade kunnat stifta bekantskap med den nordiska ungdomen. De flesta går inte omkring på gatorna berusade, utan den alldeles övervägande delen är en ungdom som längtar efter att skaffa sig en bättre utrustning för framtiden. Denna situation är utomordentligt glädjande. Vi försöker i varje land att tillvarataga denna ström av ungdomlig kraft som sväller över våra skolor. Men vi är fullt medvetna om att vi står inför ett problem, som kan bli ganska besvärligt. Å ena sidan skall dessa små stater hävda sig i den internationella konkurrensen, utbilda tekniker, forskare och yrkesarbetare, som kan ta upp tävlan med stormakternas folk. Å andra sidan får inte våra samhällen bli samhällen bestående av specialister och experter. Det måste ju finnas människor som har vanligt sunt förnuft, som har en förmåga att genomskåda expertisen. Expertisen är själv förträfflig och utomordentlig men den blir ändå ensidig. Vi måste ha en bredare allmänbildning bland våra medborgare. Och här står nu dessa nordiska små länder inför uppgiften att bygga ett undervisningsväsende som skall räcka till för de väldiga skaror av ungdom som kommer dit för att få en specialistutbildning, för att få en träning, för att taga upp konkurrensen. Samtidigt finns det ett behov av att ge dem en grundval av demokratisk fostran. Vi borde slå våra kloka huvuden ihop. De nordiska länderna med sin rika kulturella erfarenhet har stora förutsättningar att gemensamt fin-

na de vägar efter vilka dessa avväggningsproblem skall lösas. Nordiska rådet skall göra en stor och betydelsefull insats genom att till en kommande session mindre syssla med en rad detaljfrågor från de olika nordiska ländernas parlament och i stället koncentrera sina ansträngningar på en stor och gemensam angelägenhet. Och jag kan inte finna någon större och viktigare gemensam angelägenhet än hur vi skall taga vara på den tillgång som vi alla fem har i en avancerad och framåtblickande ungdom.

Undervisnings- och handelsministern **Gylfi Þ. Gíslason**, Island: Hr. præsident! På foranledning af den diskussion der har fundet sted om de nordiske landes og Vesteuropas handelspolitik finder den islandske regering passende at der bliver givet en kort redegørelse for Islands stilling i den udvikling som nu foregår og dets stillingtagen til de aktuelle problemer.

I 1957 og 1958 deltog Island i de forhandlinger, der fandt sted inden for OEEC i Paris om oprettelse af et frihandelsområde omfattende dets medlemslande. En stor majoritet i Altinget var og er uden tvivl stemt for den handelspolitiske idé, der dannede grundlaget for forslaget om oprettelsen af et sådant stort frihandelsområde.

Derfor bestræbte man sig for at Island kunne deltage, hvis det blev til en realitet, skønt deltagelsen ville være forbundet med mange vanskeligheder. Disse vanskeligheder bunder først og fremmest i, at praktisk talt al islandsk eksport består af produkter som må konkurrere med produktion, der nyder unaturlig beskyttelse og støtte af forskellig art i de vesteuropæiske markedslande, og dette er den vigtigste grund til at Island sælger en stor del af sin eksport på clearing-basis, d. v. s. omkring en tredjedel.

Endvidere er den industri, der er vokset op her i landet i de sidste årtier, dårligt forberedt på at møde konkurrence fra den modne industri i Vesteuropa. Man håbede dog stærkt, at Islands særstilling, blandt andet dets be-

hov for vareudveksling med de østeuropæiske lande, ville blive anerkendt i den grad, at man havde set sig i stand til at deltage i et sådant frihandelsområde. Man beklager derfor stærkt her i landet, at forhandlingerne gik i stå og at sagens udvikling tog en ny retning. Fra vesteuropæisk og ikke mindst fra et nordisk synspunkt mener den islandske regering, at Vesteuropas splitelse i modstridende handelsområder er meget uheldig og endda farlig, ikke alene fra et økonomisk synspunkt men også fra et politisk synspunkt.

Ser man på sagen ud fra Islands interesser alene, er denne udvikling meget ugunstig for os. I Vesteuropa findes der nu to markeds sammenslutninger som hver for sig vil diskriminere mod islandske produkter. Desuden er det meget vanskeligere for Island at ville deltage i en af disse sammenslutninger end i et generelt frihandelsområde.

Der har i grunden aldrig været tale om at Island blev deltager i de seks landes fællesmarked. Dette ville åbenbart være forbundet med vanskeligheder, ikke alene økonomiske men også politiske. De seks aftog sidste år 11 % af Islands eksport, hvilket er usædvanlig lidt i dette år, og 17 % af Islands import kom derfra.

Det ville være umuligt for Island at bringe sine tolsatsler i overensstemmelse med de seks landes fællessatser på den forudbestemte tid, og det er ikke muligt at forøge fiskeeksporten dertil i den grad, der ville være nødvendig for at møde den forøgede import af industrivarer, som ville følge af tilpasningen til den fælles told.

Oprettelsen af de seks landes fællesmarked har på den anden side ugunstige virkninger på islandsk udenrigshandel. Det kan f. eks. nævnes at i Italien, hvor der hidtil har været fri import af islandsk klipfisk, dér regner man med 18 % told når Rom-traktaten er fuldt ud trådt i kraft.

Islandske fiskeeksportører vil også få en meget vanskeligere stilling i konkurrencen på det italienske og franske marked over for tyske, belgiske og franske fiskeproducenter.

De ugunstige virkninger af EFTA's oprettelse er selvfølgelig for så vidt mindre som der ikke regnes med ændringer i told udadtil, og Island behøver derfor formodentlig ikke at frygte toldforhøjelse.

På den anden side får producenter inden for EFTA bedre konkurrencemuligheder, navnlig når det drejer sig om varer, som er højt fortoldede over for udenforstående lande.

Da frihandelen kun vil omfatte fiske- og riprodukter i ringe grad, formindsker dette de ugunstige virkninger som EFTA vil have på islandsk udenrigshandel. På den anden side kan man vente at der vil blive truffet foranstaltninger til forøgelse af handelen med fisk mellem deltagerlandene og dette forværrer naturligvis de udenforståendes stilling.

Skønt det selvfølgelig ville være mindre vanskeligt for Island at blive medlem af EFTA end af de seks landes fællesmarked og handelen med EFTA udgør ca. 25 % af Islands udenrigshandel, er det også tilfældet hvad EFTA angår, at man ikke kan forvente, at medlemskabet vil begunstige eksport til EFTA-landene i samme grad som import derfra. For at Islands medlemskab i EFTA kunne komme på tale, måtte to grundbetingelser blive opfyldt. På den ene side måtte eksport af fisk og fiske- og riprodukter til EFTA-landene være fri, og på den anden side måtte Island få betydelige dispensationer for et længere tidsrum i forbindelse med afskaffelse af værditold.

Af disse grunde har den islandske regering ment at tiden ikke var inde til at undersøge mulighederne for deltagelse i EFTA, men vil forholde sig afventende.

Regeringen har på den anden side fulgt opmærksomt med i de diskussioner der har fundet sted om eventuel omorganisering af OECE og håber til det yderste at i forbindelse med eller i fortsættelse af disse ville der skabes en situation der muliggør samarbejde og senere sammensmeltning af de seks og de syv landes markedsområder og dermed oprettelsen af et stort frihandelsområde og helst med deltagelse af De Forenede

Stater og Canada under en eller anden form.

Den islandske regering mener at stiftelsen af et sådant stort frihandelsområde harmonerer bedst med Islands interesser og den vil gå i spidsen for tilslutning. På grund af de radikale økonomiske foranstaltninger der er blevet gennemført her i landet for nylig ville en tilslutning blive meget nemmere end før i tiden. Den islandske regering støtter denne idé, ikke alene fordi den anser den for mest svarende til Islands egne interesser, men også fordi den mener at dennes udførelse i praksis ville afværge en stor fare som nu truer Vesteuropa, og samtidig være den heldigste vej til at fremme velstand og samarbejde mellem venner på begge sider af Atlanterhavet.

Vi i Norden skal ikke lade det vildlede os, at vi har kunnet opretholde politisk og kulturelt samarbejde, til trods for at vi ikke har fælles økonomiske interesser, at vi har kunnet være venner skønt vi er konkurrenter.

Netop dette er ikke kun kernen i det nordiske samarbejde men også det som kaster glans over det og giver det en historisk og verdenspolitisk betydning. Jeg er ikke sikker på at dette også gælder de større folk i Vesteuropa. Desværre frygter jeg at den dybtgående handelspolitiske splittelse af Vesteuropa også vil splitte den politisk. Men netop i denne tid da det er umådelig vigtigt at vesteuropæisk kultur forstærkes, at frihedsideen styrkes, netop i denne tid ville politisk splittelse af Vesteuropa være en skæbnesvanger ulykke. De nordiske folk, de nordiske parlamenter og regeringer og Nordisk Råd har en stor og ædel opgave i at virke for at Vesteuropa holder sammen og styrkes, at den politiske frihed suppleres af handelsfrihed til bestyrkelse af fred og ven-skab mellem folk og mennesker til fremme af velstand og lykke.

Hønsvald overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Kraft, Danmark: Hr. præsident! Må det være også et menigt medlem tilladt

at udtale sin store glæde over, at Nordisk Råds 8. session holdes her i Island, i Reykjavik. Jeg har den personlige grund dertil, at min forbindelse med Island gennem årene har betydet overordentlig meget for mig. Det var, da jeg som femtenårig sejlede i disse farvande, at jeg første gang blev klar over de nordiske landes mangfoldighed og storhed, og det var, da jeg som ung folketingsmand deltog som medlem i den danske delegation til Islands strålende tusindårsfest, at det for alvor gik op for mig, at skulle der skabes et virkeligt samarbejde i Norden, så kunne det kun ske på grundlag af hvert enkelt folks og hvert enkelt lands fulde frihed, og det er jo på dette grundlag, at arbejdet i Nordisk Råd nu finder sted.

Hvis vi ser på udviklingen i dette århundrede, er den jo gået i retning af stadig klarere og tydeligere frihed for hvert enkelt nordisk land og samtidig mod et stadig tættere samarbejde, således at vi — hvis vi forstår historiens tale, i det mindste som jeg ser den — i dag er i den situation, at nu er virkelig forudsætningen for et dybtgående og omfattende samarbejde til stede, fordi vi nu kan møde hinanden på en helt anden måde, end det før var tilfældet.

Men samtidig er vi jo kommet ud for den situation, at udviklingen går overordentlig hurtigt, tiden rider med stor hast. Vi behøver blot at se på den udvikling, der har fundet sted, siden Nordisk Råd blev stiftet. De 8 år, som er forløbet, har jo betydet en fuldstændig ændring i vilkårene for de europæiske folks hele stilling og samarbejdsmuligheder. Da Nordisk Råd blev stiftet, i 1952, måtte vi med rette have en forestilling om, at her var de nordiske stater på vej til at skabe også på det økonomiske område et samarbejde af større karakter. Jeg tror, de fleste af os havde en følelse af, at vi var ligesom foregangsfolk i retning af et samarbejde mellem frie og uafhængige folk og stater. Men sådan er jo stillingen ikke i dag. Det er andre, der her har taget tæten. Vi må — og jeg gør det med nogen smerte — under alle omstændigheder erkende, at vi var for lang-

somme, at udviklingen red fra os, og at det samarbejde, som vi langsomt var i færd med at opbygge, til sidst nåede et punkt, hvor der ikke længere var den samme interesse knyttet til det, fordi vi var blevet stillet over for en udvikling, der krævede en ny indstilling fra vor side, en udvikling, som tvang os til at se vort samarbejde ikke blot i et nordisk, men også i et europæisk perspektiv.

Man kan vel have lov til at sige, at det var egentlig ikke med de nordiske folks frie vilje, at man således hastigt måtte gå ind i et europæisk samarbejde, men det blev jo en nødvendighed, og det var rigtigt. Det er de andre, som har taget dette europæiske initiativ, der har haft ret, og det er de nordiske folk, der har været for langsomme til at se, hvordan udviklingslinjen var, at vi — således som det allerede er blevet sagt i dag fra forskellige taleres side, fra hr. Hønsvald, fra hr. Ohlin og måske stærkest understreget af hr. Finn Moe — at vi lever under de store områders lov, og at udviklingen nødvendiggør, at vi organiserer vor fremtid inden for disse store områder.

Og her er det altså, at Norden, eller de fleste af de nordiske lande, har taget den stilling, at de er blevet medlemmer af et af disse områder, de syv. Og det, som egentlig er spørgsmålet for os i dag, det er jo ikke længere at tilvejebringe en selvstændig økonomisk samarbejdsorganisation inden for Norden, for jeg mener og håber under alle omstændigheder, at inden dette århundrede går til ende, så vil den deling i to økonomiske områder, som i dag forefindes, være ophævet og et omfattende europæisk økonomisk samarbejde være etableret. Jeg tror simpelt hen, det vil blive en tvingende nødvendighed; jeg tror, at de politikere, der har ledelsen i de sidste 40 år af dette århundrede, vil blive tvunget til at virkeliggøre denne tanke.

Det, som er det store problem — hvad enten vi vil se det i dag eller ikke — det er: under hvilken form skal de nordiske lande deltage i dette store økonomiske områdes samarbejde? Og det er

der stadig usikkerhed om, også i denne kreds. Der er sikkert i denne kreds adskillige, som mener, at det må hvert enkelt af de nordiske lande afgøre for sig, tage sin stilling til, medens andre — og efter min mening med meget større ret — mener, at de nordiske landes stilling, deres folks levestandard, vor hele mulighed for at øve indflydelse på udviklingen vil afhænge af, at vi forener vore kræfter inden for dette område.

Men hvis vi skal forene vore kræfter inden for dette område, så må vi naturligvis organisere dette arbejde, og så må vi erkende, at en sådan fællesnordisk stillingtagen inden for dette større område, i dette tilfælde de syv, ikke kan finde sted, hvis det enkelte land alene ser på sine egne snævre egoistiske økonomiske interesser. Et sådant samarbejde kan kun etableres, og vi kan kun øve indflydelse på begivenhedernes udvikling, hvis vi hver for sig er rede til at bringe ofre og til at finde en fælles politisk linje.

Men vil vi det? Vi havde hverken vilje eller evne til at skabe en nordisk toldunion; da det kom til stykket, havde vi ikke politisk vilje til at tilvejebringe mulighed for at skabe en nordisk toldunion inden for de syv. Vil vi fortsætte med at lade begivenhederne på denne måde bestemme vor skæbne? Er det meningen, at vi fortsat skal se på, hvad der sker, og så lidt efter lidt tage stilling til begivenhederne? Er der ikke en mulighed for, at de nordiske staters ledere — og det er dem, jeg appellerer til — virkelig vil beslutte sig til at etablere dette nordiske samarbejde inden for de store områder? Og vil man det, så bør man organisere arbejdet, og så bør man naturligvis tage de politiske kræfter i de forskellige lande ind i det inden forberedelsen, inden udførelsen.

Men hvis man ikke vil det, så må man lade være med at holde møde efter møde, hvor man ligesom antyder, at man vil det, men i virkeligheden ikke er rede til at sætte en politisk vilje bag det.

Jeg tror, vore folk må have krav på at få en klar besked på dette område, og det er derfor, jeg taler om det i dag,

ikke fordi jeg har nogen særlig ret til at kritisere regeringerne på dette område, men jeg synes som medlem af et nordisk folketing, et nordisk parlament, at jeg har ret til at stille dette spørgsmål til vore ledere: Vil de dette fælles samarbejde, eller vil de det ikke?

Og her er det, jeg synes, at de mænd, der i dag har kritiseret samarbejdet mellem Nordisk Råd og regeringerne, har så afgørende ret. Det er i virkeligheden lidt uforståeligt, at regeringerne ikke har taget Nordisk Råd med i sin fortrolighed med hensyn til dette spørgsmål. Det første krav på regeringernes fortrolighed har naturligvis de nationale parlamenter, men ved siden heraf, når Nordisk Råd eksisterer, når det har skabt organer til at forhandle med regeringerne, er det dog urimeligt, at vi ikke får noget at vide, og det gør vi ikke.

Forholdet er jo det, at Nordisk Råd nedsatte sin økonomiske komité, en nemandskomité, hvis formål er at modtage — i al beskedenhed og ydmyghed — de meddelelser og oplysninger, som regeringerne nådigst ville give os, og regeringerne nedsatte deres samarbejdsorgan, som de selv havde vært ivrige for, og som de fik rådets tilslutning til. Men der skete ikke noget, der blev ikke givet nogen meddelelser, vi blev ikke indkaldt til noget møde, vi fik kort sagt ingen oplysninger. Så holdt vi vort eget møde, i marts måned, og tilrettelagde, hvorledes vi kunne yde vor skærv til dette samarbejde. Først i maj måned 1960 holdt de nordiske samarbejdsministre det første møde, og siden foreligger der ikke noget for os.

Og må jeg have lov til at spørge yderligere: Hvad er der sket inden for de syv, under de forhandlinger, som dér har fundet sted? Har de nordiske lande dér oprådt som en enhed, eller har de oprådt hver for sig? Har hvert enkelt af dem set på sine egne små, i øjeblikket tilsyneladende små interesser, eller har der virkelig været den fælles forberedelse af samarbejdet og en fælles tilrettelæggelse af holdningen over for de syv? Jeg spørger blot, vi ved ikke något om det. Jeg tror heller ikke, de nationale parlamenter ved ret meget om

det. Vi holdes hen i en slags clair-obscure.

Jeg tror ikke, dette er rigtigt. Jeg tror ikke, man skal fortsætte ad denne vej, hvor vi har lidt nederlag efter nederlag, skuffelse efter skuffelse. Og derfor opfordrer jeg til, at man benytter de organer, man nu har, både nímandsudvalget og den større økonomiske komité, til at give os oplysninger om, hvad der egentlig er regeringernes hensigt, hvorledes de agter at tilrettelægge arbejdet, om der er nogen mulighed for, at vi kan hjælpe dem, yde vort bidrag. Men jeg synes, man må have krav på at få klar besked om, hvad man vil, om man vil den ene politik eller man vil den anden.

Jeg vil gerne tilføje, at jeg er helt enig med statsminister Erlander — og jeg takker ham — i hans udtalelser med hensyn til Finland. Der er her et spørgsmål, som man måske i fortrolighed kunne drøfte inden for de organer, vi har skabt.

Jeg vil i denne forbindelse pege på, at i Europarådet, hvor de nordiske delegerede har et fortræffeligt samarbejde, er man i øjeblikket stærkt optaget af den kendsgerning, at på samme måde som der allerede har fundet en økonomisk deling sted mellem de syv og de seks, så står de seks nu i begreb med at opbygge deres egne kulturinstitutioner, forskningsinstitutter, europæisk universitet o. s. v., således at vi kan risikere, at den økonomiske deling i Europa nu skal »cementeres» af en kulturel deling. I den anledning har rådet under sine majforhandlinger med alle stemmer, altså også repræsentanternes for de seks, henstillet til ministerkomiteen — hvoraf de nordiske lande jo er medlem — at søge et samarbejde etableret mellem de seks og de syv på dette kulturelle område, at tage et initiativ til, at der ikke bliver skabt en ensidig kulturinstitution domineret af de seks.

Her var der virkelig en lejlighed for de nordiske landes ministre i ministerkomiteen til at svare positivt på denne henvendelse, som er kommet både fra de seks og de syv, og ikke vente, til de seks har bygget det hele op. De har endnu ikke truffet en endelig beslutning.

Hvis de nordiske lande vil tage et europæisk initiativ her og sige: vi er interesseret i dette arbejde, interesseret i også at yde vort bidrag, så er jeg overbevist om, at resultatet vil blive, at vi undgår denne splittelse på det kulturelle område. Men regeringerne kan ikke sidde med hænderne i skødet og lade tiden udvikle sig, for så løber den fra os også på dette område, som den er løbet fra os på det økonomiske.

Derfor henstiller jeg meget indtrængende, at der nu etableres et venskabeligt samarbejde mellem regeringerne og Nordisk Råd på dette område, for at vi i fællesskab kan finde ud af, hvordan vor stilling er, hvad vi skal gøre. Og her er der foruden det, jeg her har nævnt, en række spørgsmål, hvor man efter min mening med rette kan pege på nødvendigheden af samarbejde, på forskningens og på undervisningens område. Og jeg mener også, at det forslag, der foreligger om et samarbejde med hensyn til udenrigsrepræsentationen i andre verdensdele, angår et område, hvor en stor indsats kan blive gjort. Og så er der jo hele det kulturelle samarbejde, der bør udbygges, og udbygges efter min mening også på et europæisk plan.

Men må jeg have lov til at slutte med at sige, at der er noget højst utilfredsstillende i, at vi ikke har kunnet få klarhed over, hvad man egentlig vil på disse områder, om der er et grundlag for et virkeligt samarbejde de nordiske lande imellem inden for de store områder, om man vil det og vil bringe ofre for det, eller om man ikke vil det. Og det håber jeg der kan blive skabt klarhed over ved et samarbejde mellem Nordisk Råds organer og de forskellige regeringer.

Holm, Norge: Jeg skal forsøke å være kort, men etter å ha sittet og hørt denne debatt i formiddag og nå i ettermiddag, vil jeg gjerne benytte anledningen til å si noen ord. Jeg er nemlig ikke hundre prosent enig i de forholdsvis enstemmige opplegg som er kommet fra de talere som har hatt ordet hitintil.

La meg ta dem punktvis, de ting som jeg kunne tenke meg anderledes og som jeg ikke er enig i.

Det er blitt hevdet med hensyn til fellesmarkedet i Norden at vi dessverre kom for sent, at det ble forsinket under behandlingen i Nordisk Råd, det gikk for trått, for langsomt, og vi fikk ikke ordnet det før vi gikk inn i EFTA i en større økonomisk enhet. Til det vil jeg gjerne ha sagt, fordi kanskje enkelte mener at det var den norske borgerlige opposisjon som til en viss grad heftet utviklingen, at det vi forlangte fra norsk borgerlig opposisjons side var en inngående gjennomgåelse og undersøkelse av alle de økonomiske problemer som hadde forbindelse med en nordisk tollunion. Resultatet i Nordisk Råd ble at vi fikk en slik undersøkelse. Det tok sin tid naturligvis, men, som statsminister Erlander gav uttrykk for, det forberedende arbeid som til slutt ble gjort, var av stor verdi da vi en dag skulle diskutere å gå inn i EFTA, en større økonomisk enhet i Vest-Europa. Det var ikke noe bortkastet arbeid, det var heller ikke noen negativisme fra den norske opposisjons side, det var bare et forlangende om at man skulle vite hva man gikk til og få en solid økonomisk undersøkelse av de viktige handelspolitiske ting som man var innbudt til å gå inn på.

Det har vært nevnt her i dag at pressen har kritisert i alle nordiske land at arbeidsmengden har vært for stor i Nordisk Råd, det har vært en strøm av forslag. Men — sa hr. Hønsvald i sitt innlegg og senere har han vært støttet av andre — det har ikke fra regjeringenes side vært vist noe særlig stort initiativ. Det er blitt beklaget at dette initiativ har vært for lite. Jeg vil gjerne si det slik at feilen ligger ikke i regjeringenes beskjedenhet, feilen ligger i rådsmedlemmenes ubeskjedenhet. Jeg er enig i den kritikk som fra pressehold fra tid til annen er kommet, at arbeidsmengden har vært for stor, og de spørsmål som har vært reist fra tid til annen, de har ikke vært nøyaktig og gjennomgående nok diskutert av de rådsmedlemmer som har stillet dem. Det har vært silt ut en del spørsmål, men etter min

mening burde det vært silt ut langt flere. Skal Nordisk Råd ha noen fremtid, må vi komme ned på et mer nøkternt samarbeidsgrunlag, slik at det ikke blir en kasse hvor man kaster inn alle de idéer man har på hjertet og som man gjerne vil ha diskutert.

Vi har i dag diskutert utenriktjenesten. Hr. Finn Moe var særlig inne på dette spørsmål, og han er jo en av forslagsstillerne til at vi skal ha felles ambassader i de nyopprettede land ute i verden. Han sa det ganske drastisk slik så vidt jeg forstod ham, at her er det ikke noe annet valg enn mellom å ha en utenriksrepresentasjon eller å ikke ha noen. Men jeg vil gjerne si det slik at valget står mellom å ha en utenriksrepresentasjon eller å ha en ubrukbar sådan. Jeg anser nemlig en felles nordisk ambassadeteneste som helt ubrukbar. En nordisk ambassadør, la meg si mitt eget lands ambassadør i et fremmed land, han er Norges ansikt utad. Det er mannen som skal representere sitt fedreland, som i all sin gjerning, i all sin opptreden skal markere at her har man med en nordmann å gjøre som varetar norske interesser. Vel, man kan kanskje finne en finne som kan gjøre det godt, man kan finne en islending eller en danske eller en svenske, men det blir nå noen merkelige mennesker som ikke henger på trær og er lette å få tak i, for man vil gjerne farves av det land man tilhører, og jeg synes det er riktig at man farves av sin egen nasjons farve. Man skal ikke tro at man kan greie å få til noe slikt, iallfall har jeg ikke noen tro på det.

Det ble nevnt av den siste taler, hr. Ole Bjørn Kraft, at man kunne sløyfe en del av utenriksrepresentasjonen de nordiske land imellom. Også her er jeg dypt uenig. Skal det bli alvor, skal vi kunne fortsette å få noe ut av Nordisk Råd, blir det vel enda mer nødvendig at vi holder på de nordiske ambassader, slik at vi kan holde på vår egenart. Vi må nemlig holde på den. Det er av den aller største verdi for Norden at de enkelte land beholder sitt særpreg, særlig da på det kulturelle område. Hva har f. eks. ikke vi i Norge

og de nordiske land ellers, å takke Island for? Den kulturarv som Island har holdt på, den historie de har overlevert til kommende slekter, det sproget de har holdt på, den kultur de har bevart, er aktiva som vi i dag må beundre, idet vi ser hva den islandske stat har kunnet bringe det frem til. Et samfunn som ikke er så stort som mitt eget fylke hjemme i Norge, Hordaland, har frembrakt et eget universitet, har brakt kultur, fremgang og utbytte på alle områder. Jeg står stum av begeistring når jeg kommer her og ser det. Skal vi være med å ensrette en slik kultur, trekke den inn i et nordisk fellesskap, avstumppe den, om jeg så skal si? For hver enkelt av oss i Norden bli bli avstumpet hvis vi skal forsøke å innsette noe i den retning. Der skal vi holde på egenskapene, og gjennom våre egenskaper skal vi bringe kultur og rikdom til våre nære granner og naboer.

Det ble av hr. Finn Moe i hans innlegg nevnt at vi kanskje burde stille dit hen som det var nevnt av en sosialistisk ungdomskonferanse, at vi fikk et Nordens forente stater. Jeg tror det er galt. Naturligvis kunne jeg være med å diskutere spørsmålet hvis hovedstaten ble Oslo, men ellers ikke tale om — ja, jeg ville ikke gjøre det da heller. Jeg ser ingen rikdom i en slik utvikling. Nå sa hr. Finn Moe at de gamle i denne forsamling vil ikke forstå det, og det er kanskje en av grunnene til at jeg ikke forstår det. Men det følger jo en viss visdom med alderdom også, og en viss erfaring, og jeg tror jeg kan fortelle hr. Finn Moe at det ikke er flertall blant Norges ungdom for å gå inn for en slik retning i dag. Der vil jeg i det hele tatt si hva jeg har på hjertet. Skal man komme frem til et nordisk samarbeid, et Nordisk Råd med livsens rett, skal man ikke gå for fort. Man skal ikke gå fortere enn at de alminnelige mennesker i de forskjellige land kan følge med i takten, og jeg er så enig i hva statsminister Erlander sa i sitt innlegg; man skal ikke bare bygge på eksperter, man skal også bygge på den menige manns sunne vett og tankegang og følge en takt som følger med folkenes syn.

Presidenten: Presidenten har intet ønske om å begrense denne generaldebatten, men han er nødt til å gjøre oppmerksom på at debatten må være brakt til avslutning innen kl. 18, og det er ennå inntegnet elleve talere. Da forstår man presidentens henstilling til disse talere om å forsøke å begrense seg mest mulig.

Thestrup, Danmark: Hr. præsident! Jeg vil gerne her ved generaldebatten sige et par ord med udgangspunkt i et af de emner, som det juridiske udvalg skal behandle: det associationsretlige samarbejde. Men jeg vil gerne have lov til at gå videre og sige noget om samarbejdet på det retlige, det juridiske område i almindelighed. Og jeg vil også gerne i det, jeg siger, gå ud over, hvad det vil være rimeligt at sige ved den specielle debat om de enkelte sager her i rådet.

Selve forslaget blev stillet til rådets 6. session og går ud på, at Nordisk Råd anbefaler regeringerne at foretage en gennemgang af deres egen associationsretlige lovgivning med det formål at opnå større retlig lighed på dette område. Den associationsretlige lovgivning vil jo sige lovgivningen om selskaber — aktieselskaber, interessentskaber o. lign.

Forslaget blev udsat på 6. session efter henstilling af det juridiske udvalg, fordi man ikke havde haft tilstrækkelig tid til at forberede det, men i øvrigt anbefalede udvalget forslaget.

Til 7. session havde udvalget indhentet udtalelser fra mange sider, men anbefalede igen, at sagen udsattes, idet udvalget ikke fandt, at der på det pågældende tidspunkt var tilstrækkelig anledning til at gå videre med spørgsmålet, undtagen for så vidt angår aktieselskaber, og på dette specielle område var der da af regeringerne påbegyndt en nærmere gennemgang med det formål at skabe mere ensartede regler.

Til brug ved drøftelserne ved den juridiske nimanndskomiteés førstkommande møde foreligger der om de lovgivningsforanstaltninger, der er foranlediget af vor tilslutning til EFTA, et promemoria, hvori det påpeges, at den associations-

retlige lovgivning af hensyn til vor indtræden i EFTA bør revideres. I promemoret siges det, at det på en række andre områder vil blive nødvendigt af hensyn til EFTA-konventionen at gennemgå lovgivningen og overveje ændringer af den i de lande, der har sluttet sig til EFTA. Der nævnes konkurrenceforhold og etableringsret og formueretten i almindelighed, og enhver jurist ved, hvilket uhyre stort område dette sidste dækker. Der nævnes lovgivningen med hensyn til at drive næring ved håndværk, industri og handel og retten til at erhverve fast ejendom. Om alle disse områder, eller rettere om arbejdet med at gennemgå og koordinere dem, siges det i promemoret, at det bør ske af de nordiske lande i fællesskab.

Det er dette arbejde med at gennemgå den gældende ret i fællesskab, der særlig synes mig vigtigt.

Vi ved alle, at den udvikling, der er sket med teknikken før, under og efter den anden verdenskrig, kræver større økonomiske enheder end de nationalstater, vi hidtil har været vant til at regne med. Af markedsdannelserne her i Europa har jo de tre lande i Nordisk Råd sluttet sig til EFTA. Men selv vi, der har valgt EFTA, ser hen til og stræber imod et europæisk fællesskab.

Det er under disse forhold, at arbejdet med at ensartetegøre de retsregler, der vedrører det økonomiske liv, er så vigtigt for medlemsstaterne i Nordisk Råd.

Det er mig klart, at disse regler ikke kan ensartetegøres på én gang. Det er sikkert ikke engang formålstjenligt at søge dem gennemført slag i slag, om jeg så må sige. Det rigtige vil sikkert være, at ensartetheden gennemføres, efterhånden som der viser sig trang dertil. Men vi har i rådet erfaring for, at det tager lang tid at forberede og gennemføre sådant arbejde, og jeg vil derfor mene, at vi bør gå til forberedelsen heraf nu.

Må jeg som et eksempel på, hvor lang tid forberedelsen af et sådant arbejde tager, nævne et af de områder, som vi har haft med at gøre i det juridiske udvalg, nemlig patentspørgsmålet. På Nordisk Råds 2. session, i 1954, havde vi en,

så vidt jeg husker, enstemmigt vedtaget rekommandation herom. Endnu er de pågældende nordiske ministerier ikke nået til ende med at udarbejde forslagene derom, og det ser ud til, at der endnu vil gå en rum tid, inden der for alvor tages fat derpå. Når vi betænker den betydning, dette spørgsmål har for samarbejdet, når vi betænker, at vi fra alle sider er enige om dette samarbejde, og ved, at man inden for de seks næsten øjeblikkelig er begyndt at samarbejde på dette område, så ser vi, hvor langsomt vi arbejder her i Nordisk Råd, og med hvor ringe energi vi sætter vore kræfter ind. Og så havde måske netop dette område, en fælles patentinstitution og fælles patenter, været et område, hvor vi kunne have forsøgt at gå videre end til et nordisk samarbejde, hvor vi kunne have forsøgt at nå frem til et europæisk fællesskab. Jeg kan kun beklage, at vi ikke er nået videre, end vi er, for når vi ikke engang her i Norden kan gøre os vor stilling klar i et så vigtigt spørgsmål og et spørgsmål, der er så velegnet til samarbejde, så kan man naturligvis heller ikke vente noget europæisk initiativ fra os.

Altså, det kan ikke være for tidligt, at vi begynder en yderligere overvejelse end den, der er nævnt i det promemoria, jeg omtalte, af, på hvilke retlige områder vi skal sætte ind for at afpasse og ensartetegøre retsreglerne her i Norden efter hinanden.

Må jeg dernæst sige lidt om, med hvilken indstilling man efter min mening bør gå til dette arbejde — og til meget andet af det arbejde, vi skal udføre i Nordisk Råd.

Det er, som om der for det økonomiske samarbejde, vi tilstræbte i Nordisk Råd, men som mislykkedes for os, i det væsentlige kun har været anført sådanne argumenter, som var udtryk for en ganske klar national egoisme, oven i købet en egoisme af direkte økonomisk art, gående ud på, at intet af landene ville være med til aftaler eller foranstaltninger, der ikke direkte bragte deres egne statsborgere økonomiske fordele. Denne efter min mening kortsynede nationale egoisme tror jeg at vi må sætte til side,

hvis vi skal nå noget. Vi skal se frem til, for det første naturligvis hvad der tjener Norden bedst, men herunder må vi ikke tabe af sigte, at det også skal kunne passe ind i EFTA-traktaten. Hvis vi endvidere — men jeg indrømmer, at det kan være svært — kan skænke en tanke på, om det, vi finder frem til, også i sig har den egenskab, at det er foreneligt med den europæisk løvsning, ville meget være nået, tror jeg.

Jeg vil gerne sige endnu ét om samarbejdet på disse retsreglers område. Det er foranlediget af et par bemærkninger i det nævnte promemoria og af, at vi nogle gange i vort arbejde i det juridiske udvalg ikke har kunnet finde frem til bestemte lovregler, men har måttet lade os nøje med et løfte fra regeringerne om ad administrativ vej at ordne spørgsmål, som det var for vanskeligt at formulere en lovregel om.

Det er ikke rigtigt at gå den vej at undlade at søge formuleret en lovregel, hvor det på nogen måde er muligt. Statsborgeren har et krav på, at hans rettigheder er nogenlunde klart angivet i en lovtekst, og at han i så ringe grad som tænkeligt skal være henvist til bevillinger og dispensationer fra administrationen. Vi kan vel alle blive enige om, at forholdene er lykkeligst, hvor enkeltpersonen og staten er, om jeg så må sige, i balance over for hinanden, og herved forstår jeg, at man finder det punkt, hvor staten uden at trykke den enkelte ned kan varetage fællesskabets interesser tilstrækkeligt. På så overordentlig mange områder har staten i dag en magt og styrke, der er større end før, og derfor må vi til gengæld værne om det enkelte menneskes rettigheder — personlige, politiske og økonomiske. Og en af de bedste måder, vi kan gøre det på, er ved at sørge for, at forholdene i så stor udstrækning som muligt er reguleret ved bestemte retsregler, der nøje fastslår rettigheder og pligter og beføjelser for den enkelte.

Jeg vil gerne ganske kort sammenfatte, hvad jeg her har sagt: det er nødvendigt, at vi i de nordiske lande i fællesskab går til at samarbejde de retsregler, der er af betydning på det øko-

nomiske område. Forberedelsen heraf kan vi ikke begynde på for tidligt, selv om gennemførelsen må ske, efterhånden som vi får brug derfor. I arbejdet hermed må vi lægge den nationale egoisme til side og se på helheden, hele Nordens interesse. Men vi må også sørge for, at det passer ind i EFTA-traktaten, og vi bør ikke undlade at se efter, hvorledes det forholder sig til fremtidigt europæisk samarbejde. Og endelig bør vi i dette arbejde med disse reglers udformning stræbe efter, at der bliver balance mellem stat og statsborger, at staten ikke bliver overmægtig, og at den individuelle frihed på den anden side ikke fører til opløsning og den stærkes overgreb overfor den svage.

Seip, Norge: Herr president! Da jeg satt og hørte på debatten i formiddag, slo det meg at den var så enig at jeg vil si det var en ubehagelig sterk enighet til stede. Det var enighet i den grad over alt at en uvilkårlig spurte seg selv om ikke Nordisk Råd i virkeligheten er inne i en meget alvorlig situasjon, i en krise i den forstand at vi holder på å drukne hele rådet i vår enighet — i en enighet som lett blir steril fordi det alltid skal være samstemmighet hos oss i alle punkter. Nå, det har vært noe mindre utpreget i ettermiddagens ordskifte, men et inntrykk går ialfall igjen av praktisk talt samtlige innlegg i dag, og det er at man pakker de store spørsmålene, de virkelige brennbare spørsmålene, inn i bomull slik at det ikke blir noe igjen av sprengstoff i dem. Statsminister Erlander sa at ting er ikke ubetydelige fordi om de ikke har sensasjonsverdi. Det er jeg enig i. Men en skal også være oppmerksom på at ved å unnlate å drøfte de problemene som er brennbare, og som kanskje i og for seg også inneholder en viss sensasjonsverdi reduserer man Nordisk Råds betydning ganske sterkt. Og det er noe av det som har skjedd bl. a. når det gjelder drøftingene av det økonomiske samarbeid her. Herr Finn Moe var såvidt inne på at han var skuffet over at det

ikke hadde lykkes med et bredere samarbeid mellom de av de nordiske land som er medlemmer av EFTA. Det har sviktet selv på det punkt å samarbeide vår opptrreden i EFTA, sier formannen i den norske utenrikskomité. Og han har formodentlig til en viss grad rett i det. Men da må jo vi som har stilt oss skeptiske til tanken om nordisk tollunion spørre oss selv: når man ikke engang greier å samarbeide om en felles politikk i EFTA, etter det store felles arbeid som er gjort med sikte på å klarlegge de økonomiske forutsetninger, hva ville det da blitt om vi skulle gått hodestups inn i en nordisk tollunion?

Og i forholdet til EFTA er det jo også det å merke — det som har ligget under enkelte innlegg, men som ingen har tort si åpent — at vårt problem når det gjelder EFTA, det er at ett av de nordiske land som gjerne vil være med av utenrikspolitiske grunner ikke kan, ikke får lov til å være med i dag. Det tør man ikke å si høyt, men det er det faktiske forhold. Og det er en av grunnene til at vi ikke er kommet lenger enn vi er.

Vi skal også være oppmerksomme på at hele splittelsen i Europa, både splittelsen mellom øst og vest og splittelsen mellom De seks og De sju, kommer til uttrykk i de motstridende hensyn og den tendens til å dekke over og la være å behandle de alvorlige realiteter, som vi til en viss grad ser når vi drøfter økonomisk samarbeid i denne forsamling. Det har vært sagt i dag at hvis vi tidligere hadde kommet fram til en nordisk tollunion, da hadde vi løst problemene. Jeg er av den kjetterske oppfatning hvis man skal se bakover at hvis de nordiske land mer helljertet hadde gått inn for å hindre en splittelse i Vest-Europa, og hadde gått inn for i stedet å skape et samlet Vest-Europa som vi i dag ønsker på det økonomiske område, så hadde vi kanskje unngått splittelsen mellom De seks og De sju. Men da måtte det vært en politikk på det grunnlaget at vi med en gang så bort fra å bygge opp en nordisk blokk som en selvstendig enhet, som en pinn-

svinstilling mot resten av den gruppen.

Herr Ohlin var inne på spørsmålet om forskings- og undervisningssamarbeid, og presidenten bad om at dette måtte bli henvist til særdebatten om saken. Det skal jeg følge, jeg vil bare ganske kort understreke det spesielle forslag som bl. a. statsminister Gerhardsen og statsminister Erlander var inne på, siden jeg har hatt en del å gjøre med utformningen av det. Jeg tror at det er meget viktig at de nordiske land i fellesskap tar opp spørsmålet om en spesialistutdannelse for dem som skal arbeide i de underutviklede land. Vel kan vi ofre penger og satse en del penger på hjelpen til de underutviklede land, men det vi først og fremst kan yte fra Norden er menneskemateriale, mennesker som er i stand til å lære fra seg, til å gjøre spesialarbeider i de landene som vi ønsker å hjelpe framover. Her som ellers er det muligheten for å arbeide gjennom vårt kvalifiserte menneskemateriale som er vårt største aktivum og det viktigste vi kan by. Den reaksjon som alt er kommet fra FN's sekretariat, den viser vel også at De forente nasjoners administrasjon er enig med oss i dette.

Til slutt, herr president, la meg få nevne en annen sak som ligger bokstavelig talt i en helt annen gate. Jeg er klar over at det er et spørsmål som først og fremst berører et annet land enn vårt internt. Jeg sikter til spørsmålet om det nordiske trafikksamarbeid og spesielt den svenske venstretrafikken. Etter som man nå får også et prosjekt som f. eks. øresundsbroen gjennomført, vil det bli mer og mer påtrengende at man får felles trafikkregler i Norden, og for såvidt på hele det europeiske kontinent. Det er klart at dette ikke er en sak som Nordisk Råd kan pålegge — kanskje ikke engang henstille til — Sverige å ta opp. Jeg mener at det er forøvrig heller ikke bare en sak som gjelder Sverige alene, men en sak der andre nordiske land i en eller annen form burde være villig til å være med å lette gjennomføringen av det hele. Men jeg tror at med den veldige utvikling som vi har av landtransporten, vil det være av stor be-

tydning at vi jo før jo heller på ny prøver å få tatt opp denne saken og om mulig få gjennomført en ordning som gjør Norden til et felles trafikkområde også når det gjelder de grunnleggende regler for trafikken.

Rylander, Sverige: Herr president. Jag hade tänkt säga några ord om lagstiftningsamarbetet, men efter det anförande, som herr Thestrup här har hållit, så kunde jag kanske lika gärna ha avstått. Att jag nu ändå vill säga en del, beror på att jag — som har varit med i Nordiska rådet alltifrån början, hela tiden tillhört det juridiska utskottet och också den särskilda juridiska kommitté, som är verksam mellan årssammanträdena — nu står inför min sista session i Nordiska rådet.

Jag kan då sammanfatta, tycker jag, något av intrycken från arbetet på det juridiska fältet inom rådet. Det har ifrån början varit ett ganska styvarbetat fält. Man kan väl gott påstå, att de nordiska staterna i början inte var så särskilt intresserade av att effektivisera samarbetet på detta område. Men det har varit glädjande att här höra från så många håll, att man är nöjd med det arbete, som har utförts. Och jag måste säga själv efter dessa års erfarenheter, att det har varit glädjande att se, hurusom det tid efter annan har liksom vuxit fram som en naturlig sak, att man skulle samarbeta just på detta fält. Man har fått allt större förståelse för varandras synpunkter, och man har kunnat komma fram till ganska beaktansvärda resultat. Herr Thestrup påtalade här, att man inte skulle låta sig nöja med att t. ex. ta en lösning i administrativ väg utan söka att få fram en lagstiftning. Och det är naturligtvis riktigt som en slutgiltig ståndpunkt. Människorna bör veta vad de har att rätta sig efter, vilka rättigheter och skyldigheter de har. Men inte förty så tror jag, att det har varit en riktig arbetsmetod, att man, om inte ett land varit berett att ta en lag utan hellre ordna det administrativt, låtit sig nöja med det. Det har nämligen gällt att behålla ett gott samarbete. Man har

inte alla gånger bara fått gå på i ullstrumporna utan har måst nöja sig med något mindre, när man inte har kunnat få det mera.

Man kan säga, att på det här sättet har det blivit ett visst tvång till frivillig verksamhet och frivillig samverkan. Det har inte gått i längden, när några stycken har varit ense, att ett enda land har satt sig däremot, när det har gällt i och för sig vettiga och kloka saker, som det oftast har gällt. På det sättet har man lyckats komma fram till en, som jag har tyckt, avsevärt förbättrad koordination på det här området. Jag vill bara nämna ett sådant fall som upphovsrätten, denna svåra lagstiftning. För några år sedan förde jag en mycket bitter kamp emot ett statsråd ifrån ett annat land, som hade ett förslag färdigt och ville lägga fram det, för att han skulle vänta, så att det kunde läggas fram samtidigt i de övriga länderna. Jag segrade som väl var den gången. Han väntade. Och nu är det just på väg att lösas i de olika länderna efter ett samarbete även på parlamentarisk nivå.

Herr Thestrup nämnde här en rad av lagstiftningsfrågor, som kan komma upp med anledning av vissa av ländernas anslutning till EFTA. Jag skall inte gå närmare in på dem. Det är emellertid glädjande, att åtskilliga av dessa frågor har tagits upp i Nordiska rådet redan i förväg såsom lämpliga för samarbete. Det är klart, att man nu får skärskåda dem ur dessa nya synpunkter.

Ett annat fält, som Nordiska rådet just står i begrepp att befatta sig med, är straffrätten. Det har egentligen inte förekommit under dessa år. Nu är man beredd att undersöka, om inte den allmänna straffrätten kan koordineras. Det är sådana saker som tillräknelighet, preskription m. m. sådant. Det berör i hög grad den enskilda människan, och det måste ju te sig stötande, om det är alltför stora skillnader i lagstiftningen på just detta område.

Ja, det vore mycket annat att anföra. Jag skulle bara till slut vilja säga här, att jag tror det vore lyckligt om Nordiska rådet ville förlänga sitt uppdrag till

den juridiska niomannakommittén, som mellan sessionerna sitter och handlägger dessa frågor. Jag kan göra det desto hellre som jag ju inte nu ber för min egen sjuka mor. Det är helt enkelt nödvändigt att något organ mellan sessionerna sitter och håller i dessa frågor på Nordiska rådets vägnar. Det går inte med denna tungarbetade materia, att bara på några få dagar, då rådet sammanträder och då vi ägnar oss åt åtskilliga andra ting och dessutom åt en och annan arbetslunch och en och annan middag, lösa så svåra frågor eller att föra dem framåt utan att man har ett särskilt organ mellan sessionerna. Jag vill hoppas, att det uppdraget kommer att förlängas.

Statsrådet Lange, Sverige: Herr president! Trots den lättförståeliga vädjan, som presidiet riktat till Nordiska rådets ledamöter och regeringsdelegater, att debatten måste vara avslutad inom kort, skulle jag ändå vilja ta tillfället i akt att knyta några reflektioner till den handelspolitiska utveckling, som ägt rum sedan rådets föregående session. Det är ett faktum, att denna utveckling varit snabb, sedan de första förhandlingarna om en frihandelssammanslutning mellan de sju länderna började för drygt ett år sedan. Den 1 juli vidtogs som vi alla vet i enlighet med EFTA-fördraget de första konkreta åtgärderna för handelsfrigörelsen mellan medlemsländerna. Men det är inte endast förhandlingsmässigt som kontakterna mellan de sju länderna under den sista tiden givit påtagliga resultat. Det verkar också, som om affärlivet diskonterat den kommande större marknaden genom en ökad handel för EFTA-länderna.

Jämfört med motsvarande månader föregående år har handeln uppvisat en glädjande ökning mellan EFTA-länderna under de senaste månaderna på de områden, där det finns tillgänglig statistik och där vi sålunda siffermässigt kan utläsa utvecklingen. Det må tillåtas mig att bara i all korthet anföra ett par illustrationer.

I Sverige var exporten till EFTA-län-

derna under januari—april värdemässigt 4 % större i år än förra året och importen 29 % större. I Danmark var under januari—maj exporten 18 % och importen 11 % större än motsvarande månader förra året. I Norge var exporten under januari—mars, första kvartalet sålunda, 29 % och importen 25 % större än samma tid förra året. För samtliga EFTA-länders samhandel med varandra har vi tyvärr inga färsk siffror, men januarisiffrorna visar, att under denna månad samhandeln ökat med 18 % jämfört med motsvarande period förra året. Det är vad som hänt, redan innan tullsänkningen mellan EFTA-länderna har börjat verka. Och vi bör därför ha rätt att hoppas, att denna glädjande utveckling fortsätter också allteftersom samarbetet mellan EFTA-länderna fortskrider.

Det är också vår förhoppning, att samtliga nordiska länder inom en snar framtid skall kunna delta i detta samarbete. Det var med mycket stor tillfredsställelse, som vi i höstas hälsade det finländska initiativet att ingå i förhandlingar om formerna för deltagande i frihandelssamarbetet inom EFTA. Vi fann det inom den nordiska ministerkommittén helt naturligt, att efter detta initiativ inrikta alla våra resurser och all vår kraft på att skapa de bästa förutsättningarna för en finländsk anslutning. Som statsminister Erlander här tidigare understrukit, har ju under den gångna våren våra krafter och våra resurser koncentrerats på dessa förhandlingar, och det är därför med tillfredsställelse, som vi i dag kan konstatera, att våra ansträngningar på detta arbetsområde krönts med framgång och att vid EFTA:s ministerrådsmöte i maj ett associationsavtal har färdigställts, som den finländska regeringens representanter för sin del förklarat sig vara beredda att acceptera i och för sig och lägga till grund för ett eventuellt framtida förslag till den finländska riksdagen om en finländsk anslutning och ett finländskt samarbetsavtal med EFTA.

Vårt motiv för att koncentrera de nordiska samarbetsorganens krafter på att inom EFTA skapa de bästa förutsätt-

ningarna för Finlands anslutning är väl helt uppenbart för denna församling. Ett deltagande av samtliga de nordiska länderna i EFTA-samarbetet skulle ju så småningom förverkliga det mål, som vi tidigare satt upp för oss men som vi av kända skäl tyvärr inte lyckats förverkliga, nämligen att skapa en nordisk marknad. Vi skulle här få det på ett mera indirekt sätt. I EFTA-ländernas frihandelsområde kommer ju som bekant handelshindren mellan medlemsländerna vid övergångstidens slut att vara avskaffade, medan varje land bibehåller sina tullar mot utanförstående länder.

Det har tidigare i den här debatten av många talare uttryckts den förhoppningen, att Finland inom en snar framtid skulle finna det med sina intressen förenligt att ta det definitiva steg in i EFTA-kretsen, som vi har hoppats på länge, liksom att Islands anslutning till EFTA så småningom bör komma att aktualiseras. I det sammanhanget vill jag säga, att handels- och kulturminister Gislasons anförande gav oss vissa förhoppningar i den riktningen.

Jag har tidigare inför detta forum, liksom i andra sammanhang, beklagat, att inte de nordiska samarbetsplanerna realiserades på ett tidigt stadium, så att de nordiska länderna kunde gå in i ett större frihandelsarbete som en enhet. Jag är tacksam för den, som jag tycker, riktiga skildring av orsaken därtill, som herr Holm lämnade i sitt anförande för en stund sedan. Om vi hade lyckats med det, så skulle naturligtvis gemensamma nordiska tullar mot yttrevärlden ha inneburit vissa fördelar för oss själva. Rent tekniskt skulle det givetvis också i dagens läge vara möjligt att inom ramen för EFTA:s frihandelsområde harmonisera de nordiska ländernas tullar. I det västeuropeiska sammanhanget går vår strävan som bekant ut på att få till stånd en marknad, som omfattar samtliga västeuropeiska länder, samtliga OEEC-länder. Man får i det sammanhanget inte utesluta den möjligheten, att en viss harmonisering av de västeuropeiska ländernas tullar kan komma att ingå som ett led i ett

sådant vidare samarbete. Jag vill emellertid betona, att en sådan harmonisering, enligt vår mening, inte får komma att innebära, att vi måste göra något radikalare avsteg från den traditionella lågtullpolitik, som karakteriserar åtminstone tre och kanske fyra av de nordiska länderna. — Denna tankegång ligger också bakom våra förväntningar inför de förestående förhandlingarna, som kan komma att resultera i omfattande tullsänkningar för flera högtullländer, ja, kanske så omfattande, att man kan komma att skönja en viss tullharmonisering länderna emellan på en nivå, som kan vara acceptabel också för dem, som ogärna ser en tullhöjning såsom ett resultat av det internationella ekonomiska samarbetet.

Men inte heller det skulle behöva utgöra något hinder för en yttre tullharmonisering Nordens länder emellan på ett tidigare stadium. Så långt kan jag ge herr Ole Bjørn Kraft rätt. Men han beskyllde därjämte de nordiska regeringarna och i synnerhet samarbetsministrarna för avsevärda försummelser för en stund sedan. Vi hade inte med energi sökt driva det ekonomiska samarbetet här i Norden, där det skulle ha varit möjligt. Vi hade försummat att hålla de nordiska parlamentarikerna informerade om händelseutvecklingen ute i Europa. Jag har redan nämnt, att tullsamarbetet onekligen hör till dessa samarbetsuppgifter. Men jag frågar mig: kan det verkligen vara möjligt, att, när Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté vid sitt sammanträde i mars i Stockholm gjorde den bedömningen, att underlag saknades för en särskild tullharmonisering, detta skulle ha undgått herr Ole Bjørn Kraft, som dock var närvarande vid sammanträdet? I protokollet finns ju ett klart uttalande, att bedömningen och uppfattningen i kommittén på den punkten var enhällig. Och jag är ledsen, att jag även behöver erinra herr Kraft om att på inbjudan av denna kommitté jag i min egenskap av EFTA:s ministerråds fungerande ordförande var närvarande och lämnade en ganska utförlig redogörelse för det handelspolitiska problemkomplexet i Västeuropa,

särskilt med sikte på förhållandet mellan de sex och de sju. Det utspann sig vid detta tillfälle en rätt utdragen diskussion, där även frågor ställdes för kompletterande upplysningar. Jag tror sålunda, att det har funnits tillfälle för det organ, som Nordiska rådet har satt upp för detta ändamål, att erhålla de informationer, som herr Ole Bjørn Kraft menade att vi försummat att lämna.

I likhet med statsminister Erlander tror jag, att det arbete, som bedrivits på det ekonomiska området inom ramen för Nordiska rådets verksamhet, har haft sin betydelse för den frigörelse av handeln mellan tre och kanske snart fyra nordiska länder, som nu begynner sedan EFTA-konventionen trätt ut i livet. De många årens erfarenheter av utvecklings- och utredningsarbetet för en gemensam nordisk marknad, särskilt efter Harpsunds-direktiven på hösten 1954, har gjort det möjligt för oss att spela en mycket aktiv roll i förberedelserna för EFTA; jag tror inte, att jag därmed gör mig skyldig till någon självöverskattning. Det arbetet har också bidragit till den snabbhet, med vilken EFTA kunnat bildas. Och våra uppgifter är ju inte alls uttömda med det. Vi i Norden bör kunna, inte minst med hänsyn till vad vi har lärt oss under detta nordiska utredningsarbete, också i fortsättningen aktivt medverka till att EFTA stärkes, att handelshindrens avveckling oss emellan påskyndas och att inga möjligheter försummas att uppnå en hållbar lösning av problemet de sex och de sju. För närvarande ter sig dessa möjligheter ganska små, men atmosfären har kanske i någon mån förbättrats under den allra sista månaden, och vi kan åtminstone hoppas att det skall visa sig att de sex och de sju inom en inte alltför avlägsen framtid skall kunna komma till tals med varandra och möjligen finna en lösning på det europeiska handelsproblemet. Jag tror också, att de nordiska länderna i hög grad kan bidra till en utjämning av tullarna genom ett enigt uppträdande i de GATT-förhandlingar, som nu förestår och som jag för ett ögonblick sedan berörde. De nordiska länderna borde som lågtulländer ha ett påtagligt gemensamt intresse

i det sammanhanget. Man skall inte heller bortse från att dessa förhandlingar kan komma att medföra en viss harmonisering också av de nordiska ländernas tullar och därmed säkerligen ökade möjligheter för ett utvidgat nordiskt samarbete över huvud taget.

Statsrådet Skaug, Norge: Etter handelsminister Langes utførlige redegjørelse var det kanskje ikke noen grunn for noen av hans medskyldige i gruppen samarbeidsministre til å ta ordet, men jeg vil likevel gjerne få anledning til å si noen få ord, med bakgrunn i den debatten som har funnet sted her i dag. Jeg ser det slik at tiden nå er kommet til at man kan tillate visse, skal jeg si frimodige og sannferdige betraktninger, uten å ha forberedt seg grundig med et manuskript — det er min situasjon — og jeg vil tillate meg på grunnlag av den diskusjonen som har funnet sted her i dag å fremkomme med noen sidebemerkninger.

La meg få lov til å si med en gang at samarbeidsministrene var fullstendig klar over at de ville bli gjenstand for kritikk på dette møtet. I så måte har møtets forløp vært i overensstemmelse med våre forventninger. Samtidig kan det imidlertid kanskje være tillatt å si at en del av den kritikk som er fremkommet, kanskje ikke er fullt så velbegrunnet som en del av kritikerne synes å mene. Jeg kan kanskje få lov til å begynne med min gode venn Finn Moe som fortalte her i formiddag at det var jo ille å se at fra Nordisk Råds møtes avslutning i Stockholm i november i fjor, skjedde intet før samarbeidsministrene hadde sitt møte i slutten av mai. Fra november til slutten av mai — det er en lang, lang tid. I all rettferdighets navn bør det da kanskje for mitt vedkommende være tillatt å si at den norske regjering foreslo for det norske Storting den 28. november at man skulle gjennomføre det som er Nordisk Råds forslag når det gjelder organiseringen av det videre samarbeid. Men det var ikke før den 8. februar at det norske Storting fattet et vedtak i denne sak. Det var den komité

som herr Finn Moe er formann i som hadde ansvaret for å behandle saken i det norske Storting. Så at det ikke ble gjort noe i tiden fra slutten av november til ut i februar, skal man ikke laste samarbeidsministrene for, iallfall ikke fra norsk synspunkt, det er noe som de norske parlamentarikere får ta på sin kappe. Den norske regjering var i den situasjon at vi ikke kunne oppnevne medlemmer til denne nye samarbeidsorganisasjonen så lenge vi ikke visste hvorvidt de norske parlamentarikere ønsket at man skulle ha en slik ordning.

Og i denne forbindelse kan det kanskje også — siden man her kritiserer regjeringene — være tillatt å minne om hva som skjedde på Nordisk Råds møte i Stockholm i fjor høst. Da hadde samarbeidsministrene gjort ferdig den oppgaven de hadde fått, og samarbeidsministrene hadde bedt om å få et nytt mandat, et mandat som bl. a. innebar at man skulle ha en komité av samarbeidsministre og et samarbeidsutvalg på embetsmannnivå. I sin visdom fant Nordisk Råd ut at det ikke var tilrådelig. Nordisk Råd besluttet at det var av vesentlig verdi at det nordiske økonomiske samarbeidet drives så effektivt som mulig. Også etter det økonomiske utvalgets mening ville det derfor være av betydning å gi samarbeidet en fastere form. Dette skulle skje ved at det opprettes en permanent ministerkomité bestående av en minister fra hvert land som skulle være ansvarlig for samarbeidet. Det måtte bli ministrenes sak å knytte til seg de nødvendige eksperter.

Nå — samarbeidsministrene, som da hadde holdt på med disse sakene i nokså mange år, hadde bedt om å få et fast organisasjonsmessig apparat. Av forskjellige grunner fant Nordisk Råd ut at vi ikke kunne få det, men vi kunne få anledning til å knytte til oss eksperter. Det har vi gjort, og vi har også etablert et samarbeidsutvalg. Det er mulig at etableringen av dette samarbeidsutvalget er i strid med det som er Nordisk Råds forutsetninger. Om så skulle være tilfelle, burde det bli sagt fra om det. Men jeg synes nok at når man her i Nordisk Råd

med så stor glede kritiserer regjeringenes innsats, bør man også ta i betraktning at det ikke har vært så veldig lett for regjeringene heller å få dette til.

Det var først langt ut på våren at vi kunne etablere den nye ministerkomité. Det tok tid i alle land å få gjennomført den beslutning som Nordisk Råd tok i november i fjor. Som det er nevnt ved flere anledninger her, har ikke bare vedkommende statsråder, men enda mer de embetsmenn som har hatt å arbeide med disse sakene, hatt ganske mye å gjøre i disse vårmånedene, og det var da også grunnen til at det ikke var mulig å få til et møte i den nye ministerkomitéen før på det nokså sene tidspunkt da dette møte endelig fant sted.

Jeg tror ikke det er noen av oss som ikke beklager at det ikke var mulig å få det møtet på et tidligere tidspunkt. Men her har det vært vanskeligheter, det tror jeg de som har fulgt med i disse sakene er på det rene med, og fra det møte som så ble holdt i Oslo er det da fremkommet den rapport som nå foreligger for Nordisk Råd som Sak D 6.

Det er sagt om samarbeidsministrenes forslag her at det er ikke noe særlig, det er ingen nye store ideer. Herr Ohlin sa i formiddag: »Men låt mig inte dölja, att den enligt mitt tycke allför mycket liknar en sammanfattning av fjolårets rapport utan nya närande ingredienser». Det er helt riktig. Det eneste spørsmål som naturligvis der står igjen, er hvorvidt herr Ohlin har noen nye nærende ingredienser å føye til. Jeg ville tro at samarbeidsministrene og samarbeidsutvalget for sitt vedkommende ville være meget takknemlig og meget fornøyd om det var noen som kunne si noe annet og noe mer enn at det som står i denne rapporten er dårlig. Hvis man hadde noen nye og positive ting som man mente kunne gjøres, ville jeg tro at det er noe som vi ville sette stor pris på å få høre om.

Det har i denne debatten vært snakket mye om samordningen av handelspolitikken. Og det er vel en sak som vi alle har vært opptatt av i mange år. Om man tenker tilbake over noen år, er det vel så at man etter hvert har fått noe

mer samordning av handelspolitikken. Jeg vil gjerne si at det å få til en samordning av handelspolitikk er noe annet og noe ganske mer enn det å snakke om samordning av handelspolitikk. Handelspolitikken i våre land er på mange måter, og nødvendigvis så, en refleks av den indre økonomiske politikk og de indre økonomiske problemer. Forskjeller som eksisterer mellom våre land når det gjelder økonomiske interesser slår nødvendigvis ut også i forskjellige synspunkter når det gjelder den ytre handelspolitikk. Vi kan ta et eklatant eksempel. Samarbeidet om de handelspolitiske problemer i de nordiske land ville være en betydelig enklere sak hvis f. eks. enkelte av våre land på en annen og langt mer positiv måte var i stand til å innse berettigelsen av de handelspolitiske problemer som følger av den danske landbruksekspert. Man kan komme fra møte til møte i internasjonale organisasjoner — Danmarks handelspolitikk er lagt opp ut fra det som er danske interesser. Vi er i Norge ikke bestandig vel fornøyd med visse ting som skjer i Sverige, for eksempel kvelstoffproduksjon og visse importreguleringer. Handelspolitikk er ikke noe som svever i luften — handelspolitikk er en sammenhengende del av den indre økonomiske politikk, og det å få en samkjøring av de nordiske lands handelspolitikk, det er noe som er avhengig av og bestemt av at vi får en bedre samkjøring av vår interne økonomiske politikk, og en større samhörighet i den indre økonomiske organisasjon i det område hvor vi bor og lever. Hvis man ikke vil innse det, kommer man etter min opfatning utenom det som er det sentrale i denne koordinering. Det er noe som vi har sett gang på gang i de internasjonale drøftinger vi har hatt og hvor det ikke har vært — og det må jeg innrømme har vært tilfellet mange ganger i de siste årene — nordisk enighet i de internasjonale organisasjoner. Men det skyldes ikke at vi ikke ønsker å være enige, det skyldes ganske enkelt at vi har våre spesielle nasjonale økonomiske interesser å forfekte, og derfor må koordineringer vedrørende disse problemer

begynne internt. Og kanskje det kunne være en nyttig oppgave for Nordisk Råd å diskutere visse av disse indre nordiske økonomiske reorganiseringstiltakene som muligens vil være absolutt nødvendige hvis Norden skal kunne eksistere som en brukbar økonomisk enhet i en større verdensgruppe.

Hertta Kuusinen, Finland: Jag ansluter mig helhjärtat till de uttalanden, som gjorts här och som säkert kommer att göras med anledning av att Nordiska rådets åttonde session kunnat förläggas just till Reykjavik. Island är inte enbart en »sagornas ö» — fast en sådan är den naturligtvis också för varje människa, som är utrustad med fantasi och är något bevandrad i litteraturen. Som medlem av den finländska arbetarrörelsen, som kommunist och folkdemokrat vill jag framför allt betyga min respekt för Islands duktiga och tappra folk, som skapat sig ett rike på denna karga nordliga ö och som ihärdigt strävar framåt på den sociala utvecklingens väg samt vill värna sina nationella rättigheter. Därför hoppas jag också uppriktigt, att denna session inte enbart skall utforma sig till ett paradmöte, där man bara riktar vänliga ord till värdlandet och deklamerar om »nordisk samhörighet», utan att de beslut, som fattas här, verkligen kan bli till nytta och av värde för i synnerhet Islands folk men också för folken i alla nordiska länder.

Deltagarantalet och omfattningen av detta möte är som känt begränsat. Denna reduktion behöver dock inte vara en nackdel, tvärtom kan den rent av vara till gagn för vårt arbete. Jag skulle därför vilja rekommendera, att inkallandet av sakkunniga även i andra sammanhang borde begränsas till vad som är oundgängligen erforderligt. Saken har uppmärksamats bl. a. även i riksdagens utrikesutskott i Finland. Finlands riksdag som sådan har tyvärr ännu inte behandlat rapporten från sjunde sessionen! Detta beror inte på att vi inte skulle ha hunnit för andra brådskan- de ärendens skull utan närmast därpå,

att det inte rått full klarhet om vem som skulle utarbeta denna rapport. Nu är den dock klar, och i höst har vi även i Finland möjlighet att diskutera den.

I den nu föreliggande rapporten från rådspresidiet fäster jag mig vid kapitlet VI, moment 3, vari det heter, att presidiet till övervägande upptagit problem sammanhängande med frågan om rådets framtida ställning och uppgifter. Det låter någorlunda besynnerligt efter så många år av gemensamma nordiska möten, men jag anser nog, att saken förtjänar övervägas och att folkrepresentationerna därvid i sin helhet bör höras.

Utan att i detta sammanhang närmare vilja gå in på de frågor, som kommer upp till behandling, vill jag dock fästa rådets uppmärksamhet på ett för alla våra folk gemensamt och livsviktigt problem. Trots att vissa skandinaviska länder tillhör den militära sammanslutningen NATO och några nyss anslutit sig till den så kallade Europeiska frihandelsassociationen, är det utan tvivel så, att alla våra nordiska folk i lika hög grad är intresserade av att bevara världsfreden som vilka andra folk som helst.

Vi kan inte komma undan uppfattningen, att Norden på senaste tid råkat in i en farozon. De utländska militärbaser, som finns i vissa nordiska länder, och deras utnyttjande vid spionageflygningar, som strider mot alla internationella avtal och allvarligt hotar världens fred, är något som angår alla här församlade länder. Likaså planerna på att förse västtyska Bundeswehr med raket- och kärnvapen. Veterligen försöker man också truga dessa vapen på Norge och Danmark, där USA (genom NATO) har tillgång till militära baser. Detta betyder ökad fara även för de länder, där sådana baser inte finns och som inte tillhör någon militär sammanslutning.

Det skall erkännas, att Norges och Danmarks regeringar hittills så till vida intagit en riktig hållning, att de vägrat ta emot dessa hemiska vapen, vars tillverkning, användning och utprovande med det snaraste borde helt förbjudas.

Det skulle otvivelaktigt vara i överensstämmelse med våra folks vilja och förhoppningar om trygghet, att denna åsikt med skärpa skulle framhåvas av alla nordiska folk och att Nordens ställning som atomfri zon skulle bestyrkas.

Det finns ingen motion i denna fråga på dagordningen för denna session, men jag skulle tro, att, om vi alla är eniga på denna punkt, skulle även våra regeringar ta allvarligt på frågan och verka i enlighet därmed. Måhända skulle presidiet kunna finna på något sätt, så att Nordiska rådet kunde ge uttryck åt sin åsikt i saken.

De nordiska utrikesministrarna håller regelbundet möten, där de överlägger om gemensamma ståndpunktstaganden i FN:s generalförsamling. De här nämnda frågorna samt befordrandet av allmän avrustning, som kommer upp vid instundande möte med FN:s generalförsamling, kräver enligt min åsikt just ett dylikt gemensamt ståndpunktstagande och handlande därefter.

Vi lever i ett farligt tidsskede, men inte ens som små nationer är vi maktlösa, när det gäller att försöka påverka den internationella situationen i avsikt att bringa lättnad i läget och motverka krig. Fredlig samlevnad mellan folken med erkännande av skilda samhällssystem som en realitet, förverkligande av en allmänt överenskommen kontrollrad avrustning och trygghet av världsfreden är en nödvändighet för våra folk. Ett allt starkare och mera målmetvetet ställningstagande för freden från de nordiska staternas sida kan avvärja krigsfaran åtminstone i vår del av världen.

Jag vill ännu till sist fästa det ärade rådets uppmärksamhet på det faktum, att det inte bara är vi fem här representerade folk, som bor i Nord-europa. Finlands och delvis även Norges grannland Sovjetunionen har en talrik befolkning på våra breddgrader. Många livsviktiga och för våra folks utkomst och trygghet viktiga frågor an knyter till våra förbindelser och förhållanden till denna stora socialistiska stat. Det är en stor lycka för våra folk, att Sovjetunionen är en stat, som respekterar våra länders självbestämmanderätt, självstän-

dighet och fria utveckling. Det är en lycka för oss och alla folk, att en så mäktig stat som Sovjetunionen mest energiskt förfäktar nedrustningens och fredens sak i den internationella politiken. Nordiska rådet samt regeringarna i de länder, som står bakom det, och delegationerna från dessa länder borde enligt min åsikt ständigt söka efter möjligheter till allt bättre samarbete med Sovjetunionen och även med andra socialistiska länder. Detta skulle också vara nordiskt samarbete i ordets djupaste och mest positiva betydelse. Tack för ordet!

Wikborg, Norge: Jeg vil også gjerne slutte meg til de mange som har uttrykt sin glede over å være her i Island i dette møtet. Jeg ser det som om vi er kommet til vår gamle slekt. Det er et slektsmøte vi tar del i, vi møter igjen vår tusenårgamle kultur. Det er det grunnlag vi bygger på den dag i dag, og jeg tror det er en dyp inspirasjon for oss alle å få komme her og gjenoppleve noe av denne tusenårige kultur. Jeg vil gjerne også takke våre islandske venner for at de på en så fin måte åpnet denne dagen med å minne oss om noe av det som er det dypeste i vår felles kulturarv.

Den debatten vi har ført her nå har jo vært noe springende og spredt, og det vil vel en slik generaldebatt alltid være. Det har gått en viss pessimistisk tone gjennom mange innlegg, og det kan også være naturlig, for tingene utvikler seg ikke så raskt her i verden som man ofte skulle kunne ønske, og det kan hende at man har stillet for store forventninger til Nordisk Råd dengang man opprettet det.

Jeg vet ikke hva som egentlig dypest sett var årsaken til at vi fikk Nordisk Råd. Det ble nevnt her av en foregående taler at det var skuffelsen over at forsvarssamarbeidet brøt sammen. Nå, det var vel flere ting som bidro til at vi fikk Nordisk Råd. Vi var en del som ikke trodde at vi trengte dette organet. Nå har vi imidlertid fått det, og jeg tror at også vi som dengang var skeptiske

er innstillet på å legge all vår vilje og evne til for å gjøre dette organet til noe levende. Men spørsmålet er: er det et organ som er sprunget frem av visse dype behov hos våre folk, eller er det en overbygning som vi må presse frem oppgaver til? Undertiden har jeg nok inntrykk av at det siste er tilfelle, og det er vel kanskje også grunnen til at en viss tretthet og skuffelse nå gjør seg gjeldende.

Det har også vært sagt at det er grunn til ved åpningen av et slikt møte å foreta en viss selvprøving — det var statsminister Erlander som nevnte det. Det tror jeg er helt riktig, og jeg er glad for at der nå arbeides med en fremstilling som vi vil få fremlagt, sannsynligvis i København, om hva det er blitt til med de mange rekommandasjoner som vi etter hvert har fått. Da vil vi få et bedre bilde av hva Nordisk Råd har betydd i den relativt korte tid det har eksistert.

Ellers skal vi være klar over at det meste av det vi har av samarbeid i Norden, skyldes ikke Nordisk Råd. Vårt ypperlige lovsamarbeid som står i frodig vekst ennå i dag, er 85 år gammelt. Passfriheten og den lettere adgang til å komme til hverandre som vi har oppnådd og som vi er glade for, er ikke skapt gjennom Nordisk Råd. Et av de store nordiske foretagender som har vært nevnt også her i debatten, SAS, er skapt på et annet grunnlag. Vi bør være oppmerksomme på disse tingene når vi skal sette opp vår status. Når jeg nevner SAS har jeg for resten også lyst til overfor hr. Ohlin, som nevnte at vi ville stått sterkere i SAS overfor Tyskland hvis vi hadde stått sammen i et fellesmarked, å si at jeg tror ikke det. For meg står det slik at nettopp disse forhandlingene i SAS viser hvor lite sterke vi er selv når vi står sammen som vi gjør i SAS. Og det var vel ikke meningen at man skulle møte tyskerne med handelsmotforholdsregler. Hvis man først begynte med det, tror jeg man ville stikke hendene inn i et nordisk vepsebøl, hvor våre motstridende interesser sterkt ville kunne komme til å gjøre seg gjeldende.

Jeg er meget glad for det dypt realistiske syn på vår nordiske virkelighet som handelsminister Skaugs tale vitnet om. Jeg kan ikke være enig i den kritikk som har vært reist mot de nordiske regjeringer for at de har gjort lite når det gjelder de nordiske økonomiske spørsmål. Jeg synes at de redegjørelser vi har fått fra statsrådene Lange og Skaug viser at de umulig kunne ha gjort noe mer. Vi har i vår stått overfor handelspolitiske oppgaver av den høyeste størrelsesorden, og det er klart at under de omstendigheter kan vi ikke vente mirakler på det nordiske plan, når alle krefter har måttet samles først om EFTA-drøftelsene og nå senere om drøftelsene i OECE.

Jeg skulle allikevel ha lyst til å rette noen kritikk mot den rapporten vi har fått fra ministerkomiteén. Selvfølgelig er den tynn, det er generelle utsagn, men den kunne så vidt jeg kan skjønne ikke vært anderledes nettopp nå. Jeg er imidlertid ikke helt glad for det embetsmannsorgan man har opprettet med tre embetsmenn fra hvert land. Statsråd Skaug spurte om det kanskje kunne være forskjellige meninger i rådet om etableringen av det apparat. Vel, vi stillet i Stockholm regjeringene fritt med hensyn til det apparat de ville velge, men det ble f. eks. av statsminister Gerhardsen sagt at det måtte vel være nok med én embetsmann fra hvert land, og jeg er ikke sikker på om dette vi nå har fått er den heldigste løsning. Ville vi ikke komme frem til mange flere slike konkrete resultater som statsminister Gerhardsen nevnte en del av, hvis regjeringene i høyere grad allierte seg med det praktiske næringslivs menn? Jeg tenker da særlig på produksjonssamarbeid. Vi har talt og talt, jeg hadde nær sagt, tonnevis av ord om nordisk økonomisk samarbeid, men vi har sett så lite praktiske resultater av det som har vært sagt i Nordisk Råd, ikke minst når det gjelder produksjonssamarbeidet, kanskje det område hvor vi har stillet de største forventninger til et nordisk økonomisk samarbeid. Ville det ikke her vært en idé i sterkere grad å knytte til seg næringslivets initiativrike menn, som kan-

skje ville ha idéer å komme med som så kunne fremmes av regjeringene? Jeg tenker på en ting som jeg for resten har nevnt før i Nordisk Råd: skulle det ikke være mulig å få et produksjonssamarbeid i stand mellom våre statseide jernverk, med en planlegging på lang sikt i fellesskap? Tenk om vi fikk et slikt bevis på et virkelig produksjonssamarbeid, sprunget frem av et initiativ i Nordisk Råd. Det ville virke stimulerende, og jeg tror det ville virke befruktende.

Når det gjelder hvem som skal vise initiativ, enten regjeringene eller Nordisk Råd, synes jeg begge parter skal gjøre det. Jeg synes ikke vi skal ensidig sitte og skyte på regjeringene; har vi ideer, så la oss legge dem frem på bordet, og vi skal ikke være så snare til å kritisere hvis vi ikke selv har noen ideer.

Vi venter da på å få se praktiske resultater, og vi får håpe når nå den nye ordning får begynne å virke, at vi får se resultater, selv om naturligvis det korte tidsrom som nå går mellom møtene, gjør at vi ikke kan stille for store forventninger.

Jeg tror ikke det er noe tjent ved å forsøke å gjenopplive det som vi i sin tid kalte den nordiske tollunion eller det nordiske fellesmarked. Vi får et tollfritt fellesmarked etter hvert, og jeg tror ikke vi på nordisk basis skal presse frem noen egen ordning innenfor EFTA. Vi bør være varsomme med å lage en nordisk ordning som kan komme til å binde oss i en utvikling som kan komme — det kan jo komme til å gå slik at noen av oss tvinges til å gå inn med De seks mens andre av oss blir stående utenfor. Det vet vi ikke, vi vet bare at det er i våre lands interesser å bevare sin handlefrihet der.

Ellers tror jeg det er en fare ved at man så ensidig betoner bare disse økonomiske spørsmål her i Nordisk Råd. Vi kommer alltid til på det område å være diktert av landenes forskjellige økonomiske interesser. Det er ikke der vårt dypeste fellesskap ligger. La oss derfor heller se hva vi kan gjøre med andre ting som kan fremme fellesskapet mellom oss. Og der kommer man inn på enkelte

praktiske ting, som f. eks. trafikkspørsmålene.

Vi har under drøftelse iallfall i nordisk presse spørsmålet om Sverige kunne tenke seg å gå over til høyrekjøring. Vi har en enorm, en eksplosjonsartet vekst i den nordiske samtrafikk. Vi får stadig nye ferjeforbindelser, vi får stadig nye mellomriksveier, vi har hundretusener av våre borgere som ferdes i naboland. Det har vært en del episoder nå i sommer som har fått en viss omtale i vår presse med en noe vel streng behandling av nabolandenes borgere. Jeg kan godt forstå at man må være streng når vi tenker på alle trafikkulykene, men jeg tror allikevel at det ennå ikke har lyktes oss å finne frem på det område til en hyggelig, elskverdig tone som kunne befordre den nordiske fellesskapsfølelsen. Det gjelder ikke minst oss i Norge, vi er litt hårdhendte når det gjelder slike ting, men også i Sverige har jo enkelte klaget over at de er blitt svært hårdt behandlet. Kunne det ikke være mulig å la alle utlendinger når de kommer over grensen få en kortfattet fremstilling av de særlige trafikkregler som gjelder i vedkommende land, slik at alle vet hva de har å holde seg til? Og dessuten må det være en oppgave for Nordisk Råd å arbeide for at vi får enhetlige trafikkregler i Norden, slik at vi kan reise i hinannens land nøyaktig som i vårt eget.

Ellers har det også vært pekt på betydningen av at vi får et større fellesskap i forskningen. Vi har ypperlige vitenskapsmenn i alle våre land. Vi gjør muligens atskillig dobbeltarbeid som vi kunne spare oss hvis vi fikk bedre koordinering. På enkelte områder holder vi på å utvikle felles organer. Jeg tenker på ernæringsforskningen, jeg tenker på det forslag som foreligger om odontologisk materiellprøving. Det måtte være mulig å komme frem til en forskningsfordeling slik at vi delte oppgavene mellom oss, og på den måten i fellesskap kunne komme lenger frem enn når vi skal stelle hver med vårt.

Jeg tror også at der er et stort område som ligger og venter på oss når det gjelder felles varedeklarasjoner, felles

godkjennelse av f. eks. elektrisk materiell, næringsmidler som inneholder gift og den slags — at det der må kunne gå an å få felles nordiske deklarasjoner som blir gyldige i alle land, slik at det ikke skal være nødvendig at vi analyserer den enkelte vare hver for oss i hvert land. Her ligger det store oppgaver og venter på oss.

Vi må kunne komme betydelig lenger på nordisk initiativ til opplæring i hinannens språk. Det er nå engang der noe av vårt dypeste fellesskap ligger, det at vi forstår hverandre. Men vi må også lære ungdommen til å forstå nabolandenes språk like godt som vi kan det. Vi kan sitte i Nordisk Råd og faktisk ikke være klar over eller tenke over om den som i øyeblikket taler, taler vårt eget eller et av nabolandenes språk, så nært er det kommet oss, og så nært skulle det være for alle i våre land. Det kunne bli det.

Det har vært en del snakk om fellesskap på områder hvor jeg ikke tror det fører frem. Man har nevnt dette med felles nordisk utenriksrepresentasjon. Jeg tror det er en dødfødt tanke, og den har da heller ikke fått noen tilslutning fra de utenriksdepartementer som hittil har uttalt seg. Og det er ganske galt å stille problemet slik som hr. Finn Moe gjorde, at vi har valget mellom enten ikke å få noen representasjon i vedkommende land eller få den på nordisk basis. Det er slett ikke tilfelle. Det var jo nemlig også nevnt at vi skulle være alle representert ved hver enkelt ambassade, så vinningen ville vel gå opp i spinningen kanskje på den måte. Men vi kan gjøre det slik som vi har gjort det før, at vi har konsulter enkelte steder, at vi har chargés d'affaires andre steder, og at vi har ambassader som dekker en rekke land. Vi kan etter min mening styrke vår representasjon i de nye landene ved å redusere noe vår innbyrdes representasjon i de nordiske land. Det er et spørsmål som ikke har vakt noen som helst tilslutning eller begeistring i de nordiske utenriksdepartementer, rimelig nok, men jeg tror nok at det er en sak som vil presse seg frem allikevel.

Men vi må være klar over når det gjel-

der dette spørsmål og også mange av de andre spørsmål som har vært fremme i debatten, at vi har nå en gang til dels konkurrerende økonomiske interesser, og vi har undertiden motstridende økonomiske interesser; vi kan ikke lukke øynene for det, og vi kommer ikke frem til et sant og virkelig nordisk fellesskap hvis vi forsøker å overse dette enkle faktum. Vi må erkjenne disse hårde livets realiteter som vi nå en gang lever under. Derfor skulle man være varsom, mener jeg, med å fremsette stadig nye forslag her i Nordisk Råd om slike saker hvor vi kommer på tvers av disse våre konkurrerende interesser. Det er mange forslag i Nordisk Råd som ikke har ført frem, det er vedtatt mange ting som ikke har brakt noen resultater. Der hviler også for dette møte en del forslag som ikke har noen sjanse til å føre til noe som helst. Jeg tror vi skal være litt mer varsomme med å fremsette slike forslag. Jeg tror det lett kan bre seg en følelse av at i Nordisk Råd tales der meget, der kommer mange forslag som ikke fører til noe, og i grunnen er det bare blitt et sted hvor man taler. Jeg tror vi skal vokte oss for at folkene i våre land får den oppfatning at man kan si det samme om Nordisk Råd som man sier om universitetet i Oxford, at det er »the home of lost causes». Det behøver det slett ikke være, men hvis vi ikke overveier nok på forhånd de forslag vi fremsetter, hvis vi kommer med dem sånn i hytt og vær, hvis vi blander oss opp i ting som er under arbeid i andre organer i Norden, f. eks. på lovgivningens område, så tror jeg vi langt fra gavner den sak vi arbeider for. Jeg tror derfor vi skulle vise noe større forsiktighet, forberede oss litt bedre når vi fremsetter forslag, og på den måten få færre saker til behandling, men kanskje kunne gjøre noe langt mer med dem enn vi ofte makter nå.

Presidenten: Klokken er nå 18. Presidenten har ennå tre talere igjen på sin liste. Dessuten er vi av tekniske grunner nødt til å ferdigbehandle resten av sakene som står på dagsordenen før vi

slutter møtet i dag. Neste plenumsmøte skal nemlig holdes først den 30te kl. 12, og hvis vi ikke har gjort de nødvendige vedtak i dag, kan vi overhodet ikke holde noe møte da. Presidenten må derfor be om at de talere som heretter får ordet, begrenser seg så sterkt at resten av møtetiden ikke strekkes ut over et kvarter.

Skoglund, Sverige: Herr president! Jag skall begränsa mig till att kort framföra några personliga synpunkter, som närmast berör Nordiska rådets arbetsmöjligheter och organisation.

I rapporten från rådets presidium förekommer under »övrig verksamhet» ett uttalande, som lyder¹:

Presidiet har till övervägande upptagit problem sammanhängande med frågan om rådets framtida ställning och uppgifter. Preliminära diskussioner har förts inom presidiet. Det är presidiets avsikt att — efter att ha hört de nationella delegationernas arbetsutskott — söka under senare delen av 1960 få till stånd överläggningar med de nordiska ländernas statsministrar i ämnet.

Jag tror för min del, att tillkomsten av Nordiska rådet betytt mycket för att främja praktiskt samarbete mellan de fem nordiska staterna, även om det kanske inte går att avläsa så många direkt uppmärksammade och särskilt omtalade resultat av detta samarbete. Men samtidigt vet vi ju — och det har åberopats i flera sammanhang här — att i fråga om det nordiska ekonomiska samarbetet nåddes inte de resultat, som vi velat hoppas på.

Jag skulle dock efter att ha konstaterat detta vilja säga, att när det gällt frågor av praktisk natur — kanske inte särskilt stora men dock betydelsefulla — har rådet nått resultat, som man skall vara glad och tacksam för. Under detta arbete har representanter för våra parlament sammanförts på ett alldeles särskilt sätt, vi har lärt oss, hur de politiska avgörandena sker i våra olika länder, och vi har vant oss vid att öppet diskutera olika uppslag, när riksdagsledamöterna från de nordiska staterna träffats. Det har kanske inte lett

¹ Talaren citerar ett korrekturtryck av presidierapporten; jfr. s. 412.

till några snabba och direkta avgöranden, men när en fråga tagits upp i Nordiska rådet och krävt en viss tid, betyder det nog inte utan vidare, att den har försvunnit, utan den har kommit igen i en eller annan form. Rekommendationer från rådet har inte utan vidare lagts åt sidan, det kan vi nog ganska lätt konstatera, utan respektive regeringar har sökt att utreda och få fram det väsentliga i de uppdrag, som de har fått sig anförtrodda. I någon form har de kommit tillbaka till rådet och har nog också, som det tidigare sagts här i dag, sedermera lett fram till verkliga lösningar.

Jag tror mig också, herr president, ha gjort den iakttagelsen, att när våra mycket förnämliga ämbetsmannagrupper i de nordiska länderna och våra experter och sakkunniga på olika områden har fått ett uppdrag, som kommer från Nordiska rådet, är det rent av förvånansvärt, i vilken utsträckning de har försökt göra någonting av uppdraget, hur de har känt sig förpliktade att redovisa ett resultat tillbaka. Vi skall inte se bort från att detta också haft sin stora betydelse. Många gånger har det nog även medfört, att vederbörande efter att ha fått ett uppslag eller en direkt rekommendation från Nordiska rådet ansett sig ha större möjligheter att utan några formella omgångar söka direkt kontakt med varandra i respektive länder.

Men efter att ha sagt detta skulle jag, herr president, vilja komma fram till att det dock — statsminister Erlander har varit inne på det i dag — är fråga om vilka resultat, man egentligen kan nå, och vad man i detta fall kan hoppas för framtiden. Jag skulle vilja varna för att vi rent vanemässigt bygger ut en dyrbar arbetsorganisation, som vederbörande uppdragsgivare, d. v. s. riksdagarna, en vacker dag säger sig inte står i proportion till de resultat, som är möjliga att nå. De kan då komma att hänsynslöst fordra, att vi ändrar om eller skär ned hela den uppbyggnad vi gjort inom Nordiska rådet. Vad jag skulle vilja tillråda, när man nu går att granska det som rekommenderas i rapporten från rådets presidium

är ungefär följande: att överväga, vilka uppgifter som man ser avteckna sig framöver och vilka anses vara av sådan storleksordning, att man verkligen bör syssla med dem; vidare att överväga i vilken omfattning den parlamentariska representation, som vi nu har, bör vara kvar eller eventuellt minskas. Jag skulle vilja gå så långt, att jag säger, att man fördomsfritt borde kunna pröva, om det måste vara en given regel, att Nordiska rådet skall sammanträda varje år, även om det inte finns frågor, som är av särskild betydelse eller särskilt brådsakande. Vore det alldeles otänkbart, att man under sådana förhållanden förlade de stora sammanträdena på ett annat sätt? Då vi kommer samman från de olika länderna, parlamentariker, experter och medhjälpare av olika slag, respektive länders regeringar inte att förglömma — de möter ju också upp mycket talrikt — måste det väl verkligen vara någonting som man har för händer. Är det då inte bättre, att vi t. ex. tar dessa stora sammanträden vartannat år, eller någonting liknande?

Ja, det är många sådana synpunkter som kan anföras. Jag vill bara sluta med att säga, herr president, att jag anser, att, när den här rekommenderade prövningen kommer till stånd i samband med respektive länders statsministrar, skall man mycket fördomsfritt se på vad som i detta fall är möjligt att göra.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag skall försöka framföra mina synpunkter mera rubrikmässigt än jag hade tänkt — jag ber om ursäkt för den därmed följande torrheten i framställningen — utan möjlighet att instämma med de föregående talare som jag gärna skulle ha velat.

Regeringarnas representanter liksom övriga talare har visat en klart positiv inställning. Alla önskar, att det nordiska samarbetet skall drivas med så stor kraft som möjligt och helst ge mer resultat än vi uppnått under senare år. Intresset och viljan finns alltså. Men

resultaten är inte riktigt vad vi hoppats på, som herr Skoglund sade. Vad beror det då på, att viljan inte i önskvärd grad utformas till handling? Ja, det är ett problem. En anledning kan vara, att de, som närmast bär ansvaret, har ont om tid. Jag har en gång hört berättas, att man beträffande brittiska regeringen besvarade frågan, varför så många saker inte blir behandlade med att regeringen helt enkelt inte har tid att tänka på alla dessa saker. En annan förklaring kan vara, att det råder brist på lämpliga organ, som arbetar med dessa spörsmål, när de blir aktuella. En tredje förklaring kan vara, att, så länge man i varje land ser frågorna huvudsakligen ur det egna landets synpunkt, ter det sig inte tillräckligt viktigt att åstadkomma en nordisk behandling just av en viss detaljfråga. Om vi behandlar hundra frågor och beaktar de nordiska aspekterna, bör vi däremot få ett samlat resultat, som för oss alla framstår såsom bättre än om vi underlåter att ta sådana hänsyn.

Men vare sig den ena eller den andra av de tre nämnda förklaringarna är den riktiga, måste vi fråga oss — och såvitt jag kunnat uppfatta, är vi överens på den punkten — hur det skall bli möjligt att uppnå större effektivitet och bättre resultat i Nordiska rådets arbete. Detta är bara ett delproblem. Nordiska rådet är ju inte något självändamål. I längden kan vi — på den punkten vill jag instämna med herr Skoglund och andra som antytt detsamma — försvara Nordiska rådets tämligen stora apparat, endast om rådet blir i tillfälle att fortlöpande göra insatser av någorlunda väsentlig betydelse. Det är ett delproblem av ett delproblem, låt vara i och för sig, hur relationerna mellan Nordiska rådet och regeringarna skall bli så fruktbarande som möjligt. I det avseendet kan jag ansluta mig till det allra mesta av vad som sagts i generaldebatten av herrarna Hønsvald, Erik Eriksen och andra.

En större fråga är väl: Hur skall arbetet på regeringsplan och ämbetsmanplan kunna organiseras så, att resultatet blir nordisk samverkan i all den

utsträckning vi skulle önska? Då får man ju akta sig att göra på det sätt som nu sker på kontinenten — jag tror att herr Erik Eriksen och även herr Skoglund varit inne på den saken. Där skapar man en stor apparat med kanske 2 500 tjänstemän och hoppas att så småningom kunna ge dem någonting att göra! Men man får väl å andra sidan akta sig för att göra maskineriet så litet och så svagt, att inte viljan till handling kan leda till konkreta resultat.

I inledningsanförandet nämnde jag som ett exempel på hur man skulle kunna öka utsikterna att nå de resultat, som vi önskar, att överväga konsultationsplikt för de nordiska regeringarna i vissa bestämda, konkreta frågor. Detta är ju ingenting direkt sensationellt — konsultationsplikt av långtgående slag föreligger exempelvis för medlemmarna av Internationella monetära fonden.

Statsminister Erlander var skeptisk på den punkten och menade, att man skall ta initiativ, när det behövs. Det är riktigt, men resultatet blir ofta, att man i verkligheten inte tar behövliga initiativ, därför att de människor, som skall ta initiativen, har så många andra saker än de nordiska frågorna att syssla med. Jag vill anföra ett litet exempel på den saken, och det är mitt huvudsakliga ärende i debatten. Är ministrarnas nordiska samarbetskommitté en tillräcklig organisation särskilt vad gäller det ekonomiska samarbetet? Vi kan inte dra bestämda slutsatser av de senaste åtta månaderna, det är en för kort period. Men får jag ändå säga, att jag snarast har det intrycket, att erfarenheterna hittills tyder på att denna organisation icke är tillräcklig.

Statsminister Gerhardsen ville gärna erkänna, att det var önskvärt, att mera kunde ha gjorts. Han pekade på vad som faktiskt uträttats, och statsminister Erlander framhöll också, att ministrar och ämbetsmän hade ägnat sig åt att göra det möjligt för Finland att inträda i EFTA, om Finland skulle önska göra det. Jag kan helt instämna i att detta väl har varit den viktigaste nordiska uppgiften på det ekonomiska området under denna period. Däremot kan jag

inte associera mig med handelsminister Lange, som menade att man hade koncentrerat alla sina krafter på denna uppgift. Helt naturligt har under denna tid en rätt ringa del av herr Langes och hans närmaste medarbetares krafter — som är mycket stora, den komplimangen vill jag inte undanhålla min gode vän den svenske handelsministern — varit inriktade på just denna uppgift. Både handelsministrarna och deras medhjälpare har haft så många andra saker för händer, att de inte orkat mera, när de dessutom skulle syssla med EFTA. Jag drar därav den slutsatsen, att man inte alls kan kritisera handelsministrarna och samarbetsministrarna för att de inte har arbetat. Jag är säker på att de tillhör de mest arbetstyngda i denna sal. Men man kan fråga sig: Bör vi inte ha en flexibel organisation med något större kapacitet än ministerkommittén och ämbetsmannautskottet för närvarande har? Då kunde man syssla både med EFTA och med de speciella nordiska ekonomiska samarbetsuppgifterna av den art som anges i samarbetsministrarnas rapport, uppgifter som vi var överens om att de skulle arbeta med men som de inte hunnit göra någonting åt. Jag vill säga till handelsminister Skaug, att, när jag talade om frånvaron av närande ingredienser, menade jag inte, att ministrarna tvunget behövde finna på några nya saker men att de borde kunnat hinna med någonting på de områden, som finns angivna i rapporten. Rubriker är föga närande ingredienser, inte bara när jag framför dem utan även när de framföres i tryck av ministrar.

Jag menar alltså, att man i vissa lägen behöver fler experter på hög nivå, som kan syssla med dessa nordiska problem, för att vi inte så ofta skall råka i det läget, att man förklarar, att det inte har blivit någonting av därför att experterna varit upptagna med andra saker. Jag tror, att det är möjligt att åstadkomma en flexibel organisation, där man lägger tyngdpunkten på experter inom vissa områden, när de är aktuella, och inom andra områden, när de befinnes vara mer aktuella.

Handelsminister Skaug talade om att

det var Nordiska rådet självt, som inte ville ha något fast sekretariat, etc. Om jag inte missminner mig, förklarade ekonomiska kommittén, att man var helt inställd på att samarbetsministrarna skulle ha all erforderlig expertis. Man ville bara inte ha en stel permanent organisation. Men jag är utomordentligt glad över den respekt, som handelsminister Skaug och hans kolleger tydligen hyser för Nordiska rådets uttalanden, då de inte vågat öka expertisen, så att den räckt till litet fler insatser på de områden rapporten nämner. Det är naturligtvis mycket bra, om respekten står kvar, när Nordiska rådet rynkar något på ögonbrynen, men jag tror, att respekten i detta fall är grundad på ett litet missförstånd om vad rådet egentligen syftade på.

När det gäller förhandlingar utåt tillät jag mig säga, herr president, att vi här i Norden — de tre, fyra eller fem länderna i olika situationer — knapast kan effektivt förhandla med en utomstående part, om vi inte i förväg har åstadkommit en samordning och avvägning av våra intressen. Jag instämmer helt i vad handelsminister Skaug där sade. Denna samordningsuppgift måste naturligtvis lösas i konkreta situationer. Men jag tror ändå, att man av erfarenheterna redan nu kan dra vissa slutsatser, som ger vägledning rörande vilka metoder som därvidlag kan med fördel komma till användning i framtiden betydligt mer än hittills. Hur skall Norden t. ex. arbeta på EFTA-planet, när det gäller relationerna mellan de sex och de sju och våra intressen där, som minister Gislason bl. a. har talat om? En linje är ju att vi går in för att Norden skall försöka övertyga engelsmännen om att vi bör verka för två lågtullområden eller lågtullunioner — vad man nu vill kalla detta med de sex och de sju — ty då blir det lättare att förmå amerikanerna till en litet mera välvillig inställning mot de sju, inte bara mot de sex. Handelsminister Lange snuddade vid det problemet. Är de nordiska länderna villiga att göra de sju till ett lågtullområde, som ett långt stycke liknar en tullunion? Är man t. ex. på danskt håll vil-

lig att avstå från den speciella stora differens, som finns i Danmark mellan tullfrihet på råvaror och halvfabrikat och rätt väsentliga tullar på färdigfabrikat, vilket system är avsett att medföra betydande lockelser till lokalisering av industri i Danmark? Jag vet inte, att det har förekommit någon egentlig öppen och offentlig debatt om frågan, huruvida Sverige, Norge och Danmark — de tre nordiska länder, som är med i EFTA — här kunnat samordna sina intressen så, att vi verkligen i förhandlingar med engelsmännen kan driva en konstruktiv linje.

Men jag beskyller sannerligen inte handelsministrarna och deras experter för lättja, det upprepar jag. De har haft händerna mer än fulla och har väl inte hunnit att mer än under hand och mera privat diskutera problem av den typen. Det är klart, att Nordiska rådet här kan tänkas hjälpa till, men om rådet skall kunna göra det och om vi skall få tillräcklig effektivitet i det nordiska samarbetet över huvud, måste vi — jag återkommer till detta, herr president — ha en flexibel organisation på minister- och ämbetsmannaplanet, som sörjer för att vi inte ständigt kommer i det läge, där vi nu befinner oss: att man har varit så upptagen av vissa saker, att man inte hunnit med andra. Under 1960, 1961 och 1962 kommer förmodligen en del uppgifter att vara särskilt viktiga, och då bör regeringarna naturligtvis sörja för att de — och vi — har möjligheter att diskutera och behandla dem.

Flera talare har sagt, att vi inte bör ha en organisation som mal tomt, och jag vill uppriktigt instämma i det, men jag ber samtidigt att ånyo få understryka, att vi bör akta oss för att gå till den motsatta överdriften. Om vi här finner det rätta lagom, så tror jag för min del, att samarbetet mellan Nordiska rådet och regeringarna blir lättare. Då kan Nordiska rådet också åstadkomma insatser, som rättfärdigar rådets nuvarande rätt stora apparat. Vi skall inte göra detta för rådets egen skull, utan givetvis därför att väsentliga insatser från rådets sida är en del av ett effektivt nordiskt samarbete under nuvarande förhållanden.

Hegna, Norge: Jeg vil nøye meg med et par erklæringer til noen punkter som har vært fremme i debatten.

Det er selvsagt av betydning at man i en slik debatt kan diskutere en organisasjons svakheter. Men når det gjelder svært mange av de klagene som er kommet her, særlig i den første del av debatten, er jeg fristet til å sitere den gamle salme: »med jammeren og klagen hold måte». Litt bedre er det blitt siden.

Mange og små saker diskuterer Nordisk Råd, sier man som en kritikk. En meget vesentlig del av livet, både den enkeltes liv og samfunnslivet, består av mange og små saker. Og jeg vil si at i de 8 år Nordisk Råd har bestått, har det ved behandling av mange og små saker bygget opp gode ting som nå er av ganske stor betydning.

Det tales her av og til med meget stor respekt om noe som foregår ute i Europa og som de kaller »community» eller »communauté». Jeg er ikke alltid sikker på at det er så meget virkelig »community» i det som ligger bak traktater og erklæringer i disse områder, men jeg er ganske sikker på at her i Norden er der vesentlige elementer av et »community», og en ikke ringe del av dette er bygget opp gjennom Nordisk Råds behandling av mange og små saker.

Jeg er helt uenig i det opplegg som ble gjort av enkelte i retning av, når det gjaldt mangel på organisasjon i det økonomiske samarbeid å rette kritikken mot regjeringene. Jeg synes det spesielt fikk et meget klart uttrykk i forbindelse med den særlige sak som i den forbindelse ble brakt fram, nemlig spørsmålet om samarbeidsministrenes rolle. Alle medlemmer av det økonomiske utvalg, hvor hr. Ole Bjørn Kraft er formann og hvor hr. Ohlin er et prominent og av og til meget innflytelsesrikt medlem, vet at samarbeidsministrene hadde lagt opp et ganske ærgjerrig program for organiseringen av det økonomiske samarbeid på grunnlag av de nye forhold som var skapt ved EFTA. Medlemmene av det økonomiske utvalg vet også at i det økonomiske utvalg ble dette opplegget fra samarbeidsministrene redusert og barbert på en slik måte at man nærmest måtte få inntrykk av at Nordisk

Råd ikke var så svært interessert i at dette arbeidet ble ført videre. Det tror jeg ethvert medlem av det økonomiske utvalg må vite. På den bakgrunn forekommer det meg at kritikken som her er reist er, for å si det med et meget mildt uttrykk, forbausende. Hvis det var så at man nå etter erfaringene skulle si at vi må ta den konsekvens av utviklingen at vi må utbygge det apparat som regjeringene kan ha for samarbeid, så ville jeg ikke ha noe imot det, og jeg ser gjerne at noe blir gjort i den retning. Men kritikken, slik som den her er fremført på dette punkt, er, for å gjenta det, forbausende.

Jeg er enig i det generelle synspunkt som det forekom meg kom klarest til uttrykk i innleggene fra hr. Erik Eriksen og statsminister Gerhardsen, at Nordisk Råd har jo selv — og det har vært forutsetningen fra alle sider — lagt opp sitt arbeid på det grunnlag at det skal gi råd til regjeringene. Det kan ikke være noen parlamentarisk institusjon, regjeringene kan ikke stå parlamentarisk ansvarlige overfor rådet. Derfor må administrasjonen bygges ut på regjeringsplan. Men som rådsmedlemmer og ved rådet er vi ikke avskåret fra å øve vår innflytelse på utviklingen, vi er alle parlamentarikere, og vi kan i våre parlamenter gjøre regjeringene ansvarlige for den måte hvorpå de gjennomfører de ting som rådet har sagt opp.

Hvis jeg skulle peke på noen ting hvor jeg mener at arbeidet og virksomheten har noen svikt, er det dette at jeg synes det er noe for liten kontakt mellom Nordisk Råds arbeidsfelt og initiativ, og parlamentene. To ganger på rad har det nå hendt i det norske Storting at meldingen om arbeidet i Nordisk Råd er blitt lagt fram til behandling i Stortinget uten at det har foranlediget noen som helst debatt eller noen som helst slags etterlysning overfor Regjeringen av hvordan nå dette arbeidet også blir realisert. Jeg vet ikke hvordan det er i de andre parlamenter, men på det punkt forekommer det meg at man kan si at det svikter, og jeg vil si også at det eksempel statsråd Skaug nevnte i dag når det gjaldt det norske Storting

behandling av spørsmålet om samarbeidskomitéen — jeg vet ikke akkurat hvordan sammenhengen der er, men det tyder jo absolutt i den samme retning. Hvis jeg skulle nevne et annet punkt hvor man kanskje kan si at der er noen svikt eller noen hemning i arbeidet, vil jeg si at det hender jo av og til at debattene i Nordisk Råd får et visst innslag av politiske motsetninger trukket til rådet fra de enkelte land. Det var kanskje ikke nødvendig at det gjorde det. Det hender, som sagt, og det er kanskje av de ting som man kunne prøve å unngå.

Til slutt vil jeg bare si at jeg vet ikke hvem det er som skulle forbauses over at spørsmålet om freden ikke reises på Nordisk Råds dagsorden. Jeg tror nesten man kan si at en forbauselse over det vel er meget sjelden. Forholdet er jo ganske enkelt det at i Norden er det intet høyere ønske de har, alle folk og alle regjeringer, enn det at man kan få fred. Det er ikke noe problem innenfor vårt område. Og jeg vil si at hvis alle medlemmer i rådet, hvor som helst hvor de måtte ha øre, kunne ha gjort dem som interessert oppmerksomme på dette forhold, så ville de hver for seg utenfor rådets ramme gjøre et godt arbeid både for freden og for Norden.

Kraft, Danmark: Jeg ønsker blot i anledning af, hvad hr Trond Hegna her har sagt, at sige, at det må bero på en misforståelse, når taleren mente, at det økonomiske udvalg var imod det problem, som er opstillet fra regeringernes side. Det var vi på ingen måde; det, diskussionen drejede sig om, var metoderne, hvorledes selve arbejdet skulle tilrettelægges. Men selve problemet har vi ydet den fulde understøttelse.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *beslöt rådet lägga rapporten till handlingarna.*

Följande fyra punkter på dagordningen behandlades i ett sammanhang.

11

Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté (Dokument 2)

12

Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté (Dokument 3)

13

Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté (Dokument 4)

14

Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (Dokument 5)

Rådet beslöt lägga rapporterna till handlingarna.

15

Beslut att avgöra vissa saker utan utskottsbehandling

Presidiet hade föreslagit, att Sak A 1, A 4, A 8, A 12—13 och A 23 skulle avgöras av rådet utan utskottsbehandling.

Presidiets förslag bifölls.

Följande sex punkter på dagordningen behandlades i ett sammanhang.

16

Sak A 1: uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall

Juridiska niomannakommittén hade föreslagit, att behandlingen av spørsmålet måtte uppskjutas till nästa ordinarie session.

17

Sak A 4: uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete

Juridiska niomannakommittén hade föreslagit, att behandlingen av spørsmålet måtte uppskjutas till nästa ordinarie session.

18

Sak A 8: uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan.

Juridiska niomannakommittén hade föreslagit, att behandlingen av spørsmålet måtte uppskjutas till nästa ordinarie session.

19

Sak A 12: medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg

Socialpolitiska niomannakommittén hade föreslagit, att behandlingen av spørsmålet måtte uppskjutas till nästa ordinarie session.

20

Sak A 13: medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.

Socialpolitiska niomannakommittén hade föreslagit, att behandlingen av spørsmålet måtte uppskjutas till nästa ordinarie session.

21

Sak A 23: medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden

Presidiet hade föreslagit, att behandlingen av spørsmålet måtte uppskjutas till nästa ordinarie session.

Kommittéernas och presidiets förslag bifölls.

22—52

Hänvisande till utskott av återstående saker

Rådet beslöt hänvisa sakerna till utskott enligt föreliggande förslag [se s. 23—24].

Mötet avslutades kl. 18.34.

Protokoll

2:a mötet (1:a avd.)

Söndagen den 31 juli 1960 kl. 10.30

President: Gísli Jónsson

Dagordning:

1. Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (Sak C 2)

2. Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor (Sak C 1)

3. Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 9)

4. Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak A 11)

5. Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om gemensam läkarmarknad (Sak A 2) samt meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare (Sak D 3)

6. Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor (Sak A 3)

7. Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 5)

8. Trafikutskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 20)

9. Trafikutskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser (Sak A 14)

10. Trafikutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (Sak A 18) samt meddelanden om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (Sak D 4)

11. Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna (Sak A 15)

12. Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om de nordiska ländernas representation hos varandra (Sak A 16)

13. Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag

om högre nordisk hushållsutbildning (Sak A 7)

14. Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk (Sak D 2)

15. Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 8)

16. Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (Sak A 22)

17. Trafikutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (Sak D 7)

18. Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 6)

19. Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak A 24)

20. Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (Sak A 21)

21. Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (Sak D 1)

22. Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien jäm-

te tilläggsförslag om inrättande av gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien (Sak D 5)

23. Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 5a)

24. Juridiska utskottets förslag nr 2 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 6)

25. Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 10)

26. Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen (Sak A 17)

27. Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 19)

28. Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av medlemsförslag om fördelningen av Nordiska rådets gemensamma utgifter (Sak A 25)

29. Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén

30. Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén

31. Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén

32. Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

33. Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

34. Tid och plats för nästa ordinarie session

35. Sessionens avslutning

Angående dagordningen

4

Rådet beslöt, att de punkter på dagordningen, där utskottsförslag inkommit först föregående eller innevarande dag, likväl finge upptagas till behandling vid detta möte.

1

Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (Sak C 2)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

2

Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor (Sak C 1)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

3

Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 9)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes till rådet, att Ragnhild Sandström, Sverige, lämnat sessionen och ersatts av Gunnar Helén, Sverige.

Rådet beslöt godkänna den härav föranledda ändringen i medlemslistan.

Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak A 11)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering att i samverkan med övriga nordiska länders regeringar närmare utreda möjligheterna, på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, som arbetar i sistnämnda land, skall kunna erhålla likställighet med svensk medborgare med avseende å rätten till förmåner från allmänna tjänstepensioneringen i Sverige.

I till förslaget fogad reservation hade Anders Pettersson föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Birger Andersson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Som grundval för socialpolitiska utskottets förslag ligger ju ett medlemsförslag av ledamöter från Danmark, Finland och Norge. Medlemsförslaget går ut på att de förmåner, som den svenska tjänstepensioneringen innebär, skall kunna tillkomma även medborgare i annat nordiskt land, vilka arbetar i Sverige men icke är bosatta där. Nu är ju denna tjänstepensionering — ATP som den i förkortning kallas — uppbyggd så, att vederbörande arbetsgivare erlägger avgifter, som täcker kostnaderna för pensioneringen, och reglerna för ATP utesluter medborgare i annat nordiskt land, vilka arbetar i Sverige, från att bli delaktiga av tjänstepensioneringen. De avgifter, som arbetsgivarna inbetalar, anses emellertid vara en del av löneförmånerna, som på så sätt fonderas för att så småningom vid uppnädd pensionsålder utgå till vederbörande.

Det har redan förekommit, att man i pressen relaterat fall, där vissa svårigheter kan uppstå. Närmast är det ett

fall, som mycket har diskuterats, och det gäller en dansk medborgare, bosatt i Helsingør men verksam i Hålsingborg. Man har ansett, att han borde ha samma förmån som arbetskamraterna vid det svenska företaget, där han är anställd. Nu har ju inte ATP trätt i kraft på det viset, att några pensioner ännu utgått, men inbetalningar har redan börjat, och arbetsgivarna får erlægga avgifter till ATP för sina anställda.

Socialpolitiska kommittén har vid ett par tillfällen ingående diskuterat denna fråga, och även inom socialpolitiska utskottet har den varit föremål för ingående debatt. Vi har kommit till uppfattningen, att det är skäl i att utreda frågan, alldenstund konventionen om social trygghet i Norden, som tidigare är antagen, innebär, att förmåner, som gäller för medborgare i ett land, skall tillkomma även därvarande medborgare i annat nordiskt land. Det är alls inte fråga om att den svenska tjänstepensioneringen utan vidare skall komma att tillämpas utan endast om att Sveriges regering i samverkan med övriga nordiska länders regeringar skall närmare utreda, på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, vilka arbetar där, skall kunna erhålla likställighet med svensk medborgare, då det gäller rätten till förmåner från ATP.

Det kan måhända tyckas, att detta är riktat mot ett enda land, men det kan ju förekomma även andra situationer, när en förmån finns i ett land men inte i de andra, och man anser det rimligt, att rätten till denna förmån breddas. Och här ligger det ju så till, att vederbörande själv får genom sin arbetsinsats vara med om att betala pensionsförmånen.

Vi har inte i utskottet velat på något sätt yttra oss om detaljutformningen. Vid själva starten skall ju skattemedel till viss del användas för tjänstepensioneringen, och hur man i detalj skall förfara, hör utredningen få klarlägga. Utskottet har som sagt inte tagit ställning till detaljerna utan endast syftat till att frågan skall bli föremål för en utredning på regeringsplanen.

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Anders Pettersson, Sverige: Herr president! Jag har i socialpolitiska utskottet varit skiljaktig och ansett, att vidare behandling av detta medlemsförslag skulle uppskjutas till nästa ordinarie session.

Jag skall kanske som hastigast i någon mån rekapitulera händelseförloppet. Beslutet om tjänstepensionering fattades i svenska riksdagen den 28 maj förra året, och man kan säga, att det skedde med smalast möjliga marginal. Denna fråga har varit omstridd i allra högsta grad. Inbetalning av arbetsgivaravgifter har skett en gång, i januari, men ingen svensk kan få del av pensionsförmåner, innan avgifter betalats och s. k. pensionspoäng förvärvat under tre år. Såvitt jag förstår är det ingen svensk, som kan få några tjänstepensionsförmåner förrän 1964. Sedan är det ju riktigt som herr Birger Andersson har sagt, att ATP skall vara självbärande — till grund för pensionen skall ligga de avgifter, som inbetalas på grund av det arbete vederbörande utför.

Nu är det ju så, att intet annat av de nordiska länderna har infört något liknande system, utan det förekommer bara i Sverige. Och under hela Nordiska rådets verksamhet har man ansett, att man inte skall göra någon framställning, som riktar sig bara till ett land. Såvitt jag vet har man i princip ansett, att framställningarna skall gälla tre länder; någon gång har de kanske rört två länder. Men man har aktat sig för att göra en framstöt, som endast skulle avse ett land. Jag kan ge herr Birger Andersson min komplimang för att han lyckades undgå den synpunkten i sin inledning nyss — vid många andra tillfällen har jag nämligen hört honom säga just detta, att rådet inte skall göra någon framställning, som riktar sig bara till ett land.

Det gäller ju här ett medlemsförslag från Danmark, Norge och Finland, medan Island inte har varit med om det och inte heller Sverige. Huruvida någon svensk har medverkat vid förslagets utformning, framgår inte av handlingarna, och det skall jag heller inte yttra mig om. Men jag kan mycket väl förstå, att de andra länderna gärna ser, att några av deras medborgare får del

av denna svenska tjänstepensionsförmån, om det är möjligt.

Herr Birger Andersson har redan sagt, att frågan är under utredning, och i den svenska riksdagen brukar vi alltid hålla på principen att när en framställning görs i någon fråga, som redan är under utredning, skall inte riksdagen fatta något beslut, förrän utredningen blivit klar. Samma princip tycker jag att man borde tillämpa också här. Den svenske socialministern har faktiskt tillsatt en expertutredning, visserligen på det administrativa planet, som skall syssla med dessa ting. Och såvitt jag vet kommer socialministrarna tillsammans att diskutera dessa frågor, oavsett om det blir någon rekommendation från Nordiska rådet eller inte.

Jag kan inte annat än komma till den uppfattningen, att den föreslagna rekommendationen är onödig. Här i rådet har det ju många gånger sagts, att man skall akta sig för att tynga rådets arbete genom att ta upp saker, som egentligen inte behöver diskuteras. Jag anser för min del, att den föreliggande frågan faktiskt är ganska liten, en bisak. Vi har ett gammalt svenskt uttryck som säger, att man skall akta sig för att sälja skinet, innan björnen är skjuten, och jag tror att det mycket väl kan tillämpas i detta fall.

Sedan tycker jag nog, att, om det skulle vara litet logik i detta, så borde man i stället ha gjort en framställning om att de övriga nordiska länderna också skall införa ATP. Då vore ju saken klar — då skulle det inte behövas någon utredning om detta problem utan alla fick rent automatiskt samma förmåner. Jag kan inte förstå annat, herr president, än att medlemsförslaget borde ha kompletterats med ett förslag om att de nordiska regeringarna skall utreda möjligheterna att för sin del införa ATP.

Nu är det klart, att man åberopar det fall, som herr Birger Andersson nämnde och som gäller en person arbetande i Hälsingborg men mantalsskriven och boende i Helsingør. Han kan då inte få dessa förmåner — han kan få halv pension, det skall vara tio pensionsgrun-

dande är o. s. v., men annars kan han ingenting få. Jag frågar: hur är det då för en svensk, som är mantalsskriven i Hälsingborg och arbetar i Helsingør? Det finns ju sådana också, och rent logiskt borde man ha gjort en framställning om att svenskar, som arbetar i utlandet, också skall få del av tjänstepensioneringen. Den utländske arbetsgivaren skulle alltså åläggas att inbetala avgifter till ATP. Vare sig det gäller Danmark eller gränstrakterna mot Finland tycker jag, att logiken fordrar, att svenskar, som arbetar där, inte skulle vara på undantag. Naturligtvis kan man säga som Birger Andersson, att avgifterna räknas som intjänad lön; den principen är ju riktig, vi har godtagit den, och jag har alltså ingenting att anföra mot detta. Men då tycker man också, att alla svenskar borde få förmånen. Nu är det ju inte alla, som uppnår pensionsåldern, herr Birger Andersson. De kan ha arbetat i 30 år och mer, ganska stora belopp kan vara inbetalda till pensionsfonden, men de får aldrig någon tjänstepension.

Jag förstår alltså inte, att detta heller kan vara något skäl för en rekommendation.

Men jag skall inte orda mer om saken, herr president, utan slutar med en sammanfattning. För det första vill jag upprepa, att en rekommendation i frågan borde ha innehållit en uppmaning till de andra nordiska länderna att införa tjänstepension. Då hade man ju sluppit bryta mot konventionen, som innebär, att det skall vara lika sociala förmåner i de nordiska länderna. Jag kan inte förstå annat än att om denna sak uppskjutes till nästa session, sker ingenting, som kan bli till förfång för någon arbetstagare.

Jag tillåter mig alltså, herr president, att hemställa om bifall till mitt yrkande i utskottet, att saken uppskjutes till nästa session.

Strand, Sverige: Herr president! Jag har begärt ordet för att ge till känna, att jag inte kan dela den uppfattning, som socialpolitiska utskottet har kommit till i denna fråga.

Först och främst kan man väl säga att frågan är för tidigt väckt. Tjänstepensioneringen är inte slutbehandlad i Sverige. Lagförslaget antogs föregående år, och då gällde huvudfrågan avslag på eller bifall till propositionen. Delaljerna i lagens utformning diskuterades inte och blev i mycket liten utsträckning föremål för motioner. Följaktligen är en mängd av bestämmelserna i lagen rent interimistiska. Man förutsätter, att en närmare utformning skall ske och räknar med att man har god tid till den, eftersom några förmåner från pensioneringen icke skall utgå förrän tidigast fr. o. m. den 1 januari 1963.

De nuvarande bestämmelserna ger utlänningarna vissa förmåner, låt vara att det krävs en längre kvalifikationstid och att en viss reducering av pensionsrätten inträffar, om de flyttar från Sverige. Jag vill inte säga, att detta är en riktig utformning av pensionslagstiftningen, men det är ju ändå liksom ett erkännande av att samtliga arbetande skall vara tillförsäkrade pensionsrätt.

Följaktligen utgår jag också från att man i Sverige kommer att aktualisera de problem som hör samman med bestämmelser, vilka icke är tillfredsställande till sina verkningar eller tillfredsställande utformade. Och innan man i Sveriges riksdag haft tillfälle att ta del av ändringsförslag på denna punkt eller beträffande andra delar av lagstiftningen, har Nordiska rådet, synes det mig, ingen som helst anledning att göra uttalanden i vare sig ena eller andra riktningen, i vidare mån än att man möjligen understryker niomannakommiténs yttrande, att utländska arbetares rätt till pension efter anställning i Sverige icke är tillfredsställande utformad utan bör närmare övervägas. Men de övervägandena skall inte göras av den svenska regeringen i kontakt med övriga nordiska regeringar, ty detta är ju ändå en rent svensk angelägenhet. Eftersom det inte är fråga om ömsesidighet mellan länderna, kan jag inte förstå, att saken skulle tjäna på att svenska regeringen behövde samråda med regeringarna i de andra nordiska länderna rörande den svenska pensionslagstiftningens utform-

ning. Jag erkänner för min del helt och fullt, att bestämmelserna rörande utländska arbetares rätt till pension från den svenska ATP inte är tillfredsställande utformade, men jag vill understryka, att de är interimistiska och att det finns stor sannolikhet för att de skall erhålla en annan utformning.

Nu kan jag, herr president, inte ansluta mig till herr Petterssons yrkande om uppskov med behandlingen av detta medlemsförslag till nästkommande ordinarie session. Jag vill helt enkelt ha ett konstaterande av det slag, som vi ofta ser i utlåtandena från våra utskott, nämligen att Nordiska rådet i avvaktan på nya meddelanden icke företar sig någonting i anledning av detta medlemsförslag, och så får frågan vila intill dess man haft tillfälle att ytterligare behandla problemet i Sverige.

Jag hemställer sålunda, herr president, att medlemsförslaget icke vid denna session föranleder någonting utan att man avvaktar vidare meddelande från den svenska regeringen i saken.

Anders Pettersson, Sverige: Herr president! Jag vill bara meddela att jag med glädje instämmer i herr Strands yrkande, som jag finner aldeles riktigt. Jag ber alltså att få återta mitt yrkande och förena mig med herr Strand.

Birger Andersson, Sverige: Herr president! Att socialpolitiska utskottet med undantag för herr Pettersson enades om att föreslå en rekommendation, berodde närmast på att vi ville visa vår positiva vilja i detta avseende och understryka de idéer, som är stadfästa i konventionen om social trygghet i Norden. Vi var fullt medvetna om att tidpunkten egentligen inte är den lämpliga. Frågan har kommit upp litet för tidigt. Men när förslaget nu var väckt från finskt, norskt och danskt håll, ansåg utskottet, där jag var den ende svensk, som ställde sig positiv, att vi inte rimligen kunde avvisa detta utan vidare. Och när Nordiska rådets bestämmelser är sådana, att man egentligen bara har några få vägar att välja

på — att avslå en sak, att skjuta på den eller att låta det hela bero — så skulle ett avvisande ha kunnat misstolkas därhän, att vi inte på något sätt var intresserade av att inrymma dessa bestämmelser, när det gäller den allmänna tjänstepensioneringen i Sverige under konventionen om social trygghet.

Jag är fullt medveten om att saken kommer att ta sin tid. Vad utskottet har rekommenderat är, att frågan skall utredas, och utredningen behöver ju inte starta i morgon utan kan sättas i gång, när det är lämpligt med hänsyn till den lagstiftning som förutses.

Sedan skulle jag kunna säga en del till min vän Anders Pettersson, men jag skall avstå från det. Han ville nämligen, att vi i stället för att rekommendera den begärda utredningen skulle ha rekommenderat övriga nordiska länder att införa allmän tjänstepensionering. Det tyder ju på att herr Anders Pettersson — detta är en inrikespolitisk svensk fråga — har blivit mycket intresserad av ATP efter att ett par år ha bekämpat den och nu anser, att tjänstepensioneringen är en tjänlig exportvara och bör införas Norden över. Och i den punkten kan jag vara överens med herr Anders Pettersson.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hegna, Helén, Horn, Hækkerup, Sigurdur Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Hákon Johnsen, Gísli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Hertta Kuusinen, Kytä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lindblom, Moe, Judith Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Claudia Olsen, Osvald, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Strøm,

Thestrup, Hannibal Valdimarsson, Virolainen och Weikop.

Mot utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Ewerlöf, Anders Pettersson, Skoglund och Strand.

Lars Eliasson, Holm, Hønsvald, Kraft, Lyng, Meinander, Ohlin, Rylander och Wikborg *avstod från att rösta*.

Frånvarande var:

Borten och Pitsinki.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster mot 5.

Meddelande

Följande meddelande lämnades:

Nordiska rådets presidium och de nordiska ländernas statsministrar ha vid en sammankomst i dag överenskommit om att den 6—7 oktober 1960 samlas till en överläggning — efter svensk inbjudan på Harpsund — rörande regeringarnas samverkan med Nordiska rådet och rådets arbetsformer.

Reykjavik den 30 juli 1960

5

Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet tilläggförslag om gemensam läkarmarknad (Sak A 2) samt meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare (Sak D 3)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra det framlagda förslaget om gemensam läkarmarknad (Sak A 2/1960) med den jämkning, som för Norges vidkommande betingas av gällande krav på ett halvt års assistenttjänstgöring hos »offentlig lege» för behörighet att där utöva självständig läkarverksamhet;

II. att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya med-

delanden i spörsmålet till nästa ordinarie session, såvitt avser gemensam arbetsmarknad för tandläkare, samt i övrigt anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Claudia Olsen, Norge (utskottets talesman): Innen komiteén er det i disse dager her i Island gitt opplysninger om at man i Finland, etter at ekspertkomiteén har avgitt sin innstilling til de forskjellige artikler, har vedtatt en ny lov som gjelder finske borgere som har avlagt eksamen ved utenlandske universiteter. Den innstilling som foreligger her i dag omfatter leger utdannet i Norden. Komiteén mener at de problemer som her reises fra finsk side, må løses særskilt og ikke kan tas opp under dette møte. Vi går ut fra at det blir gjort, og anbefaler den innstilling som foreligger.

Rihtniemi, Finland: Herr president! I samband med behandlingen av denna sak är det skäl att från Finlands sida fästa uppmärksamhet vid den föreslagna överenskommelsens artikel 1, där de examina anges, som läkare skall avlägga i varje nordiskt land, som överenskommelsen avser. För Finlands vidkommande nämnes härvid som fordran finsk medicine licentiatexamen. Nu förhåller det sig emellertid så, att detta år, för några månader sedan, i Finland godkännts en lag, enligt vilken finsk medborgare, som avlagt studentexamen och vid något av medicinalstyrelsen godkänt utländskt universitet utbildat sig till läkare, erhåller rätt att utöva läkarverksamhet i Finland, efter det han där tjänstgjort vid sjukhus enligt vad medicinalstyrelsen bestämmer härom.

En förutsättning är således, att examen avlagts vid ett av medicinalstyrelsen godkänt utländskt universitet, och dessutom sjukhustjänstgöring i Finland enligt vad medicinalstyrelsen fordrar. Under denna tjänstgöring erhåller vederbörande den kompletterande undervisning, som befinnes nödig. Den omständigheten, att på detta sätt utbildade erhåller legitimation i Finland, är ett bevis på, att han innehar de kunskaper

och den skicklighet, som där fordras av en läkare. I Finland är således dessa läkare i samma ställning som de som ha inhemsk examen. Därför finns det inte heller skäl att försätta dem i olika ställning ens när fråga är om gemensam marknad. Ett sådant förfarande bör tvärtom, åtminstone för Finlands del, anses vara till skada. En grundförutsättning borde alltså vara, att alla vederbörande personer erhållit legitimation och sålunda obegränsad rätt att utöva läkarverksamhet.

Första artikelns ordalydelse borde således ändras på så sätt, att någon skillnad mellan de av mig här nämnda läkarna icke skulle göras, då fråga är om gemensam nordisk marknad, och därför hoppas jag, att vederbörande myndigheter i den slutliga konventionstexten beaktar även denna fråga.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande utskottets förslag, punkt 1.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Fjærtoft, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Hákon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lindblom, Lyng, Meinander, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Claudia Olsen, Osvald, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Scip. Skoglund, Strand, Strøm, Thestrup, Hannibal Valdimarsson, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, N. Chr. Christensen, Enne och Moe.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 65 röster.

Utskottets förslag, punkt II, bifölles.

6

Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor (Sak A 3)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

I till förslaget fogad reservation hade Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen och Hannibal Valdimarsson föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att ratificera Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde.

Nina Andersen, Danmark (utskottets talesman): Hr. förman! Da dette forslag forelå første gang for Nordisk Råd, var situationen den, at to lande havde ratificeret ILO-konventionen om ligeløn for mænd og kvinder, nemlig Island og Norge. I den periode, der er gået siden da, har fremskridt fundet sted i denne forbindelse. For det første har Danmark ratificeret. I Finland arbejder man stadig i et udvalg for at nå frem til muligheder for en ratifikation, og der foreligger fra det finske Socialministerium en udtalelse om, at man finder det ønskværdigt, at sagen behandles i de nordiske lande på den måde, som er forudsat i medlemsforlaget, at landene ratificerer — altså en positiv udtalelse.

Endelig er der fra det land, som ikke foreløbig ønsker at ratificere, nemlig Sverige, sket det meget positive fremskridt, at der mellem de to store hovedorganisationer på arbejdsmarkedet er opnået en overenskomst om, at man i lø-

bet af 5 år vil afskaffe begrebet kvindelønninger, altså nå frem til et ligelønsniveau, naturligvis med differentierede lønninger under hensyn til arbejdets art.

Det vil altså ses, at der i den korte periode, siden vi sidst behandlede dette forslag, er sket fremskridt. Man kan så stille det spørgsmål, om det vil være rigtigt på nuværende tidspunkt at vedtage det medlemsforlag, der foreligger, eller om man bør ræsonnere således, at formålet med forslaget i det store og hele er opnået.

Det socialpolitiske udvalgs flertal er af den opfattelse, at formålet i det store og hele er opfyldt, og at det derfor ville være u hensigtsmæssigt at vedtage det forslag, der foreligger. U hensigtsmæssigheden begrundes med, at der mellem det svenske arbejdsmarked og de andre nordiske arbejdsmarkeder findes en principiel uoverensstemmelse i opfattelsen af virkningerne af en ratifikation. De svenske arbejdsmarkedspartnere er yderst følsomme overfor indgreb fra statsmagtens side og har den opfattelse, at en ratifikation på nuværende tidspunkt, hvor organisationerne selv arbejder med at løse dette problem, vil være en indblanding, der eventuelt kunne have konsekvenser af en art, som arbejdsmarkedets partnere ikke ønsker at tage.

Jeg tror, at udvalgets flertal, måske med enkelte undtagelser, er af samme opfattelse som jeg, at de ikke forstår denne principielle indstilling, men man kan jo ikke afdisputere andre deres principielle indstilling, man bør i hvert fald ikke gøre det. Hvis man er demokratisk indstillet, må man vente, til man har overbevist de pågældende, man bør i hvert fald ikke påtrykke dem synspunkter, som de betragter som tvang og som noget uheldigt.

Derfor er udvalget nået til den opfattelse, at da man må betragte hensigten med medlemsforlaget som i det store og hele opfyldt, vil det være rigtigt at betragte denne sag som afsluttet for Nordisk Råds vedkommende. Det vil dog være rigtigt at understrege, at der i udvalget var den opfattelse, at det ville være nyttigt og rigtigt, om de to lande, der endnu ikke har ratificeret, så hur-

tigt som muligt nåede frem til de forudsætninger, som betinger, at de kan ratificere. Dette er altså fra udvalgets side, tør jeg sige, en henstilling til de to pågældende landes ministerier og arbejdsmarkedspartnere om snart at nå frem til at stå på lige linie med de lande, som har ratificeret.

Med disse ord, hr. formand, vil jeg anbefale udvalgets indstilling, som går ud på, at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Judit Nederström-Lundén, Finland: Herr president! Saken om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor har behandlats i socialpolitiska utskottet och ett förslag har förfärdigats, vari föreslås, att rådet inte företar sig något ytterligare i anledning av medlemsförslaget och betraktar förslaget om ratificering som slutbehandlat.

Beslutet var icke i utskottet enhälligt, utan det var ett majoritetsbeslut. Jag har den åsikten, att de tiotals tusen kvinnorna i Finland, som med stor kunighet och flit arbetar där med cirka 15—30 % mindre lön än deras manliga arbets- och tjänstekamrater har, med stor förväntan sett upp till Nordiska rådet och väntat härifrån hjälp i sina svårigheter. När dessa kvinnor, samt i allmänhet alla de som strävat för kvinnans likställighet i lönefrågan får höra Nordiska rådets beslut, om utskottets förslag blir godkänt, kommer de att känna sig besvikna.

Det vore önskvärt, att medlemsförslaget bleve godkänt, men stora förhoppningar kan man ju inte hysa härom efter utskottets beslut.

Socialpolitiska utskottet har godkänt likalönsprincipen och varit nöjd med att tre av fem nordiska länder har ratificerat konventionen i saken och att även i Sverige har vidtagits vidsträckt åtgärder för en positiv lösning av likalönsfrågan. Finland står mest allena och utan nämnvärda åtgärder i frågan. Jag kan inte förena mig med utskottets uttalande, att saken inte hade kunnat föras ytterligare framåt genom en rekommendation från rådets sida. För Fin-

lands del hade en rekommendation varit mycket förmånlig.

Man får väl önska att Finlands regering och de ministrar, som talrikt är med vid detta möte, samt Finlands delegation i sin helhet strävar, att i frågan om lika lön för lika arbete för män och kvinnor Finland icke förblir ett efterblivet land utan att även vi kan finna en likartad ställning i denna fråga inom de nordiska länderna.

Hannibal Valdimarsson, Island: Herr præsident! Jeg vil på forhånd love at fatte mig i korthed om sagen, men dette vil jeg dog sige:

Som det tydelig fremgik af fru Nina Andersens tale, har man i det socialpolitiske udvalg ikke kunnet enes om medlemsforslaget om ratifikation af ILO-konventionen om lige løn for mænd og kvinder.

Udvalgets flertal vil som sagen nu står ikke fremføre forslag om ratifikation, mens mindretallet anser det for rigtigt nu at henstille til de nordiske regeringer som endnu ikke har ratificeret ligelønskonventionen, så hurtigt som muligt at gøre det.

Det er i hvert fald min overbevisning at en sådan vedtagelse om ratifikation ville virke langt udover de grænser, hvor ratifikation endnu ikke har fundet sted. Som bekendt har 3 af de 5 nordiske lande allerede ratificeret, d. v. s. Island, Norge og Danmark, mens der i Sverige og Finland arbejdes med sagen. Så vidt jeg ved foreligger der en positiv udtalelse for ratifikation fra den finske landsorganisation, mens Landsorganisationen i Sverige, samtidig med at den dog giver sin fulde tilslutning til ligelønskonventionens princip om lige løn for arbejde af samme værdi, så dog ikke vil anbefale ratificering.

For øvrigt går alle udtalelser som forelå for det socialpolitiske udvalg ud på at ratificering var ønskværdig. Herom udtalte blandt andre fru Nina Andersen på Nordisk Råds 7. session i Stockholm i fjor følgende:

Det er utvivlsomt, at denne konvention omfattes med megen interesse. Ikke mindst

de mange arbejdstagende kvinder, som føler sig forfordelt ved lønfastsættelsen, ønsker stærkt en ratificering, fordi de går ud fra, at psykologiske og praktiske virkninger heraf vil føre til en retfærdigere lønfastsættelse.

Det var fruens ord ifjor.

Dette er nemlig ganske rigtigt. Jeg er overbevist om at det ville have stor betydning langt ud over Nordens grænser, hvis man kunne sige, at alle de nordiske lande havde ratificeret ligelønskonventionen og således helt og fuldt var gået ind på gennemførelsen av princippet lige løn for lige arbejde, hvad enten det bliver udført af en mand eller en kvinde.

Det var ikke mindst ud fra dette synspunkt at jeg ikke ville nøjes med udsættelse af sagen endnu en gang, men i det socialpolitiske udvalg fremsatte et forslag om, at Nordisk Råd skulle henstille til regeringerne i Sverige og Finland, at ratificere ILO-konventionen nr 100 om lige løn for arbejde af samme værdi.

Hvis den svenske landsorganisation som landsorganisationen i Island, Norge og Danmark har gjort det, havde anbefalet ratification, så var rekommandation fra Nordisk Råds side ganske og helt unødvendig, men som sagen nu netop står, er der grund til at udtale ønsket om, at alle de nordiske lande skal ratificere, da man mener, at det kunne have vidtrækkende følger.

Jeg beklager altså, at det socialpolitiske udvalg ikke har kunnet blive enigt om at henstille til den svenske og den finske regering at ratificere ILO-konventionen nr. 100 som medlemsforslaget netop går ud på. Men det glæder mig på den anden side at vide, at i alle de nordiske lande arbejdes der på at udslette den uretfærdighed, som kvinderne gennem århundreder har måttet tåle i lønsspørgsmål. Jeg håber, at de nordiske lande inden få år vil nå frem til den fulde gennemførelse af princippet: lige løn for lige arbejde, hvad enten det bliver udført af mænd eller kvinder. Og det er jo hovedsagen, selv om vi som så ofte ikke kan enes om at følges ad til målet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande reservationen.

För reservationen röstade:

Enne, Fagerholm, Sigurður Ingimundarson, Gisli Jónsson, Hertta Kuusinen, Kähönen, Lindblom, Meinander, Pitsinki, Rosenberg och Hannibal Valdimarsson.

Mot reservationen röstade:

Ahlkvist, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hage-
lia, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækerup, Hønsvald, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Kyttä, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lyng, Moe, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Claudia Olsen, Osvald, Anders Pettersson, Rantamaa, Rihtniemi, Rylander, Rönkkö, Maritta Salmela-Järvinen, Skoglund, Strand, Strøm, Thestrup, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Ólafur Jóhannesson, Magnús Jónsson, Judit Nederström-Lundén och Seip *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Niels Andersen och Borten.

Rekommendationsförslaget hade sålunda förkastats med 52 röster mot 11.

Utskottets förslag bifölls.

7

Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 5)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

8

Trafikutskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 20)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar

1. Islands regering att ansluta sig till överenskommelsen av den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna,

2. Norges regering att upphäva systemet med att fritt resevalutabelopp endast kan erhållas mot anteckning i giltigt pass eller pass, som utlöpt men icke är mer än fem år gammalt, samt

3. regeringarna i de nordiska länder, som är medlemmar av Europarådet, att ansluta sig till den europeiska överenskommelsen av den 20 april 1959 om visumfrihet för flyktingar;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session, såvitt avser anslutning till den europeiska överenskommelsen av den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater.

Votering medelst namnupprop skedde beträffande utskottets förslag, punkt I.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Hákon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lyng, Meinander, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Osvald, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Rosen-

berg, Rylander, Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Skoglund, Strand, Strøm, Thestrup, Hannibal Valdimarsson, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Frånvarande var:

Nina Andersen, Borten, Fagerholm, Lindblom och Claudia Olsen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 64 röster.

Utskottets förslag, punkt II, bifölls.

9

Trafikutskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser (Sak A 14)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene i Finland, Norge och Sverige å gi fylkesmenn og »landshövdingar» i Nordkalott-området i oppdrag å utrede nærmere behovet for konferanser om nordkalottspørsmål og gi forslag om måten å anordne slike konferanser på.

Votering medelst namnupprop skedde.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Hákon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Hertta Kuusinen, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lyng, Meinander, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Osvald, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Skog-

lund, Strand, Strøm, Thestrup, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Hannibal Valdimarsson *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Borten, Fagerholm, Kyttä, Lindblom och Claudia Olsen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

10

Trafikutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (Sak A 18) samt meddelanden om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (Sak D 4)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringene at medvirke til, at Island kan deltage i det nordiske turistupplysningssamarbejde i udlandet;

II. att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Ólafur Jóhannesson, Island (utskottets talesman): Herr formand! Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om Islands deltagelse i turistupplysningssamarbejde samt meddelelser om rekommendation nr. 9/1957 angående trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande.

Udvalget har fundet det mest hensigtsmæssigt at behandle disse sager under ét og afgive én betænkning vedrørende dem begge.

Et forslag angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de andre nordiske lande fremkom først på et møde i Nordisk Råd i 1955, hvor man vedtog at oprette et særligt udvalg til

undersøgelse af mulighederne for at skabe bedre samfærdselsforhold mellem Island og de øvrige nordiske lande.

Dette særlige udvalg, der fik navnet Den islandsk-skandinaviske Trafikkomité, indgav sin betænkning på Nordisk Råds møde 1957. I sin udførlige betænkning påpegede komitéen adskillige punkter, som den anså for at være enten ønskelige eller nødvendige forudsætninger for forbedring af samfærdselsforholdene mellem Island og de andre nordiske lande, navnlig for Islands vedkommende forøget informationstjeneste om Island som turistland, forbedring af hotelforholdene, indførelse af en særlig vekslingskurs for valuta for turister, samt ønskeligheden af, at de skibe der går på faste ruter mellem Danmark og Island anløber havne på Sveriges og Norges vestkyster.

Hvad de andre nordiske lande angik, så lagdes der stor vægt på, at man undersøgte muligheden for en udvidet undervisning om Island i de skandinaviske skoler samt muligheden for at bringe mere islandsk stof i tidsskrifter, aviser og radio.

I anledning af denne betænkning blev der på rådets møde i 1957 vedtaget et forslag, der gik ud på, at Nordisk Råd for det første henstillede til den islandske regering at foretage en grundig undersøgelse af de i Den islandsk-skandinaviske Trafikkomités betænkning omhandlede punkter. Endvidere henstilledes til regeringerne i de øvrige nordiske lande på samme måde at undersøge i hvilken udstrækning det er muligt at udføre Den islandsk-skandinaviske Trafikkomités forslag med det formål at udvide kendskabet til Island i de andre nordiske lande og ligeledes at undersøge mulighederne for en forøget samhandel med Island.

I meddelelser der blev indsendt til rådets sessioner både 1958 og 1959 redegjorde respektive regeringer for nærmere undersøgelser af disse problemer samt for eventuelle muligheder for forbedring. Nogle punkter var på overvejelsesstadium. Derfor ville man ikke anse sagen for færdigbehandlet, men vedtog på rådets sidste session at afvente nye

meddelelser angående turist- og trafikvæsenet til næste ordinære session.

Nu foreligger der nye meddelelser fra samtlige regeringer. Disse meddelelser indeholder nogle nye oplysninger i sagen.

I den islandske meddelelse oplyses der således, at der ventes en forbedring i hotelforholdene i Reykjavik i den nærmeste fremtid; at efter ændringen i valutanoeringen i Island, som blev gennemført i sidste vinter, mener man at det ikke vil blive dyrere at opholde sig eller rejse i Island end i de øvrige nordiske lande, og at islandske flygvemaskiners flyvninger mellem Island og de andre nordiske lande er tiltaget meget i de sidste år. Blandt andet kan det nævnes, at nu i sommer er Loftleiðir begyndt at flyve regelmæssig til Finland. Der flyves nu direkte til Helsingfors én gang om ugen.

De foreliggende meddelelser behøver jeg ellers ikke her at kommentere, men efter min mening bærer de utvivlsomt vidne om nogen fremskridt på dette område, selv om man naturligvis kunne ønske endnu bedre resultater.

De respektive regeringer har således gjort rede for sine undersøgelser og bestræbelser angående denne sag. Jeg vil gerne ved denne lejlighed udtrykke en tak fra Islands side for den interesse, som denne sag er blevet vist i de øvrige nordiske lande. Men i øjeblikket synes man ikke at kunne nå videre resultater ved drøftelse her i rådet. Og der synes heller ikke at være grund til at henvise sagen, bortset fra turistsamarbejdet som jeg lige straks skal omtale, endnu en gang til regeringen.

Trafikudvalget foreslår derfor, at rådet træffer en beslutning om at rekommandation nr. 9/1957 fra rådets side er færdigbehandlet.

Hvad turistinformationen angår så foreligger der nu et medlemsforslag der går ud på en henstilling til regeringerne om at medvirke til, at Island kan deltage i det nordiske turistsamarbejde. I trafikudvalget blev man enig om at anbefale dette forslags vedtagelse.

Jeg tvivler ikke på Islands fremtid som turistland. Jeg har selvfølgelig her

ikke tid til at fremføre mine argumenter for denne overbevisning. Jeg nævner blot landets særprægede natur, såsom de høje bjerge, smukke elve, vandfald, jøkler, varme kilder, den klare luft, den vide udsigt og de skønne farver og form i naturen samt endvidere de forhåbninger som man knytter til de varme kilders lægekraft, og i denne forbindelse bør det også nævnes at der efter oplysninger fra statens turistbureau i sommer vil komme flere turister til Island end nogen sinde før.

Men hvis man vil have flere turister til Island, så er ét absolut nødvendigt, ja, foruden løsning af hotelproblemet, og det er at forøge kendskabet til Island i andre lande. Der må drives turistreklame. Det er dyrt. Det synes derfor indlysende at det set fra et økonomisk standpunkt er ønskeligt for Island at deltage i den fælles nordiske turistpropaganda.

Jeg er ikke i tvivl om, at hvis Island kan deltage i dette samarbejde, så vil det blive meget frugtbringende i fremtiden. Den mulighed bør derfor efter min mening grundig undersøges.

Jeg vil så bare til sidst på trafikudvalgets vegne tillade mig at anbefale foreliggende forslag til rådets vedtagelse. Tak!

Sedan diskussionen forklarats avsluttet, skedde votering medelst namnupprop omtræffande utskottets förslag, punkt I.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Hákon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lyng, Meinander, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Claudia Olsen, Osvald,

Anders Pettersson, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkkö, Marta Salmela-Järvinen, Seip, Skoglund, Strand, Thestrup, Hannibal Valdimarsson, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Fagerholm, Hertta Kuusinen, Lindblom, Pitsinki och Strøm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

Utskottets förslag, punkt II, bifölles.

11

Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna (Sak A 15)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att pröva, i vad mån en rationalisering av utrikestjänsten, särskilt i de nya staterna, kan uppnås genom nordisk samverkan.

Moe, Norge (utskottets talesman): Jeg vil bare si et par ord. Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att pröva, i vad mån en rationalisering av utrikestjänsten, särskilt i de nya staterna, kan uppnås genom nordisk samverkan.

Utvalget har vært av den oppfatning at dette er en sak som det er meget vanskelig å diskutere på en generell basis, man må ta for seg de konkrete tilfelle hvor et samarbeid kan være mulig og se rent konkret om et slikt samarbeid kan gjennomføres. Under diskusjonene i utvalget tror jeg jeg kan si at der var enighet om at når det gjelder konsulære oppgaver skulle der være store muligheter for nordisk samarbeid. Man tenkte da spesielt på de nordiske lands sjøfolk og deres befatning med konsulære representanter. Når det gjelder handels-

politiske og kommersielle oppgaver, var man klar over at situasjonen lå vanskeligere an, men at det også her kunne være tilfelle hvor det ikke forelå noen som helst interessekonflikter mellom de nordiske land, og hvor det derfor skulle kunne være mulig at ett lands representant også varetok andre nordiske land interesser. Når det så kommer til den tredje side av diplomatisk og konsulær virksomhet, den som gjelder selve de politiske spørsmål og gjelder den diplomatiske representasjon osv., så er jeg selvsagt det langt vanskeligere enn de to andre oppgavene, men også der skulle det kanskje være visse muligheter. Men det er som sagt først når det foreligger konkrete tilfelle at man kan bedømme mulighetene for et nordisk samarbeid, og det som utvalget gjør, det er å be regjeringene om å undersøke dette

I utvalget ble det også pekt på at dette er en sak som ikke bare gjelder de nye stater som nå dannes og får sin selvstendighet, men særlig med tanke på de konsulære representanter, kan de også gjelde land hvor man har vært representert i lang tid — at også de skulle der være muligheter for samarbeid, iallfall når det gjelder konsulær utsendinger.

Det er alt jeg har å si, og jeg anbefaler at rekommandasjonen blir vedtatt.

Holm, Norge: Når man leser rekommandasjonen uten å ha lest premissene vil man bli sittende igjen med et inntrykk av at man har en positiv innstilling i komiteén å opprette slikt diplomatiske-konsulært samarbeid. Jeg hadde ikke anledning til å være til stede i komiteén ved sluttbehandlingen av saken, og har for så vidt heller ikke hatt noen innflytelse på ordformen. Nå vil jeg gjerne ha gjort oppmerksom på, for ikke å bli misforstått, at jeg har ingen positiv innstilling overfor spørsmålet om å opprette slikt samarbeid. Jeg har nærturligvis ikke noe imot at man på regjeringens hold undersøker visse muligheter, særlig da på det konsulære område som hr. Finn Moe var inne på, men jeg vil

nødig bli tatt til inntekt for en positiv innstilling til at en slik utvikling med felles konsulater skal bli en alminnelig ordning.

Wikborg, Norge: Vi har ikke tid til i dag å ta opp en omfattende debatt om det spørsmål som her foreligger, så jeg skal ikke innlate meg på noen lang redegjørelse for mitt syn. Jeg vil bare si at jeg tror dette er et dødfødt prosjekt, jeg tror ikke det kommer til å kunne gjennomføres.

Der er i mitt land, i Norge, kommet til uttrykk i pressen en betydelig motstand mot de tanker som her er fremme, og jeg tror at den motstand vil økes når man får konkrete planer fremlagt. Jeg vil også ved min stemmegivning — jeg vil unnlate å stemme over dette — markere at jeg vil stå fullkommen fritt når denne saken kommer opp i vårt Storting og i Utenrikskomitéen, hvor jeg er medlem. Fra norsk side er der av vårt Utenriksdepartement gitt et klart uttrykk for at man ikke tror noe på denne planen. Jeg viser til det som Utenriksdepartementet har skrevet 14. juni i år — det er inntatt i Sak A 15, hvor det heter:

Utenriksstjenesten skal i første rekke varetta de nasjonale interesser, og en samordning forutsetter at de nordiske land har parallelle eller ikke-motstridende interesser i vedkommende land, eller at de er villige og i stand til å koordinere sine interesser der. En representasjonssamordning alene — uten interessekoordinasjon — vil kunne få uheldige og uforutsette følger for det enkelte lands interesser, særlig på det økonomiske område.

Vi må se i øynene at våre land, så gode venner vi enn er og så nær beslektet som vi er, har konkurrerende interesser. Island eksporterer fisk, Norge og Danmark og vel også de andre landene eksporterer fisk; Finnland, Sverige og Norge konkurrerer på det internasjonale marked med treforedlingsprodukter og på andre områder; de norske sjøfartsinteresser er av en helt spesiell natur. Vi har til dels motsatte interesser. Vi får bøye oss for det faktum, og vi må ikke forsøke å lage ordninger som kan skape unødige friksjonsmuligheter mellom oss

her i Norden. Det er jo dog et faktum at fra det øyeblikk da vi begynte å stille mest mulig med tingene hver for oss, da ble vi best venner. Som det ble skrevet av vår gamle store journalist Ola Thommessen en tid etter 1905, tror jeg det var: »Hvert sitt kjøkken og hvert sitt stell, det er broderfolkenes vel.» Sånn er det nå en gang når vi har motsatte interesser, og jeg tror ikke vi skal forsøke å presse disse til dels motsatte og konkurrerende interesser inn under en og samme ordning.

Det ble her pekt på at det særlig skulle gjelde den konsulære representasjon. De konsulære representanter må kjenne sitt eget lands lovgivning og praksis. Jeg tror det skal bli ganske vanskelig for en utsendt konsul å beherske lovgivningen og praksis på de områder det her gjelder innenfor alle disse landene. Dessuten er der ikke noen skarp grense mellom de såkalte konsulære anliggender og de økonomiske anliggender. Jeg tror det skal vise seg at våre utsendte konsulere i stor utstrekning også befatter seg med kommersielle spørsmål og gjør hva de kan, særlig der hvor de er enerepresentanter, hvor de ikke har noen diplomatisk representant ved siden av i vedkommende land, slik at de der stiller meget også med eksportspørsmål og den slags.

Av alle disse grunnene mener jeg det vil være uheldig å få noen samrøring på dette område. Jeg tror det vil vise seg når det kommer til de praktiske tilfelle at tanken ikke fører frem, og jeg kan derfor ikke gå med på den rekommandasjon som her foreligger.

Vi har i den utmerkede publikasjon »Nytt från Nordiska rådet» lest hvordan spørsmålet er blitt møtt med kritikk også i andre land enn i Norge, og som sagt, spørsmålet har ikke for alvor vært tatt opp noen gang. Når det nå blir det, er jeg aldeles overbevist om at kritikken vil tilta i styrke, og jeg skulle derfor ønsket at et forslag som dette overhodet ikke var fremkommet.

Leirfall, Norge: Det er riktig som den forrige taler sa, at det særlig i vårt land er kommet fram uttalelser i pres-

sen som går avgjort imot de tanker som er reist i det medlemsforslag som bl. a. hr. Finn Moe og jeg har lagt fram. Det er også forståelig at det kan komme fram slik engstelse når vi ser tilbake på den strid vi i vårt land har måttet kjempe gjennom en lang periode for nettopp å få vårt eget utenriksvesen og for å komme vekk fra sammenblanding. Det er en historisk bestemt følelse som her kommer til uttrykk.

Jeg har ved tidligere anledninger når det har vært spørsmål om nordisk økonomisk samarbeid pekt på konkurrerende interesser og gått nok så sterkt imot økonomisk samarbeid ut fra det samme historisk bestemte syn. Jeg vil også si at en viss varsomhet i slike spørsmål kan være på sin plass, men det må ikke utvikle seg til nasjonalt angstbiteri. Det er det man av og til har følelsen av når man leser det som blir skrevet i enkelte aviser om denne saken og også hører det som blir sagt av enkelte.

Vi må se praktisk på dette spørsmålet. Vi får etter hvert en rekke av mindre stater hvor det er helt umulig for det enkelte nordiske land å ha en egen representasjon. Så blir da spørsmålet: skal vi overhodet være representert der, eller ikke? Hvis vi ikke kan oppnå et visst samarbeid på enkelte områder i alle fall, vil vi stå i den situasjon at vi ikke får noen representasjon, hverken Norden som helhet eller de enkelte land i Norden. Som sagt, vi må se praktisk på dette spørsmålet. Det går ikke an, som en tidligere taler her gjorde, å avfeie hele saken, slik at man ikke en gang vil være med på å få den undersøkt. Jeg vil i forbindelse med det peke på de kloke og nøkterne betraktninger som statsminister Sukselainen kom med om nettopp denne saken under generaldebatten. Det er riktig, vi har konkurrerende interesser eller motstridende interesser på mange områder, og det må vi naturligvis ta hensyn til når vi skal vurdere denne saken i det enkelte tilfelle. Men vi har også sammenfallende interesser, og vi har bl. a. den sammenfallende interessen i disse nye statene hvor kjennskapet til den øvrige verden er svært lite, å få økt kjennskapet til

Norden og Nordens næringsliv i det hele tatt. Og en viss tiltro må vi dog ha til hverandre, vi i de nordiske land. Hvis vi ikke har så meget tiltro til hverandre som at vi kan lite på at f. eks. en norsk representant i ett tilfelle gir objektive opplysninger om danske eller svenske forhold, eller en svensk om norske i et annet tilfelle, ja, da synes jeg nok at det blir litt av en komedie med hele det nordiske samarbeid og Nordisk Råd.

Det som her rekommanderes er jo å få saken undersøkt. Det går ikke an, mener jeg, på det nåværende tidspunkt å kjøre opp med en del innvendinger og så si at dette, det er ugjennomførlig, det er skadelig det som her blir gjort. La oss få spørsmålet undersøkt konkret og la oss så få komme tilbake til det. Det er jo nettopp en slik undersøkelse som det bes om i rekommandasjonen.

Seip, Norge: Det er nettopp de synsmåter som den siste taler gjorde gjeldende som har gjort at jeg har sluttet meg til rekommandasjonen. Jeg er fullt klar over at hovedfeltet som i tilfelle kan diskuteres, vil være der hvor man har med de konsulære oppgaver å gjøre, som behandlingen av sjøfolk, turister, og det blir jo et stigende problem, der man ikke kan si at der foreligger noen interessemotsetninger. Jeg er fullt klar over at når det gjelder dem av de nye afrikanske landene der det er konkurrerende handelsinteresser til stede, kan en ikke gå til noen felles representasjon, men en skal se i øynene at allerede nå er det ofte vanskelig å skaffe f. eks. honorære konsulater i en rekke land, og når en da får de nye problemene med de nye statene, synes jeg for min del det må være riktig å få klarlagt dette spørsmålet.

Jeg kan forstå at en kanskje synes rekommandasjonen har en noe kategorisk eller sterk form, men når det gjelder en henstilling om en utredning må en vel tro at de til hvem henstillingen er rettet, også vil lese premissene, og med premissene som grunnlag vil jeg for min del ikke ha noe vanskelig for å stemme for forslaget. Det er jo da et spørsmål om å få tilbake de praktiske

eksemplene som kan bli aktuelle og få en vurdering av realiteten når det er klarlagt hvor man står og hvilke muligheter som regjeringene mener foreligger.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupp-rop.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersens, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Eken-dahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hegna, Helén, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannes-son, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Mag-nús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippen-våg, Hans R. Knudsen, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Meinan-der, Moe, Judit Nederström-Lundén, Ha-rald Nielsen, Normann, Ohlin, Claudia Olsen, Osvald, Anders Pettersson, Ran-tamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Skoglund, Strand, Strøm, Thestrup, Han-nibal Valdimarsson, Virolainen och Wei-kop.

Fjærtoft, Holm, Lyng och Wikborg *av-stod från att rösta.*

Frånvarande var:

Borten, Lindblom och Pitsinki.

Rekommendationen hade sålunda an-tagits med 62 röster.

12

Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om de nordiska ländernas representation hos varandra (Sak A 16)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Normann, Danmark (utskottets talesman): Den sag, der her er til behand-

ling, drejer sig om, i hvilken udstrækning de nordiske landes repræsentationer hos hinanden kan rationaliseres og gøres billigere. Forslaget har været gjort til genstand for en yderst grundig behandling i det økonomiske udvalg, til hvilket det har været henvist, og foruden udvalgets medlemmer har handelsminister Skaug deltaget i behandlingen.

Der fremkom en række forskellige synspunkter, som oftest udtrykte ønsket om, at enhver rimelig mulighed for besparelser og forenkling udnyttedes, men det var den overvejende opfattelse, at de enkelte regeringer selv måtte tage vare på denne opgave. Der var iøvrigt enighed om, at karakteren af og opgaverne i vore landes diplomatiske repræsentationer hos hinanden afviger ikke så lidt fra det, som ellers er det almindelige ved diplomatisk virksomhed.

Jeg tror ikke, at jeg efter udvalgets konklusion behøver at gøre flere bemærkninger om sagen ud over at fastslå, at resultatet af udvalgets overvejelser er blevet, at tanken om, at rådet skulle rekommandere regeringerne at søge yderligere rationalisering og billiggørelse af deres repræsentationer hos hinanden, ikke har vundet tilslutning i udvalget, og udvalget foreslår derfor, hr. præsident, at rådet ikke foretager sig mere i sagen.

Thestrup, Danmark: Hr. præsident! Jeg beklager, at tanken om, at Nordisk Råd skulle anbefale regeringerne i de nordiske lande at rationalisere og indvinde besparelser på deres diplomatiske repræsentationer hos hinanden, ikke har vundet tilslutning i udvalget. Jeg har stadig den opfattelse, som jeg har givet udtryk for ved at medunderskrive på forslaget, at det ville være rigtigt at vedtage det, men som forholdene ligger, vil hverken jeg eller et andet medlem af den danske delegation, hr. O. Weikop, der er af samme anskuelse som jeg, insistere på en afstemning om spørgsmålet. Vi vil imidlertid, når lejlighed gives, fremdrage det påny, i håb om et bedre resultat end i dag.

Wikborg, Norge: Som medforslagsstiller kan jeg slutte meg til det som hr. Thestrup nå sa. Jeg tror det er et spørsmål som med livets rett kommer til å presse seg frem senere, og det haster ikke så meget med det. Men når det stadig klages over — som vi sist hørte i forbindelse med den forrige saken — at det er så vanskelig å få den representasjon vi ønsker i de nye landene, har jeg ment at det måtte være fornuftig å undersøke om vi kan spare inn noe på andre konti innenfor vår utenriksrepresentasjon for på den måten å få flere midler til disposisjon for de nye oppgaver som måtte melde seg. Jeg tror at meget i den diplomatiske virksomhet er foreldet, jeg tror at de nye kommunikasjoner vi har fått, den hurtighet hvormed man nå kommer i direkte kontakt med hverandre, overflødiggjør meget av det apparatet landene hittil har hatt i denne forbindelse. Jeg tror det er noe som kommer til å vise seg stadig tydeligere.

Jeg for min del hadde sett det slik at en forenkling av vår gjensidige diplomatiske representasjon faktisk ville være et uttrykk for at vi var kommet hinannen så nær at vi ikke lenger trengte dette gamle apparatet. Den oppfatning deles altså for øyeblikket ikke rundt om, og det får vi da bøye oss for.

Når det her var spørsmål om å forsøke å rasjonalisere og gjøre representasjonen billigere, har vi ment, vi som har foreslått dette, at det ville være vanskelig, for ikke å si umulig, for det enkelte land ensidig å begynne slike tiltak. Skal det gjøres, må vi kunne gjøre det i fellesskap. Jeg tror den dag kommer da vi gjør det.

Kraft, Danmark: Jeg har bedt om ordet, hr. formand, i anledning af de udtalelser, hr. Thestrup lige fremsatte. Det er en ganske klar og selvfølgelig ting, at de, der er tilhængere af en rasjonalisering på dette område, af en billiggørelse af de nordiske landes repræsentationer hos hinanden, ikke har opgivet denne tanke, fordi det ikke er lykkedes i det økonomiske udvalg at vinde tilslutning til, at Nordisk Råd skulle udtale sig i dette spørgsmål. Det gælder

ikke alene for mit vedkommende, men jeg ved også for en række medlemmer af de andre delegationer, at vi naturligvis forbeholder os vor ret til at føre denne sag frem i vort hjemland, ud fra de synspunkter vi har på dette område.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

13

Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om högre nordisk hushållsutbildning (Sak A 7)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å legge frem for rådet det forslag om høyere nordisk husholdningsutdanning, som den nå arbeidende komité vil fremlegge, samt resultatene av undervisningsministerienes behandling av dette forslag ved rådets neste ordinære sesjon.

Votering medelst namnupprop skedde.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Eken-dahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Fjærtøft, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lindblom, Lyng, Meinander, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Osvald, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Skoglund, Strand, Ström, Thestrup, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Gillström, Hegna, Claudia Olsen, Seip och Hannibal Valdimarsson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

14

Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk (Sak D 2)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Sigurður Ingimundarson, Island (utskottets talesman): Hr. præsident! Denne sag om översættelse af finsk og islandsk faglitteratur på et andet nordisk sprog blev først fremsat af professor Nils Herlitz på rådets 3. session i 1955.

Som bekendt er det finske og islandske sprog stort set ikke tilgængeligt for danskere, nordmænd og svenskere og hvad man har sigtet på at gøre er at opfordre regeringerne til at stille beløb til rådighed for översættelse af finsk og islandsk faglitteratur på et andet nordisk sprog og etablere et samarbejde mellem dertil egnede institutioner for at få arbejdet sat i gang.

Jeg er ikke i tvivl om at det ville have en stor betydning for de andre nordiske nationer om man fik en god del finsk faglitteratur översat på et andet nordisk sprog og skönt dette ikke i så høj grad gælder den islandske faglitteratur, så har man dog i lang tid her i landet arbejdet på det historiske felt og andre områder af den humanistiske forskning, som i mange tilfælde berører de andre nordiske lande. Man er også så småt begyndt at arbejde på begrænsede naturvidenskabelige og tekniske områder.

Selv om man ikke må overvurdere den praktiske betydning af forslaget, så må det dog siges, at det berører selve grund-

laget for alt andet nordisk samarbejde, det kulturelle fællesskab.

Ifølge meddelelser i denne sag er man efterhånden gået over til den praktiske løsning, som blev antydet i det oprindelige forslag, og som Nordisk Kulturkommission tog op i 1957. Det gik som bekendt ud på at den mest praktiske ordning for översættelse af finsk og islandsk litteratur ville være en arbejdsdeling mellem de tre øvrige nordiske lande, således at arbejdet med översættelse af finsk faglitteratur blev et svensk-finsk anliggende, men översættelse af islandsk bør ske på grundlag af kontakt mellem dette land og Norge og Danmark.

Det er en glæde at kunne konstatere, at alle de nordiske lande har ifølge meddelelser stillet visse foreløbige beløb til rådighed.

Man kan videre konstatere, at regeringerne i Finland og Sverige har anmodet deres respektive afdelinger af Kulturkommissionen om at tage et initiativ for at få arbejdet i gang.

I de tre andre lande er foreningerne Norden kommet på tale i denne forbindelse.

Hr. præsident! Udvalget finder derfor, at man kan anse spörsmålet for færdigbehandlet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

15

Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 8)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Virolainen, Finland (utskottets talesman): Herr president! Saken har sin upprinnelse i två olika rekommendationer. Den ena, nr 3 av år 1956, gick ut

på att en samnordisk fond för kulturellt samarbete skulle bildas. Den andra rekommendationen, nr 9 av år 1957, gällde, som det hette, förbättrande av trafikförbindelserna mellan Island och de övriga nordiska länderna. Tanken på en nordisk kulturell fond omvandlades till ett förslag om beviljande av dispositionsbelopp för kulturella ändamål i alla de nordiska länderna. Förslaget om förbättrande av förbindelserna med Island blev en fråga om beviljande av medel för ändamålet, försåvitt det gäller sakens kulturella sida.

Vid Nordiska rådets session i Stockholm senaste år sammanfördes dessa förslag till en rekommendation, nr 22, angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål. Den bestod av två konkreta förslag: För det första skulle Nordiska kulturkommissionens förslag om beviljande av dispositionsmedel i alla de nordiska länderna för gemensamma kulturella ändamål realiserars. För det andra skulle särskilda medel för förbindelserna med Island åvägabringas i varje nordiskt land.

Det framgår av de meddelanden, som de olika ländernas regeringar avgett till denna session, att framsteg i alla de nordiska länderna gjorts i fråga om att frambringa medel för nordiska kulturella samarbetsprojekt. Betydande belopp har anvisats för dessa ändamål. Även betydande dispositionsanslag för nordiska kulturella ändamål har uppnåtts, om ock ej det av Nordiska kulturkommissionen föreslagna beloppet om 200 000 sv. kr. ännu erhållits i något land. Men det samlade beloppet av de medel av olika slag, som i varje land beviljats för nordiskt kultursamarbete, överstiger avsevärt det nämnda beloppet.

Kulturutskottet har med tillfredsställelse konstaterat de framsteg, som ägt rum. Men utskottet finner likväl anledning konstatera, att avsevärda belopp ännu behövs, förrän den föreslagna nivån om 200 000 sv. kr. uppnåtts i fråga

om dispositionsbeloppen. Icke heller har de speciella medlen för främjande av samarbetet med Island frambragts i något land. Med anledning härav konstaterar kulturutskottet, att rådet skall taga meddelandena till underrättelse och emotse nya meddelanden i saken vid nästa ordinarie session.

Jag tror personligen, att det är fullt riktigt, att även om betydande framsteg gjorts, saken ännu ej läggs åt sidan. I den debatt, som förts om det nordiska samarbetets problem, har man på senaste tid även fäst uppmärksamhet vid betydelsen av att arbetet icke blir lidande därigenom, att nödig snabbhet och smidighet icke kan uppnås i verksamheten. Viktiga utredningar kan fördröjas genom att de erforderliga medlen inte utan en tidsödande och mödosam beviljningsprocess kan frambringas. Inom Nordiska kulturkommissionen, som i sitt arbete kunnat förmärka denna menliga inverkan, har uppmärksamhet upprepade gånger fästs vid detta spörsmål. Det bör anses vara av den största betydelse, att de myndigheter och utredningsorgan, som sysslar med våra nordiska kulturella samarbetsfrågor, har att tillgå tillräckliga och lättåtkomliga dispositionsmedel.

Vi har under de dagar vi varit här i Island vunnit respekt för den isländska kulturen och dess yttringar. Vi fylls av beundran inför det uppsving, som synes vara kännetecknande för dess olika grenar. Det är även på sin plats, att Nordiska rådet avvaktar vad de olika ländernas regeringar gör för att främja det kulturella samarbetet med Island.

Jag föreslår, herr president, att Nordiska rådet måtte bifalla utskottets hemställan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

Förhandlingarna avbröts kl. 12.58.

Protokoll

2:a mötet (2:a avd.)

Söndagen den 31 juli 1960 kl. 15.00

Presidenter: Fagerholm (16—33) och Gísli Jónsson (34—35)

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00.

16

Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (Sak A 22)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringene å sørge for en betydelig økning i antall stipendier beregnet på isländsk ungdom til studier ved folkhøgskoler i andre nordiske land.

Håkon Johnsen, Norge (utskottets talesman): Dette er en av de rekommandasjoner fra denne sesjon som direkte berører Island, og den tar sikte på å forbedre kontaktene mellom Island og de andre nordiske land.

Island har for tiden ingen egentlig folkhøgskole slik vi kjenner dem fra de andre nordiske land, og isländsk ungdom er meget opptatt av å komme til folkhøgskoler i de øvrige nordiske land. I hvilken utstrekning dette kan ordnes, avhenger helt og holdent av den velvilje de øvrige land legger for dagen når det gjelder stipendier til isländsk ungdom. Den vanlige stipendieordningen i Norden bygger nemlig på

det prinsipp at hvert land sørger for sine elever og gir dem stipendier uansett om de går på folkhøgskole i hjemlandet eller i et annet nordisk land. Dette betyr at Island, som ikke har noen folkhøgskoler og derfor det største behov, har meget vanskeligere for å løse det økonomiske problemet enn de øvrige land, især da reisepengene jo er den største belastning for den isländske ungdommen. Det må derfor komme et særskilt initiativ fra de andre lands side for å invitere Islands ungdom til disse landene og deres folkhøgskoler, og det er dette som vi da foreslår i denne rekommandasjonen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jónsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Lindblom, Judit Norderström-Lundén, Normann, Ohlin, Claudia Olsen, Osvald, Rosenberg, Rylander,

Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Strand, Thestrup, Virolainen och Weikop.

Frånvarande var:

Borten, Einer-Jensen, Fjærtøft, Magnhild Hagelia, Holm, Hertta Kuusinen, Leirfall, Lyng, Meinander, Moc, Harald Nielsen, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Skoglund, Strøm, Hannibal Valdimarsson och Wikborg.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 50 röster.

17

Trafikutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (Sak D 7)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

18

Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 6)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Ohlin, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Det finns knappast anledning att här upprepa några av de synpunkter i denna fråga, som från rådsmedlemmars och regeringsledamöters sida framfördes i den allmänna debatten.

Ekonomiska utskottet har haft en ingående diskussion med utgångspunkt från dels samarbetsministrarnas rapport och dels de muntliga kompletteringar,

som ministrarna har givit. Man har inom utskottet varit överens om att nu se framåt och inrikta intresset på frågan om en effektivisering av det ekonomiska samarbetet. I utskottet har man också varit enig om att utsikterna till positiva, konkreta resultat av samarbetet skulle förbättras, därest de olika frågornas samband med de skilda staternas näringsliv och ekonomiska politik bleve bättre belyst. Synpunkter av den arten framfördes ju i generaldebatten bl. a. av handelsminister Skaug.

Ekonomiska utskottet har alltså ansett, att det vore värdefullt, om man redan före nästa års rådssession kunde inom den ekonomiska niomannakommittén få tillfälle att diskutera inte så mycket en allmän beskrivande redogörelse för de aktuella ekonomiska problemen som fastmera problematiken bakom de aktuella ekonomiska samarbetsproblemen. Med hänsyn till detta har utskottet föreslagit ett uttalande, som innebär att man förväntar att få en skriftlig framställning av denna problematik och hoppas att sedan i god tid före nästa session och i anslutning till den från samarbetsministrarna kommande framställningen få diskutera de principiella sidorna av våra aktuella ekonomiska samarbetsproblem. I den mån det sedan befinnes lämpligt, kan väl hela det ekonomiska utskottet, t. ex. dagen före nästa rådssession, ta en diskussion i anknäring till det material, som presenteras av kommittén, och eventuellt ytterligare material från samarbetsministrarna. Tidpunkten för detta sammanträde med hela utskottet är emellertid givetvis en öppen fråga — det kan ju hända någonting, som gör att det eventuellt blir tal om att sammankalla hela utskottet redan tidigare. Därom har man inte i ekonomiska utskottet ansett, att det fanns anledning att nu uttala någon mening. Man har därför begränsat sig till att räkna med att ekonomiska kommittén i god tid före nästa session får diskutera dessa mera principiella aspekter på de aktuella problemen för att därigenom möjligen få ett mera djupgående grepp på problemen än som varit möjligt vid denna session.

Med dessa ord, herr president, hemställer jag, att rådet måtte godkänna ekonomiska utskottets förslag att lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Enne, Finland: Finlands delegation har behandlat ekonomiska utskottets betänkande nr 3 och förenar sig om utskottets kläm i saken. Däremot har Finlands delegation en avvikande ståndpunkt i fråga om den i motiveringen omtalade förberedande behandlingen av det nordiska ekonomiska samarbetet. Enligt vår uppfattning är de uppgifter och problem, som sammanhänger med både det nordiska ekonomiska samarbetet och med det gemensamma nordiska ekonomiska uppträdandet i internationell omfattning, av den storleksordning, att deras beredning för rådets följande ordinarie session skulle förutsätta behandling av det utvidgade ekonomiska utskottet. Förslaget om behandling i nio-mannakommittén är enligt vår uppfattning alltför snävt, och frågor av denna storleksklass skulle inte där bli underkastade tillräckligt mångsidig behandling.

Herr president! Vi önskar inte framställa något ändringsförslag beträffande motiveringen till ekonomiska utskottets betänkande. Finlands delegation hoppas dock, att rådets presidium måtte beakta dessa av oss framförda synpunkter och pröva möjligheterna att sammankalla det utvidgade ekonomiska utskottet för att behandla den ifrågavarande saken före rådets följande ordinarie session.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

19

Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak A 24)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ta upp frågan om ett gemensamt initiativ för att befordra och samordna utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder.

Seip, Norge (utskottets talesman): Det framgick allerede under plenardebatten første dag at representanter for samtlige lands regeringer støtter den tanken som er kommet til uttrykk i forslaget, og som det vil ses av innstillingen er også den økonomiske komité enstemmig om å anbefale et initiativ i den retning som forslagsstillerne har tatt sikte på. Jeg kan derfor her inskrenke meg til å være meget kort. Jeg vil bare gjøre oppmerksom på et moment som kan være av en viss interesse til å belyse dette viktige spørsmålet i et visst internasjonalt perspektiv.

Den norske delegasjon til De forente nasjoner har hatt kontakt med FN's sekretariat om saken og har fått en positiv reaksjon der. Samtidig har den norske delegasjon i New York innhentet visse meget interessante opplysninger om den eksperthjelp som nå ytes til underutviklede land. Det går her fram at de nordiske land i de siste år har hatt omkring 9 % av samtlige eksperter som er sendt ut under FN's forskjellige hjelpeprogram. Det er et tall som i og for seg er respektabelt, men det er utvilsomt et tall som også måtte kunne økes og der vi i de nordiske land har muligheter for å kunne gjøre en økt innsats. Men jeg vil gjerne understreke at det er et spørsmål som allerede har en ganske betydelig bredde i og med at de nordiske land har skaffet 9 % av de spesialister som var i FN's tjeneste siste år.

Jeg vil også peke på at av dem fra underutviklede land og fra visse andre land som har søkt stipendier for å virke innenfor FN's spesialisttjeneste og annen spesialisttjeneste i de økonomisk mer tilbakeliggende områder, har rundt regnet 10 % søkt denne utdannelsen i Norden. Altså 10 % av FN-stipendiaterne har tilbrakt en kortere eller lengre tid av sin studietid i de nordiske land. På denne bakgrunn vil det være klart at dette er et felt der både vi selv har

bevist at vi kan gjøre en innsats og der folk i de underutviklede landene har forståelsen av at de har noe å hente i Norden.

Så vil jeg gjerne i forbindelse med formen for den anbefaling som foreligger, peke på at den i første rekke tar sikte på et nordisk initiativ, og i premisene har man særlig hatt dette for øye. Men det var et alminnelig ønske i komitéen at det her skulle understrekes i møtet at man naturligvis også gjerne ser mulige nordiske initiativ innenfor rammen av De forente nasjoner eller i andre større sammenhenger der Norden kan gå inn som en del av et mer samlenende opplegg. Så det er begge de forhold vi har hatt i tankene når vi i den økonomiske komité enstemmig har anbefalt den konklusjon som foreligger til votering her, og som jeg vil gi min beste anbefaling.

Osvald, Sverige: Herr president! Till att börja med vill jag gärna uttala min tillfredsställelse över den mycket positiva inställning till arbetet i de underutvecklade länderna, som kommer till uttryck i detta utskottsförslag.

Emellertid skulle jag, särskilt i avslutning till vad den föregående ärade talaren anförde, vilja säga att det vore angeläget, att regeringarna, som nu anmodas ta upp frågan, i sitt arbete ville befordra utbildningen av experter även genom att söka stimulera Förenta Nationerna till ett mer intensivt arbete, när det gäller dessa spørsmål. I utskottsutlåtandet framhålls ju bl. a., att varje enskilt nordiskt land endast med svårighet synes kunna tillfredsställa behovet av specialutbildning av skiftande slag för experter. I själva verket förhåller det sig väl så, att även de nordiska länderna tillsammans skulle få svårigheter i fråga om vissa former av utbildning och därför behöver ett samarbete på vidare bas, nämligen inom Förenta Nationernas ram. Då det här talas om att man skall söka befordra och samordna utbildningen av experter, vill jag för min del uttrycka förhoppningen, att man också undersöker möjligheterna att stimulera FN att göra me-

ra för utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder.

Jag ber därför att på det varmaste få tillstyrka denna rekommendation.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Hans R. Knudsen, Kraft, Herta Kuusinen, Kyttä, Kähkönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lindblom, Lyng, Meinander, Judit Norderström-Lundén, Harald Nielsen, Norman, Ohlin, Osvald, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkkö, Maritta Salmela-Järvinen, Seip, Skoglund, Strand, Thestrup, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Franvarande var:

Borten, Einer-Jensen, Magnhild Hagelia, Klippenvåg, Moe, Claudia Olsen, Strøm och Hannibal Valdimarsson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

20

Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder
(Sak A 21)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i fellesskap å skaffe tilveie de nødvendige beløp for årlige stipendier til studerende i nordiske språk som bidrag

til reiseutgifter og opphold i forbindelse med besøk i Island.

21

Helge Larsen, Danmark (utskottets talesman): Kulturkommissionen har behandlet et medlemsforslag gående ud på, at de nordiske landes regeringer stiller midler til rådighed for studenter ved de nordiske universiteter, som studerer islandsk, således at de, når deres studietid er til ende, kan få lejlighed til et besøg på Island og til at lære landets natur og baggrunden for dets historie og litteratur at kende.

Kulturudvalget er af den opfattelse, at en lejlighed til sådanne besøg vil give disse studerende et bedre grundlag, en større rigdom at øse af som forskere og lærere, og anbefaler derfor rådet at stemme for rekommandationen.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skedde votering medelst namnupperop.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliason, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Gísli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Hans R. Knudsen, Kraft, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Leirfall, Lyng, Meinander, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Osvald, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Skoglund, Strand, Thestrup, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Einer-Jensen, Magnhild Hage-
lia, Håkan Johnsen, Klippenvåg, Hertta
Kuusinen, Lindblom, Moe, Claudia Ol-
sen, Strøm och Hannibal Valdimarsson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommandation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (Sak D 1)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Buhl, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Sagen angående et nordisk folkeligt akademi har været behandlet gennem flere år, idet der jo allerede i 1954 blev vedtaget en rekommandation desangående. Nu er sagen kommet så vidt, at det nedsatte ekspertudvalg er enigt angående det principielle i sagen, nemlig følgende: der skal etableres et akademi med en 5-årig forsøgsperiode i tilknytning til Den nordiske Folkehøjskole i Kungälv; akademiet indrettes som en selvstændig internordisk institution med egen styrelse, eget regnskab og egne ledere; der regnes med en 6—7 måneders kursvirk-somhed, og der skal være plads til en 40 elever, med en rektor og en fastansat lærer, en bibliotekar og enkelte timlærere.

De fornødne lokaler og bygninger må selvfølgelig tilvejebringes; de kan jo ikke i det lange løb være fælles for de to skoler, som i øvrigt skal arbejde i tilknytning til hinanden på enkelte områder. Kungälv-skolen lader disse fornødne lokaler og bygninger opføre; udgifterne til driften afholdes af de respektive lande i forening, og det samme gælder amortiseringen af beløbene, som medgår til at rejse de fornødne bygninger.

For så vidt er udvalget enigt og færdigt, men udvalget har jo også fået som opgave at udarbejde et konkret forslag angående selve driftsbudgettet, og dette sidste arbejde er endnu ikke helt tilendebragt — det vil dog efter al sandsynlighed være tilfældet til næste session. Derfor har udvalget været enigt om, blot denne gang, at fremsætte følgende indstilling: Udvalget indstiller, at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørsmålet til næste ordinære session.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

22

Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien jämte tilläggsförslag om inrättande av gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien (Sak D 5)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelanden till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regeringene å ta de nødvendige skritt for opprettelse av en samarbeidskommisjon for forskning innen arktisk medisin og stille de nødvendige midler til disposisjon for kommisjonen, som bør få følgende mandat:

a. å ta initiativ til nye forskningsprosjekter, koordinere igangværende forskningsarbeid og vurdere foreslåtte forskningsprosjekter på den arktiske medisins område i de nordiske land,

b. å fremme forskning innen arktisk medisin på andre måter som den finner hensiktsmessig, samt

c. så snart som mulig å fremlegge resultatene av sine overveielser, herunder også spörsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for arktisk medisin, knyttet til et medisinsk fakultet.

Virolainen, Finland (utskottets talesman): Herr president! Till kulturutskottet är hänvisat meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar samt tilläggsförslag väckt av Erkki Leikola och Kerttu Saalasti.

I tilläggsförslaget föreslås det, att rådet måtte rekommendera regeringarna,

att dessa måtte vid gemensamma överläggningar avgöra frågan om grundandet och placeringen av ett nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien.

Vid sin femte session i Helsingfors år 1957 antog Nordiska rådet en rekommendation om utredande av ett nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien. Ärendet förelades i juni samma år det nordiska undervisningsministermötet i Stockholm, där följande beslut fattades:

Mötet har beslutat hemställa till regeringarna att under det fortsatta byggandet av vetenskapliga institutioner i de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige uppmärksamma det stora behovet av forskning i arktisk medicin och hygien och att efter utredning genom kulturkommissionen förverkliga de möjligheter till nordiskt samarbete, som föreligger på dessa områden.

I november 1957 antog Nordiska kulturkommissionens vetenskapliga sektion riktlinjer för tillsättande av ett expertutskott för utredning av möjligheterna för nordiskt samarbete angående forskning på den arktiska medicinens område, och i en skrivelse av den 21 april 1958 utnämnde ordföranden i vetenskapliga sektionen medlemmarna av utskottet. Samma år den 4 september kallade Nordiska kulturkommissionens Finlands-avdelning utskottet till dess första möte, och ett år senare, den 11 december 1959, överlämnade utskottet sitt betänkande.

Expertutskottet bör ges ett erkännande för att det fullgjorde sin viktiga uppgift snabbt. Av utskottets betänkande, som fogats till handlingarna vid denna session, framgår, att utskottet utfört ett grundligt arbete. Experterna är eniga om, att i norra Skandinavien och Island samt på Grönland de geografiska, klimatologiska och ekonomiska förhållandena är i hög grad annorlunda än i Skandinaviens sydliga delar. I norr är även befolkningens struktur en annan än i söder. Härav förorsakas specialproblem, som inte förekommer längre i söder. Av denna orsak nödgas vetenskapen, speciellt den medicinska, lösa många sådana problem, som påkallar ett grundligt under-

söknings- och utredningsarbete. Expertutskottet betonar därför, att den arktiska medicinen utgör en ytterst stor undersökningsuppgift.

Utskottet konstaterar vidare, att man för lösningen av de ovannämnda specialproblemen borde åstadkomma ett fast samarbete mellan de nordiska länderna.

Vid dryftandet av samarbetsmöjligheterna på den arktiska medicinens område har expertutskottet behandlat olika alternativ. Det nämner härvid följande samarbetsformer: 1. anordnandet av konferenser, 2. grundandet av ett forskningsråd, 3. inrättandet av forskningsstationer och 4. inrättandet av ett forskningsinstitut.

Utförligast har expertutskottet granskat möjligheterna att å ena sidan inrätta ett forskningsråd och å den andra ett forskningsinstitut.

Expertutskottet kom till det resultatet, att ett gemensamt nordiskt institut i nuvarande skede inte skulle grundas utan att man först borde upprätta ett nordiskt forskningsråd och en forskningsfond och att forskningsrådet senare skulle taga upp frågan om forskningsinstitutet.

Nordiska kulturkommissionen ger i sitt yttrande till regeringarna sitt stöd till expertutskottets förslag och preciserar närmare formerna för det föreslagna samarbetet.

Regeringarna har inte tagit ståndpunkt i saken.

I det föreliggande tilläggsförslaget till rådets innevarande session framställdes det, att det inte är önskligt att uppskjuta frågan om upprättande av ett nordiskt institut för arktisk medicin utan att regeringarna efter gemensam dryftning av saken borde avgöra frågan om grundande av institutet.

Kulturutskottet föreslår, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att taga de nödvändiga stegen för upprättande av ett nordiskt forskningsråd och forskningsfond och ställa behövliga medel till forskningsrådets förfogande samt precisera dess uppgifter. Vad forskningsinstitutet beträffar anser kulturutskottet, att det planlagda forsk-

ningsrådet så snart som möjligt skall framlägga resultaten av sina överväganden, härunder också frågan om upprättande av ett nordiskt institut för arktisk medicin, knutet till en medicinsk fakultet. Jag hemställer, att Nordiska rådet måtte bifalla utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericsson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Fjærtøft, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Helén, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Ólafur Jóhannesson, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Herta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Langhelle, Helge Larsen, Leikola, Lyng, Meinander, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Normann, Ohlin, Claudia Olsen, Osvald, Anders Pettersson, Pitsinki, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Skoglund, Strand, Thestrup, Hannibal Valdimarsson, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Einer-Jensen, Hegna, Holm, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Leirfall, Lindblom och Strøm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 60 röster.

Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 5a)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Osvald, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Frågan om samarbete mellan de nordiska länderna vid utbyggandet av universitet och högskolor togs ju upp redan i professor Ohlins öppningsanförande vid detta rådsmöte. Jag vågar utgå från att vi alla är intresserade av ett effektivt samarbete på detta område. Det kan icke råda någon tvekan om att vi har möjligheter till en mångsidigare och rikare utveckling både i fråga om forskning och när det gäller undervisning, om vi kan samordna våra resurser. Ett område, som täcks av ett land, behöver då inte täckas av de andra länderna, utan man kan där i stället ta upp nya områden. På så sätt blir det möjligt att gemensamt åstadkomma ett utomordentligt resultat.

Jag skulle emellertid i detta sammanhang vilja uttrycka förhoppningen, att det utredningsarbete, som kan komma att bli följden av ett beslut i Nordiska rådet, skall bedrivas med den allra största snabbhet, så att samordningsfrågorna inte på något sätt behöver fördröja det arbete, som pågår i vart och ett av länderna. Meningen med samarbetet är ju att vi snabbare skall kunna komma fram till ett gynnsamt resultat. Därför får vi inte låta samarbetet stå hindrande i vägen för det arbete, som bedrivs i de olika länderna. Ett utomordentligt gott exempel på vad samarbete kan åstadkomma har vi ju i fråga om Finland och Sverige, när det gäller utbyggnaden av universiteten i Uleåborg och Umeå, och det är ganska säkert möjligt att i åtskilliga andra fall vinna en hel del genom att samordna krafterna. Inom vissa specialområden är ju det årligen utbildade antalet studenter relativt litet i vart och ett av de nordiska länderna, så att det måste ställa sig relativt dyrbart, om varje land skulle ha en utbildningsanstalt på ifrågavarande område. Där kan man göra en mycket stor besparing genom att samordna sina ansträngningar.

Jag skulle därför vilja sluta med att säga, att jag hoppas, att Nordiska rådet till nästa ordinarie session skall kunna emotse meddelanden, som gör det möjligt för rådet att fatta ett mera precis-

rat beslut i den fråga, som nu föreligger till behandling.

Helén, Sverige: Herr president! Det enda meddelande, som kulturutskottet hänvisar till i sitt förslag, är, att samarbetet på detta område skulle höra till de saker, som Nordiska kulturkommissionen sysslar med. Eftersom kommissionen bara för några dagar sedan har behandlat dessa frågor här i Reykjavik, skulle jag vilja något precisera vad som är möjligt att göra inom kulturkommissionens ram, för att inte den missuppfattningen skall uppstå, att detta oerhört viktiga ämne — som att döma av generaldebatten här om dagen av många uppfattas såsom ett av rådets mest angelägna just nu — kan klaras uteslutande på det tekniska plan, som kulturkommissionens arbete avser.

Kommissionen har uppfattat detta som en praktisk samarbetsfråga, och det är självfallet, att den inte genom de olika förslag, som den kan komma att framlägga, syftar till att på något sätt förändra uppfattningen om den kulturella autonomi, som vi sedan gammalt betraktar såsom naturlig för respektive nationers bildningsväsen och respektive lärosätens arbetsformer. Hittills har man arbetat med tentamensgiltigheten över hela Norden som ett instrument för att åstadkomma studentvandringar, men nu är det ju inte längre bara fråga om att se detta som en studentangelägenhet, utan man måste se det som en fråga om hur ländernas resurser, när det gäller forskning och undervisning, bäst skall tillvaratas.

Det är fem områden, som då rätt naturligt kommer i förgrunden. Ett är sådana specialiteter av typen sinologi, som redan existerar. Ingen väntar sig, att varje universitet i Norden skall kunna ha en expert på östasiatiska språk och östasiatisk kultur. En annan grupp av ämnen är nya förgreningar inom tidigare forskningsområden — t. ex. inom psykologien arbetspsykologi och skolpsykologi — där man också måste utnyttja gemensamma resurser, om man skall kunna följa med de stora kultur

ländernas insatser. En tredje grupp är nya naturvetenskapliga och tekniska arbetsområden, t. ex. av typen vägbyggnadsforskning, forskning om luftföroreningar, viss primärforskning i fråga om strålningsskydd; ja, också det nyss behandlade ämnet arktisk medicin. En fjärde grupp av ämnen är sådana, som gäller nya samhällsvetenskapliga och kulturgeografiska undersökningar i fjärran länder, undersökningar som ofta fordrar kostnadskrävande forskningsexpeditioner. Ett femte och sista begränsat område är utbildningen av specialister inom sådana språk, som det är nödvändigt att känna till exempelvis för arbetet i utvecklingsländerna men som inte är av den storleksordningen, att de kan kräva en särskild lärostol vid varje lärosäte.

Beträffande dessa fem områden kan någon tvekan knappast råda om att det är möjligt och lämpligt att inordna dem i ett praktiskt samarbete de nordiska länderna emellan. Men om man skall gå den traditionella vägen, av den typ, som kulturkommissionen har följt, så visar erfarenheten, att det tar oerhört lång tid, innan man kan nå resultat. Jag skulle i stället vilja peka på den genväg, som anmäler sig genom att man nu i samtliga länder arbetar med en konkret utbyggnadsplanering för de olika lärosätena. Om man kunde ordna det så, att kulturkommissionens arbete fick ske i direktkontakt med de expertorgan inom och utom departementen, som sköter denna planläggning, så skulle antagligen verkningstiden kunna förkortas med många år. I det sammanhanget anmäler sig frågan, om det inte utöver de fem nämnda begränsade samarbetsområdena finns ännu större vinster att hämta genom ett konkret samarbete. Kan man ordna ett samarbete exempelvis i form av cirkulation av yngre forskare, så tror jag att man i många fall, även inom de stora, traditionella forsknings- och undervisningsområdena, som för all framtid kommer att vara representerade vid varje lärosäte, kan nå vinster, både när det gäller att öka antalet forskare och då det gäller att höja kvaliteten hos dem.

Det är två tekniska vägar, som där erbjuder sig. Den ena är, att man etablerar direkta kontakter mellan ämbetsmännen i förvaltningarna och departementen och undan för undan bevakar vad som kan göras. Den andra vägen är, att man direkt fullföljer kulturkommissionens nu påbörjade arbete med en inventering av de samarbetsuppgifter, som erbjuder sig. Men i själva verket måste man här, tror jag, gå fram på båda vägarna. Det är också utomordentligt viktigt, att undervisningsministrarna betraktar detta som en egen stor angelägenhet och ger den en viktig plats t. ex. på det kommande undervisningsministermötets program. Det är även nödvändigt, att ministrarna ger kulturkommissionen medel exempelvis för en resande sekreterare. Nu fungerar de norska forskningsrådets generalsekreterare som en utomordentlig koordinator inom den begränsade ekonomiska ram, som kulturkommissionen hittills haft för sin verksamhet, men om han skall kunna fullfölja inventeringen så långt, att det blir möjligt att framlägga nya samarbetsprojekt, är det nödvändigt, att han får tillfälle att resa runt till planeringsorganen i de olika länderna och sätta sig in i var deras arbete för ögonblicket är koncentrerat.

Jag har, herr president, velat varna för uppfattningen, att denna fråga löses liksom av sig själv och enbart med en hänvisning till kulturkommissionens handläggning. Med den nuvarande uppsättningen av undervisningsministrar är denna fråga, såvitt jag förstår, deras kanske allra viktigaste arbetsuppgift på det nordiska planet.

Seip, Norge: Jeg vil understreke og støtte de synsmåter som hr. Helén nettopp gjorde gjeldende. Jeg tror det er viktig at det blir gjort klart både for undervisningsministrene og for Nordisk Råd at i en sak som denne vil det hjelpe og vil det bety noe om man puffer på og prøver på å få arbeidet forsert.

Det er jo gjerne slik at innenfor et universitet har professorer og andre

som steller med universitetets administrasjon en tendens til å si: »Rør ikke ved mine sirkler, la oss få stelle med dette selv, la oss selv få bestemme i hvilken grad vi vil ha kontakter utad», osv. Jeg tror den innstillingen fremdeles gjør seg gjeldende i litt for stor grad ved en rekke av våre høyere læreanstalter i forskjellige land, og jeg tror at det vil være riktig om politikerne og andre bidrar til å skape en litt annen innstilling til det veldig vesentlige samarbeidsfeltet som en her har, der det jo absolutt ikke foreligger kontroversielle momenter, men der det for enhver må være åpenbart at det er uhyre mye å vinne. Det er en konsekvens av det foreløpige arbeid med tentamensgyldigheten som hittil har brakt oss dit at omkring 10 fag nå kan behandles på den måten at man kan ta eksamen i faget ved et nabolands universitet og likevel få sin fulle eksamen i sitt eget land med den deleksamen godkjent. Vi har samarbeid om faglitteratur gjennom biblioteksarbeid, og vi har også på enkelte felter en viss begynnende tendens til samarbeid om videreutdanning, og jeg vil gjerne understreke det momentet til slutt: Jeg tror at i de årene som kommer vil videreutdanningen av den høyt kvalifiserte arbeidskraft bli et av de meget vesentlige momenter, i medisin, i tekniske fag, i en rekke mer forskningsbetonte fag. Og den videreutdanningen, den bør man også ha for øye når man planlegger de nye universiteter og høyskoler, slik at man tar sikte på å utnytte sommersesongene til videreutdanningskurs, til en felles nordisk kvalifisering av dem som først har fått en fremragende god utdannelse, men som trenger å holde den å jour og ved like og trenger å bli satt inn i de nye landevinninger som gjør seg gjeldende på hvert enkelt felt. Med den voldsomme utvikling man har i de tekniske og vitenskapelige fag tror jeg ikke minst dette momentet er viktig, og at det også kan tas inn i vurderingen når man skal planlegge utbyggingen av de høyere læreanstaltesjonene.

Leikola, Finland: Herr president! I den diskusjon, som har førts här vid plenum, har i olika sammanhang påpekats, att Nordiska rådet har utomordentliga möjligheter att effektivera det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna. Jag instämmer med dessa talare, som anser att vi i högre grad än nu är fallet borde koncentrera oss till att avgöra de här föreliggande praktiska problemen. Man borde på kulturens olika områden uppgöra realistiska projekt. Det detaljerade utredandet och förverkligandet av dessa projekt borde man däremot uppdra åt regeringarna. I sitt öppningstal berörde professor Ohlin en särskilt viktig fråga, nämligen frågan om ett nordiskt samarbete vid utvecklandet av den vetenskapliga forskningen, vid byggandet av universitet och i allmänhet i fråga om nordiskt samarbete på undervisningsområdet. Enligt min mening är det mycket viktigt, att vi här just på detta område ökar våra ansträngningar och effektiviserar det nordiska samarbetet. Denna fråga var under behandling i Nordiska kulturkommissionens första sektion vid det möte, som hölls för några dagar sedan här i Reykjavik. Då konstaterades det bland annat, att vi nu inte ens har någon uppfattning om vilka planer de olika länderna har på att bygga nya forskningsanstalter och vilka de redan börjat bygga. När det är klart, att varje land inte kan bygga och upprätthålla alla erforderliga för främjandet av den moderna vetenskapen oumbärliga forskningsanstalter och institut, varken på grundforskningens eller den tillämpade forskningens område, blir vi ohjälpligt efter, om vi inte omedelbart får till stånd ett fast nordiskt samarbete. Det är beklagligt, att denna viktiga fråga, frågan om främjandet av det nordiska samarbetet på den vetenskapliga forskningens och undervisningsområdet, inte på detta möte i Reykjavik varit under grundligare behandling. Vi skall uttala den förhoppningen, att saken tages upp vid följande session. Redan före det vore det mycket viktigt, att Nordiska kulturkommissionen kunde få tillräck-

ligt understöd av de olika ländernas regeringar, så att den kunde utarbeta en allmän översikt över hurudant läget är just nu och vilka de mest brådskande uppgifter är, som kräver ett avgörande. På denna punkt instämmer jag helt i professor Ohlins uppfattning, att så länge vi inte har effektiverat våra ansträngningar här, finns det i vårt nordiska samarbete en mycket stor brist.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

24

Juridiska utskottets förslag nr 2 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 6)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

25

Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 10)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

26

Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen (Sak A 17)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført lettere adgang for nordiske statsborgere til at erhverve anden nordisk statsborgerret bl. a. ved lempelse af kravene om en vis tids ophold.

Votering skedde medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Ahlkvist, Niels Andersen, Nina Andersen, Birger Andersson, Buhl, N. Chr. Christensen, Einer-Jensen, Sigrid Eken-dahl, Lars Eliasson, Enne, John Ericson, Erik Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Fjærtøft, Gillström, Magnhild Hagelia, Hegna, Helén, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Ólafur Jóhannesson, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Hans R. Knudsen, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Helge Larsen, Leikola, Lyng, Meinander, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Ohlin, Osvald, Anders Petersson, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Rylander, Rönkkö, Martta Salmela-Järvinen, Seip, Skoglund, Thestrup, Hannibal Valdimarsson, Virolainen, Weikop och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Holger Eriksen, Hans Gustafsson, Holm, Sigurður Ingimundarson, Langhelle, Leirfall, Lindblom, Moe, Norman, Claudia Olsen, Pitsinki, Strand och Strøm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster.

27

Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 19)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av medlemsförslag om fördelningen av Nordiska rådets gemensamma utgifter (Sak A 25)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte besluta, att § 21 i rådets arbetsordning erhåller följande lydelse:

(Dansk text:) Udgifter til trykning og andre fælles udgifter, som omhandles i vedtægtens § 13, skal fordeles mellem landene i forhold til antallet af valgte medlemmer af rådet. Dog skal hvert land svare for de særlige udgifter til møder, som bliver holdt dér. I særlige tilfælde kan presidiet beslutte en anden fordeling.

(Norsk text:) Utgifter til trykning og andre fellesutgifter som omhandles i vedtekstens § 13 skal fordeles mellom landene i forhold til antallet valte medlemmer av rådet. Dog skal hvert land svare for de særlige utgifter til møter som blir holdt der. I særlige tilfelle kan presidiet beslutte en annen fordeling.

(Svensk text:) Utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter, som avses i 13 § stadgan, skola fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar i rådet. Dock skall varje land svara för de särskilda utgifter, som föranledas av där hållna möten. För särskilt tillfälle kan presidiet besluta om annan fördelning.

Kyttä, Finland (utskottets talesman): Saken, som vi nu har under behandling, frågan om fördelning av Nordiska rådets gemensamma utgifter, har i sinom tid varit föremål för grundlig dryftning, när man uppgjort rådets arbetsordning, och erfarenheten visar, att man i allmänhet varit nöjd med den matematiska fördelningsprincipen, som tillämpas i kostnadsfördelningen enligt 21 § i arbetsordningen.

Det har emellertid visat sig, att denna princip då och då är alltför stel och icke möjliggör en rimlig fördelning av vissa kostnader mellan länderna. Så var fallet till exempel, då det gällde att

delat kostnaderna för de ekonomiska utredningar, som gjordes rörande en eventuell gemensam nordisk marknad. Rådet nödgades då besluta en avvikelse från ifrågavarande stadgande i arbetsordningen.

Vi har anledning att antaga, att det då och då kommer att förekomma liknande fall. Därför och för att vinna en tillräcklig smidighet anser juridiska utskottet det vara ändamålsenligt, att genom ändring av arbetsordningen möjlighet införes för presidiet att dispensera från den nuvarande regeln om att gemensamma kostnader skall fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar i rådet. Utskottet har alltså delat förslagsställarnas mening och gjort detta med den förutsättningen, att presidiet i sin årliga rapport till rådet meddelar, i vilka fall rådet gjort bruk av fullmakten.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

29

Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i juridiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark Holger Eriksen och Knud Thestrup, från Finland Harras Kyttä och Erkki Leikola, från Island Magnús Jónsson med Ólafur Björnsson som suppleant, från Norge Nils Hønsvald och Jon Leirfall samt från Sverige Emil Ahlkvist och Olov Rylander.

Delegationernas förslag bifölles.

30

Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark

Nina Andersen och Harald Nielsen, från Finland Gunnar Henriksson och Judit Nederström-Lundén, från Island Einar Olgeirsson med Hannibal Valdimarsson som suppleant, från Norge Claudia Olsen och Rakel Seweriin samt från Sverige Birger Andersson och Anders Pettersson.

Delegationernas förslag bifölls.

31

Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i ekonomiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark Per Hækkerup med A. C. Normann som suppleant och Ole Bjørn Kraft med Erik Eriksen som suppleant, från Finland Urho Kähönen och Kaarlo Pitsinki med Yrjö Enne och Erkki Leikola som suppleanter, från Island Sigurður Ingimundarson med Birgir Finnsson som suppleant, från Norge Finn Moe och Bent Røiseland med Trond Hegna och Chr. L. Holm som suppleanter samt från Sverige Knut Ewerlöf och Axel Strand med Lars Eliasson och Bertil Ohlin som suppleanter.

Delegationernas förslag bifölls.

32

Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

Presidiet hade till revisorer för »Nordisk Kontakt» föreslagit Birger Andersson, Sverige, och Anders Pettersson, Sverige.

Presidiets förslag bifölls.

33

Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte bemyndiga presidiet att, i den

mån det visade sig nödvändigt för att förbereda spörsmålens behandling till nästa ordinarie session, tillsätta mindre kommittéer, vilkas medlemmar i förekommande fall skulle väljas av de nationella delegationerna.

Presidiets förslag bifölls.

Gísli Jónsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

34

Tid och plats för nästa ordinarie session

Erik Eriksen, Danmark: Hr. præsident! Jeg skal ikke gentage, blot understrege den tak, som ved forskellige lejligheder er rettet til vore islandske venner. Jeg er ganske sikker på, at jeg kan sige på alles vegne, at vi rejser hjem med mange gode minder og meget stærke indtryk af Islands folk, dets kultur og dets erhvervsliv. Jeg er helt sikker på, at Nordisk Råds 8. session her i Reykjavik i særlig grad og på en særlig måde har understreget samhörigheden inden for de nordiske lande.

Jeg retter en særlig tak til den islandske delegation, til dens formand, hr. Gísli Jónsson, og til de embedsmænd, som har været med i tilrettelæggelsen af arbejdet heroppe.

Vi takker altså for husly, og vi takker for storslået gæstfrihed. Og så er det jo sådan, at efter traditionen skulle rådet næste gang samles i København, og det skulle være i sidste halvdel af februar 1961. Jeg skal derfor på den danske delegations vegne indbyde Dem til at holde Nordisk Råds 9. session i København.

Og så endnu en gang: tak for disse dage heroppe i Reykjavik!

Presidenten: Jeg vil gerne på Nordisk Råds vegne bringe formanden for den danske delegation tak for indbydelsen til at holde den næste session, der altså bliver den niende i rækken, i Køben-

havn. Jeg kan sige at vi ser med stor forventning frem til at holde den i den skønne og meget tiltrækkende verdensby København.

Rådet beslöt förlägga nästa ordinarie session till København i senare hälften av februari 1961 och bemyndiga presidenten att bestämma den närmare tidpunkten.

35

Sessionens afslutning

Præsidenten: Vi har nu behandlet over 30 sager. Der har ikke været tid til at få dem alle sammen afsluttet, men uden tvivl er debatten om disse sager til nogen nytte. Vi vil alle håbe, at de som vi har fået afsluttet, må føre os nærmere til det mål som Nordisk Råd arbejder for at opnå.

Vi står nu ved afslutningen af den 8. rådssamling, som vi har haft den glæde at være værter for her i Reykjavik. Jeg vil på rådets vegne bringe hjertelig tak til alle delegerede som har arbejdet i denne her sal, til alle ministrene, både dem som er kommet lang vej for at overvære disse møder her og vores islandske ministre, som har siddet her næsten hele tiden og deltaget i arbejdet med os.

Og jeg vil bringe tak til vor biskop for hans skønne tale og til de sangere og musikanter, som var deroppe under gudstjenesten. Og jeg vil bringe tak til den islandske regering, som har ydet al hjælp til at dette her måtte lykkes så godt som muligt. Og til Altinget som har ydet al arbejdskraft for at forberede dette her arbejde. Og så til Reykjaviks by og til den islandske præsident, som har tilbudt vore gæster at komme til udflugt og se sig lidt om her og så til alle embedsmændene, som har ydet os hjælp i denne her sag.

Og jeg vil endnu og specielt udtale

tak til rådet ved universitetet her, som har lånt os de lokaler her, og hvis ikke de havde gjort det, så var det ikke muligt for os at holde rådet her. Også til alle de arbejdere, som har arbejdet her, til pressen og alle, som har hjulpet til at dette måtte gå ordentligt.

Personlig vil jeg takke mine kolleger i præsидiet for al deres hjælp, jeg udtrykker mine varme hilsener til kollegerne og kammeraterne i Nordisk Råd.

Vi er nu ved at skilles. Vi tager nu hver til sit arbejde i de forskellige nationers Riksdag eller Alting og Storting og hvad det kaldes. Jeg ønsker jer alle en god og lykkelig hjemrejse og at de vil finde slæktninge og familier friske og glade, nå I kommer hjem, hver til sit land. Jeg håber også at vi må mødes alle igen ved næste session.

Det er mit ønske, at den klare luft og den vide horisont, som vi nu har haft under vort arbejde her, må fremkalde hos os alle endnu større og videre horisont, når vi videre skal diskutere forskellige problemer.

I et af sine skønne digte siger den berømte forfatter Bjørnstjerne Bjørnson:

Jeg vælger mig april,
fordi den smiler, smelter,
fordi den kræfter vælter,
i den blev våren til.

Hvis Nordisk Råd altid for fremtiden, ligesom den store norske digter vælger sig april, som med smil og varme smelter isen og løser de frostbundne kræfter og tager dem i brug for at frembringe bedre livsvilkår for hele folkemængden i Norden, hvis rådet ligesom digteren vælger sig våren og følger dens skønne frodige udvikling, så ved jeg bestemt, at Norden går imod mangan en skøn sommer og imod mangan frugtbar høst, som er frugten af Nordisk Råds såning og arbejde.

Med dette ønske, at dette altid må foregå således, vil jeg erklære Nordisk Råds 8. session for afsluttet.

Mötet avslutades kl. 16.23.

Godkännande av protokollen

Förestående protokoll, som innefattar stenografiskt och på band upptagna referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 8:e session i Reykjavik den 28—31 juli 1960, har förts av den vid sessionen enligt § 8 arbetsordningen fungerande sekreteraren, sekreteraren i Nordiska rådets isländska delegation, byråchefen Friðjón Sigurðsson.

Jämlikt § 19 arbetsordningen godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Gisli Jónsson

SAKER M. M.

Uppskjutet medlemsförslag

om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares
kyrkoskatt i vissa fall

Se Sak A 13/1959 och jur. utsk. 9/1959 (7:e sess., s. 883, 1913; behandl. s. 140).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Då spørsmålet icke hunnit slutligt beredas av juridiska niomannakommittén, föreslås, att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till 1961 års session.

Åbo den 7 maj 1960

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Olov Rylander

Förman

Uppskjutet tilläggsförslag om gemensam läkarmarknad

Se Sak D 26/1959 (Tilläggsförslag) och soc. utsk. 10/1959 (7:e sess., s. 1441, 1960; behandl. s. 142).

BILAGA 1

Förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare, framlagt av Nordiska kommittén för utredning av frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare och tandläkare den 13 oktober 1959

De fördragsslutande staterna,
som tidigare träffat överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad,
som i princip anse, att möjligheten för medicinsk arbetskraft till fri rörlighet mellan de nordiska staterna vore till gagn för den medicinska och sociala utvecklingen i dessa stater,
som anse, att den grundläggande utbildningen för läkare är i stort sett likvärdig i respektive stater,
som anse, att så enhetlig utformning som möjligt av läkarutbildningen i de nordiska staterna bör åstadkommas och
som vilja eftersträva så enhetlig lagstiftning som möjligt i fråga om medicinalpersonal,
hava enats om följande.

Artikel 1

Medborgare i fördragsslutande stat,
som avlagt dansk »lægevidenskabelig embedseksamen» och fullgjort föreskriven turnustjänstgöring eller
finsk medicine licentiatexamen eller
norsk »medisinsk embedseksamen» och fullgjort föreskriven turnustjänstgöring, eller
svensk medicine licentiatexamen
och som i följd därav vunnit och fortfarande äger obegränsad legitimation såsom läkare i den stat, där examen avlagts, skall äga rätt att under de i denna överenskommelse angivna förutsättningarna utöva läkarkonsten och

för detta ändamål vinna legitimation såsom läkare i övriga fördragsslutande stater.

Artikel 2

Såsom villkor för meddelande av legitimation enligt artikel 1, må fördragsslutande stat kräva, att läkare visar sig hava inhämtat erforderliga kunskaper angående där gällande medicinalförfattningar.

Artikel 3

Medborgare i fördragsslutande stat, som önskar utöva läkarkonsten i annan fördragsslutande stat, har att till den centrala medicinalmyndigheten i sistnämnda stat ingiva bevis om att han uppfyller villkoren i artiklarna 1 och 2.

Sökande, som uppfyller nyssnämnda villkor, skall meddelas legitimation såsom läkare, därest icke sådana förhållanden föreligga, att om sökanden varit legitimerad läkare legitimationen kunnat återkallas.

Underrättelse om sålunda meddelad legitimation skall tillställas den centrala medicinalmyndigheten i den eller de stater, där läkaren tidigare vunnit legitimation. De centrala medicinalmyndigheterna skola lämna varandra de ytterligare upplysningar, som i anledning av en sökt legitimation befinnas erforderliga.

Artikel 4

Har legitimation såsom läkare i en fördragsslutande stat meddelats för läkare, vilken ursprungligen legitimerats i annan stat, skall legitimationen återkallas, därest den ursprungliga legitimationen återkallas. I övrigt må legitimationen återkallas endast på de grunder, som gälla i den stat, där den meddelats, dock att hänsyn därvid må tagas jämväl till i annan fördragsslutande stat begånget brott eller ådagalagd grov oskicklighet vid utövning av läkarkonsten eller visad uppenbar olämplighet såsom läkare.

Blir läkare, som vunnit legitimation såsom läkare i flera fördragsslutande stater, i någon av dessa föremål för judiciell eller disciplinär åtgärd i anledning av sin läkarverksamhet därstädes eller återkallas för honom utfärdad legitimation, skall den centrala medicinalmyndigheten i den eller de andra fördragsslutande staterna underrättas om åtgärden eller återkallelsen samt om skälen därför. Sådan underrättelse skall jämväl ske, om läkaren fått vidkännas inskränkning i rätten att från apotek förskriva läkemedel eller alkohol eller om han frivilligt givit avkall härpå eller på rätten att utöva läkarverksamhet.

Artikel 5

Läkare i fördragsslutande stat, som vunnit legitimation såsom läkare i annan sådan stat, bör i princip vara berättigad att söka och erhålla civil tjänst såsom läkare i sistnämnda stat utan hinder av att han icke är medborgare i denna stat.

Tjänstgöring såsom läkare i någon av de fördragsslutande staterna bör vid tillsättning av läkartjänst i annan fördragsslutande stat tillmätas samma värde som i sistnämnda stat fullgjord tjänstgöring av motsvarande slag.

Artikel 6

Läkare i fördragsslutande stat, som erhållit tjänst såsom läkare i annan fördragsslutande stat, bör i princip vara likställd med läkare i sistnämnda stat såvitt angår rätt till lön och pension samt övriga med tjänsten förenade förmåner.

Artikel 7

Envar fördragsslutande stat förbinder sig att efter undertecknandet av denna överenskommelse vidtaga åtgärder för att i den mån så befinnes möjligt genomföra de ändringar i gällande bestämmelser, som äro erforderliga för tillgodoseende av de i artiklarna 5 och 6 angivna principerna såvitt angår statliga civila tjänster, ävensom att i övrigt verka för att dessa principer vinna tillämpning jämväl i fråga om icke-statliga tjänster.

Artikel 8

De centrala medicinalmyndigheterna i de fördragsslutande staterna skola noga följa utvecklingen på arbetsmarknaden för läkare i respektive stater och, då särskilda åtgärder synas påkallade, göra anmälan därom till den enligt artikel 5 i överenskommelsen den 22 maj 1954 om gemensam arbetsmarknad tillsatta kommissionen.

De centrala medicinalmyndigheterna skola fortlöpande lämna varandra de uppgifter och upplysningar, som äro av betydelse för bedömande av utvecklingen på arbetsmarknaden för läkare i respektive stater.

Artikel 9

Efter förhandlingar må Islands regering kunna ansluta sig till denna överenskommelse.

Artikel 10

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten deponeras i det svenska utrikesdepartementets arkiv.

Överenskommelsen träder i kraft så snart samtliga ratifikationsinstrument deponerats, dock tidigast den . . .

Envar av de fördragsslutande staterna kan uppsäga överenskommelsen med en uppsägningstid av sex månader att upphöra den 1 juli eller den 1 januari.

Envar av de fördragsslutande staterna kan med omedelbar verkan sätta överenskommelsen ur kraft i förhållande till en eller flera av de övriga staterna i händelse av krig eller krigsfara eller om andra särskilda nationella eller internationella förhållanden göra det nödvändigt. Vederbörande staters regeringar skola omedelbart underrättas om beslutet.

Till bekräftelse härav hava de befullmäktigade ombuden för respektive stat undertecknat denna överenskommelse och försett densamma med sina sigill.

Som skedde i Stockholm den i ett exemplar på svenska, danska, finska och norska språken, av vilket svenska utrikesdepartementet skall överlämna bestyrkta avskrifter till de övriga fördragsslutande staternas regeringar.

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över tilläggsförslaget

Vid sin femte session i Helsingfors år 1957 antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 7) till de nordiska ländernas regeringar om åtgärder för att få till stånd en gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare och tand-

läkare. Sedan åt svenska regeringen uppdragits att vara koordinerande och initiativtagande vid det fortsatta arbetet med rekommendationen och en särskild nordisk kommitté tillsatts av regeringarna för ändamålet, framlade denna kommitté i oktober 1959 ett betänkande rörande gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare, innefattande förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige på området [*se Bilaga 1*]. Det uppskjutna tilläggsförslaget utmynnar i en hemställan, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att låta genomföra kommittéförslaget.

Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté hälsar med tillfredsställelse det av kommittén framlagda förslaget, varigenom de tidigare strävandena inom rådet att åvägbringa en gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare förts ett avgörande steg framåt. Niomannakommittén konstaterar, att förslaget i allt väsentligt ansluter till de riktlinjer, som rådet uppdrog i den nämnda rekommendationen nr 7/1957, och finner det vara angeläget, att Danmark, Finland, Norge och Sverige utan dröjsmål träffar den föreslagna överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare och att överenskommelsen också godkännes. Kommittén vill därutöver uttrycka en förhoppning om att också Island skall kunna ansluta sig till överenskommelsen.

I detta sammanhang vill niomannakommittén beröra de särskilda yttranden, som avgivits i anslutning till förslaget av de norska kommittéledamöterna medisinalråd J. Bjørnsson och byråsjef T. Amlie, å ena sidan, samt av den svenske experten direktören E. Husmark, å den andra.

Enligt Husmarks mening bör för fullständig legitimation att utöva läkar-konsten i annat nordiskt land fordras, utöver den av kommittén förordade tilläggsutbildningen i vistelselandets medicinalförfattningar, även ett års tjänstgöring på sjukhus och ett halvt års tjänst i öppen vård. Husmark motiverar sin ståndpunkt med att det är av allmänt intresse, att läkare, som ämnar utöva sjukvård i annat land, dessförinnan beredes tillfälle att erhålla god kännedom om de förhållanden, under vilka sjukvården i det nya landet bedrives.

Niomannakommittén vill för sin del erinra om att rådet tidigare ställt sig avvisande till framförda önskemål om viss tids praktisk tjänstgöring i vistelselandet såsom generellt villkor för att där erhålla legitimation. Ej heller den särskilda nordiska kommittén har funnit föreskrifter härom behövliga. De förhållanden, under vilka sjukvård bedrives i de nordiska länderna, måste anses så likartade, att man bör kunna stanna vid att föreskriva kompletterande utbildning i vistelselandets medicinalförfattningar för att där få legitimation. Tillräckliga skäl föreligger enligt niomannakommitténs mening därför icke för att på detta område göra avsteg från den principiella ståndpunkt, som rådet tidigare intagit till frågan om likställighet mellan nordiska medborgare på andra områden och som innebär, att medborgare från annat nordiskt land bör jämsättas med landets egna medborgare i fråga om rättigheter och förpliktelser. På anförda skäl finner sig niomannakommittén inte kunna förorda ett sådant generellt villkor, som Husmark föreslagit.

Annorlunda förhåller det sig med den särståndpunkt, som intagits av Bjørnsson och Amlie i det av dem avgivna yttrandet. Under hänvisning till den i Norge gällande ordning, enligt vilken läkare efter avlagd examen skall fullgöra ett halvt års tjänstgöring som assistent hos praktiserande »offentlig lege» för att få rätt att utöva självständig verksamhet, anser de norska kommittémedlemmarna, att samma krav bör uppfyllas av läkare från de övriga nordiska länderna, innan de kan få obegränsad ius practicandi i Norge.

Då i Norge även av norska medborgare med norsk läkarexamen fordras ett halvt års assistenttjänstgöring hos »offentlig lege» för att vederbörande skall få utöva självständig läkarverksamhet, kan läkare från annat nordiskt land icke påfordra att fritagas från detta tjänstgöringskrav, om behörighet till självständig läkarverksamhet önskas. Medborgare från annat nordiskt land kan nämligen icke kräva gynnsammare behandling än landets egna medborgare.

Niomannakommittén har därför för sin del intet att erinra mot att den föreslagna överenskommelsen för Norges vidkommande på denna punkt modifieras på sätt som sålunda förordats.

Svendborg den 21 maj 1960

Nina Andersen Birger Andersson Magnhild Hagelia Gunnar Henriksson
Förman

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Claudia Olsen

Uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor

Se Sak A 8/1959 och soc. utsk. 9/1959 (7:e sess., s. 730, 1958; behandl. s. 171).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Niomannakommittén har tidigare behandlat medlemsförslaget i sitt utlåtande den 1 oktober 1959 till rådets sjunde session¹. Därvid lämnade kommittén en redogörelse för likalönsfrågans behandling i de nordiska länderna, varjämte kommittén redovisade de skäl för och emot ratifikation av likalönskonventionen, som anförts under debatten i likalönsfrågan inom samma länder.

Sedan niomannakommittén sålunda yttrat sig över medlemsförslaget och sedan rådet — efter sakens hänvisande till socialpolitiska utskottet och efter dettas hörande — vid sjunde sessionen på skäl, som anförts av utskottet, den 6 november 1959 beslutit uppskjuta vidare behandling av förslaget till en senare session, har likalönskonventionen numera ratificerats — förutom av Island och Norge — även av Danmark. Den i Finland tillsatta likalönskommittén kan enligt vad som upplysts inte förväntas lämna sitt betänkande före rådets åttonde session. Såsom tidigare anförts har denna kommitté emellertid givit uttryck för uppfattningen, att grundidén i konventionen är riktig och att det finns synpunkter, som försvarar konventionens ratificering, även om det samtidigt har anförts synpunkter, som talar emot en sådan åtgärd. Socialministeriet i Finland, som i avbidan på likalönskommitténs betänkande inte tagit ställning till ratifikationsfrågan, har funnit det vara önskvärt, att frågan behandlas gemensamt i de nordiska länderna på sätt som avses i medlemsförslaget. Vad Sverige beträffar ställer sig enligt vad niomannakommittén under hand inhämtat såväl Svenska arbetsgivareföreningen som Landsorganisationen i Sverige alltså avvi-

¹ 7:e sess., s. 754.

sande till ratifikation. De av dessa båda organisationer anförda betänkligheterna mot en sådan åtgärd är väsentligen av principiell natur, i det att de med hänsyn till arbetsmarknadsorganisationernas fria ställning ger uttryck åt uppfattningen, att ratifikation bör ske först efter det att förutsättningar härför skapats genom organisationernas egna insatser. I sistnämnda hänseende har emellertid ett betydelsefullt resultat uppnåtts genom den våren 1960 mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen träffade centrala löneuppgörelsen. De båda huvudorganisationerna enades därvid om att med utgångspunkt från principen lika lön för likvärdig arbetsinsats rekommendera de anslutna förbunden att under en övergångsperiod av fem år ändra avtalen så, att beteckningarna män och kvinnor ersättes med ensartade gruppbeteckningar. Därvid skall hänsyn särskilt tagas till behovet av differentierade löner.

Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att likalönsfrågan bragts inte oväsentligt närmare sin lösning i Norden sedan rådets sjunde session. Ytterligare ett land har sålunda ratificerat konventionen, varjämte arbetsmarknadens huvudorganisationer i ett annat land i sin centrala löneuppgörelse uttryckligen fastslagit likalönsprincipen såsom riktpunkt för lönesättningen i framtida avtal. I ett tredje land pågår för närvarande en statlig utredning med uppgift att undersöka de närmare betingelserna för ratifikation av likalönskonventionen. Niomannakommittén vill för egen del uttrycka sin stora tillfredsställelse över denna utveckling, varigenom förutsättningarna för konventionens ratificering av samtliga nordiska länder väsentligt förbättrats.

Ærøskøbing den 22 maj 1960

Nina Andersen Birger Andersson Magnhild Hagelia Gunnar Henriksson
Förman

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Claudia Olsen

**Uppskjutet tilläggsförslag
om formerna för lagstiftningssamarbete**

Se Sak C 1/1959 (Tilläggsförslag) och jur. utsk. 4/1959 (7:e sess., s. 1183, 1904; behandl. s. 187).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över tilläggsförslaget

Juridiska niomannakommittén har haft tillfälle att överlägga med justitieministrarna om förslaget i samband med nordiska justitieministermötet i Fredensborg den 17 juni 1960. Därvid upplystes, att i de olika länderna en person inom ettvarit justitiedepartement/ministerium utsetts med uppgift att vara kontaktman beträffande nordiska lagstiftningsfrågor.

Då kommittén icke hunnit slutligt bereda spörsmålet, föreslås, att rådet uppskjuter vidare behandling av tilläggsförslaget till 1961 års session.

Fredensborg den 17 juni 1960

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Harras Kytä

Vice förman

Uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning

Se Sak A 29/1958 och jur. utsk. 7/1958 (6. sesj., s. 771, 1667; behandl. s. 135) samt Sak A 2/1959 och jur. utsk. 6/1959 (7:e sess., s. 356, 1908; behandl. s. 188).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Til 7. session forelå et af professor Håkan Nial, Stockholm, på komiteens foranledning i marts 1959 udarbejdet P.M. angående nordisk retsenhed inden for associationsrettens område (7:e sess., s. 357). Af den af professor Nial foretagne undersøgelse fremgik bl. a., at det særlig med hensyn til repræsentationsret i aktieselskaber, aktieselskabers soliditet og aktieejeres stilling var ønskeligt og muligt at tilvejebringe ensartet lovgivning.

På det nordiske justitsministermøde i Stockholm i juni 1959 besluttede justitsministrene at lade en sagkyndig fra hvert land foretage en undersøgelse af mulighederne for mere ensartet nordisk lovgivning på de af professor Nial fremdragne punkter.

Da et lovgivningsarbejde herefter for så vidt allerede var under forberedelse, blev efter indstilling fra juridisk udvalg ved rådets 7. session i Stockholm i november 1959 den videre behandling af medlemsforslaget udsat til en senere session.

Efter det for komiteen oplyste er de ovenfor omtalte sagkyndige udpeget af de respektive regeringer, nemlig fra Danmark professor O. A. Borum, fra Finland professorn C. O. Olsson, fra Norge professor P. A. Augdahl og fra Sverige professorn Håkan Nial.

Komiteen har drøftet spørgsmålet med de nordiske justitsministre ved disses møde i Fredensborg den 17. juni 1960. Ministrene oplyste ved denne lejlighed, at de agter over for de sagkyndige at udtale det ønskelige i, at arbejdet fremskyndes.

For sit vedkommende vil komiteen understrege, at gennemførelse af mere

ensartede regler inden for de nordiske landes aktieselskabslovgivning synes at kunne få stor betydning for udbygningen af de økonomiske relationer mellem de nordiske lande indbyrdes og for udviklingen af samarbejdet inden for EFTA-konventionen. Komiteen vil derfor anse det for meget ønskeligt, om de undersøgelser, der nu foretages, måtte vise, at mere ensartet lovgivning også på det her nævnte område er praktisk gennemførlig.

Komiteen må finde det særdeles vigtigt, at de nævnte undersøgelser fremmes mest muligt. Efter at have modtaget ministrenes oplysninger regner komiteen med, at regeringerne har opmærksomheden henvendt herpå.

Med henblik på komiteens fortsatte arbejde med de juridiske problemer i forbindelse med EFTA-konventionen finder komiteen det hensigtsmæssigt, at sagen udsættes til næste session.

Fredensborg, den 17. juni 1960

Emil Ahlkvist

Holger Eriksen

Nils Hønsvald

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Knud Thestrup

Förman

Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning

Se Sak A 20/1959 och jur. utsk. 10/1959 (7:e sess., s. 1016, 1915; behandl. s. 188).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

I. Gällande rätt

Inkomst av personligt arbete skall enligt reglerna i Finland, Norge och Sverige beskattas i respektive land, om inkomsten förvärvats där, oavsett längden av den tid, vederbörande vistats i landet för inkomstens förvärvande. I Danmark följer beskattningen av inkomst av personligt arbete däremot de allmänna reglerna om skattskyldighet vid bosättning, vilket medför vissa avsteg från de för övriga länder gällande grundsatserna.

För den som inflyttar till Danmark för att bosätta sig där inträder skattskyldighet vid begynnelsen av första kvartalsskiftet efter inflyttningen, d. v. s. den 1 april, 1 juli, 1 oktober eller 1 januari. För den som icke är bosatt i landet men som vid begynnelsen av ett kvartalsskifte uppehåller sig i landet och som under de närmast föregående sex månaderna med eller utan avbrott uppehållit sig i landet minst tre månader sammanlagt inträder skattskyldighet i princip fr. o. m. kvartalsskiftet. För inkomst förvärvad före kvartalsskiftet erlägges sålunda icke skatt i Danmark. Skattskyldigheten är i båda fallen av samma art, d. v. s. densamma som åvilar det stora flertalet inkomstskattepliktiga. Vid beskattningen står icke andra grundavdrag till buds än barnavdrag. Skatteskalorna är olika för familjeförsörjare och för icke-försörjare.

En person, som under inkomståret varit bosatt i Finland, är skattskyldig för alla såväl i Finland som utomlands förvärvade inkomster, medan en person, som icke varit bosatt i Finland, är skattskyldig blott för i Finland förvärvad inkomst. Bosättning anses föreligga, om den skattskyldige eller

rans familj har stadigvarande bostad i landet eller där vistats över sex månader i följd. Särskilda grundavdrag finnes icke. Fastställda skatteskalor tillämpas emellertid även vid bestämmande av skatt för inkomst, som förvärvats under kortare tid än ett år, vilket ofta medför, att utlänningar, som vistats kort tid i landet, går fria från skatt, enär inkomsten icke uppgår till det minsta belopp, för vilket skatt utgår. De skattskyldiga hänföres med avseende å ålder, äktenskapsförhållanden och försörjningsplikt till tre skatteklasser, för vilka olika skatteskalor gäller.

Full skattskyldighet åvilar i Norge den som är bosatt i landet. Utlänning anses som bosatt, då han tagit uppehåll i landet och har för avsikt att stanna där icke blott tillfälligt, så ock då han uppehållit sig tillfälligt i landet minst sex månader. Den som uppehåller sig kortare tid i landet än nu sagts är såsom inledningsvis nämnts det oaktat skattskyldig för inkomst av personligt arbete i landet. Den som är obegränsat skattskyldig erhåller vid kommunalbeskattningen grundavdrag (klassefradrag), vilket för en försörjare bestämmes efter det antal personer, han verkligen försörjt. Sju olika tabeller finnes för bestämmande av »klassefradragets» storlek. Vid val av tabell skall vederbörande kommun så långt det är möjligt taga hänsyn till levnadsomkostnaderna i distriktet. Har den skattskyldige icke varit bosatt i Norge under hela inkomståret, reduceras »klassefradraget» proportionellt i förhållande till tiden för bosättningen. Person, som vistats tillfälligt i landet, erhåller icke något »klassefradrag» vid eventuell beskattning i landet. Samma skatteskalor gäller för gifta och ogifta skattskyldiga.

Obegränsad skattskyldighet gäller i Sverige för den som är bosatt i landet eller stadigvarande vistas där. Stadigvarande vistelse anses ofta vara för handen, då vederbörande vistats minst sex månader i landet. Den som vistas tillfälligt i landet är, som inledningsvis nämnts, skattskyldig för inkomst av personligt arbete förvärvat i landet. Skattefritt grundavdrag (ortsavdrag) medges i princip blott den som är obegränsat skattskyldig. I praxis medges dock även begränsat skattskyldig ortsavdrag i viss omfattning. Avdraget är av olika storlek för försörjare och icke-försörjare. Omfattar bosättningen eller den stadigvarande vistelsen ej fullt kalenderår, reduceras ortsavdraget med hänsyn härtill. Olika skatteskalor gäller för gifta och ogifta.

Genom dubbelbeskattningsavtal har sörjts för att inkomst av personligt arbete icke blir beskattad i mer än ett land. De fall, då kollision kan inträffa mellan två länders beskattningsregler, har lösts så, att beskattningsrätten tilldelats det land, där arbetet utförts.

För den som vistas tillfälligt i Norge och där har inkomst av personligt arbete gäller den särskilda regeln, att avdrag för kostnader för inkomstens förvärvande medges efter schablon med 8 procent av bruttoinkomsten, dock högst 1 500 kr. I Finland och Sverige föreligger däremot samma rätt till avdrag för kostnader för den, vilken vistas tillfälligt, som för den, vilken är bosatt eller vistas stadigvarande i landet. Beträffande det norska schablonavdraget anför norska Finans- og tolldepartementet i ett yttrande (19/6 1960):

Det skjematiske fradrag for utgifter er begrunnet i praktisk hensyn. Oft vil det ikke bli levert selvangivelse og prosentfradraget tar sikte på i alminnelighet å skulle dekke de utgifter som er knyttet til arbeidsinntekten. Begrunnelsen for at disse skattytere ikke tilstås skattefritt fradrag er at de som regel vil ha en bostedsmessig tilknytning til sitt hjemland og derfor blir inrømmet fullt skattefritt fradrag der.

Vid beskatning av inkomst av personlig arbeid foreligger i samtlige länder i princip rett till avdrag för kostnad för merutgifter för kost och logi under förutsättning, att merutgifterna betingats av arbetsförhållandena. Helt merutgifter uppkommit på grund av att familjebostad icke kunnat anskaffas på anställningsorten, medges avdrag enligt dansk och norsk rätt men icke enligt finländsk och svensk rätt. I fråga om kostnader för besök i hemlandet medges avdrag icke enligt dansk och finländsk rätt men väl enligt norsk och svensk. Beträffande kostnad för resa till anställningsorten och för flytning av bohag dit finnes möjlighet till avdrag enligt de norska beskattningsreglerna men icke enligt de danska, finländska eller svenska reglerna.

II. Sammanställning av de över förslaget avgivna yttrandena

På föranstaltande av rådets presidium har yttranden över medlemsförslaget avgivits av:

- i Danmark: Finansministeriet, skattedepartementet (22/12 1959)
Dansk Arbejdsgiverforening (14/1 1960)
De samvirkende Fagforbund (23/10 1960)
Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer (27/1 1960)
Akademikernes Samarbejdsudvalg (17/2 1960)
- i Finland: Finansministeriet (13/1 1960)
Suomen työnantajain keskusliitto (Arbetsgivarnas i Finland centralförbund) (25/1 1960)
Suomen ammattiyhdistysten keskusliitto — Finlands fackförningars centralförbund (30/12 1959)
Virkamiesliitto — Tjänstemannaförbundet (14/1 1960)
- i Norge: Finans- og tolldepartementet (19/1 1960)
- i Sverige: Arbetsmarknadsstyrelsen (27/11 1959)
Kammarrätten (16/12 1959)
Riksskattenämnden (29/1 1960)
Överståthållarämbetet (30/11 1959)
Länsstyrelsen i Värmlands län (13/1 1960)
Länsstyrelsen i Jämtlands län (11/1 1960)
Länsstyrelsen i Norrbottens län (12/1 1960)
Dubbelbeskattningsakkunniga (9/11 1960)
Lönebeskattningsutredningen (14/1 1960)
Svenska arbetsgivareföreningen (15/1 1960)
Landsorganisationen i Sverige (11/1 1960)
Tjänstemännens centralorganisation (12/1 1960)

I positiv riktning uttalar sig *De samvirkende Fagforbund* i Danmark, *Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer*, *Akademikernes Samarbejdsudvalg* i Danmark, *Arbetsgivarnas i Fi*

and centralförbund, *Finlands fackföreningars centralförbund*, Tjänstemannaförbundet i Finland, arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige, länsstyrelsen i Norrbottens län, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation i Sverige och Svenska arbetsgivareföreningen.

Akademikernes Samarbejdsudvalg uttalar:

Samarbejdsutvalget ser gerne, at der gennemføres sådanne regler om beskatningsforholdene, som kan fremme den praktiske betydning af det fælles nordiske arbejdsmarked, idet vi dog hervid går ud fra, at der ikke i denne forbindelse bliver spørgsmål om at tage landenes beskatningssystemer som ådanne op til behandling, men kun om at samordne visse nærmere omtalte detaljspørsmål. Efter samarbejdsudvalgets opfattelse vil det således være de nordiske akademikeres interesse, såfremt reglerne om »skattefri minimalindkomst» og »forsørgerfradrag» blev udformet nogenlunde ensartet i de nordiske lande, i hvilken forbindelse vi i øvrigt gør opmærksom på, at de ansatte efter vor opfattelse er udtryk for principper, som eventuelt vil kunne danne forbillede for de øvrige nordiske lande.

Samarbejdsudvalget er endvidere enig i, at der finder en samordning sted med hensyn til reglerne om fradrag for flytteudgifter samt merudgifter ved dobbelt husførelse og besøg hos familien i hjemlandet.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund framhåller:

Ifrågavarande förslag om samordning av vissa vid inkomstbeskattning okända avdrag kan jämte allmänna motiveringar omfattas. De gemensamma nordiska arbetsmarknaderna förutsätter, att åtgärder vidtages för örenhetligande av sådana skatterättsliga stadganden, vilka förhindrar ar-
etskraftsutbytet.

Vad angår i förslaget nämnda missförhållanden utgör kostnaderna för resa och flyttning uppenbart kostnader för inkomstens förvärvande och behållande, varför de andra nordiska länderna härvidlag borde omfatta den norska rätt godkända ståndpunkten.

För den som flyttar från hemlandet men låter sin familj kvarbo i detta uppkommer merutgifter. Det är dock ytterst svårt att utreda, varför familjen stannar i hemlandet. Orsaken kan vara söndring mellan makarna lika väl som ekonomiska skäl eller bostadsbrist. Kostnader, som föranletts av uppvaktningar, är också ofta av levnadskostnadsnatur. Utan att vi tar hänsyn till denna fråga förordar vi förenhetligande av lagsiftningen, dock sålunda, att hänsyn togs till de praktiska skäl, vi ovan relaterat.

Om alla nordiska länder omfattar ett system, enligt vilket för skattbar inkomst av sociala skäl stadgad minimigräns bestäms enligt minimigränsen i skatteskalen och sagda tillämpas såväl på begränsade som obegränsade skattskyldiga, kan en person, som byter anställning och uppehållsland, ernå en gynnsammare ställning än andra skattskyldiga. Hans inkomst kan i alla länder, i vilka han haft beskattningsbar inkomst, stanna under minimigränsen för den skattbara inkomsten. För att ifrågavarande fördel icke skulle kunna på detta sätt räknas tillgodo mera än en gång, borde i denna fråga omfattas den norska och svenska rättens ståndpunkt.

Beskattningen av gifta personer borde icke få påverkas därav, att de bor i ett annat land, såvitt detta icke beror på varaktig söndring mellan makarna. Det vore således motiverat, att bestämmelserna angående denna sak förenhetligas i likhet med den danska och finska rätten. På grund av det ovan anförda meddelar *Arbetsgivarnas i Finland centralförbund*, att förbundet tillstyrker den i förslaget framställda rekommendationen.

Tjänstemannaförbundet anför:

Genom det inom Nordiska rådet i saken väckta initiativet strävar man att avlägsna ett av de i praktiken föreliggande många hinder, vilka försvår genomförandet av den samnordiska arbetsmarknaden. Det är naturligt, att en erforderlig förflyttning av arbetskraften icke kan ske, om fördelaktiga löne- och arbetsförhållanden i praktiken förlora sin betydelse genom inverkan av skattefaktorer, och klart, att ifall en förflyttning det oaktat på konstlad väg åstadkommes, arrangemanget vilar på en osund ekonomisk grundval. Med anledning härav är det synnerligen befogat, att uppmärksamhet fås vid frågan och önskvärt, att i saken, då de olika ländernas regeringar i sinom tid komma att behandla densamma, oaktat de uppenbart stora praktiska svårigheterna positiva resultat skulle kunna uppnås.

Arbetsmarknadsstyrelsen förklarar sig dela förslagsställarnas uppfattning, att det framstår som ett naturligt led i strävandena för en gemensam nordisk arbetsmarknad att söka undanröja eventuella risker för ogynnsamma beskattningsekvivalens, när arbetstagare väljer arbetsplats i annat nordiskt land. Styrelsen framhåller vidare:

Vad Sverige angår är migrationen till övervägande del ett nordiskt problem. Av dem som hittills under 1950-talet invandrat till vårt land har närmare två tredjedelar eller i medeltal ca 17 000 per år varit medborgare i Danmark, Finland och Norge. Samtidigt har ungefär hälften av utvandrarna eller årligen ca 7 000 begivit sig till grannländerna; nästan samtliga ha varit personer, som återvänt till hemlandet. De nordiska arbetskraftsrelserna är alltså mycket omfattande. För närvarande arbetar 19 000 danska, 40 000 finska och 9 000 norska medborgare i Sverige, vilket utgör 65 % av samtliga utlänningar på den svenska arbetsmarknaden.

Mot bakgrunden av vad som anförts får styrelsen ansluta sig till förslaget, att regeringarna i de nordiska länderna rekommenderas att undersöka möjligheterna att vidtaga sådana ändringar i gällande regler för beskattning av inkomst, att icke ogynnsamma följder inträder i beskattningshänseend vid utbyte av arbetskraft mellan de nordiska länderna.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tager upp vissa praktiska frågor:

En samordning med de av förslagsställarna åsyftade verkningarna kan det särskilda fallet åstadkommas antingen genom skärpning av beskattningsreglerna i något eller några av länderna eller motsatt förfarande, innebärande för de skattskyldiga gynnsammare avdragsregler än de förut gällande. Av naturliga skäl böra eventuella ändringar i dessa regler icke ske i form av en särlagstiftning, gällande endast andra medborgare i de nordiska länderna än det egna landets, utan böra givas generell giltighet. För Sveriges del torde storleken av de direkta skatterna för närvarande försvåra sådan ändring av reglerna om avdrag vid taxering, som skulle medföra även relativt begränsat skattebortfall för stat och kommun. Länsstyrelsen är emellertid ense med förslagsställarna om att en samordning i möjligaste mån av beskattningsreglerna i de nordiska länderna är önskvärd. Enligt länsstyrelsens mening bör underlag för erforderlig ändring av skattelagstiftningen i de olika länderna lämpligen kunna åstadkommas av en kommission, i vilken ingå skatteexperter, utsedda av de nordiska ländernas regeringar.

Landsorganisationen i Sverige understryker, att förslagsställarna uttryckligen anger, att det inte är fråga om att i detta sammanhang ta upp till behandling ländernas beskattningssystem som sådana och anför:

Man kan nämligen inte utesluta möjligheten att längre fram en »harmonisering» av skattepolitiken i större eller mindre utsträckning kan komma i fråga på en bredare europeisk nivå och att det i så fall kunde uppstå en kollision med motsvarande harmoniseringsåtgärder inom Norden. Ur denna synpunkt syns däremot en nordisk samordning av skattereglerna i ovan berörda avseenden inte behöva inge betänkligheter. LO, som helt instämmer i förslagsställarnas syfte att öka rörligheten på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, vill för sin del tillstyrka, att den av dem begärda utredningen kommer till stånd.

Tjänstemännens centralorganisation ser också frågan ur det vidare perspektivet och uttalar:

På den skiljaktiga skattebehandlingen inverkar därvid inte främst de i medlemsförslaget nämnda reglerna, utan i första hand beskattningens olika röjd i skilda länder och den varierande inriktningen på direkt respektive indirekt beskattning samt subventioner och dithörande budgetpolitik. De regler, som aktualiseras i medlemsförslaget, bör ses i sammanhang med respektive lands skattelagstiftning i stort.

TCO anser, att det inte finns anledning att i detta sammanhang eftersträva en sådan samordning av skattesystemen, som innebär en allmän nordisk standardisering av skattetrycket. Det bör vidare observeras, att en samordning av vissa specialregler, såsom de i medlemsförslaget nämnda, inte under alla omständigheter innebär ett incitament till en ökad rörlighet för den nordiska arbetskraften — inom och mellan länderna. Sådan effekt erhålles dock, om samordningen sker övervägande genom lindringar i de länder, som nu är restriktiva vad gäller flyttningskostnadsavdrag o. d.

TCO förordar, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att ändra vissa skatteregler. Ändringarna skall avse sådana detaljregler, som exemplifierats i det aktuella medlemsförslaget och som inte innebär någon ingripande omläggning av skattesystemet. Utredningsarbetet bör dock även avse skatteregler, där det för närvarande råder överensstämmelse mellan de fyra nordiska länderna men som har sådan karaktär, att rörligheten för arbetskraften påverkas av dem.

Målsättningen för utredningsarbetet bör såunda vara att klarlägga möjligheterna att allmänt öka rörligheten på arbetsmarknaden i Norden. Det bör poängteras, att rörligheten mellan de olika länderna i Norden blir av allt större betydelse. I nuvarande läge torde dock ändringar av det slag, som berörts i medlemsförslaget och som regeringarna enligt TCO:s mening bör överväga, få sin största betydelse i fråga om rörligheten inom de nordiska länderna, något som det framlagda medlemsförslaget icke tillräckligt synes beakta.

Svenska arbetsgivareföreningen anför liknande synpunkter:

Frågan om harmonisering av skattesystemet i Västeuropa har under senare år tilldragit sig ett ökat intresse. Diskussionen har emellertid hittills varit trevande, och det kan ej förväntas, att strävandena till ökad likformighet beträffande beskattningen mellan de västeuropeiska länderna komma att lämna påtagliga resultat i en nära framtid. Med hänsyn härtill och ej minst med hänsyn till det värde, som den gemensamma nordiska arbetsmarknaden representerar, är det angeläget, att de nordiska länderna i vad inkomstbeskattningen av löntagare beträffar söka sig fram till likartade regler där så kan ske.

Föreningen tillstyrker, att en undersökning sker av möjligheterna att vid taga sådana ändringar i gällande regler för beskattning av inkomst av tjänst att icke ogynnsamma följder inträda i beskattningshänseende vid utbyte av arbetskraft mellan de nordiska länderna. Till undvikande av missförstånd förtjänar dock att framhållas, att flyttning mellan länderna från skatte synpunkt icke bör vara förmånligare än flyttning inom ett och samma land

Finansministeriet i Finland ifrågasätter, om icke ett samnordiskt lagstiftningsarbete erfordras:

Skilljaktigheterna i de i det ifrågavarande medlemsförslaget berörda stadgandena om avdragsrätten och vissa andra omständigheter inom skattelagstiftningen i de nordiska länderna bero i de flesta fall på i andra och till sin karaktär principiella frågor i respektive länder omfattade ståndpunkter. Med anledning härav borde man vid strävandena att förenhetliga stadgandena om avdragsrätten och vissa andra omständigheter först kunna överenskomma om gemensamma principer, som kunde tagas till utgångspunkt vilket torde förutsätta ett liknande samnordiskt lagstiftningsarbete, som redan ägt rum inom vissa rättsområden.

Finansministeriet, skattedepartementet i Danmark pekar på olika svårigheter, som möter vid ett genomförande av medlemsförslaget:

I denne anledning skal man indledningsvis pege på, at spørgsmålet om den betydning, beskatningsreglerne har for udvekslingen af arbejdskraft, ikke gælder indkomstbeskatningen alene — herunder dennes højde og de for denne gældende fradragsregler —, men gælder skatte- og afgiftslovgivningen som helhed, herunder også den indirekte beskatning. Man skal i denne forbindelse bemærke, at størrelsen af minimumsbeløbet for skattepligtig indkomst — som forslaget tillægger væsentlig betydning — formentlig må antages bl. a. at afhænge af den samlede beskatning i det enkelte land, herunder også forbrugsbeskatningen. At nå til ensartede regler i de nordiske lande med hensyn til minimumsgrænsen for skattepligtig indkomst synes derfor at frembyde store vanskeligheder, ligesom ændringer af grænsen — der naturligvis må gælde alle skatteydere i det enkelte land — vil kunne få meget vidtrækkende provenumæssige virkninger.

Angående indkomstbeskatningen i de nordiske lande skal man for Danmarks vedkommende i øvrigt fremhæve, at de danske regler vedrørende denne beskatning på væsentlige punkter afviger fra reglerne i de andre lande. Navnlig skal det anføres, at man i Danmark ikke som i de andre nordiske lande lægger skatteåret, men et tidligere indkomstår til grund for beskatningen, og at man ikke her kender beskatning ved kilden af indkomster ved personligt arbejde. Derfor bevirker de danske regler om skattepligts indtræden, at personer, der tager arbejde i Danmark, kan opholde sig her i et tidsrum, der kan vare op til 6 måneder, forinden beskatning af arbejdsindtægter indtræder.

Hvad de mere specielle regler angår, som er berørt i forslaget, finder man, at en indgående undersøgelse og udredning af de i hvert af landene herom gældende regler må anses for påkrævet. Skal man på disse områder søge opnået en standardisering, vil der formentlig vise sig en tendens til i hvert enkelt tilfælde at lægge den lempeligste af de i de nordiske lande gældende forskellige regler til grund. Da disse fradragsregler må være gældende for alle skatteydere i det enkelte land, kan en sådan standardisering få betydelige provenumæssige følger.

Också *kammarrätten* i Sverige berör vissa problem, som skulle möta. Kammarrätten anför sålunda bl. a.:

Sammanhanget mellan den oinskränkta skattskyldigheten och rätten till ortsavdrag, vilka bådadera anknyta till bosättningen respektive stadigvarande vistelse, torde det icke böra vara fråga om att rubba. Önskemålet att med hänsyn till intresset av en gemensam nordisk arbetsmarknad åstadkomma skattefrihet för viss årlig minimiinkomst måste givetvis kunna tillgodoses på annat sätt än genom ändring av bestämmelserna om ortsavdrag. Sådana speciella regler torde emellertid kunna komma i fråga först efter en allsidig utredning.

Kammarrätten är icke beredd att åtminstone för närvarande tillstyrka, att ett författningsstadgande införes av innebörd att, där hemlandets lagstiftning skulle vara för vederbörande fördelaktigare, densamma skall vinna tillämpning.

Medlemsförslaget avstyrkes av Dansk Arbejdsgiverforening, riksskattenämnden och överståthållarämbetet i Sverige, länsstyrelserna i Värmlands och Jämtlands län samt dubbelbeskattningsakkunniga och lönebeskattningsutredningen i Sverige.

Dansk Arbejdsgiverforening anför:

Det har ved gennemførelsen af foranstaltninger til fremme af bevægeligheden for arbejdskraft mellem de nordiske lande og dannelse af et fælles nordisk arbejdsmarked stedse været et grundsynspunkt, at der i socialpolitisk henseende skulle tilstræbes ensartet behandling af nordiske statsborgere inden for Norden, således at eksempelvis en dansk arbejder, der tager ophold i Sverige, behandlede efter samme regler som svenske arbejdere, og omvendt. Derimod har man i princippet ikke anset det for hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at stille imod, at de socialpolitiske regler skulle gøres ensartede i de nordiske lande, og det tilføjes i denne forbindelse, at Dansk Arbejdsgiverforening i det sidste par års diskussion om problemet social harmonisering i forbindelse med de europæiske markedsplaner har fremholdt, at en sådan harmonisering ikke er nogen nødvendig forudsætning for friere udveksling af arbejdskraft og dannelse af et fælles arbejdsmarked, idet disse formål meget vel kan tilgodeses gennem ensartet behandling i hvert medlemsland af alle medlemslandes borgere og ikke nødvendigvis ophævelse af forskellen i medlemsstaternes nationale regler.

Dansk Arbejdsgiverforening må principielt være af den opfattelse, at det samme synspunkt må lægges til grund i spørgsmålet om de forskelle i beskatningsreglerne, som består mellem de nordiske lande, og som kan påregnes at have indflydelse på arbejdskraftens bevægelighed. Når bortses fra ønskeligheden af, at dobbeltbeskatning undgås — og særlige konventioner herom er søgt etableret — er det vor opfattelse, at det for opnåelse af den friest mulige udveksling af arbejdskraft er fuldt tilstrækkeligt, at man stiller imod ensartet behandling inden for Norden af statsborgere i de nordiske lande, men ikke i princippet tilstræber ensartede beskatningsregler i de forskellige nordiske lande.

I øvrigt skal Dansk Arbejdsgiverforening efter samråd med Erhvervenes Skattesekretariat henlede opmærksomheden på, at tilvejebringelse af ensartethed i de i det fremsendte medlemsforslag nævnte fradragsregler ikke behøver at bringe borgere i de nordiske lande nærmere henimod en skattemæssig ligestilling. Der består nemlig i selve skatteskalerne — statslige så-

vel som kommunale — ret betydelige forskelle mellem de nordiske lande hvorfor man ved en harmonisering af de i forslaget omtalte specielle fradragregler meget vel kan opnå yderligere at uddybe forskellene i den reelle beskatning. Under hensyn hertil og med understregning af, at hverken er socialpolitisk eller skattemæssig harmonisering anses fornøden for at fremme arbejdskraftens bevægelighed mellem de nordiske lande, kan Dansk Arbejdsgiverforening ikke anbefale, at de nordiske landes regeringer tager det med Nordisk Råds skrivelse af 14. oktober f. å. fremsendte medlemsforslag til følge.

Riksskattenämnden erinrar om att nämnden i yttrande den 11 november 1959 över ett inom Nordiska rådet väckt förslag om samordnad utredning om akademikers m. fl. skatteförhållanden¹ framhållit, att frågan om utformningen av inkomstskatteskalorna i respektive land är avhängig av så många nationellt betingade faktorer, att avvägningen av skatteprogressionen (inklusive frågan om uttagningsprocenten) icke lämpar sig för samordnad nordisk lagstiftning. Nämnden fortsätter:

Enligt nämndens mening gäller detsamma i fråga om minimiinkomstreglerna, d. v. s. ortsavdragsreglerna. Dessa båda frågor torde vara de ur praktiska synpunkter viktigaste, och beträffande dem båda gäller sålunda, att de icke utgöra tjänliga objekt för ifrågasatt samordning. Vad angår frågan om avdrag för kostnader för resor av olika slag må erinras om att i Sverige under hösten 1959 tillsatts en utredning med uppdrag att verkställa en samlad översyn av kommunalskattelagens regler om beräkning av intäkt. Riksskattenämnden finner det naturligt, att utredningen även studerar, huru motsvarande problem — eller i vart fall vissa av dem — lösts i de andra nordiska länderna.

Enligt riksskattenämndens mening äro olikheter beträffande löneläge, levnadskostnader och utbildningsmöjligheter i de nordiska länderna av väsentligt större betydelse för arbetskraftens rörlighet än beskattningsreglernas detaljmässiga utformning. I angivna hänseenden torde icke obetydliga skiljaktigheter föreligga länderna emellan. Riksskattenämnden anser sig därför böra ifrågasätta värdet av att nu föranstalta om den av förslagsställarna ifrågasatta utredningen.

Överståthållarämbetet uttalar:

Överståthållarämbetet har visserligen förståelse för det av Nordiska rådet uttalade önskemålet att undanröja ogynnsamma följder i beskattningshänseende vid utbyte av arbetskraft mellan de nordiska länderna. Emellertid skulle en ändring av de svenska beskattningsreglerna i enlighet med vad som rekommenderats i medlemsförslaget innebära ett frångående av viktiga beskattningsprinciper, vilka sedan gammalt gällt här i riket; ett realiserande av förslagen skulle därför få vittutseende konsekvenser. Överståthållarämbetet är icke berett att för närvarande taga ställning till de aktualiserade spörsmålen utan föreslår, att de få vila i avbidan på att de förut nämnda utredningarna bli slutförda.

Länsstyrelsen i Värmlands län framhåller:

De berörda spörsmålen avse bland annat frågor om avdrag för kostnad för resa till anställningsorten och för flyttning av bohag dit samt för fördyrade levnadskostnader och resor till hemmet vid anställning i annat land, då familjen kvarbor i hemlandet. Ehuru detaljproblem inom beskattningsom-

¹ 7:e sess., s. 1037.

rådet i stort hava emellertid dessa frågor enligt länsstyrelsens mening stor principiell betydelse. De beröra vidare ej endast här arbetande utläningar, utan äro i lika mån aktuella och viktiga för alla inom riket bosatta skattskyldiga, som byta anställningsort. Att vid sådant förhållande skapa särregler för medborgare från andra nordiska länder är såvitt länsstyrelsen kan finna icke lämpligt. En generell ändring av de svenska beskattningsreglerna i berörda hänseenden synes å andra sidan bliva komplicerad, eftersom den komme att avse vissa principiella tankegångar inom beskattningen och därför finge göras tillämplig ej endast i fråga om inkomst av tjänst eller annan anställning utan jämväl beträffande inkomster av övriga förvärvskällor. Länsstyrelsen finner sig därför ej kunna tillstyrka förslaget i angivna hänseenden.

Den berörda frågan om det skattefria avdraget, Ortsavdraget, är av annan karaktär än de föregående, i det en särregel i detta avseende för att ernå enhetliga bestämmelser de nordiska länderna mellan ej skulle gälla förhållanden, aktuella för de inom riket bosatta skattskyldiga. Länsstyrelsen ifrågasätter emellertid, huruvida sådana enhetliga bestämmelser skulle få någon praktisk betydelse. Det för den enskilde märkbara och avgörande är skattens storlek. Denna är väsentligast beroende av skatteuttagsprocent och skatteskalornas konstruktion. Olikheterna härutinnan torde länderna emellan vara så stora, att ett likartat konstruerat skattefritt avdrag endast i ringa grad torde komma att påverka skattens storlek.

Vad angår spørsmålet om Ortsavdrag och tillämplig skatteskala för här arbetande gift utläning, som försörjer sin i hemlandet kvarboende familj vill länsstyrelsen erinra om att frågan berörts av 1957 års sambeskattningsrevision i dess år 1959 framlagda förslag om familjebeskattningen. Sådan frågan om samtaxering och särtaxering lösts enligt detta förslag innebärdensamma, att utläning under angivna förhållanden taxeras som gift och får sin skatt beräknad efter den för gifta skattskyldiga gällande skatteskalan.

Länsstyrelsen i Jämtlands län redogör främst för de resultat några svenska utredningar uppnått.

Dubbelbeskattnings-sakkunniga erinrar om att bestämmelserna om Ortsavdrag och om tillämpligheten av skilda skatteskalor berör fundamentala delar av beskattningssystemet i respektive länder och fortsätter:

För Sveriges vidkommande gäller detta i synnerlig grad. Varje ändring i dessa regler är förenad med mycket stora statsfinansiella konsekvenser. Då förslaget utgår från en jämförelse mellan beskattningen i de olika nordiska länderna, må f. ö. påpekas, att skattesatsernas höjd och skatteskalans utformning torde vara av ännu större betydelse för en jämförelse av skattebördan än frånvaron eller förefintligheten av ett eventuellt skattefritt personligt avdrag.

Då fråga är om utformningen av beskattningen av arbetsanställda i Sverige, som tillfälligt vistas härstädes, måste helt naturligt beaktas skilda synpunkter av såväl teknisk som annan art. Betydande svårigheter föreligger, då det gäller att infoga ifrågavarande kategori skattskyldiga i beskattningssystemet. En särbehandling av i nordiskt land bosatt person torde ej kunna ifrågakomma bl. a. med hänsyn till internationellt tillämpliga non-diskrimineringsregler. Att särskilt undersöka möjligheterna att vidtaga ändringar i det i förslaget angivna syftet torde knappast kunna bli fruktbärande.

Under hänvisning till ovanstående får dubbelbeskattnings-sakkunniga avstyrka bifall till det framlagda förslaget.

Lönebeskattningsutredningen anför:

Lönebeskattningsutredningen skall enligt sina direktiv verkställa en översyn av bestämmelserna om inkomst av tjänst. De i förslaget berörda reglerna rörande resekostnader, flyttningskostnader och fördyrade levnadskostnader omfattas således av det utredningsuppdrag, som givits lönebeskattningsutredningen. Av förslagsställarna i övrigt uppmärksammade frågor komma inte att prövas under utredningsarbetet. Lönebeskattningsutredningen har därför begränsat sitt yttrande till att gälla avdragsreglerna under inkomst av tjänst.

Förslaget syftar som nämnts till att förhindra, att rådande olikheter i de nordiska ländernas skattelagar försvåra skapandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Utredningen vill inledningsvis ifrågasätta, om dessa olikheter ha någon större negativ inverkan på utbytet av arbetskraft. Avgörande för en arbetstagare, som avser att byta anställning, torde i första hand vara sådana omständigheter, som lönevillkor, arbets- och bostadsförhållanden m. m. Om skattefrågan har någon betydelse, torde det i så fall gälla det totala skattestrycket och närmast skattesatsens storlek. Dessutom torde den hämmande inverkan, som en oförmånlig beskattning i ett land kan tänkas ha på nordiskt arbetskraftsutbyte, motsvaras av den stimulerande faktor, som ett annat lands förmånligare skatteregler kunna utgöra.

I förslaget konstateras, att berörda kostnader vid inkomst av personligt arbete äro avdragsgilla i vissa nordiska länder och i andra icke. Det framhålls därför som angeläget att undanröja ofördelaktiga beskattningskonsekvenser, då en medborgare i ett nordiskt land tager arbete i ett annat. Innebörden av dessa önskemål synes bli den, att en medborgare i ett nordiskt land, som tager arbete i ett annat, alltid skall erhålla avdrag för resekostnader, flyttningskostnader och fördyrade levnadskostnader. Detta synes kunna tillgodoses antingen genom att undantagsbestämmelser skapas för inflyttade arbetstagare eller att ifrågavarande bestämmelser göras likformiga i samtliga nordiska länder.

Inför man en särlagstiftning för nämnda kategori arbetstagare torde dessa i vissa fall erhålla en förmånligare skatterättslig behandling än arbetsgivarlandets egna skattskyldiga, nämligen om arbetsgivarlandets skattelagstiftning icke medger avdrag för berörda kostnader. Problemet kan belysas genom följande exempel. Enligt norsk rätt medges avdrag för flyttningskostnader vid tillträde av ny anställning, vilka kostnader normalt icke äro avdragsgilla enligt svensk rätt. En norrman, som tager anställning i Stockholm skulle då medges avdrag för sina flyttningskostnader, medan däremot en svensk, som flyttar från Malmö till Stockholm i samma angelägenhet, icke erhåller avdrag för flyttningskostnader. Ett sådant resultat finner utredningen icke godtagbart.

En likformig lagstiftning i de nordiska länderna kräver ett gemensamt nordiskt lagstiftningsarbete. Om ett så omfattande utredningsarbete skall sättas i gång, torde detta böra ske i ett större sammanhang; utredningen kan inte finna, att de i förslaget anförda olägenheterna äro av den angelägenhetsgrad, att de för närvarande påfordra en omläggning av de olika ländernas skatteregler. Med de väsentliga olikheter, som de nordiska ländernas skattesystem uppvisa, torde man överhuvudtaget icke kunna nå det önskade resultatet, om utredningsarbetet begränsas till nu ifrågasatta detaljreformer.

Målsättningen för lönebeskattningsutredningens arbete är, att de bestämmelser, som reglera löntagares beskattning, göras enkla och lättillämpliga samt att kravet på likformighet i beskattningen upprätthålles. Det är möj-

ligt, att utredningsarbetet ger tillfälle att tillgodose något eller några av de önskemål, som framförts i det remitterade förslaget. Utredningen avser att taga del av de bestämmelser, som gälla beskattningen av tjänsteinkomster i övriga nordiska länder. På nuvarande stadium kan utredningen emellertid icke utlova åtgärder, som begränsa i förslaget uppgivna olägenheter.

Sammanfattningsvis får utredningen uttala den uppfattningen, att de i förslaget framförda önskemålen icke lämpligen kunna lösas genom begränsade reformer av ländernas interna skattelagstiftning. Ett ur alla synpunkter tillfredsställande resultat torde endast kunna nås genom att reglerna för beskattning av personligt arbete erhålla ett likformigt innehåll i samtliga nordiska länder.

Under hänvisning till ovanstående får beskattningsutredningen avstyrka bifall till det framlagda förslaget.

III. Kommittén

De i medlemsförslaget behandlade skattemässiga olägenheter för den arbetskraft, som med begagnande av den fria nordiska arbetsmarknaden tillfälligtvis flyttar från ett nordiskt land till ett annat, bottnar till stor del i det förhållandet, att ländernas beskattningssystem i grund avviker från varandra. Bland de olikheter, som i förevarande sammanhang inverkar, märkes den skillnaden, att i Finland, Norge och Sverige ett källskattesystem tillämpas, medan i Danmark skatteuppbörden sker på grundval av föregående års intäkter. Vidare är skatteskalorna konstruerade på olika sätt. I Norge och Sverige börjar skattskyldigheten vid förhållandevis låg intäkt, varvid dock fysiska personer äger tillgodonjuta ett relativt stort allmänt skattefritt avdrag, som i princip avses skola täcka minimilevnadskostnaden för den skattskyldige. I Danmark och Finland är detta avdrag i stället inräknat i skatteskalorna, som börjar först vid en tämligen hög inkomstgräns. I Danmark äger vidare den skattskyldige att vid beskattningen fråndraga under inkomståret erlagda skatter. Denna ordning leder till att progressionen i skatteskalorna gjorts kraftigare än i övriga länder, då den s. k. »skattefradragsretten» medför, att den beskattningsbara inkomsten reduceras avsevärt.

Skattesystemen företer sålunda vissa fundamentala olikheter. Det kan icke komma i fråga att härvidlag påyrka reformer utifrån den begränsade frågeställning, som det gäller i det föreliggande medlemsförslaget: att minska vissa skatteorättvisor för den arbetskraft, som mera tillfälligt flyttar mellan de nordiska länderna. Något sådant har icke heller ifrågasatts i medlemsförslaget.

I medlemsförslaget riktas uppmärksamheten i första hand på reglerna om avdrag för omkostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande vid beskattning av inkomst av personligt arbete. Där diskuteras betydelsen av att dessa regler företer olikheter de nordiska länderna emellan i så måtto, att en kostnad, som är avdragsgill i ett land, icke är det i ett annat. Dessa olikheter befaras verka hämmande på arbetskraftens rörlighet inom Norden.

Enligt kommitténs uppfattning bör konsekvenserna av olikheter mellan nämnda beskattningsregler rörande avdrag icke överdrivas. Andra faktorer såsom de totala levnadskostnaderna, den samlade beskattningens höjd, löne- och bostadsförhållanden m. m. torde fastmera vara avgörande. I vilken omfattning skiljaktigheterna beträffande avdragsreglerna i allmänhet uppfattas såsom orättvisa eller materiellt otillfredsställande, är svårt att säga. Det missnöje, som i särskilda fall försports beträffande olikheternas beskattningskonsekvenser, torde ofta böttna i bristande förhandskänedom om gällande regler. De avdragsregler, om vilka är fråga i förevarande sammanhang, gäller på det hela taget för alla löntagare i respektive land. Man kan under sådana omständigheter knappast tänka sig, att dessa bestämmelser i de olika länderna skulle underkastas en revision endast med tanke på de tillfälliga arbetstagarnas behov. Uppenbart är visserligen, att det nordiska arbetskraftsutbytet skulle underlättas av enhetliga regler på detta fält, men någon allmän reform kan kommittén icke förorda i nu förevarande sammanhang.

Till undvikande av obehagliga överraskningar för den enskilde i särskilda fall synes dock önskvärt, att en viss upplysningsverksamhet från de arbetsförmedlande myndigheternas sida i fråga om reglerna för beskattning av inkomst av personligt arbete i de nordiska länderna kommer till stånd. Ett sådant arbete skulle säkerligen i sin mån bidra till att arbetskraftsutbytet förlöper än smidigare och friktionsfriare. Kommittén vill erinra om den broschyr med upplysningar om de sociala förmånerna i de olika nordiska länderna, som redan finnes. Denna kunde utvidgas att innehålla uppgifter även om de viktigaste beskattningsreglerna.

Mot bakgrund av vad nu anförts har kommittén kommit till den uppfattningen, att den väckta frågan lämpligen bör begränsas till att gälla sådana skatterättsliga spørsmål, som har särskilt avseende på arbetstagare, som tillfälligt vistas i landet. Då Danmark över huvud saknar speciella regler för denna grupp, torde detta land få ställas åsido.

Inom den nyss angivna trängre ramen torde vissa mera begränsade reformer vara möjliga att genomföra i syfte att minska de i medlemsförslaget påtalade svårigheterna för de skattskyldiga. Därvid är att beakta, att åtskilliga av de nordiska ländernas regler om beskattning av dem, som vistas tillfälligt i landet, tillkommit under en tid, då utbytet av arbetskraft länderna emellan var av tämligen obetydlig omfattning. Reglerna uppfyller knappast de krav, som nuvarande arbetskraftsutbyte ställer på dem i fråga om enkelhet och smidighet. Såväl för myndigheterna som för de enskilda möter betydande svårigheter vid tillämpningen.

Kommittén har vid sin genomgång kommit fram till den uppfattningen, att jämkningar i den nationella skattelagstiftningen i Finland, Norge och Sverige bör kunna åstadkommas i vissa avseenden. Ett allmänt kostnadsavdrag kan diskuteras, likaså en samordning beträffande ortsavdrag/»klasserfradrag». Härjämte bör användningen av skatteskalorna för försörjare och ensamstående observeras.

Åtskilliga svårigheter uppkommer för de nu nämnda ländernas vidkommande på grund av att beskattningsreglerna i de tre länder, varom nu är fråga, för sin tillämpning förutsätter, att den skattskyldige avgiver självdeklaration (selvangivelse) beträffande sina inkomster och däri framställer yrkanden om avdrag för sina kostnader. I själva verket har arbetstagaren ofta vid tidpunkten för deklarationens avgivande redan lämnat landet. I praktiken kommer därför någon deklaration i flertalet fall icke att avgivas av dessa tillfälliga arbetstagare. Dessa kommer härigenom att sakna möjlighet att bevaka sina intressen vid taxeringen (ligningen). Utan ledning av uppgifter och yrkanden från den skattskyldige måste taxeringen göras skönsmässig. Den norska om sjömansbeskattningen påminnande ordningen, enligt vilken omkostnadsavdraget bestämmes efter schablon och som för sin tillämpning icke kräver, att den skattskyldige avgiver »selvangivelse», framstår mot bakgrund av det sagda såsom rationell och tidsenlig. Den torde utan svårighet låta sig inordna i de finska och svenska beskattningssystemen. Kommittén vill därför förordna en rekommendation av innehåll, att regeringarna i Finland och Sverige var för sig undersöker, i vad mån en motsvarande ordning är möjlig att där genomföra beträffande arbetstagare från annat nordiskt land, som tillfälligt haft arbetsinkomst i respektive land.

Ett annat spørsmål, som är att beakta i fråga om beskattningen av dem, som vistas tillfälligt i ett land, gäller »klassefradraget» resp. ortsavdraget. I princip erhåller denna kategori av arbetstagare icke sådant avdrag. I vissa lägen uppkommer härigenom resultat, som framstår som materiellt otillfredsställande. Så är fallet, då arbetstagaren i hemlandet har så låg inkomst, att han endast delvis kan utnyttja det »klassefradrag» eller ortsavdrag, som där står till buds. Det ter sig rimligt, att han under sådana omständigheter får tillgodoräkna resterande avdrag i fråga om inkomsten i grannlandet. Det kan emellertid ifrågasättas, om det icke av tekniska skäl vore lämpligare att i avdragshänseende likställa den som tillfälligt vistas i landet med den som stadigvarande uppehåller sig där och sålunda öppna rätt till ett avdrag, vars storlek direkt bestämmes av vistelsetidens längd. I svensk praxis torde man redan i stor utsträckning förfara på detta sätt. I vart fall framstår det som önskvärt, att Norge och Sverige — eventuellt genom stadganden i dubbelbeskattningsavtal — söker åvägabringa en samordning mellan de skattefria grundavdragen. En rekommendation härom synes kommittén böra beslutas.

I medlemsförslaget beröres även den för Sverige speciella ordningen, att en person, som tagit arbete i detta land men som lämnat familjen i sitt hemland och icke kan anses ha levt tillsammans med sin make, beskattas som ensamstående, även om han försörjt sin familj. Skildrade förhållande bryter på ett så uppseendeväckande sätt mot vad eljest gäller i de nordiska länderna, att en ändring framstår såsom önskvärd. En rekommendation härom till den svenska regeringen torde därför vara påkallad.

Vad slutligen angår frågan om rätt vid beskattningen i Norge till avdrag

för livförsäkringspremier till andra bolag än dem, som fått tillåtelse att driva försäkringsverksamhet i detta land, har kommittén inhämtat, att den norska lagstiftningen numera ändrats så, att även försäkringspremier till bolag i övriga nordiska länder blir avdragsgilla. Frågan torde därför icke böra föranleda vidare uttalande från kommitténs sida.

Under återopande av det anförda föreslår niomannakommittén, att rådet antager en rekommendation

1. till samtliga regeringar om förbättrad upplysning bland arbetssökande från annat nordiskt land om skatteförhållandena i respektive länder;

2. till regeringarna i Finland och Sverige att överväga införande av ett schablonmässigt omkostnadsavdrag vid inkomstbeskattning av dem som under tillfällig vistelse i respektive land där haft arbetsinkomst;

3. till regeringarna i Norge och Sverige att undersöka möjligheterna att samordna »klassefradragen» och ortsavdragen för dem som är bosatta i ena landet men har tillfällig inkomst i det andra landet; samt

4. till regeringen i Sverige att ändra reglerna om beskattning av familjeförsörjare, vars familjer icke uppehåller sig i Sverige.

Åbo den 6 maj 1960

Emil Ahlqvist *Holger Eriksen* *Nils Hønsvald* *Harras Kyttä*

Erkki Leikola *Jon Leirfall* *Olov Rylander* *Knud Thestrup*

Förman

U p p s k j u t e t m e d l e m s f ö r s l a g o m h ö g r e n o r d i s k h u s h å l l s u t b i l d n i n g

Se Sak A 16/1959 och kult. utsk. 8/1959 (7:e sess., s. 933, 1937; behandl. s. 191).

Sveriges ecklesiastikdepartement har i skrivelse den 22 juni 1960 — med anledning av Nordiska rådets presidiums hemställan, att för regeringarna tillgängligt material belysande spørsmålet om högre hushållsutbildning måtte ställas till rådets förfogande — meddelat, att Nordiska kommittén för utredning av hushållsutbildningen »torde komma att överlämna sitt betänkande omkring den 1 juli 1960».

Uppskjutet medlemsförslag

om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan

Se Sak A 14/1958 och jur. utsk. 20/1958 (6. sesj., s. 476, 1693; behandl. s. 214) samt Sak A 5/1959 och jur. utsk. 13/1959 (7:e sess., s. 602, 1922; behandl. s. 202).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Då det i juridiska niomannakommitténs utlåtande till föregående session omförmälda utredningsarbetet (7:e sess., s. 603) icke hunnit slutföras, föreslås, att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till 1961 års session.

Åbo den 7 maj 1960

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Olov Rylander

Förman

Medlemsförslag

om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning

(Väckt av Nina Andersen, Margit Borg-Sundman, Per Borten, Sigrid Ekendahl, Hertta Kuusinen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Johan Poulsen, Rakel Seweriin och Hannibal Valdimarsson)

Nordiska rådet antog vid sin andra session en rekommendation angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (nr 16/1954).

Under sakens hittillsvarande behandling i rådet har framkommit, att det samarbete, som avses i rekommendationen, för närvarande bör inriktas på odontologisk materialprovning och erforderlig forskning i anslutning härtill. Därtill kommer, att behovet av det i rekommendationen föreslagna samarbetet är särskilt framträdande i fråga om odontologisk materialprovning. Vi kan i denna del hänvisa till en promemoria i ämnet, intagen i Nordiska rådets förhandlingar 1958 (6 sesj., s. 1218—1228).

På anförda skäl får vi därför föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga de åtgärder, som må befinnas erforderliga för att få till stånd ett samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om odontologisk materialprovning och forskning i samband härmed.

Stockholm den 4 november 1959

*Nina Andersen Margit Borg-Sundman Per Borten Sigrid Ekendahl
Hertta Kuusinen Claudia Olsen Anders Pettersson Johan Poulsen
Rakel Seweriin Hannibal Valdimarsson*

BILAGA**Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget**

För socialpolitiska niomannakommittén har upplysts, att regeringarna under våren 1960 tillsatt en nordisk kommitté med uppgift att utarbeta förslag om upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial samt att framlägga förslag till riktlinjer för en sådan institutions framtida ledning och verksamhet. Kommittén förutsättes därvid skola taga ställning till frågan, var en sådan institution bör förläggas samt uppgöra förslag till budget för densamma samt förslag med angivande av hur kostnaderna bör fördelas. Till medlemmar av denna kommitté har utsetts:

- från Danmark: professor, dr.odont. W. Krogh Poulsen och professor, dr. odont. K. Dreyer-Jørgensen, båda Københavns tandlægehøjskole;
- från Finland: övertandläkaren Ensio Kalijärvi, medicinalstyrelsen, Helsingfors, och odont.lic. Aimo Rantanen, Helsingfors universitets tandklinik;
- från Norge: byråsjef, tannlege S. Bryhn Ingebrigtsen, Helsedirektoratet, Oslo, och tannlege, dr.philos. Birger Nygaard-Østby, Odontologisk forskningsinstitut, Oslo;
- från Sverige: f. d. medicinalrådet A. B. Maunsbach, Katrineholm, och docenten B. A. A. Axelsson, tandläkarhögskolan i Malmö.

Om kommitténs arbete har Danmarks Indenrigsministerium i skrivelse den 19 maj 1960 lämnat närmare upplysningar [*se Bihang*].

Sedan sålunda arbetet med den i medlemsförslaget väckta frågan om gemensam odontologisk materialprovning numera inletts, har socialpolitiska niomannakommittén i detta läge icke funnit det ändamålsenligt, att medlemsförslaget företages till behandling vid rådets förestående session i Reykjavík, och föreslår därför, att rådet beslutar uppskjuta frågan om odontologisk materialprovning till nästa session.

Ærøskøbing den 22 maj 1960

För Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Nina Andersen

Förman

**Skrivelse från Danmarks Indenrigsministerium till
dess Statsministerium angående rekommendation
nr 16/1954**

Som allerede meddelt i skrivelse herfra af 1. marts 1960 har indenrigsministeriet — — — nedsat et udvalg, der har til opgave at udarbejde forslag vedrørende oprettelse af en fælles nordisk institution til prøvning af dentalmaterialer — — —.

Udvalget har afholdt sit første møde i København i dagene den 30. og 31. marts 1960. Ved det nævnte møde antog udvalget foreløbig benævnelsen Nordisk Komité angående Dentalmaterialer, hvorhos medlemmerne anmodede professor W. Krogh Poulsen, Københavns tandlægehøjskole, om at varetage hvervet som fast formand for komiteen. Komiteen har som sekretær antaget fungerende fuldmægtig i indenrigsministeriet, cand. jur. J. H. Koch.

Komiteen vedtog endvidere at nedsætte to underudvalg blandt medlemmerne med den opgave at fremkomme med udredninger vedrørende nærmere angivne spørgsmål, ligesom komiteen anmodede sekretæren om at foretage en række undersøgelser med henblik på komiteens videre arbejde.

København, den 19. maj 1960

P. m. v.

E. b.

Martensen-Larsen

Medlemsförslag

om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet

(Väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)

Vid ett möte mellan justitieministrarna i Danmark, Norge och Sverige, som ägde rum i Oslo efter andra världskrigets slut i november 1946, upptogs frågan om det fortsatta nordiska samarbetet på lagstiftningens område. Vid mötet rådde enighet om att gemensamma överläggningar borde komma till stånd om möjligheterna att genomföra en samfällid nordisk lagstiftning på skadeståndsrättens område. Man skulle därvid börja med en förberedande utredning, vilken skulle klarlägga, vilka skadeståndsrättsliga ämnen som i första hand ägnade sig för lagstiftning. De tillkallade utredningsmännen avgav ett betänkande i maj 1950, innehållande bl. a. vissa rekommendationer, om vilka utredningsmännen enat sig. I dessa framhölls, att en revision av skadeståndsrätten otvivelaktigt vore påkallad. På längre sikt borde den omfatta skadeståndsrätten i dess helhet. Arbetet borde emellertid bedrivas så, att lagstiftaren till en början toge upp vissa begränsade skadeståndsrättsliga frågor, beträffande vilka en revision vore omedelbart påkallad. Ett av de områden, som i första hand borde komma i fråga vid detta arbete, angavs vara reglerna om stats och kommuns ersättningsansvar.

I enlighet med vad sålunda föreslagits tillsattes också i Danmark, Finland, Norge och Sverige kommittéer med uppdrag att utreda frågan om stats och kommuns skadeståndsansvar. Efter att ha inbördes samrått avgav de fyra kommittéerna under 1958 envar sitt betänkande innehållande förslag till lagstiftning i ämnet.

Till en början bör konstateras, att lagstiftningsuppdraget närmast avsåg enskilds möjlighet att få ersättning för myndighets felaktiga åtgöranden. I detta sammanhang beröres sålunda icke de fall, då ersättning skall utgå för skada föranledd av lagenliga åtgöranden och ingrepp. Här togs med andra ord icke upp spörsmål om i vilken utsträckning ersättning skall utgå exempelvis vid expropriation eller till person, som får underkasta sig i vederbörlig ordning beslutad isolering i samband med epidemier etc. I vilken mån enskild har att utan ersättning tåla dylika lagenliga ingrepp, som utföres för det allmännas bästa, och i vilken grad han kan påräkna ersättning från det allmänna i sådana fall, är en fråga, som icke hör hemma i detta sammanhang. Mindre logiskt har några sådana situationer tagits upp i det svenska lagförslaget.

Begränsas på angivet sätt spørgsmålet till frågan om den enskildes rätt till ersättning av det allmänna för skada, som han lidit på grund av felaktiga åtgöranden av det allmänns företrädare, blir — om frågan får ett positivt svar — det grundläggande problemet i lagstiftningsarbetet, enligt vilken grund det allmänna — stat eller kommun — skulle ha att svara för sådan enskild tillfogad skada. I den praxis, som nu gäller på området, har, under inflytande av analogier från skadeståndsrätten i övrigt, den principen vunnit spridning i Norden, att — liksom då motsvarande situation blir aktuell i förhållandet mellan två enskilda — det offentligas ansvar bygger på att culpa ligger det allmänna till last, d. v. s. att någon företrädare för det allmänna kan visas ha förfarit vårdslöst eller oaktsamt.

De lagförslag, som framlagts av de fyra kommittéerna, bygger alla på den tankegången, att för skada, som i statlig eller kommunal verksamhet vållats genom fel eller försummelse staten respektive kommunen är pliktig att i vissa fall och i viss utsträckning ersätta den skadelidande. I det finländska förslaget utsäges till skillnad från vad är fallet i det svenska uttryckligen, att fråga skall vara om skada, som innehavare av tjänst eller befattning eller annan vållar i statlig eller kommunal verksamhet. Även i den danska lagtexten anges, att »stat og kommune har erstatningsansvar for skade voldt ved fejl eller forsømmelse af tjenestemænd eller andre i statens eller kommunernes virksomhed». I det norska förslaget sägs det, att »stat eller kommune er erstatningsansvarlig når det i det offentliges virksomhet voldes skade på uforsvarlig måte i forhold til skadelidte, ved forsett eller uaktsomhet fra noen som har optrådt på det offentliges vegne, eller ved at forøvrig de krav som med rimelighet kan stilles til tjenesten er tilsidesatt».

I Danmark och Norge innebär förslagen närmast, att hittillsvarande praxis föreslås skola kodifieras. För Finlands och Sveriges del är det fråga om att gå vidare i förhållande till nuvarande domstolspraxis.

Mot grundtanken att det allmänna skall vara skyldigt ersätta enskild för skada i nu ifrågavarande fall finns självfallet intet att erinra. Däremot är icke lika uppenbart, vilka principer som bör läggas till grund för en sådan skyldighet. Det synes naturligt, att, då nuvarande praxis på området fritt utvecklats i avsaknad av skriven rätt, allteftersom ett ökat behov av att kunna giva den enskilde ersättning gjort sig gällande, de rättstillämpande myndigheterna utgått från rättsläget inom skadeståndsrätten i övrigt. Då ett rättsförhållande uppstår mellan två enskilda personer, därför att den ene förorsakat den andre skada, är det en naturlig lösning, att den av de båda får bära den ekonomiska förlusten, som genom sitt vållande föranlett skadan. Därmed är emellertid icke sagt, att samma betraktelsesätt skall tillämpas, då fråga uppkommer om stats och kommuns ersättningsansvar i motsvarande läge. Motivet för att skadestånd i sådant fall skall utgå är framför allt det, att den enskilde, som ofta helt utan egen förskyllan blivit lidande på grund av att det allmänna ingriper på ett felaktigt sätt, icke ensam skall bära konsekvenserna av att den marginal, som myndigheterna till gemensamt bästa måste tillerkännas för sitt handlande, blivit överskriden. Följderna av dylika felsteg tagna i en verksamhet, som

utövas för gemensamt väl, bör icke träffa en enskild utan alla samfällt. Från denna utgångspunkt blir det likgiltigt, huruvida i det aktuella fallet något fel eller någon försummelse kan läggas en viss tjänsteman eller annan företrädare för det allmänna till last. Också för den enskilde skadelidande är det väsentliga, att skada uppkommit. Hur därvid tillgått inom det allmännas sfär och vem som är ansvarig, kommer honom egentligen icke vid.

Av skäl, som här anförts, bör man, då man nu i de nordiska länderna går att lagstifta rörande det allmännas skadeståndsskyldighet, icke bygga på de principer, som måst vara vägledande för nuvarande praxis i brist på närmare bestämmelser. Sålunda bör den särskilde tjänstemannens beteende lämnas åsido. Man bör icke låta den enskildes ersättningsmöjlighet vara beroende av om fel eller försummelse kan visas föreligga hos viss tjänsteman eller annan representant för det allmänna. Frågan, huruvida fel eller försummelse ligger tjänsteman till last, är till viss del beroende på dennes ställning. På högre tjänsteman ställes högre anspråk än på lägre. Resultatet blir med den föreslagna ordningen, att den enskilde, därest felet begåtts av en högre tjänsteman, kan tillerkännas ersättning, därför att denne tjänsteman genom sin felbedömning visat försumlighet. En lägre tjänsteman, som vidtager enahanda åtgärd, anses däremot icke ha begått något fel, när man icke kan ställa alltför stora krav på honom. I sistnämnda fall skulle emellertid den skadelidande, ehuru han befinner sig i exakt samma läge som i nyssnämnda situation, icke få någon ersättning.

Det rimliga är, att man helt frikopplar frågan om det allmännas företrädares eventuella försumlighet från frågan om den enskildes rätt till ersättning. Grunden för det allmännas ersättningskyldighet bör vara, att en objektivt konstaterbar felaktig åtgärd från en myndighets sida föranlett enskild skada. Felaktigheten bör vara klar och tydlig. Det får senare bliva en andra fråga, huruvida stat och kommun möjligen kan regressvis kräva sitt åter av en felande tjänsteman. Detta kommer emellertid icke den skadelidande vid.

En lagstiftning utformad på nu angiven grund torde icke i väsentlig mån utöka kostnaderna för det allmänna utöver vad ett antagande av kommitteernas förslag skulle innebära. Den skulle däremot på ett bättre sätt ge uttryck för de tankar, som bär upp den tilltänkta lagstiftningen.

Den här upptagna frågan synes vara av relativt central betydelse för arbetet på det skadeståndsrättsliga område, varom nu är fråga. Arbetet härmed pågår i alla fyra länderna. Då lagförslagen emellertid knappast kan väntas bliva förelagda parlamenten förrän tidigast under senare delen av 1960, öppnar sig tillfälle att taga upp saken till behandling vid Nordiska rådets nästa session sommaren 1960. Spörsmålet skulle ligga väl till för ett uttalande från den i rådet representerade politiska opinionen. Ett sådant uttalande bör enligt vår mening gå ut på att i det föreliggande lagstiftningsarbetet om det allmännas skadeståndsansvar den principen lägges till grund, att stat och kommun skall ansvara för skada föranledd av uppenbart felaktiga beslut gentemot därav skadelidande enskilda samt att frågan

om staten regressvis kan uttaga något av den felande tjänstemannen avskiljes som ett särskilt spörsmål, vilket icke har samband med lagstiftningsärendet i övrigt.

Under åberopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att genomföra en lagstiftning om det allmännas skadeståndsansvar för felaktiga åtgärder i överensstämmelse med de ovan förordade grundsatserna.

Stockholm och København i januari 1960

Olov Rylander

Knud Thestrup

De nordiska förslagen till lag om skadestånd i offentlig verksamhet

Danmark	Finland	Norge	Sverige
Lov om statens og kommunernes erstatningsansvar	Lag om skadeståndsansvar för staten och kommun	Lov om statens og kommunenes erstatningsansvar	Lag om skadestånd i offentlig verksamhet
§ 1.	1 §.	§ 1.	<i>Inledande bestämmelser</i>
<p><i>Stk. 1.</i> Stat og kommune har erstatningsansvar for skade voldt ved fejl eller forsømmelse af tjenestemænd eller andre i statens eller kommunernes virksomhed.</p>	<p>För skada, som innehavare av tjänst eller befattning eller annan vållar genom fel eller försummelse i statlig eller kommunal verksamhet, vare staten eller kommunen pliktig att giva ersättning enligt vad i denna lag sägs.</p>	<p>Stat eller kommune er erstatningsansvarlig når det i det offentliges virksomhet voldes skade på uforsvarlig måte i forhold til skadelidte, ved forsett eller uaktsonhet fra noen som har opptrådt på det offentliges vegne, eller ved at forøvrigde krav som med rimelighet kan stilles til tjenesten er tilsidesatt.</p>	<p>1 §.</p> <p>För skada som i statlig eller kommunal verksamhet vållas genom fel eller försummelse eller eljest uppkommer i vissa nedan angivna fall är staten eller kommunen pliktig att giva ersättning enligt vad i denna lag sägs.</p>
<p><i>Stk. 2.</i> Erstatningsansvaret er betinget af, at krav, som med rimelighed kan stilles i forholdet til skadelidte, er tilsidesat.</p>	<p>Skadeståndsansvar, som här avses, förutsätter, att de krav, som i förhållande till den skadelidande kunna skäligen ställas på verksamhetens utövning, blivit åsidosatta.</p>	<p>-----</p>	<p><i>Skadestånd på grund av fel eller försummelse</i></p>
<p>-----</p>	<p>-----</p>	<p>-----</p>	<p>4 §.</p> <p>För att ersättningsskyldighet enligt vad ovan sägs skall inträda på grund av fel eller försummelse förutsättes, att de krav som i förhållande till den skadelidande skäligen kunna ställas på verksamhetens utövning blivit åsidosatta.</p>

BILAGA 2

PM rörande yttranden av norska myndigheter och organisationer över »Utkast med motiver til lov om statens og kommunenes erstatningsansvar» (1958)

(Utarbetad inom Norges Justis- og politidepartement)

Spørsmålet om ansvar for »objektive feil» som er reist i medlemsforslag til Nordisk Råd er søkt løst i det norske komitéutkast § 1 siste alternativ, jfr. merknadene til dette i komitéinnstillingen s. 37, sammenlign s. 26 og 49.

Prisdirektoratet har i brev 10. august 1959 til Lønns- og prisdepartementet bl. a. uttalt:

Prisdirektoratet finner også grunn til å komme med et par mer generelle merknader til lovutkastet.

Det er et vilkår for ansvar at det er utvist skyld fra noen som har opptrådt på det offentliges vegne. Komitéen har videre i § 1 foreslått at det også skal inntre ansvar dersom det voldes skade på uforsvarlig måte ved at de krav som med rimelighet kan stilles til tjenesten, er tilsidesatt. Etter motivene side 37 skal dette oppfattes som en videre utbygging av skyldregelen for å skape klar dekning for den mulighet at det ikke lar seg gjøre å rette bebreidelser mot noen bestemt for den skade som er voldt. De kriterier som dette utvidede ansvar er knyttet til, synes etter direktoratets mening å være av en så skjønnsmessig art at de gir et svært ubestemt holdepunkt for rettsanvendelsen. Så vidt en kan forstå har i realiteten den utvidelse av skyldansvaret som er tilsiktet, i de tilfelle hvor den er berettiget, samme begrunnelse som det objektive ansvar (bedriftsansvaret og risikoansvaret), slik som dette har utviklet seg i rettspraksis. Etter lovutkastets § 7 skal adgangen til å pålegge det offentlige ansvar på objektivt grunnlag fortsatt stå åpen, og det kan da reises spørsmål om det er grunn til å utvide skyldansvaret med en slik qvasiculpa-regel som i utkastets § 1.

I notat 11. september 1959 nevner *politiavdelingen i Justisdepartementet* bl. a.:

1. Jeg reiser først spørsmålet om statens erstatningsansvar for underordnede forvaltningsorganers uforsvarlige skadeforvoldelse bør begrenses til de tilfelle hvor det er vist forsett eller grov uaktsomhet. Politimesteren i Trondheim og Strinda og politimesteren i Troms mener at statens ansvar bør begrenses på denne måte. En naturlig konsekvens av disse politimesters standpunkt må være at også skadevolderens ansvar begrenses tilsvarende. Etter utkastets § 3 kan statens regressadgang begrenses bl. a. under hensyntagen til den utviste skyld. I svært mange tilfelle vil det vel si at staten ikke får noen regressadgang uten at det foreligger grov uaktsomhet. Det synes meg høyst urimelig at en tjenestemann som har vist en meget beskjedne uaktsomhet skulle bli hengende ved sitt ansvar fullt ut, mens den grovt uaktsomme kunne slippe eller i all fall få et meget begrenset økonomisk ansvar.

En slik begrensning av såvel statens som skadevolderens ansvar synes jeg er urimelig overfor skadelidte. Politimesteren i Trondheim og Strinda begrunner sitt standpunkt med at »staten stadig ekspanderer og intensive- rer sin virksomhet av hensyn til borgernes beste». Dette synes jeg er en utmerket begrunnelse, men ikke for det resultat politimesteren vil oppnå, men som begrunnelse for fullt culpa-ansvar for staten. Når staten opptrer til borgernes beste så synes det meg nærmest uanstendig at det enkelte individ som blir utsatt for en uaktsom skadevoldende handling fra et stats- organs side ikke skulle få erstatning uten at det har opptrådt grovt uakt- somt.

Flere politimestere har i sine merknader kommet inn på spørsmål som ligger nær opp til de som er reist i medlemsforslaget.

I brev av 30. mai 1959 til Justisdepartementet uttaler *politimesteren i Oslo*:

Idet man viser til det ærede departements rundskriv av 25. mars d. å. meddeles at man vil se det som en fordel om man fikk lovfestede regler om statens og kommunenes erstatningsansvar. Man har heller ikke noe vesent- lig å innvende mot de foreliggende lovutkast. Dog hadde man gjerne sett at utkastet til § 1 hadde fått en mer konsis utforming for så vidt angår or- dene »eller ved at forøvrig de krav som med rimelighet kan stilles til tjene- sten er tilsidesatt». Det vil alltid være en viss fare for at ikke minst politiet — som kanskje oftere enn andre etater må treffe sine avgjørelser på stå- ende fot — vil kunne treffe avgjørelser som det ved en senere og rolig vur- dering kan reises kritikk mot ut fra en objektiv vurdering. Man er selvsagt oppmerksom på at det i første rekke er hele situasjonen slik den forelå da avgjørelsen ble truffet, som bør være avgjørende for »hvilke krav som med rimelighet kan stilles». Bl. a. for å unngå tidige søksmål i slike tilfelle, hadde man imidlertid — som nevnt — gjerne sett at bestemmelsen var mer konsist formet.

Politimesteren i Arendal bemerker i brev 17. juni 1959 til Justisdeparte- mentet bl. a.:

En annen ting å peke på er at politiet har en masse råd som man gir fordi man er et service-organ. Jeg oppfatter loven slik at om man gir et råd som kan være galt uten at jeg som politimester har vært pliktig til å gi rådet, så utsetter jeg det offentlige for erstatningsansvar om mitt for- hold kan sies å være uaktsomt. Loven synes altså ikke å være begrenset bare til de handlinger som vedkommende offentlige etat har som pliktig arbeidsfelt. Ettersom loven har så vid ramme turde det være grunn til å anta at det fra flere offentlige myndigheters side vil bli vist større tilbake- holdenhet med hensyn til å vise folk service utover det man er pliktig til av frykt for at man skal utsette det offentlige for erstatningsansvar hvor det ikke er nødvendig.

Trondheim og Strinda politikammer framholder i P. M. 29. mai 1959 til Justisdepartementet bl. a.:

Politiet er — for å fylle sin oppgave — i stor utstrekning henvist til å gi råd og opplysninger som de ingen plikt har til å gi. Dette må ofte gjøres under større eller mindre tidspress og stundom ut fra usikkert og mangel- fullt grunnlag. Situasjonen er likevel den at det subjektivt sett finner rik- tig å gi et råd eller en opplysning selv om dette i og for seg objektivt ikke er helt forsvarlig sett fra et rimelig faglig, sosialt og menneskelig synspunkt.

I slike tilfelle får en la vedkommende tjenestemanns sunne dømmekraft råde både hva angår spørsmålet om og i tilfelle hvilke råd eller opplysninger skal gis. Dette gjelder også opplysninger som gis til pressen av politiets embetsmenn. Selv om det i motivene (s. 25, I) er fremhevet at det bør vises forsiktighet med å pålegge det offentlige ansvar i forbindelse med opplysnings- og rådgivningsvirksomheten, bør det inntas en begrensning av dette ansvar. Begrensningen bør være noenlunde den samme som den der er gitt i det svenske lovutkastets § 6, 1. ledd.

Senere i samme P. M. heter det:

Det synes i alle tilfelle å være et noe for stivt stykke å pålegge staten erstatningsansvar for annet enn uforsvarlig og samtidig grovt uaktsom myndighetsutøvelse eller fremgangsmåte eller holdning av annen art fra underordnede organers side. Det kan ikke innses å være grunnlag for å knesette en regel om at staten alltid — også for underordnede organer — skal være undergitt alminnelig erstatningsretts culpaansvar. Det synes som om komitéen er falt for fristelsen til å dra falte høyesterettsavgjørelser etter hårene for å nå det for den ønskelige mål, nemlig at statens ansvar skal være det samme enten det påføres den av underordnede eller overordnede organer. Det er slett ikke på det rene at det skal settes likhetstegn mellom staten og privatmannen hva angår erstatningsansvar — tvertimot må det etter gjeldende teori anses på det rene at slikt likhetstegn ikke kan settes. Ut fra det syn at staten stadig ekspanderer og intensiverer sin virksomhet av hensyn til borgernes beste, og de som er i dens tjeneste bare er mennesker, synes det mindre godt begrunnet å anta at den skal gjøres ansvarlig for uforsvarlig skadevoldelse fra underordnede organers side medmindre det er vist forsett eller grov uaktsomhet fra vedkommende tjenestemanns side. Da motiver ikke er lov, er det lite vunnet ved komitéens gjentatte presisering av at domstolenes erstatningsrettslige forsvarlighetssensur skal begrenses til en reaksjon overfor de åpenbare tilsidesettelser av kravene til opprettholdelse av det ønskverdige faglige sosiale og menneskelige nivå. Denne begrensning må da komme til uttrykk i loven. All den stund det opereres med en slik »standard» bør begrensningen i hvert fall gis i den annen betingelse, nemlig den av tjenestemannen utviste skyld, som for så vidt angår uforsvarlig skadevoldelse fra de her omhandlede organers side bør settes til forsett eller grov uaktsomhet. Dette bør forøvrig gjelde også for kommunens underordnede organer, slik at stat og kommune her stilles likt, selv om forholdet i dag ikke er dette.

Politimesteren i Namdal uttaler i brev 13. juni 1959 til Justisdepartementet bl. a.:

Det må være riktig å lovfeste det offentliges plikt til å erstatte skader oppstått ved feil eller forsømmelse. Men det skulle være like stor grunn til å lovfeste det offentliges erstatningsansvar for skader som ikke har sin årsak i feil eller forsømmelse. Regelen om dette ansvar bør søkes formulert nå. Regelen blir neppe lettere å formulere på noe senere tidspunkt.

Mitt foreløpige utkast til § 1 er slik:

Skade som i statens virksomhet voldes ved feil eller forsømmelse erstattes av staten.

Skade som i statens virksomhet voldes uten at det påvises at årsaken er feil eller forsømmelse, erstattes av staten når skaden ikke er helt atypisk for virksomheten men helt upåregnelig for skadelidte.

Hva foran er bestemt om statens ansvar gjelder tilsvarende for kom-

muner, fylkeskommuner, bygningskommuner, braunkommuner og lignende offentlige forvaltningsenheter.

Politimesteren i Troms bemerker i brev av 5. juli 1959 til Justisdepartementet bl. a.:

Den offentlige virksomhet er mangfoldig og uensartet. Ser man på politiets virkefelt, så er også det temmelig stort og omfatter mangehånde avgjørelser og handlinger. Ofte er situasjonen den at en avgjørelse må treffes, en handling må foretas straks. Det er ikke tid til nærmere undersøkelser og overveielser. Mulighetene for å gripe feil er under slike forhold naturligvis ganske store. Men for den som etterpå med fullt kjennskap til alle omstendigheter kan sitte å vurdere saken i ro og fred med henblikk på eventuell erstatning, vil situasjonen ofte fremstille seg annerledes. Det er noe helt annet å skulle handle i en vanskelig situasjon.

Jeg synes det kunne være grunn til å begrense det offentliges ansvar (og skadevolderens) til skader som er voldt ved forsett eller grov uaktsomhet.

Den norske dommerforening har i brev av 30. september 1959 sluttet seg til en uttalelse som ble gitt av et utvalg nedsatt av dommerforeningen og hvor det bl. a. heter:

Problemet ligger således etter vår mening ikke i prinsippet, men i avgrensningen, og dette problemet søker komitéen løst ved å oppstille det særskilte ansvarsvilkår at skaden skal være voldt »på uforsvarlig måte i forhold til skadelidte». Komitéen faller dermed tilbake på en rettslig standard, hvis nærmere innhold vil måtte bygges ut av domstolene. Det fremgår av innstillingens premisser at det her er »de vanlige culpa-rettslige resonnementer som kommer i betraktning» og at »spørsmålet om det foreligger et uforsvarlig forhold ikke kan avgjøres utløst fra og uavhengig av spørsmålet om den eller de skadelidte det er tale om er erstatningsrettslig vernet i den foreliggende situasjon». I sistnevnte henseende innrømmer komitéen at det »med atskillig grunn [kan] sies at man i noen grad kommer til å bevege seg i et sirkel-resonnement». Jfr. innstillingen s. 24 første spalte.

Dermed er, så vidt vi forstår, avgrensningsproblemet i virkeligheten ført tilbake til domstolene, uten at den oppstilte nye standard kan sees å være synderlig egnet til å veilede; tvert imot bør man regne med at den vil kunne skape en viss uklarhet.

Også ellers må man regne med at en lovbestemmelse som foreslått vil fremkalle tvils- og tvistesporsmål som man blir spart for under den nåværende ordning.

Vi peker videre på at man ved å lovfeste erstatningsansvar i en så generell form som foreslått vil kunne gjøre det vanskeligere for domstolene å statuere ansvarsfrihet dersom dette i særlige tilfelle skulle vise seg beføyet.

I det hele forekommer det oss at de gjeldende rettsregler på området — fastslått dels gjennom domspraksis, dels ved spesielle lovbestemmelser — supplert med alminnelig erstatningsrettslige prinsipper gir et hensiktsmessig og i det vesentlige tilstrekkelig grunnlag for domstolenes videre arbeid med disse spørsmål.

Norges rederforbund uttaler i brev 19. november 1959 til Justisdepartementet bl. a.:

Det foreliggende lovutkast instituerer ansvar for staten og kommunene for skader forvoldt »på uforsvarlig måte». Vi er enige i at det foreslås et slikt culpa-ansvar og vil understreke den preventive betydning erstatnings-

ansvaret har. Nettopp av den grunn kan vi ikke finne at det bør gjøres unntagelser for såkalte »katastrofeskader» voldt ved feil i fyr-, merke- og los-tjenesten m.v. De preventive hensyn har også her sin store betydning. Ansvaret skjærper den enkeltes påpasselighet ved utøvelsen av tjenesten, f. eks. innen fyrvesenet, og det er egnet til å stimulere de overordnede instanser til effektiv kontroll med de underordnede.

BILAGA 3

Yttranden av svenska myndigheter och organisationer över kommitténs angående det allmännas skadeståndsansvar betänkande om skadestånd i offentlig verksamhet (SOU 1958:43)

Kammarkollegium:

Enligt kammarkollegiets mening tala övervägande skäl för att stat och kommun böra i större utsträckning än som nu sker svara för skada, som vållas i den statliga respektive den kommunala verksamheten. Det synes kollegiet också riktigt att godkänna culparegeln som grundval för det offentliga skadeståndsskyldighet. Vida mindre självklart är, att sagda regel behöves eller bör lagfästas. För egen del anser dock kollegiet knappast antagligt, att domstolarna utan stöd av lagstiftning komma att inom överskådlig tid utbilda en skadeståndspraxis för den offentliga verksamheten av den art, som utan lagstöd byggts upp för enskilda förhållanden utanför strafflagens område. Kollegiet tillstyrker förty, att culparegeln lagfästes för den offentliga verksamheten.

Utanför culparegelns område äro behovet och möjligheterna av generella skadeståndsregler uppenbarligen vida mindre än inom sagda område. Detta förhållande återspeglas i kommitténs lagförslag på det sättet, att, medan skadeståndsskyldigheten på culpaområdet fastslås genom en generell regel, till vilken knyts vissa undantagsstadganden, kommittén i fråga om strikt ansvar avvisar tanken på allmänna regler men föreslår särregleringar för vissa faroområden.

Stockholm den 14 september 1959

Rolf Dahlgren

Åke Bohman

Kommerskollegium:

Enligt kollegii mening skulle lagen vinna i tydlighet och enkelhet, därest som huvudregel gällde, dels att det allmännas skadeståndsansvar icke inträdde, med mindre felet eller försummelsen skulle kunna föranleda straffansvar enligt 25 kap. strafflagen för den eller dem som medverkat eller — om viss befattningshavare ej kan identifieras — kunna antagas ha medverkat till skadan, dels ock att skadeståndsansvaret inträdde, då denna förutsättning förelåg. Stadganden av sådan innebörd skulle bl. a. göra de oklara och enligt kollegii åsikt sakligt ej berättigade bestämmelserna i 4 § överflödiga.

Kommitténs ståndpunkt, att den föreslagna lagen ej är avsedd att hindra rättspraxis att godtaga objektivet ansvar även i andra fall än dem, som angivas i lagförslaget, synes kollegium föga tillfredsställande; ett dylikt osäkerhetstillstånd bör undvikas. I så fall kunde lagen lika gärna föreskriva, att objektivet ansvar skall åvila det allmänna, där rätten så prövar skäligt med hänsyn till omständigheterna. — Enligt kollegii mening bör övervägas, om icke samtliga bestämmelser om objektivet ansvar för det allmänna borde sammanföras i en särskild specialförfattning.

Stockholm den 15 december 1959

Nils Malmfors

Anders Lindstedt

Socialstyrelsen:

Vad därefter beträffar felaktiga beslut och åtgärder finner socialstyrelsen, såsom ovan redan anförts, det vara rimligt, att det allmänna i större utsträckning än nu skall ha att bära det direkta ekonomiska ansvaret härför i förhållande till den skadelidande. Grunden för denna skadeståndsskyldighet regleras närmare i lagförslagets 4 §, vilken för ersättningsskyldighet förutsätter, att fel eller försummelse föreligger och att de krav, som i förhållande till den skadelidande skäligen kan ställas på verksamhetens utövning, blivit åsidosatta. Enligt motivuttalandena till denna bestämmelse vilar den såtillvida på culparegeln, som skadeståndsansvaret kräver fel eller försummelse d. v. s. vållande, men det utgör å andra sidan inte något ovillkorligt krav, att felet eller försummelsen kan hänföras till viss bestämd befattningshavare. Då det från den enskilde skadelidandes synpunkt måste te sig i och för sig ovidkommande, om skadan beror på vållande eller inte, och skadestånd enligt lagstiftningens syfte bör utgå efter rent objektiva kriterier, är det enligt socialstyrelsens mening rimligare att anknyta skade-

ståndsskyldigheten till det oriktiga beslutets eller den felaktiga åtgärdens yttre beskaffenhet. I så fall blir emellertid en begränsning nödvändig, då det inte gärna kan komma i fråga, att det allmänna har att svara för varje inte rättsenligt beslut eller felaktig åtgärd. Härvidlag kunde man tänka sig att till förebild ta rättsutvecklingen i Norge, som gått längre än i Sverige och i riktning mot att domstolarna medgivit enskild ersättning för skada, som orsakats av uppenbart oriktiga offentliga beslut, utan att domstolarna samtidigt prövat, huruvida vållande legat en tjänsteman till last. För att inte obetydliga fel, även om de är uppenbart oriktiga, skall föranleda skadeståndsskyldighet, bör därutöver krävas en sådan begränsning, som kommittén själv föreslagit, nämligen att skäligen krav på verksamhetens utövning blivit åsidosatta i förhållande till den skadelidande.

Stockholm den 28 september 1959

Göta Rosén

S.-H. Ryman

Medicinalstyrelsen:

Medicinalstyrelsen anser emellertid på skäl, som reservanten professor Strahl anfört, att det icke föreligger någon principiell betänklighet mot att på sjukvårdens område utsträcka skadeståndsansvaret längre än culpregeln innebär. Tvärtom synes vägande skäl tala för att åtminstone i viss omfattning s. k. objektivt ansvar ålägges vederbörande huvudman. Detta gäller framför allt i fråga om allvarliga skador, som åsamkats patient i samband med behandling å sjukhus. Med den tekniska utveckling, som diagnostiken och terapin å sjukhusen under de senaste decennierna undergått, kan man icke längre utan vidare hävda, att patienten intages och behandlas å sjukhuset på egen risk och förty själv bör äga ansvaret för där inträffad skada, i den mån densamma icke föranletts av fel eller försummelse av sjukhusets befattningshavare. Det vidgade användandet av tekniska hjälpmedel har nämligen stundom visat sig kunna medföra risker, som man tidigare icke haft anledning att räkna med. Även i andra fall har oförutsedda skador inträffat, vilka icke ansetts kunna läggas vederbörande läkare eller sjukvårdspersonal till last såsom fel eller försummelse. Det synes styrelsen med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke, om i dylika fall en skada av allvarlig natur inträffar, patienten bör av sjukhusets huvudman erhålla ett rimligt skadestånd utöver den ersättning, som utgår enligt allmänna sjukförsäkrings- och folkpensionslagarna, oavsett om vållande ligger någon befattningshavare vid sjukhuset till last.

Såsom framgår av det anförda har medicinalstyrelsen icke velat göra gällande, att det allmänna skall stå ansvaret för alla skador, som inträffar i

samband med behandling å sjukhus. Praktiska och andra skäl talar för att det allmännas skadeståndsansvar begränsas till skador, som är av allvarlig beskaffenhet (jfr lex Maria) och icke faller inom ramen för vad man enligt erfarenheten normalt har att räkna med vid en de lege artis genomförd undersökning eller behandling av viss sjukdom. Det synes med andra ord rimligt, att patienten själv får bära den så att säga normala risk, som erfarenhetsmässigt är förenad med en dylik undersökning eller behandling. Styrelsen är väl medveten om att svårigheter i vissa fall kan uppstå, när det gäller att bedöma den »normala risken», men förmenar, att dessa icke är större än det kan överlåtas åt sjukhushuvudmännen och i sista hand domstolarna att i detta hänseende söka sig fram efter en praktisk och förnuftig handlingslinje. Vid avgörande av huruvida skadan är allvarlig eller ej torde 14 kap. 10 § SL och därtill ansluten rättspraxis kunna tjäna till viss ledning. Under detta stadgande faller bl. a. »svårt kroppsfel, stadigvarande svårt men å hälsa samt livsfarlig sjukdom». Även en anatomiskt sett mindre svår skada kan vara att föra hit, om den för den skadade prövas ha särskilt stor betydelse (se straffrättskommitténs förslag till brottsbalk. SOU 1953: 14, s. 138).

En tillämpning av ovan angivna grunder synes styrelsen möjliggöra en rimligare fördelning av skadeansvaret mellan patienten och vederbörande huvudman än vad för närvarande är fallet utan att därför några oöverskådliga konsekvenser av ekonomisk art för det allmänna behöver befaras.

Stockholm den 26 oktober 1959

Erik Björkquist

K. Hedrén

O. Westin

Patent- och registreringsverket:

Enligt verkets uppfattning präglas förslaget av en viss försiktighet, vilket kan vara naturligt, då man nu siktar mot en ändring av en i vårt land hittills rådande syn på det allmännas skadeståndsskyldighet. Det kunde ifrågasättas, huruvida man hellre borde taga ett mera radikalt steg, som kunde innebära, att det allmänna i regel skulle vara primärt skadeståndsskyldigt, medan den enskilde funktionärens skadeståndsansvar lämpligen kunde begränsas längre än vad förslaget innebär. Ämbetsverket anser sig emellertid icke ha den erforderliga överblicken över konsekvenserna av ett så utformat skadeståndssystem, så att verket kan hävda, att ett dylikt system skulle vara att föredraga framför det, som föreslås av kommittén.

Stockholm den 29 september 1959

Åke v. Zweigbergk

Olle Hesselström

Lantmäteristyrelsen:

Huvudregeln för att skadestånd skall kunna utkrävas av det allmänna i dess offentliga verksamhet är enligt förslaget, att fel eller försummelse begåtts av någon, som uppträtt på det allmännas vägnar eller eljest varit verksam för dess räkning. I specialmotiveringen framhålles, att skadeståndsansvar för det allmänna icke behöver förutsätta, att den befattningshavare, som gjort sig skyldig till felet eller försummelsen, blir straffad eller dömd utge skadestånd eller ens kan identifieras. Jämväl s. k. anonyma fel grunda enligt förslaget skadeståndsansvar för det allmänna. Likaså s. k. kumulerade fel, vilka icke kunna läggas viss befattningshavare till last. Styrelsen biträder uppfattningen, att skadeståndsansvar förutsätter, att culpa föreligger hos det allmänna. Enär verksamheten inom lantmäteriets kompetensområde i stor utsträckning inrymmer bedömnings- och skälighetsfrågor, vill styrelsen emellertid understryka, att det ligger i sakens natur, att betydande marginaler för bedömningarna föreligga och att beslut, som falla inom ramen för dessa bedömningsmarginaler, normalt icke böra kunna grunda skadeståndsanspråk mot det allmänna.

Stockholm den 7 oktober 1959

Lars Öjborn

Stig Arelsson

Försvarets civilförvaltning:

Som redan angivits grundas det allmännas skadeståndsskyldighet i allmänhet på fel eller försummelse. Detta anges både i 1 och 4 §§. Ur redaktionssynpunkt synes det önskvärt, att de grundläggande förutsättningarna för det allmännas skadeståndsansvar för anställds culpa sammanföras under en och samma paragraf. Vad angår innehållet i 4 § vill civilförvaltningen ifrågasätta, om icke den däri avsedda förutsättningen bör angivas genom en formulering, som direkt uttalar, att sagda ansvar inträder allenast, om felet eller försummelsen innebär en avvikelse från de krav, den skadelidande skäligen kan ställa på ett objektivt och formellt riktigt handhavande av verksamheten från den persons sida, som under utövning av samma verksamhet vållat skadan. Därigenom torde möjlighet till missförstånd rörande paragrafens innebörd i viss mån elimineras. Det av kommittén uppställda standardkravet torde nämligen, sådant det i 4 § utformats, kunna föranleda missförstånd i så måtto, att det för konstituerande av skadeståndsskyldighet för det allmänna skulle fordras, att fel eller försummelse kunnat påvisas med avseende å verksamhetens anordning eller ledning eller att tillhandahållna tekniska hjälpmedel varit olämpliga eller bristfälliga. En förutsättning av

denna innebörd skulle ganska väl överensstämma med vad som nu i analogi med reglerna om företagares skadeståndsansvar för arbetsledares culpa fordras, för att staten skall bli ersättningsskyldig för skada under militär verksamhet. Den i 4 § upptagna förutsättningen torde emellertid i stället innebära, att den skadevållandes åtgärd inneburit en mera flagrant avvikelse från den standard i fråga om verksamhetens bedrivande, som med hänsyn till gällande föreskrifter, påbjuden kontroll och tillämpade metoder den skadelidande haft anledning förutsätta.

Stockholm den 16 september 1959

Ragnar Lundberg

Arne Forsström

M. Leczinsky

Luftfartsstyrelsen:

Den skadelidandes intresse av att utfå ersättning för skada i utomobligatoriska förhållanden har däremot hittills ej blivit tillräckligt beaktat i lagstiftningen. Styrelsen kan sålunda vitsorda behovet av en särskild lagstiftning på området. Luftfartsstyrelsen ansluter sig till den i förslagets 1 § upptagna grundsatsen, att skadestånd förutsätter vållande. För luftfartsverkets del torde någon annan grund för skadestånd i den offentliga verksamheten ej vara motiverad, i motsats till vad som gäller i fråga om den egentliga lufttrafiken.

Stockholm den 28 september 1959

Henrik Winberg

Erik Nylund

Svea hovrätt:

Då man skall fastställa, i vilken omfattning ansvarighet skall åläggas det allmänna, synes det icke nödvändigt att utgå från någon teoretisk uppfattning av den offentliga verksamhetens natur el. dyl. Såväl intresset av rättslighet som behovet av en begränsningsnorm för ansvarigheten gör det naturligt att i första hand anknyta till den skadeståndsnorm, som gäller i privat verksamhet och för enskilda tjänstemän, och således som huvudregel stadga ersättningsansvar endast för skada, som vållats genom fel eller försummelse

av någon som uppträtt på det allmännas vägnar. Med hänsyn bl. a. till den offentliga verksamhetens omfattning och ändamålet med densamma är det emellertid välgrundat att, på sätt som skett i 4 §, såsom ytterligare villkor för skadeståndsansvar stadga, att skäligen krav på verksamhetens utövning skola ha blivit åsidosatta. Det kan icke vara rimligt, att det allmänna skall med skadeståndsansvar garantera, att all dess på skilda områden drivna verksamhet fungerar felfritt, utan det bör vara tillräckligt, om det allmänna åtager sig ansvaret för att den offentliga verksamheten håller en skälig standard.

Då ett skadeståndsansvar för det allmänna är motiverat främst på grund av dess funktion att bereda gottgörelse åt den skadelidande, synes intet vara att invända mot att det allmänna ålägges skadeståndsskyldighet i vissa situationer, där behovet av ersättning generellt sett framträder särskilt starkt, även om skadan icke vållats genom fel eller försummelse i den offentliga verksamheten. Sålunda får det anses välgrundat att — förutom i de fall, som redan enligt gällande rätt ådragit det allmänna ansvar oberoende av culpa — stadga ett sådant objektivt ansvar för det allmänna även beträffande andra ogrundade frihetsberövanden än dem, som omfattas av 1945 års lag om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl., samt beträffande skador, som orsakats av polisen och personal med liknande skyddsuppgifter. Det är också önskvärt att söka få till stånd en mera generell reglering av det objektiva ansvaret på militärväsendets område än den som vuxit fram genom rättstillämpningen.

Kommittén uttalar, att den reglering av det allmännas skadeståndsskyldighet på objektiv grund, som lagförslaget innehåller, icke är uttömmande utan att andra fall av objektivt ansvar kunna tillkomma genom rättstillämpningen. Häremot vill hovrätten andraga, att, då den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om objektivt ansvar i vissa särskilt angivna fall, domstolarna sannolikt komma att uppfatta denna reglering som ett hinder mot att i andra fall än lagen anvisar godtaga ett sådant ansvar. Det kan erinras om att den speciallagstiftning, som finns i Sverige angående skadeståndsansvar för det allmänna, ansetts utgöra ett hinder mot en hastigare och mera följdriktig utveckling i rättspraxis mot ett generellt ansvar. Enligt hovrättens uppfattning bör därför redan vid nu ifrågasvarande lagstiftning övervägas, huruvida icke det objektiva ansvaret lämpligen bör utsträckas till att avse även andra situationer än dem som upptagits i lagförslaget. Det kan ju t. ex. ifrågasättas, om icke det allmänna bör generellt svara för skador vid eldsläckning eller om icke skador av rymlingar, i stället för att av det allmänna ersättas ex gratia som nu sker, böra föranleda skadeståndsansvar. I anslutning till bestämmelserna i 11 § om skador i följd av militär eller annan övning har kommittén uttalat bl. a., att artilleriskjutning regelmässigt bör föranleda objektivt ansvar. Enligt hovrättens mening bör dylikt ansvar i regel föreligga även vid annan skjutning under militärövningar. Därest lag-

textens formulering skall anses utgöra hinder mot åläggande av objektivt ansvar i sådana fall, bör den därför jämkas.

Stockholm den 30 november 1959

Herman Zetterberg

Tord Sars

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Den fortgående tekniska utvecklingen och det alltmer komplicerade samhällslivet medför med nödvändighet ständigt nya eller ökade krav på tillsyn, kontroll och ledning från det allmännas sida. Den enskilde blir i allt fler av sina förehavanden föremål för sådan tillsyn och kontroll samt andra regleringar från det allmännas sida. Medborgarnas fria sektor blir helt naturligt snävare ju längre utvecklingen fortskrider. Härmed ökas också risken för att samhällets åtgärder för den enskilde kan medföra icke avsedda skador. I den mån sådana skador orsakas av fel eller försummelser hos något det allmännas organ, torde det för nutida rättsuppfattning framstå som naturligt och riktigt, att det allmänna i rimlig omfattning ersätter skadorna. Att grunda detta skadeståndsansvar på någon tanke om social försäkring el. dyl. torde vara en för vår uppfattning främmande konstruktion. Kommitténs förslag om skadeståndsskyldighet på culpans grund motsvarar säkert bättre den rådande uppfattningen.

Jönköping den 7 oktober 1959

Allan Nordenstam

Wilh. Rönström

Universitetet i Lund (större akademiska konsistoriet):

Konsistoriet överlämnar tillika säryttranden från professor Fritjof Lejman och docenten Håkan Strömberg.

Lund den 15 maj 1959

Ph. Sandblom

Alf Gjöthlén

Yttrande av professorn Fritjof Lejman

Den sålunda gjorda åtskillnaden mellan offentlig verksamhet och enskild verksamhet kan väl till nöds accepteras såsom en tillsvidare lösning i avbidan på en större reform av skadeståndsrätten. Skälet för att förutsättningarna för skadestånd böra vara lindrigare i fråga om offentlig verksamhet skulle då enligt min mening främst utgöra, att denna verksamhet ofta innefattar ett moment av tvång för den enskilde (försl., s. 25). Ett annat skäl kan emellertid vara, att i sådana fall, då den skadelidandes trygghet kräver reparation av den lidna skadan, ett åläggande av skadestånd icke ter sig så betungande för motparten, då det här rör sig om det allmänna (prof. Strahls reservation i försl., s. 128). Däremot synes mig preventionssynpunkten spela något mindre roll, då det gäller det allmännas ansvar.

Karolinska institutet (lärarkollegiet):

Lärarkollegiet vill ifrågasätta, om det icke på sjukhusvårdens område finns anledning att i samband med den i vissa avseenden omvälvande reform, som genom det föreliggande förslaget avses bli genomförd på skadeståndsrättens område, taga steget till att för sjukhushuvudmännen stadga objektivt ansvar för skador, som på sjukhusen drabba patienter till följd av den sjukvårdande verksamheten. Som exempel må anföras, att en kirurg vid en operation vållar en patient en skada, som adekvat förorsakar bestående besvär utanför det vid en operation av ifrågavarande slag s. a. s. normala riskområdet men som på grund av anatomiska eller patologisk-anatomiska förhållanden icke kan tillräknas operatören som ett fel eller en försummelse. Härvid synas starka humanitära skäl tala för att patienten erhåller skadestånd oberoende av visad oaktsamhet. Under alla omständigheter ter sig för lärarkollegiet en sådan konstruktion mera tilltalande än att — vilket synes ligga inom lagförslagets möjligheter — kirurgen med en oskäligt hård bedömning befinnes ha handlat oaktsamt och skadestånd utgår men jämkas till noll (jämför betänkandet, s. 102), då sjukhushuvudmannen regressvis vänder sig mot skadevållaren. En utvidgning av skadeståndsansvaret på sätt här antytts synes förenlig med vad de sakkunniga anført om att förslaget ej avser att hindra rättspraxis att godtaga objektivt ansvar även i andra fall än dem, som angivas i den föreslagna lagen (s. 71).

Stockholm den 14 maj 1959

Sten Friberg

B. E. Fogelberg

Besvärssakkunniga:

Det synes både önskvärt och lämpligt, att det allmännas skadeståndsansvar med avseende å oriktiga beslut och åtgärder vidgas.

Vid en sådan vidgning kan man gå fram på i huvudsak två vägar. Den ena innebär, att man bygger vidare på den ersättningsskyldighet, som redan synes gälla i fråga om skada, förorsakad genom uppenbart olagliga beslut och åtgärder, och bestämmer skadeståndsskyldigheten med utgångspunkt från objektiva kriterier. Den andra vägen kännetecknas av att man anknyter till det skadeståndsansvar, som gäller för funktionär med avseende å dolös och culpös gärning och underlåtenhet, och låter det allmänna övertaga det primära ansvaret gentemot den enskilde med regressrätt i förhållande till den felande funktionären. Kommittén har i sitt förslag slagit in på den sistnämnda vägen.

Vid valet av väg har man tydligen att å ena sidan se till de enskilda skadelidandes intresse av att få kompensation och att å andra sidan beakta det allmännas behov av viss rörelsefrihet med därav betingad lovlig felmarginal. Mot denna bakgrund synes det de sakkunniga mindre rationellt att avgränsa det allmännas skadeståndsansvar med utgångspunkt från huruvida vållande ligger funktionär till last. Grunden till att stat och kommun föreslås skola åläggas ersättningskyldighet är självfallet hänsynen till den enskilde. I en tidsålder, då det allmänna ser sig nödsakat att göra allt flera ingrepp i den enskildes rättssfär och då dessa ingrepp bli av allt större räckvidd, får frågan om vem som skall bära förlusten vid felaktiga ingrepp och liknande misstag allt större betydelse. Det kan icke anses rimligt att, i synnerhet då fråga är om betungande förvaltningsakter, en enskild, som drabbas av en uppenbart oriktig åtgärd, skall nödgas bära den därav föranledda skadan. Då åtgärden avsetts skola vidtagas av hänsyn till det gemensamma bästa, bör också det allmänna svara för åtminstone allvarligare misstag, i den mån sådana förelupit. Från den enskilde skadelidandes synpunkt är det skäligen likgiltigt, om skadan är att tillskriva funktionärs vållande eller andra omständigheter. Hänsynen till det motsatta enskilda intresset, som motiverar inskränkning till culpa i den allmänna skadeståndsrätten, gör sig heller icke gällande med särskild styrka, då fråga är om ersättning för offentlighetsrättsliga åtgärder. Med den grundsyn på spørsmålet, som här redovisats, synes det rimligare att vid avgörande av om ersättningskyldighet skall åvila det allmänna utgå från sådana objektiva omständigheter som beslutets, åtgärdens eller underlåtenhetens felaktighet samt själva sakens karaktär än från huruvida vållande ligger funktionär till last eller ej. Då det allmänna icke rimligtvis kan svara för skada av varje förekommande fel, blir en begränsning nödvändig. Man kan tänka sig denna så utformad, att det allmänna har att ersätta skada, som beror av uppenbara fel. Det förefaller skäligt, att det allmänna och icke den enskilde står risken åtminstone för skada föranledd av sådana fel. De sakkunniga vilja understryka, att rättsutvecklingen i Norge, som på detta område nått be-

tydligt längre än i Sverige, gått i den riktningen, att domstolarna där medgivit enskild ersättning för skada, som föranletts av uppenbart oriktiga offentliga beslut, utan att domstolarna prövat, huruvida en tjänsteman gjort sig skyldig till dolus eller culpa. Möjligt är, att man å ena sidan bör ned-sätta kravet å uppenbarhet på vissa områden, där fråga är om särskilt kännbara ingrepp, och å andra sidan på andra områden bör tillmäta sådana omständigheter som behovet av snabbhet och effektivitet betydelse i motsatt riktning. Det synes emellertid icke möjligt att inom ramen för detta utlå-tande närmare än som skett ingå på ifrågavarande problemkomplex. En an-nan möjlighet, som i praktiken icke torde skilja sig så mycket från ovan berörda metod, är att ett standardkrav uppställles; ersättningsrätt skulle här-vid föreligga, då fel förelupit och ordinär standard därigenom kan anses ha underskridits.

Enligt de sakkunnigas mening bör en blivande lagstiftning om det allmän-nas skadeståndsansvar utgå från ovan antydda grunder. De sakkunniga kunn-na därför icke tillstyrka en lagstiftning på grundval av det föreliggande förslaget principer.

Stockholm den 26 september 1959

Sven Björkholm

Bertil Wennergren

Sveriges advokatsamfund:

Ehuru starka skäl kan anföras för den uppfattningen, att stat och kom-mun borde bära ett rent objektivt ansvar för skador till följd av det all-männas verksamhet, tillstyrker styrelsen, att man nu i princip stannar för ett ansvar på culpans grund och låter det objektiva ansvaret avse allenast vissa begränsade områden, där särskilda skäl talar för ett skadestånds-an-svar utöver culpans ram. Styrelsen anser det sålunda riktigt, att huvudre-geln — åtminstone tills vidare — får sådant innehåll, att ansvaret för det allmänna förutsätter fel eller försummelse av någon, som uppträtt å det allmännas vägnar eller eljest varit verksam för dess räkning (häri inbe-gripet s. k. anonyma fel). Inom vilka områden ett rent objektivt ansvar bör finnas, är självfallet en fråga, om vilken delade meningar kan råda. Sty-relsen har i huvudsak intet att erinra mot den avgränsning, som kommittén i detta avseende föreslagit. Erfarenheten får sedermera visa, i vad mån ett införande av objektivt ansvar även på andra områden kan anses påkallat.

Stockholm den 5 september 1959

Gunnar Lindh

Herbert Söderlund

*BILAGA 4***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Justitsministeriet:**

— — — skal man meddele, att justitsministeriet ikke på det foreliggende grundlag mener at kunne tage endelig stilling til det fremsatte forslag, idet en sådan stillingtagen bl. a. vil kræve en nærmere uddybning af forslagsstillernes synspunkter.

Man skal dog fremhæve, at de af udvalgene i Danmark, Finland, Norge og Sverige udarbejdede lovforslag som nævnt i medlemsforslaget alle bygger på den almindelige erstatningsregel (culpa-reglen) som grundlag for det offentliges erstatningsansvar, og at dette hovedsynspunkt har vundet almindelig tilslutning fra de myndigheder, der i Danmark har afgivet udtalelser om de af udvalgene afgivne belænkninger. Indførelse af lovbestemt objektivt ansvar for skader, der forvoldes ved visse foranstaltninger fra det offentliges side, vil nødvendigvis rejse en række komplicerede problemer. Det er således meget tvivlsomt, om en tilstrækkelig klar afgrænsning af det objektive ansvars område fra de områder, der også efter forslagsstillernes opfattelse fortsat bør være undergivet almindelige erstatningsregler, er mulig, og en sådan afgrænsning vil i hvert fald kræve udarbejdelse af detaljerede lovttekster. Endvidere skal man pege på, at indførelse af objektivt ansvar for staten og kommunerne på en række områder kan medføre tilfældige resultater i tilfælde, hvor en virksomhed som f. eks. sygehusdrift udøves både af det offentlige og af private. Endelig skal man fremhæve, at indførelse af objektivt ansvar, såfremt dette skal have praktisk betydning, nødvendigvis vil medføre en forøgelse af det offentliges udgifter.

København, den 20. juni 1960

P. m. v.

Vilhelm Boas

Gaarden

N o r g e

Jfr Bilaga 2.

S v e r i g e

Jfr Bilaga 3.

BILAGA 5

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

De lagförslag, som i de nordiska länderna nyligen framlagts rörande en lagstiftning om det allmännas skadeståndsskyldighet, företer inbördes icke oväsentliga skiljaktigheter. Med hänsyn härtill är att befara, att, om lagstiftningen i de olika länderna bygges omedelbart på den grund kommittéförlagen utgör, det slutliga resultatet icke blir i önskvärd grad samnordiskt.

Det synes niomannakommittén angeläget, att, när nu ett så centralt område inom skadeståndsrätten tages upp till legislativ behandling på nordisk grund, man eftersträvar att nå fram till så stor inbördes överensstämmelse som möjligt. Niomannakommittén har sökt bilda sig en uppfattning om efter vilka linjer en sådan större enhetlighet skulle kunna uppnås. Därvid har kommittén funnit nödvändigt att något närmare söka analysera de olika områden av offentlig verksamhet, inom vilka felaktigheter kan förekomma, som ger anledning till skadeståndskrav från enskildas sida.

Först bör emellertid erinras om att två skilda principer kan läggas till grund vid bedömning av frågan, huruvida i det särskilda fallet skadestånd skall utgå. Å ena sidan har man culparegeln, som innebär att — om någon vållat skadan, vanligen genom någon grad av oaktsamhet — han skall ersätta denna. Å andra sidan finns regeln om objektivt ansvar, som innebär, att blott den omständigheten, att skada uppkommit i viss verksamhet, medför skyldighet för den, som driver verksamheten, att gälda ersättning. Förslagen från regeringskommittéerna bygger i huvudsak på culparegeln, d. v. s. stat och kommun förutsättes icke skola bli skadeståndsskyldiga, med mindre vållanden kan läggas någon dess företrädare till last. Förslagsställarna har nu önskat, att grundsatsen om objektivt ansvar skulle i större utsträckning vinna tillämpning i en samnordisk lagstiftning på området och har anfört en rad skäl för denna sin ståndpunkt.

Enligt niomannakommitténs mening torde enighet råda om att culparegeln, som kan sägas utgöra utgångspunkten för regleringen av skadeståndsfråga, då två enskilda rättssubjekt står emot varandra, bör på liknande sätt bilda grundvalen i fråga om sådan offentlig verksamhet, där det allmänna intager en ställning liknande en enskilds. Det sagda har självfallet tillämpning i de fall, då stat och kommun i sin verksamhet brukar privaträttsliga former. Antalet stats- och kommunägda aktiebolag är stort, men även stiftelser av offentlighetsrättslig art är ej ovanliga. Vidare är att observera, att både stat och kommun bedriver affärsverksamhet av samma art som enskilda. Här kan pekats på verksamhet inom transportväsendet, ordet taget i vidaste betydelse (järnvägar och spårvägar, post- och telekommunikationer), inom kraftförsörjningen samt även inom vanlig industri. För verksamhet av denna art ter det sig naturligt att tillämpa i huvudsak samma

skadeståndsrättsliga regler, som gäller för motsvarande enskild företagsamhet. Denna grundtanke har kort och tydligt formulerats i det danska förslaget § 8 så: »Erstatningsansvaret i privatretlige forhold falder uden for lovens bestemmelser».

Vidare torde icke några större meningsskiljaktigheter råda om att det objektiva ansvaret tillämpas på vissa bestämda verksamhetsområden, t. ex. i fråga om skada, som uppkommer i polisens verksamhet och i stora delar i militär verksamhet. Vid en närmare kartläggning av olika förvaltningsområden torde man utan större svårigheter kunna fastställa, hur långt denna enighet sträcker sig.

Vilken grundsats som skall tillämpas i fråga om det offentligas centrala funktioner, är emellertid alltså klart. Vad angår offentlig myndighets beslut, som innebär myndighetsutövning av olika slag, hävdas från vissa håll, att grundval för skadeståndsskyldighet skall vara det förhållandet, att någon kan påvisas ha förfarit oaktsamt eller vårdslöst, medan det å andra sidan förmenas, att den omständigheten, att ett fel förelupit, som föranlett skada, skall i princip vara tillräcklig grund för ett skadeståndsansvar.

Niomannakommittén tilltror sig icke att på grundval av hittills tillgängligt material taga någon ställning till förevarande fråga. Inom kommittén har dock uttalats sympatier för tillämpning av ett objektivet ansvar, i vart fall vad angår sådana beslut, som ålägger de enskilda förpliktelser av olika slag antingen med avseende å sin egendom eller sin person. Tillfogas enskild medborgare skada på grund av oriktighet i sådant beslut, har man ansett det ligga nära till hands, att gottgörelse skall kunna utgå. Men även då fråga är om förmåner av skiftande art, har medborgarna ansetts ha anspråk på att de beslut, som myndigheterna träffar, icke är klart oriktiga.

Osäkerhet råder också om hur långt ett objektivet ansvar kan vara motiverat på andra särskilda områden, inom vilka vanligen fråga är mindre om formella beslut än om rent faktisk verksamhet, t. ex. undervisning, vård, byggnadsverksamhet etc. Det kan här nämnas, att bl. a. beträffande sjukvården röster höjts för att den enskilde patienten bör kunna känna ekonomisk trygghet för följderna av felgrepp och misstag, som inträffar under sjukhusvistelse. Stat eller kommun, som driver sjukhus, skulle enligt denna mening vara skyldig gottgöra skador, som föranledes av mera uppenbara felaktigheter i vården. Att göra den enskildes ersättningsrätt beroende av om någon läkare eller sjuksköterska kan visas ha varit försumlig, synes mindre tilltalande. Å andra sidan måste observeras, att t. ex. strålningsrisker och andra liknande delvis okända faktorer måste göra stat och kommun ovilliga att på detta område påtaga sig ett strikt ansvar. Motsvarande problem har i Finland och Norge i praxis ingående diskuterats med avseende på vägbyggen, där det allmänna i åtskilliga fall förpliktats gottgöra trafikanters skador, som föranletts av att vägunderhållet eftersatts. Kommittén vill icke heller i denna del för eget vidkommande angiva någon bestämd ståndpunkt.

Av återstående offentlig verksamhet är en icke ringa del av servicekarak-

tär. Allmänheten tillhandahålles upplysningar av olika slag och lämnas, om den så önskar, bistånd från allmänna organ i många skilda ärenden. Det kan synas tveksamt, om det är rimligt, att det allmänna tar på sig ett objektivi-ansvar för riktigheten av upplysningar och hjälp, som utgår i dylik serviceverksamhet. Den, som hänvänder sig till ett offentligt organ i avsikt att få bistånd av den art, varom här är fråga, bör visserligen kunna göra anspråk på att få riktiga upplysningar, men därav följer icke, att han utan vidare kan påräkna ersättning för skada, som han lidit på grund av felaktiga besked.

En förutsättning för vidgad användning av objektivi-ansvar är självfallet dock, att myndigheterna tillerkännes en marginal för mera ursäktliga felaktigheter, t. ex. vid tolkning av lagregler och andra stadganden. Uppenbarligen kan icke varje oriktighet vara skadestandsgrundande. Det kan icke begäras, att förvaltningen aldrig gör fel. En viss del av de skador, som härigenom kan uppkomma, torde den drabbade enskilde få bära. Ofta, särskilt då det är fråga om mera uppenbara fel, synes det dock rimligt, att icke just den enskilde, som råkat ut för felet, skall bära hela kostnaden härav, utan att denna fördelas på medborgarna i gemen, vilka det felaktiga beslutet varit avsett att gagna.

Uppenbarligen skulle det vara till stor fördel, om frågan, huruvida den enskilde skall vara berättigad till ersättning, kunde frikopplas från frågan om den ifrågavarande tjänstemannens skuld till det inträffade. Skadeståndsskyldigheten på nu förevarande område har sin motivering i hänsynen till den enskilde skadelidande. Hans möjligheter att få gottgörelse av det allmänna bör icke påverkas av hur den offentlighetsrättslige arbetsgivaren har ordnat sina mellanhavanden med de anställda.

De problem, som här behandlats, är av invecklad natur. Kommittén har ovan velat ange några områden, där ytterligare överväganden är behövliga i syfte att nå fram till ökad nordisk överensstämmelse. Tillika har kommittén antytt vissa linjer, efter vilka lösningar kan vara att söka.

Vid de överläggningar i saken, som kommittén haft med de nordiska ländernas justitieministrar i Fredensborg den 17 juni 1960, har upplysts, att lagstiftningsfrågan kommer att tagas upp till interdepartementala förhandlingar. Då sålunda de nu föreliggande förslagen kan väntas bli ytterligare överarbetade, har kommittén ansett att med rådets ställningstagande bör anstå i avbidan på utgången av dessa förhandlingar. Kommittén föreslår därför, att rådet beslutar uppskjuta medlemsförslaget till nästa session.

Fredensborg den 17 juni 1960

<i>Emil Ahlqvist</i>	<i>Holger Eriksen</i>	<i>Nils Hønsvald</i>	<i>Harras Kyttä</i>
<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>Olov Rylander</i>	<i>Knud Thestrup</i>
		Förman	

Medlemsförslag

om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land

(Väckt av Nina Andersen, Magnhild Hagelia, Gunnar Henriksson, Claudia Olsen och Kaarlo Pitsinki)

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har medfört, att betydande grupper arbetare från övriga nordiska länder, främst från Finland och Danmark, sökt sig till Sverige för kortare eller längre tid. De skilda bestämmelser, som gäller i de nordiska länderna om olika statliga sociala förmåner, har därvid knappast vållat större svårigheter. Genom den nordiska konventionen om social trygghet har man kommit därhän, att envar medborgare i ett nordiskt land, som uppehåller sig i ett annat sådant, därvid erhåller i huvudsak samma förmåner som vistelselandets egna medborgare under den tid uppehållet varar.

Speciella problem har emellertid från och med innevarande års ingång uppkommit genom att i Sverige en ny lagstiftning om allmän tjänstepensionering satts i kraft. Denna bygger som bekant på fördelningsprincipen, d. v. s. vad som under ett år flyter in i form av pensionsavgifter fördelas i huvudsak mellan dem, som samma år är berättigade att uppbära pension.

Avgifterna för tjänstepensionen erlägges för löntagarnas del av arbetsgivarna och belastar sålunda produktionen. De senare skall sålunda exempelvis under 1960 till de statliga fonderna inbetala ett belopp om 1,9 % av vad de under året utgivit i löner till sina anställda. Samtidigt tillgodoräknas löntagarna pensionspoäng. Dessa beräknas emellertid icke med utgångspunkt från vad arbetsgivaren inbetalat utan med ledning av varje löntagares vid taxeringen deklarerade löneinkomst. Varje löntagare tillgodoföres sålunda i samband med taxeringens bestämmande år efter år ett visst antal pensionspoäng alltefter inkomstens storlek, och den pension, han slutligen erhåller, bestämmas med hänsyn till hur många poäng han sålunda kan tillgodoräkna sig. För att utländsk medborgare skall äga tillgodoräkna sig pensionspoäng, erfordras, att han är mantalsskriven i Sverige. Om han vid den tidpunkt, då tjänstepensionen skall utbetalas, icke har hemvist i Sverige, erhåller han endast halv pension.

De nu i korthet återgivna reglerna vållar vissa svårigheter för de icke-svenska nordiska arbetstagare, som uppehåller sig i Sverige och där arbetar. Den svenske arbetsgivaren betalar nämligen in viss procent av det totala lönebeloppet till de statliga tjänstepensionsfonderna. Till det förhållandet,

att bland löntagarna finnes icke-svenska medborgare, vilka icke kan väntas ha sitt hemvist i Sverige vid tidpunkten för pensionens utgående och som alltså ej kan antagas få mer än halv pension, tages ej hänsyn. Realiteten är sålunda, att arbetsgivaren för sin icke-svenske arbetares räkning inbetalar avgifter, för vilka denne icke med säkerhet kan beräknas få full valuta. Löntagaren får med andra ord till de svenska pensionsfonderna avstå vissa belopp i pensionsavgifter utan att härför få åtnjuta fulla pensionsförmåner.

Nordiska icke-svenska medborgare arbetar i Sverige under mycket olika villkor. Det finns många — icke minst från Finland — som har säsongbetonat arbete i Sverige, t. ex. i skogsbruket. De far över till Sverige och arbetar där vissa månader för att sedan återvända till hemlandet. Andra arbetare kommer till Sverige, stannar där några år och far sedan åter till hemlandet. Ytterligare andra, t. ex. vissa danskar i Helsingör, är hela sitt liv bosatta i sitt eget land och har där sitt hemvist men arbetar i grannlandet och får där sin lön. För alla dessa olika grupper ger den svenska tjänstepensionslagstiftningen anledning till allvarliga problem.

Vi är fullt medvetna om att de frågor, som här rests, är av svårlöst natur. Då emellertid inbetalningar till den svenska tjänstepensioneringen skall göras avseende 1960 års inkomster, synes det icke vara för tidigt att redan nu taga upp spörsmålet om hur dessa frågor skall lösas. Vi vill därför förorda, att — sedan problemen kartlagts genom Nordiska rådets försorg — rådet antager en rekommendation i saken.

På angivna skäl får vi hemställa,

att rådet ville besluta rekommendera Sveriges regering att i samverkan med övriga nordiska länders regeringar närmare utreda på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, som arbetar i sistnämnda land, skall kunna få praktisk nytta av de arbetsgivaravgifter, som för hans räkning inbetalas till den allmänna tjänstepensioneringen i Sverige.

København, Göteborg och Helsingfors i februari 1960

Nina Andersen

Magnhild Hagelia

Gunnar Henriksson

Claudia Olsen

Kaarlo Pitsinki

*BILAGA 1***PM rörande tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land***(Av byråchefen Sven-Hugo Ryman)**I. Konventionen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om social trygghet*

I artikel 5 stadgas:

Därest i något av de fördragsslutande länderna utgår andra förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande eller vid ålderdom i stället för eller vid sidan av de förmåner, som avses i artiklarna 2—4, och utgifterna härför helt eller i övervägande grad täckas av de försäkrade eller deras arbetsgivare, är medborgare i annat fördragsslutande land, vilken är stadigvarande bosatt i förstnämnda land, berättigad till sådana förmåner på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare.

De angivna artiklarna avhandlar, artikel 2 allmänna invalidpensionsförmåner, artikel 3 allmän änkepension med tilläggsförmåner och bidrag till änkor och änklingar med barn samt artikel 4 allmän ålderspension med tilläggsförmåner.

Den svenska lagen om försäkring för allmän tilläggspension (SFS 1959: 291) avser enligt sin 1 § att bereda ålderspension, förtidspension och familjepension utöver vad som må utgå i folkpension. Utgifterna för försäkringen täckes av avgifter, som i sin helhet betalas av arbetsgivarna, jämte avkastningen av fonderade medel. Den allmänna tilläggspensionen i Sverige, nedan benämnd ATP, torde därför omfattas av artikel 5 i den nordiska konventionen; i vart fall täcker artikel 5 ATP enligt sin ordalydelse.

II. Översikt av de viktigaste bestämmelserna i lagen om ATP

Enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension avser försäkringen att bereda ålders-, förtids- och familjepension utöver folkpensionen. Rätten till pension grundas på inkomst av förvärvsarbete, vilken inkomst också ligger till grund för beräkningen av avgifter till försäkringen (1 §). Svenska medborgare är försäkrade från och med det kalenderår, varunder de fyller 16 år. Detsamma gäller utlänningar, som är mantalsskrivna i Sverige. En person, som inte längre är svensk medborgare eller här i riket mantalsskriven utlänning men som tidigare tillgodoräknats pensionspoäng, anses alltså jämt vara försäkrad (2 §).

För varje år skall för sådana försäkrade, som är svenska medborgare eller här i riket bosatta utlänningar, beräknas pensionsgrundande inkomst. Sådan

inkomst beräknas dock ej för år, varunder den försäkrade avlidit eller för år efter det, då han fyllt 65 år. Inte heller beräknas sådan inkomst för tidigare år, då den försäkrade åtnjutit ålderspension från tilläggs pensioneringen eller invalidpension eller sjukbidrag enligt folkpensioneringslagen. Utgår invalidpensionen enligt 3 § 2 mom. andra stycket i sistnämnda lag, skall dock pensionsgrundande inkomst beräknas. Den pensionsgrundande inkomsten beräknas på grundval av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete (4 §).

Med inkomst av anställning avses den lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som en försäkrad åtnjutit såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Har lönen från en och samme arbetsgivare under ett år inte uppgått till 300 kronor, räknas den dock inte till inkomst av anställning. Om en försäkrad utfört arbete för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst, kan den försäkrade och den som utgivit ersättning en komma överens om att ersättningen skall anses som inkomst av anställning, dock endast då fråga är om ersättning i pengar, som uppgått till minst 300 kronor under ett år. Vid beräkning av inkomst av anställning tas inte hänsyn till lön eller ersättning från arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller som är utländsk juridisk person, i andra fall än då den försäkrade syssetsatts vid skötseln av fastighet, som är belägen i Sverige, eller i rörelse, som bedrivs från här beläget fast driftställe. Inte heller tas hänsyn till lön eller ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat i Sverige eller från person, som tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och inte är svensk medborgare (5 §).

Med inkomst av annat förvärvsarbete avses inkomst av här i riket bedrivna rörelse, inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade själv, samt ersättning i pengar för arbete för annans räkning, allt i den mån inkomsten inte skall hänföras till inkomst av anställning. Om inkomsten av rörelse, av jordbruksfastighet eller av arbete för annans räkning inte uppgår till 500 kronor under ett år, räknas den inte med (6 §).

Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under ett visst år skall beräknas på grundval av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Gäller taxeringen ett beskattningsår, som inte sammanfaller med ett kalenderår, skall inkomst under beskattningsåret anses ha åtnjutits under det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret. Det är förutsatt, att Konungen med riksdagen skall utfärda närmare bestämmelser rörande beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete liksom att särskilda regler skall finnas om beräkning av inkomst av anställning för försäkrad, som är bosatt utomlands eller erlägger sjömansskatt (7 §).

Den pensionsgrundande inkomsten utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i den mån summan överstiger basbeloppet vid årets början. Olika begränsningar gäller dock. Om summan överstiger dubbla basbeloppet, skall den inkomst av annat förvärvsarbete, som ingår i den överskjutande delen, medräknas bara till två tredjedelar. I

första hand skall inkomsten av anställning avräknas mot basbeloppet och dubbla basbeloppet. Den del av summan, som överstiger $7\frac{1}{2}$ gånger basbeloppet, skall inte beaktas vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten. Reduktionen skall härvid i första hand göras på inkomsten av annat förvärvsarbete. Både den inkomst av anställning och den inkomst av annat förvärvsarbete, som skall ingå i den pensionsgrundande inkomsten, avrundas till närmast lägre hundratal kronor (8 §).

Varje års pensionsgrundande inkomst skall omvandlas i pensionspoäng, som utgöres av den pensionsgrundande inkomsten delad med basbeloppet vid årets ingång. Beräkningen göres med två decimaler. I den mån den pensionsgrundande inkomsten härrör från inkomst av annat förvärvsarbete, tillgodoräknas pensionspoäng endast om pensionsavgift till fullo erlagts för den delen av den pensionsgrundande inkomsten. Oavsett om avgiftsbetalningen fullgjorts, tillgodoräknas dock poäng för det år, varunder den försäkrade fyller 65 år eller, vid ansökan om annan pension än ålderspension från 67 års ålder, för de två år, som föregår det år, då pension skall börja utgå. För år, då en försäkrad åtnjuter tilläggspension i form av förtidspension enligt 16 § (huvudfallet), tillgodoräknas den försäkrade på visst sätt beräknad pensionspoäng, fastän enligt 4 § pensionsgrundande inkomst icke beräknas för honom (9 §). I de fall, då pensionspoäng tillgodoräknas, oavsett om betalning av egenavgifter fullgjorts eller ej, får den oguldna avgiften avdragas på utfallande pension (50 §).

Basbeloppet utgör 4 000 kronor i 1957 års penningvärde. Det är indexreglerat, och dess aktuella storlek erhålles genom multiplikation av nyss nämnda belopp med ett bråk med det aktuella pensionspristalet enligt folkpensioneringslagen i täljaren och pensionspristalet för december 1957, som var 119, i nämnaren. Avrundning sker till närmaste hundratal kronor (10 §).

En försäkrad kan göra anmälan om undantagande från försäkringen såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete. Sådant undantagande innebär, att hänsyn icke skall tagas till inkomst av annat förvärvsarbete vid beräkning av den försäkrades pensionsgrundande inkomst. Anmälan om undantagande kan återkallas, sedan den ägt giltighet i 5 år. Har anmälan återkallats, kan ingen ny anmälan göras (36 §).

En huvudorganisation av arbetstagare kan före den 1 juli 1961 under vissa förutsättningar genom kollektivavtal komma överens med arbetsgivarparten om undantagande från försäkringen såvitt rör inkomst av arbete, som avses med avtalet. Sådant undantagande hos en av avtalet bunden arbetsgivare skall inte inräknas i den pensionsgrundande inkomsten för arbetstagare, på vilken avtalet är tillämpligt. Avtalet kan i vissa fall vara tillämpligt även på arbetstagare, som inte är medlem av den avtalslutande organisationen (37—39 §§). Kollektivavtal om undantagande skall registreras hos riksförsäkringsanstalten, som prövar om det uppfyller lagens fordringar. Befinnes så ej vara fallet, vägras registrering och avtalet är ogiltigt (40 §).

Rätt till ålderspension föreligger från och med den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år, under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre eller, i fråga om utlänning, minst tio år (11 § 1 st.).

Ålderspensionen utgör 60 procent av produkten av basbeloppet för den månad, som pensionen avser, och medeltalet av de pensionspoäng, som tillgodoräknats den försäkrade. Om pensionspoäng tillgodoräknats honom för mer än 15 år, skall medeltalet beräknas på de 15 högsta poängtal. Har pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för mindre än 30 år, reduceras pensionen med $1/30$ för varje år, som fattas i detta antal. Om undantagande ägt giltighet för försäkrad eller om han försummat att erlagga egen avgift på inkomst av annat förvärvsarbete, skall hans ålderspension utgöra sextio procent av så stor del av den förut angivna produkten, som svarar mot förhållandet mellan det antal år, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade (dock högst 30), och talet 30 ökat med 1 för varje år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet eller avgiftsförsummelsen inte alls tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng. Det sistnämnda talet 30 får vid denna beräkning dock ej ökas till mer än 50 (12 §).

Den försäkrade äger valfrihet att ta ut ålderspensionen före eller efter den förut angivna generella pensionsåldern. Ålderspensionen får dock uppbäras tidigast från och med den månad, då han uppnår 63 års ålder (11 § 2 st.). Om ålderspensionen uttages före eller efter den generella pensionsåldern, minskas resp. ökas pensionen med 0,6 procent för varje månad, som, då pensionen börjar utgå, återstår till resp. förflutit från ingången av den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år. Hänsyn tas därvid dock ej till tid efter den månad, under vilken den försäkrade fyllt 70 år (13 §).

Förtidspension utgår till försäkrad, som på grund av nedsättning i arbetsförmågan, som inträffat efter det han blev försäkrad enligt ATP, åtnjuter folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag (dock ej invalidpension enligt 3 § 2 mom. 2 st. folkpensioneringslagen). Beträffande utlänning förutsättes tillika, att pensionspoäng tillgodoräknas honom för minst 5 år (14 §). Är nedsättningen av arbetsförmågan fullständig, utges hel förtidspension. I annat fall utges 60 procent av hel förtidspension (15 §).

Om den försäkrade tillgodoräknats pensionspoäng för minst två av de fyra åren närmast före det år, då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med samma belopp, vartill ålderspensionen skulle uppgå, därest den försäkrade fyllt 67 år och för varje år från och med det, då förtidspensionen börjar utgå, till och med det, då han fyller 65 år, antas ha tillgodoräknats pensionspoäng, motsvarande medeltalet av de två högsta poängtal under nämnda fyraårsperiod. Pension enligt vad nu sagts må dock ej utgå, om undantagande ägde giltighet, då folkpensionen började utgå, samt undantagandet föranlett, att den försäkrade för något av de fyra förutnämnda åren gått förlustig mer än en pensionspoäng (16 §).

Har den försäkrade inte rätt till förtidspension enligt de grunder, som angives i 16 §, men skulle han ha varit berättigad till ålderspension, om han uppnått 67 års ålder den månad, då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med belopp, motsvarande vad den försäkrade skulle ha erhållit i ålderspension, om denna börjat utgå från och med nämnda månad (17 §).

Familjepension utgår i form av änkepension och barnpension. Änkepension

utgår till änka, som ingått äktenskap med den försäkrade senast den dag, då han fyllde 60 år, förutsatt att äktenskapet varat minst 5 år. Hade makarna vid mannens död gemensamma barn, utgår änkepension, även om dessa villkor ej är uppfyllda. Barnpension utgår till den försäkrades barn under 19 år (22, 23 och 25 §§).

Om endast en efterlevande finnes, som har rätt till familjepension, utgör familjepensionen 40 procent av hel förtidspension, som den försäkrade uppbar vid dödsfallet eller skulle ha varit berättigad till vid total förlust av arbetsförmågan, eller, om han uppbar ålderspension vid dödsfallet, av den från 67 år utgående ålderspensionen. För två sådana efterlevande utgör familjepensionernas sammanlagda belopp 50 procent, för tre 60 procent, för fyra 70 procent och för fem eller flera 80 procent av ålders- eller förtidspensionen (24, 26 och 27 §§).

Tilläggs pensioneringen finansieras genom avgifter och avkastning av den med avgifter uppbyggda allmänna pensionsfonden (31 §). Konungen med riksdagen fastställer procentsats för uttaget av avgifter till försäkringen (32 §). Genom lag den 28 maj 1959 (nr 292) har procentsatsen bestämts till 3 för 1960, 4 för 1961, 5 för 1962, 6 för 1963 och 7 för 1964.

Beträffande arbetsgivarnas avgifter stadgas, att en arbetsgivare för varje år skall erlägga avgift för den för året gällande procentsatsen på summan av vad han under året utgivit till sina arbetstagare i lön i pengar eller naturförmåner eller i annan ersättning i pengar, som enligt överenskommelse mellan honom och den som utfört arbete för hans räkning skall anses såsom inkomst av anställning. Från den nämnda summan skall dock vid avgiftsberäkningen avdragas dels ett belopp motsvarande det vid årets ingång gällande basbeloppet multiplicerat med det beräknade genomsnittliga antalet arbetstagare hos arbetsgivaren under året och dels för varje arbetstagare den del av hans lön, som för år räknat överstigit 7 1/2 gånger basbeloppet. När dessa beräkningar göres, skall en arbetstagare, som under hela året varit anställd med full arbetstid, räknas som en hel arbetstagare och en arbetstagare, som varit anställd i mindre omfattning, medräknas blott i motsvarande mån. Om särskilda skäl föreligger, kan andra sätt för avgiftens beräkning få användas, om resultatet blir i huvudsak detsamma. Vid all avgiftsberäkning skall man bortse från arbetstagare, som fyllt 65 år före årets ingång, och från arbetstagare, vars lön inte uppgått till 300 kronor. Avgift skall heller inte läggas i vissa angivna fall, då lönen eller ersättningen i arbetstagarens hand inte beaktas vid beräkning av pensionsgrundande inkomst. Beträffande avgift för lön till vissa sjömän förutsättes, att särskilda regler skall gälla (33 §).

Om inkomst av annat förvärvsarbete ingår i den pensionsgrundande inkomsten, skall den försäkrade själv erlägga avgift med den för året gällande procentsatsen på den del av den pensionsgrundande inkomsten, som härrör från inkomst av annat förvärvsarbete. Befrielse från avgift förutsättes kunna förekomma i vissa fall enligt vad därom särskilt kommer att stadgas (34 §).

Konungen med riksdagen skall förordna om debitering och uppbörd av avgifterna (35 §).

Klagan över beslut av lokalt pensionsorgan skall föras genom besvär hos riksförsäkringsanstalten i egenskap av pensionsmyndighet. Över riksförsäkringsanstaltens beslut föres klagan genom besvär hos Konungen i statsrådet. Fullföljd av talan är i regel inte tillåten annat än efter tillstånd av riksförsäkringsanstalten. Besvärstiden regleras genom lagen den 4 juni 1954 (nr 355) om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut och utgör tre veckor från det klaganden fick del av beslutet; för menighet är besvärstiden fem veckor. Riksförsäkringsanstaltens och lokalt organs beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan. I fråga om besvär i ärenden, som skall behandlas enligt av Konungen med riksdagen beslutade författningar om beräkning av pensionsgrundande inkomst samt om debitering och uppbörd av avgifter till försäkringen, skall gälla vad i dessa författningar stadgas (53 §).

Lagen om ATP har trätt i kraft den 1 januari 1960. Pension skall dock inte utgå före den 1 januari 1963 (56 §).

Enligt lagens övergångsbestämmelser skall för år 1960 pensionsgrundande inkomst ej beräknas för den, som under året fyller 65 år. Inte heller skall avgift beräknas för lön eller annan ersättning till sådan person (58 §).

Anmälan om undantagande må med giltighet från och med år 1960 göras under nämnda år samt under första halvåret 1961 (60 §).

Försäkrad, som är svensk medborgare och fyller 67 år under år 1963, äger rätt till ålderspension, om pensionspoäng tillgodoräknats honom för två år. Kravet på 30 pensionsgrundande år för rätt till full ålderspension nedsättes i inledningsskedet till att avse blott 20 år för att under en period av tio år därefter successivt höjas till 30 år (57 §).

III. Bestämmelserna i lagen om ATP rörande utlänningar

Utlänning blir inlemmad i ATP, d. v. s. blir försäkrad för allmän tilläggs-pension, från och med det kalenderår, varunder han fyller 16 år, under förutsättning att han är mantalsskriven i Sverige, vilket i praktiken innebär, att han skall vara stadigvarande bosatt här i riket (jfr härvidlag motsvarande krav i den nordiska konventionens artikel 5). För svensk medborgare uppställs inte krav på mantalsskrivning. En person, som inte längre är svensk medborgare eller här i riket mantalsskriven utlänning men som tidigare tillgodoräknats pensionspoäng, anses emellertid alltjämt vara försäkrad (1 och 2 §§).

För att bedöma rättsverkningarna av nu angivna allmänna bestämmelser måste man skilja mellan de villkor, som uppställs i samband med förvärv av pensionspoäng, å ena sidan, och de villkor, som i övrigt gäller för rätten till förmåner från försäkringen, å den andra.

Pensionspoäng

Såsom inledningsvis framhållits gäller för utlänning till skillnad från svensk medborgare såsom allmän förutsättning för rätten att få tillgodoräkna sig pensionspoäng för pensionsgrundande inkomst, att han är mantalskriven är i riket.

För utlänning gäller därutöver vissa strängare krav för att förvärvade pensionspoäng skall ge pensionsrätt.

Enligt 11 § föreligger rätt till ålderspension (från och med den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år), under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre eller, om han inte är svensk medborgare, minst 10 år. Förtidspension på grund av nedsatt arbetsförmåga (14 §) och familjepension (22 §) tillkommer utlänning, endast såvida pensionspoäng tillgodoräknats honom eller försäkringstagaren för minst 5 år, medan motsvarande krav för svensk medborgare här är två eller tre år.

Övriga villkor

Här är det i första hand fråga om särskilda bestämmelser för utlänningar, vilka bestämmelser hänför sig till tidpunkten för pensionsförmånernas inträde.

Enligt 46 §, som avser alla slags pensioner inom ATP, utgår till pensionsberättigad, som inte är svensk medborgare, pension för tid, varunder han icke är bosatt i Sverige med hälften av det belopp, vartill pensionen uppgick, då han upphörde att vara bosatt i landet eller, där den pensionsberättigade var bosatt utom riket, då rätt till pension inträdde, första gången skulle ha uppgått, om han vid sistnämnda tidpunkt varit bosatt i landet. Härav följer, inte endast, att pensionen under angivna förutsättningar nedsättes till hälften utan även att utlänning går förlustig rätten till indexhöjningar, som genomförts efter det han flyttat från Sverige. Det må framhållas, att bosättningskravet här inte är identiskt med det eljest i lagen uppställda mantalskrivningskravet.

Vidare gäller för pensionsberättigad utlänning, som inte är bosatt i Sverige, att pension till honom utan hans samtycke må utbytas mot ett engångsbelopp, motsvarande kapitalvärdet av den pension, vartill han är berättigad enligt ovan angivna regler. Med den pensionsberättigades samtycke må utbyte ske mot lägre engångsbelopp, dock lägst 40 procent av nämnda kapitalvärde.

Beträffande familjepension finns dessutom i 29 § en särskild bestämmelse, enligt vilken sådan pension efter försäkrad, som inte var svensk medborgare, utgår till efterlevande, som inte är svensk medborgare, endast såvida denne var bosatt i Sverige vid den tidpunkt, då den försäkrade avled. Motsvarande villkor uppställs inte för svensk medborgare.

Slutligen må framhållas, att den för den nuvarande generationen arbetstare utomordentligt viktiga övergångsbestämmelsen i 57 §, som under ATP:s uppbyggnadsskede ger pensionsrätt på betydligt mildare villkor än eljest, är begränsad till svenska medborgare.

IV. Skattetekniska frågor

ATP:s pensionsförmåner bygger bland annat på taxeringen till statlig inkomstskatt. I 7 § stadgas nämligen, att till grund för beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under visst år (pensionsgrundande inkomst) — och därmed också till grund för beräkningen av pensionspoäng — skall läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. För utlänning lika litet som för svensk medborgare, som inte taxeras till statlig inkomstskatt i Sverige, kan följaktligen några pensionspoäng inte beräknas, även om han skulle uppbära i och för sig pensionsgrundande inkomst i Sverige.

V. Överenskommelse med främmande makt beträffande ATP

Enligt 54 § äger Konungen träffa överenskommelse med främmande makt angående tillämpning av lagen helt eller delvis på personer, som inte är svenska medborgare och på vilka lagen inte eljest är tillämplig, så ock angående undantag från vad i lagen stadgas rörande den, som inte är svensk medborgare eller är svensk medborgare och bosatt utomlands eller i Sverige anställd hos arbetsgivare, vilken är bosatt utomlands eller är utländsk juridisk person.

I enlighet härmed torde överenskommelse om ändring av ovan angivna bestämmelser i lagen om ATP rörande utläningar med övriga nordiska länder inte behöva underställas Sveriges riksdag. (I den mån ändring av konventionen om social trygghet aktualiseras, må framhållas, att denna ratificerats av riksdagen.)

Stockholm den 10 maj 1960

BILAGA 2

Yttrande över medlemsförslaget

Scandinavian Airlines System har i skrivelse den 9 maj 1960 meddelat, att det för SAS är ytterst väsentligt, att den danska och norska personal, som för viss tid eller permanent tjänstgör i Stockholm, icke missgynnas i pensionshänseende.

BILAGA 3

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Inom näringslivet i Sverige arbetar ett betydande antal medborgare från övriga nordiska länder. Detta antal har successivt ökat efter tillkomsten av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Enligt senast tillgängliga upp-

gifter, som hänför sig till den 1 april 1960, sysselsättes inom det svenska näringslivet 19 014 danskar, 42 286 finländare, 159 islänningar och 9 733 norrmän, sammanlagt från dessa länder sålunda 71 192 personer. Dessa utgjorde inte mindre än nära 70 procent av det vid denna tidpunkt totala antalet i Sverige arbetande utlänningar, tillhoppa 106 092 personer.

Genom den nordiska konventionen om social trygghet har dessa i Sverige arbetande medborgare från övriga nordiska länder under tid, då de stadigvarande vistas i Sverige, tillförsäkrats i huvudsak samma sociala förmåner, däribland ålderspension och andra förmåner från folkpensioneringen, som svenska medborgare. På motsvarande sätt erhåller svenska medborgare, som stadigvarande vistas i annat nordiskt land, de i detta land utgående sociala förmånerna enligt vad som gäller för landets egna medborgare. För den i Sverige arbetande arbetskraften från övriga nordiska länder har emellertid pensionsfrågan trätt i förgrunden, sedan i Sverige en ny pensionslagstiftning trätt i kraft den 1 januari 1960, nämligen lagen den 28 maj 1959 om försäkring för allmän tilläggspension.

Den svenska tilläggspensionen, nedan benämnd ATP, utgör en påbyggnad på folkpensionen och omfattar i princip alla dem, som uppbär inkomst av förvärvsarbete. Försäkringen är i främsta rummet avsedd att från och med 67 års ålder ge de förvärvsarbetande en ålderspension, vilken står i bestämd relation till deras inkomster under de aktiva åren, men inrymmer även invalid- och efterlevandepension. Full ålderspension motsvarar ungefär 60 procent av genomsnittsinkomsten under de bästa 15 aktiva åren. Försäkringen bygger på fördelningsprincipen och finansieras av avgifter, som erlägges av arbetsgivarna. Fördelningsprincipen innebär, att vad som under ett år flyter in i form av pensionsavgifter fördelas mellan dem, som samma år är berättigade till pension. Vid sidan av en sådan fördelning skall emellertid även en viss fondering ske. Arbetsgivarna skall för varje år erlägga avgift till försäkringen efter den för året gällande procentsatsen på summan av vad de under året utgivit till sina arbetstagare i penninglöner och däremot svarande förmåner, minskad på visst sätt med hänsyn till folkpensionen och den pensionsgrundande inkomstens bestämda maximnivå. Procentsatsen är för år 1960 preliminärt bestämd till ca 1,9 procent av de samlade lönesummorna. Samtidigt tillgodoräknas löntagarna pensionspoäng, och den tilläggspension, som de slutligen erhåller, bestämmas med hänsyn till hur många poäng de sålunda kunnat tillgodoräkna sig. Pensionspoängen beräknas emellertid inte med utgångspunkt från vad arbetsgivare inbetalt utan med ledning av varje löntagares deklarerade inkomst. Varje löntagare tillgodoräknas sålunda i samband med taxeringen till statlig inkomstskatt år efter år ett visst antal pensionspoäng alltefter inkomstens storlek, vilka i sin tur bestämmer storleken av tilläggspensionen. För rätt till full ålderspension enligt angivna regler krävs 30 pensionsgrundande år, men detta krav nedsattes i inledningsskedet till att avse 20 år för att därefter under en tioårsperiod successivt höjas till 30 år.

För utlänning gäller i flera hänseenden strängare villkor än för svensk medborgare för att kunna bli delaktig av försäkringens förmåner. För att ut-

länning över huvud taget skall kunna vinna tillträde till ATP, fordras till en början, att han är mantalsskriven i Sverige, vilket i praktiken innebär, att han skall vara registrerad såsom bosatt i landet. Motsvarande krav uppställs inte för svensk medborgare. En medborgare från annat nordiskt land än Sverige, som arbetar vid ett företag i detta land men alltjämt är bosatt i sitt hemland, är följaktligen på grund av angivet villkor utestängd från försäkringen. Frågan torde främst ha aktualitet för ett flertal medborgare från Danmark, Finland och Norge, som är bosatta i gränstrakterna till Sverige, men även för andra nordiska medborgare än svenska, som sysselsättes vid svenskt företag i utlandet.

Även om utlänning såsom mantalsskriven i Sverige blir ansluten till ATP, är han inte därmed utan vidare likställd med svensk medborgare i fråga om rätten till förmåner från försäkringen. Utlänning blir sålunda berättigad till ålderspension vid 67 års ålder endast under förutsättning, att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst 10 år; för svensk medborgare krävs här allenast tre pensionsgrundande år. Även när det gäller rätt till invalidpension och efterlevandepension, fordras för utlänning ett större antal pensionsgrundande år, fem i stället för två eller tre år.

En annan viktig begränsning av utlännings rätt till förmåner från ATP hänför sig till hans bosättning vid tidpunkten för pensionsförmånernas inträde. Till utlänning utgår den aktuella pensionsförmånen med fullt belopp endast så länge han är bosatt i Sverige, och förmånen nedsättes till hälften under tid, då han är bosatt i annat land. Utlänning går också förlustig rätten till indexhöjningar, som genomförts efter det att han flyttat från Sverige. Nu angivna regler är ägnade att allvarligt försvåra situationen för bland andra sådana nordiska medborgare, som länge arbetat inom svensk industri och vid pensionsålderns inträde önskar flytta tillbaka till sitt hemland.

Vidare gäller för pensionsberättigad utlänning, som inte är bosatt i Sverige, att pension till honom utan hans samtycke må utbytas mot ett engångsbelopp, motsvarande kapitalvärdet av den pension, vartill han är berättigad enligt ovan angivna regler. Med den pensionsberättigades samtycke må utbyte ske mot lägre engångsbelopp, dock lägst 40 procent av nämnda kapitalvärde.

Ytterligare en begränsning hänför sig till familjepensionen. Familjepension efter försäkrad, som inte var svensk medborgare, utgår till efterlevande, som inte är svensk medborgare, endast såvida denne var bosatt i Sverige vid den tidpunkt, då den försäkrade avled.

Slutligen må framhållas, att den övergångsbestämmelse, som under ATP:s uppbyggnadsskede ger full pensionsrätt på betydligt mildare villkor än eljes, är begränsad till svenska medborgare. Till följd härav är alla äldre vid företag i Sverige sysselsatta arbetstagare från andra nordiska länder helt utestängda från möjligheten att bli kvalificerade till fullpensionsförmåner.

Såsom framhålles i medlemsförslaget och framgår av det ovan anförda vållar de ovan angivna för utländsk medborgare givna särbestämmelserna i den svenska lagen om försäkring för allmän tilläggspension allvarliga problem för de icke-svenska nordiska arbetstagare, som uppehåller sig i Sverige

och där uppbär inkomst av förvärvsarbete. Efter tillkomsten av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har dessa problem redan nu fått en betydande storleksordning, och de kan förväntas öka i omfattning framdeles. Eftersom arbetsgivarna även för dessa arbetstagare har att till försäkringen betala fulla premier, utgör det redan i och för sig ett angeläget önskemål, att de i görligaste utsträckning helt likställas med svenska medborgare med avseende å rätten till förmåner för försäkringen. Ett starkt skäl för att åvåga bringa sådan likställighet i fråga om icke-svenska nordiska arbetstagare, så länge de är stadigvarande bosatta i Sverige, utgör också artikeln 5 i den nordiska konventionen om social trygghet. I denna artikel stadgas, att om i något fördragsslutande land utgår andra förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande eller vid ålderdom i stället för eller vid sidan av de förmåner, som särskilt reglerats i konventionen, och utgifterna härför helt eller i övervägande grad täckes av de försäkrade eller deras arbetsgivare, medborgare i annat fördragsslutande land, vilken är stadigvarande bosatt i förstnämnda land, skall vara berättigad till sådana förmåner på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare.

Enligt kommitténs mening är det emellertid inte tillräckligt att begränsa strävandena till den ram, som sålunda uppdragits i konventionen. Härigenom skulle nämligen problemen i allt väsentligt lämnas olösta framför allt för två grupper av icke-svenska nordiska medborgare, nämligen antingen för dem som arbetar vid företag i Sverige och bibehåller sin bosättning i hemlandet eller för dem som efter att ha varit bosatta i Sverige under arbetstiden där önskar återvända till hemlandet. Det synes inte behöva möta oöverstiggliga svårigheter att få till stånd åtminstone principiell likställighet också för dessa kategorier med svenska medborgare, även om kommittén är fullt medveten om att frågorna delvis kan väntas bli svårlösta. Framhållas må emellertid, att hithörande arbetstagare som regel är skyldiga att för sina inkomster betala skatt i Sverige, varför erforderligt underlag i allmänhet föreligger för att beräkna pensionspoäng även för dem, och av det ovan anförda framgår, att fulla premier skall inbetalas för dem av arbetsgivarna.

På anförda skäl vill kommittén tillstyrka bifall till medlemsförslaget. Kommittén vill sålunda förorda, att rådet beslutar rekommendera Sveriges regering att i samverkan med övriga nordiska länders regeringar närmare utreda möjligheterna, på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, som arbetar i sistnämnda land, skall kunna erhålla full likställighet med svensk medborgare med avseende å rätten till förmåner från allmänna tjänstepensioneringen i Sverige.

Svendborg den 21 maj 1960

Nina Andersen Birger Andersson Maghild Hagelia Gunnar Henriksson
Förman

Harald Nielsen Judit Nederström-Lundén Claudia Olsen

Medlemsförslag

om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg

(Väckt av Birger Andersson, Gunnar Henriksson och Claudia Olsen)

Nordiska rådets rekommendation nr 25/1954 lyder:

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å oppta forhandlinger med sikte på en overenskomst om likestilling mellom befal og sjøfolk i de nordiske land forsåvidt angår ansettelse ombord på handels- eller fiskefartøyer av nordisk nasjonalitet, dog med den begrensning at kravet om innenlandsk statsborgerskap må opprettholdes forsåvidt angår fartøyets sjef (befalshavende).

Rekommendationen har alltsedan sin tillkomst vid rubricering betecknats avhandla endast frågan om slopande av »nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg». Den har emellertid — för att dess syfte skulle kunna helt förverkligas — ansetts avse jämväl spörsmålet om ett multilateralt nordiskt godkännande av de i de olika nordiska länderna utfärdade behörighetsbevisen för befälet m. fl. och behandlats i enlighet härmed. För att alltså fullt ut nå rekommendationens syfte har arbetet i anledning av rekommendationen inriktats på frågan om borttagande — i förekommande fall — av två spärreglar, nämligen dels nationalitetskravet och dels kravet på innehav av nationellt behörighetsbevis, allt avseende medborgare i övriga nordiska länder.

Till rådets 7:e session förelåg meddelanden i anledning av rekommendationen från Finlands, Norges och Sveriges regeringar samt en gemensam redogörelse för överläggningar i Stockholm den 15—16 september 1959 mellan representanter för de olika nordiska regeringarna (Sak D 9).

I den gemensamma redogörelsen anfördes, att nära samband finnes mellan rekommendationen och bestämmelserna i överenskommelsen den 22 maj 1954 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om en gemensam arbetsmarknad. Vidare konstaterades sammanfattningsvis i redogörelsen bland annat

— — — att spörsmålet om att genomföra likställighet mellan det egna landets sjömän och sjömän från övriga nordiska länder, då de anmäla sig såsom arbetssökande, icke löses enbart genom upphävande av gällande bestämmelser om nationalitetskrav och genom ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis. För att uppnå rekommendationens syfte erfordras även, att hithörande lagstiftning i övrigt ändras därhän, att förutsättningar skapas för en sådan likställighet eller att eljest de faktiska förhållandena på området tillrättaläggas.

I det av socialpolitiska utskottet vid rådets 7:e session framlagda förslaget (nr 12) i ämnet anfördes följande:

Av de i saken lämnade meddelandena i anledning av rekommendation nr 25/1954, vilken under tidigare sessioner hänskjutits till juridiska utskottet, framgår, att förutsättningarna i dagens läge synes vara mindre goda för att helt förverkliga rekommendationen i befintligt skick. Enligt utskottets mening torde dock ytterligare åtgärder i rekommendationens syfte kunna vidtagas. Saken bör därför tills vidare vila i rådet i avvaktan på ytterligare preciseringar av frågeställningarna och eventuella i anslutning härtill framställda ändringsförslag till revidering av rekommendationen.

Utskottets under hänvisning till det anförda gjorda hemställan, att rådet skulle lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till en senare session, bifölls utan diskussion av rådet.

I anledning av vad socialpolitiska utskottet sålunda anfört har genom socialpolitiska niomannakommitténs försorg upprättats en promemoria angående rekommendationen. Såsom framgår av promemorian, vilken bifogas¹, torde i Sverige viss ändring i befälsförordningen komma att vidtagas, och i Norge avses en ändring av lag om sjömäns mönstring bli genomförd. Dessa ändringar torde enligt vad som utsäges i promemorian vara att vänta inom en ej alltför avlägsen framtid. När dessa ändringar kommit till stånd, har rekommendationen, i vad densamma avser sloandet av nationalitetskravet vid anställning, förverkligats.

I promemorian har också frågeställningar för det fortsatta arbetet att nå rekommendationens syfte i övrigt närmare preciserats.

Vad angår det nordiska befälet på de nordiska fartygen bör — sedan nationalitetskravet vid anställning avskaffats — det fortsatta arbetet helt inriktas på de förhållanden, som har samband med de i de olika nordiska länderna gällande bestämmelserna om behörighet att utöva befäl å fartyg. Vad man därvid bör syfta till att uppnå synes vara, att — med det undantag, som omnämnes i rekommendation nr 25/1954 — nordisk medborgare med giltigt behörighetsbevis i något av de nordiska länderna skall få tjänstgöra på de andra nordiska ländernas fartyg i högst motsvarande befattning som den som hans behörighetsbevis berättigar honom att inneha på hans hemlands fartyg. Då förhållandena på området emellertid är mycket olika, torde en sådan likställighet, varom här kan bli fråga, icke kunna åvägabringas generellt genom en multilateral överenskommelse, utan man torde böra begränsa sig till att genom bilaterala avtal de nordiska länderna emellan få till stånd ömsesidig giltighet av behörighetsbevis. Härigenom skulle åtminstone f. n. punktvis likställighet på området kunna uppnås.

Såsom förut antytts kvarstår i fråga om manskapet för närvarande i Norge vissa bestämmelser, som innefattar nationalitetskrav vid mönstring, men torde ändring härutinnan vara att motse.

Därefter återstår enligt vad som framgår av promemorian dock vissa problem, som hänför sig till den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

¹ Här ej tryckt.

För att lösa dessa problem erfordras fortsatta överläggningar mellan företrädare för de nordiska ländernas regeringar.

Vare sig angivna ändringar i lagstiftningen i Norge och Sverige genomföres före Nordiska rådets 8:e session eller ej, torde det fortsatta arbetet med att uppnå det syfte, som rekommendation nr 25/1954 uppställt, böra bedrivas med utgångspunkt från en ny rekommendation från rådet.

Under hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att, efter samråd med vederbörande organisationer på sjöfartens område,

1. sinsemellan upptaga överläggningar om ingående av bilaterala överenskommelser om godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl, dock att godkännande av bevis för befälhavare icke skall innefatta rätt för innehavare av sådant bevis att vara befälhavare på annat nordiskt lands fartyg,

2. i övrigt vidtaga åtgärder för att genomföra likställighet för nordiska sjömän, då de anmäler sig såsom arbetsökande å nordiska fartyg.

Stockholm och Göteborg i februari 1960

Birger Andersson

Gunnar Henriksson

Claudia Olsen

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över
medlemsförslaget**

Då spørsmålet icke hunnit slutligt beredas av socialpolitiska niomannakommittén, föreslås, att rådet uppskjuter behandlingen av medlemsförslaget till 1961 års session.

Ærøskøbing den 22 maj 1960

För Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Nina Andersen

Förman

Medlemsförslag

om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.

(Väckt av Nina Andersen, Birger Andersson, Magnhild Hagelia, Gunnar Henriksson, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen och Claudia Olsen)

På foranledning av Nordisk Råd ble den 15. september 1955 mellom Danmark, Finnland, Island, Norge og Sverige inngått konvensjon om sosial trygghet. Som yrkesutøver faller sjømannen i stor utstrekning utenfor konvensjonen. Sjøliv og skipsfart reiser dessuten særlige sosiale problemer på felter som konvensjonen ikke regulerer.

Nordisk Råd har den 15. november 1958 rekommandert regjeringene innen et mer begrenset område å utarbeide utkast til en nordisk overenskomst om sjømenns rettsstilling og i denne sammenheng dessuten ta opp spørsmålet om felles helsetjeneste for sjømenn foruten visse trygdeforhold (rekommandasjon nr. 32/1958). Dessuten er ved rekommandasjon av 17. august 1954 (nr. 25/1954) om nasjonalitetskrav ved ansettelse av befal og mannskap på handels- og fiskefartøy tatt særskilt initiativ i spørsmål som er av betydning for det spesielle arbeidsmarked for sjømenn.

Det gjenstår dog fortsatt forholdsvis betydelige områder hvor det synes å kunne være grunnlag for å etablere en større grad av likestilling av nordiske sjømenn i relasjon til nasjonal lovgivning enn tilfellet er i dag. Vi viser for så vidt til P. M. av 20. januar 1960 som er blitt fremlagt for det sosialpolitiske nimanusutvalg, og hvor dette spørsmål er blitt nærmere utredet.

For oss fremstiller det seg som om så vel rettferdsbetraktninger som humanitære og rent økonomiske hensyn skulle tilsi at tanken om en mer vidtrekkende likestilling av nordiske sjømenn i relasjon til nasjonal lovgivning blir tatt opp.

I et slikt arbeid ser vi det som et vesentlig forhold at man så vidt mulig tilstreber at sjømann som er statsborger i ett av de nordiske land, og som tjenestegjør ombord i skip hjemmehørende i et annet av landene, sikres de samme sosiale goder som skipets hjemland sikrer egne borgere. Vi har for så vidt antatt at det ikke bør legges noen helt avgjørende vekt på hvorvidt lovgivningen i hvert av landene hjemler de samme goder.

For å fremme det formål som her er nevnt antar vi at det vil være hensiktsmessig gjennom internordiske overenskomster innenfor avgrensede områder å arbeide frem mot det mål på et videst mulig felt å få etablert likestilling av nordiske sjømenn i relasjon til nasjonal lovgivning.

Saken forutsettes av oss tatt opp både med vedkommende administrative fagmyndigheter innen hvert av landene foruten med de interesserte sjømanns- og rederorganisasjoner.

Vi vil under henvisning hertil henstille til Nordisk Råd

å rekommandere regjeringene i samråd med de interesserte sjømanns- og rederorganisasjoner å utarbeide utkast til internordiske overenskomster om likestilling av nordiske sjømenn som yrkesutøvere i relasjon til nasjonal lovgivning og i dette øyemed:

1. å treffe de lovmessige og administrative forføyninger som er nødvendige for å oppnå at nordiske sjømenn som tjenestegjør ombord i noe nordisk fartøy så vidt mulig gis de samme sosiale goder som skipets hjemland sikrer egne borgere,

2. å foranledige at de administrative organer som av hvert av landene er eller vil bli etablert eller meddelt godkjenning for ivaretagelse av sjømannens interesser, drar omsorg ikke bare for eget lands sjømenn, men for enhver nordisk sjømann som måtte gjøre tjeneste ombord i skip hjemmehørende i vedkommende land og for øvrig treffe forføyning til opprettelse og drift av slike organer,

3. å bevirke at den sentrale sjømannsadministrasjon innen hvert av landene er de øvrige lands administrasjon behjelpelig med forføyninger overfor sjømenn, redere, organisasjoner og institusjoner, når slike tiltak må ansees påkrevet av hensyn til denne rekommandasjons formål samt

4. å tilstrebe at landene i forbindelse med forhold som i fremtiden måtte bli regulert ved lov eller annen bestemmelse, og som er av betydning for sjømannens sosiale rettigheter i hans egenskap av yrkesutøver, så vidt mulig sikrer sjømenn som er borgere av andre nordiske land de samme sosiale goder som egne borgere.

Göteborg, 8. februar 1960

*Nina Andersen Birger Andersson Magnhild Hagelia Gunnar Henriksson
Judith Nederström-Lundén Harald Nielsen Claudia Olsen*

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Då spørsmålet icke hunnit slutligt beredas av socialpolitiska niomannakommittén, föreslås, att rådet uppskjuter behandlingen av medlemsförslaget till 1961 års session.

Svendborg den 21 maj 1960

För Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Nina Andersen

Förman

Medlemsförslag

om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser

(Väckt av Markus Niskala och Ragnhild Sandström)

Icke minst efter det att nordkalottproblemen togs upp i Nordiska rådet vid dess femte session i Helsingfors 1957, har de tillvunnit sig ett alltmera ökat intresse. Hittills har frågorna behandlats i huvudsak lokalt i varje land för sig eller i viss utsträckning inom samnordiska expertorgan. Däremot har det givits få tillfällen för den på Nordkalotten bosatta befolkningens egna förtroendemän att komma i kontakt med varandra och diskutera gemensamma spörsmål. Härtill har självfallet medverkat bl. a. de stora avstånden, de besvärliga kommunikationerna samt olikheterna i fråga om språk.

Att emellertid ett betydande kontaktbehov förefinnes, visade sig, då föreningen Pohjola-Norden den 5—7 mars 1960 anordnade sin nordkalottkonferens i Torneå. Anslutningen till denna blev mycket livlig, och cirka ett sjuttiotal deltagare från ettvar av länderna Finland, Norge och Sverige — till mycket stor del förtroendemän eller representanter för olika lokala intressen inom området — kom samman och fick möjlighet till ett givande meningsutbyte både med varandra och med representanter för olika lokala och centrala myndigheter och andra experter. Det allmänna omdömet bland konferensdeltagarna var utan tvekan, att konferenser av denna typ vore nyttiga och borde göras regelbundet återkommande.

Även mot bakgrund av de erfarenheter, som vunnits under Nordiska rådets arbete med dessa frågor, kan det sägas, att det helt visst skulle vara värdefullt, om en samverkan över riksgränserna mellan bl. a. de lokala intressenterna kunde åstadkommas. Detta torde gälla icke minst beträffande kommunikationsfrågorna, som otvivelaktigt är av central betydelse för områdets fortsatta utbyggnad i skilda avseenden.

Det torde knappast vara möjligt för föreningarna Norden, som här tagit ett mycket värdefullt initiativ, att på längre sikt taga på sig bördan att arrangera dessa nordkalottmöten. Bl. a. torde konferenserna efter hand kräva avsevärda förberedelser, för att det praktiska utbytet skall bli så stort som möjligt. Naturligt vore, att länsorganen respektive fylkeskontoren inom området finge möjligheter att samverka för anordnande av sådana konferenser. Att redan nu ange, i vilka former detta samarbete skall bedrivas, låter sig knappast göra. Efter hand bör man söka finna ut, huru dessa konferenser lämpligast bör anordnas. Den geografiska avgränsningen av Nordkalotten är också en fråga, som kräver ett ställningstagande.

För att arbetet skall komma i gång så snart som möjligt, bör ett initiativ

tagas från rådets sida. Enklast vore — synes det oss — att regeringarna i Finland, Norge och Sverige bemyndigade vederbörande landshövdingar respektive fylkesmän inom Nordkalott-området att träda i förbindelse med varandra över riksgränserna och uppdroge åt dem att gemensamt och i samråd med vederbörande kommunala sammanslutningar på lämpligt sätt planera för framtida nordkalottkonferensers avhållande. Å ena sidan bör självfallet icke några tyngande formföreskrifter givas, men å andra sidan måste ramen kring konferenserna göras så fast, att dessa lämnar deltagarna bästa möjliga utbyte och verksamt kommer att bidra till nordkalottproblemens lösning.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att uppdraga åt landshövdingar och fylkesmän inom Nordkalott-området att på lämpligaste sätt samverka beträffande anordnande av regelbundet återkommande konferenser med deltagande av bl. a. kommunala och statliga myndigheter och enskilda organisationer.

Helsingfors och Stockholm den 9 mars 1960

Markus Niskala

Ragnhild Sandström

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

Finland

Länsstyrelsen i Uleåborgs län¹:

Då Nord-Norge, Nord-Sverige och Nord-Finland har ett alltmer stigande antal för alla riket gemensamma angelägenheter att behandla, såsom vägförhållandena, turismen, fisket i gränsälvarna, renskötseln, samfällt utnyttjande av vattenkraften, samefrågan i många olika former och talrika andra ärenden rörande gränstrakterna, är det klart, att anordnandet av regelbundet återkommande s. k. nordkalottkonferenser är på sin plats.

Vid dessa kunde man, ifall de ordnas så, att den lokala befolkningens olika intressegrupper blir så representativt som möjligt företrädda, dryfta olika frågor angående Nordkalotten och eventuellt till myndigheterna avgiva utlåtanden samt andra uppgifter till gagn för strävandena att finna en för alla parter tillfredsställande lösning. Någon brist på frågor att behandla kommer säkert icke att föreligga.

Enligt länsstyrelsens åsikt borde det prövas, huruvida regeringarna i de tre nordiska länderna Finland, Sverige och Norge borde tillsätta en blandad kommitté för att dryfta, huru nordkalottkonferenserna framdeles skulle anordnas. Borde de arrangeras på bestämda år eller vid behov? Vilket land skall anordna resp. möte, och vilken myndighet (länsstyrelserna) eller organisation (t. ex. landskapsförbunden i Finland) skulle vara arrangör? Vad nordkalottområdets utsträckning slutligen vidkommer, bildas detsamma enligt länsstyrelsens i Uleåborgs län åsikt på ett sätt av Lapplands län i Finland, Norrbottens län i Sverige samt Finnmark fylke och Troms fylke i Norge. Uleåborgs län torde icke kunna räknas till detta område, med undantag möjligen för de nordligaste delarna av länet.

Uleåborg den 24 maj 1960

Landshövding *K. Määttä*

Länsråd *Väinö Pouta*

¹ Yttrandet översatt från finska.

Länsstyrelsen i Lapplands län¹:

Samarbetet mellan finska, svenska och norska myndigheter har fortfarande varit intimt och friktionsfritt.

På föranstaltande av föreningen Pohjola-Norden anordnades senaste vår i Torneå det första nordkalottmötet av detta slag, till vilket inbjudits även representanter för kommunerna, samt även vissa personer, som intresserar sig för områdets aktuella frågor. De erfarenheter som vunnits har varit positiva.

Länsstyrelsen anser, att det dock icke vore av behovet påkallat, att uppställa anordnandet av årligen regelbundet återkommande större möten som mål. Dylika skulle endast avhållas, då dessa för handläggningen av vissa ärenden befinnas nödiga. Vid anordnandet av dylika större möten vore det önskvärt, att jämte statsmyndigheter även kommunerna inom området vore företrädde. Det synes, att man dessutom hade anledning att överväga att bilda ett gemensamt organ med t. ex. sex representanter från ettvarvt av länderna Sverige, Norge och Finland. Därvid skulle den finska representationen bestå av en representant för länsstyrelsen, en representant för vägmyndigheterna och fyra representanter för kommunerna. De kommunala representanterna skulle utses av Lapplands landskapsförbund.

Det gemensamma organet kunde sammanträda exempelvis en gång om året turvis i ettvarvt land. I detta organ kunde handläggas sådana frågor angående området, vari handläggningen av ärendena genom myndigheters samarbete kunde främjas och påskyndas. I detta organ borde även överläggas, när det vore av behovet påkallat att anordna större möten för hela området, vilka ärenden därvid borde upptagas till behandling och på vilket sätt de borde förberedas. Dessa större möten, då de befinnas nödiga, kunde även turvis sammanträda i ettvarvt av de tre länderna. Anordnandet av desamma kunde efter ovannämnda förberedelser väl uppdragas åt föreningen Pohjola-Norden.

I Finland skulle Lapplands landskapsförbund ersätta kommunernas representanter och ämbetsverken ersätta sina egna representanter deras kostnader enligt resereglementet, varigenom man kunde klara sig utan några speciella anslag. Beträffande Pohjola-Norden kunde av mötets anordnande förledda kostnader, då sådana skulle uppstå, tagas i beaktande vid beviljandet av statsbidrag till föreningen.

Rovaniemi den 27 maj 1960

Landshövding *Martti Miettunen*

Länsråd *Antti Hiltula*

¹ Yttrandet översatt från finska.

Väg- och vattenbyggnadsförvaltningen, distriktsingenjören i Lapplands distrikt¹

Enligt min uppfattning är anordnandet av dylika regelbundet återkommande, relativt omfattande konferenser mycket besvärligt i praktiken, emedan övriga tjänstegöromål i allmänhet hindrar än den ena, än den andra myndigheten från att närvara, varför det är svårt att fastställa en tidpunkt, då alla erforderliga personer kunde medverka. Ju flera deltagare en konferens har, desto mer framträder den olägenhet, som består däri, att alla inte förstår varandras språk. Jag anser det därför vara till fyllest, om landshövdingarna, som alla känner sitt eget lands behov, upprätthåller stadigvarande kontakt med varandra, försåvitt detta icke redan är fallet. I den mån härtill erfordras bemyndigande av regeringen, borde sådant givetvis utfärdas för dem, likasom även för andra myndigheter, som på uppmaning av landshövdingarna eventuellt komme att bistå dessa. Ifall landshövdingarna i något fall funne det nödigt, att en konferens skulle anordnas på en vidsträcktare bas, borde rätt härtill innefattas i bemyndigandet.

Rovaniemi den 11 maj 1960

J. E. Roimu

Lapin maakuntaliitto (Lapplands landskapsförbund)¹:

Utdrag ur protokollet vid styrelsens för Lapplands landskapsförbund sammanträde den 20 maj 1960

1 §

Sedan diskussionen i ärendet förklarats avslutad, beslöt styrelsen enhälligt att såsom sitt utlåtande anföra, att enligt dess uppfattning anordnandet av konferenserna anses behövt men att de borde anordnas i mån av behov utan att tidpunkten i förväg skulle fastslås. I stället borde varje nordiskt land välja 6 representanter jämte suppleanter och dessa borde sammankomma en gång om året för att tillsammans fastslå det rådande läget och därvid även konstatera, när anordnandet av en kalottkonferens är erforderligt. Styrelsen ansåg jämväl, att Pohjola-Norden borde delta, emedan denna organisation har erfarenhet i fråga om anordnandet av sammankomster av dylik natur. För den händelse det här föreslagna systemet skulle bli godkänt ansåg landskapsförbundets styrelse, att för Lapplands läns vidkommande i den ifrågavarande 6-mannakommissionen borde inväljas representanter för länsstyrelsen i Lapplands län och Lapplands distrikt av väg- och vattenbyggnads-

¹ Yttrandet översatt från finska.

förvaltningen samt fyra företrädare för kommunerna, vilka sistnämnda personer Lapplands landskapsförbund skulle utse.

Suomen kaupunkiliitto — Finlands stadsförbund¹:

Emedan de föreslagna konferenserna, som regelbundet skulle sammankallas på åtgärd av landshövdingarna i vederbörande län i Finland, Sverige och Norge och vid vilka även de kommunala förtroendemännen och tjänsteinnehavarna skulle beredas tillfälle att delta, enligt stadsförbundets uppfattning särskilt med hänsyn till det ifrågavarande områdets trafik-, turist-, sysselsättnings- och industrialiseringsproblem är av stor betydelse, finner stadsförbundets styrelse det vara motiverat att förorda det framställda förslaget.

Helsingfors den 30 maj 1960

Stadsförbundets byrå:

Direktör *Sulo A. Typpö*

Generalsekreterare *Eero Vahtera*

Maalaiskuntien liitto (Landskommunernas förbund)¹:

De i förslaget framlagda motiven för regelbundet återkommande konferenser med representanter för nordkalottområdet motsvarar enligt Landskommunernas förbunds uppfattning dessa områdets faktiska utvecklingsbehov och kräver all tillbörlig uppmärksamhet. Under behandlingen av kommunernas i Lapplands län ekonomiska svårigheter och åtgärderna för deras eliminering har Landskommunernas förbund ständigt på nytt kunnat konstatera, att det vore till stor nytta för länets kommuner och för hela dess ekonomiska liv, om man kunde åstadkomma en fastare samverkan mellan Lapplands län och motsvarande nordliga län i Norge och Sverige än vad hittills varit fallet för att lösa de för dessa områden gemensamma frågorna. Speciellt skulle förbättrandet av kommunikationerna och turistförhållandena i dessa avlägsna och glest bebodda områden liksom även främjandet av för alla gemensamma ekonomiska och kulturella frågor förutsätta ett samarbete.

Förslaget om att åstadkomma en fast samverkan medelst konferenser med representanter för de olika ländernas kalottområden kan anses vara ändamålsenligt. Då det är fråga om officiellt samarbete mellan områden tillhö-

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

rande olika stater, är det givetvis på sin plats, att landshövdingarna och fylkesmännen såsom de högsta representanterna för områdenas statsförvaltning står i ledningen för samarbetet. Förutom statsförvaltningens representanter borde jämväl områdenas kommuner samt de fria ekonomiska och kulturella organisationerna vara representerade vid de gemensamma konferenserna, såsom även förslagsställarna föreslår. Med beaktande av samarbetets kontinuitet vore det sakenligt, att konferensernas arbetsutskott, som närmast skulle bildas av landshövdingarna och de av varje land valda övriga representanterna, fungerade som samorgan under tiderna mellan konferenserna. Huruvida gemensamma konferenser skulle hållas regelbundet varje år eller med längre intervaller, borde enligt vår åsikt avgöras av de gemensamma konferenserna, emedan de bäst känner till behovet av fast samverkan samt de frågor, som var gång bör upptagas till behandling.

Helsingfors den 25 maj 1960

Landskommunernas förbund
Förbundsdirektör *Aarne Eskola*

Avdelningschef Paavo Pekkanen

N o r g e

Utenriksdepartementet:

Uttalelsene fra departementene varierer noe med hensyn til behovet for slike konferanser. Mens et departement finner at de saker som sorterer under det allerede er tatt hånd om av et annet organ og at det derfor ikke er behov for noe nytt maskineri, finner et annet departement at problemene fra det saksområde det har ansvaret for med fordel kan tas opp på Nordkalott-konferanser. Utenriksdepartementet antar derfor at denne forskjell i synet på behovet for Nordkalott-konferanser vil måtte tas i betraktning ved organiseringen av eventuelle konferanser.

Det kgl. Samferdselsdepartement (brev av 9. mai d. å.):

På grunn av de mange saker som er tatt opp av Nordisk Råd, og av de organer som er opprettet etter anbefaling fra Nordisk Råd, vedrørende økonomisk og annet samarbeid på Nordkalotten, kan man se et behov for et samarbeid mellom myndighetene i de berørte land både lokalt og sentralt. Det må være riktig å fremheve dette og oppfordre til et faglig samarbeid som best mulig kan fremme de saker det her gjelder. På samferdselsens område vil det således være naturlig at konferanser holdes mellom de berørte distrikters fylkesmenn, vegsjefer, samferdselskonsulenter, tollmyndigheter m.v. om den praktiske gjennomføring av kommunikasjonsutbyggingen, ruteopplegg, grensepassering o. s. v.

Det samarbeid som er istandbrakt mellom de departementer disse saker vedrører, vil måtte tilpasses etterhvert som nye spørsmål vedrørende Nordkalotten tas opp.

Det er også behov for nærmere kontakt mellom organisasjoner av privat eller halvoffentlig karakter og mellom disse og offentlige myndigheter.

Det synes ønskelig om disse forskjellige instanser og organisasjoner tidvis kan møtes og få utvekslet synsmåter. En er imidlertid betenkt ved å etablere fast slike større konferanser. Det antas å være sikrere om man skal få det best mulige utbytte av dem, at initiativet når tiden synes moden i hvert enkelt tilfelle tas i Nordisk Råd, enten på grunnlag av medlemsforslag eller regjeringsforslag eller av vedkommende utvalg i rådet.

Det er forøvrig, om man ser mere isolert på kommunikasjonsspørsmålene, grunn til å peke på at Nordisk samferdselskomité har anledning til å holde møter og foreta befaringer i de områder som interessen samler seg om og der kan tilkalle til sine møter representanter for de offentlige instanser og private interesser som det er behov for når man trenger en mere omfattende meningsutveksling.

Det kgl. Departement for industri og håndverk (brev av 16. mai d. å.):

Etter å ha forelagt saken for Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet meddeles at man kan ikke se at regelmessige Nordkalott-konferanser vil ha noen større betydning for et nærmere samarbeid mellom Finland, Norge og Sverige om elektrisitetsforsyningen og utnyttelsen av vannkraftressursene på Nordkalotten. Disse spørsmål blir nå regelmessig drøftet i Den nordiske vannkraftkomitéen som en anser for å være et velegnet organ for håndteringen av disse saker.

Det kgl. Landbruksdepartement (brev av 24. mai d. å.):

Landbruksdepartementet antar at det også for saker som hører under dette departement vil kunne være av en viss betydning at det kan bli holdt regelmessige Nordkalott-konferanser. En finner derfor å burde støtte det foreliggende medlemsforslag A-14.

Det kgl. Kommunal- og arbeidsdepartement (brev av 28. mai d. å.):

Medlemsforslaget om regelmessige Nordkalott-konferanser har av dette departement vært forelagt Arbeidsdirektoratet som har uttalt:

Arbeidsdirektoratet finner det riktig at det gjennomføres et nordisk regionalt samarbeid om Nordkalott-problemene. Det må antas at et slikt samarbeid bl. a. vil kunne gi utnyttelsen av de særegne nordnorske naturressurser større bredde, og skape nye sysselsettingsmuligheter i denne landsdelen. En har med interesse lest referatet fra konferansen i Torneå 5.—7. mars 1960. Konferanser av denne art vil kunne belyse de problemer en står overfor og gi konkrete forslag om løsningen av de regionale oppgaver.

En vil derfor anbefale at det fortsatt avholdes slike Nordkalott-konferanser. En finner det også riktig at konferansen vil ha større effekt hvis de respektive lands myndigheter står som innbydere slik en forstår det oversendte forslag går ut på.

En slutter seg til Arbeidsdirektoratets uttalelse. I samsvar med den forutsetning som det finske forslag synes å bygge på, bør konferansene få en fast ramme som kan bidra til å konkretisere arbeidet med utviklingen av næringslivet i Nordkalott-området.

Det kgl. Justis- og politidepartement (brev av 14. juni d. å.):

Det bør overveies å sammenkalle et møte mellom landshøvdingene og fyl-

kesmennene på Nordkalotten. På et slikt møte vil behovet for slike konferanser og problemene i forbindelse med dem kunne avklares.

Oslo, 16. juni 1960

Etter fullmakt:
Knut Hedemann

Arne Arnesen

S v e r i g e

Länsstyrelsen i Västerbottens län:

En livlig trafik över gränserna mellan Sverige och våra nordiska grannländer ävensom vänskapliga kontakter mellan lokala och regionala myndigheter och organisationer utgör utan tvekan ett värdefullt medel att stärka samhörighetskänslan i Norden. Sådan trafik och sådana kontakter har också stor praktisk och ekonomisk betydelse. I sydligare delar av Norden underlättas förbindelserna mellan länderna i hög grad av goda kommunikationer och korta avstånd mellan stora befolkningscentra. Trafiken över gränserna har där på senare år blivit utomordentligt livlig. Detsamma gäller det nordiska samarbetet på skilda områden.

Även i övre Norrland och angränsande delar av Norge och Finland har en gynnsam utveckling ägt rum i nämnda hänseende, och man hyser här en stark önskan om ett fortsatt och utökat lokalt och regionalt samarbete mellan de nordiska länderna.

Vad som här uppe framför allt försvårat samarbetet och försenat utvecklingen är de stora avstånden och de bristfälliga kommunikationerna.

Vad angår förbindelserna mellan Västerbottens län och angränsande del av Norge, Nordland fylke, erinras därom, att länet befolkningsmässigt och ekonomiskt har sin tyngdpunkt vid bottenviks- och bottenhavskusten, medan fylket har sin motsvarande tyngdpunkt vid atlantkusten. Avståndet mellan respektive större befolkningscentra är således mycket stort. Länsstyrelsen kan trots detta med glädje konstatera ett levande intresse för livligare kontakter mellan dessa befolkningscentra. Enda sättet att överbrygga det stora avståndet är förbättrade kommunikationer och då i synnerhet goda mellanriksvägar.

Västerbottens län har som bekant två mellanriksvägar med Norge, båda bristfälliga och med alltför låg trafikstandard i gränstrakterna. Den ena mellanriksvägen hålles helt stängd vintertid på grund av snöhinder, medan den andra — med vissa svårigheter — kunnat hållas öppen de senaste åren även vintertid. Numera har utredning framlagts om byggande av åtminstone en standardmässigt god helårs-mellanriksväg mellan länet och fylket. En sådan väg skulle vara av synnerlig betydelse i såväl ideellt som materiellt hänseende.

Länet har glädjande nog goda förbindelser sjövägen med Finland. En tidvis daglig sjöförbindelse mellan Umeå och Vasa är livligt frekventerad. Instundande sommar inrättas en ny, under högsäsongen daglig, sjöförbindelse mellan Skellefteå och Gamla Karleby. Man kan förvänta, att även denna förbindelse blir livligt frekventerad. Klimatförhållandena gör det emellertid ej möjligt att upprätthålla dessa förbindelser vintertid. Det är därför önskvärt med flygförbindelse, som kan trafikeras året om.

I Västerbottens län är intresset för kontakten med Finland mycket stort.

Länsstyrelsen finner det — liksom medlemsförslaget — naturligt, att länsstyrelserna i Sverige engageras i ett internordiskt samarbete i övre Norden. Länsstyrelsen är övertygad om att motsvarande myndigheter i Finland och Norge hyser samma uppfattning. Givetvis bör även landsting och kommuner engageras i sådant samarbete. De här uppe rådande särartade geografiska och ekonomiska förhållandena motiverar, att det internordiska samarbetet stödes och organiseras mera fast än vad som kan vara behövt söderut.

Länsstyrelsen känner för sin del ett starkt behov av samarbete med angränsande delar av Finland och Norge. I fråga om båda länderna föreligger åtskilliga gemensamma intressen, bl. a. såvitt avser kommunikationer, turistväsende och andra näringsgrenar. Med Nordland fylke har länsstyrelsen därutöver behov av nära kontakter särskilt såvitt avser mellanriksvägarna med kommersiell och turisttrafik samt renskötselfrågor.

Förslagsställarna föreslår, att uppdrag att ordna regelbundet återkommande konferenser skulle anförtros landshövdingar och fylkesmän inom nordkalottområdet. Förslaget innehåller inte något uttalande om vad som i detta sammanhang avses med nordkalottområdet, men förslagsställarna klargör, att avgränsningen av området kräver ett ställningstagande.

Oavsett huruvida Västerbottens län anses geografiskt tillhöra nordkalottområdet eller icke, är de geografiska och ekonomiska förhållandena här likartade dem som är rådande norr om länet.

Med hänsyn härtill och till vad ovan framhållits i fråga om behovet av samarbete är det angeläget, att länet får gagn av konferenser av förevarande slag. Det synes dock icke vara nödvändigt med bestämda tidsintervaller för konferenserna, utan bör desamma kunna anordnas i mån av behov. Då Västerbottens län och angränsande delar av grannländerna också har sina egna problem, bör möjligheten hållas öppen till särskilda konferenser för dessa regioner.

Under återopande av det anförda vill länsstyrelsen med nämnd modifikation tillstyrka förslaget.

Umeå i landskansliet den 5 maj 1960

Filip Kristensson

Lennart Lindblad

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

I första hand bör den geografiska avgränsningen av Nordkalotten bestämmas. Enligt länsstyrelsens uppfattning innefattar området i Sverige endast Norrbottens län.

Det torde onekligen vara av värde att få dryfta för Nordkalotten gemensamma problem på större konferenser av det slag, som i mars detta år anordnades i Torneå. Såsom länsavdelningen av Landskommunernas förbund anfört [*se nedan*] bör betydelsen av sådana konferenser dock icke över-skattas. Konferenserna synes emellertid kunna göras till ett instrument för information samt meningsutbyte i aktuella gemensamma frågor. Härav följer, att de icke nödvändigt måste hållas varje år utan endast då behov därav verkligen föreligger. Härigenom undviks, att brist på aktuella ämnen sätter en prägel av slentrian på sammankomsterna.

Det förefaller naturligt, att det överlämnas åt landshövdingarna och fylkesmännen att i samråd med vederbörande kommunala sammanslutningar bedöma, när konferenserna skall hållas samt att arrangera dessa. Såsom i medlemsförslaget anföres torde emellertid konferenserna kräva avsevärda förberedelser. Då länsstyrelsens personal icke kan tänkas hinna med arbetsuppgifter av detta slag, är det nödvändigt, att medel ställes till landshövdingarnas och fylkesmännens förfogande för att anställa särskild personal för att arrangera konferenserna och till föredragshållare etc.

Länsstyrelsen har sålunda under ovan angivna förutsättningar intet att erinra mot förslaget.

Luleå i landskansliet den 2 juni 1960

Manfred Näslund

C. G. Wennberg

Norrbottens läns landsting (förvaltningsutskottet):

— — — meddelas härmed, att Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott för sin del icke har något att erinra mot förslaget om uppdrag åt landshövdingarna och fylkesmännen inom nordkalottområdet att på lämpligaste sätt samverka beträffande anordnande av regelbundet återkommande konferenser med deltagande av bl. a. kommunala och statliga myndigheter och enskilda organisationer. Därmed skulle på ett lyckligt sätt kunna tillgodoses önskemålen såväl att sådana konferenser blir regelbundet återkommande och väl förberedda som att de blir lätta att till innehåll och utformning anpassa efter förhållandena från fall till fall.

Luleå den 11 maj 1960

Ake Hæggström

Kanslichef

Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen:

Att det finnes många frågor och problemkomplex av speciell norrlandskarakter, vilkas lösande fördenskull är av särskilt intresse för de nordliga delarna av vårt land, är ett känt förhållande. Kommunikationerna, undervisningsväsendet och socialpolitiken ha sedan gammalt erbjudit en mängd problem av denna art, och det forcerade kraftverksbyggandet och sjöregleringarna i samband därmed ha skapat nya. Det är ju också detta förhållande, som föranlett konstituerandet av Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen, och såväl Norrlandsmässan som Norrlandsförbundet äro bevis för samma sak.

För de norra delarna av Finland och kanske framför allt Norge måste helt naturligt liknande frågeställningar ha uppstått och uppstå. Givet är, att ett kontaktbehov föreligger mellan de tre länderna och att ett lokalt och regionalt samarbete över gränserna skulle kunna vara av största betydelse. Detta underströks också på den nordkalottkonferens, som ordnades genom föreningen Pohjola-Norden i mars i år.

Samarbetsdelegationen delar förslagsställarnas uppfattning om värdet av samråd länderna emellan liksom om svårigheten för en enskild förening att ta på sig ansvaret för ordnandet av särskilda nordkalottnöten. Delegationen finner det helt naturligt, att länsstyrelserna och fylkeskontoren samverka för detta, men får också framhålla, att liksom Jämlands län kan ha särskilt intresse av kontakt med Trøndelag fylken, Västernorrlands län med Vasa län och Västerbottens och Norrbottens län med angränsande fylken och län i såväl Norge som Finland, bör det tillkomma resp. läns- och fylkeschefer att ordna lokala eller regionala konferenser. Att därvid tillämpa bestämda tidsintervaller synes delegationen olämpligt. Konferenser böra ordnas vid behov och omfatta det område, som vid varje enskilt tillfälle kan ha särskilt intresse av desamma. Det sistnämnda är nödvändigt inte minst därför, att de olika länen och fylkena ha olika intressen och orientering. Vad som innefattas i begreppet Nordkalotten är synnerligen oklart och torde för övrigt i praktiken spela ringa roll.

Östersund och Stockholm den 30 maj 1960

Anders Tottie

Ordförande

Harald Wik

Sekreterare

Svenska landskommunernas förbund, Norrbottens läns avdelning:

Styrelsen för länsavdelningen vill ingalunda underskatta betydelsen av sådana konferenser men vill å andra sidan varna för att deras betydelse skall

överskattas. Det visar sig ofta vid konferenser av detta slag, att debattinläggen oftare går vid sidan av debattämnet eller rör sig i periferiska cirklar kring ämnet än de belyser insikter i detsamma och kommer med tänkbara lösningar. Ofta får tyvärr känslorna ersätta en förnuftets analys av sakinnehållet.

Länsavdelningen är ense med motionärerna om att en god kontakt bör skapas mellan de län och fylken, som ingår i Nordkalotten. Styrelsen har sig bekant, att sådan kontakt sedan många år förekommit mellan landshövdingar och fylkesmän inom nordkalottområdet. I den mån kontakterna bör bli fler och omspanna fler ämnesområden, så bör möjligheter skapas för landshövdingar och fylkesmän att vid förekommande behov kalla utredningsmän och lämplig expertis för frågornas sakkunniga beredning. Nödiga medel bör sålunda ställas till landshövdingarnas och fylkesmännens förfogande ej blott för egna kostnader utan också för nödiga utredningar och för expertisen, som kan behöva kallas till sådan konferens eller som kan behöva delta i förberedandet av konferenser av detta slag.

I den mån kommunala myndigheter kommer att blandas in i denna debatt om olika förslag till lösning av gemensamma intressefrågor, står säkerligen berörda kommuner för de utgifter, som har samband med resor och traktamentsersättningar. Är de uppkomna frågorna av sådan natur, att de tarvar utredningar eller kostnadskrävande expertis, så bör de såsom ovan anförts handläggas genom landshövdingens respektive fylkesmannens försorg.

Med det anförda vill sålunda länsavdelningen understryka betydelsen av att samarbete kan ordnas mellan i första hand landshövdingar och fylkesmän inom nordkalottområdet såsom hittills skett, att den kan intensifieras och att berörda människor genom kommunala myndigheter eller genom sina intresseorganisationer får delta i överläggningar och konferenser, som berör förbättringar av försörjningsunderlaget för Nordkalottens folk eller kommit till för att stärka det kulturella utbytet mellan dessa länders folk.

Länsavdelningen tillstyrker sålunda att frågan om tillräckligt ekonomiskt stöd till landshövdingar och fylkesmän inom nordkalottområdet snarast tas upp till behandlingar av vederbörande regeringar.

Luleå den 10 maj 1960

För länsavdelningens styrelse

Ivar Jansson

J. F. Grym

Tornedalskommunernas förbund:

Verkställande utskottet vill på det varmaste tillstyrka förslaget och anser, att dylika nordkalottkonferenser har stor betydelse. Även om de ej får nå

gon beslutande rätt, så måste kontakten och debatten om de olika frågorna vara av betydelse för oss, som bebor denna del av Norden. Vidare anser utskottet, att konferenserna skulle vinna i stadga och kraft, om länsstyrelserna och landshövdingarna organiserade dem.

Övertorneå den 16 maj 1960

För Tornedalskommunernas förbund

Hugo Hietala

Sekr.

Norrlandsförbundet:

Förbundet har tagit del av det yttrande, som avgivits av Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen [*se ovan*], och kan i allt väsentligt instämma i detsamma. De nordliga delarna av Norge, Sverige och Finland ha förvisso det största intresse av en närmare kontakt för dryftande av gemensamma frågor inte minst på kommunikationernas område och inom det problemkomplex, som den forcerade utvinningen av vattenkraften åstadkommit.

Behovet av konferenser, där gemensamma frågor kunna behandlas, är därför ostridigt. Att fördenskull föreskriva viss periodicitet, synes emellertid förbundet onödigt. Konferenser böra kunna ordnas vid behov genom läns- och fylkeschefernas försorg och kunna avse såväl större som mindre »nordkalottområden». Man får givetvis förutsätta, att all hänsyn därvid tages till de önskemål, som framföres till resp. läns- eller fylkeschef från enskilda eller organisationer.

Gävle och Kovland den 31 maj 1960

Charles Winroth

Vice ordförande

Richard Hesselfors

Sekreterare

Svenska stadsförbundet:

Styrelsen vill inte bestrida, att det kan föreligga skäl för ett fast reguljärt samarbete över gränserna i regi av statliga och kommunala organ i frågor av gemensamt intresse för de nordligaste länen i Finland, Norge och Sverige. Styrelsen är emellertid för sin del inte övertygad om att tiden ännu är mogen för införandet av sådan regelbunden konferensverksamhet som avses

i förslaget. Såvitt styrelsen kan förstå råder nämligen alltjämt oklarhet i åtskilliga frågor av betydelse för de föreslagna konferenserna. Styrelsen vill därvid endast peka på att det ännu inte torde föreligga någon nöjaktig avgränsning av vad som kan betecknas som speciella nordkalottproblem, och vidare rymmer den formella sidan av de åsyftade konferenserna många frågetecken, däribland spörsmålet om konferensernas auktoritet.

Med hänvisning härtill är styrelsen för sin del icke beredd att tillstyrka, att man redan nu fattar beslut, som samtidigt innebär, att man accepterar regelbundet återkommande konferenser av den art, som avses i förslaget. Däremot synes det styrelsen i hög grad önskvärt med en närmare utredning om vilka problem som utgör tänkbara objekt för de angivna konferenserna liksom även angående konferensernas allmänna ställning och formerna för deras anordnande, så att de medför realistiska resultat ägnade att omsättas i praktiken. Enligt styrelsens mening bör en sådan utredning lämpligen uppdragas åt landshövdingarna i Lapplands och Norrbottens län samt fylkesmännen i Nordland, Troms och Finnmark fylken.

Malmö den 23 maj 1960

Svenska stadsförbundets styrelse

Hj. Mehr

Eric Olerud

Svenska landskommunernas förbund:

Styrelsen vill understryka, att det finns många gemensamma problem för de inom det s. k. nordkalottområdet boende. Samarbete över riksgränserna är därför önskvärt.

Frågor av här avsett slag torde hittills i viss utsträckning ha diskuterats av respektive landshövdingar och fylkesmän samt av centrala myndigheter i de berörda länderna vid sammanträffanden i olika sammanhang. Något direkt forum för invånarna i området, representerade genom kommunerna och de kommunala sammanslutningarna samt genom olika enskilda organisationer, har emellertid icke funnits. Det av föreningarna Norden tagna initiativet kan därför hälsas med tillfredsställelse.

Skall emellertid konferenser av detta slag giva avsett resultat, måste, vilket också är innebörden av förslagsställarnas hemställan, länsstyrelserna vara inkopplade — helst som anordnare — så att de förekommande diskussionerna och lämnade förslagen mera formellt blir noterade av myndigheterna och föremål för avsedd behandling samt till sist, om så är möjligt, också ger önskat resultat.

Styrelsen anser det därför vara lämpligt, att landshövdingar och fylkesmän samverkar beträffande anordnandet av s. k. nordkalottkonferenser och tillstyrker alltså medlemsförslaget. Samtliga kostnader för en konferensverksamhet som denna bör bestridas av till länsstyrelsernas förfogande ställda statsmedel. Avgifter bör icke uttagas av konferensdeltagarna och deras uppdragsgivare.

Stockholm den 19 maj 1960

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund

Rud. Anderberg

(sign.)

Medlemsförslag

om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna

(Väckt av Ebon Andersson, Jon Leirfall, Finn Moc, Hug. Osvald och Knud Thestrup)

Nordiska rådet har sedan flera år i olika sammanhang haft uppmärksamheten riktad på möjligheter att genom ett närmare nordiskt samarbete beträffande utrikestjänsten samt upplysningsverksamheten om de nordiska länderna i utlandet åstadkomma rationaliseringar och besparingar. I sådant syfte väckte fem medlemmar 1957 vid rådets femte session i Helsingfors ett medlemsförslag om gemensamma nordiska byggnader för konsulat, beskickningar och nordiska institutioner i utlandet. Rådets ekonomiska utskott, som behandlade medlemsförslaget (förslag nr 11/1957), kunde emellertid icke tillstyrka, att nordiska ambassader och legationer finge gemensamma byggnader. Utskottet hyste den uppfattningen, att det endast i speciella fall, exempelvis då nya konsulat skulle upprättas på avsides belägna platser, det skulle innebära en besparing av nämnvärd betydelse att koncentrera flera nordiska konsulat under samma tak. Emellertid fann utskottet önskvärt, att utvecklingen i riktning mot gemensamma byggnader och lokaler för ett ökat antal nordiska institutioner främjades i så hög grad som möjligt, varvid utskottet särskilt pekade på turist- och informationskontor, resebyråer, utställningslokaler, kulturella inrättningar, hem och kollegier för ungdom, institutioner, som arbetar för sjöfarandes välfärd etc. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 25/1957), varpå rådet rekommenderade regeringarna att, där tillfälle gäves, främja utvecklingen i riktning mot en närmare kontakt mellan nordiska institutioner på utländsk botten.

Denna rekommendation har icke lett till något som helst praktiskt resultat. Till rådets nästa session lämnade Danmarks regering ett meddelande å samtliga regeringars vägnar (se Sak D 68/1958), varav framgick att intet åtgjorts i anledning av rekommendationen. Regeringarna utgick enligt meddelandet från att rekommendationen blott toge sikte på nordiskt samarbete i utlandet; de bortsåg därjämte från frågan om inrättandet av ett gemensamt turistkontor i New York. Beträffande välfärdsinstitutionerna för sjöfarande lämnade regeringarna allmänna uppgifter, av vilka framgick, att ett omfattande samarbete redan ägde rum mellan dessa såväl med hänsyn till byggnader som till personal. Foreningen for skandinaviske Sømmandshjem

i fremmede Havne efterstråvade vidare samarbete med även andra institutioner än välfärdsinstitutioner för sjöfolket, i det föreningen vid uppbyggnaden av nya sjömanshem försökte att i byggnaden få inhysta också skandinaviska konsulat och institutioner med anknytning till dansk skeppsfart i övrigt. Vidare hänvisades till Nordiska sjömanskyrkorådet, som koordinerar arbetet i de nordiska länderna rörande sjömanskyrkorna. Danska Statsministeriet konkluderade å regeringarnas vägnar i meddelandet till rådet, att samarbetet på det ifrågavarande området inte kunde utvidgas utöver vad som redan uppnåtts men att de i gång varande strävandena borde stödjas så mycket som möjligt. Härefter hänvisades i meddelandet till de nordiska biblioteken i Rom och Paris, som drives i nära samarbete mellan de nordiska länderna. I fråga om biblioteket i Paris lämnar alla nordiska länder bidrag till driften och tillhandahåller i tur och ordning bibliotekarie. Vidare omtalades i meddelandet, att dansk-svenska turistkontor inrättats i Frankfurt och Rom och att dessas verksamhet eventuellt skulle utvidgas till att omfatta även finländskt och norskt turistarbete. Slutligen omnämndes det arbete, som försiggår inom ramen för SAS.

Rådets ekonomiska utskott, som behandlade meddelandet (förslag nr 7/1958), synes ha varit helt tillfreds med de erhållna upplysningarna. Det konstaterade, att samarbetet på dessa områden var i goda gängor, och hemställde, att rådet måtte avskriva rekommendationen såsom färdigbehandlad för rådets del, vilket även blev rådets beslut.

Vid 1959 års session återkom fyra medlemmar till en annan fråga rörande utrikestjänsten. De hemställde i ett medlemsförslag om gemensamma specialattachéer vid beskickningarna, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att i förekommande fall samverka beträffande kostnaderna för behövliga specialattachéposter. Det var framför allt socialattachéer, tekniska och vetenskapliga attachéer, som förslagsställarna hade i tankarna. Rådets ekonomiska utskott, som behandlade medlemsförslaget (förslag nr 6/1959), uttryckte sig ganska kortfattat och förhöll sig även denna gång närmast avvaktande till samsarbetsplanerna. Utskottet sade sig ha uppmärksammat, att det knappast kunde vara meningen att föreslå inrättande av i egentlig mening gemensamma befattningar som specialattachéer. Snarare finge man enligt utskottet tänka sig, att det i förekommande fall åt ett lands specialattaché uppdroges att även bevaka något eller några övriga nordiska länders intressen. På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 8/1959), vari regeringarna rekommenderades att undersöka möjligheterna att i förekommande fall samverka beträffande kostnaderna för behövliga specialattachéposter.

Det synes emellertid nu vara anledning att ånyo upptaga frågan om möjligheterna för en nordisk samverkan beträffande vissa delar av utrikestjänsten och mera grundligt undersöka de besparingar och rationaliseringar, som på denna väg kan göras. Spörsmålet har på sistone diskuterats i parlamenten såväl i Danmark och Sverige som i Norge. Formliga förslag har därvid väckts syftande till förenklingar av de nordiska ländernas utrikes-

tjänst. Under debatten i parlamenten och i pressen har därutöver åtskilliga uppslag framkommit. Här skall särskilt upptagas en fråga, nämligen spörsmålet om utrikestjänstens organisation i nya och mera avlägsna länder.

Frågan om representationen i de nya länderna har i norska Stortinget berörts av Utenrikskomitéens ordförande Finn Moe den 24 februari i år. Han framhöll därvid, att den norska diplomatiska representationen i Afrika var mycket sparsam samt betonade vikten av att få kontakt med de nya staterna i det egentliga Afrika.

Samma dag diskuterades frågan även i svenska riksdagens första kammare, där herr Boheman — tidigare svensk ambassadör i Förenta staterna — framhöll de svårigheter, som är förenade med upprättande av beskickningar i de nya länderna. Ur hans anförande må följande citeras:

Det är onekligen så, att den svenska utrikesförvaltningen liksom de flesta länders utrikesförvaltningar står inför en anpassningsperiod av icke så liten svårighetsgrad. Det har för det första under de senaste åren varit en oavbruten utveckling, som inneburit att en mängd nya stater har uppkommit, särskilt i Asien och i Afrika, och den närmaste framtiden bjuder också på mycket vittutseende perspektiv i det avseendet. Dessa nyblivna stater är i allmänhet mycket måna om sin värdighet och sitt nyvunna oberoende, och som ett tecken på ett allmänt erkännande av det förhållandet är de i flertalet fall mycket angelägna om att erhålla diplomatisk representation i sina länder från länder, som länge har varit självständiga. Detta har medfört, att en allt större del av beskickningscheferna inom utrikesdepartementet blivit förlagd inom områden med svåra klimatiska förhållanden och särskilt med svåra förhållanden för vederbörandes familjer att anpassa sig. Detta i sin tur gör, att man i allmänhet inte kan låta dessa beskickningschefer stanna på sådana poster under en längre följd av år.

Bohemans konklusion var att man borde pröva, huruvida icke Danmark, Norge och Sverige skulle kunna samfällt ordna sin utrikesrepresentation i dessa nya länder. Han yttrade därvid bl. a.:

Det skulle måhända vara möjligt att ordna saken så, att det i de stater, där vi inte hade en svensk beskickning, fanns en dansk eller norsk representation o. s. v. och att dessa beskickningar genom en överenskommelse mellan de nordiska länderna fick i uppdrag att tillvarata varandras intressen. På sådana poster finns det inga som helst politiska spörsmål av någon betydelse, och det förhållandet, att Danmark och Norge tillhör atlantpakten och vi inte gör det, kan i detta hänseende, förefaller det mig, inte spela någon roll. De olikheter mellan länderna, som finns i fråga om den sociala servicen, om jag så får uttrycka mig, är inte heller så stora. Under sådana förhållanden skulle det väl också vara möjligt, att den tjänsteman, som skulle tillvarata ett annat lands intressen, genom tjänstgöring av kortare art vid respektive utrikesdepartement fick en uppfattning om de administrativa regler, som där råder.

Olika möjligheter står, såsom Bohemans anförande ger vid handen, till buds. Praktiskt skulle samarbetet kunna ordnas så, att vart och ett av de nordiska länderna ackrediterade beskickningschefer i alla de länder, varom kan vara fråga. I varje huvudstad skulle dock endast en beskickningschef från något nordiskt land vara stationerad. Huru de olika huvudstäderna

skulle fördelas mellan länderna, finge avgöras genom särskild överenskommelse. Kansliet på orten borde lämpligen inrättas och bekostas av det land, som hade sin beskickningschef placerad där, men det skulle ha till uppgift att betjäna även övriga länder. Särskilda problem erbjuder härvidlag representationen för Finlands och Islands del med hänsyn till språksvårigheterna. Man kan nämligen knappast räkna med att å kanslier, upprättade av Danmark, Norge eller Sverige, normalt ha personal kunnig i finska och/eller isländska. Även andra lösningar än den här skisserade torde kunna tänkas.

Därest Island har intresse för anordningar liknande den här antydda, borde övriga nordiska länder kunna erbjuda Island bistånd, i den mån landet det önskar, genom att lämna Islands sändebud kanslihjälp på orter, där Island inte har egna beskickningskanslier. Den fortsatta utbyggnaden av en för Island relativt sett kostnadskrävande utrikesrepresentation skulle på detta sätt kunna underlättas.

Anordningar av det slag, varom här är fråga, borde kunna prövas även på det konsulära planet. Redan nu förekommer exempelvis, att en och samma person är honorärkonsul för flera nordiska länder. På orter, där t. ex. av hänsyn till sjöfarten konsulat måste inrättas, borde de nordiska länderna kunna mellan sig fördela de bördor, utsändandet av konsulter ekonomiskt sett medför, i det att ett lands konsulat kunde betjäna även andra nordiska länder. Att man i detta sammanhang också bör återupptaga den 1957 väckta frågan om gemensamma konsulära byggnader, synes naturligt.

De besparingar, som här skulle kunna göras, är ganska betydande. Saken bör därför allvarligt övervägas och icke som vid föregående tillfällen utan vidare skjutas åt sidan. Det finns desto större anledning att nu upptaga frågan som både i Danmark och Sverige utredningar angående utrikesförvaltningens organisatoriska utbyggnad pågår. Det är i detta sammanhang angeläget, att de möjligheter till effektivisering och förbilligande, som det nordiska samarbetet erbjuder, noggrant prövas.

Med hänvisning till vad nu anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samverka beträffande utrikestjänstens samordnande särskilt i de nya staterna.

Stockholm, Oslo och København i mars 1960

Ebon Andersson

Jon Leirfall

Finn Moe

Hugo Osvald

Knud Thestrup

BILAGA**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Udenrigsministeriet:**

— — — meddeler udenrigsministeriet herved, at man fra dansk side over for de øvrige nordiske regeringer har erklæret sig rede til at drøfte mulighederne for en vis koordination ved oprettelse og placering af repræsentationer, særlig i de nye stater på det afrikanske kontinent. Den fra dansk side udkastede tanke forudsætter gensidig varetagelse af hverandres løbende diplomatiske og konsulære opgaver i det omfang, disse ikke indebærer nogen mulighed for interessekonflikter. Derimod er der taget forbehold med hensyn til kommercielle og andre opgaver, der er uegnede til fællesnordisk behandling.

København, den 20. maj 1960

F. m.

Nils Svenningsen

Kommissionen af 25. oktober 1957 om udenrigstjenesten (sekretariatet):

— — — meddeler sekretariatet herved, at spørgsmålet i udenrigskommissionen er blevet rejst af et enkelt medlem, uden at kommissionen dog endnu har taget endelig stilling dertil.

Det kan dog allerede nu siges, at der næppe i kommissionen vil kunne opnås flertal for noget forslag om nordisk udenrigstjenstligt samarbejde, der indebærer nogen risiko for interessekonflikter ved opgavernes varetagelse.

København, den 20. maj 1960

A. Tscherning

F i n l a n d**Suomen ulkomaankauppaliitto — Finlands utrikeshandelsförbund:**

— — — — — Enligt förbundets uppfattning är det i princip önskvärt, att de nordiska länderna i så stor utsträckning som det är möjligt och på alla områden, där

det är genomförbart, framträder utåt som en enhet. Värdet härav ligger framförallt på det representativa planet. Dessutom är det tänkbart, att härigenom inbesparingar kan göras.

Förbundet har därför med tillfredsställelse konstaterat, att ett dylikt samgående redan inletts på ett av de områden, som utrikesrepresentationen bör täcka, nämligen i fråga om den teknisk-vetenskapliga informationen. I Washington har som känt Nordiska teknisk-naturvetenskapliga forskningsdelegationen (Nordforsk) upprättat en vetenskaplig del av de uppgifter, som skulle ankomma på teknisk-vetenskapliga specialattachéer.

Den nära, ofta utåt demonstrerade kontakt, som de nordiska ländernas officiella handelsrepresentanter i utlandet i flere fall upprätthåller, förtjänar även i detta sammanhang omnämmande. De handelspolitiska och exportfrämjande uppgifter, som åligger utrikesrepresentationen, rymmer emellertid ett ofrånkomligt konkurrensmoment, som förhindrar att samarbetet på detta område utsträcks över en viss gräns. Denna omständighet gör tyvärr tvivel befogade beträffande de praktiska möjligheterna att genomföra en organisation av Nordens diplomatiska representation i de nya länderna på gemensam bas. I dessa länder kommer den kommersiella informationen i exportfrämjande syfte att utgöra huvuddelen av de diplomatiska stationernas arbetsuppgifter.

För att en gemensam diplomatisk representation skall kunna genomföras, krävs enligt förbundets åsikt ett omfattande grundläggande arbete på hemmaplan i syfte att så långt som möjligt eliminera sådana nationella konkurrenssynpunkter, vilkas värde vid en avvägning kan anses vara mindre än den nytta, som erhålls i form av större tyngd i den kommersiella propagandan och relationsverksamheten, sådan den bedrivs av de diplomatiska representationerna.

En ytterligare och tyvärr starkt begränsande förutsättning är, att det land, där en gemensam diplomatisk station upprättas, uppenbarligen bör vara nytt som marknadsområde för samtliga nordiska länder. Däremot kan vi inte se, att språkfrågan, vilken påtalas i förslaget, skulle vara någon hämmande faktor.

Förbundet ställer sig sålunda i princip positivt till förslaget, men anser dess praktiska realiserande vara möjligt först efter tidskrävande förberedelser.

Helsingfors den 1 juli 1960

Finlands utrikeshandelsförbund

Ilmari Voionmaa

C. G. Tollet

Suomen laivanvarustajain yhdistys — Finlands redareförening:

Frågan om ett närmare samarbete beträffande utrikestjänsten i nya stater synes icke vara av väsentligt intresse för vår handelssjöfart. Föreningen

saknar därför anledning att i detta skede taga ställning till framlagda förslag.

Helsingfors den 9 juni 1960

Finlands redareförening r. f.

H. Hallberg

N o r g e

Utenriksdepartementet:

Spørsmålet om samordning av de nordiske lands utenriksrepresentasjon, særlig i de nye stater, er knyttet til et forslag fra tidligere ambassadør Boheman om at disse land skulle ha sin representasjon på forskjellige steder og at de nordiske lands stasjoner gjensidig skulle ta seg av hverandres interesser i stasjonslandet.

En slik ordning vil gi en bedre utenriksadministrativ dekning enn den man kan oppnå ved enkeltvis representasjon, men vanskeligheten består i at de nordiske land kan ha konkurrerende interesser som skal varetas i de forskjellige nye stater.

Utenrikstjenesten skal i første rekke varetta de nasjonale interesser, og en samordning forutsetter at de nordiske land har parallelle eller ikke-motstridende interesser i vedkommende land, eller at de er villige og i stand til å koordinere sine interesser der. En representasjonssamordning alene — uten interessekoordinasjon — vil kunne få uheldige og uforutsette følger for det enkelte lands interesser, særlig på det økonomiske område.

Oslo, 14. juni 1960

Halvard Lange

Knut Hedemann

S v e r i g e

Statens organisationsnämnd:

Organisationsnämnden har icke utfört organisationsundersökningar vid beskickningar eller konsulat och saknar därför närmare kännedom om arbetsuppgifter och arbetsorganisation på dessa områden. Det är därför icke möjligt för nämnden att bedöma graden och arten av de principiella och praktiska svårigheter, som måste övervinnas vid realiserande av förslagen, och icke heller att uppskatta storleken av de ekonomiska vinster, som där-

efter skulle kunna uppnås. Då det emellertid synes sannolikt, att ett framgångsrikt genomförande skulle innebära en icke obetydlig rationalisering, tillstyrker nämnden, att arbete nedlägges på att detaljutföra organisationsplaner och på att beräkna kostnaderna dels för en gemensam nordisk beskickning och för ett gemensamt nordiskt konsulat i ett nytt land, dels för en svensk kontaktcentral i stället för ambassad i en nordisk huvudstad.

Stockholm den 27 maj 1960

Statens organisationsnämnd

Gunnar Aste

B. Samuelsson

Sveriges allmänna exportförening:

Det föreliggande förslaget erbjuder enligt föreningens mening betydande intresse. Ett nordiskt samarbete med avseende å utrikestjänsten i nya och mera avlägsna länder bör kunna medföra betydande fördelar, främst i form av kostnadsbesparingar, och de därmed förknippade problemen, låt vara av skiftande natur, äro säkerligen icke svårare än att de kunna lösas.

Vad gäller samarbete på det diplomatiska planet föreslås följande:

Praktiskt skulle samarbetet — — — även övriga länder [*se s. 218—219*].

Föreningen finner detta förslag praktiskt och väl avvägt. Följande kommentarer må lämnas:

1. Samarbetet kan ju, om så befinnes önskvärt, i sakligt hänseende begränsas till vissa bestämda områden, t. ex. rapportering i ekonomiska, juridiska, sociala och kulturella frågor samt bistånd åt enskilda.

2. Om det nordiska landet A:s sändebud enligt överenskommelse företräder det nordiska landet B i landet C, bör A:s beskickning utan vidare kunna bistå företag och enskilda från B med råd och direkt praktisk hjälp. Därest A:s beskickning härjämte skall företräda B:s och dess medborgares intressen gentemot C:s myndigheter, torde detta förutsätta, att samtycke härtill utverkas av C:s regering.

3. Under den tid, då B:s ackrediterade sändebud själv å tjänstens vägnar uppehåller sig i C, förutsättes A:s befattning med B-ärenden vara suspenderad.

4. Vid fall av intressekonflikt mellan A- och B-intressen, något som kan tänkas uppkomma bl. a. i ekonomiska och juridiska sammanhang (t. ex. i konkurrenssituationer; vid processer), torde A:s beskickning böra omedelbart underrätta B:s i landet ackrediterade sändebud och därefter företräda enbart sitt eget lands intressen i saken.

Tilläggas må dock, att intressekonflikter enligt punkt 4 här ovan torde bliva sällsynta. Svenska affärsmän omvittna för övrigt ofta, att de på platser, där

svensk officiell representation saknas, erhållit värdefullt bistånd från annat nordiskt lands beskickning. Den svenska utrikesrepresentationen torde å sin sida ofta ha möjlighet att göra medborgare i de andra nordiska länderna motsvarande tjänster.

Vad gäller samarbete på det konsulära planet, anföres i förslaget följande:

Anordningar av del — — — andra nordiska länder [*se s. 219*].

Härvidlag bör man enligt föreningens mening skilja på lönade och olönade konsulat. De lönade konsulaten intaga i de områden, som avses med förslaget, med avseende å arbetsuppgifterna en ställning i huvudsak analog med beskickningarnas och torde därför i förevarande hänseende böra likställas med dessa. I fråga om de olönade konsulaten torde det ofta vara naturligt och praktiskt, att flera nordiska länder ena sig om samma honorärkonsul. Detta är icke någon nyhet utan förekommer på åtskilliga ställen i världen, veterligen med gott resultat. Därest en olönad konsul, som företräder två eller flera nordiska länder, undantagsvis ställes inför en situation, där en intressekonflikt mellan dessa föreligger, kan han ju inhämta instruktioner från närmast överordnade diplomatiska eller konsulära myndigheter. — På platser, där de nordiska länderna företrädas av skilda honorärkonsuler, torde ett samarbete mellan dessa i lämpliga former böra etableras. Redan nu lär det för övrigt på åtskilliga håll förekomma, att de nordiska ländernas konsuler hålla nära kontakt och samråda i viktigare frågor.

Under hänvisning till ovanstående vill exportföreningen tillstyrka förslaget, att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att samverka beträffande utrikestjänstens samordnande särskilt i nya stater.

Stockholm den 1 juni 1960

Sveriges allmänna exportförening

P. Zethelius

Tore Boman

Medlemsförslag

om de nordiska ländernas representation hos varandra

(Väckt av Ebon Andersson, Magnús Jónsson, Hugo Osvald, Knud Thestrup och Erling Wikborg)

Frågan om anordnandet av de nordiska ländernas representation i varandras huvudstäder är ett spörsmål av allt större aktualitet. I Danmark, Island, Norge och Sverige har det diskuterats i parlamenten eller är där under debatt. Mer eller mindre långtgående förslag har framställts. Om något praktiskt resultat skall kunna nås, måste frågan upptagas till gemensam behandling på nordisk bas.

Våra beskickningar i de nordiska länderna har i mångt och mycket andra uppgifter än de, som eljest tillkommer beskickningar i främmande länder. Anledningen härtill är uppenbar. Det nordiska samarbetet bedrivs i huvudsak på andra vägar än genom de diplomatiska kanalerna. Myndigheterna har efter hand i allt större utsträckning börjat korrespondera direkt med varandra. De ledande politikerna känner varandra personligen och kan tala direkt med varandra. Beskickningarna fyller därför endast en begränsad uppgift såsom förmedlare av kontakt mellan myndigheterna i de olika länderna. Den politiska rapportering, som alltjämt åvilar beskickningarna, kan säkerligen ordnas på annat sätt än genom deras bemedling. Traditionellt förmedlar beskickningarna vidare ett omfattande material av olika slag från värdlandet till hemlandet. För så vitt ankommer på parlamenten torde denna förmedling i stort sett redan nu fullgöras genom Nordiska rådets sekretariat. I övrigt borde de olika myndigheterna kunna åläggas att i förekommande fall direkt skicka varandra handlingar, som kan antagas vara av intresse för kollegerna i grannländerna. Den omväg, som dokumenten för närvarande måste ta över beskickningar och utrikesdepartement, skulle kunna undvikas. Beskickningarna har för närvarande vidare ett stort antal representativa uppgifter, vilka sannolikt skulle kunna skäras ned utan men för kontakten mellan länderna men till gagn för statskassorna.

Självfallet är, att ettvarit nordiskt land måste i övriga nordiska huvudstäder ha någon form av central för olika kontaktuppgifter. Med hänsyn till de ovan angivna omständigheterna bör det emellertid undersökas, huruvida icke formerna för denna verksamhet kan förenklas och förbilligas. Just därför att uppgifterna är andra än inom den egentliga diplomaten, finns det anledning förmoda, att de sedvanliga diplomatiska formerna måhända icke är de lämpligaste för verksamhetens bedrivande. Tidpunkten torde vara inne

att inventera de uppgifter, som nu ankommer på en nordisk beskickning i ett nordiskt land, och därefter förutsättningslöst och fördomsfritt pröva, i vilken omfattning dessa kan överflyttas på andra, redan befintliga organ, ävensom vilken organisationsform som är den lämpligaste för lösning av återstående uppgifter.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att till allvarligt övervägande upptaga frågan, i vilka avseenden de nordiska ländernas representation hos varandra kan rationaliseras och förbilligas.

Stockholm, Reykjavik, København och Oslo i mars 1960

Ebon Andersson

Magnüs Jónsson

Hugo Osvald

Knud Thestrup

Erling Wikborg

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Udenrigsministeriet:

— — — meddeler udenrigsministeriet herved, at spørgsmålet om, hvorvidt der måtte bestå praktisk og teknisk mulighed for en reduktion af arbejdet og dermed af personellet ved de danske ambassader i de nordiske hovedstæder, for tiden er genstand for undersøgelse i ministeriet.

Såfremt undersøgelserne skulle føre til det resultat, at muligheden for en sådan reduktion må siges at være til stede, vil dens virkeliggørelse i et vist omfang være afhængig af, om det måtte være muligt at opnå en fællesnordisk forståelse om gensidighed på området.

København, den 20. maj 1960

F. m.

Nils Svenningsen

Kommissionen af 25. oktober 1957 om udenrigstjenesten (sekretariatet):

— — — meddeler sekretariatet herved, at Danmarks repræsentationsforhold i de nordiske hovedstæder har været berørt nogle gange i udenrigskommissionen, der dog formentlig ikke kan påregnes at ville tage endelig stilling dertil, før spørgsmålet måtte være blevet færdigdrøftet på fællesnordisk plan.

København, den 20. maj 1960

A. Tscherning

N o r g e

Utenriksdepartementet:

Spørsmålet om en forenkling av den gjensidige nordiske utenriksrepresentasjon blir diskutert ut fra den forutsetning at det nære samarbeid og

de personlige kontakter i Norden overflødiggjør i det minste deler av den bestående representasjon.

Selv om det nære samarbeid i Norden i stor utstrekning skjer utenom utenriksstasjonene, opphever de direkte kontakter mellom regjeringsorganer, institusjoner og personer ikke behovet for opprettholdelse av en utenriksrepresentasjon. Det vil ofte også være slik at nettopp den nære kontakt mellom landene øker behovet for tjenester og ytelser ved stasjonene.

I mars 1960 ble et dansk opposisjonsforslag om å nedlegge ambassadørstillingene i de nordiske land forkastet av Folketinget og et svensk opposisjonsforslag om nedleggelse av presseattachéstillingene i Oslo og København ble forkastet av Riksdagen, begge deler med den begrunnelse at de mangesidige nasjonale og nordiske interesser krever opprettholdelse av representasjonen. For presseutsendingenes vedkommende gjelder det spesielt at den utstrakte kontakt mellom landene øker behovet for allsidig og effektiv opplysningsvirksomhet.

Det synes å være klart at for så vidt som virksomheten ved de nordiske stasjoner måtte endre karakter på grunn av de nære forbindelser mellom landene, vil det kunne oppstå muligheter for en rasjonalisering ved stasjonene og eventuell nedleggelse av enkelte stillinger hvis arbeidsområde kan dekkes forsvarlig på annen måte. Samtidig som man har mulighetene for forenkling og rasjonalisering for øye, må man sikre seg at de nødvendige behov og interesser blir tilgodesett på tilfredsstillende måte.

Alt i alt antar man at det i dag foreligger få muligheter for en slik forenkling og rasjonalisering av den norske representasjon i de øvrige nordiske land.

Oslo, 14. juni 1960

Halvard Lange

Knut Hedemann

S v e r i g e

Statens organisationsnämnd:

Se Sak A 15, Bilaga.

Medlemsförslag

om revision av medborgarskapslagstiftningen

(Väckt av Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Erkki Leikola, Jon Leirfall, Olov Rylander och Knud Thestrup)

I Danmark, Norge och Sverige gäller en i huvudsak likartad medborgarrättslig lagstiftning. Den antogs 1950 såsom resultat av ett föregående omsorgsfullt nordiskt lagstiftningssamarbete. Genom att kontakt kunde etableras även mellan de riksdagsutskott, som behandlade de för parlamenten i de tre länderna framlagda förslagen till medborgarrättslagstiftning, lyckades det att i stort sett avlägsna alla väsentliga olikheter mellan lagtexterna.

Tiden torde nu vara inne att ifrågasätta, huruvida icke Finland och Island skulle kunna ansluta sig till den gemensamma nordiska medborgarrättslagstiftningen. I Finland arbetar för närvarande en kommitté just med en revision av Finlands medborgarskapsrätt. De särskilda omständigheter, som tidigare föranledde de nämnda båda länderna att icke deltaga i samarbetet på detta lagstiftningsområde, torde numera sakna betydelse. I vart fall har skälen för att Finland och Island skulle intaga en särställning försvagats.

Mot bakgrund av den intensifiering av det nordiska samarbetet, som ägt rum under det senaste decenniet, finns emellertid anledning att även upptaga frågan om en revision av lagstiftningen på sådana punkter, som är av särskilt intresse ur nordisk synpunkt. I ett tidigare skede var aktuellt att diskutera införande av ett gemensamt nordiskt medborgarskap. Denna tanke visade sig dock då icke vara praktiskt realiserbar. Även om den alltjämt måste betecknas som orealistisk, finnes dock möjligheter att på andra vägar nå de fördelar, som ett dylikt medborgarskap avsetts skola skänka.

Enligt för närvarande gällande rätt kan en medborgare i Danmark, Norge eller Sverige erhålla medborgarskap i ett annat av de nämnda tre länderna på två skilda sätt, nämligen antingen genom naturalisation på samma sätt som andra utlänningar eller genom anmälan. För naturalisation av medborgare från annat nordiskt land fordras viss tids vistelse i landet, i praxis för Danmarks del 7—10 år, för Norges vidkommande 4 à 5 år och för Sveriges del 4—6 år alltefter omständigheterna. Någon absolut rätt att upptagas till medborgare i det nya landet har icke sökanden i det nu angivna fallet. Så är däremot förhållandet, då anmälningsförfarandet tillämpas. Rätt att upptagas till medborgare efter en enkel anmälan föreligger nämligen enligt den nordiska medborgarskapslagstiftningen (som icke omfattar Finland

och Island) under förutsättning att följande fyra villkor är uppfyllda: 1. att det egna medborgarskapet icke förvärvats genom naturalisation, 2. att vederbörande är mellan 21 och 60 år, 3. att han eller hon sedan tio år har hemvist i det land, där medborgarskap skall förvärvas, samt 4. icke under denna tid ådömts frihetsstraff.

Tidpunkten synes nu vara inne att överväga, huruvida icke de tidsfrister som tillämpas skulle kunna avsevärt förkortas och förslagsvis halveras. Möjlighet till naturalisation för den, som är medborgare i annat nordiskt land, skulle sålunda föreligga redan efter 2 à 3 års vistelse i det nya landet. Tidsfristen vid tillämpning av anmälningsförfarandet skulle på motsvarande sätt förkortas till fem år. Överhuvud kunde övervägas, om icke anmälningsmetoden borde utformas så, att den i ökad omfattning kunde brukas vid nordiska medborgares förvärv av medborgarskap i annat nordiskt land. Bl. a. kunde åldersgränserna utsträckas till att omfatta hela åldersgruppen mellan 18 och 70 år. Förskjutningar i antydd riktning ligger i linje med den allmänna utvecklingen under senare år. I allt högre grad har man sökt skapa omedelbara rättsliga anspråk för medborgare från grannländerna i stället för att låta eventuella förmåner vara beroende av myndigheters skälighetsprövning.

Det nya läge, som inträder i och med att Europeiska frihandelssammanslutningen kommer till stånd, ger oss särskild anledning att nu ompröva de medborgarrättsliga bestämmelserna. I en rad avseenden kommer medborgarskapet att vara av betydelse inom denna sammanslutning, t. ex. i fråga om rätten att få driva näring eller att erhålla rättigheter och förmåner, som av olika skäl måste förbehållas det egna landets medborgare. Det ter sig i detta läge önskvärt för de nordiska länderna att ha sådana regler, som vid behov underlättar byte av medborgarskap inom Norden. Den, som är medborgare i ett nordiskt land, bör relativt snabbt kunna förvärva medborgarskap i ett annat. Förhållandena i de olika länderna är så likartade, att en relativt kort vistelse i ett grannland får anses tillräcklig för att vederbörande skall ha lärt känna detta så väl, att medborgarskap bör kunna erhållas där. Vid en eventuell återflyttning till det tidigare hemlandet bör han genom en enkel anmälan omedelbart kunna återfå sitt tidigare medborgarskap därstädes.

Även i andra delar kan en revision av medborgarskapslagarna bli aktuell, bl. a. vad angår de statslösa. Beträffande dessa pågår i FN:s regi internationella överläggningar i syfte att nå fram till en internationell överenskommelse, som skulle minska antalet statslösa. För att de nordiska länderna skall kunna ratificera den konvention, till vilken ett första förslag utarbetats vid en konferens i Genève våren 1959, kräves sannolikt jämkningar i vissa regler i den nordiska medborgarskapsrätten.

I samband med en genomgång av medborgarskapsrätten bör även andra spörsmål beaktas, som lämpligen kan upptagas till samnordiskt övervägande.

Den nordiska medborgarskapslagstiftningen behandlar endast frågan

vilka som skall anses äga det egna landets medborgarskap. Däremot ingår den icke på frågan, vilket medborgarskap utlänningar, som vistas i våra länder, skall anses ha enligt här gällande medborgarskapsrätt. Formellt står det varje land fritt att härvidlag tillämpa den allmänna folkrättsliga regeln, att ett land icke är skyldigt att följa ett annat lands offentliga rättsliga lagstiftning. Emellertid torde folkrätten tillika föreskriva, att varje land äger självt bestämma, vilka personer som skall anses såsom dess medborgare. I praktiken torde också de olika länderna respektera varandras rättsordningar i detta avseende. I allmänhet uppkommer därvidlag inga svårigheter. Då någon skillnad mellan det ifrågavarande landets uppfattning och utlänningens egen åsikt i medborgarskapsfrågan ej föreligger, saknas i allmänhet anledning för något av de nordiska länderna att ha en annan mening. Om emellertid olika meningar föreligger mellan det land, som gör anspråk på att en person skall vara medborgare i landet, och personen själv rörande hans medborgarskap, blir det vistelselandets sak att taga ställning till frågan om vederbörandes medborgarskap, i den mån denna fråga är av betydelse med hänsyn till uppehållet i vistelselandet. Det kan vidare inträffa, att främmande länders rättsordningar inbördes kolliderar. Vistelselandet kan då nödgas taga ställning till frågan, vilket lands medborgare en person skall anses vara. Ett särskilt spörsmål är därvid, vilken hänsyn som i sådana särskilda lägen skall tagas till individens egna önskemål.

Självfallet är det i hög grad angeläget, att dessa spörsmål löses efter enhetliga regler i så många länder som möjligt. I vart fall bör de nordiska länderna tillämpa samma bestämmelser. Det vore föga tillfredsställande, om en och samma person vid vistelse i Sverige ansågs äga ett medborgarskap men vid uppehåll i Danmark ha annan nationalitet.

Spörsmålet har viss aktualitet, särskilt i fråga om flyktingar, beträffande vilka svårigheter kan föreligga att fastställa deras nationalitet. På senare tid har även diskuterats möjligheten att under vissa omständigheter låta den enskildes önskemål öva inflytande, t. ex. i den formen, att en möjlighet öppnas att avsäga sig ett medborgarskap. Hithörande frågor kan lämpligen upptagas till övervägande i samband med den allmänna översyn av medborgarskapsrätten, som här förordats.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna dels att verka för att den nordiska medborgarskapslagstiftningen utsträcker att gälla även i Finland och Island, dels ock att denna revideras i överensstämmelse med vad ovan anförts.

Kongsberg och København den 29 februari 1960

Nils Hønsvald

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Knud Thestrup

BILAGA**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Indenrigsministeriet:**

— — — skal man efter at have orienteret folketingets indfødsretsudvalg om sagen meddele, at indenrigsministeriet for sit vedkommende kan tiltræde, at det omhandlede forslag gøres til genstand for nærmere drøftelse på Nordisk Råds forestående 8. session, der afholdes i Reykjavik dagene 28.—31. juli 1960.

Om de enkelte punkter i forslaget skal man i øvrigt bemærke, at indenrigsministeriet ganske kan tilslutte sig ønsket om, at der indledes forhandlinger med Finland og Island om at søge de pågældende landes statsborgerretslovgivning bragt i overensstemmelse med den i Danmark, Norge og Sverige gældende og således, at der sluttet aftaler med Finland og Island om, at reglerne i den fællesnordiske statsborgerretslovgivning om erhvervelse af statsborgerret ved erklæring udvides til at omfatte alle 5 nordiske lande.

Indenrigsministeriet er positivt indstillet over for forslaget om at lempe i det opholdskrav, som de enkelte nordiske lande stiller for at naturalisere statsborgere fra de andre nordiske lande, men skal dog pege på, at Danmark for sit vedkommende har et særligt hensyn at varetage i forholdet over for det danske mindretal i Sydslesvig, hvis stilling til de konsekvenser, ændrede opholdskrav kan tænkes at medføre i forhold til ansøgere, hidrørende fra dette mindretal, man må tillægge stor betydning.

En lempelse i alders- og opholdskravet i erklæringstilfælde ser man også på med sympati; man skal i denne forbindelse pege på forholdet mellem reglen om nordiske statsborgeres adgang til ved erklæring at erhverve statsborgerret i et andet nordisk land og den almindelige regel om, under hvilke betingelser en i landet henholdsvis i et andet nordisk land født egentlig udlandning kan erhverve statsborgerret ved erklæring.

Man er opmærksom på, at de nordiske landes medvirken ved gennemførelsen af en eventuel konvention angående formindskelse af antallet af statsløse sandsynligvis vil nødvendiggøre ændringer i de bestående lovgivninger. Da spørgsmålet om en sådan konvention muligvis kan forventes at blive afgjort på en konference i 1961, vil de i denne anledning nødvendiggjorte ændringer i lovgivningerne formentlig mest hensigtsmæssigt kunne foretages i forbindelse med den revision, som det foreliggende medlemsforslag eventuelt måtte give anledning til.

For så vidt endelig angår spørgsmålet om foranstaltninger til at undgå, at en udlændings statsborgerlige forhold bedømmes forskelligt i forskellige nordiske lande, bemærkes, at man må anse dette forhold og især spørgsmålet om muligheden for ved foranstaltninger på nordisk grundlag — uden samarbejde med vedkommende ikke-nordiske stater — at finde frem til holdbare løsninger for så uafklaret, at man ikke for nærværende kan knytte bemærkninger dertil.

København, den 23. maj 1960

Søren Olesen

Bjørklund Bertelsen

Industrirådet har i skrivelse den 7 juli meddelat, att det kan ansluta sig till de av Sveriges industriförbund framförda synpunkterna i spørsmålet (se nedan).

Finland

Ministeriet för inrikesärendena har i skrivelse den 9 juni 1960 meddelat, att det förenar sig i följande yttrande.

Medborgarskapskommittén¹:

Statsrådet tillsatte vid föredragning den 8 oktober 1959 kommittén med uppgift att revidera lagstiftningen om förvärvande och förlust av finskt medborgarskap samt att uppgöra förslag till ny lagstiftning i ämnet. Vid fullgörandet av sin uppgift har kommittén, som antog namnet medborgarskapskommittén, fäst speciell uppmärksamhet vid möjligheterna att bringa vår lagstiftning i överensstämmelse med motsvarande lagstiftning i de övriga nordiska länderna.

Kommitténs arbete kommer ännu att kräva en avsevärd tid, varjämte ställningstaganden beträffande ifrågavarande förslag kräver grundlig prövning. I följd härav anser kommittén, att det ej ännu i detta skede är möjligt att avge något detaljerat utlåtande i saken.

I den mån man under kommitténs arbete i de övriga nordiska länderna skrider till förnyande av medborgarskapslagstiftningen, kommer kommittén att undersöka möjligheterna till anpassande av vår medborgarskapslagstiftning i samklang med dessa förändringar.

Helsingfors den 30 maj 1960

(sign.)

¹ Yttrandet översatt från finska.

N o r g e**Justis- og politidepartementet:**

1. Dersom Finland og Island vedtar nye statsborgerlover som i det vesentlige er likelydende med den danske, svenske og norske lov, bør det fra norsk side ikke reises innvendinger mot at de to land blir part i de avtaler som er eller vil bli sluttet i medhold av statsborgerlovens § 10.

2. Forslagene om å lempe på vilkårene for statsborgerskap til fordel for borgere i de øvrige nordiske land, synes begrunnet med at slike personer etter en viss botid bør kunne oppnå de næringsrettslige fordeler som landets egne borgere har. Man vil i denne forbindelse bemerke at det for oppnåelse av slik likestilling kan synes mer nærliggende å foreta en oppmyking i nærings- og konsesjonslovgivningen. Under forutsetning av at tilsvarende praksis gjennomføres i de øvrige nordiske land, er man imidlertid villig til å endre den nåværende bevillingspraksis slik at bevilling kan gis etter at vedkommende nordbo har bodd i Norge 3—4 år. Under samme forutsetning vil man heller ikke motsette seg de foreslåtte endringer i vilkårene for å kunne bli statsborger etter melding til fylkesmannen, jfr. statsborgerlovens § 10 bokstav B.

3. Man antar for sitt vedkommende at spørsmålet om endringer i de nordiske statsborgerlover med sikte på å begrense antallet statsløse, ikke bør tas opp i det Nordiske Råd før det viser seg om de forhandlinger som har vært ført i FN's regi om begrensning eller avskaffelse av statsløshet, fører til noe resultat.

4. Spørsmålet om en person er eller ikke er statsborger av et bestemt land, må som utgangspunkt løses etter vedkommende lands lovgivning. For Norges vedkommende er det ikke særlig behov for regler om i hvilket eller hvilke land en utlending som oppholder seg eller bor i Norge, skal anses å være statsborger. Norsk internasjonal privatrett bygger nemlig som hovedregel på domisilprinsippet, slik at en persons statsborgerforhold regelmessig blir uten betydning for hans rettsstilling. Forslaget om å ta opp dette emne må formentlig i første rekke ta sikte på situasjonen i Sverige, da dette lands internasjonale privatrett bygger på nasjonalitetsprinsippet. På grunn av det anførte forhold, er spørsmålet neppe egnet til drøftelse i det Nordiske Råd. For øvrig viser man til § 5 i overenskomst angående visse spørsmål vedrørende lovkonflikter med hensyn til statsborgerrett av 12. april 1930, som Norge — og visstnok også Sverige — har ratifisert.

Oslo, 27. mai 1960

(*sign.*)

Sverige

Statens utlänningskommission:

Kommissionen finner det naturligt, att Finland och Island i den nordiska gemenskapens intresse ansluta sina medborgarskapslagar till de för Sverige, Danmark och Norge sinsemellan likartade medborgarskapslagarna. Därest så sker, skulle det bl. a. innebära, att avtal skulle kunna träffas mellan alla de nordiska staterna om särskilda förutsättningar för dessa staters medborgare att erhålla medborgarskap i annan nordisk stat på samma sätt som redan skett mellan Sverige, Danmark och Norge. Kommissionen har intet att erinra mot en sådan utveckling.

Kommissionen finner den tid för vistelse i Sverige, som för närvarande i praktiken kräves, för att medborgare i de nordiska grannstaterna skola kunna upptagas till svenska medborgare väl motiverad och vill icke tillstyrka förslaget i denna del. Önskvärt vore emellertid, att samma praxis beträffande kvalificeringstiden vid naturalisation tillämpades i samtliga de nordiska staterna.

Kommissionen kan ej heller ansluta sig till förslaget i vad det avser ändring av de åldersgränser och den kvalifikationstid, som utgör förutsättning för erhållande av svenskt medborgarskap efter anmälan enligt bestämmelserna i 10 § medborgarskapslagen. Den prövning, som ett naturalisationsförfarande innebär, bör enligt kommissionens mening bibehållas beträffande personer under 21 år och över 60 år.

Vad därefter angår det arbete, som bedrivs i FN:s regi i avsikt att minska antalet statslösa, har detta enligt vad kommissionen under hand inhämtat från utrikesdepartementet ännu icke lett till några konkreta förslag. Kommissionen vill därför avvakta resultatet av det fortsatta arbetet, innan den tager ståndpunkt i frågan. Antalet hos kommissionen såsom statslösa registrerade utlännningar är för närvarande endast 86.

Bedömningen av utlänningsars medborgarskap bör ske efter samma grunder, åtminstone inom de nordiska staterna, och kommissionen vill därför tillstyrka, att gemensamma normer så långt möjligt tillskapas för de nordiska staterna i detta avseende.

Förslagsställarna komma slutligen in på frågan, i vilken grad den enskildes önskemål skulle kunna tillåtas inverka vid fastställande av vederbörandes nationalitet och om icke utlännningar borde beredas möjlighet att avsäga sig sitt medborgarskap. Kommissionen vill härutinnan endast framhålla, att denna fråga förelagts riksdagens andra kammare i en motion av professor Munktelj m. fl. Kommissionen, som bereddes tillfälle att till riksdagens första lagutskott avgiva utlåtande över motionen, framhöll, att den omständigheten, att utlännningar i Sverige i folkbokföringen registrerades som medborgare i det land, de av politiska skäl lämnat, kunde innebära vissa olägenheter. Framförallt gällde detta i de fall, lagstiftningen i vederbörande utlännings hemland enligt gällande bestämmelser måste tillämpas i Sverige. Kom-

missionen ansåg emellertid, att svårigheter föranledda härav skulle kunna övervinnas genom införandet av nya eller ändrade bestämmelser i svensk lag på sätt som redan till en del skett på familjerättens område. Förevarande spörsmål ansågs också ha en annan aspekt, hänförlig till det känslomässiga planet. Särskilt gällde detta de baltiska flyktingarna, som hos kommissionen visserligen registrerades som förutvarande medborgare i Estland, Lettland och Litauen men hos folkbokföringsmyndigheterna registrerades som sovjetryska medborgare, såvida de icke kunde styrka, att de blivit statslösa. Kommissionen tillstyrkte av dessa skäl en av motionärerna föreslagen utredning av dessa frågor. Kommissionen har emellertid senare erfarit, att motionen avslagits av riksdagen.

Stockholm den 17 maj 1960

Statens utlänningskommission

Nils Hagelin

Sam Ahlford

Svea hovrätt:

Såsom framhållits vid tillkomsten av vår nuvarande medborgarskapslag synes det vara en naturlig följd av den nära samhörighet, som består mellan de nordiska folken, att medborgarna i de nordiska grannländerna tillerkännas en mer gynnad ställning än övriga utlänningar. Med hänsyn härtill och med erinran, att Finland och Island redan äro upptagna i den bestämmelse i medborgarskapslagen, som främst synes utgöra ett uttryck för den nordiska samhörighetstanken, nämligen 10 §, skulle hovrätten med glädje hälsa dessa båda länders anslutning till den gemensamma nordiska medborgarrättslagstiftningen.

Den på samhörighetskänslan grundade, särskilt gynnade ställningen för medborgarna inom Norden kan uppnås såväl genom särbehandling inom medborgarskapslagstiftningen som genom åstadkommande av ökad likställighet mellan medborgarna i de andra nordiska länderna och det egna landets medborgare i fråga om den inhemska rättens innehåll. Hovrätten har beaktat, att i sistnämnda hänseende ett långtgående samarbete på skilda rättsområden inletts inom Nordiska rådets ram. Det är hovrättens livliga förhoppning, att detta samarbete även i fortsättningen skall krönas med framgång och sålunda bidra till att minska betydelsen av olika nationstillhörighet. Trots de många och värdefulla resultat som uppnåtts synas emellertid betydande och svärbemästrade hinder återstå att avlägsna.

Förslaget, att de rådande tidsfristerna vid naturalisation och anmälan böra förkortas, synes enligt hovrättens mening väl förtjänt att bli föremål för

närmare utredning. Särskilt av de skäl, som medlemsförslaget innehåller i denna del, bör sålunda möjligheten att underlätta naturalisation i hemvistlandet allvarligt prövas. Så är ock förhållandet beträffande det framförda önskemålet, att anmälningsförfarandet borde komma till ökad användning vid förvärv av medborgarskap i annat nordiskt land. Enligt hovrättens mening bör nämligen det enkla förfarande, som tillskapats genom 10 § b) medborgarskapslagen, med fördel kunna tillämpas i många flera fall än nu sker. Vad slutligen angår möjligheten till återvinning av det ursprungliga medborgarskapet kan framhållas, att genom 10 § c) medborgarskapslagen förutvarande svensk medborgare redan torde ha tillförsäkrats sådan rätt, som medlemsförslaget önskar få till stånd.

Även de övriga i förslaget åberopade omständigheterna äro av sådan beskaffenhet, att de väl motivera den utredning som förordas. Sålunda är det exempelvis önskvärt, att samme utlänning i medborgarskapshänseende icke betraktas och behandlas olika vid uppehåll i de skilda nordiska länderna. Vidare synas starka humanitära skäl tala för den dryftade möjligheten, att sådana flyktingar, som, ehuru de formellt äga medborgarskap i annat land, likväl icke åtnjuta detta lands beskydd, under vissa förutsättningar medgivas rätt att, med verkan inom de nordiska länderna, avsäga sig sitt medborgarskap. Även dessa frågor böra alltså enligt hovrättens mening upptagas till utredning och överbäggande.

Stockholm den 20 maj 1960

På hovrättens vägnar:

Herman Zetterberg

Allan Ekström

Överståthållarämbetet:

Överståthållarämbetet anser det vara synnerligen önskvärt, att samtliga nordiska länder erhålla en väsentligen lika medborgarrättslig lagstiftning. Danmark, Norge och Sverige ha redan nått detta mål, medan Finland och Island hittills stått utanför.

Då det gäller naturalisation av medborgare i våra nordiska grannländer, finnes, såsom ovan anförts, en undantagsbestämmelse i 6 § medborgarskapslagen, varigenom beretts möjlighet att upptaga sökande, som är dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, fastän sökandens hemvisttid icke uppgår till sju år. I praxis äro sådana sökande likställda, dock med viss skärpning av kravet å hemvisttid beträffande finska medborgare av finskspråkigt ursprung. För närvarande ha de nordiska länderna olika praxis i fråga om kravet å sökandens vistelsetid. En mycket viktig uppgift för det

nordiska samarbetet är att åstadkomma en enhetlig praxis i detta hänseende, varvid frågan om uppmjukning av kravet å längden av vistelsetiden bör bliva föremål för övervägande. Överståthållarämbetet anser, att en viss uppmjukning av den svenska praxis härutinnan bör kunna vidtagas under förutsättning, att övriga nordiska länder tillämpa likartade regler.

Enligt 6 § medborgarskapslagen gälla som ovan angivits samma regler för danska, finska, isländska och norska medborgare. Genom första stycket i 10 § samma lag har möjliggjorts en likställighet mellan dessa länders medborgare även i de hänseenden, som avses i detta lagrum. Då det gäller 10 §, erfordras emellertid särskilt förordnande av Kungl. Maj:t, vilket kan meddelas, sedan avtal träffats med vederbörande land. För att 10 § skall kunna bliva tillämplig även för medborgare i Finland och Island, erfordras sålunda i första hand särskilda överenskommelser med dessa länder. Här föreligger en angelägen uppgift för det nordiska samarbetet.

Det i 10 § b) medborgarskapslagen angivna kravet å 10 års hemvist här i riket betraktades redan i remissyttranden, som avgåvos före lagens antagande, såsom väl strängt. Enligt överståthållarämbetets uppfattning bör, om hemvisttiden i naturalisationsärenden förkortas, nämnda krav mildras. En avvägning får därvid ske med hänsyn tagen till de hemvisttider, som anses skäligen i naturalisationsärenden.

Vad beträffar förslaget om att låta utsträcka tillämpningen av 10 § b) medborgarskapslagen till att omfatta personer mellan 18 och 70 år, får överståthållarämbetet först uttala, att ämbetet icke finner anledning till erinran mot fastställande av en åldersgräns av 18 år, särskilt som samma gräns finnes i 6 § medborgarskapslagen. Som stöd för den nuvarande maximiåldern, 60 år, anfördes i betänkandet den 29 augusti 1949 med förslag till nya medborgarskapslagar för Danmark, Norge och Sverige (SOU 1949: 45), att innebörden av denna bestämmelse är, att den icke omfattar personer, som invandrat efter det de fyllt 50 år, vilket syntes rimligt med hänsyn till att vederbörande skulle kunna göra en längre tids insats i det svenska arbetslivet. Överståthållarämbetet är principiellt av samma uppfattning men anser likväl, att maximiåldern bör kunna höjas till 65 år.

En fråga, som berörts i det remitterade förslaget, är den betydelse, medborgarskapet har för bland annat rätten att driva näring. Enligt § 26 näringsfrihetsförordningen meddelas näringsstillstånd av Kungl. Maj:t, sedan överståthållarämbetet respektive länsstyrelse verkställt utredning och avgivit utlåtande. En förutsättning för sådant tillstånd är, att sökanden ställt säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år. Vid överståthållarämbetets handläggning av sådana ärenden har det visat sig, att flertalet sökande har svårt att skaffa erforderlig säkerhet. Med hänsyn till den nära samhörigheten mellan de nordiska länderna väcka särskilt de fall olust, då ansökan av medborgare i nordiskt grannland om näringsstillstånd måste avstyrkas av överståthållarämbetet på grund av att sökanden icke är i stånd att ställa säkerhet för tre års utskylder. Överståthållarämbetet finner en uppmjukning av bestämmelserna i § 26 näringsfrihetsförordningen vara

angelägen beträffande medborgare i de nordiska grannländerna. En sänkning av hemvisttiden vid naturalisationen är icke i och för sig tillräcklig för att möjliggöra en mera tillmötesgående inställning från myndigheternas sida beträffande ansökningar om näringsstillstånd av dessa länders medborgare.

I remitterade förslaget har även berörts frågan om revision av medborgarskapslagstiftningen med hänsyn till vissa spörsmål rörande statslösa. Därvid har framhållits, att för närvarande pågå i FN:s regi internationella överläggningar i syfte att söka minska dessas antal. På grund härav och då övriga i förslaget angivna spörsmål beträffande statslösa äro av synnerligen vansklighetsfull natur och erfordra en ingående utredning, är överståthållarämbetet icke berett att nu avgiva yttrande i dessa frågor.

Stockholm den 16 maj 1960

Erik Ros

Sigmund Wollmer

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

Vad först angår frågan om samordning av Finlands och Islands medborgarskapslagstiftning med övriga skandinaviska länders lagstiftning på området har länsstyrelsen i princip intet att erinra häremot.

Vad härefter angår den i förslaget upptagna frågan om förkortning av de vid naturalisation och medborgarskapsanmälan tillämpade tidsfristerna, vill länsstyrelsen ifrågasätta, huruvida en dylik förkortning kan anses behövlig och lämplig. Genom tillkomsten av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och genom att en medborgare i ett nordiskt land, som är bosatt i ett annat nordiskt land, numera kan komma i åtnjutande av de sociala förmånerna i sistnämnda land, föreligger ej längre så starka skäl för att snabbt kunna förvärva medborgarskap i vistelselandet. En liberalisering av bestämmelserna angående rätt att driva rörelse och förvärva fast egendom m. m. i vad avser nordiska medborgare synes vara en lämpligare väg att slå in på än en förkortning av ovannämnda tidsfrister.

Vidkommande de i förslagets motivering antydda konsekvenserna, på nu ifrågavarande legislativa område, av den Europeiska frihandelssammanslutningen, synes det länsstyrelsen tveksamt, huruvida det överhuvudtaget är möjligt att redan nu bedöma dessa spörsmål. Fråga är, om man icke i framtiden skall kunna i berörda hänseende uppnå erforderlig liberalisering genom jämkningar inom andra rättsområden.

Vad slutligen angår den i förslaget upptagna frågan om inhemsk reglering av utlännings medborgarskapsstatus får länsstyrelsen uttala, att det synes böra övervägas, huruvida icke nämnda spörsmål, med hänsyn till dess

räckvidd och betydelse, borde göras till föremål för överläggningar på ett vidsträcktare internationellt plan.

Göteborg i landskansliet den 13 juni 1960

På länsstyrelsens vägnar:

Erik Axelson

Ebbe R:son Mark

Länsstyrelsen i Västerbottens län har i skrivelse den 30 maj 1960 meddelat, att den ansluter sig till förslaget.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Det vore enligt länsstyrelsens mening önskvärt, att jämväl Finland och Island anslötes till den gemensamma nordiska medborgarrättslagstiftningen. Länsstyrelsen anser dock rörande Finland, att resultatet av arbetet på revision av den finländska medborgarskapsrätten bör avvaktas.

Medborgare i andra nordiska länder torde oftast aklimatisera sig här efter en förhållandevis kort tid. Länsstyrelsen har förmärkt en viss tendens hos nordiska medborgare att söka svenskt medborgarskap redan efter ett par års hemvist i riket. Då bristen på arbetskraft inom vissa yrkeskategorier är synnerligen stor, vore det värdefullt, om sökanden åtminstone i en del fall inom en kortare tid än vad nu är fallet kunde erhålla den fastare anknytning till riket, som ett svenskt medborgarskap medför. Eftersom naturalisation föregås av en noggrann lämplighetsprövning, torde risken, att ej önskvärda personer blir svenska medborgare vara liten, även om vistelsetiden sänkes. En förkortning av naturalisationstiden kan dessutom genomföras genom uppmjukning av praxis utan lagändring. Länsstyrelsen vill därför tillstyrka, att frågan om en sänkning av vistelsetidens längd vid naturalisation tages under övervägande.

Såväl landsfogden som två av länets landsfiskaler har avstyrkt förslaget om förkortning av tidsfristen vid anmälan. Denna möjlighet att vinna svenskt medborgarskap efter en så kort tid som fem år skulle otvivelaktigt i större utsträckning än hittills kunna utnyttjas av personer, som icke har utsikt att få en naturalisationsansökan bifallen. Även om det skulle vara till förmån för sökanden att erhålla svenskt medborgarskap tämligen snabbt utan skälighetsprövning, synes tiden ännu inte mogen att sänka vistelsetiden så mycket som fem år. Länsstyrelsen anser sig därför icke kunna tillstyrka en sådan ändring i medborgarskapslagen.

Länsstyrelsen har icke något att erinra mot övriga förslag om revision av den nordiska medborgarskapslagstiftningen.

Luleå i landskansliet den 31 maj 1960

På länsstyrelsens vägnar

L. Hultman

Inger Petersson

Landsfogden i Norrbottens län:

Under nu rådande förhållanden synes mig någon berättigad erinran icke kunna göras emot att den nordiska medborgarskapslagstiftningen utsträcker sig till även Finland och Island.

Beträffande en förkortning av tidsfristen för naturalisation har jag i princip intet att erinra. I dessa fall förekommer ju alltid en realprövning av sökandenas lämplighet. Beträffande frågan om ändring av villkoren för att vinna medborgarskap, utan prövning, genom anmälan har jag heller icke något att erinra emot att åldersvillkoret ändras till 18—70 år. Den föreslagna ändringen av vistelsetiden till att avse allenast fem år torde kunna medföra, att en hel del här icke önskvärda personer lättare skulle kunna bli svenska medborgare. Minskningen i tidskravet synes ha framlagts för att underlätta byte av medborgarskap. Naturalisationsförfarandet har därvid tydligen ansetts icke tillräckligt snabbt och bekvämt. Det synes mig emellertid, som om eftersträvad förenkling skulle kunna nås, utan att kravet på realprövning eftersattes, genom att naturalisationsförfarandet decentraliserades till länsstyrelserna.

Skulle vistelsetiden vid anmälningsförvärv av medborgarskap likväl anses böra minskas till fem år, synes mig krav böra bibehållas på att sökanden icke dömts till frihetsstraff under de senaste tio åren. Skulle emellertid de i remisshandlingen antydda villkoren accepteras, synes mig ett allmänt förbehåll böra göras om rätt att vid anmälningsförvärv vägra anmälarer svenskt medborgarskap, då särskilda omständigheter föranleda därtill.

I övrigt har jag intet att erinra.

Luleå den 19 maj 1960

Hans Fjelner

Landsfiskalen i Haparanda distrikt:

Nordiska rådets mening om att tiden vore inne för att ifrågasätta, huruvida icke Finland och Island kunde anslutas till en gemensam nordisk med-

borgarlagstiftning, instämmer jag förbehållslöst i evad det gäller Island. Ifråga om Finland anser jag, att arbetet med revisionen av Finlands medborgarskapsrätt bör följas, innan Sverige utan vidare upptar frågan om Finlands anslutning. Här får enligt min mening icke endast ideella skäl vara rådande, utan man bör noggrant iakttaga, vad Finland har för reciprocitet mot andra grannländer.

Vad sedan beträffar förslaget om halvering av tiden för ansökan om naturalisation är intet att erinra. Här föreligger möjlighet att beträffande en icke önskvärd utlänning lämna ansökningen utan bifall.

Ifråga om anmälningförfarandet är förhållandet icke detsamma. Där föreligger som bekant ingen prövningsrätt. Att under sådana förhållanden halvera tiden skulle innebära en för kort vistelse i det nya landet. En eventuell kriminell läggning hos vederbörande skulle ofta, då det är fråga om så relativt kort vistelse i ett land, icke framträda i tid för att hindra personen i fråga från att upptagas till svensk medborgare.

Beträffande revision av andra delar av medborgarskapslagarna så föreligger säkerligen anledning därtill. För närvarande finns personer, som faktiskt är medborgare både i Finland och Sverige och åberopar sig av sina olika medborgarskap vid vistelse i Finland respektive Sverige.

Haparanda i landsfiskalskontoret den 20 maj 1960

Per Franzén

Landsfiskalen i Övertorneå distrikt:

— — — får jag härmed vördsamt meddela, att jag saknar tillräcklig erfarenhet av de ärenden, som här är fråga om, för att kunna redovisa någon uppfattning men att jag anser, att även Finland bör inkluderas i den gemensamhetslagstiftning som ifrågasättes och att ett smidigare förfarande bör kunna genomföras än det nu gällande. Jag tror inte att större olägenheter skulle vållas av en revision enligt förslagsställarnas promemoria.

Övertorneå i landsfiskalskontoret den 13 maj 1960

Torsten Lindahl

Landsfiskal

Landsfiskalen i Pajala distrikt:

Någon anledning att ur svensk synpunkt motsätta sig en finsk och isländsk anslutning till den gemensamma nordiska medborgarrättslagstiftningen synes mig ej föreligga. En särbehandling av finska och isländska medborgare rimmar illa med de senaste årens strävanden till samordning på skilda områden de nordiska staterna emellan.

Vad beträffar frågan om förkortning av nu gällande tidsfrister ställer jag mig något tveksam, likaså om en utvidgning av möjligheten att genom anmälan förvärva medborgarskap. Det säges, att »en relativt kort vistelse i ett grannland får anses tillräcklig, för att vederbörande skall ha lärt känna detta så väl, att medborgarskap bör kunna erhållas där». Mot detta finns väl intet att erinra, men frågan är, om vederbörande lands myndigheter under en relativt kort tid har lärt känna medborgarskapssökanden så väl, att han bör erhålla medborgarskap. Om man som förutsättning för naturalisation upprätthåller kravet, att vederbörande skall ha fört en hederlig vandel och skall ha möjlighet att försörja sig och sin familj, så måste vederbörandes »prövotid» i det nya landet vara av en viss icke för kort varaktighet. De tider, som hittills tillämpats, synes mig ur den synpunkten vara väl avvägda. Att fråga de ovan nämnda kvalifikationsfaktorerna kan väl knappast ifrågakomma, och då kan man ej heller undvika en av myndigheter utförd skälighetsprövning. Jag tror ej, att erfarenheterna hittills visat, att denna prövning utfallit så olyckligt, att några nämnvärda anmärkningar kan göras mot objektiviteten och likabehandlingen vid medborgarskapsärendena.

En samordning av bestämmelserna rörande medborgarskap, så att dessa blir i görligaste mån likartade och även tillämpas likartat inom alla de nordiska länderna, är givetvis önskvärd. Dock bör medborgarskapet icke nedvärderas så mycket, att det kan förvärfvas på ett alltför lättvindigt och schablonartat sätt.

Pajala i landsfiskalskontoret den 9 maj 1960

R. Persson

Landsfiskalen i Kiruna distrikt har i skrivelse den 18 maj 1960 meddelat, att han tillstyrker bifall till medlemsförslaget.

Sveriges industriförbund:

Industriförbundet anser, att en enhetlig och i avseende på förvärv av medborgarskap liberal medborgarskapsrätt i de nordiska länderna är av värde för det nordiska samarbetet.

De år 1950 i Danmark, Norge och Sverige antagna medborgarskapslagarna innehåller icke några regler, vari skillnad göres mellan medborgare i dessa länder och medborgare i de båda övriga nordiska länderna. Det förefaller i enlighet härmed naturligt och önskvärt, att den rättsliga enhetlighet på ifrågavarande område, som åvägabragts mellan Danmark, Norge och Sverige, nu även utsträcker till Finland och Island. Uppenbarligen bör i samband härmed de särskilda regler i de danska, norska och svenska lagarna,

som efter avtal mellan dessa länder tillämpas dem emellan, efter avtal med Finland och Island bringas i tillämpning jämväl gentemot dessa länder. Industriförbundet vill sålunda i denna del tillstyrka den föreslagna rekommendationen.

Förslaget omfattar emellertid även en revision av lagstiftningen på särskilda punkter, vilka här skall behandlas var för sig.

De danska, norska och svenska lagarna innehåller icke uttryckliga krav på viss tids hemvist i riket för naturalisation av medborgare i annat nordiskt land. Tvärtom gäller enligt de norska och svenska lagarna, att avvikelser från det eljest gällande kravet på sju års hemvist i riket kan ske utan särskilda skäl. I praxis har i alla tre länderna uppställts olika stränga krav i nämnda hänseende för medborgare i annat nordiskt land och för andra utlänningar. Tanken bakom detta har uppenbarligen varit, att den tid, som regelmässigt kan beräknas åtgå, innan en utlänning assimilerats i ett nytt land, på grund av likheten i språk, kultur och andra samhällsförhållanden mellan de nordiska länderna kan beräknas vara avsevärt kortare för medborgare i annat nordiskt land än för andra utlänningar.

Sedan medborgarskapslagarnas tillkomst torde icke ha inträffat någon avgörande förändring av de faktorer, som sålunda ansetts av betydelse vid bestämmande av den hemvisttid, som måste krävas för naturalisation av medborgare i annat nordiskt land. Härmed är givetvis icke sagt, att de tider, som i praxis tillämpas, icke bör ändras. Såsom framgår av förslaget föreligger också betydande olikheter i detta hänseende mellan å ena sidan Danmark och å andra sidan Norge och Sverige. En utjämning härvidlag framstår såsom synnerligen önskvärd. Industriförbundet anser vidare, att betänkligheter icke borde möta mot att i klara fall i enlighet med uttalanden, som vid tillkomsten av den svenska medborgarskapslagen gjordes av vederbörande departementschef och riksdagsutskott, förkorta minimitiden för naturalisation till tre år. Emellertid torde större enhetlighet mellan de nordiska länderna vara mera att eftersträva än en ytterligare förkortning från enbart norsk och svensk sida. Hänsyn bör härvid även tagas till en eventuell anslutning från finskt och isländskt håll. Att regelmässigt icke kräva mer än tre års hemvist i riket synes industriförbundet vidare vara att gå för långt. Endast i ett fåtal fall torde man kunna förvänta sig, att medborgare i ett nordiskt land redan efter så kort tid som i förslaget angivits, d. v. s. två å tre år, assimilerats i ett annat nordiskt land.

Såsom skäl för uppmjukningen av villkoren för naturalisation har i förslaget anförts bl. a. behovet av att inför genomförandet av den Europeiska frihandelssammanslutningen underlätta byte av medborgarskap med hänsyn till dess betydelse för rätten att driva näring m. m. Det är visserligen sant, att till medborgarskapet är knutna en rad rättigheter och förmåner, som icke eller icke i samma utsträckning tillerkännes utlänningar. Det omfattande samarbete mellan de nordiska länderna, som på senare år bedrivits, till stor del på Nordiska rådets initiativ, för att i olika avseenden likställa medborgarna i de nordiska länderna, har emellertid redan på viktiga områden burit frukt, och detta arbete fortsätter alltjämt. Industriförbundet,

som i andra sammanhang deklarerat sin uppfattning om värdet av en fri etableringsrätt för utländska medborgare, vill som sin mening uttala, att man bör fortsätta att lösa ifrågasvarande problem på denna väg, därvid likställigheten beträffande rätten att driva näring m. m. icke bör inskränkas till de nordiska ländernas medborgare.

Vid jämförelse mellan tidsfristerna vid naturalisation i Norge och Sverige och vid förvärv av medborgarskap efter anmälan enligt särbestämmelserna för de nordiska länderna förefaller kravet på tio års hemvist i riket i det senare fallet väl strängt. Såsom också ifrågasattes redan vid tillkomsten av den svenska medborgarskapslagen anser industriförbundet, att ifrågasvarande tid utan olägenhet borde kunna förkortas till samma tid som i Norge och Sverige normalt kräves för naturalisation av andra utlänningar än nordiska medborgare d. v. s. sju år.

Den undre åldersgränsen för förvärv av medborgarskap efter anmälan enligt ifrågasvarande bestämmelser torde utan nackdel i enlighet med förslaget kunna sänkas till 18 år. Däremot vill industriförbundet ifrågasätta lämpligheten av den föreslagna höjningen av den övre åldersgränsen. Alltjämt synes det vara rimligt att kräva, att vederbörande kommit till landet så pass tidigt, att han normalt kan hinna göra en tids insats i arbetslivet. En sänkning av kravet på hemvisttidens längd medför för övrigt en motsvarande höjning av den ålder, före vilken vederbörande måste ha invandrat. Mot den föreslagna höjningen kan också anföras, att man knappast kan utgå från att en person, som efter uppnådda 60 år tager hemvist i ett annat nordiskt land, efter fem eller sju år hunnit så assimileras, att det är befogat med en ovillkorlig rätt att erhålla medborgarskap. I praktiken torde det också röra sig om ett mycket begränsat antal fall, vilka lämpligen synes böra prövas i den ordning, som gäller för vanlig naturalisation.

Vad slutligen beträffar frågan om enhetliga internationella rättsregler för bedömande av fall av dubbelt medborgarskap delar industriförbundet den i förslaget uttryckta uppfattningen om värdet av dylik enhetlighet. Även om redan nu åtminstone dansk, norsk och svensk rätt innehåller enhetliga huvudregler i enlighet med 1930 års Haag-konvention och svårigheterna framför allt gäller tillämpningen i det speciella fallet, torde det finnas anledning att upptaga spørsmålet till samnordiska överläggningar.

Med de påpekanden, som ovan gjorts, finner industriförbundet sig böra tillstyrka den föreslagna rekommendationen om en översyn av den nordiska medborgarrättslagstiftningen.

Stockholm den 1 juni 1960

Sveriges industriförbund

Curt Bose

Örjan Grundén

Sveriges avokatsamfund har i skrivelse den 18 maj 1960 meddelat, att det i alla delar ansluter sig till medlemsförslagets synpunkter och tillstyrker det samma.

Medlemsförslag

om Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet

(Väckt av Birger Andersson, Vagn Bro, Svend Horn, Magnús Jónsson och Jon Leirfall)

Ett nära samarbete bedrivs för närvarande mellan de statsunderstödda organisationer, som i Danmark, Finland, Norge och Sverige verkar för turistupplysning i utlandet och som där sprider kännedom om sina respektive länder. Organisatoriskt försiggår detta arbete inom ramen för Nordiska turisttrafikkommittén. På flera håll i utlandet, nämligen i Förbundsrepubliken Tyskland (Frankfurt), i Schweiz (Zürich) och i Italien (Rom), har de nationella organisationerna upprättat gemensamma turistkontor, varifrån turistpropagandan för de nordiska länderna samordnas. Denna samarbetsform har visat sig framgångsrik och givit goda resultat. Icke minst har, då på detta sätt de fasta kostnaderna blivit gemensamma, de tillgängliga resurserna kunnat utnyttjas mera effektivt, än om varje land gått fram för sig. Även beträffande broschyrer och annat upplysningsmaterial har samverkan ägt rum.

Island har hittills i stort sett stått utanför samarbetet på turisttrafikområdet. Otvivelaktigt har Island förutsättningar att draga till sig turister från olika delar av världen. Icke minst ur valutasynpunkt skulle en utveckling i sådan riktning vara av betydelse för landet. För Island måste det emellertid bli oproportionerligt betungande att bygga upp ett eget mera omfattande nät av turistkontor runt om i världen. En naturlig lösning av detta problem vore, att de nordiska turistkontor, som redan finnes, finge till uppgift att sprida turistupplysning även om Island. Vidare torde åtskilligt kunna göras för den praktiska samordningen av olika turistarrangemang. Dessa faller visserligen utanför Nordiska turisttrafikkommitténs verksamhetsområde. Det oaktat torde det vara möjligt för statsmakterna att på denna punkt lämna viss medverkan. Bl. a. kunde statsjärnvägarnas resebyråer vara verk samma i syfte att inkludera även Island i sina olika arrangemang.

Av vikt är självfallet, att Islands egna resurser för mottagande av turister förstärkes. Bl. a. torde förbindelserna till sjöss kunna förbättras, varigenom resemöjligheterna skulle kunna förbilligas och vidare grupper av turister kunna intresseras för islandsresor. En positiv inställning till dessa frågor erfordras, för att en ökad turistupplysning rörande Island skall bära frukt.

En första åtgärd vore att undersöka, huruvida isländskt intresse förefinnes för samarbetsanordningar av det slag här antytts. Om så är fallet, bör

Island på allvar komma med i det kontinuerligt pågående nordiska turistupplysningsarbetet. Arbetet härmed torde i främsta rummet ankomma på Nordiska turisttrafikkommittén och de organisationer den företräder. Dessa erhåller i allmänhet statsunderstöd för sitt arbete. Det synes naturligt, att länderna i samband med att bidrag lämnas till dessa organisationer uttalar sig för att Island, därest det så önskar, beredes möjlighet deltaga i den av dessa i utlandet bedrivna nordiska turistupplysningsverksamheten. Men även andra offentliga organ, som sysslar med turistverksamhet, bör intresseras för de här skisserade samarbetsuppgifterna.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att medverka till att Island, därest landet så önskar, tar del i det nordiska turistupplysningsarbetet avseende utlandet.

Stockholm, København, Reykjavik och Oslo i maj 1960

Birger Andersson

Vagn Bro

Svend Horn

Magnús Jónsson

Jon Leirfall

BILAGA**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Statsministeriet:**

— — — skal man herved meddele, at *Turistforeningen for Danmark* over for statsministeriet har oplyst, at foreningen ikke kan fremsætte nogen udtalelse i sagen, før Nordisk Turisttrafik Komité fra den islandske turistforening har modtaget underretning om, at denne ønsker at deltage i samarbejdet.

Statsministeriet kan for sit vedkommende henvide hertil.

København, den 15. juni 1960

P.m.v.

E.b.

Ruth Bruun-Pedersen

F i n l a n d**Statsjärnvägarna, tariffavdelningen¹:**

Statsjärnvägarna deltar i de förenämnda informationsbyråernas arbete genom att rutinmässigt sända broschyrer, affischer, filmer etc. till byråerna. Statsjärnvägarna har intet emot att Island kommer med i den berörda verksamheten, även om vi anser, att frågan faller utanför vårt behörighetsområde och närmast bör bringas till avgörande genom förmedling av Turistforeningen i Finland av Nordiska turisttrafikkommittén.

Helsingfors den 30 juni 1960

I chefens för tariffavdelningen ställe: *E. Hirvikallio*

Reklamchef *I. Ahvenlahti*

¹ Yttrandet översatt från finska.

Suomen matkailijayhdistys — Turistföreningen i Finland:

— — — meddelar vi i saken, att ärendet tidigare behandlats i Nordiska turisttrafikkommittén, som är ett samarbetsorgan för Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges av respektive stater understödda turistorganisationer. Denna kommitté har i princip intagit den ståndpunkten, att Islands deltagande i det gemensamma nordiska turistpropagandaarbetet vore önskvärt.

Frågan om att de gemensamma nordiska turistinformationskontoren, som i detta nu verkar i Tyska förbundsrepubliken, Schweiz och Italien, även skulle ges i uppdrag att lämna information rörande Island behandlades preliminärt av Nordiska turisttrafikkommitténs arbetsutskott på dess möte i Köpenhamn den 16 juni 1960. Arbetsutskottet ansåg, att det i princip vore möjligt att sprida turistupplysning om Island genom de ifrågavarande kontoren. Förutsättningen för detta är emellertid, att Island deltar i Nordiska turisttrafikkommitténs arbete samt med ett lämpligt befunnet belopp även bidrar till kostnaderna för upprätthållandet av de ifrågavarande kontoren. Att fatta definitiv ståndpunkt i saken överläts av mötet till det plenarmöte, som sammanträder i september 1960.

Helsingfors den 30 juni 1960

Turistföreningen i Finland r.f.

Jorma Tolonen

Verkställande direktör

Suomen matkatoimistoyhdistys — Resebyråföreningen i Finland:

— — — får vår förening härmed vördsamt meddela, att den för sin del helt omfattar de synpunkter, som framlagts i medlemsförslaget därom. Då det är vår uppfattning, att en utökad samverkan mellan alla de nordiska länderna på ifrågavarande område är ägnad att främja turismen på hela Norden, önska vi även uttrycka vår tillfredsställelse, om förslaget kunde förverkligas.

Helsingfors den 15 juli 1960

Resebyråföreningen i Finland r. f.

K. Eklund

Sekreterare

N o r g e**Utenriksdepartementet:**

Medlemsförslag A-18 om Islands deltakelse i turistopplysningssamarbeidet har vært forelagt *det kgl. Samferdselsdepartement*, som i brev av 17. juni d. å. har avgitt følgende foreløpige uttalelse:

Ønsket om å få Island med i turistopplysningssamarbeidet bør kunne imøtekommes. Dette gjelder også den nordiske turistreklame i De forente stater. Nordisk samferdselskomité bør kunne koordinere interessene i denne sak.

Oslo, 22. juni 1960

(*sign.*)

Sverige

Statens järnvägar:

På statens järnvägars resebyråer i Danmark, Tyskland och England samt genom ett dotterbolag i Frankrike har på senare år kunnat förmärkas en tydlig tendens till ökad efterfrågan på researrangemang, som berör mer än ett av de nordiska länderna. Man kan även i ett så närbeläget land som Tyskland spåra en benägenhet att mer och mer betrakta de nordiska länderna som en enhet ur turistisk synpunkt, vilket säkerligen till en del är en följd av den samordnade nordiska turistpropagandan.

Järnvägsstyrelsen delar Nordiska rådets uppfattning om värdet av ett sådant samarbete, i all synnerhet som de nordiska länderna på kontinenten och i Amerika i ökad utsträckning blivit föremål för den utländska pressens intresse. Styrelsen är av den uppfattningen, att Islands deltagande i det nordiska turistupplysningssamarbetet enbart skulle vara till fördel för alla parter.

Inom ramen för den målsättning, som gäller för verksamheten vid statens järnvägars resebyråer i utlandet — att arbeta för ett ökat resande med järnvägarnas transportmedel till och inom Sverige — är styrelsen därför beredd att medverka till att även turistarrangemang, i vilka Island inkluderas, utbjudes och försäljes dels genom statens järnvägars egna resebyråer och dels genom övriga agenter i utlandet.

Styrelsen vill understryka, att många resor kan läggas upp som skandinaviska arrangemang, och i dessa fall bör Island kunna läggas in som en del av resan eller som en tilläggstur till exempelvis de nordiska rundturerna. Emellertid vill styrelsen framhålla, att många av resenärerna till Island knappast kommer att besöka Sverige. Även om SJ:s intressen i första hand förutsätter, att våra förhållandevis knappa resurser inriktas på de resenärer, som kan tänkas resa tåg i Sverige, bör SJ för att främja det nordiska samarbetet saluföra sådana arrangemang, som endast berör Island, på sina resebyråer i utlandet.

Styrelsen vill emellertid framhålla, att mycket kommer att bero på om trafikföretag och andra näringsutövare med direkt intresse av en stegrad turisttrafik till Island tar de initiativ, som erfordras i form av konkreta

reseförslag och som kan inordnas i statens järnvägars program för olika utländska marknader.

Stockholm den 14 juni 1960

Edv. Oredsson

Anders Ekelund

Svenska turisttrafikförbundet:

Turisttrafikförbundet har redan på ett tidigare stadium underrättat kungl. handelsdepartementet om att man från isländsk sida kan räkna med att de svenska turistinformationskontoren i utlandet — det gäller förbundets kontor i New York, London, Paris, Bryssel, Rotterdam och Köpenhamn — skulle vara behjälpliga med distribution av tryckt upplysningsmaterial om Island till resebyråerna inom resp. länder, om önskemål därom framfördes från officiellt isländskt håll.

Frågan om Islands deltagande i det nordiska turistupplysningsarbetet utomlands har vid ett par tillfällen berörts vid möten mellan representanter för de danska, finska, norska och svenska turisttrafikorganisationerna inom Nordiska turisttrafikkommittén (NTTK). Därvid har synpunkter framkommit, som nära ansluter sig till vad som sedermera framförts i medlemsförslaget, nämligen att man som en första åtgärd bör »undersöka, huruvida isländskt intresse förefinnes för samarbetsanordningar av det slag här antytts». Naturligt synes under alla förhållanden vara, att Island allmänt tillkännager sitt intresse genom deltagande i NTKK:s överläggningar. Det må i detta sammanhang nämnas, att Turistforeningen for Danmark i brev av den 24 juni 1960 till den isländska turistorganisationen, Iceland Tourist Bureau, Reykjavik, för NTKK:s räkning efterlyst Islands intressen av att under givna förutsättningar bli representerat i de samnordiska turistinformationskontoren i Frankfurt, Zürich och Rom.

Turisttrafikförbundet är av uppfattningen, att man — innan beslut fattas om realiserandet av ifrågasvarande samarbete — också bör undersöka Islands allmänna förutsättningar (i form av inkvarteringsresurser, transporter, serviceanordningar m. m.) för mottagande av den större ström av utländska turister, som en intensifierad isländsk turistvärvning kan tänkas medföra.

Stockholm den 4 juli 1960

Svenska turisttrafikförbundet

Göran Hedin

Kurt I. Paulsson

Svenska resebyråföreningen:

Svenska resebyråföreningen hälsar med tillfredsställelse alla ansträngningar, som görs för att aktivisera Islands medverkan i det nordiska samarbetet. Det synes därvid i princip riktigt, att även på turisttrafikområdet den nordiska enheten understryks genom att Island får sin givna plats i arbetet för turistpropagandans samordning.

Det blir väl närmast Svenska turisttrafikförbundet och dess motsvarande organ i Danmark, Finland och Norge, som får utreda förutsättningarna för det tekniska samgåendet, och Islands intresse för gemensamma ansträngningar kan här lämpligast redovisas i Nordiska turisttrafikkommittén, där officiella representanter för Islands turismväsende bör ta säte och stämma.

Föreningen delar helt motionärernas uppfattning, att Island f. n. icke är helt rustat att ta emot en turistström av proportionsvis samma storleksordning, som kommer de övriga nordiska länderna till del, och att man i första hand har att vidtaga åtgärder för en upprustning på hithörande område. Innan den nuvarande organisationen för gemensam turistupplysning utökas att omfatta propaganda för turistresor även till Island, synes det därför vara nödvändigt med ingående och sakkunnig rådslagning de nationella turistorganisationerna emellan i syfte att kartlägga Islands utrustning turistmässigt sett. Först därefter och sedan Island förklarat sig berett möta eventuella krav på den punkten, kan riktlinjerna för ett praktiskt samarbete dras upp och överenskommas om fördelning av de ökade kostnader, som det nya förslaget kan komma att medföra.

Stockholm den 27 juni 1960

Svenska resebyråföreningen

B. Loman

Medlemsförslag

om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion

(Väckt av Nils Hønsvald, Jon Leirfall och Olov Rylander)

Den 4. november 1950 undertegnet Europarådets medlemsstater i Roma en europeisk konvensjon for beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter [*se Bilaga 1*]. Konvensjonen trådte i kraft den 3. september 1953. Gjennom konvensjonen er for første gang enkelte menneskerettigheter gitt en internasjonal rettslig beskyttelse. Konvensjonen oppretter 2 organer til å påse at dens bestemmelser blir overholdt.

For det første har en europeisk menneskerettighetskommisjon til oppgave å megle og søke å få istand et forlik hvor det påstås å foreligge brudd på konvensjonen. Konvensjonsstatene er gitt en ubetinget klagerett til kommisjonen. Dessuten er individer og private organisasjoner gitt klagerett hvor konvensjonsstatene uttrykkelig har anerkjent dette. 9 stater, deriblant Danmark, Island, Norge og Sverige, har hittil anerkjent en slik klagerett for individer og organisasjoner. Kommisjonen har allerede behandlet en rekke saker på en effektiv måte.

Konvensjonen oppretter videre en europeisk menneskerettighetsdomstol for å løse tvister hvor det ikke er lykkes kommisjonen å få istand forlik. Domstolens domsmyndighet må anerkjennes av 8 stater før den kan tre i kraft. Den 3. september 1958 hadde 8 stater, deriblant Danmark og Island, anerkjent domsmyndigheten.

Norge og Sverige har hittil ikke anerkjent domstolens domsmyndighet. Ved Norges ratifikasjon av konvensjonen i 1951 ble det uttalt at spørsmålet om Norges anerkjennelse av domstolens kompetanse burde utstå til man hadde vunnet noen erfaring om hvordan konvensjonen virket i praksis. Også Sverige ville avvente og se om behovet for en domstol var til stede.

Både Norge og Sverige har nå en dommer i domstolen. Denne har i mars 1960 fått sine to første saker til behandling. Vi antar at man nå har vunnet tilstrekkelig erfaring til å kunne ta standpunkt til spørsmålet om anerkjennelse av domstolens kompetanse. Vi finner det også i samsvar med Norges og Sveriges tradisjoner i den internasjonale rettspleie å gå til en slik anerkjennelse.

Under henvisning hertil vil vi anbefale

at Nordisk Råd rekommanderer Norges og Sveriges regjeringer å anerkjenne den europeiske menneskerettighetsdomstols domsmyndighet.

Oslo og Stockholm, 9. mai 1960

Nils Hønsvald

Jon Leirfall

Olov Rylander

*BILAGA 1***Konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950**

Avdelning II

Artikel 19

För att trygga uppfyllandet av de förpliktelser, som de höga fördragsslutande parterna åtagit sig genom denna konvention, skola upprättas:

1. en europeisk kommission för de mänskliga rättigheterna, här nedan benämnd kommissionen;
2. en europeisk domstol för de mänskliga rättigheterna, här nedan kallad domstolen.

Avdelning III

Artikel 20

Kommissionen består av ledamöter till samma antal som de höga fördragsslutande parterna. Mer än en ledamot av kommissionen må ej vara medborgare i en och samma stat.

Artikel 25

1. Kommissionen må mottaga till Europarådets generalsekreterare riktade framställningar från enskilda personer, icke-statliga organisationer eller grupper av enskilda, som påstå sig hava genom någon av de höga fördragsslutande parterna utsatts för kränkning av någon av de i denna konvention angivna rättigheterna, under förutsättning att den höga fördragsslutande part, mot vilken klagan riktas, förklarat sig erkänna kommissionens behörighet att mottaga dylika framställningar. De höga fördragsslutande parter, som avgivit sådan förklaring, förbinda sig att icke på något sätt förhindra ett effektivt utövande av ifrågavarande klagorätt.

2. Förklaring, som nu sagts, må avgivas för viss bestämd tid.

3. Förklaringen skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare, som skall överlämna kopior därav till de höga fördragsslutande parterna och offentliggöra förklaringen.

4. Kommissionen må utöva de befogenheter, som angivits i förevarande artikel, endast om minst sex höga fördragsslutande parter äro bundna av deklARATIONER, som avgivits i överensstämmelse med vad under 1—3 stadgats.

Artikel 26

Kommissionen må upptaga ett ärende först sedan alla inhemska rättsmedel uttömts, på sätt detta förstås enligt den internationella rättens allmänt erkända regler, samt icke senare än sex månader från den dag, då det slutliga beslutet meddelades.

Artikel 27

1. Kommissionen må icke upptaga någon framställning enligt artikel 25 som:

a. är anonym; eller

b. i det väsentliga innefattar samma yrkande som en framställning, vilken redan prövats av kommissionen eller redan hänskjutits till internationell undersökning eller reglering i annan form och vilken icke innehåller några nya relevanta upplysningar.

2. Kommissionen skall avvisa framställning gjord enligt artikel 25, som kommissionen anser icke kunna förenas med bestämmelserna i denna konvention, vara uppenbarligen ogrundad eller utgöra ett missbruk av rätten att göra sådan framställning.

3. Kommissionen skall avvisa framställning, som kommissionen finner icke kunna upptagas på grund av vad i artikel 26 stadgats.

Artikel 28

Då en framställning upptages, skall kommissionen

a. till utrönande av de faktiska omständigheterna i fallet genomgå framställningen tillsammans med representanter för parterna samt, om det befinnes erforderligt, företaga en undersökning, vars effektiva genomförande de berörda staterna efter utbyte av synpunkter med kommissionen skola i erforderlig grad underlätta;

b. ställa sig till parternas förfogande i syfte att nå en reglering av frågan i godo på grundval av respekterandet av de mänskliga rättigheterna, sådana de definierats i denna konvention.

Artikel 29

1. Kommissionen fullgör de åligganden, som angivits i artikel 28, genom en underkommission bestående av sju ledamöter av kommissionen.

2. Envar av de berörda parterna äger utse en ledamot av underkommissionen.

3. Övriga ledamöter skola utses genom lottdragning i enlighet med bestämmelser i kommissionens arbetsordning.

Artikel 30

Därest underkommissionen lyckas åvägabringa en uppgörelse i godo enligt artikel 28, skall den utarbета en rapport, som skall tillställas de berörda staterna, ministerkommittén och Europarådets generalsekreterare för offentliggörande. Rapporten skall begränsas till en kort redogörelse för de faktiska omständigheterna och för den lösning som uppnåtts.

Artikel 31

1. Om en lösning icke kunnat uppnås, skall kommissionen utarbета en rapport rörande de faktiska omständigheterna samt angiva, huruvida kommissionen anser desamma innebära, att den ifrågavarande staten brutit mot sina förpliktelser enligt konventionen. Varje kommissionsledamots mening på denna punkt må komma till uttryck i rapporten.

2. Rapporten skall överlämnas till ministerkommittén. Den skall även delgivas de berörda staterna, vilka icke äga offentliggöra densamma.

3. I samband med rapportens överlämnande till ministerkommittén äger kommissionen framlägga de förslag, som den anser lämpliga.

Artikel 32

1. Om icke inom tre månader från dagen för rapportens överlämnande till ministerkommittén ärendet hänskjutes till domstolen enligt artikel 48

i denna konvention, skall ministerkommittén med en majoritet av två tredjedelar av de ledamöter, som äro berättigade att taga säte i kommittén, fastställa, huruvida kränkning av konventionen skett.

2. I händelse denna fråga besvaras jakande, skall ministerkommittén föreskriva en frist, inom vilken den berörda höga fördragsslutande parten har att vidtaga de åtgärder, som bliva erforderliga till följd av ministerkommitténs beslut.

3. Därest den höga fördragsslutande parten icke vidtagit tillfredsställande åtgärder inom den föreskrivna fristen, skall ministerkommittén med sådan röstövertikt, som anges under 1. ovan, besluta, vilken verkan dess ursprungliga beslut skall erhålla samt publicera rapporten.

4. De höga fördragsslutande parterna förbinda sig att anse varje beslut, som ministerkommittén fattar med tillämpning av vad under 1—3 stadgats, såsom för sig bindande.

Avdelning IV

Artikel 38

Den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna skall vara sammansatt av domare till samma antal som Europarådets medlemmar. Mer än en domare må icke vara medborgare i samma stat.

Artikel 39

1. Domstolens ledamöter väljas av den rådgivande församlingen med majoriteten av de röster, som angivas på en lista över personer, vilka föreslås av Europarådets medlemmar; varje medlem skall härvid nämna tre kandidater, av vilka minst två skola vara medborgare i den förslagsställande staten.

2. I mån av tillämplighet skall samma ordning komma till användning vid komplettering av domstolen i händelse av nya medlemmars inträde i Europarådet samt vid besättandet av ledigblivna platser.

3. Kandidaterna skola vara av hög moralisk standard samt skola antingen uppfylla de villkor, som erfordras för utnämning till högre domarebefattningar, eller vara rättslärde av erkänd kompetens.

Artikel 40

1. Domstolens ledamöter väljas för en tid av nio år. De kunna återväljas. I fråga om ledamöter, som utses vid det första valet, skola dock fyra ledamöters mandat upphöra efter tre år och ytterligare fyra ledamöters mandat efter sex år.

2. De ledamöter, vilkas mandat skola upphöra efter de inledande perioderna om tre och sex år, skola utses genom lottdragning, verkställd av generalsekreteraren omedelbart efter det att det första valet förrättats.

3. Har ledamot av domstolen valts för att ersätta en ledamot, vars mandattid ännu icke utlöpt, skall han bekläda befattningen under återstoden av företrädarens mandattid.

4. Domstolens ledamöter utöva sitt uppdrag, intill dess att de avlösas. Efter det att så skett skola de fullfölja handläggningen av sådana mål, med vilka de redan tagit befattning.

Artikel 41

Domstolen väljer ordförande och vice ordförande för en period av tre år. Dessa kunna återväljas.

Artikel 42

Domstolens ledamöter skola för varje tjänstgöringsdag erhålla en ersättning, som bestämmes av ministerkommittén.

Artikel 43

Vid handläggningen av mål, som hänskjutits till domstolen, skall denna utgöras av en avdelning, sammansatt av sju domare. Självskriven ledamot av avdelningen skall beträffande varje stat, som är part i målet, vara den domare, som är medborgare i staten eller, i brist på sådan domare, en person, vilken staten utser att taga säte såsom domare; de övriga domarnas namn utväljas genom lottdragning av presidenten, innan målet börjar handläggas.

Artikel 44

Endast de höga fördragsslutande parterna och kommissionen äga hänskjuta ett mål till domstolen.

Artikel 45

Domstolens behörighet omfattar alla tvister rörande tolkningen och tillämpningen av denna konvention, som de höga fördragsslutande parterna eller kommissionen hänskjuter till domstolen i enlighet med bestämmelserna i artikel 48.

Artikel 46

1. Envar av de höga fördragsslutande parterna må när som helst förklara sig erkänna, att i alla frågor angående tolkning och tillämpning av denna konvention domstolens jurisdiktion är för parten tvingande i och för sig och utan särskild överenskommelse.

2. Förklaringar, som ovan avses, må avgivas utan villkor eller under villkor om ömsesidighet i förhållandet till flera eller vissa andra höga fördragsslutande parter eller för viss tid.

3. Förklaringarna skola deponeras hos Europarådets generalsekreterare, som skall överlämna avskrifter av desamma till de höga fördragsslutande parterna.

Artikel 47

Mål må ej hänskjutas till domstolen annat än efter det att kommissionen fastställt, att det icke lyckats att nå en uppgörelse i godo, samt innan den i artikel 32 föreskrivna fristen av tre månader utlöpt.

Artikel 48

Under förutsättning att den berörda höga fördragsslutande parten, om det endast finnes en sådan, eller de berörda höga fördragsslutande parterna, om det finnes flera, obligatoriskt äro underkastade domstolens jurisdiktion eller, om så ej är fallet, med samtycke av den berörda höga fördragsslutande parten, om det endast finnes en sådan, eller av de berörda höga fördragsslutande parterna, om det finnes flera, kan ett mål hänskjutas till domstolen genom

a. kommissionen;

b. hög fördragsslutande part, vars medborgare uppges vara förfördelad;

c. hög fördragsslutande part, som hänskjutit fallet till kommissionen;

d. hög fördragsslutande part, mot vilken klagomålet riktats.

Artikel 49

I händelse av tvist rörande domstolens behörighet skall frågan härom avgöras genom beslut av domstolen.

Artikel 50

Därest domstolen finner, att beslut eller åtgärd av en rättslig myndighet eller annan myndighet hos någon hög fördragsslutande part helt eller delvis står i strid mot de förpliktelser, som härröra ur denna konvention, och därest sagda parts inhemska rätt endast till en del medgiver, att gottgörelse lämnas för beslutets eller åtgärdens verkningar, skall domstolens utslag, om så befinnes nödvändigt, tillerkänna den förfördelade parten skäligen gottgörelse.

Artikel 51

Domskälen skola angivas i domstolens utslag. Om domarena icke äro eniga om utslaget i dess helhet eller till någon del, äger varje domare rätt att avgiva sitt särskilda votum.

Artikel 52

Domstolens utslag är slutgiltigt.

Artikel 53

De höga fördragsslutande parterna förbinda sig att rätta sig efter domstolens utslag i alla de mål, i vilka de äro parter.

Artikel 54

Domstolens utslag skola översändas till ministerkommittén, som övervakar deras verkställande.

Artikel 55

Domstolen skall upprätta sin egen arbetsordning och bestämma sitt rättegångssätt.

Artikel 56

1. Det första valet av domstolens ledamöter skall äga rum, sedan de förklaringar av de höga fördragsslutande parterna, som omnämnas i artikel 46, ha uppnått ett antal av åtta.

2. Intet mål kan hänskjutas till domstolen före nämnda val.

BILAGA 2

Sveriges riksdags utrikesutskotts utlåtande nr 5/1960 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Europarådets rådgivande församling år 1959 och 1960 vid dess elfte ordinarie möte fattade beslut jämte i anledning av propositionen väckta motioner

Rekommendationen 233

Utskottet erinrar om att riksdagen 1959 i anledning av väckta motioner haft att taga ställning till frågan om avgivande av en särskild förklaring från

svensk sida jämlikt artikel 46 i Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, genom vilken Sverige skulle underställa sig Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

Såsom framgår av departementschefens i redogörelse för propositionen redovisade uttalande intar svenska regeringen tills vidare en avvaktande hållning i denna icke slutgiltigt prövade fråga. Så till vida har en ändring i läget inträtt efter avfattandet av nämnda uttalande, att enligt vad utskottet inhämtat numer tvenne mål anhängiggjorts hos domstolen på hemställan av den enligt konventionen fungerande kommissionen. Man vet f. n. icke huruvida dessa mål kommer att behandlas med vederbörande stater som parter eller utan partsmedverkan, än mindre vad domstolens avgörande kommer att innebära. Att dessa mål nu föreligger, torde knappast kunna tillerkännas vägledande betydelse för bedömningen av frågan, om tiden erfarenhetsmässigt är inne och vägande skäl nu föreligger för ett beslut, att Sverige skulle underställa sig domstolens avgörande. Härom råder inom utskottet alltjämt tveksamhet, och delade meningar föreligger om en sådan förklarings principiella och praktiska värde. Utskottet skulle finna det naturligt, att under regeringens fortsatta prövning samråd äger rum särskilt med Norge, som tills vidare också intar en liknande avvaktande hållning, och jämväl med Danmark och Island, som i saken fattat positivt beslut. Tillfälle till överläggning kommer att erbjuda sig redan vid Nordiska rådets förestående session i Reykjavik, enär ett medlemsförslag väckts angående norskt och svenskt erkännande av domstolens behörighet i här ifrågakvarande avseende. Utskottet förutsätter, att frågans läge redovisas för nästkommande års riksdag i samband med den årliga propositionen om Europarådet.

Stockholm den 12 maj 1960

På utrikesutskottets vägnar:

Rickard Sandler

Riksdagen beslöt den 20 maj 1960 att giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i utlåtandet (riksdagens skrivelse nr 352).

Medlemsforslag

om ytterligere pass- og reselättnader

(Väckt av Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Ole Bjørn Kraft, Jon Leirfall och Folke Nihlfors)

Noen av de mest vellykte tiltak som er blitt gjennomført etter vedtak i Nordisk Råd er at personer som reiser i Norden er blitt fritatt for så mange pass- og grenseformaliteter som mulig.

Tanken om en friere samferdsel i Norden vokste frem straks krigen var slutt. I de første årene etter krigen kom man ikke lenger enn til å avskaffe visumtvangen mellom de nordiske land. Men ønsket om ytterligere reiselettelse ble sterkere presisert i Danmarks, Norges og Sveriges nasjonalforsamlinger i begynnelsen av 1951, og fikk senere tilslutning fra finsk og islandsk hold. Den nordiske parlamentariske komité for friere samferdsel m. m. redegjorde i flere innstillinger for praktiske tiltak når det gjaldt reiselettelse. Allerede den 12. juli 1952 ble danske, finske, norske og svenske statsborgere fritatt for passkontroll ved reiser mellom de nordiske land. Da saken kom opp i Nordisk Råds første sesjon i 1953, sluttet rådet fullt opp om det som var gjort og om de forslag som var fremmet. Rådet henstilte i rekommendasjon nr. 8/1953 til regjeringene å skape friere samferdsel mellom de nordiske folk i åtte nærmere spesifiserte punkter.

Tiltakene ble så utredet videre på ekspert- og embetsmannsplanet. Ved overenskomst av 22. mai 1954, som trådte ikraft fra 1. juli 1954 ble det innført »full passfrihet» for danske, finske, norske og svenske statsborgere. Senere sluttet Island seg til overenskomsten av 22. mai 1954. Endelig ble Norden (bortsett fra Island) ved overenskomsten av 12. juli 1957, som trådte ikraft 1. mai 1958, gjort til et felles passkontrollområde, slik at også ikke-nordboere kunne reise fra et nordisk land til et annet uten å bli passkontrollert.

Det er grunn til å tro at disse lettelse har vært medvirkende til den overordentlig store økning av reisetrafikken til og i Norden i de siste år. Bare i Norge steg tallet på innreiste utlendinger av alle kategorier fra 477 000 i 1951 til 603 000 i 1952. Etter at grensekontrollen faller bort blir også statistikken usikker, men man regner med at tallet på innreiste utlendinger i 1958 var steget til 1 291 000. (I 1959 er tallet beregnet til 2 485 000, men heri inngår også de såkalte »en-dags-reisende», som utgjør noe over 3/4 million). Lignende økning som i Norge har også funnet sted i de andre nordiske land.

Det er unødvendig å peke på hvilke fordeler det er for de reisende å kunne

passere landegrenser uten å bli utsatt for tidkrevende og generende kontroll. Fra fremmedkontrollmyndighetene og politiets side har det vært reist innvendinger og motstand mot reiselettelsene. Men det ser ikke ut til at den økte reisetraffikk — som for den alt overveiende del bare omfatter hederlige reisende — har medført vesentlige ulemper for myndighetene.

Selvom meget er oppnådd hittil i form av reiselettelser er det grunn til å understreke at det ennå står skranker igjen som nå bør søkes fjernet.

Når det gjelder forholdene i Norden vil vi peke på at Island i disse sakene ikke står på linje med de andre nordiske land. Vi vil derfor tilrå at Island slutter seg til overenskomsten av 12. juli 1957 om opphevelse av passkontrollen ved de internordiske grenser.

Ennå opprettholder Norge ordningen med at det frie reisevalutabeløp bare utleveres mot anmerkning i gyldig pass eller utløpt pass som ikke er over 5 år gammelt. Vi finner at denne ordningen etter at det frie reisevalutabeløp er satt opp til n. kr. 2 000, — ikke lenger kan anses påkrevd. Den betyr en lite effektiv kontroll, som medfører ulemper for de reisende, og vi vil derfor anbefale at den nå blir opphevet.

Vi mener videre at Norden ikke lenger bør være seg selv nok, men at man må rette blikket mot bestrebelsene på å skape reiselettelser i videst mulig omfang. I Europa som helhet er arbeidet igang for å gjennomføre tilsvarende tiltak som de nordiske mellom flere stater eller grupper av stater. Det endelige mål må være hel avskaffelse av all passtvang og passkontroll mellom europeiske stater. Men dette mål er kanskje ennå noe langsiktig.

Som et neste skritt på veien vil vi tilrå at de nordiske land snarest slutter seg til den europeiske konvensjon av 13. desember 1957 om bestemmelser for persontrafikk mellom Europarådets medlemsstater [*se Bilaga 1*]. Denne konvensjon er nå ikraft mellom Østerrike, Belgia, Frankrike, Forbundsrepublikken Tyskland og Italia, samtidig som Hellas, Luxembourg og Nederland i en viss utstrekning praktiserer konvensjonens bestemmelser. Konvensjonens bestemmelser går i hovedtrekkene ut på at borgere av Europarådets medlemsstater kan reise til og fra en medlemsstats område for besøk inntil 3 måneder over godkjent grenseovergangssted ved fremvisning av et av de dokumenter som er regnet opp i bilaget til overenskomsten. Det går frem av bilaget at f.eks. et identitetskort i så henseende er likestilt med vanlig pass. Storbritannia og Irland har innledet bilaterale forhandlinger med Europarådets og OEEC's medlemsstater med sikte på å tillate identitetskort i stedet for pass for kortere reiser til Storbritannia og Irland. Etter at nå praktisk talt hele Vest-Europa har godtatt identitetskort vil en fortsatt opprettholdelse av passtvangen i Norden kunne virke hemmende på turisttrafikken til de nordiske land.

Vi vil også tilrå at de nordiske land slutter seg til den europeiske konvensjon av 20. april 1959 om opphevelse av visumplikten for flyktninger bosatt i Europarådets medlemsstater [*se Bilaga 2*]. Denne konvensjon er ennå ikke trådt ikraft. Den er undertegnet av Belgia, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrike, Luxembourg og Nederland, men er bare ratifisert av

Belgia og Frankrike. Norden bør markere sin tilslutning til bestrebelsene i »verdens flyktningear» for å lette flyktningenes stilling ved å gå med i den nevnte konvensjon, på samme måte som alle 5 nordiske stater har ratifisert eller tiltrådt flyktningekonvensjonen av 1951. Vi finner det lite rimelig at flyktningene, som har så store lidelser og savn før de har nådd frem til friheten, skal være vesentlig dårligere stillet når det gjelder reisemuligheter enn vanlige reisende.

Vi vil derfor henstille

at Nordisk Råd rekommanderer

1. Islands regjering å slutte seg til overenskomsten av 12. juli 1957 om opphevelse av passkontrollen ved de internordiske grenser;

2. Norges regjering å oppheve ordningen om at det frie reisevalutabeløp bare utleveres mot anmerkning i gyldig pass eller utløpt pass som ikke er over 5 år gammelt;

3. de nordiske regjeringer å slutte seg til den europeiske konvensjon av 13. desember 1957 om bestemmelser for persontrafikk mellom Europarådets medlemsstater og den europeiske konvensjon av 20. april 1959 om opphevelse av visumplikten for flyktninger bosatt i Europarådets medlemsstater.

København, Oslo og Stockholm, i mai 1960

Per Hækkerup

Nils Hønsvald

Ole Bjørn Kraft

John Leirfall

Folke Nihlfors

*BILAGA 1***Europeisk överenskommelse om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater, undertecknad i Paris den 13 december 1957¹**

De regeringar, som undertecknat denna överenskommelse och som är medlemmar av Europarådet,
vilka önskar underlätta persontrafiken mellan sina länder,
har överenskommit om följande:

Artikel 1

De fördragsslutande parternas medborgare skall, oberoende av var de har sitt hemvist, kunna inkomma på och lämna en annan fördragsslutande parts territorium vid alla gränser efter uppvisande av något av de dokument, som uppräknas i en till denna överenskommelse fogad bilaga², vilken utgör en del av överenskommelsen.

De lättnader, som nämnes i stycke 1 ovan, skall tillämpas blott vid besök icke överstigande tre månader.

Fördragsslutande part må kunna begära giltigt pass och visum för besök överstigande tre månader, därest besöket sker i syfte att utöva förvärvsverksamhet.

Vad gäller denna överenskommelse skall uttrycket »territorium» ha den betydelse, som givits åt det av den fördragsslutande parten i en förklaring, som tillställts Europarådets generalsekreterare för delgivning med alla andra fördragsslutande parter.

Artikel 2

I den utsträckning, som en fördragsslutande part så anser nödvändigt, kan den bestämma, att dess gränser får passeras blott på vissa ställen.

Artikel 3

I föregående artiklar angivna bestämmelser skall på intet sätt lägga hinder i vägen för tillämpningen av lagar och förordningar, som reglerar utländska medborgares inresa i och vistelse på en fördragsslutande parts territorium.

Artikel 4

Denna överenskommelse skall icke på något sätt lägga hinder i vägen för tillämpningen av de bestämmelser i inhemsk lag eller av bilaterala eller multilaterala överenskommelser, konventioner eller avtal, vilka nu är eller som hädanefter kan träda i kraft och genom vilka mest-gynnad-nations-behandling tillämpas gentemot medborgare i en annan fördragsslutande part beträffande passerandet av gränsen.

Artikel 5

Varje fördragsslutande part skall tillåta innehavaren av de dokument, vilka omnämnes i den lista den uppgjort och vilka återfinnes i bilaga till

¹ *Texten översatt från engelska.*

² *Här ej tryckt.*

denna överenskommelse, att återvända till dess territorium utan formaliteter, även om vederbörandes medborgarrättsliga status skulle vara omtvistad.

Artikel 6

Varje fördragsslutande part förbehåller sig rätten att förhindra medborgare i en annan fördragsslutande part att inkomma i eller vistas på dess territorium, därest den fördragsslutande parten anser vederbörande icke önskvärd.

Artikel 7

Varje fördragsslutande part förbehåller sig rätten att — på grund av omständigheter, som hänför sig till »ordre public», säkerhet eller den allmänna hälsan — uppskjuta ikraftträdandet av denna överenskommelse eller att temporärt upphäva densamma i förhållande till alla eller vissa andra fördragsslutande parter, utom såvitt avser bestämmelserna i artikel 5. Europarådets generalsekreterare skall omedelbart, för delgivning med andra fördragsslutande parter, underrättas om åtgärd av denna karaktär. Samma procedur skall tillämpas, så snart åtgärden upphäves.

En fördragsslutande part, som själv gör bruk av någon av de rättigheter, som angivits i föregående stycke, kan icke göra anspråk på att denna överenskommelse skall tillämpas av en annan fördragsslutande part i vidare utsträckning än den själv tillämpar överenskommelsen i förhållande till denna fördragsslutande part.

Artikel 8

Denna överenskommelse skall kunna undertecknas av Europarådets medlemsstater, vilka må bli fördragsslutande parter antingen genom:

- a. undertecknande utan förbehåll för ratifikation;
- b. undertecknande med förbehåll för ratifikation, följt av ratifikation.

Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 9

Denna överenskommelse skall träda i kraft första dagen i den månad, som följer på den dag, då tre av Europarådets medlemmar i enlighet med artikel 8 undertecknat överenskommelsen utan förbehåll för ratifikation eller har ratificerat densamma. Vad gäller medlemsstat, som i det följande undertecknar överenskommelsen utan förbehåll för ratifikation eller ratificerar densamma, skall överenskommelsen träda i kraft första dagen i den månad, som följer på sådant undertecknande eller depositionen av ratifikationsinstrumentet.

Artikel 10

Sedan denna överenskommelse trätt i kraft, kan Europarådets ministerkommitté inbjuda icke-medlemsstater att ansluta sig till densamma. Sådan anslutning skall träda i kraft första dagen i den månad, som följer efter depositionen av anslutningsinstrumentet hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 11

Varje regering, som önskar underteckna eller ansluta sig till denna överenskommelse men som ännu inte har förtecknat de dokument, som omnämnas i artikel 1, stycke 1, på en särskild lista, skall tillställa de fördragsslutande

tande parterna en sådan lista genom Europarådets generalsekreterare. Denna lista skall anses vara godkänd av alla fördragsslutande parter och skall uppföras på denna överenskommelses bilaga, därest intet förbehåll har gjorts inom två månader, efter det att listan har delgivits genom Europarådets generalsekreterare. Samma tillvägagångssätt skall användas, därest en fördragsslutande part önskar ändra den förteckning, som gjorts upp av denna och som förtecknats i bilagan.

Artikel 12

Europarådets generalsekreterare skall underrätta rådets medlemmar och anslutna stater

a. om den dag, då denna överenskommelse träder i kraft, och om vilka medlemsstater som har undertecknat överenskommelsen utan förbehåll för ratifikation eller som har ratificerat den;

b. om varje deposition av anslutningsinstrument i överensstämmelse med artikel 10;

c. om varje meddelande, som erhållits i överensstämmelse med artikel 13, och om den dag, då detta meddelande träder i kraft.

Artikel 13

Varje fördragsslutande part kan bringa dess egen anslutning till överenskommelsen att upphöra genom att tre månader i förväg underrätta Europarådets generalsekreterare därom.

BILAGA 2

Europeisk överenskommelse om visumfrihet för flyktingar, undertecknad i Strasbourg den 20 april 1959¹

De regeringar, som undertecknat detta fördrag och som är medlemmar av Europarådet,

vilka önskar underlätta resemöjligheterna för de flyktingar, som har sitt hemvist på deras territorium,

har överenskommit om följande:

Artikel 1

Flyktingar, som lagenligt vistas på en fördragsslutande parts territorium, skall, i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse och med förbehåll för reciprocitet, befrias från skyldigheten att anskaffa visa för att inkomma i eller lämna en fördragsslutande parts territorium, förutsatt att:

a. de innehar ett giltigt resedokument, som utfärdats i överensstämmelse med konventionen den 28 juli 1951 om flyktingars status eller överenskommelsen den 15 oktober 1946 om utfärdande av resedokument för flyktingar, därest detta dokument utfärdats av myndigheterna hos den fördragsslutande part, på vars territorium de vistas;

b. deras besök icke överstiger tre månader.

Krav på visum kan upprätthållas för besök överstigande tre månader och för besök, som sker i syfte att på en annan fördragsslutande parts territorium utöva förvärvsverksamhet.

¹ *Texten översatt från engelska.*

Artikel 2

Vad beträffar denna överenskommelse skall uttrycket en fördragsslutande parts »territorium» ha den innebörd, som givits åt det av en fördragsslutande part i en förklaring, som tillställts Europarådets generalsekretäre.

Artikel 3

I den utsträckning, som en eller flera fördragsslutande parter så finner nödvändigt, må dess gränser passeras blott på bestämda ställen.

Artikel 4

Bestämmelserna i denna överenskommelse skall icke lägga hinder i vägen för tillämpningen av lagar eller bestämmelser, som reglerar besök av utländska medborgare på en fördragsslutande parts territorium.

Varje fördragsslutande part förbehåller sig rätten att förbjuda personer, vilka den anser vara icke önskvärda, att inkomma eller vistas på dess territorium.

Artikel 5

Flyktingar, vilka inkommit på en fördragsslutande parts territorium enligt denna överenskommelse, skall vid varje tidpunkt ha rätt att återvända till den fördragsslutande parts område, vars myndigheter har utfärdat resedokumentet, därest den först nämnda fördragsslutande parten så begär, utom när denna fördragsslutande part har tillåtit vederbörande personer att ta sitt hemvist på dess territorium.

Artikel 6

Denna överenskommelse skall icke lägga något hinder i vägen för tillämpningen av bestämmelserna i någon inhemsk lag eller bilateral eller multilateral överenskommelse, avtal eller konvention, vilka nu är i kraft eller som hädanefter kan träda i kraft och genom vilka — vad gäller gränspasseringar — mera gynnsamma villkor har bestämts att gälla för flyktingar, som lag enligt vistas på en fördragsslutande parts territorium.

Artikel 7

Varje fördragsslutande part förbehåller sig rätten att — på grund av omständigheter, som hänför sig till »ordre public», säkerhet eller den allmänna hälsan — uppskjuta ikraftträdandet av denna överenskommelse eller att temporärt upphäva densamma i förhållande till alla eller vissa andra fördragsslutande parter, utom såvitt avser bestämmelserna i artikel 6. Europarådets generalsekretäre skall omedelbart informeras, när en sådan åtgärd vidtas liksom när åtgärden upphäves.

En fördragsslutande part, som själv gör bruk av någon av de rättigheter, som angivits i föregående stycke, kan icke göra anspråk på att denna överenskommelse skall tillämpas av en annan fördragsslutande part i vidare utsträckning än den själv tillämpar överenskommelsen i förhållande till denna fördragsslutande part.

Artikel 8

Denna överenskommelse skall kunna undertecknas av Europarådets medlemsstater, som må bli fördragsslutande parter antingen genom

a. undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller

b. undertecknande med förbehåll för ratifikation, följt av ratifikation.

Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekretäre.

Artikel 9

Överenskommelsen skall träda i kraft en månad efter den dag, då tre av Europarådets medlemsstater i enlighet med bestämmelserna i artikel 8 undertecknat överenskommelsen utan förbehåll för ratifikation eller ratificerat densamma.

Vad gäller medlemsstat, som i det följande undertecknar överenskommelsen utan förbehåll för ratifikation eller som ratificerar densamma, skall överenskommelsen träda i kraft en månad efter den dag, då sådant undertecknande skett, eller den dag, då ratifikationsinstrumenten deponeras.

Artikel 10

Sedan denna överenskommelse har trätt i kraft, kan Europarådets ministerkommitté genom enhälligt beslut inbjuda varje regering, som icke är medlem av Europarådet men som har undertecknat antingen konventionen den 28 juli 1951 om flyktingars status eller överenskommelsen den 15 oktober 1946 om utfärdandet av resedokument för flyktingar, att ansluta sig till överenskommelsen. Sådan anslutning skall träda i kraft en månad efter den dag, då anslutningsinstrumenten deponerats hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 11

Europarådets generalsekreterare skall underrätta rådets medlemsstater och de stater, som anslutit sig till denna överenskommelse:

a. om varje undertecknande, eventuellt med förbehåll för ratifikation, om varje deposition av ratifikationsinstrument och om den dag, då denna överenskommelse träder i kraft;

b. om varje deposition av anslutningsinstrument, som gjorts i överensstämmelse med artikel 10;

c. om varje meddelande eller deklaration, som han mottager i överensstämmelse med artiklarna 2, 7 och 12, och om den dag, då meddelandet eller deklarationen träder i kraft.

Artikel 12

Varje fördragsslutande part kan bringa dess egen anslutning till överenskommelsen att upphöra genom att tre månader i förväg underrätta Europarådets generalsekreterare härom.

BILAGA 3

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Justitsministeriet:

— — — skal man meddele, at justitsministeriet intet har at erindre imod, at Islands regering tilslutter sig overenskomsten af 12. juli 1957 om ophævelse af paskontrollen ved de internordiske grænser.

Hvad angår spørgsmålet om Danmarks ratifikation af konventionen af 13.

december 1957 om bestemmelser for persontrafik mellem Europarådets lande skal man meddele, at justitsministeriet ikke anser det for tilrådeligt på nuværende tidspunkt at tilslutte sig denne konvention, uanset at den indebærer visse lettelser for persontrafikken mellem Europarådets lande. Efter justitsministeriets opfattelse er konventionen ikke velegnet til tilslutning fra nordisk side, idet man i de nordiske lande ikke udsteder identitetskort, således at der ikke kan opnås væsentlige lettelser for nordiske statsborgere ved at ratificere konventionen. Hertil kommer, at det i den nordiske pasunion udtrykkeligt er foreskrevet, at der skal finde sædvanlig paskontrol sted ved de nordiske ydergrænser, og at identitetskort i almindelighed ikke opfylder de krav, der må stilles til pas, hverken i henseende til kravet om identitetsangivelse og -prøvelse eller i henseende til muligheden for afstempling, der er en nødvendig forudsætning for at kontrollere overholdelsen af bestemmelserne i den nordiske pasoverenskomst om, at en viseringsfri udlænding ikke uden at opnå opholdstilladelse må opholde sig i de i den nordiske pasunion delta-gende 4 nordiske lande ud over et tidsrum af 3 måneder fra indrejse i et af disse lande og om, at der i det anførte tidsrum af 3 måneder skal fradrages det samlede tidsrum, hvori udlændingen har haft ophold i et af de nævnte 4 nordiske lande inden for de sidste 6 måneder fra hans seneste indrejse i et af disse lande fra et andet land end disse. Der henvises i øvrigt til rigspolitichefens i genpart vedlagte erklæring af 18. juni 1960 [*se nedan*].

Med hensyn til spørgsmålet om visumlettelser for flygtninge bemærkes, at justitsministeriet fra den 1. juli 1960 indfører en ordning, hvorefter de personer, som er i besiddelse af gyldigt dansk, finsk, norsk eller svensk fremmedpas eller rejsedokument, som er udstedt i medfør af konventionen om flygtnings retsstilling af 28. juli 1951, ved indrejse direkte fra Finland, Norge eller Sverige fritages for kravet om visering, såfremt det af fremmedpasset eller rejsedokumentet fremgår, at indehaveren har gyldig opholdstilladelse i det land, som har udfærdiget rejselegitimationen, og har haft en sådan tilladelse i mindst 1 år. Det kan endvidere oplyses, at der er opnået enighed mellem de 4 nævnte nordiske staters fagministerier om, at Danmark, Norge og Sverige, som alle er medlemmer af Europarådet, antagelig den 1. januar 1961 ratificerer konventionen af 20. april 1959 om ophævelse af visumtvan-gen for flygtninge.

København, den 25. juni 1960

Hans Hækkerup

Borg Hansen

Rigspolitichefen:

— — — skal man med hensyn til forslaget punkt 1 bemærke, at man intet har at indvende imod, at Islands regering tilslutter sig overenskomsten af 12.7.1957 om ophævelse af paskontrollen ved de internordiske grænser, hvortil der er åbnet adgang efter overenskomstens artikel 14.

Med hensyn til forslaget under punkt 3 om, at de nordiske landes regeringer tilslutter sig konventionen af 13.12.1957 om bestemmelser for persontrafik mellem Europarådets medlemsstater skal man bemærke, at man fuldt ud deler de til grund for dette forslag liggende synspunkter om at skabe en så let adgang til rejsesamkvem mellem landene som muligt og dermed lette en øget kontakt mellem disses befolkninger. Man har da også herfra gennem tiden været positivt indstillet, ikke blot hvor det drejede sig om lettelser inden for Norden, men også hvor det drejede sig om spørgsmål om ophævelse af visumtvang, tilrettelæggelse af en smidig og gnidningsløs paskontrol og udførelsen af det almindelige tilsyn med udlændinge inden for landets grænser, og man er også i den kommende tid indstillet på i samarbejde med Det nordiske Udlændingsudvalg fortsat at følge denne linie og medvirke til lettelser på de områder, hvor sådanne kan anses for forsvarlige. Det må imidlertid i forbindelse med sådanne påtænkte lettelser i hvert enkelt tilfælde nærmere overvejes, hvorvidt der måtte være ulemper forbundet med lettelsen og i bekræftende fald om disse vil være af begrænset omfang eller i øvrigt kan afhjælpes, eller om de på afgørende måde tilsidesætter hensynet til danske interesser.

Den foreliggende konvention drejer sig alene om legitimationsspørgsmålet og tager ikke stilling til de materielle bestemmelser vedrørende en udlændings adgang til at indrejse eller hans muligheder for at opnå opholds- og arbejdstilladelse m.v. I en del vesteuropæiske lande, som f.eks. Vesttyskland, Luxembourg og Belgien er alle indbyggere forpligtede til at være i besiddelse af et legitimationskort, og det er derfor klart, at det for disse vil betyde en lettelse at kunne benytte dette legitimationskort også til rejser til udlandet i stedet for at skulle være ulejliget med at anskaffe sig et pas. For indbyggere i de lande, hvor legitimationskort ikke er obligatoriske, vil lettelsen formentlig bestå i, at disse ikke som pas skal fornys hvert 5. år, men er gyldige uden tidsbegrænsning. Måske kan yderligere gebyrspørgsmål spille ind, såfremt legitimationskortene udstedes gebyrfrit eller mod et mindre gebyr end pas, men der kan formentlig næppe tillægges dette gebyrspørgsmål nogen særlig betydning, idet gebyret for et pas i alle OEEC-landene ikke må overstige administrationsomkostningerne ved udstedelse af passet og således f.eks. i Danmark kun udgør 10 kr. og i Vesttyskland 8 DM for et i 5 år gyldigt pas. Så vidt vides er fremgangsmåden ved udstedelse af pas heller ikke i de vesteuropæiske lande tilrettelagt på en sådan måde, at det er tidkrævende eller omstændeligt at få et pas.

Det står således klart, at en tiltræden til den omhandlede konvention i et vist omfang vil virke lettende på udlændinge, som ønsker at rejse til Danmark, hvorimod den ikke vil medføre nogen lettelse for danskere, som ønsker at rejse til udlandet, idet man her i landet ikke udsteder identitetskort og — med besættelsestiden i erindring — formentlig næppe heller påtænker at indføre sådanne. Spørgsmålet bliver herefter, om identitetskort i hvert fald i det væsentlige kan bære tilsvarende funktioner som pas, og i benægtende fald om der kan tillægges disse funktioner nogen afgørende betydning.

Til belysning heraf skal man først bemærke, at den forudgående undersøgelse inden udstedelsen af et identitetskort i almindelighed langtfra kan si-

ges at være så betryggende som den tilsvarende identitetsprøvning ved udstedelse af pas, hvilket formentlig hænger sammen med, at kortene i vidt omfang udstedes af lokale kommunale myndigheder, og at der fra begyndelsen kun har været tiltænkt kortene en begrænset anvendelse inden for landets egne grænser. Der ses heller ikke i konventionen opstillet krav om visse kauteler ved udstedelse af legitimationskort, ligesom den heller ikke indeholder angivelse af de mindstekrav, som må stilles til et identitetskorts udstyr og indhold, såsom fuldstændigt navn, fødselsdag, fødested, statsborgerskab, signalement, signatur, papirets kvalitet, stempel, omslag o.s.v. Hertil kommer endvidere, at disse korts gyldighed ikke er tidsbegrænset, hvilket medfører, at genkendelse på grundlag af kortet vanskeliggøres, jo længere tid der er gået efter udstedelsen. Tabte eller stjålne kort vil således uretmæssigt kunne benyttes af andre meget lettere end tilfældet er med pas, og uden at nogen gyldighedsfrist som ved pas sætter en begrænsning for en sådan benyttelse. Man vil med andre ord aldrig kunne føle sig sikker på, at indehaveren af et legitimationskort har den i kortet angivne identitet, ligesom genkendelse efter kortet ofte vil være yderst problematisk. En særlig betænkelighed er det, at der også godkendes identitetskort, som af et lands myndigheder udstedes til andre end dets egne statsborgere. Det synes vanskeligt at forstå, at et lands myndigheder på denne autoritative måde kan fastslå en persons statsborgerret i et helt andet land, og det er formentlig også indlysende, at der herigennem er skabt rige muligheder for personer, hvis forhold måske ikke helt tåler dagens lys, til nemt at skaffe sig et dokument, som åbner alle grænser for dem.

Denne utilstrækkelighed ved kortene samt den brogede mængde af legitimationskort, som forudsættes godkendt i appendikset til overenskomsten, vil formentlig vanskeliggøre arbejdet for paskontrollen i en sådan grad, at den hidtidige gnidningsfrie afvikling af kontrollen ved ind- og udrejsestederne enten vil blive forskertset eller paskontrolpersonalet opgiver den ulige kamp.

Foruden de her i korthed skitserede betænkeligheder ved selve dokumentet træder også andre og betydningsfulde omstændigheder frem. Såvel i Danmark som i de øvrige nordiske lande findes der en bestemmelse om, at visumfrie udlændinge ikke inden for et tidsrum af 6 måneder fra indreisen i et nordisk land fra et ikke-nordisk land må opholde sig i de nordiske lande i mere end 3 måneder uden at opnå en opholdstilladelse. Denne regel er begrundet i ønsket om at forhindre, at udlændinge ukontrolleret slår sig ned her i landet og muligvis ulovligt tager beskæftigelse, og da alle pas afstemmes ved ind- og udrejse, består der ingen vanskeligheder hverken for paskontrolpersonalet eller det personale, som inden for landets grænser udfører det almindelige tilsyn med udlændinge, med hensyn til at kontrollere denne bestemmelses overholdelse. Da identitetskort imidlertid ikke kan afstemmes, vil det være ganske udelukket på nogen måde at kontrollere, hvor længe en udlænding har opholdt sig her i landet og dermed i øvrigt også at få en forhåndsformodning om, hvorvidt den pågældende måtte arbejde ulovligt. Uønskede elementer vil med andre ord få anledning til at tage varigt eller længere ophold her i landet, idet politiet vil savne det nødvendige udgangs-

punkt for at kunne bedømme, om det drejer sig om en turist eller en person, hvis forhold må undersøges nærmere. Forholdene i Vesttyskland, som igennem de senere år har godtaget legitimationskort i stedet for pas, har da også med al tydelighed vist, at denne konsekvens er aldeles uundgåelig. Et meget stort antal udlændinge opholder sig og arbejder ulovligt i dette land uden at man fra myndighedernes side har nogen reel mulighed for at bringe denne situation under kontrol, og der findes herimellem et betydeligt indslag af lyssky elementer og rodløse individer, som utvivlsomt også vil vide at benytte sig af eventuelle lettelser fra de nordiske landes side.

Man er derfor af den opfattelse, at de lettelser, som den omhandlede overenskomst vil byde udlændinge, er så beskedne i forhold til de konsekvenser, som den vil medføre inden for Danmarks grænser, og man ser sig som følge heraf nødsaget til at fraråde, at Danmark tilslutter sig overenskomsten.

Med hensyn til overenskomsten af 20.4.1959 om visumfrihed for flygtninge skal man bemærke, at man allerede har haft opmærksomheden henvendt på, i hvilket omfang der kunne tilvejebringes lettelser for denne persongruppe. Man skal herom henvise til sin skrivelse af 24. maj d.å., i hvilken man har indstillet, at en person som er i besiddelse af gyldigt dansk, finsk, norsk eller svensk fremmedpas eller rejsedokument, hvoraf det fremgår, at indehaveren har gyldig opholdstilladelse i det land, som har udfærdiget rejselegitimationen og haft en sådan tilladelse i mindst 1 år, fremtidig ikke behøver visum for at rejse mellem de nordiske lande. Endvidere har Det nordiske Udlændingsudvalg på sit møde i maj md. d. å. anbefalet et ved udvalgets foranstaltning udarbejdet forslag til ensartede viseringsbemyndigelser for de nordiske staters udenrigsrepræsentationer, hvori man bl.a. foreslår indført en bemyndigelse til at udstede visum for indrejse og ophold i indtil 6 uger for forretningsfolk og andre bona fide rejsende, som er i besiddelse af gyldigt rejsedokument efter Genève-konventionen af 1951, hvilket også vil medføre en betydelig lettelse for indehavere af flygtningepas.

Man må imidlertid udtrykke stærke betænkeligheder ved helt at ophæve visumtvangen for sådanne personer, og man skal i denne forbindelse henlede opmærksomheden på, at denne gruppe består af personer med højst forskellige oprindelsessteder, hvis forhold i hjemlandet man er afskåret fra at få nogen som helst oplysninger om, og hvis flugt ikke behøver udelukkende at have politiske motiver, men helt eller delvis kan skyldes forhold af dadelværdig karakter. Det ville derfor være naturligst først at lade de ovenfor omtalte foranstaltninger træde i kraft og virke et passende stykke tid og så derefter overveje, hvorvidt de indvundne erfaringer måtte gøre en dansk tiltræden til konventionen tilrådelig eller ej.

Man mener derfor ikke, at Danmark på indeværende tidspunkt bør tiltræde denne overenskomst.

København, den 18. juni 1960

P.r.v.

O. Linstow

Finland**Ministeriet för utrikesärendena:**

Då den i förslaget nämnda europeiska konventionen om persontrafik ursprungligen är en överenskommelse mellan Europarådets medlemsstater, kan Finland, som inte tillhör rådet, ej överväga anslutning till den, om inte en särskild inbjudan riktas till Finland.

Konventionen strider mot den nordiska överenskommelsen om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna så till vida, att den nordiska överenskommelsen förutsätter, att alla till det nordiska passområdet inresande utlänningar innehar giltigt pass samt att passkontroll verkställs vid det nordiska passområdets yttergränser. Sålunda kan inget nordiskt land ensamt ansluta sig till den europeiska konventionen om persontrafik, så länge den nordiska överenskommelsen är i kraft i sin nuvarande form. Ifall endast några av de nordiska länderna ansluter sig till den europeiska konventionen, skulle det i varje fall betyda den nordiska passunionens upplösning.

Redan ett nordiskt lands anslutning till konventionen förutsätter således förhandlingar med de övriga nordiska länderna. Ministeriet anser sig inte kunna ta ställning till saken, innan därom har förhandlats med de övriga nordiska länderna.

Vad beträffar konventionen om viseringsfrihet för flyktingar framgår det av konventionens artikel 10, att stater utanför Europarådet endast under bestämda förutsättningar kan ansluta sig till den. Dessa förutsättningar är för Finlands del inte för handen. Myndigheterna i Finland har dock meddelat Danmark, Norge och Sverige, att de inte anser sig böra motsätta sig, om dessa stater önskar ratificera konventionen.

Helsingfors den 6 juli 1960

(*sign.*)

Suomen matkailijayhdistys — Turistföreningen i Finland:

— — — frågan är av sådan omfattning och bärvidd, i all synnerhet som den har nära anknytning till den europeiska överenskommelsen mellan Europarådets medlemsstater, undertecknad i Paris 13. 12. 1957, att vi i detta skede inte har möjlighet att i detalj granska medlemsförslaget utan önskar endast i princip fastslå, att alla de lättnader, som kommer de övriga nordiska länderna till del men inte Finland, ur vår och vår turisms synpunkt måste anses vara av negativ betydelse. I princip anser vi, att Finland och de övriga nordiska länderna till alla vittbärande frågor, som berör de nordiska ländernas turism, bör sträva till att inta en gemensam ståndpunkt.

I princip är vi naturligtvis för alla åtgärder, som syftar till lättnader i turisttrafiken.

Helsingfors den 16 juli 1960

Turistföreningen i Finland r. f.

Jorma Tolonen

Verkställande direktör

N o r g e

Utenriksdepartementet:

Medlemsförslaget A-20 om ytterligare fritagelse för pass och grenseformaliteter i Norden har vært forelagt *det kgl. Justis- og politidepartement* som i brev av 6. juli d. å. har avgitt følgende foreløpige uttalelse:

Justisdepartementet vil peke på at norsk tilslutning til den europeiske konvensjon av 13. september 1957 om bestemmelser for persontrafikk mellom Europarådets medlemsstater vil nødvendiggjøre endring av overenskomst av 12. juli 1957 mellom Danmark, Finnland, Norge og Sverige om oppheving av passkontrollen ved de internordiske grenser, jfr. overenskomstens art. 2, sammenholdt med vedlegg 1.

Departementet er merksam på de betenkeligheter som kan gjøres gjeldende. Men ettersom flere og flere land slutter seg til konvensjonen blir det vanskeligere for Norge og de andre nordiske land å stå utenfor. Konvensjonen må ses som skritt på vegen mot enda friere samferdsel mellom de europeiske land, og med overordentlig stor øking i reisetrafikken har fremmedkontrollen på yttergrensene tapt det meste av sin betydning. Konvensjonen lar bare sikte på kortvarige turistreiser. Justisdepartementet finner derfor for sitt vedkommende å kunne tilrå norsk tilslutning til overenskomsten under forutsetning av at Danmark og Sverige slutter seg til den og at Finnland (som ikke er medlem av Europarådet) ikke motsetter seg det: En vil likevel peke på at det i tilfelle vil kunne ble nødvendig å skjerpe den såkalte »indre fremmedkontroll» for å sikre at konvensjonens regler blir holdt.

Justisdepartementet har mottatt underretning om at Sverige og Danmark antakelig er rede til å ratifisere den europeiske konvensjon av 20. april 1959 om oppheving av visumtvangen for flyktninger (fra 1. januar 1961). Justisdepartementet antar for sitt vedkommende at Norge bør kunne slutte seg til denne konvensjonen.

Oslo, 13. juli 1960

(*sign.*)

S v e r i g e

Statens utlänningskommission:

Vad först gäller frågan om att Island bör ansluta sig till överenskommel-

sen den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna har kommissionen icke något att erinra mot att så sker. Detta har redan förutsetts i artikel 14 i nämnda överenskommelse.

Syftet med konventionen den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater torde främst vara att underlätta turistresor mellan dessa stater. Detta har ansetts lämpligast kunna ske genom att medlemsstaternas medborgare fått möjlighet att vid resor använda identitetskort i stället för pass.

I vissa av Europarådets medlemsstater föreligger obligatorisk skyldighet för invånarna att vara i besittning av ett identitetskort, och det måste givetvis vara till fördel för dem att mot uppvisande av detta kort kunna resa till andra stater och att således icke behöva anskaffa pass. För Sveriges del finnas i 20 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 bestämmelser om att envar i riket kyrkobokförd person, som fyllt femton år, skall innehava ett av vederbörande länsbyrå för honom utfärdat kort med vissa särskilt angivna identitetsuppgifter. Kortet skall enligt Konungens bestämmande kunna innehålla även andra uppgifter angående personen. I fråga om kortets giltighet såsom bevis om innehavarens identitet skall gälla vad Konungen därom förordnar. För Sveriges vidkommande finnas därför redan de formella förutsättningarna för utfärdande av en identitetshandling, som i och för sig torde kunna användas i stället för pass vid svenska medborgares resor till de stater, som ratificerat den konvention, varom här är fråga. Kungl. Maj:t har emellertid genom olika beslut förordnat, att med utfärdandet av dessa så kallade medborgarkort skall tills vidare anstå. Att tillskapa ett särskilt identitetskort för reseändamål torde på skäl, som anförts av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess den 9 januari 1952 avgivna betänkande (s. 24 o. f.), få anses uteslutet.

Kommissionen övergår nu till att behandla frågan om vilka konsekvenser, som kunna väntas uppstå för Sveriges del, därest utlänningar skulle tillåtas inresa i riket med andra identitetshandlingar än pass.

En anslutning från svensk sida till konventionen skulle i praktiken innebära, att Sverige måste godtaga ett stort antal identitetshandlingar av varierande innehåll och utseende. I den i artikel 1 omnämnda bilagan — — — finnas för när närvarande upptagna — utöver i bilagan nämnda sex staters hemlandspass — ej mindre än 16 andra olika identitetshandlingar, som användas i dessa stater. Någon beskrivning på identitetshandlingarnas innehåll och utförande finnes emellertid icke angiven. Konventionstexten innehåller heller icke några bestämmelser om hur identitetskorten skola vara beskaffade, vilket enligt kommissionens mening framstår som en väsentlig brist. Det i Frankrike använda identitetskortet, som kommissionen i annat sammanhang beretts tillfälle taga del av, består endast av ett blad och innehåller ej fullständiga uppgifter om innehavarens identitet. Några möjligheter att förse kortet med stämplor och andra officiella anteckningar föreligga icke. Med hänsyn till vad som utsäges i en inom OEEC:s turistkommitté den 13 mars 1957 upprättad rapport (TOU (57) 5) anser sig kommissionen kun-

na utgå från att de i övriga stater använda identitetskorten redan äro eller i framtiden komma att bliva av i stort sett samma beskaffenhet som det franska identitetskortet. Då korten ursprungligen torde ha tillkommit för att fylla interna behov, torde man vidare få utgå från att de endast äro avfattade på respektive stats eget språk.

Ovan angivna omständigheter komma, därest Sverige skulle ansluta sig till konventionen, att medföra svårigheter vid utövändet av kontrollen över de utlänningar, som inresa och uppehålla sig i riket. Vad först gäller inresekontrollen skulle ett godtagande av identitetskort av olika beskaffenhet komma att medföra ett ökat arbete för passkontrollpersonalen. Passkontrollanten måste nämligen i samband med inreseprövningen alltid avgöra, om den föredda identitetshandlingen är av det slag, som godtagits för inresa. Då man får utgå från att handlingen endast är avfattad på vederbörande stats eget språk, kunna i vissa fall svårigheter uppstå, när det gäller att tyda handlingens innehåll. Detta torde i sin tur komma att verka fördröjande för inresebehandlingen och väcka irritation hos den resande allmänheten. Vad därefter gäller den utlänningskontroll, som utövas inom riket, får det med hänsyn till de olika identitetskortens utformning anses för uteslutet, att några noteringar komma att kunna ske om tidpunkten för kortinnehavarnas gränspasseringar. Enligt artikel 5 i överenskommelsen den 12 juli 1957 mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna har envar fördragsslutande stat förbundet sig tillse, att viseringsfri utlännings, som önskar uppehålla sig i vederbörande stat utöver tre månader efter det han inrest i nordisk stat från icke-nordisk stat, söker uppehållstillstånd i den nordiska stat, där han vistas vid utgången av tremånadersfristen. Såväl i den svenska som i de övriga nordiska staternas utlänningslagstiftning finnas i enlighet härmed bestämmelser om skyldighet för viseringsfria utlänningar att söka uppehållstillstånd efter tre månaders sammanlagd vistelse i Norden. För kontrollen av att dessa bestämmelser efterlevas ha de in- och utresestämplarna, som vid inresa i och utresa ur det gemensamma nordiska passkontrollområdet alltid anbringas i utlänningars pass, avgörande betydelse. Ett godtagande av identitetskort skulle komma att omöjliggöra denna kontroll.

Kravet på att utlännings, som önskar vistas i Sverige mer än tre månader, skall inneha uppehållstillstånd är ett synnerligen viktigt led i utlänningskontrollens utövande och syftar i dagens läge främst till att förhindra asociala eller eljest icke önskvärda individer från att uppehålla sig i riket. Beviljas utlännings, som önskar uppehållstillstånd, måste han lämna riket. Utreser han icke frivilligt, kan han meddelas förpassningsbeslut och därefter föras ur riket.

Erfarenheten har visat, att bland de utlänningar, vilka som turister söka sig till Sverige, även finnas sådana personer, som med kännedom om Sveriges liberala utlänningspolitik på alla sätt eftersträva att söka kvarstanna i riket. Dessa personer sakna ofta ekonomiska möjligheter att ens under en kortare tid klara sig på egen hand och måste tämligen snart efter ankomsten an-

tingen söka tillfällighetsarbeten eller socialvård. Det rör sig här vanligtvis om personer, som på grund av bristande kvalifikationer eller asocialitet ha svårigheter att finna lämpliga anställningar i sina hemländer. Detta klientel bereder stundom myndigheterna stora svårigheter, och de åtgärder, som i olika avseenden måste vidtagas med dessa utlänningar, äro ofta förenade med betydande kostnader. Därest utlänningar skulle tillåtas inresa i riket med identitetskort, finge man vara beredd på att antalet personer av denna icke önskvärda kategori komme att i avsevärd grad öka. Identitetskort torde nämligen utan prövning utfärdas till en konventionsstats samtliga medborgare, medan hemlandspass endast utställas till personer, som uppfylla vissa i särskild författning uppställda krav. Då vederbörande saknade pass och oklarhet om hans rätta medborgarskap därför i många fall komme att uppstå, torde vidare svårigheterna att få en sådan utlänning avlägsnad från riket med all säkerhet komma att bli större än för närvarande är fallet.

Kommissionen anser alltjämt, att hemlandspass är den ur alla synpunkter bästa legitimationshandlingen. Hemlandspassen innehålla i allmänhet samma uppgifter och ha i stort sett samma utseende och uppställning i samtliga stater. De innehålla flera sidor med plats för officiella noteringar. Identitetsuppgifterna i passet äro alltid avfattade på minst ett för svenska tjänstemän i allmänhet förståeligt språk, och passet är därför lätt att handskas med för en van tjänsteman. Passen äro utfärdade under betryggande garantier och oftast centralt registrerade. Passet utgör sålunda en fullgod legitimationshandling. Vid resor utom det egna landet kan det ofta inträffa händelser, då det för resenären kan vara av stort intresse att på ett snabbt och tillfredsställande sätt kunna legitimera sig. Det är givetvis även till fördel för resenären att ha ett säkert bevis för att han är medborgare i viss stat och står under denna stats beskydd. Kommissionen är därför icke övertygad om att resenärer vid besök i främmande länder i allmänhet komma att nöja sig med att som legitimationshandling medföra endast ett identitetskort. Helt säkert kommer det stora flertalet att alltjämt inneha pass, även om möjligheter skulle tillskapas för dem att resa med identitetskort.

Mot upprätthållandet av kravet på pass som reselegitimation har från turisthåll gjorts gällande, att det ofta är förenat med tidsutdräkt och kostnader att anskaffa ett pass. Kommissionen har sig väl bekant, att det i Sverige särskilt vissa tider på året kan taga relativt lång tid för en person att erhålla pass. Detsamma torde vara fallet även i andra stater. Även om det i Sverige skulle öppnas möjligheter för svensk medborgare att erhålla en särskild identitetshandling, som berättigade honom att företaga resor till vissa stater i Europa, måste man dock under alla förhållanden räkna med en viss expeditionstid för denna handlings utfärdande. Någon form av prövning måste nämligen alltid företagas, om icke identitetshandlingen skall bli fullständigt värdelös. Med hänsyn till vad kommissionen ovan anfört om passets fördelar som reselegitimation framför identitetskortets anser kommissionen, att man i stället för att tillskapa nya legitimationshandlingar för utlandsresor vid sidan av hemlandspasset allvarligt bör överväga att göra passet lättare åt-

komligt för allmänheten utan att säkerheten därvid eftersättes. Kommissionen vill därför förorda, att Nordiska rådet måtte taga under övervägande att rekommendera regeringarna i de nordiska staterna att föreslå övriga medlemsstater i Europarådet att vidtaga sådana åtgärder, att medborgare i vederbörande stat snabbt och mot minsta möjliga avgift kunna erhålla hemlandspass. Det synes därvid även böra övervägas, om icke giltighetstiden för pass utfärdade till personer över en viss åldersgräns borde kunna höjas, exempelvis till 10 år.

Ären efter det senaste världskriget ha präglats av ett intensivt internationellt arbete för att på olika områden föra de skilda staterna och deras medborgare närmare varandra. Ett viktigt led härutinnan har varit att underlätta den starkt ökade resandetraffiken mellan länderna. Kommissionen är för sin del väl medveten om att detta arbete måste fortsätta men har också lika fullt klart för sig, att ytterligare lättnader endast kunna rekommenderas i den mån staternas egna intressen av att ha tillbörlig kontroll över de utläningar, som inkomma i respektive stat, samtidigt kunna tillgodoses. Det är kommissionens uppfattning, att den passkontroll, som företages vid utläningars inresa i Norden, för närvarande icke kan eftersättas. Kommissionen är heller icke övertygad om att de nu föreslagna ändringarna skulle innebära några väsentliga lättnader för de resande. Med hänsyn till de betydande olägenheter ur utlänningskontrollsynpunkt, som enligt vad ovan nämnts skulle uppstå för Sveriges del, därest Sverige ratificerade ifrågavarande konvention, vill kommissionen avstyrka, att så sker.

Vad slutligen gäller konventionen den 20 april 1959 om viseringsfrihet för flyktingar, som lagenligt vistas inom stat tillhörande Europarådet, vill kommissionen inledningsvis framhålla, att frågan om införande av viseringsfrihet för flyktingar vid olika tillfällen diskuterats inom Nordiska utlänningsutskottet. Vid sitt möte i Stockholm den 2—5 februari 1960 kom utskottet efter ingående diskussion fram till den uppfattningen, att kravet på visering för i Norden bosatta flyktingar och statslösa borde slopas vid resor mellan de nordiska staterna. Avgörande för utskottets rekommendation var därvid, att viseringsfriheten endast skulle omfatta de flyktingar, som vunnit fast anknytning till en nordisk stat. Utskottet ansåg sålunda, bland annat av säkerhetsskäl, att viseringsfriheten borde omfatta endast de flyktingar, som under en tidsperiod av minst ett år vistats i den nordiska stat, vars myndighet utfärdat legitimationshandlingen. Ytterligare en förutsättning för införandet av viseringsfriheten borde enligt utskottets mening vara, att de nordiska staterna vore ense om att återtaga innehavare av främlingspass eller resedokument, även om giltighetstiden för vederbörandes uppehållstillstånd i domicillandet eller hans legitimationshandling utlöpt under hans besök i annan nordisk stat. Denna skyldighet borde gälla under ett år efter det utläningen inrest i den stat, som begärde hans återsändande.

Nordiska utlänningsutskottets rekommendation föranledde kommissionen att hos Kungl. Maj:t begära sådan ändring av utlänningskungörelsens 20 §, att viseringsfrihet infördes för ovan nämnda flyktingskategorier enligt de av

Nordiska utlänningsutskottet uppställda förutsättningarna. Kommissionens framställning har lett till att i Sverige, Danmark, Finland och Norge bosatta flyktingar och statslösa från och med den 1 juli 1960 kunna inresa i Sverige utan visering.

Vad däremot gäller frågan om införande av viseringsfrihet för flyktingar bosatta i övriga stater tillhörande Europarådet har Nordiska utlänningsutskottet — i likhet med de centrala utlänningsmyndigheterna i Sverige, Danmark och Norge — hittills icke ansett sig kunna tillstyrka, att de nordiska staterna anslöte sig till den inom Europarådet utarbetade konventionen här-om. Finland är som bekant icke medlem i Europarådet. Nordiska utlänningsutskottet har vid sitt möte i Stockholm den 2—6 februari 1959 beträffande frågan om viseringsfrihet för flyktingar uttalat följande:

En anslutning till konventionen skulle innebära, att man införde viseringsfrihet för en utlänningskategori med mycket skiftande sammansättning och vars anknytning till viss stat främst vore beroende av innehavet av ett av staten i fråga utfärdat flyktingpass. Någon skyldighet för staten att förlänga passets giltighetstid, därest utlänningen utflyttat till annan stat, föreläge icke. Upphävandet av viseringstvånget för denna utlänningskategori skulle därför i praktiken kunna innebära stora risker för en okontrollerbar invandring. Med hänsyn till de svårigheter, som erfarenhetsmässigt vore förknippade med avlägsnandet av icke önskvärda utlänningar, spelade bestämmelserna om under vilken tid återtagandeskyldigheten skulle gälla, mindre roll. Utskottet ansåge sig därför icke kunna intaga annan ståndpunkt till konventionen än den de centrala utlänningsmyndigheterna i Danmark, Norge och Sverige givit uttryck för.

Konventionen tar enligt sin ordalydelse sikte på att underlätta för i konventionen nämnda flyktingar att göra kortare besök i annan konventionsstat. Därest det allenast vore fråga om att bereda flyktingar, som äro fast etablerade i stat tillhörande Europarådet, möjligheter att utan särskilda formaliteter göra kortare besök i Sverige, skulle kommissionen ha kunnat rekommendera en svensk anslutning till konventionen. Alltjämt finnas emellertid ett stort antal flyktingar i olika flyktingläger i stater tillhörande Europarådet. En svensk anslutning till här ifrågakvarande konvention skulle därför säkerligen leda till att många av dessa flyktingar skulle söka sig till Sverige, lockade av de goda arbetsmarknadsförhållandena och av den sociala standard, som upprätthålles här. Bland de flyktingar, som kunna väntas söka sig hit, skulle även säkerligen komma att finnas sådana, som på grund av bristande kvalifikationer icke kunnat erhålla stadigvarande arbete i de stater, där de på grund av omständigheterna kommit att hamna.

Kommissionen har gjort den erfarenheten, att flyktingar, som kommit hit på besök, efter viseringstidens utgång ofta ansöka om uppehållstillstånd i riket. Även om lagliga förutsättningar finnas att icke bifalla en ansökan om uppehållstillstånd och — i de fall flyktingen icke utreser frivilligt — tvångsvis avlägsna honom från riket efter viseringstidens utgång, har det i praktiken visat sig mycket svårt att gå till väga på sådant sätt. Det låter sig nämligen knappast göra att annat än i rena undantagsfall förvägra en flykting

uppehållstillstånd i Sverige. Detta gäller särskilt, om alternativet är att åter-sända honom till en osäker tillvaro i ett flyktingläger. De svårigheter, som sålunda redan nu föreligga med de flyktingar, som sakna förmåga att här försörja sig, torde med säkerhet bliva betydligt större, därest viseringstvånget för dem skulle avskaffas. I sådant fall skulle man nämligen avhända sig möjligheten att verkställa den förhandsprövning, som för närvarande alltid sker, innan en flykting — liksom varje annan viseringsskyldig utlänning — tillåtes inresa i riket. Det skulle vidare icke givas möjlighet att fatta beslut om vederbörandes avlägsnande, förrän den viseringsfria tiden, det vill säga tre månader, gått till ända.

Genom olika hjälpaktioner har som bekant under de senaste åren till Sverige överförts ett relativt stort antal flyktingar från olika flyktingläger i Europa. Dessa flyktingar ha uttagits av särskilda delegationer, bestående av representanter för arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen och utlänningskommissionen. Kommissionen anser, att dessa hjälpaktioner böra fortsätta. Härigenom gives möjlighet att ingripa på den plats och beträffande de personer, där hjälpbehovet är störst. De utbildnings- och omskolningskurser, som bliva erforderliga för att inordna flyktingarna i det svenska arbetslivet, kunna i dessa fall lätt organiseras och torde även bliva betydligt billigare för svenska staten än om man skulle bli nödsakad att successivt omskola och utbilda de flyktingar, som på egen hand skulle anlända till riket och här bli i behov av hjälp.

Med hänsyn till vad ovan anförts och till att även säkerhetsskäl tala för att icke i nuvarande politiska läge göra det lättare för personer, som av olika skäl lämnat sina hemländer, att utan förhandsprövning inkomma i Sverige, anser kommissionen, att frågan om Sveriges anslutning till nu ifrågavarande konvention bör anstå, åtminstone till dess flyktingslägren i Mellaneuropa tömms och samtliga flyktingar vunnit en fastare anknytning till respektive stater. Till dess torde även erfarenheter ha vunnits av den från och med den 1 juli 1960 införda viseringsfriheten för inom Norden bosatta flyktingar vid resor mellan de nordiska staterna.

I handläggningen av detta ärende, som föredragits av tf. byråchefen Bundsen, ha deltagit kommissionens ordförande, byråchefen Hagelin, ledamöterna Andersson, Casparsson, Grudemark, Holmbäck och fru Ahlberg ävensom suppleanterna Leijon och Skogh. Därjämte ha vid ärendets behandling närvarit byråcheferna Wiman och Strange.

Ledamoten *Holmbäck* anförde i särskilt yttrande:

Mot ett ikraftträdande för Sveriges del av Europarådets konvention av den 13 december 1957 har utlänningskommissionen anförst starka skäl, och icke heller jag kan tillstyrka en omedelbar ratifikation. Ytterligare lättnader i resetraffiken böra emellertid eftersträvas, och enligt min uppfattning bör därför utvecklingen i fråga om konventionens tillämpning följas och uppgifter inhämtas om de erfarenheter, som under denna tillämpning vinnas. Den omständigheten, att konventionen redan ratificerats av fem stater, däribland Frankrike, Italien och Förbundsrepubliken Tyskland, samt tillämpas, efter

ratifikation eller i praktiken, av samtliga Benelux-länder, gör att det i varje fall snart kan föreligga möjlighet att se, huru konventionen verkar i praktiken — huruvida gränspersonalen ställes inför allt för svåra uppgifter vid granskningen av de många typerna identitetskort och vilka svårigheter som uppstå i fråga om utlänningskontrollen.

Det synes självklart, att en eventuell framtida ratifikation av konventionen från en av de nordiska staternas sida bör ske endast i samförstånd med samtliga de stater, som anslutit sig till överenskommelsen den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de nordiska gränserna, alltså även med Finland, som icke tillhör Europarådet. I motsatt fall skulle de lättnader, Europarådets konvention erbjuder, köpas med införande av restriktioner vid någon eller några av gränserna inom det område, inom vilket nu varken pass eller identitetskort behövs.

Stockholm den 30 juni 1960

Statens utlänningskommission

Nils Hagelin

S. Bundsen

Ledamoten av statens utlänningskommission, chefen för statspolisens Georg Thulin har i skrivelse den 11 juli 1960 meddelat, att han — som ej hade tillfälle att delta i kommissionens sammanträde den 30 juni 1960 — åberopar kommissionens yttrande såsom sitt eget.

Statspolisintendenten:

Sedan lång tid tillbaka har successivt genomförts förenklingar i utlänningskontrollen, senast utmynnande i den nu gällande överenskommelsen mellan de nordiska staterna om en nordisk passunion. Från statspolisintendentens sida ha lika väl som från övriga polismyndigheter framförts erinringar inför denna utveckling av innebörd, att borttagandet successivt av olika kontrollmoment i systemet för utlänningskontroll skulle komma att försvaga detta därhän, att den återstående kontrollen kunde komma att bli av ringa värde.

Utvecklingen torde ha besannat dessa farhågor, och man synes i dagens läge ha anledning fråga sig, om de kontrollbestämmelser, som alltjämt äga tillämpning på icke nordbor, fylla sin uppgift.

Det aktuella förslaget kan i sina två huvudpunkter sammanfattas sålunda:

1. Passtvänet avskrivs i förhållandet mellan Europarådets stater och ersättes med skyldigheten att förete annan identitetshandling.
2. Viseringsplikten för flyktingar avskrivs i förhållandet mellan nämnda stater.

Beträffande punkt 1 synes böra framhållas följande:

Utlänningskontrollen torde främst syfta till att dels hindra icke önskvärda utlännningar att inkomma i landet (gränskontrollen), dels möjliggöra, att icke önskvärda utlännningar, som vistas härstädes, hindras att kvarstanna.

Passet fyller den väsentliga uppgiften att genom de garantier, som gälla för dess utfärdande, möjliggöra en viss förhandsgallring bland reseklentet. Härigenom fyller passet en betydelsefull preventiv funktion. Passet bereder också genom sin utformning myndigheterna tillgång till upplysning om in- och utresor ur landet, vilka instämplas i handlingen. Dessa uppgifter kunna på ett fördelaktigt sätt utnyttjas i den inre utlänningskontrollen såsom grundval för den tillståndsprovning, som enligt gällande lag äger rum i uppehålls- och arbetstillståndsärenden.

Utan tillgång till in- och utresedata — vilka även om in- och utresekorterna numera avskaffats, dock skola av hotell- och bostadsupplåtare ur passen redovisas i bostadsanmälningarna — synes någon ändamålsenlig kontroll av uppehållstillstånden icke kunna utföras, när tidpunkten, då tillståndsskyldigheten inträder, ej kan fixeras. Genom bristande underlag för uppehållstillstånden synes även underlaget för arbetstillstånden komma att väsentligt försvagas.

Det kan invändas, att även om man avstår från en kontroll beträffande medborgare i Europarådets stater, man likväl avser att behålla densamma i fråga om övriga länders medborgare. Härtill kan sägas vad som tidigare framhållits i liknande sammanhang, nämligen att det måste bli svårt för allmänheten att skilja mellan utlännningar, som äro underkastade kontroll, och övriga utlännningar samt att borttagandet av en del av kontrollsystemet försvagar effekten av de kontrollåtgärder som kvarstå.

Emellertid synes det inför den av förslagsställarna åberopade utvecklingen i Västeuropa vara nödvändigt att granska hela utlänningskontrollproblemet från den förutsättningen, att någon egentlig gränskontroll icke längre kommer att vara för handen. Det har under förarbetena till de successivt genomförda förenklingarna upprepade gånger även från förslagsställarnas sida framhållits, att försvagningen av den yttre kontrollen måste kompenseras genom en förbättrad inre utlänningskontroll. I anslutning till yttrande av denna innebörd till proposition nr 190 år 1957 angående bland annat godkännande av överenskommelsen mellan de nordiska staterna om en gemensam passunion har chefen för inrikesdepartementet tillsatt en särskild utredningsman med uppgift att göra en översyn av den inre utlänningskontrollen. Denna utredning pågår.

Utredningen har emellertid att i sina bedömningar utgå från de förutsättningar, som den nordiska passunionen erbjuder i fråga om kontrollen mot de gemensamma yttergränserna. Om dessa betingelser bortfalla, förändras också underlaget för den inre kontrollen. Enligt mitt förmenande kan icke något anmälningssystem fylla denna stora uppgift, om det icke uppbäres av en helt annan polisiär insats än den som hittills ägt rum, en insats som innebär ett noggrant uppföljande av varje brist och underlåtenhet i uppfyllande från utlännings sida av sådana anmälnings- och andra skyldigheter,

som bedömes rationellt att ålägga honom, samt en ständig personlig kontakt mellan polisen å ena samt hotellen och bostadsupplåtarna ävensom utlänningsarna å andra sidan. En sådan kraftfull förstärkning av polisinsatsen är uppenbarligen nödvändig redan nu, om icke anmälningsapparaten skall bli till självändamål. En ytterligare upplösning av gränskontrollen kommer att i än högre grad innebära en överflyttning på polisen av ansvaret för hela utlänningskontrollen. De härmed förknippade problemen synas böra noggrant övervägas, därest, vilket icke synes osannolikt, utvecklingen även för Nordens del anses böra fullföljas i den av förslagsställarna angivna riktningen.

Med hänsyn till de kända svårigheter, under vilka polisen i landet för närvarande arbetar, lär man icke kunna räkna med att hela den erforderliga polisinsatsen beträffande utlänningsarna kommer att kunna ges. Den åsyftade förstärkningen av den inre utlänningskontrollen kommer då att bli illusorisk och förslaget genomförande att medföra en ytterligare betydande försvagning av det redan undergrävda systemet för kontrollen av utlännningar.

Beträffande punkt 2:

En omfattande erfarenhet från efterkrigsåren har visat, att de talrika flyktinggrupperna från öststaterna i Västeuropas olika stater utgöra hemvist för livlig politisk aktivitet. Flyktingarna slitas mellan olika intressen i förhållande till sina gamla hemländer respektive sina nya bosättningsländer. Flyktingarna äro ständigt utsatta för påtryckningar från hemlandsmyndigheternas sida och äro lättvunna offer för värvning till illegal verksamhet. O begränsade möjligheter för flyktingarna i de europeiska staterna att resa mellan dessa stater skulle i utomordentlig grad försvåra myndigheternas möjligheter att öva kontroll över sådan verksamhet, som riktar sig emot egna och andra staters säkerhet. Även om Sverige tillhör den nordiska passunionen, ha landets myndigheter givetvis att möta det ansvar i förhållande till andra länder, som följer av dess alliansfria politik. Det måste framhållas, att ett avstående från viseringsskyldighet beträffande de politiska flyktingarna i Västeuropa i förening med passens slopande och ersättande med identitetshandlingar skulle praktiskt taget omöjliggöra för myndigheterna att fylla de berättigade krav, som i detta hänseende kunna ställas på ett neutralt land. Med hänsyn härtill anser jag mig böra bestämt avstyrka genomförande av förslaget i denna del.

Till ovanstående anser jag mig böra knyta ytterligare följande reflektioner. En olägenhet, som man icke utan skäl kan anse följa av passtvänet, ligger i det dröjsmål med utfärdandet av passen, som följer av att länsstyrelserna äro passmyndigheter. Jag är icke insatt i frågan om en motsvarande relativ centralisering av passutfärdandet i andra länder kan ha bidragit till att passtvänet anses förenat med olägenheter (kostnaden för passet torde på vissa håll ha räknats hit), men för Sveriges del borde måhända undersökas, om icke en decentralisering till polismyndigheterna kunde genomföras. Mycket av den irritation, som nu, särskilt under högsäsong, kan framkallas av sådana dröjsmål, skulle då kunna undvikas.

Vad beträffar de identitetshandlingar, som enligt förslaget skola kunna

träda i stället för passen, synes viktigt, att dessa fylla högt ställda krav i fråga om kvalitet och auktoritet.

Stockholm den 24 juni 1960

Å. Hasselrot

Överståthållarämbetet:

Överståthållarämbetet finner ej anledning motsätta sig, att Island ansluter sig till överenskommelsen av den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna.

Beträffande förslaget, att de nordiska länderna skola ansluta sig till den europeiska konventionen av den 13 december 1957, innebärande att medborgare i Europarådets medlemsstater skola kunna resa till och vistas i annan medlemsstat upp till tre månader utan att inneha pass men med skyldighet att förete annan identitetshandling, vill överståthållarämbetet anföra följande. Överståthållarämbetet delar den av polismästaren uttalade uppfattningen, att det icke är tillrådligt att upphäva ifrågavarande passtväng, förrän frågan om en kompensering förstärkning av den inre utlänningskontrollen erhållit en tillfredsställande reglering och erforderliga personalresurser för därmed följande krav på ökade polisinsatser blivit tillgodosedda.

Vad slutligen beträffar frågan om de nordiska ländernas anslutning till den europeiska konventionen av den 20 april 1959 om upphävande av visumplikten för flyktingar bosatta i Europarådets medlemsstater vill överståthållarämbetet — som i det väsentliga ansluter sig till vad polisintendenterna härutinnan anfört [*se ovan och nedan*] — avstyrka förslagets genomförande.

Stockholm den 4 juli 1960

Erik Ros

Ulf Thuresson

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Vid remissbehandlingen för en del år sedan av frågan om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna framförde länsstyrelsen vissa betänkligheter mot genomförandet av då föreslagna lättnader. Såvitt länsstyrelsen har sig bekant synes emellertid nämnda förslag vid praktisk tillämpning icke ha medfört olägenheter av den omfattning, som länsstyrelsen befarade.

Med hänsyn härtill har länsstyrelsen därför i likhet med poliskamrarna i princip icke något att erinra mot lättnader i nu föreslagen riktning. Mot

den i de båda konventionerna angivna längsta besökstiden — tre månader — vilken korresponderar med den svenska utlänningslagens bestämmelser om krav på uppehållstillstånd vid längre vistelser i riket än tre månader, synes ej heller något vara att invända. Väsentligt i förevarande sammanhang är, att den resandeström, som de föreslagna lättnaderna sannolikt kommer att ge upphov till, blir kontrollerbar. I detta hänseende synes båda konventionerna giva vederbörande land tillbörlig frihet att själv bestämma de gränsställen, som må begagnas av denna persontrafik. Av medlemsförslaget och konventionstexterna framgår dock ej vilka typer av dokument, som man avser skola gälla som legitimationshandlingar. Länsstyrelsen utgår emellertid från att endast ett fåtal dokument från ettvarvt anslutet land får begagnas och att dessa dokument äger sådan utformning, att de icke med lätthet kan missbrukas eller förfalskas.

Malmö i landskansliet den 5 juli 1960

G. A. Widell

Lennart Hellsten

Polismästaren i Stockholm har i skrivelse den 28 juni 1960 meddelat, att han avstyrker på av statspolisintendenten (se ovan) och kriminalpolisintendenten i Stockholm (se nedan) anförda skäl ett upphävande av visumplikten för flyktingar.

Kriminalpolisintendenten i Stockholm:

Med den utveckling samfärdseln numera tagit har jag ej anledning motsätta mig förslaget om anslutning från Sveriges sida till konventionen av den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater. Man bör emellertid göra klart för sig, vilka verkningar för utlänningskontrollen en sådan anslutning kan få. Genom slopandet av passtvånget och därmed avståendet från möjligheten till uppgift om tid för utlännings in- och utresa försvagar man den redan mycket bristfälliga utlänningskontrollen ytterligare. Förhållandet understryker angelägenheten av att frågan om organisationen av den inre utlänningskontrollen skyndsamt bringas till en lösning.

Beträffande förslaget om Sveriges anslutning till den europeiska konventionen av den 20 april 1959 om upphävande av visumplikten för flyktingar bosatta inom Europarådets medlemsstater, må framhållas, att bland flyktingarna finnas många ur olika synpunkter icke önskvärda element. Ett genomförande av förslaget kommer att medföra ökade kontroll- och övervak-

ningsuppgifter, för vilka polisen i Stockholm för närvarande saknar resurser. Jag finner mig därför icke kunna tillstyrka de föreslagna visumlättningarna för flyktingar inom Europarådets medlemsstater.

Stockholm den 23 juni 1960

Axel Danielson

Poliskammaren i Malmö:

Den europeiska konventionen om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater innehåller stadganden om rätt för medborgare i stat, som anslutit sig till konventionen, att utan pass inresa och under tre månader vistas i övriga anslutna länder. I stället för pass skall uppvisas dokument, godkänt i konventionen. Det framgår icke av remisshandlingarna, av vilken art dylikt dokument skall vara. På grund härav synes enligt poliskammarens mening ståndpunktstagande till förslaget knappast möjligt. Poliskammaren ansluter sig emellertid i princip till den till grund för förslaget liggande tanken om ytterligare lättnader i de bestämmelser, som reglerar resandetrafiken länderna emellan.

Skyldighet bör enligt poliskammarens mening föreligga för utlänningar, som ämnar kvarstanna i landet utöver tre månader eller här taga arbetsanställning, att vid inresan inneha giltigt pass.

Mot förslaget om anslutning till konventionen om upphävande av visumplikten för flyktingar bosatta i Europarådets medlemsstater synes erinran ej böra göras. Dock synes i analogi med vad nyss anförts för flyktingar, som ämnar kvarstanna mer än tre månader eller här söka arbetsanställning, visumplikt fortfarande gälla.

I övrigt har poliskammaren intet att erinra i anledning av medlemsförslagets innehåll.

Malmö i poliskammaren den 28 juni 1960

Bertil Finnberg

R. Albin

Poliskammaren i Hälsingborg:

De föreslagna ändringarna i den europeiska överenskommelsen om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater av den 13 december 1957 kunna i princip tillstyrkas, även om de kunna komma att medföra ytterligare svårigheter för den inre övervakningen av utlänningarna.

3:e punkten i artikel 1 är för poliskammaren förvillande. I 2:a punkten nämnes, att de lättnader, som skola införas, skola tillämpas blott vid besök icke överstigande 3 månader. Borde icke i anslutning därtill rättigheten att

begära pass och visum, därest besöket sker i syfte att utöva förvärvsverksamhet, gälla även tid understigande 3 månader? De båda momenten passar enligt poliskammarens mening annars icke ihop, enär vederbörande land givetvis bör ha strängare regler för arbetssökande än för turister.

Poliskammaren i Hälsingborg den 27 juni 1960

Göte Friberg

Svenska turisttrafikförbundet:

För Svenska turisttrafikförbundet, vars uppgift det är att främja den utländska turisttrafiken till och i Sverige, står det klart, att en fortsatt liberalisering på reselivets område för Sveriges och Nordens del är önskvärd och nödvändig, om vi skall kunna hävda och om möjligt förbättra vår ställning som internationellt turistmål. Den internordiska passfrihetens fullständiga genomförande i maj 1958 var härvidlag ett betydelsefullt steg. Den snabba utvecklingen på detta område har emellertid medfört, att det i dag i stor utsträckning är möjligt att passera gränserna mellan Västeuropas länder utan företeende av pass. Det är obestridligen så, att de nordiska länderna genom sitt upprätthållande av passtväng vid inresa till Norden löper risken att framdeles gå miste om ett stort antal utländska besökare, detta så mycket mera som det bland de europeiska turisterna synes bli allt vanligare att, när passet utlöper, inte som tidigare automatiskt låta förnya detsamma. Ovannämnda förhållanden har bl. a. framhållits i rapporter, som STTF erhåller från sina kontor i utlandet.

Den aktuella situationen (maj 1960) betr. gällande gränsformaliteter mellan länderna i Europa framgår av bifogade sammanställning, utförd av OEEC:s turistkommitté i Paris, »Pays entre lesquels la presentation du passeport n'est plus obligatoire» (TFD/TOU/142, annexe III, tableau VI) [*jfr Bihang*].

Turisttrafikförbundet, som haft anledning att ägna uppmärksamhet åt behovet av ytterligare pass- och gränslättnader, tillskrev i april 1959 kungl. inrikesdepartementet i denna fråga. I denna skrivelse meddelades bl. a., att Nordiska turisttrafikkommittén — de nordiska turisttrafikorganisationernas samarbetsorgan — vid sammanträde i Helsingfors den 10 november 1958 uttalat uppfattningen, att »de nordiska länderna i fortsättningen borde ställa sig positiva till från andra länder framkommande förslag om att identitetskort skall accepteras i stället för pass vid utlänningars inresa i Norden».

Med hänsyn till den pågående europeiska utvecklingen mot en allt större liberalisering på reseområdet synes det turisttrafikförbundet i dag än mera angeläget att positivt bedöma sådana förslag liksom de medlemsförslag, vilka nu framförts till Nordiska rådet.

Stockholm den 7 juli 1960

Svenska turisttrafikförbundet

Göran Hedén

Kurt I. Paulsson

Översikt över gällande lättnader i gränsformaliteterna mellan OEEC-länderna

(Bearbetning av sammanställning, uppgjord av OEEC:s turistkommitté på grundval av upplysningar från medlemsländerna)

	Belgien	Danmark	Frankrike	Grekland	Irland	Island	Italien	Luxemburg	Nederländerna	Norge	Portugal	Schweiz	Spanien	Storbritannien	Sverige	Turkiet	Tyskland (förbundsrep.)	Österrike
Belgien	—	2	1				1	1	1			1		1			1	1
Danmark		—				3				3					3			
Frankrike	2		—	2			2	2	2			2		4			2	2
Grekland	1		2	—			1	1									1	1
Irland					—									3				
Island		3				—				3					3			
Italien	1		2	1			—	1	2								1	1
Luxemburg	1		2	1			1	—	1			1		1			1	1
Nederländerna	1		2				2	1	—			1		1			1	2
Norge		3				3				—						3		
Portugal											—							
Schweiz	1		2				1	1	1			—					1	2
Spanien													—					
Storbritannien			4		3									—				
Sverige		3				3				3					—			
Turkiet																—		
Tyskland (förbundsrep.)	1		2	1			1	1	1			1					—	1
Österrike	1		2	1			1	1	2			2					1	—

1. Identitetskort tillräckligt.
2. Pass, vars giltighetstid utgått för tidigast fem år sedan, eller identitetskort tillräckligt.
3. Inga identitetshandlingar behövliga.
4. Inga identitetshandlingar behövliga vid vistelse understigande 24 eller 48 timmar under tiden 15 april 1960—30 april 1961.

Medlemsförslag

om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder

(Väckt av Gunnar Helén, Håkon Johnsen, Nils Langhelle, Helge Larsen och Helge Seip)

För studerandena i nordiska språk vid universiteten i Norden utanför Island vore det av utomordentligt värde, om det varje år kunde beredas möjlighet för några av de mest intresserade att, sedan de avslutat kurserna i fornisländska och nyisländska, vistas i Island under ett par veckor. Besök på de berömda sagoplatserna under ledning av framstående sakkunniga skulle otvivelaktigt innebära en kraftig stimulans för fortsatta och fördjupade studier. Man kan nästan våga påståendet, att ett besök i Island är en förutsättning för att man till fullo skall förstå den fornisländska litteraturen, som ju utgör ett av de grundläggande elementen i undervisningen i nordiska språk.

För strävandena att knyta Island fastare till det övriga Norden skulle studieresor av här ifrågavarande slag vara av betydelse på flera sätt. Icke minst viktigt vore det intresse, besöken skulle väcka i Island, där personer med sakliga kunskaper om den isländska kulturen är särskilt kärkomna gäster. Islänningarnas känsla av samhörighet med det övriga Norden skulle förvisso stärkas, om de på detta sätt finge en årlig påminnelse om vilken central plats man i de andra ländernas undervisning tilldelar isländskt språk och isländsk kultur.

Resekostnaderna för varje student kan beräknas icke understiga 1 500 sv. kr. Om den här angivna tanken skall kunna realiseras, blir det på grund av de betydande resekostnaderna nödvändigt att lämna studenterna jämförelsevis stora ekonomiska bidrag, förslagsvis 750 sv. kr. per student. Från ettvarrt av länderna Danmark, Norge och Sverige borde årligen ett tiotal studenter kunna beredas möjlighet att delta. Även ett visst deltagande från Finland torde kunna påräknas. En dansk, norsk eller svensk akademisk lärare bör kostnadsfritt medfölja varje årskull. En sådan anordning skulle också vara en viktig stimulans för universitetslärarna i nordiska språk och skapa värdefulla kontakter inom den akademiska världen.

De sammanlagda kostnader, varom det kan bli fråga, rör sig om sammanlagt ca 25 000 sv. kr. om året att fördela mellan länderna.

Under uppehållet på Island, som lämpligen bör förläggas utanför den livligaste turistsäsongen med hänsyn till kommunikationsmöjligheterna, bör

även en isländsk akademisk lärare deltaga som ledare. Det framstår därjämte som önskvärt, att också isländska studenter deltar i de exkursioner och lektioner, som utgör studieresans program. Man torde kunna påräkna, att de isländska insatserna för kurserna bekostas från isländsk sida.

Under åberopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt tillskjuta erforderliga belopp för årliga stipendier till studerande i nordiska språk såsom bidrag till resekostnader och uppehälle i samband med islandsvistelse.

Stockholm, Oslo och København i maj 1960

Gunnar Helén

Håkon Johnsen

Nils Langhelle

Helge Larsen

Helge Seip

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Undervisningsministeriet:

Fra *Århus universitet* har man modtaget følgende erklæring fra *professoren i vestnordisk*, hvortil universitetet ganske kan henholde sig:

Således foranlediget skal jeg herved meddele, at der allerede ved Háskóli Íslands har været afholdt 5 kurser i islandsk sprog og litteratur, det sidste i tiden 11. sept.—5. nov. 1959. Når disse kurser hidtil kun har været afholdt med års mellemrum (i efterkrigstiden vistnok 3 kurser), skyldes det dels de forholdsvist begrænsede deltagerantal, der har kunnet påregnes, dels de uforholdsmæssig store udgifter, der har været forbundet med afholdelse af og deltagelse i sådanne kurser. Kurserne har hidtil givet deltagerne udmærket udbytte og har været et værdifuldt incitament både i deltagerens eget studium og under den fortsatte undervisning ved det hjemlige universitet. Det er derfor meget ønskeligt, at de nævnte kurser kan fortsætte og eventuelt udvides. Undertegnede ville dog i denne forbindelse finde det passende, om nævnte kurser på Island foreløbig fandt sted hvert 2. eller 3. år og først afholdtes med mindre intervaller, når det forelå et klart behov herfor.

Mod de i »medlemsförslaget» anførte argumentationer og kommentarer kan der i øvrigt næppe rejses saglige indvendinger. Blot ville undertegnede mene, at kursernes varighed snarere måtte være 4—6 uger end de stipulerede »ett par veckor», idet udbyttet af blot et par ugers ophold næppe ville kunne motivere de relativt høje udgifter, der er forbundet med kursets afholdelse.

Ligeledes vil jeg mene, at en eventuel ordning af kurser må være i princippet gensidig, så der også gives islandske studerende adgang til deltagelse i tilsvarende kurser i skandinaviske lande. Ganske vist adskiller de islandske universitetseksaminer i modersmålets sprog og litteratur fra de andre nordiske derved, at der ikke i pensum kræves opgivelser i andre nordiske sprog og litteraturer, men behovet for sådanne kurser kan ikke af den grund anses for mindre for islandske modersmålstuderende.

Det kan i overskuelig fremtid ventes fremsat forslag om fastere ordning for de af studenterrådene hidtil arrangerede kurser i de nordiske modersmål og litteraturer, idet det er hensigten, at enhver modersmålstuderende inden for normal studietid skulle have lejlighed til at deltage i kurser i alle eller i hvert fald de fleste nordiske lande.

Undertegnede kan kun give denne tanke sin varmeste tilslutning, idet disse kurser kun kan styrke det nordiske akademiske samarbejde og give modersmålstudierne øget indhold og videre perspektiv. Hertil kommer, at der i de nu foreslåede regler for skoleembedseksamen med dansk som hovedfag er indført detaljerede bestemmelser om afløsning af pensum i visse nordiske sprog, bl. a. gennem tilfredsstillende deltagelse i kurser. Ordningen forudsætter således ligefrem, at der afholdes kurser i visse discipliner ved frem-

mede universiteter med sådanne mellemrum, at der vil være mulighed for deltagelse i et eller flere kurser inden for den enkelte students normale studietid.

Man må antagelig have lov at forvente, at de gennem gensidige kurser opnåede kontakter og tilegnede kundskaber vil vise sig, måske på længere sigt, at være af meget stor betydning — ikke mindst for Islands vedkommende, i det det næppe lader sig skjule, at islandske modersmålstuderende i for høj grad hidtil har måttet undvære personlig kontakt med kultur- og studiemiljøer i de andre nordiske lande.

I det undervisningsministeriet kan henholde sig til de i den afgivne udtalelse anførte synspunkter skal man henstille, om det pågældende forslag ikke bør henvises til forberedende behandling i Nordisk Kulturkommission.

København, den 18. juli 1960

P.m.v.

E.b.

Otto Obling

Eksp. sekr.

Finland

Helsingfors universitet (kansler)¹:

— — — jag finner de planerade studieresorna till Island för dem, som studera nordiska språk, med hänsyn till studierna nyttiga, varför jag förordar förslaget. I detta skede kan jag icke avge något utlåtande därom, huru många stipendier som för nämnda ändamål borde beviljas studerande från Finland och huru stora dessa stipendier borde vara. Denna fråga borde för Finlands vidkommande utredas senare.

Helsingfors den 16 juni 1960

P. J. Myrberg

Toivo Holopainen

Turun yliopisto (kansleri) (Åbo universitets kansler)¹:

Huru goda förutsättningar en sådan exkursion än må skapa för att man till fullo skall förstå den fornisländska litteraturen, synes det mig kunna ifrågasättas, huruvida det är skäl att enkom för detta ändamål reservera särskilda belopp eller om dessa borde ingå i de stipendier, som beviljats för egentliga språkstudier.

Enligt min åsikt är förslaget ännu icke moget för slutgiltig behandling.

¹ Yttrandet översatt från finska.

Emedan dock alla åtgärder, avsedda att främja eller effektivisera studierna, förtjänar uppmärksamhet, anser jag det motiverat, att förslaget översändes till vederbörande fakulteter för behandling.

Åbo den 7 juni 1960

T. E. Olin

Åbo akademi (kansler) har i skrivelse den 27 juni 1960 meddelat, att han förenar sig i följande yttrande.

Åbo akademi (rektor):

Antalet studerande i ämnet svenska språket och nordisk filologi (enligt rikssvensk terminologi »nordiska språk») vid Åbo akademi uppgår nu till 240, av vilka 40 ha svenska till modersmål, de övriga finska. De sistnämnda äro till största delen inskrivna vid Turun yliopisto.

Sistnämnda universitet, där numera en professur och ett lektorat i svenska äro upprättade, mottog hösten 1959 över 100 svenskstuderande.

Medräknas Helsingfors universitet och pedagogiska högskolan i Jyväskylä kan totalantalet studenter i ämnet svenska uppskattas till 2 500.

Ämnet förfogar i Finland nu över fyra ordinarie professorer, en adjunktur, ett tiotal lektorat och åtskilliga andra lärarbefattningar. Antalet torde ytterligare komma att ökas.

Det råder ett starkt behov av fördjupade insikter i isländsk litteratur och isländskt språk. Fornisländskan bildar själva grundvalen för studiet av de nordiska språkens historia. Intresset för dessa språk är som synes mycket stort och skulle säkert ytterligare främjas, om studenterna en tid finge vistas i isländsk miljö.

Det är sålunda ytterligt angeläget, att Finland beredes möjlighet att deltaga i studieresor till Island med samma antal studenter som övriga nordiska länder. Lika angeläget är, att inhemska nordister medfölja som färdledare. Envar lärare i ämnet från lektor uppåt borde bland sina utbildningsmeriter kunna räkna en vistelse på Island.

Åbo akademi förordar sålunda förslaget om årliga studieresor.

I remissakten säges: »En dansk, norsk eller svensk akademisk lärare bör kostnadsfritt medfölja varje årskull». Åbo akademi påpekar, med hänvisning till ovan anförda fakta, att Finland beträffande sändandet av lärare bör fullt likställas med de övriga nordiska länderna.

Åbo den 20 juni 1960

För Åbo akademi

Helmer Tegengren

T. f. rektor

Pohjola — Norden:

Den långa och dyrbara resan till Island har varit ett nästan oöverstigligt hinder för studerande från Finland, när det gäller studieresan till Island. Endast någon enstaka gång har någon filologistuderande kunnat taga sig över med någon fiskebåt. Det är klart, att, när kostnaderna är så höga och man inte har kunnat räkna på något officiellt understöd i stipendieform, har det varit mycket svårt för våra studerande att resa till Island.

Det vore dock av allra största betydelse, att man även i Finland skulle ha medel till stipendier för studerande i nordisk filologi, så att de under en kortare tid kunde fortsätta sina studier på Island. Därför vill vårt förbund med det varmaste ansluta sig till detta medlemsförslag.

Helsingfors den 28 juni 1960

Pohjola — Norden ^{r. y.}
_{r. f.}

Veikko Karsma
Generalsekreterare

N o r g e**Utenriksdepartementet:**

Det kgl. Kirke- og undervisningsdepartement har avgitt følgende foreløpige uttalelse om medlemsforslag A-21 om årlige studiereiser til Island for studerende i nordiske språk fra øvrige nordiske land:

Dette departement vil reservere et beløp på inntil kr. 5 000,— over ett år av bevilgningen under kap. 223 post V e) som støtte til kortere studieopphold på Island for studerende i nordiske språk i samsvar med det som er anført i foreliggende medlemsforslag.

For terminen 1. juli—31. desember 1960 stilles av nevnte bevilgning kr. 2 500,— til rådighet i samband med tiltaket.

Oslo, 5. juli 1960

(*sign.*)

S v e r i g e**Universitetskanslersämbetet:**

Under åttonde huvudtitelns reservationsanslag till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete finnes för budgetåret 1960/61 anvisad en delpost å 10 000 kronor såsom bidrag till anordnande av gruppresor för studerande

vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna. Delposten fördelas av Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete, sedan förslag avgivits av vederbörande rektorsämbete. Bland övriga bestämmelser för delpostens disposition må nämnas följande. Ur delposten skall främst utgå bidrag till obemedlade och mindre bemedlade studerande till bestridande i första rummet av nödiga resekostnader (billigaste klass) och i andra rummet till bestridande av uppehälle under studieresan. Företräde skall lämnas för studieresor i sådana ämnen, i vilka enligt gällande studieplan studier i annat nordiskt land äro obligatoriska eller önskvärda. Ur delposten må, i den mån anslagsmedlen därtill förslå, till ledare av nordisk studieresa utgå ersättning med belopp, motsvarande ledarens direkta utgifter, och högst med det belopp, som kan utgå enligt allmänna resereglementet. För möjliggörande av enstaka längre studieresa (exempelvis till Island) må anslag, som tilldelats visst ämne, för dess räkning reserveras under högst tre år.

Det nu remitterade medlemsförslaget anser kanslern behjärtansvärt. Kanslern förutsätter, att förslagsställarnas mening är, att varje deltagande land betalar sina kostnader för studenternas deltagande samt kostnaderna för reseledare, då landet står i tur att tillhandahålla sådan. Kostnaderna för excursionerna och lektionerna på Island och de förberedande arrangemangen där torde böra bekostas från isländsk sida.

För Sveriges del torde kostnaderna för ifrågavarande studieresor böra bestridas över anslaget till nordiskt-kulturellt samarbete genom ökning av förutnämnda delpost till bidrag till anordnande av grupperesor. De praktiska bestyren torde böra handhas av Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete med tillämpning av de bestämmelser för delpostens disposition, för vilka förut redogjorts. Vissa ändringar i dessa bestämmelser äro måhända också erforderliga för genomförande av ifrågavarande förslag.

Stockholm den 29 juni 1960

På kanslerns för rikets universitet vägnar:

Torsten Arén

C. A. Bruno

Norden, svensk förening för nordiskt samarbete:

Föreningen Nordens centralstyrelse har med stort intresse tagit del av till Nordiska rådets 8:e session avgivet medlemsförslag (Sak A 21) om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder. Centralstyrelsen delar till fullo förslagsställarnas uppfattning om betydelsen av de tänkta studieresorna och konstaterar med särskild tillfredsställelse, att också dessas väsentliga värde, när det gäller att knyta

Island fastare till det övriga Norden, kraftigt framhållits i medlemsförslaget.

För Sveriges del synes ett årligt statsanslag på c:a 8 000 s. kr. vara tillfyllest för att ett tiotal studenter skall kunna beredas tillfälle deltaga. Resloppet torde också täcka Sveriges andel av kostnaderna för den för de deltagande länderna gemensamma reseledaren. Enligt centralstyrelsens uppfattning är den ekonomiska insats som ifrågasättes ringa i förhållande till de värden, det här gäller att tillvarata. Centralstyrelsen vill därför ge uttryck åt sin livliga förhoppning om att Nordiska rådet bifaller medlemsförslaget och rekommenderar regeringarna att årligen anslå de för de föreslagna studieresorna behövliga medlen.

Stockholm den 5 juli 1960

För föreningen Nordens centralstyrelse

Yngve Kristensson

Arne F. Andersson

Medlemsförslag

om isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder

(Väckt av Hans Gustafsson, Håkon Johnsen, Nils Langhelle och Helge Seip)

Särskilt under åren efter kriget har isländsk ungdom i betydande utsträckning sökt sig till de nordiska grannländerna för att där gå igenom kurs vid folkhögskola. Dessa studier i grannländerna innebär — inte minst eftersom det är fråga om den speciella skolform, som folkhögskolan utgör — säkerligen en betydande förstärkning av banden mellan Island och det övriga Norden. Det ter sig därför önskvärt, att man i de olika länderna vidtar sådana åtgärder, att islänningarnas möjligheter att studera vid grannländernas folkhögskolor så långt som möjligt förbättras.

För närvarande erbjuds den isländska ungdomen årligen från dansk sida ett stipendium à 833 d. kr., från finländsk sida ett à 30 000 mark och från norsk sida fyra stipendier à 900 n. kr. I Sverige gäller generellt, att grannlandsungdom är likställd med svensk ungdom, när det gäller möjligheterna att erhålla studiehjälp. Detta innebär, att antalet stipendier, som kan stå till islänningarnas förfogande, icke är begränsat men att stipendierna är behovsprövade. Denna ordning har för islänningarnas del påtagliga nackdelar, eftersom folkhögskoleeleverna inte vet, hur stort ekonomiskt bidrag de får, förrän de redan befinner sig på folkhögskolan och hunnit avverka en stor del av kursen. Vidare har det visat sig synnerligen svårt att i Sverige verkligen på ett riktigt sätt behovspröva islänningarnas ansökningar. I allmänhet kan sägas, att de isländska folkhögskoleeleverna i Sverige erhållit betydligt lägre stipendier än de tänkt sig, vilket i många fall vållat besvikelse och skapat ekonomiska besvärligheter.

Ett betydande ekonomiskt problem utgör naturligtvis för den isländska ungdomen de långa resorna till grannländerna. Det ter sig därför särskilt önskvärt, att kostnaderna för uppehållet vid grannlandsskolorna blir så låga som möjligt. Det ter sig naturligt, att de isländska studerandena regelmässigt anses vara i behov av högsta stipendiebeloppet i Sverige samt att i övriga länder ett ökat antal stipendier ställes till förfogande för islänningar, varvid även en ökning av beloppen bör övervägas.

För att förbättra islänningarnas möjligheter att studera vid folkhögskolor i de övriga länderna föreslår vi därför,

att Nordiska rådet rekommenderar

a. regeringarna i Danmark, Finland och Norge att låta öka antalet stipendier avsedda för islänningar avsevärt;

b. regeringen i Sverige att tillse, att behovsprövningen av isländska stipendieansökningar blir sådan, att regelmässigt varje isländsk folkhögskoleelev erhåller högsta möjliga studiehjälp (140 sv. kr. per månad).

Stockholm och Oslo i maj 1960

Hans Gustafsson

Håkon Johnsen

Nils Langhelle

Helge Seip

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget**D a n m a r k****Norden, dansk Forening for nordisk Samarbejde:**

— — — vil foreningen Norden gerne bemærke, at vi, som det også fremgår af medlemsforslaget, gennem nogle år har kunnet stille et stipendium å 833 d. kr. pr. år til rådighed for en ung islænding, der ønskede at gennemgå studiekursus ved en dansk folkehøjskole. Dette stipendium afholdes af en dansk statsbevilling på 10 000 kr. pr. år, som anvendes til i alt 12 stipendier å 833 d. kr. Stipendieuddelingen administreres af foreningen Norden og stipendierne tilbydes gennem vore broderforeninger i de andre nordiske lande til unge fra disse lande.

Sammenlagt er det jo et yderst begrænset antal stipendier, der er til rådighed til dette formål, hvorfor det kun har været muligt at tilbyde ét stipendium til Island. Foreningen Norden i Danmark deler forslagsstillernes ønske om at skabe bedre økonomiske muligheder for de unge islændinge, der ønsker at gennemgå højskolekursus i Danmark. Vi vil derfor varmt anbefale det foreliggende medlemsforslag.

Med hensyn til størrelsen af de eventuelle nye højskolestipendier til islandsk ungdom henleder vi opmærksomheden på, at medens de stipendier, der i øjeblikket er til rådighed for unge såvel fra Island som fra de øvrige nordiske lande, som ovenfor nævnt kun er på 833 d. kr., er udgiften ved deltagelse i et vinterkursus ved en dansk folkehøjskole væsentlig større, i øjeblikket vel omkring 1 500 d. kr. Hertil kommer, som forslagsstillerne også gør opmærksom på, det særlige økonomiske problem, som de lange rejser skaber specielt for islandske unge. Det må derfor også efter foreningen Nordens opfattelse være vigtigt, at de eventuelle nye islandske højskolestipendier bliver væsentlig større end de hidtidige stipendiebeløb.

Endelig skal vi bemærke, at foreningen Norden i Danmark gerne påtager sig at medvirke ved administrationen af de eventuelle nye stipendier, således som vi allerede gør det ved de eksisterende højskolestipendier.

København, den 30. juni 1960

O. Harkjær-Simonsen

Kontorchef

Finland**Skolstyrelsen¹:**

Under de sistförflutna åren har i olika sammanhang vikten av ett effektiviserat utbyte av elever de nordiska länderna emellan poängterats. Ett dylikt utbyte har även förekommit, särskilt på folkhögskolornas initiativ, men på grund av de knappa anslagen i högst blygsam omfattning. Likväl har man varit i tillfälle att konstatera, att särskilt folkhögskolorna i deras egenskap av internatskolor i första rummet kommer i fråga i detta fall. Elevutbytet borde dock utökas avsevärt utöver vad som nu är fallet.

Hänvisande till det ovanstående förenar sig skolstyrelsen vördsamt om den åsikten, att anslagen för nordiskt elevutbyte avsevärt borde höjas.

Helsingfors den 1 juli 1960

Generaldirektörens ställföreträdare *A. Salmela*

Skolråd *Klas Wallin*

Pohjola — Norden:

Då föreningarna Norden år 1946 årligen började erhålla ett statsunderstöd till stipendier för nordiska folkhögskoleelever i Danmark, Finland, Norge och Sverige beredde man plats även för isländska folkhögskoleelever så, att Pohjola-Norden varje år, när det gällde studier i Finland, delade ut ett stipendium för islänningar. Under de första efterkrigsåren var stipendiesumman 20 000 mk för läsåret. Sedermera höjdes detta belopp till 25 000 mk, och numera är stipendiesumman 30 000 mk. Detta belopp är dock alltför lågt för alla stipendiater och naturligtvis speciellt för islänningar, som redan har så höga resekostnader. Pohjola-Norden har för nästa år anhallit om 45 000 mk som stipendium, vilken summa motsvarar de faktiska studiekostnaderna i folkhögskolorna i Finland. Från Island har nästan varje år en stipendiat vistats i Finland, tyvärr dock inte under det senaste läsåret. Ifall stipendiebeloppet kunde höjas till minst 45 000 mk och om man dessutom t. ex. från Islands sida kunde räkna med ett resebidrag, skulle detta avsevärt öka möjligheterna för islänningarna att studera vid våra folkhögskolor. Därför vill vårt förbund på det varmaste understödja detta medlemsförslag.

Helsingfors den 28 juni 1960

Pohjola — Norden r. f.
r. y.

Veikko Karsma

Generalsekreterare

¹ Yttrandet översatt från finska.

N o r g e**Utenriksdepartementet:**

Medlemsforslag A-22 om islandsk ungdoms studier ved folkehøgskoler i øvrige nordiske land har vært forelagt *det kgl. Kirke- og undervisningsdepartement*, som i brev av 28. juni d. å. har avgitt følgende foreløpige uttalelse:

Ved norske folkehøgskoler var det skoleåret 1959—60 i alt 7 islendinger med norske statsstipend på n. kr. 900. Såvidt vi har kunnet bringe på det rene, var det enda en islandsk elev, men han søkte ikke stipend på vanlig måte.

De stipend som de islandske elever har fått, er det såkalte Norden-stipend som fordeles uten behovsprøving på 25 elever fra våre naboland. Det er ikke avsatt noe fast antall stipend på de forskjellige land, slik som medlemsforslaget A 22 synes å gå ut fra. Antallet varierer fra år til år i forhold til det enkelte lands søkerantall.

Siden vi fikk gjensidig, vanlig stipendordning med Danmark, og Sverige som tidligere yter behovsstipend til svenske elever på norske folkehøgskoler, blir det flere ledige stipend til ungdom fra Færøyene og Island. Med et antall på 25 stipend uten behovsprøving er det f. t. full dekning for behovet, men i tilfelle behovet skulle øke, vil Kirke- og undervisningsdepartementet ta opp spørsmål om å øke stipendantallet.

Oslo, 30. juni 1960

(*sign.*)

S v e r i g e**Skolöverstyrelsen:**

Sedan budgetåret 1957/58 har i Sverige beträffande elever, som är medborgare i Danmark, Finland, Norge eller Island den principen tillämpats, att eleverna, vare sig de är tillfälligt hitresta för att här bedriva studier, s. k. tillresande elever, eller mera stadigvarande bosatta här, likställts med svenska elever med avseende å rätt till statlig studiehjälp.

Vid nordiska undervisningsministermötet i Oslo den 2—4 februari 1959 antogs en resolution angående stipendier och studielån för studier i annat nordiskt land med innebörd, att tillresande elev får medföra sitt i hemlandet erhållna stipendium eller lån, om han reser till annat nordiskt land för att studera där. I statsverkspropositionen år 1960 beträffande studiebidrag och stipendier föreslogs de regler, som nämnda resolution anger, bli tillämpliga. Sveriges riksdag har i maj 1960 fattat beslut i enlighet därmed. Nya bestämmelser har utfärdats att gälla fr. o. m. 1 juli 1961 (SFS 1960: 203) [*se Bihang*].

Den föreslagna rekommendationen angående behovsprövningen av isländska stipendieansökningar blir alltså meningslös, alldenstund sådana stipendier ej längre utdelas till s. k. tillresande elever.

Island biträder enligt vad överstyrelsen erfarit detta nya system och ger isländsk ungdom, som genomgår skolor i andra nordiska länder, stipendier enligt bestämmelserna för studiehjälp i hemlandet.

Med den nu inträdda ordningen beträffande studiehjälp torde det bli speciellt svårt för isländsk ungdom att deltaga i kurser vid folkhögskolor i andra nordiska länder. Särskilda åtgärder måste förmodligen vidtagas för att underlätta sådant deltagande. Detta torde lämpligen ske på så sätt, att särskilda stipendier för isländska elevers resor till och vistelse i andra nordiska länder av statsmakterna i dessa länder ställes till förfogande.

Stockholm den 30 juni 1960

På skolöverstyrelsens vägnar

Ragnar Lund

Karl-Johan Sparrman

Norden, svensk förening för nordiskt samarbete:

Det medlemsförslag avseende isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder, vilket ingivits till Nordiska rådets åttonde session (Sak A 22) och över vilket föreningen Nordens centralstyrelse anmodats yttra sig, gäller en för Islands känsla av samhörighet med det övriga Norden mycket vital fråga. Otvivelaktigt har det varit av stor betydelse, att under en lång följd av år ett ingalunda obetydligt antal isländska ungdomar beretts tillfälle att genom studier vid läroanstalter, inte minst folkhögskolor, i de övriga nordiska länderna icke blott inhämta kunskaper i allmänhet utan också förvärva ökad kännedom om de från Island avlägset boende nordiska frändefolken.

Hittills har isländska studier vid grannländernas folkhögskolor i betydande utsträckning möjliggjorts genom ekonomiska insatser från dessa länders sida. Medlemsförslaget avser ett förstärkande av dessa insatser. Föreningen Nordens centralstyrelse vill livligt instämma i denna tanke. Det måste betecknas som en angelägenhet av första ordningen för de andra nordiska länderna att göra sådana ekonomiska insatser, som väsentligt kan bidra till att banden mellan Island och det övriga Nordens knytes fastare.

Uppmärksamheten torde emellertid nu särskilt böra riktas på den ändring av bestämmelserna rörande studiehjälp till elever vid folkhögskolor i Sverige, som införts efter kungörelse den 20 maj 1960 [*se Bihang*] och som anknyter till en resolution vid Nordiska undervisningsministermötet i Oslo den 2—4 februari 1959 och som därför kan väntas bli följd av motsvarande ändringar i övriga länder. Omläggningen innebär, dels att utländsk elev, som är bosatt i Sverige och icke vistas i Sverige huvudsakligen i syfte att erhålla utbildning för att därefter återvända till hemlandet, erhåller studiehjälp på samma villkor som svenska elever, dels ock att svensk elev kan

få studiehjälp till studier vid folkhögskola i annat nordiskt land. Vid studier i annat land utgår till folkhögskoleelev i princip samma studiehjälp som vid studier vid svensk folkhögskola. Dock må särskilt studiebidrag för inackordering utgå med högst 100 kronor för månad till äldre elev och med högst 75 kronor för månad till yngre elev i stället för 65 resp. 50 kronor. Vidare må resebidrag utgå, om undervisningen omfattar minst två läsår, för högst fyra resor per läsår och eljest för högst två resor.

Konsekvensen av omläggningen blir alltså, att från svensk sida inga som helst folkhögskolestipendier ställts till förfogande i fortsättningen vare sig för isländska eller andra grannlandsungdomar, för såvitt dessa icke är bosatta i Sverige. Ungdom, som beger sig hit speciellt för folkhögskolestudier, något som tidigare torde ha gällt majoriteten av grannlandseleverna, erhåller icke stipendium. Grannlandselever förutsättes medföra sitt hemlands stipendier liksom svenskar, som beger sig till grannlandsfolkhögskolor, medför svenska.

Otvivelaktigt behöver den nya ordningen, om den konsekvent tillämpas av samtliga länder, i stort sett icke befaras medföra en minskning av det hittillsvarande folkhögskoleelevsutbytet, även om det icke torde kunna förnekas, att det kommer att ställa sig svårare än förut att i varje land driva en effektiv propaganda för folkhögskolestudier i grannländerna. Det är ju icke enbart fråga om att möta ett intresse för studier i grannländerna, utan det gäller också att skapa ett dylikt.

Beträffande Island medför emellertid den nya ordningen avgjort en försämring, i varje fall i jämförelse med de möjligheter till studier i Sverige, som tidigare stått islänningarna till buds. Det ter sig därför angeläget, att man i samtliga länder överväger sina möjligheter att ekonomiskt underlätta islänningarnas folkhögskolestudier i det övriga Norden. För Sveriges del borde övervägas, om icke islänning, även om han kommer till Sverige i huvudsakligt syfte att genomgå folkhögskola, kunde erhålla svensk studiehjälp på samma villkor, som om han vore bosatt i Sverige, d. v. s. samma studiehjälp som svenska elever, dock med den skillnaden, att islänningen skulle erhålla högsta möjliga studiehjälp utan behovsprövning.

Det är centralstyrelsens övertygelse, att en dylik generositet från svensk sida skulle innebära en väsentlig insats för Islands bibehållande och fastare inlämnande i den nordiska gemenskapen.

Stockholm den 5 juli 1960

För föreningen Nordens centralstyrelse

Yngve Kristensson

Ordförande

Arne F. Andersson

Verkst. direktör

Svensk förordning angående studiehjälp (allmänt studiehjälpssystem) den 30 maj 1958 (nr 326) med ändring den 20 maj 1960 (nr 203)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

Enligt de grunder och i den ordning som nedan sägs utgår statlig studiehjälp

dels i form av allmänt studiebidrag, särskilt studiebidrag, stipendier och studielån till elever vid statliga eller under statlig tillsyn ställda läroanstalter och kurser,

dels i form av stipendier till elever vid breviskolor.

Om särskilt studiebidrag och stipendier till elever vid den lägre lantbruksundervisningens anstalter och statens skogsskolor är särskilt stadgat.

Till studier vid läroanstalt i Danmark, Finland, Island eller Norge utgår studiehjälp enligt bestämmelserna i 8 kap.

2 §

Studiehjälp enligt detta reglemente tillkommer jämväl flykting eller därmed likställd, så ock annan utländsk elev, som är bosatt här i riket och icke vistas här huvudsakligen i syfte att erhålla utbildning för att därefter återvända till hemlandet.

8 kap. Studiehjälp till studier i Danmark, Finland, Island eller Norge

97 §

Elev, som åtnjuter studiehjälp enligt 2—6 kap., må, om skäl äro därtill, beviljas tillstånd att behålla denna jämväl under den tid av läsåret eller kursen han studerar vid statlig eller under statlig tillsyn ställd läroanstalt i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Till annan som studerar vid läroanstalt, som avses i första stycket, utgår, om studierna omfattar minst fyra månaders heltidsundervisning, studiehjälp i form av allmänt studiebidrag, särskilt studiebidrag, stipendier och studielån, därvid bestämmelserna i 2, 3 och 5 kap. skola gälla i tillämpliga delar.

Beträffande studiehjälp enligt denna paragraf skola jämväl iakttagas bestämmelserna i 98—101 §§.

98 §

I fall som avses i 97 § må särskilt studiebidrag för inackordering enligt 18 och 19 §§ oavsett undervisningens omfattning utgå med högst 100 kronor för månad till äldre elev och högst 75 kronor för månad till yngre elev. Vidare må resebidrag enligt 20 § 2 mom. utgå, om undervisningen omfattar minst två läsår, för högst fyra resor per läsår och eljest för högst två resor.

99 §

Ansökan om tillstånd enligt 97 § första stycket eller om studiehjälp enligt detta kapitel ingives eller insändes i betalt brev till studiehjälpsnämnden senast en månad före utbildningens början.

Då särskilda skäl äro därtill, må nämnden till prövning upptaga ansökan, som inkommit till nämnden vid annan tidpunkt än nu sagts.

Ansökan göres å formulär, som fastställas av studiehjälpsnämnden och kostnadsfritt tillhandahålles sökanden.

100 §

Studiehjälpsnämnden lämnar tillstånd, som avses i 97 § första stycket, och beviljar studiehjälp enligt detta kapitel.

Sökande skall snarast möjligt underrättas om studiehjälpsnämndens beslut.

Innefattar beslutet tillstånd enligt 97 § första stycket, skall studiehjälpsnämnden underrätta myndighet som beviljat eller utbetalar redan utgående studiehjälp.

101 §

Allmänt studiebidrag, särskilt studiebidrag och stipendier enligt detta kapitel utbetalas av studiehjälpsnämnden vid tidpunkter, som nämnden äger bestämma.

Medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden

(Väckt av Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald och Bertil Ohlin)

1. Huvudreglerna rörande fiskerigränserna

Danmark

Danmark, inklusive Grönland, hävdar enligt gällande ordning, att gränsen för landets territorialvatten, tillika fiskerigränsen, går tre sjömil från kusten, med den modifikation, som följer av vad nedan uppgives om Färöarna.

Genom notväxling mellan danska och brittiska regeringarna den 27 april 1959 har speciella regler införts beträffande fiskerigränsen kring Färöarna. Följande regler har härigenom fastställts att gälla för vattnen kring denna ögrupp. På vatten, som är beläget mellan baslinjen och sex sjömil från denna, är fisket exklusivt förbehållet »færinger og andre danske statsborgere». Fiske i vatten mellan sexmilsgränsen och tolvmilsgränsen får dessutom bedrivas av båtar, som är inregistrerade i Storbritannien. De brittiska fiskarnas rätt att fiska i detta område är emellertid icke obegränsad; med hänsyn till »den færøske økonomis særlige afhængighed af fiskeri» stadgas vissa inskränkningar i rätten att under vissa delar av året bedriva fiske med andra redskap än »langline og håndline» i vissa delar av området mellan sex- och tolvmilsgränsen. Såsom framgår av danska regeringens förslag till Folketinget 1959, är den väsentliga praktiska betydelsen av denna inskränkande bestämmelse, att »linefiskere, hvilket i praksis så godt som udelukkende vil sige de færøske linefiskere, i disse perioder undgår konkurrence fra trawlfiskere».

Det må vidare nämnas, att det dansk-brittiska avtalet är interimistiskt; det angives skola förbliva i kraft, intill dess »en almindelig konvention, der fastsætter territorialfarvandets bredde og fiskerigrænser, træder i kraft». Såframt en dylik konvention icke trätt i kraft inom en tidrymd av två och ett halvt år från avtalets ikraftträdande, skall de båda fördragslutande parterna överväga ändringar i överenskommelsen. I avvaktan på att överenskommelse kan nås om sådana ändringar skall överenskommelsen förbli i kraft med rätt för vardera fördragslutande parten att uppsäga avtalet med ett års uppsägningstid.

Notväxlingen får anses bygga på den förutsättningen, att Danmark vad

angår Färöarna, i vart fall interimistiskt, hävdar en fiskerigräns om tolv sjömil från kusten, ehuru vissa förmåner givits främmande fiskare inom området mellan sex och tolv sjömil, vilka traditionellt fiskar där.

Finland

Den av Finland hävdade territorialvattensgränsen, tillika fiskerigräns, går fyra mil från kusten.

Island

Islands territorialvatten sträcker sig fyra sjömil från landets kust.

Island hävdar emellertid därjämte en särskild fiskegräns. Enligt lag den 5 april 1948 har Altinget lämnat vederbörande minister fullmakt att beträffande vatten ovan den Island omgivande kontinentalsockeln fastställa zoner, inom vilka fisket skall vara underkastat isländsk jurisdiktion. Med stöd av denna lag utfärdades den 30 juni 1958 regler, som trädde i kraft den 1 september 1958, enligt vilka Islands fiskerigräns skall dragas på ett avstånd av tolv sjömil från kusten.

Norge och Sverige

För Norge och Sverige gäller, att territorialvattensgränsen, tillika fiskevattensgräns, går fyra sjömil från kusten.

2. Bilateral avtal mellan nordiska länder m. m.

Genom överenskommelser mellan Danmark och Sverige den 31 december 1932, å ena sidan, samt mellan Norge och Sverige den 20 december 1950, å andra sidan, har de fördragsslutande parterna medgivit varandra vissa betydelsefulla fiskerättigheter innanför de gränser, som länderna principiellt hävdar enligt ovan.

Konventionen mellan Danmark och Sverige avser ett område i Kattegatt, begränsat mot norr av räta linjer, dragna från Skagens nordligaste udde till Vinga fyr och vidare därifrån till närmaste kusten av Hisingen samt mot söder av räta linjer, dragna från Hasenøre till Gniben och från Gilbjergghoved till Kullens fyr, i Öresund räknat från linjen Gilbjergghoved—Kullens fyr i norr till en linje från Stevns fyr till Falsterbo fyr i söder samt i Östersjön farvattnen längs kusten från Falsterbo fyr till Simrishamns fyr samt kring Bornholm och ögruppen Kristiansø.

De i konventionen fastställda ömsesidiga rättigheterna innebär i huvudsak följande: I Kattegatt är vardera landets fiskare berättigade att idka fiske intill ett avstånd av tre distansminuter från det andra landets kust. I Öresund skall »fiske allestädes vara gemensamt för båda ländernas fiskare, dock med den inskränkningen, att innanför ett djup invid stranden av sju meter det andra landets fiskare icke må driva annat fiske än sillfiske med garn samt under månaderna juli, augusti, september och oktober även krokfiske». I Östersjön skall sillfisket med drivgarn vara gemensamt för

de båda ländernas fiskare från och med den 1 maj till och med den 31 augusti.

I artikel 2 i konventionen uttalas uttryckligen, att »dessa medgivanden icke innebära något uppgivande av den ståndpunkt, som vardera av de fördragsslutande staterna intager rörande allmänna principer för beräkning av territorialvattnens utsträckning».

Genom överenskommelsen mellan Norge och Sverige den 20 december 1950 tillförsäkras norska fiskare rätt att bedriva fiske på ett noggrant angivet område inom svenskt territorialvatten utanför norra Bohuslän. På samma sätt är svenska fiskare berättigade att idka fiske på ett område inom norskt territorialvatten utanför Oslofjorden. Rätten omfattar dock enligt artikel 3 i konventionen icke fiske med förankrade garn, ryssjor eller ryssjelliknande redskap och ej heller med krabb- och hummertinor.

Enligt överenskommelse mellan Danmark och Norge den 9 juli 1924 tillerkännes norska fartyg rätt att i viss utsträckning bedriva fiske i de östgrönländska farvattnen. I överenskommelsens artikel 1 definieras Östgrönland såsom området mellan Lindenowsfjord och Nordostrundingen med undantag dock för Angmagssalik-distriktet. Enligt artikel 3 får fisket icke bedrivas »paa hensynsløs Maade, saaledes at der kan opstaa Fare for Udryddelse af sjældne eller nyttige Dyrearter».

Beträffande färöiska fiskares rättigheter att bedriva fiske på grönländskt territorialvatten föreligger en överenskommelse den 28 augusti 1959. Överenskommelsen, som är resultatet av förhandlingar mellan å ena sidan Grönlands landsråd och å andra sidan representanter för Färöarnas »landsstyre», ger färöiska fiskare rättigheter att anlägga landstationer på vissa delar av Grönlands kuster samt att bedriva fiske i vissa närmare angivna delar av det grönländska territorialvattnet. Överenskommelsen har godkänts av danska regeringen.

Det kan tilläggas, att Finland och Sovjetunionen ingått en överenskommelse den 21 februari 1959, enligt vilken finländska medborgare från Virolahti, Vehkalahti och Aspö socknar har rätt att driva fiske på visst sovjetiskt sjöterritorium i Finska viken.

3. Havsrättskonferensen i Genève

Av speciellt intresse i förevarande sammanhang i fråga om den havsrättskonferens, som i Förenta Nationernas regi ägde rum i Genève den 16 mars—27 april 1960, är i första hand det s. k. amerikansk-kanadensiska kompromissförslaget samt ett till detta fogat isländskt ändringsförslag; se *Tillägg*. Enligt det amerikansk-kanadensiska förslaget skulle varje stat tillerkännas rätt att utsträcka sitt territorialvatten till ett avstånd av sex sjömil från kusten — resp. baslinjer längs kusten — samt att dessutom fastställa en särskild fiskezon utanför detta territorialvatten om högst sex sjömil. Inom denna yttre zon skulle kuststatens medborgare tillerkännas exklusiv rätt till fiske, dock med den inskränkningen att, under en övergångs-

tid om tio år, medborgare i de stater, som under åren 1953—1957 regelbundet bedrivit fiske inom detta bälte, skulle få fortsätta därmed. Enligt det till det amerikansk-kanadensiska kompromissförslaget fogade isländska ändringsförslaget skulle retten för främmande länders medborgare att under en övergångstid fiska i fiskezonen icke tillämpas i fråga om sådana stater, vilka för sin försörjning och ekonomiska utveckling vore till väsentlig del beroende av fisket.

Vid votering anställdes först omröstning om det isländska ändringsförslaget. Detta förkastades med 24 röster för, 48 emot samt 15 nedlagda röster. Av de nordiska staterna röstade endast Island självt för förslaget, Finland lade ned sin röst; de övriga nordiska länderna röstade mot förslaget.

Även det amerikansk-kanadensiska förslaget förkastades med röstsiffrorna 54 för, 28 emot och 5 nedlagda (för antagande av en resolution krävdes en kvalificerad majoritet om 2/3). Av de nordiska staterna röstade samtliga för förslagets antagande utom Island, som röstade emot.

Vidare är i detta sammanhang att nämna, att Island framlade ytterligare ett förslag till resolution — se *Tillägg* — enligt vilket kuststaterna skulle tillerkännas en viss allmän prioritet till fisket även utanför territorial- och fiskegränserna. Detta förslag förkastades med 25 röster för (däribland Island), 37 emot (däribland Norge och Sverige) samt 26 nedlagda röster (däribland Danmark och Finland).

4. Norsk regeringsdeklaration

Efter Genève-konferensen har norska regeringen beslutat sig för att gå in för tillämpning av en tolvmilsgrens för bestämmande av de norska fiskevattnen. Härom yttrade Norges utrikesminister Halvard Lange i Stortinget den 13 maj 1960 följande:

Som jeg sa innledningsvis, er Regjeringen meget skuffet over at det heller ikke denne gang lyktes å komme fram til enighet om sjøgrensespørsmålene. Regjeringens prinsipale linje har alltid vært at disse spørsmål bør søkes løst gjennom internasjonal overenskomst med størst mulig tilslutning.

Gjentatte ganger når kystfiskernes organisasjoner har krevd at Norge skal følge Islands eksempel og proklamere en fiskerigrense på 12 mil, har derfor Regjeringen henstilt til fiskerne å vise tålmodighet og avvente resultatet av FN's arbeid for å løse disse spørsmål på globalt grunnlag.

Antakelig må vi nå trekke den lærdom av konferansen i 1958 og den konferanse som nylig ble avsluttet, at det i oversiktlig framtid ikke vil være mulig å komme fram til en overenskomst om breddespørsmålene som alle stater eller et overveiende antall av verdens stater vil kunne slutte seg til.

På bakgrunn av denne situasjon finner Regjeringen det ikke lenger forsvarlig å utsette spørsmålet om en norsk utvidelse. For at vi bedre skal kunne trygge våre kystfiskere mot de skader fremmede trålere hvert år volder på norsk faststående redskap, og for å sikre fiskernes næringsgrunnlag i framtiden, vil Regjeringen nå treffe de nødvendige forberedelser med sikte på å utvide fiskerigrensen til 12 mil.

Regjeringen er naturligvis klar over at når vi går til en slik utvidelse, vil det kunne medføre alvorlige vansker for de fremmede lands fiskere som i dag

driver fiske i norske farvann mellom 4 og 12 mil. För å gjøre det lettere for disse fiskere å tilpasse seg til den nye situasjon, er Regjeringen villig til å innlede forhandlinger med de fremmede land det gjelder om en rimelig overgangsordning.

Etter at det nye nederlag i Genève var en kjensgjerning, har det fra forskjellig hold vært antydnet at de 54 land som på konferansen støttet det amerikansk/kanadiske forslag, eller en regional gruppe av disse land, burde inngå en overenskomst seg imellom på grunnlag av dette forslag. Noe konkret initiativ til en slik multilateral avtale er imidlertid ennå ikke tatt av noe land, og det er derfor for tidlig å uttale seg om tanken kan realiseres. For sitt vedkommende har Regjeringen ennå ikke tatt endelig standpunkt til spørsmålet om norske interesser vil være best tjent med at forhandlingene om en overgangsordning blir ført på bilateral basis med hvert enkelt land eller multilateralt med en gruppe av land. Dette spørsmålet vil Regjeringen i kontakt med Stortingets organer overveie i lys av mulige initiativ som måtte komme i den nærmeste framtid.

I det läge, som oppkommit sedan jämväl den andra Genève-konferensen misslyckats med uppgiften att skapa tillräcklig enighet bland FN:s medlemsstater kring frågan om fiskerigränsernas sträckning, blir det varje lands egen sak att ta ställning till detta spørsmål. Island har för sitt vidkommande redan tidigare träffat ett avgörande. Från övriga nordiska länder, för vilka fisket också är av betydelse för samhällsekonomin — större eller mindre — är likaså viktiga avgöranden att vänta. Det vore naturligt, om sistnämnda länder vid kommande ställningstaganden i denna sak sökte finna gemensamma lösningar. Ur folkrättslig synpunkt vore det en fördel, om åtminstone regionalt viss enhetlighet i betraktelsesättet kunde vinnas. Oaktat att de ifrågavarande nordiska länderna torde ha i viss mån skilda intressen, är under sådana omständigheter överläggningar mellan regeringarna i saken angelägna. Vissa sådana torde också redan ha förekommit. Ett gynnsamt tillfälle att mera ingående fortsatt diskutera spørsmålet både inom vidare grupper och i de nordiska fiskeriministrarnas trängre krets erbjuder sig i samband med den nordiska fiskerikonferens, som skall taga sin början i Karlskrona den 16 augusti 1960 och till vilken företrädare för myndigheter och organisationer i alla de nordiska länderna, vilka sysslar med fiskets problem, inbjudits, samt vid det nordiska fiskeriministermötet efter konferensen.

Sedan utsträckningen av de nationell jurisdiktion underkastade fiskevattenen väl fastslagits för varje lands del, uppkommer frågan, om och i vad mån medborgare i de berörda nordiska länderna skall äga möjlighet att bedriva fiske på varandras fiskevatten. I och med — som är att vänta — de nuvarande fiskevatten kommer att utsträckas och bringas att omfatta områden, som för närvarande är internationellt vatten, fritt för alla, får detta spørsmål ökad betydelse. För vissa befolkningsgrupper i Norden är det här t. o. m. fråga om den fortsatta utkomsten.

Såsom framgår av den inledningsvis givna redogörelsen har redan tidigare bilaterala överenskommelser träffats mellan nordiska länder, varigenom

rätt till fiske på de egna vattnen upplåtits till ett grannlands medborgare. Mest vittgående torde det dansk-svenska avtalet av 1932 vara. Det är sålunda här icke fråga om att förorda en ny ordning. Det gäller närmast en fortsatt utbyggnad av ett redan existerande system av avtal. Självfallet vore det mest tilltalande, om därvidlag den av Nordiska rådet i många sammanhang hävdade principen om likställighet mellan nordiska medborgare kunde åtminstone i någon mån vinna tillämpning. De överenskommelser, varom det kan bliva fråga, torde komma att gälla skilda begränsade områden i olika regioner i Atlanten, Nordsjön, Skagerack, Kattegatt, Öresund och Östersjön med vikar.

Under hänvisning till det anförda får vi föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att undersöka möjligheterna för en gemensam lösning av fiskerigränsfrågan för dessa länders del samt att, i den mån det låter sig göra, överenskomma om likställighet för nordiska medborgare eller särskilda grupper av sådana vad angår fisket inom speciella områden.

Helsingfors, Oslo och Stockholm den 27 maj 1960

Karl-August Fagerholm

Nils Hønsvald

Bertil Ohlin

TILLÄGG

Förslag framlagda vid havsrättskonferensen i Genève den 16 mars—27 april 1960¹

1. Det amerikansk-kanadensiska förslaget, antaget av »committee of the whole» den 13 april 1960 (document A/Conf. 19/L. 4, annex)

1. Varje stat är berättigad att fastställa territorialvattnets bredd till högst sex sjömil från baslinjen.

2. Varje stat är berättigad att fastställa en fiskezon i anslutning till territorialvattnet till en bredd av högst tolv sjömil från den baslinje, från vilken territorialvattnets bredd räknas; i denna fiskezon skall staten ha samma rättigheter beträffande fiske och utnyttjande av havets levande organismer som den har inom sitt territorialvatten.

3. Varje stat, vars fiskefartyg — under femårsperioden omedelbart före den 1 januari 1958 — regelbundet bedrivit fiske i den yttre fiskezon om sex sjömil, som enligt stycke 2 fastställts av kuststaten, må fortsätta att fiska där under en period om tio år, räknat från den 31 oktober 1960.

¹ Texterna översatta från engelska.

2. Isländska regeringens ändringsförslag till det av »committee of the whole» godkända amerikansk-kanadensiska förslaget (document A/Conf. 19/L. 13)

Tillägg till tredje stycket:

Bestämmelserna i detta stycke skola icke tillämpas, när ett folk för sitt uppehälle eller sin ekonomiska utveckling till övervägande del är beroende av fisket vid kusterna.

3. Det isländska förslaget angående viss prioritetsrätt för kuststaten till fisket i områden utanför territorialvattens- och fiskegränserna (document A/Conf. 19/L. 4, annex)

När ett folk för sitt uppehälle eller sin ekonomiska utveckling till övervägande del är beroende av fisket vid sina kuster och det visar sig nödvändigt att begränsa den totala fångsten av ett eller flera fiskeslag i de områden, som gränsar till den zon, inom vilken kustfiske bedrivs, skall kuststaten ha företrädesrätt till fisket i den utsträckning, som nödvändiggörs av dess beroende av fisket.

Medlemsförslag om specialutbildning av experter för underutvecklade länder

(Väckt av Stig Alemyr, Per Hækkerup, Finn Moe och Helge Seip)

I de siste årene har spørsmålet om en radikal utvidelse av den økonomiske hjelpen til de underutviklede land og om de mest rasjonelle former for slik hjelp trengt seg mer og mer i forgrunnen også i de nordiske land. Nordiske spesialister på en lang rekke felter har vært i arbeid i andre deler av verden, dels for FN's regning, dels for andre internasjonale organisasjoner og dels ved bilaterale arrangementer. Det har her vist seg at de som blir sendt ut til slike oppdrag ofte møter problemer av psykologisk, administrativ og annen art som de ikke er forberedt på. Den tanken ligger derfor nær at en spesiell undervisning for dem som reiser ut til tjeneste i andre deler av verden, vil kunne bidra til å effektivisere innsatsen og hjelpen.

For de nordiske land som alle er aktivt interessert i hjelpen til og samarbeidet med de økonomisk underutviklede land, og som alle i sin utenrikspolitikk ser nettopp dette hjelpearbeidet som en riktig fredsskapende innsats, vil et samarbeid om effektivisering og utvidelse av spesialisttjenesten være naturlig og nyttig. Det kan likeledes være naturlig å samarbeide om å gi utdannelsesmuligheter for folk fra de økonomisk tilbakeliggende land, som søker spesialisering på forskjellige felter.

En av dem som har hatt størst direkte erfaring i slikt internasjonalt hjelpearbeid på det teknisk/økonomiske plan, professor Gerhard M. Gerhardsen, Bergen, som tidligere ledet det norske India-prosjektet i Kerala, berører disse problemene i sin nye bok »Fredens våpen», og skriver her bl. a.:

Det har hittil vært slik at de ekspertene som er reist ut, har fått lite orientering om de forholdene de skulle bo og arbeide under, og ofte også lite veiledning om hvordan de best kunne forberede seg til nye oppdrag. Dette gjelder ikke bare dem som arbeider for India, men også amerikanske eksperter og FN-eksperter fra mange land. Annerledes kunne det vel i mange tilfelle heller ikke være i den »prøvetiden» som vi nå har gjennomlevd. Men erfaringene i denne tiden viser tydelig at rekrutteringen kan bli mer effektiv og til større nytte og glede for alle parter.

Jeg synes Norge bør foreslå å bekoste en systematisk rekruttering av eksperter til hjelpearbeidet. Detaljerte planer for dette måtte utarbeides, men det er klart at meget kunne gjøres i et effektivt samarbeid med de institusjoner og firmaer som sysselsetter spesialister av de ulike kategorier som kan komme på tale. Tjenestegjøring i FN's hjelpeprogram kunne i

meget større utstrekning enn hittil har vært tilfelle, bli ledd i en karriere. Som det nå er, risikerer høyt kvalifiserte spesialister å miste sin faste stilling i hjemlandet, dersom FN-tjenesten ikke reduseres til et minimum. Ja, vi har også sett eksempler på at eksperter i og for seg var villig til å påta seg et slikt verv, men at permisjon i det hele tatt ikke ble gitt, slik at hjelpearbeidet måtte ta til takke med det nest beste.

På et eller annet vis ville det også være nødvendig å trekke våre næringsorganisasjoner og våre universiteter og høyskoler inn i hjelpearbeidet. Det er etter mitt skjønn de, og ikke de politiske partier som må sette sitt preg på de utøvende og kontrollerende organer i et eventuelt nytt styre for hjelp til de underutviklede land.

Når jeg nå nevner universitetene og høyskolene først, så er det ikke for å si at jeg setter dem høyere enn næringsorganisasjonene i dette arbeidet. Det betyr bare at jeg er på hjemmebane, og at jeg har tenkt endel på den rollen de kan spille.

Hovedtrekkene må bli at våre akademiske lære- og forskningsanstalter påtar seg, og økonomisk settes i stand til å påta seg, spesialundervisning for eksperter som skal tjenestegjøre i de underutviklede land. Det kan her komme til å dreie seg om flere fagområder: sprogvitenskap, teknovitenskap, samfunnsvitenskap o. s. v.

I tillegg til og for så vidt også i tilknytning til denne undervisning, måtte universitetene og høyskolene, når forskningen planlegges, i atskillig større grad ta hensyn til de underutviklede lands behov. Dersom det norske kontaktorgan ble helt upolitisk, skulle det, så vidt jeg kan se, ikke være noe til hinder for at dette kunne gjennomføres.

Som en tredje og kanskje ennå viktigere oppgave som de akademiske institusjoner kunne ta seg av, vil jeg til slutt nevne opplæring av fagfolk fra de underutviklede land. Vi har hatt noen få studenter fra tid til annen, men hittil har de fleste vært henvist til å studere i de »store» land. Det ville være en stor fordel om mange flere kunne få dra nytte av de norske institusjoner. Faglig sett ligger de jo på et meget høyt nivå, og jeg tror det bare er en fordel at institusjonene er forholdsvis små.

Når det gjelder ernæringsorganisasjonenes og bedriftenes rolle i det økonomiske hjelpeprogram, så er dette spørsmål nylig tatt opp på en meget interessant måte i Sverige. I en artikkel i »Svensk sparbankstidskrift» høsten 1959 behandler professor Torsten Gårdlund problemene og peker på det som etter hvert er blitt så klart: at mange av de underutviklede land ikke har kunnet nyttiggjøre seg hjelpen fordi hovedtyngden er lagt på teknisk rådgivning og tilførsel av kapital, noe mange av disse land foreløpig ikke er parat til å absorbere i store doser.

På bakgrunn av det som her er nevnt vil vi foreslå

at Nordisk Råd henstiller til regjeringene å ta opp spørsmålet om et felles nordisk initiativ for å utvikle og samordne utdannelsen av spesialister til arbeid i de økonomisk og industrielt tilbakeleggende land.

Stockholm, København og Oslo, den 27. mai 1960

Stig Alemyr

Per Hækkerup

Finn Moe

Helge Seip

*BILAGA 1***Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 maj 1960**

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför statsrådet Lindström följande.

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd till mindre utvecklade områden har hösten 1959 framlagt en utredning med förslag till ansenligt utökad bilateral biståndsverksamhet. Efterhand torde även ökade anspråk komma att ställas på Sveriges deltagande i FN:s och angränsande internationella organs verksamhet för tekniskt bistånd. En utvidgning av Sveriges deltagande i olika biståndsprogram för underutvecklade länder kräver, att uppmärksamhet ägnas frågan om sambandet mellan finansiella insatser och personella resurser, eftersom det givetvis är angeläget, att de medel, som på svensk sida ställes till förfogande, utnyttjas effektivt och omsättes i praktiska insatser. Detta förutsätter i sin tur dels en rationell organisation för handhavandet inom Sverige av verksamheten för tekniskt bistånd, dels tillräcklig och kvalificerad personal för de med denna verksamhet förenade uppgifterna. Behovet av personal gör sig därvid gällande både för administrativa och andra funktioner inom de organ, som har direkt befattning med biståndsverksamheten, för expert- och läraruppdrag i de underutvecklade länderna och för utbildning och handledning härhemma av stipendiater och kursdeltagare från dessa länder. En utredning av dessa frågor är därför nu påkallad.

Elt önskemål, som framförts bl. a. av nämnden för internationella expert- och stipendieärenden, är att få utrett, huruvida rekryteringen av svenska fackmän för expertuppgifter i utlandstjänst och i Sverige inom verksamheten för tekniskt bistånd skulle kunna främjas genom en särskild utbildning. En särskild utbildningsverksamhet förekommer redan i vissa länder, och därest det skulle finnas intresse för detta även i vårt land, eventuellt i nordisk samverkan, kunde den tänkas tillgodose utbildningsbehov även för utrikesförvaltningen, exportnäringarna, fackföreningsrörelsen och kooperativen. Utredningen bör alltså ägna speciell uppmärksamhet åt frågorna om underlättandet av expertrekrytering, i samband därmed undersöka behovet av utbildningsverksamhet och för såvitt utredningen anser att en särskild sådan utbildningsverksamhet vore önskvärd föreslå utformningen av denna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga föredraganden att

dels tillkalla högst sju sakkunniga för att verkställa utredning och avge förslag angående organisationen i Sverige för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder samt angående möjligheterna till en förstärkning av de personella resurserna för biståndsverksamheten,

dels utse en av de sakkunniga att såsom ordförande leda utredningsarbetet,

dels ock i den utsträckning, som befinner påkallat, utse sekreterare åt de sakkunniga och tillkalla särskilda experter för att stå till deras förfogande för överläggningar och samråd.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:st Konungen bifall.

Ur protokollet:

C. G. von Platen

BILAGA 2

PM rörande rekrytering av danska experter till underutvecklade länder

(Utarbetad inom Danmarks Udenrigsministerium)

Antal udsendte danske eksperter

I tidsrummet 1950—1959 incl. har i alt ca. 600 danske eksperter virket i udviklingslandene. Disse eksperter har alle været udsendt under FN's udvidede tekniske bistandsprogram eller under FN's og dennes særorganisationers (f.eks. FAO's, UNESCO's og WHO's) almindelige tekniske bistandsprogrammer.

Fordelingen på organisationerne af de fra Danmark udsendte eksperter er givet i følgende oversigt, der omfatter årene 1956 til og med 1959:

	1956		1957		1958		1959	
	udv. progr.	alm. progr.	udv. progr.	alm. progr.	udv. progr.	alm. progr.	udv. progr.	alm. progr.
FN	11		6	7	7	5	11	6
ILO	1				1		1	
FAO	35	1	29	1	25	1	19	1
UNESCO	7	1	7		5	1	5	
ICAO	4		3		1		1	
WHO	22	10	25	12	24	12	29	18
ITU	2							
WMO								
I alt:	82	12	70	20	63	19	66	25

Som det vil ses af denne oversigt, har de fleste danske eksperter været udsendt under FAO (teknisk bistand inden for landbrug) og WHO (sygdomsbekæmpelse i de underudviklede lande).

Danske eksperters rekruttering

Medens rekrutteringen af FN-eksperter inden for området økonomisk udvikling (economic development) og offentlig administration (public administration) samt rekrutteringen af danske eksperter under Den internationale Atomenergiorganisation administreres af det under udenrigsministeriet henlagte sekretariat for regeringsudvalget for teknisk bistand, påhviler rekrutteringen af danske eksperter under FN's særorganisationer følgende danske myndigheder:

ILO	socialministeriet
FAO	det danske FAO-udvalg
UNESCO	den danske UNESCO-nationalkommission
ICAO	luftfartsdirektoratet
WHO	indenrigsministeriet og sundhedsstyrelsen
ITU	ministeriet for offentlige arbejder
WMO	forsvarsministeriet og meteorologisk institut

Det bemærkes, at en repræsentant for socialministeriet, FAO-udvalget, UNESCO-nationalkommissionen og indenrigsministeriet har sæde i regeringsudvalget for teknisk bistand.

Forhåndsorientering af danske eksperter

Danske eksperter, der udsendes til udviklingslandene, modtager ikke herhjemme nogen speciel undervisning, der har relation til deres fremtidige arbejde. De danske rekrutteringsmyndigheder modtager dog normalt ret detaljerede oplysninger om ekspertens arbejdsfelt, og i sekretariatet for regeringsudvalget for teknisk bistand vil interesserede ekspertkandidater kunne låne særlige, af FN's Technical Assistance Board udgivne, beretninger om leveforholdene («living conditions») i de forskellige udviklingslande.

En egentlig forhåndsorientering gives danske eksperter i de pågældende internationale organisationer.

Møde i 1956 med hjemvendte eksperter

Regeringsudvalget for teknisk bistand tog i 1956 initiativet til afholdelse af et møde med hjemvendte danske eksperter. I alt 38 eksperter akcepterede indbydelsen til mødet, hvis formål var at høre nærmere om eksperternes erfaringer under arbejdet i marken.

Eksperternes egne erfaringer koncentrerede sig bl. a. om problemet: forhåndsorientering (briefing) om arbejdet i udviklingslandene. Selv om det fra enkelte eksperters side blev fremhævet, at en sådan forhåndsorientering, der som foran anført normalt gives af vedkommende internationale organisation, ifølge sagens natur var en vanskelig opgave, var det overvejende

synspunkt dog, at megen tid kunne spares under selve arbejdet i marken, såfremt eksperter inden ankomsten havde fået en mere fyldestgørende orientering om de forhold, hvorunder det enkelte bistandsprojekt skulle udføres, særlig hvad angår mentaliteten i landet.

Disse synspunkter blev af sekretariatet for regeringsudvalget for teknisk bistand bragt til FN's kundskab.

FN og problemet om fyldestgørende forhåndsorientering

FN og FN's særorganisationer er senere ved flere lejligheder blevet gjort opmærksom på det særlige spørgsmål om forhåndsorientering af eksperter. Senest er problemet blevet rejst på et af FN's Technical Assistance Board i juli 1959 sammankaldt møde af repræsentanter for de europæiske regeringsudvalg for teknisk bistand. Det hedder i det officielle referat fra dette møde:

The importance of briefing of experts was emphasized, and it was suggested that in some cases more advance briefing is required on the country of service, the relevant activities of the participating organization and on the actual assignment. One representative suggested that more documentation, including the relevant reports of previous expert missions, needed to be made available to new experts. It was noted that experts are briefed orally not only at agency headquarters and regional offices but by resident representatives and agency representatives or chiefs of mission in the field. The TAB »Reports on living conditions» had proved to be of great value, but it was important that they should be kept up to date. One representative suggested that all experts should be »debriefed» at agency headquarters and another drew attention to the dangers of overbriefing. One representative emphasized the value of centres for formation of experts, which not only help in orientating the experts but in widening the basis of recruitment.

Svenske overvejelser om særligt ekspertinstitut

På et nordisk møde i Stockholm den 30. og 31. maj 1960 vedrørende teknisk bistand til udviklingslandene blev det fra svensk side oplyst, at man overvejede oprettelsen af et særligt institut for uddannelse af folk til eksperter, og at denne opgave muligvis bedst ville kunne løses i nordisk samarbejde.

Det erindres i denne forbindelse, at indtil udgangen af 1959 har samtlige danske eksperter, der har virket i udviklingslandene været udsendt under de under FN eller FN's særorganisationer henhørende tekniske bistandsprogrammer.

Det spørgsmål vil derfor kunne rejses, om et eventuelt nordisk initiativ for udvikling og samordning af uddannelsen af fremtidige eksperter bør være rettet mod oprettelsen og finansieringen af et særligt nordisk undervisningscenter eller lignende, eller om tankerne bag dette initiativ bør søges realiseret som en FN-opgave.

Den 12. juli 1960

BILAGA 3

Yttranden över medlemsförslaget

F i n l a n d

Ministeriet för utrikesärendena:

Finland har deltagit i FN:s tekniska hjälpverksamhet alltsedan den började och har under de förflutna tio verksamhetsåren sänt långt över hundra experter till de underutvecklade länderna för att arbeta inom ramen för FN-programmen för de berörda ländernas ekonomiska framåtskridande.

Erfarenheten har visat det vara synnerligen värdefullt att hos hemkomna experter underrätta sig om deras iakttagelser såväl rörande FN:s anställningsförfarande och verksamheten i förläggningslandet som rörande deras bedömning av den förberedande utbildning, som de erhållit för sin uppgift både i Finland och av FN-organen. Därtill är vederbörande myndigheter i Finland som bäst sysselsatta med utredningar rörande tryggnade av statsanställda experters intressen och ställning även under den tid, som de är i FN:s tjänst. Hittills har endast skattefrihet för den av FN erhållna lönen garanterats genom en speciallag.

Trots att alla uppgifter ännu inte står till buds, har man redan nu kunnat konstatera, att frågan om effektivaste möjliga förhandsutbildning är synnerligen viktig med hänsyn till såväl varje experts verksamhet som till ett ändamålsenligt utnyttjande av det av staten erlagda årliga bidraget.

Eftersom Finland betraktar FN:s tekniska hjälpprogram som en av världsorganisationens allra fruktbaraste vinningar, som det även i fortsättningen är skäl att främja och stöda, förhåller sig ministeriet positivt till att man på samnordisk grund utreder möjligheterna att samordna urval och utbildning av experter och effektivera deras verksamhet.

Helsingfors den 12 juli 1960

(sign.)

N o r g e

Utenriksdepartementet har i skrivelse den 24 juni 1960 meddelat, att spørsmålet kommer att behandlas på ett möte mellan de nordiska »kulturkontorene» hösten 1960.

Departementsutvalget for FN's tekniske hjelpeprogram:

For de eksperter som sendes ut for FN og FN's særorganisasjoner til tjenestegjøring i økonomisk tilbakeliggende land inngår det i forberedelsen

en »briefing» for oppdraget ved vedkommende organisasjons hovedkontor (eller regionalkontor). Denne »briefing» strekker seg bare over noen få dager og må nødvendigvis bli relativt summarisk. »Briefingen» er av mange eksperter blitt kritisert som altfor ufullstendig.

For å prøve å supplere denne »briefing» og forberede ekspertene ytterligere for tjenestegjøring i underutviklede land, har Departementsutvalget for FN's tekniske hjelpeprogram drøftet med etnografiseksjonen ved Universitetet i Oslo mulighetene for å gi de norske eksperter som måtte ønske det, en ekstra forhånds-orientering av etnografisk art om det land eller område hvor eksperten skal tjenestegjøre. Etnografiseksjonen har samme positive syn på saka, og vil gjøre det den makter for at en slik forhåndsorientering av regional- og eventuelt generell karakter skal kunne gis. Det gjenstår imidlertid å diskutere nøyere hvilken form denne orientering skal få, hvordan den skal finansieres, etc.

Etnografiseksjonen har pekt på at denne ordning bare kan oppfattes som en foreløpig ordning og mener at arbeide av denne art naturlig faller innenfor rammen av virksomheten i det planlagte institutt for anvendt samfunnsforskning.

Både FN og særorganisasjonene er meget opptatt av spørsmålet om »briefing» av eksperter, og er klar over at »briefing»-programmet i visse henseender er utilfredsstillende. Det arbeides nå med planer om å opprette et felles »briefing-» og treningssenter for eksperter ved UNESCO i Paris. Det er foreslått at sentret skal opprettes i 1961/62, foreløpig på eksperimentell basis.

Når det gjelder spørsmålet om et nordisk samarbeid om å gi utdannelsesmuligheter for folk fra de økonomisk tilbakeliggende land som er nevnt i begrunnelsen for forslaget, kan det nevnes at Departementsutvalget for FN's tekniske hjelpeprogram har et intimt samarbeid med de tilsvarende organer i de andre nordiske land. FN ser på de nordiske land mer eller mindre som en studieenhet og alle forespørslers om plassering av stipendiater i Skandinavia blir behandlet på felles nordisk basis.

For øvrig er det utviklet et godt samarbeid mellom de nordiske nasjonal-komitéene for teknisk bistand i alle spørsmål som sorterer under disse instanser.

Det er imidlertid på det rene at Norge (og de andre nordiske land) kan gjøre en atskillig større innsats når det gjelder den tekniske bistandsvirksomhet, og dette blir også nødvendig dersom bidragene til de forskjellige hjelpeprogrammer vil bli øket ytterligere. De penger som stilles til FN's og særorganisasjonenes disposisjon er midler til å sikre seg landenes praktiske medvirkning i form av eksperter og studiemuligheter for stipendiatene, og det kan bare skje om de enkelte land stiller til rådighet et tilstrekkelig apparat for rekruttering av eksperter og planlegging av studieprogrammer og ellers legger til rette forholdene for å skape de best mulige rekrutteringsmuligheter og studiemuligheter.

Departementsutvalget for FN's tekniske hjelpeprogram antar på bak-

grunn av dette at det ville være nyttig om forslaget tas opp av de nordiske lands regjeringer. For Norges vedkommende bør spørsmålet også sees i sammenheng med den administrative ordning for hjelpearbeidet som nå blir utredet av den komité regjeringen nettopp har nedsatt til å utrede Norges stilling til spørsmålet om hjelp til underutviklede land.

Det skal tilslutt påpekes at den svenske regjering har nedsatt en komité med professor Sune Carlson som formann for bl. a. å gjennomgå administrasjonen av den svenske hjelpevirksomhet og studere spørsmålet om utdannelse av tekniske eksperter og herunder utrede mulighetene for et nordisk samarbeid på dette område [*se Bilaga 1*].

Oslo, 20. juni 1960

A. Kringlebotten

Olav Svennevik

S v e r i g e

Nämnden för internationella expert- och stipendieärenden:

I yttrande till utrikesdepartementet över utredningen »Sverige hjälper» har nämnden föreslagit, att en särskild utredning verkställs i syfte bl. a. att genom specialutbildning — eventuellt i nordisk samverkan — öka möjligheterna att rekrytera experter till biståndsarbetet. Kungl. Maj:t har nyligen tillkallat en kommitté med uppgift att utreda bl. a. denna fråga [*se Bilaga 1*].

I övrigt torde få hänvisas till Svenska institutets yttrande över medlemsförslaget.

Stockholm den 25 juli 1960

Ernst Michanek

Ordf.

Svenska institutet:

Svenska institutet hälsar med tillfredsställelse det förslag rörande nordiskt samarbete för specialutbildning av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder, som väckts till Nordiska rådets 8:e session 1960. Förslaget ligger helt i linje med det uttalande i frågan, som gjorts av den svenska nämnden för internationella expert- och stipendieärenden, det övervakande och koordinerande organet på det multilaterala tekniska biståndets område, i dess yttrande den 29 februari 1960 över den s. k. »Sverige hjälper»-utredningen. Institutet vill understryka de starka skäl, som nämnden anfört i sitt förslag om utredning rörande upprättandet av ett speciellt utbildningsinstitut. I ett läge, då en fortsatt expansion av både de multilaterala och bilaterala

biståndsprogrammen kan förutses, får en utbildning, som förbereder experttjänstgöring i underutvecklade länder, väsentlig betydelse för en effektiv biståndsinsats. Behovet av sådan utbildning har också uppmärksammats i flera länder under de senaste åren och tillgodosetts på ett motsvarande sätt.

Frankrike startade redan 1957 ett institut för utbildning av experter, som nått mycket goda resultat och livligt uppskattats av FN. Vid senaste möte med de europeiska nationella biståndskommittéerna tillkännagavs, att liknande initiativ tagits i Italien och f. n. planeras i Holland, Belgien och Tyskland.

Det är uppenbart, att expertarbetet i de underutvecklade länderna — även på tekniska områden — kräver en klar insikt i den ekonomiska, sociala och kulturella miljö, där insatsen skall göras, och att denna kunskap inte i tillräcklig utsträckning förmedlas genom de traditionella undervisningsinstitutionerna eller genom de internationella organisationerna. De svenska experter, som under senare år avgivit rapporter till nämnden vid slutförda uppdrag, vittnar samstämmigt, att sociala anpassningsproblem, förhandlingsfrågor och administrativa svårigheter ofta dominerar expertarbetet. Man betonar, att uppgifterna skulle lösas med större framgång, om experten gavs en grundlig och realistisk förhandsinformation om sociala och kulturella sammanhang. En fullvärdig expertinsats förutsätter dessutom god kännedom om det internationella ekonomiska och tekniska biståndets syften och arbetsmetoder. Experten måste ha förståelse för den egna uppgiftens betydelse i ett större sammanhang.

Allt detta förutsätter speciell undervisning med anlitande av kvalificerade lärarkrafter, som i vissa fall har direkt erfarenhet från underutvecklade länder. Undervisningens uppläggning i detalj och den organisatoriska utformningen bör planeras med hänsyn till utländska erfarenheter.

Slutligen förtjänar framhållas det rekryteringsstimulerande värde ett utbildningsinstitut av antytt slag kan väntas få — en viktig aspekt med hänsyn till svårigheterna att engagera kvalificerade experter i takt med ett snabbt växande biståndsprogram. Att det kommer att innebära en avsevärt breddad rekryteringsbas och kvalitativ förstärkning av expertresurserna, framgår bl. a. av de franska erfarenheterna. I vårt land torde ett utbildningsinstitut kunna påräkna intresse från många håll, bl. a. utrikesförvaltningen, exportnäringarna, fackföreningsrörelsen, Kooperationen, missionen samt en rad forskningsinstitutioner med internationell inriktning. Institutet kunde därmed förväntas få en bred opinionsmässig förankring.

En nyligen tillkallad kommitté har fått Kungl. Maj:ts uppdrag att utreda bl. a. de frågor, som här behandlats [*se Bilaga 1*]. Härvid har möjligheten av nordisk samverkan framhållits. Institutet vill för sin del betona, att ett närmare nordiskt samarbete vore naturligt och välkommet i fråga om biståndsarbetet, där den principiella samstämmigheten är så stor och de praktiska problemen så likartade för Nordens länder.

Stockholm den 25 juli 1960

John W. Walldén

Medlemsförslag

om fördelningen av Nordiska rådets gemensamma utgifter

(Väckt av Emil Ahlkvist, Harras Kyttä och Knud Thestrup)

Enligt § 21 arbetsordningen för Nordiska rådet skall utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar i rådet. Denna regel har visat sig vara alltför stel och icke möjliggöra en rimlig fördelning av vissa kostnader mellan länderna. Sålunda nödgades rådet besluta om avvikelser från arbetsordningens stadgande med avseende på kostnaderna för de ekonomiska utredningar, som gjordes rörande en eventuell gemensam nordisk marknad, med hänsyn till att Island icke deltog i detta utredningsarbete. Då och då förekommer på liknande sätt, att utredningsarbete avser endast vissa av medlemsländerna. Det synes då icke rimligt, att samtliga länder tvingas delta i rådets kostnader för detta.

Spörsmålet kan lämpligen lösas så, att presidiet bemyndigas att för särskilt tillfälle besluta om annan fördelning än den i arbetsordningen nu föreskrivna. Därvid förutsättes, att presidiet i sin årliga rapport till rådet meddelar, i vilka fall rådet gjort bruk av fullmakten.

Under hänvisning till det anförda föreslås,

att Nordiska rådet måtte besluta att § 21 arbetsordningen erhåller följande ändrade lydelse:

Utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter, som avses i 13 § stadgan, skola fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar i rådet, dock att presidiet för särskilt fall äger besluta om annan fördelningsgrund. Därjämte har varje land att svara för de särskilda utgifter, som föranledas av där hållna möten.

Fredensborg den 17 juni 1960

Emil Ahlkvist

Harras Kyttä

Knud Thestrup

Berättelse

från Nordiska kommittén för konsumentfrågor

(Överlämnad av Norges regering)

Nordisk komité for konsumentspørsmål holdt sitt konstituerende møte i Stockholm den 15. og 16. januar 1958. Komitéens vedtekter var på forhånd godkjent av regjeringene i Danmark, Sverige og Norge. Den finske regjering har etter møtet i Stockholm godkjent vedtektene og oppnevnt medlemmer av komitéen.

Medlemmer og suppleanter i komitéen har vært:

- fra Danmark: konsulent fru Karen Hollesen og fullmektig Helge Odel;
- fra Finland: hemøkonomirådet Sirkka Kouki og fil. mag. Onerva Valorinta med redaktør Sirkka Rääkkönen som suppleant;
- fra Norge: konsulent Hans G. Lindbom og forsøksleder Bergliot Qviller Werenskiold med cand. oecon. Bjørn Gulbrandsen som suppleant;
- fra Sverige: sekreteraren Otto Westling og fil. lic. Brita Åkerman Johansson med første kanslisekreteraren Bengt Augustinsson som suppleant.

Fra Sverige er senere direktøren Anna-Greta Hybbinette tiltrådt som suppleant for de svenske representanter istedenfor første kanslisekreteraren Bengt Augustinsson.

Fra Danmark har kontorchef O. Rydeng senere tiltrådt som representant istedenfor konsulent fru Karen Hollesen. Danmark har ikke utpekt noen fast suppleant til komitéen.

Islands utenriksministerium har før det konstituerende møte i Stockholm underrettet om at Island foreløpig ikke vil være representert i komitéen. Det islandske utenriksministerium ber imidlertid om å bli holdt underrettet om komitéens arbeid.

På det konstituerende møte i Stockholm 15. og 16. januar 1958 ble konsulent Hans G. Lindbom, Norge, valgt som formann for den første 2 årsperioden.

Komitéen har avgitt melding til Nordisk Råd om konstitueringen. Nordisk Råd behandlet meldingen på sitt møte i Oslo i november 1958, og tiltrådte det sosialpolitiske utvalgs forslag om at Nordisk Råd legger meldingen om opprettelsen av komitéen til protokollen og anser spørsmålet for sluttbehandlet for så vidt angår Nordisk Råd.

På det konstituerende møte den 15. og 16. januar ble bl. a. følgende spørsmål behandlet:

1. Orientering om organisasjonen og virksomheten i de respektive land når det gjelder forskning og opplysning på konsumentområdet.
2. Noen eksempler på forskningsområder og muligheter for nordisk samarbeid innen disse områder.
3. Oversikt over forbruksvareforskningen i Norden.
4. Orientering om forskjellige forbruksopplysningsmedia.

Komiteen har senere holdt et møte i Oslo den 15. og 16. mai 1959. På dette møte ble bl. a. følgende spørsmål behandlet:

1. Orientering om eventuelle endringer og nydannelser innen konsumentforskningens og -opplysningens administrasjon og organisasjon i de nordiske land.
2. Prinsipper og retningslinjer for samarbeidet om konsumentforskningsoppgaver.
 - a. Orientering om arbeidet med kartlegging av forskningsinstitusjoner og -oppgaver.
 - b. De nordiske arbeidsgruppene arbeidsoppgaver og tilknytning til Nordisk komité for konsumentspørsmål.
 - c. Etablering av en rutinemessig utveksling av opplysninger om planlagte, pågående og avsluttede forskningsprosjekter.
 - d. Sekretariatspørsmål.
3. Konsumentopplysningspørsmål.
 - a. Erfaringer om forskjellige forbrukeropplysningsmedia.
 - b. Den juridiske (erstatningsrettslige) siden ved vareopplysninger om navngitte produkter.

Kartlegning av forskningsinstitusjoner og -oppgaver

Komitéen har i 1958—60 i første rekke konsentrert seg om kartlegning av den nåværende virksomhet i de respektive land, idet en slik kartlegning vil være det første skritt på veien til et effektivt samarbeid på forbruksvareforskningens område. På komitéens møte i Oslo den 15. og 16. mai 1959 ble det bl. a. fattet følgende vedtak:

I. Det materiale som nå finnes eller snart vil bli ferdig i de forskjellige nordiske land når det gjelder oversikt over forbruksforskning sinstitusjoner og forbruksforskningssprosjekter, systematiseres etter det svenske mønster. Materialet forutsettes samlet i en felles publikasjon som skal kunne brukes av de forskjellige forbruksforskning sinstitusjoner i Danmark, Finland, Sverige og Norge. Ved utarbeidelsen av oversiktene skal man ta sikte på å lage en kortfattet oversikt over institusjonene uten nærmere å spesifisere hva forskning sinstitusjonene har drevet med eller driver med av forskningssoppgaver. Institusjonenes arbeidsoppgaver bør imidlertid komme tydelig fram.

II. Det lages en mer inngående oversikt over foretatte og pågående undersøkelser på tekstilområdet som har karakter av typisk forbruksforskning. Oversikten begrenses til tekstiler slik at spørsmål i forbindelse med konfeksjon og konfeksjonering, størrelser, størrelsesmålinger m. v. ikke tas med. Det er forutsetningen at man på dette begrensede område søker å holde hverandre gjensidig underrettet om arbeidet med sikte på bl. a. å finne fram til en arbeidsdeling. Det forberedende arbeid med denne oversikten forutsettes å være ferdig innen 15. oktober 1959. Oversikten over forskningssarbeidet og vurderingen av resultatet av samarbeidet tas opp til drøfting av komitéen på møtet i slutten av 1959.

Som en videreføring av dette vedtaket har komitéen tatt opp arbeidet med utforming av en forbruksforskningskatalog til bruk for forskningsinstitusjoner og andre interesserte i de nordiske land. Komitéen anser en slik forskningskatalog, som legges opp på en måte som gjør det mulig å føre den å jour, for å være av særdeles stor betydning for den gjensidige orientering og samarbeid innen konsumentforskningens område.

Samarbeid gjennom spesielle nordiske arbeidsgrupper

På møtet i Oslo ble det bl. a. også fattet følgende vedtak:

Nordisk komité for konsumentspørsmål anser arbeidet i de allerede etablerte arbeidsgrupper innen spesielle konsumentforskningsområder for å være et meget verdifullt ledd i det nordiske samarbeid på disse områdene. I det fremtidige arbeid vil komitéen benytte seg av disse og lignende arbeidsgrupper ved løsningen av konkrete samarbeidsoppgaver.

Nordisk komité for konsumentspørsmål forutsetter at komitéen ved formannen blir holdt underrettet om hovedlinjene i arbeidsgruppene virksomhet forsåvidt angår arbeidsfordelingen av viktigere forskningsoppgaver.

Komitéen har mottatt beretninger fra møtet i de forskjellige nordiske arbeidsgruppene innen visse spesielle områder. Følgende arbeidsgrupper er nedsett:

Arbeidsgruppe for arbeids- og oppbevaringsrom i boligen

»	»	støvsugere
»	»	skjærerredskaper
»	»	kjøleskap og frysebokser
»	»	vaskemaskiner og redskap for etterbehandling av vask
»	»	rengjøringsmidler (vask, oppvask etc.)
»	»	stell av gulv
»	»	næringsmidler

På møtet i Oslo ble det videre fattet følgende vedtak:

Det nedsettes en egen arbeidsgruppe for konsumentopplysningsspørsmål under Nordisk komité for konsumentspørsmål, bestående av én representant for hvert land. Medlemmer av arbeidsgruppen forutsettes oppnevnt før 30. juni 1959. Den svenske medlem av arbeidsgruppen fungerer som arbeidsgruppens formann.

Det settes ikke opp noe bestemt mandat for arbeidsgruppen idet det overlates til gruppen selv å finne fram til sin arbeidsform og arbeidsoppgave. Det forutsettes imidlertid at arbeidsgruppen i første rekke tar opp til drøfting problemer i forbindelse med grunnleggende prinsipper for masseopplysningsmedia i sin alminnelighet og deres anvendelse i forbrukeropplysnings tjeneste.

Arbeidsgruppen for konsumentopplysning har følgende sammensetning:

fra Sverige: fil. lic. Brita Åkerman Johansson, arbeidsgruppens formann;

fra Danmark: cand. polit. Karen Gredal;

fra Finland: mag. Eila Palsanen;

fra Norge: konsulent Ella Rastad Bråten.

Arbeidsgruppen har utarbeidet et P.M. om de mer prinsipielle sider ved konsumentopplysningen. I dette P.M. er det også lagt fram konkrete forslag

til arbeidsfordeling av forskningsoppgaver om spesielle konsumentopplysningsspørsmål.

Andre spesielle spørsmål

Etter anmodning fra Statens konsumentråd i Sverige har komitéen skriftlig avgitt en uttalelse i forbindelse med en søknad fra prof. Olof Henell til Statens konsumentråd om en bevilgning til en undersøkelse om »hvorledes de nordiske nasjoner 'opplever' hverandres produkter».

På møtet i Oslo i mai 1959 ble det bl. a. fattet følgende vedtak:

Nordisk komité for konsumentspørsmål anbefaler at spørsmålet om revisjon av konkurranselovgivningen blir tatt opp overfor de respektive myndigheter i de forskjellige land med sikte på å la konkurranselovene også omfatte markedsføring uten konkurranse, samt å endre lovreglene slik at forbrukernes interesser blir bedre ivaretatt i konkurranselovgivningen idet slik lovgivnings prinsipielle sikte må være å ta forbrukerhensyn.

Konkurranselovgivningen er f.t. under revisjon i Danmark, Sverige og Norge.

Helsingfors den 16 mars 1960

Berättelse

från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

(Överlämnad av Sveriges regering)

Det förbättrade läget på arbetsmarknaden medförde ökad rörlighet av arbetskraft mellan de nordiska länderna under perioden 1/7 1959—30/6 1960. Särskilt stimulerades invandringen av finländare till Sverige, där antalet finländska arbetstagare från 1 juli 1959 steg med närmare 6 000 till 43 600 den 30 juni 1960. Antalet danska och norska arbetstagare uppgick vid samma tidpunkt till 19 300 respektive 9 700.

För att underlätta samarbetet med de finländska arbetsmarknadsmyndigheterna och -organisationerna anställdes vid arbetsmarknadsstyrelsen en finländsk kontaktman. Genom samverkan mellan arbetsförmedlingarna i de båda länderna överfördes uppskattningsvis minst 500 finländska arbetare under första halvåret 1960 till järnbruk, gjuterier, mekaniska verkstäder samt gummi- och porslinsindustrier i Sverige. Huvudsakligast kom okvalificerad arbetskraft i fråga. Överföring ägde dessutom rum av ett 70-tal yrkeskunniga byggnadssnickare. Innan denna grupp definitivt utplacerades, fick den genomgå en några veckors kurs, anordnad av överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen, för att lära svenska arbetsmetoder samt svensk arbetarskyddslagstiftning.

Flertalet arbetssökande reser fortfarande vid sidan av arbetsförmedlingen för att taga arbete i annat nordiskt land. Numera brukar några större problem som regel icke uppstå härigenom, då arbetstagarna insett nödvändigheten av att försäkra sig om anställning och bostad före avresan.

Svenska företag visade under våren tendens att söka täcka det ökade behovet av arbetskraft genom privat rekrytering i grannländerna. Svårigheter uppstod härigenom främst i Finland. Frågan behandlades vid sammanträde mellan de finländska och svenska arbetsmarknadsmyndigheterna i Stockholm den 23 mars 1960. Överenskommelse träffades bl. a., att man från finländsk sida skulle hålla arbetsmarknadsstyrelsen underrättad om förekommande fall av privat rekrytering och att styrelsen skulle taga kontakt med vederbörande arbetsgivare för att förmå dem att upphöra med att värva arbetskraft på egen hand. Vidare tillställde Svenska arbetsgivareföreningen sina medlemmar ett cirkulär, där föreningen fäste de svenska arbetsgivarnas uppmärksamhet på föreliggande problem samt uppmanade de företag, som avsåg att rekrytera arbetskraft i Finland, att vända sig till arbetsförmedlingen.

Nordiska arbetsmarknadsutskottet höll sitt åttonde sammanträde den 3—5

december 1959 i Köpenhamn. Bl. a. behandlades förslag om gemensamma bestämmelser om privat arbetsförmedling för artister och musiker, möjligheterna att införa likartade bestämmelser vid handläggningen av arbetstillståndsansökningar för utländska reparatörer och montörer, som inreser för att utföra brådskande reparations- och montagearbete, formerna för praktikantutbyte i ett försämrat arbetsmarknadsläge och gällande bestämmelser angående bidrag från arbetslöshetsförsäkringen till yrkesutbildning. Särskilda arbetsgrupper tillsattes för att närmare utreda värvningen av arbetskraft till främmande världsdelar, bekämpandet av vinterarbetslösheten, teknikerbristen samt vissa yrkesvägledningsproblem.

Nordiska arbetsmarknadsutskottet består av följande representanter:

- för Danmark: departementschef T. Haarløv, Arbejdsministeriet
arbejdsdirektør H. Borreschmidt, Arbejdsdirektoratet
- för Finland: regeringsrådet Jouni Hakkarainen, ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena
regeringssekreteraren A. Olavi Koskinen, ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena
- för Norge: ekspedisjonssjef Berger Ulsaker, Kommunal- og arbeidsdepartementet
arbejdsdirektør Gunnar Bråthen, Arbejdsdirektoratet
- för Sverige: statssekreteraren Ernst Michanek, socialdepartementet
generaldirektören Bertil Olsson, arbetsmarknadsstyrelsen

Meddelanden

om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser tillsättande av en nordisk kommitté för frågan om en nordisk folklig akademi.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 maj 1960:

Det nordiske ekspertudvalg, der er nedsat til udredning af ovennævnte sag, har endnu ikke afsluttet sit arbejde, men undervisningsministeriet har fra udvalgets sekretariat indhentet følgende oplysninger:

Grundlaget for udvalgets afsluttende arbejde er det forslag om forsøgsvis etablering i en 5-årig forsøgsperiode af Nordens folkelige akademi i tilknytning til Den nordiske Folkehøjskole i Kungälv, der blev stillet af det danske undervisningsministerium på VIII nordiske undervisningsministermøde, og som er tiltrådt i princippet af de nordiske undervisningsministre.

På ekspertudvalgets møde den 10. oktober 1959 i Oslo enedes man om forskellige retningslinier for forsøgsordningen. Akademiet tænkes indrettet med 6—7 måneders årlig kursusvirksomhed, med 40 elever og med følgende lærerkræfter: en studierektor, en fast lærer, en bibliotekar samt enkelte timelærere.

De fornødne bygninger og lokaler må tilvejebringes i forbindelse med gennemførelse af Kungälv-skolens nybygningsprojekt på Fontinberget. Akademiet bør have selvstændige undervisningslokaler samt lærer- og elevboliger, medens økonomibygninger, spisesal, bibliotek og gymnastiksal o.l. kunne være fælles for de to skoler.

Akademiet skal være en selvstændig, internordisk institution med egen styrelse, eget regnskab og egen leder, men bør have et nært samarbejde med folkehøjskolen.

Med hensyn til det økonomiske spørgsmål var der enighed om, at det, da det drejer sig om en forsøgsordning, ville være det mest hensigtsmæssige, hvis Kungälv-skolen — med sædvanlig offentlig støtte i henhold til svensk lovgivning — kunne påtage sig finansieringen af hele byggeriet på Fontin-

berget incl. de bygninger, som akademiet skulle bruge, således at der ikke bliver tale om særlige nordiske bevillinger til anlægsudgifterne, men alene til driften af folkeakademiet. Til gengæld måtte der i driftsbudgettet foruden de øvrige udgifter (vederlag til Kungälv-skolen for leje af bygninger og lokaler samt for kostforplejning, lærerlønninger, administration, anskaffelser m. m.) indgå en vis særlig ydelse til Kungälv-skolen til ekstraordinær amortisering af byggelån under hensyn til, at en del af skolens byggeudgift vil være motiveret af folkeakademiets lokalebehov.

Ekspertudvalget mente imidlertid ikke at have løst sin opgave fuldt ud med opstilling af disse retningslinier, idet de nordiske undervisningsministre havde udtalt ønske om et konkret forslag i sagen. Udvalget har derfor ment at måtte påtage sig at indlede forhandlinger med Kungälv-skolen med henblik på udformning af forslag til overenskomst mellem denne skole og akademiet. Først når et sådant kontraktudkast foreligger, vil det være muligt at opstille et driftsbudget. Under de stedfundne forhandlinger har skolen tilkendegivet positiv interesse for det foreslåede samarbejde, men da det endnu ikke har været muligt for skolen at opstille en endelig finansieringsplan for det nye byggeprojekt, har den heller ikke været i stand til at udtale sig nærmere om størrelsen af det vederlag, som akademiet i givet fald skulle yde.

Den opgave, som blev pålagt ekspertudvalget, at foretage en udredning af spørgsmålet om Nordens folkeakademi, er efter undervisningsministeriets opfattelse i det væsentlige løst, idet der alene mangler en eksakt beregning af de økonomiske konsekvenser af den ordning, hvorom der i øvrigt hersker enighed, og udvalgets arbejde har antaget en helt anden, mere speciel karakter gennem de optagne overenskomstforhandlinger med folkehøjskolen i Kungälv. Ministeriet anser det dog for ønskeligt og hensigtsmæssigt, at også denne opgave overlades til ekspertudvalget, selv om det på grund af usikkerheden med hensyn til Kungälv-skolens finansieringsmuligheder kan trække noget ud, førend et konkret resultat foreligger.

Finlands regering (undervisningsministeriet) har i meddelende den 25 maj 1960 hænvisat till av Danmarks regering lämnat meddelande.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 6 juli 1960:

En særlig nordisk komité, i hvilken Island har en repræsentant, arbejder på ovennævnte sag. Komiteen er nået langt i sit arbejde.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 14 juli 1960:

Det kgl. Kirke- og undervisningsdepartement har i brev av 12. juli d. å. avgitt følgende meddelelse om rekommandasjon nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi.

Det kgl. Kirke- og undervisningsdepartement vil ta standpunkt til det danske forslag om opprettelse av et nordisk folkeakademi som en forsøksordning i tilknytning til Den nordiske folkehøgskolen i Kungälv, når det foreligger et fullstendig forslag fra det nedsatte ekspertutvalg.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 22 juni 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar, 1959, s. 1307), har det för ändamålet tillsatta utskottet fortsatt sitt arbete. Skissritningar till för folkakademien erforderliga lokaler har uppgjorts ävensom preliminär kostnadsberäkning. Förslag till avtal mellan folkakademien och folkhögskolan i Kungälv är under utarbetande. Utskottet beräknas i huvudsak kunna slutföra sitt uppdrag under juli 1960.

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk

*(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges
regeringar)*

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Finland och Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 19 maj 1960:

Foreningen Norden i Danmark er beredt til, som tidligere meddelt i forbindelse med Nordisk Råds 6. og 7. session¹, at nedsætte et dansk nævn, der i samarbejde med tilsvarende nævn i Norge og Island kan påtage sig den pågældende opgave.

Foreningen Norden i Danmark er i korrespondance med foreningerne Norden i Island og Norge om sagen, men man har endnu ingen meddelelse fået om, hvordan sagen vil blive behandlet i disse lande.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 25 maj 1960:

Sedan Finlands riksdag i statsförslaget för år 1960 antecknat ett anslag om 1 000 000 mark för översättning av finskspråkig vetenskaplig och facklitteratur till svenska, har undervisningsministeriet den 31 mars 1960 beslutat giva Finlands avdelning av Nordiska kulturkommissionen i uppdrag att omhänderha fördelningen av det ifrågavarande anslaget samt inleda de härmed förknippade praktiska åtgärderna. Ministeriet har därjämte till Sveriges undervisningsministerium meddelat, att verksamheten för Finlands del inletts och föreslagit, att det samarbete, som enligt de ursprungliga planerna förutsatts mellan de båda länderna, skulle inledas.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 7 juli 1960:

Ministeriet henviser til sin meddelelse før Nordisk Råds sidste møde, dat. 18. sept. 1959, ang. ovennævnte sag¹, hvori det blev omtalt, at forholdsregler var blevet truffet til at det skulle meddeles Danmarks og Norges undervis-

¹ 7. sess., s. 1356.

ningsministerier, at Islands bidrag til oversættelserne, n. kr. 2 000,00 for hvert af årene 1958 og 1959 var rede til udbetaling, når det måtte ønskes.

Ministeriet er bekendt med at foreningen Norden i Danmark har pr. brev sat sig i forbindelse med foreningen Norden i Island ang. ordningen af rekommandationens iværksættelse, betreffende islandske faglitterære arbejder.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 22 juni 1960:

Rekommandasjon nr. 3/1957 om oversettelse av finsk og islandsk faglitteratur har vært forelagt *det kgl. Kirke- og undervisningsdepartement* som i brev av 16. juni d. å. uttaler:

I budsjettåret 1959—60 er det ytet et tilskott på kr. 1 500,— til utgivelse av et islandsk lyrikkutvalg i norsk gjendiktning.

Departementet vil for kommende budsjettår søke å reservere et beløp av disposisjonsbevilgningen under statsbudsjettet, kap. 223 V for eventuell oversettelse av finsk og islandsk faglitteratur etter tilråding fra Nordisk kulturkommissjons norske avdeling.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 22 juni 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar, 1959, s. 1357), har Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning i skrivelse den 29 april 1960 anhållit om anvisande av 15 000 kronor att under budgetåret 1960/61 disponeras för översättning till svenska av finsk facklitteratur. Styrelsen för kulturfonden för Sverige och Finland har anmodats att till ecklesiastikdepartementet inkomma med yttrande i ärendet.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 20 juni 1960:

Den i meddelandena till Nordiska rådets session 1959 omnämnda Nordiska kommittén för utredning av frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare och tandläkare har såvitt angår läkarna avslutat sitt arbete och med skrivelse den 13 oktober 1959 till statsrådet och chefen för svenska inrikesdepartementet överlämnat betänkande med förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare. För Sveriges del har kommitténs betänkande och förslag på sedvanligt sätt remissbehandlats.

Vid utarbetandet av förslag till ny svensk lag om behörighet att utöva läkaryrket har en anpassning skett till kommitténs förslag till överenskommelse. Lagförslaget har — med redovisning av kommitténs betänkande i vissa delar — förelagts riksdagen i proposition nr 141/1960. Riksdagen har antagit lagförslaget oförändrat såvitt nu är i fråga och har ej heller i övrigt haft några erinringar mot vad i propositionen anförts rörande gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare. Lagen träder i kraft den 1 januari 1961. Sedan den föreslagna överenskommelsen godtagits av regeringarna, kommer de ytterligare bestämmelser, som för Sveriges del erfordras i anledning av överenskommelsen, att utfärdas i administrativ ordning.

I samma lag har vidare upptagits särskilda regler om behörighet för tjänsteläkare i finskt eller norskt läkardistrikt att utöva läkaryrket inom angränsande distrikt på svensk sida om gränsen. Reglerna avser att underlätta gränssamarbetet inom hälso- och sjukvården i enlighet med den 1954 tillsatta nordiska kommitténs »Innstilling om medisinalt samarbeid i grensestrøkene mellom Sverige-Finnland, Sverige-Norge og Finnland-Norge»¹.

För att utreda frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare har den 12 april 1960 såsom svenska sakkunniga tillkallats statssekre-

¹ 7:e sess., 1286; jfr rekommendation nr 20/1959.

teraren C. G. Persson, ordförande, samt medicinalrådet O. K. Osvald och byråchefen H. Rahm. Såsom experter åt de sakkunniga har förordnats löne- direktören H. O. F. Gröndal och tandläkaren I. Oldmark. Genom statssekre- terarskrivelse den 3 juni 1960 har de övriga nordiska regeringarna under- rättats om den svenska delegationens sammansättning. Utredningsarbetet har påbörjats.

Meddelanden

om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 28 maj 1960:

I tilslutning til tidligere afgivne meddelelser i sagen oplyses det, at man gennem ministeriet for offentlige arbejder har modtaget meddelelse om, at de danske statsbaner har iværksat en undersøgelse af mulighederne for eventuelt gennem et samarbejde med skibs- eller luftfartsselskaber, at søge Island inddraget i de billige nordiske rundture, som arrangeres af de nordiske statsbaner. Der er nu skabt kontakt med rejsebureau Saga i Reykjavik, og man har bl. a. forespurgt bureauet, hvorvidt der menes at være et marked i Island for de omhandlede ture og i bekræftende fald, hvilke ture der skønnes at være interesse for. Man vil — når Sagas svar er modtaget — fortsætte arbejdet i sagen med udarbejdelse af konkrete forslag.

Trafikforbindelserne til Island ad søvejen har hidtil været hemmet af forskellige bestemmelser, der har bevirket, at danske rederier rent faktisk har været stillet dårligere end islandske rederier ved overførslen af fragtindtægter m.v. Den i Island gennemførte lov om økonomiske spørgsmål af 20. februar d.å. indeholder imidlertid bestemmelser om devaluering af den islandske krone og ophævelse af valutaafgiften samt en række andre bestemmelser, der tilsigter en økonomisk stabilisering. Disse foranstaltninger forventes (ifølge Den internationale Valutafond) at muliggøre en liberalisering af Islands import og en begrænsning af diskriminationen, og de pågældende foranstaltninger synes derfor også at indebære øgede muligheder for udviklingen af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande.

Udenrigsministeriet er af den formening, at en væsentlig lettelse af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande bedst vil kunne ske ved et islandsk initiativ, og finder ikke, at det er muligt for de øvrige nordiske lande at opnå større resultater ved at arbejde videre med sagen

uden at have modtaget en tilkendegivelse om den islandske regerings planer og ønsker. Opmærksomheden henledes i denne forbindelse på, at Island som det land, der tog initiativet til Nordisk Råds behandling af dette spørgsmål, og som det koordinerende land vedrørende rekommandation nr. 9/1957 endnu ikke har afgivet meddelelse i sagen.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 6 juli 1960:

Mellan Island och Finland undertecknades den 10.3.1960 en luftfartsöverenskommelse, som trädde i kraft samma dag. På basen av denna överenskommelse har det isländska flygbolaget Loftleiðir den 18.5.1960 inlett regelbunden trafik en gång i veckan på ruten Reykjavík—Oslo—Helsingfors och åter. Detta är den första direkta flygförbindelsen mellan Island och Finland.

Islands regering (Utanrikisráðuneytið) meddelar den 13 juli 1960:

Beträffande Nordisk Råds rekommandation nr. 9/1957 om forbedret kommunikation mellem Island og de øvrige nordiske lande vil ministeriet påpege følgende:

Som bekendt blev der i betænkningen fra den kommission, som ifølge Nordisk Råds rekommandation nr. 7/1955 arbejdede i årene 1955—57, lagt særlig vægt på de følgende punkter, som man mente at der burde gøres noget for i forbindelse med ovennævnte sag:

1. Forøget oplysningstjeneste om Island som turistland.
2. Bedre hotelforhold.
3. En speciel valutakurs for turister.

4. Det blev påpeget at det ville være ønskeligt, at de skibe, som nu sejler mellem Island og (hovedsagelig) København, anløb til stadighed havne i Vestsverige og Vestnorge.

I forbindelse med ovennævnte punkter vil ministeriet oplyse:

ad 1. Statens turistbureau varetager oplysnings- og reklametjenesten. Bureauets drift bliver bekostet af statskassen. For næste møde i Nordisk Råd vil der blive fremlagt et forslag om at Island skal deltage i de øvrige nordiske landes samarbejde om turistreklame.

ad 2. Man er ved at opføre i Reykjavík en stor bygning, ejet af bøndernes sammenslutninger. Ifølge planen skal der i bygningen være ca. 90 værelser med plads til indtil 150 gæster. Efter regeringens forslag gav Altinget, på sin sidste samling, regeringen myndighed til at give statsgaranti for indtil isl. kr. 20 mill. — eller en modsvarende sum i fremmed valuta — til opførelse af en hotelbygning i Reykjavík.

ad 3. Efter den ændring af valutannoteringen, som blev gennemført sidste vinter, er det blevet meget billigere for udlændinge at rejse her, da de nu

¹ 7:e sess., s. 1442.

får 51 % flere isl. kr. for deres fremmede valuta, uden nogen større stigning af priserne på den tjeneste, som ydes rejsende.

Man kan påstå at det ikke er dyrere at opholde sig eller rejse her end i de andre nordiske lande.

ad 4. Ministeriet har henvendt sig både til A/S Eimskipafélag Íslands og til Det forenede Dampskibs-Selskab i København med en anmodning om at disse selskaber skulle lade de af deres skibe, som går på faste ruter mellem København og Island, regelmæssigt anløbe havne i det vestlige Sverige og det vestlige Norge.

Begge de nævnte selskaber mente at der på nærværende tidspunkt ikke fandtes grundlag for at lade skibene anløbe havne i disse lande, siden dette ville forsinke skibene for meget på deres hovedrute, uden at forsinkelsen ville blive opvejet af transport af varer eller passagerer fra de nye havne.

Til sidst vil ministeriet nævne at islandske flyvemaskiners flyvninger mellem Island og de andre nordiske lande er tiltaget meget i de sidste år, og at de islandske luftfartsselskaber opretholder nu trafik på disse lande med to Vickers Viscount-maskiner og to DC 6B-maskiner, som luftfartsselskaberne nylig har købt med statens bistand.

Direkte flyvninger med islandske flyvemaskiner mellem Island og Finland blev påbegyndt i dette år.

Fra islandsk side ville man sætte pris på at islandske flyvemaskiner fik tilladelse til hyppigere landinger i de andre nordiske lande end man hidtil har opnået enighed om.

Ministeriet vil fortsat arbejde på de ovennævnte punkter foruden andet, som efter ministeriets mening, ville bidrage til at forbedre kommunikationen mellem Island og de andre nordiske lande.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 14 juni 1960:

Det kgl. Samferdselsdepartement har i brev av 13. ds. meddelt følgende vedrørende rekommandasjon nr. 9/1957 om bedring av trafikkkforbindelsen mellom Island og de øvrige nordiske land:

Samferdselsdepartementet for sitt vedkommende er enig i de bestrebelse som gjøres på å få Island med i turisttrafikksamarbeidet i større utstrekning. Man har bemerkt at det i trafikktutvalgets forslag i saken på Nordisk Råds 7. sesjon er omtalt fellesnordiske turistrepresentasjoner i tre europeiske land. Når det gjelder fellesreklame bør etter dette departements oppfatning ikke bare disse land nevnes, men først og fremst De forente stater.

Man er kjent med at saken er til behandling i Nordisk samferdselskomité som vil ta kontakt med de interesserte turistorganisasjoner.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 30 juni 1960:

Handelsdepartementet, som i ärendet samrått med kommunikationsde-

partementet, delar de synpunkter, som framförts i meddelandet den 28 maj 1960 från Danmarks regering till Nordiska rådet.

Beträffande den av Danmarks regering i meddelande den 31 augusti 1959 till rådets 7:e session¹ berörda frågan om samverkan mellan Island och övriga nordiska länder, när det gäller att sprida turistinformationsmaterial utanför Norden har från Svenska turisttrafikförbundet till handelsdepartementet meddelats följande [*se förbundets yttrande i Sak A 18*].

Mellan Island och Sverige undertecknades den 12 maj 1960 ett avtal om luftfartsförbindelserna mellan och bortom Sveriges och Islands territorier. Genom avtalet beviljade regeringarna bl. a. varandra rätt att med ett eller flera av respektive regeringar utsedda lufttrafikföretag bedriva trafik mellan respektive länder och platser därbortom, via mellanliggande platser, i båda riktningarna. Av den ena avstalslutande parten utsett lufttrafikföretag skulle äga rätt att inom den andra partens territorium i internationell trafik taga ombord och avlämna passagerare, gods och post till och från sistnämnda parts territorium på de linjer, som företaget måtte beflyga enligt ovan. Avtalet trädde i kraft genom undertecknandet.

¹ 7:e sessionen, s. 1442.

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att *Finland* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 12 april 1960:

Dette spørgsmål, for hvis vedkommende det finske udenrigsministerium er koordinerende, har været genstand for overvejelser i et under Nordisk kulturkommission nedsat ekspertudvalg, der efter det for indenrigsministeriet foreliggende kan antages i nær fremtid at afgive en beretning [*se Tillæg*].

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 15 juli 1960:

Sedan det av Nordiska kulturkommissionen tillsatta Nordiska expertutskottet för arktisk medicin den 13 februari 1960 överlämnat sitt betänkande till Nordiska kulturkommissionen och denna efter handläggning av ärendet den 7 juli 1960 avgivit ett uttalande i saken till regeringarna, sänder Finlands regering närslutet uttalandet jämte bilaga till Nordiska rådet [*se Tillæg*].

De i förenämnda handlingar berörda spörsmålen har icke varit föremål för behandling inom regeringen.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 22 juni 1960:

Rekommandasjon nr. 16/1957 har vært forelagt *det kgl. Kirke- og undervisningsdepartement* som 20. juni d. å. har gitt følgende meddelelse:

Ifølge opplysninger fra Nordisk kulturkommisjon, ventes innstillingen fra ekspertutvalget som utreder spørsmålet om felles forskningsinstitutt for arktisk medisin og arktisk hygiene, sammen med en foreløbig uttalelse fra kulturkommisjonen, å foreligge innen 25. juni d. å. Så snart innstillingen

og uttalelsen er avgitt, vil dette materialet bli stilt til disposisjon for Nordisk Råd [se *Tillägg*]. Til tross for at det bare er kort tid igjen til Nordisk Råds 8. sesjon, håper man likevel at det vil være mulig å legge frem materialet for rådet.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 20 juni 1960:

Den nordiska kommitté, som tillsattes hösten 1957 av de nordiska ländernas kulturkommission har överlämnat ett betänkande, vari föreslås, att ett gemensamt arktiskt medicinskt forskningsråd tillsättes [se *Tillägg*]. En annan nordisk kommitté, som tillsatts efter förslag av Finland, föreslår, att ifrågavarande forskningsråd i sinom tid måtte upptaga till behandling frågan om inrättandet av en arktisk medicinsk forskningsanstalt.

En närmare redogörelse för frågan torde, enligt vad inrikesdepartementet inhämtat, komma att lämnas av Finlands regering, vilken utsetts att vara koordinerande vid denna frågas fortsatta behandling.

TILLÄGG

Yttrande av Nordiska kulturkommissionen över »Betänkande av Nordiska expertutskottet för arktisk medicin»

Nordisk kulturkommisjons vitenskapelige seksjon har behandlet vedlagte innstilling fra kulturkommisjonens ekspertutvalg for arktisk medisin [se *Bihang*].

Seksjonen vil gi sin fulle tilslutning til utvalgets oppfatning at de medisinske problemer som er særegne for Nordskandinavia, Island og Grønland bør løses ved et intimt samarbeid mellom de nordiske land.

Seksjonen er derfor enig i at det bør opprettes en nordisk kommisjon som kan koordinere forskningsvirksomheten på det området det her gjelder og som kan vurdere, utrede og ta initiativ til nye forskningsprosjekter.

Spørsmålet om eventuelle bevilgninger til konkrete prosjekter må imidlertid etter seksjonens mening i det enkelte tilfelle sees i sammenheng med bevilgninger til andre forskningsformål og til det nordiske forskningsarbeid på andre fagområder. Seksjonen kan derfor foreløpig ikke gi sin tilslutning til utvalgets forslag om å stille til rådighet for samarbeidskommisjonen disposisjonsbeløp til forskning innen arktisk medisin. Spørsmålet om midler til slike formål bør inntil videre tas opp av kommisjonen etter hvert som konkrete prosjekter foreligger. På samme måte bør spørsmålet om bevilgninger til et nordisk referansebibliotek utstå til konkrete, gjenomarbeidete planer foreligger.

Seksjonen slutter seg til forslaget om at det i tilknytning til samarbeidskommisjonen opprettes et sekretariat. Dette sekretariat bør ha tilstrekkelig bemanning til å kunne forestå nødvendig utredningsarbeid og litteratortjeneste.

Endelig gir seksjonen sin tilslutning til ekspertkommisjonens syn, at opprettelse av et nordisk forskningsinstitutt for arktisk medisin ikke er aktuelt på det nåværende tidspunkt.

På denne bakgrunn vil seksjonen foreslå at regjeringene i de nordiske land tar de nødvendige skritt for opprettelse av en samarbeidskommisjon for forskning innen arktisk medisin med følgende oppgaver:

1. å ta initiativ til nye forskningsprosjekter, koordinere igangværende forskningsarbeid og vurdere foreslåtte forskningsprosjekter på den arktiske medisins område i de nordiske land;

2. å arbeide for at midler skaffes til veie for forskning på dette område;

3. å fremme forskning innen arktisk medisin på andre måter som den finner hensiktsmessig.

I tilknytning til samarbeidskommisjonen opprettes et sekretariat med tilstrekkelig bemanning for nødvendig arbeid med utredninger og litteratortjeneste.

Seksjonen antar at den foreslåtte samarbeidskommisjon bør oppnevnes i fellesskap av de medisinske forskningsråd eller tilsvarende organer i de nordiske land. Finansiering av samarbeidskommisjonens virksomhet bør også kunne skje gjennom disse organer under forutsetning av at deres bevilgninger økes tilsvarende.

Stockholm, 7. juli 1960

(*sign.*)

BIHANG

Betänkande av Nordiska expertutskottet för arktisk medicin

Innehåll

Skrivelse till Nordiska kulturkommissionen	344
1. Tillsättandet av Nordiska expertutskottet för arktisk medicin och dess mandat	345
2. Definitionen av begreppet arktisk medicin och av det i detta sammanhang ifrågakommande geografiska området	347

3. Folkmängden i Nordskandinavien och Island samt på Grönland	348
4. Klimatet i Nordskandinavien och Island samt på Grönland	349
5. Jämförelse mellan förhållandena i de olika regionerna	350
6. Tidigare forskning berörande medicinska problem i Nordskandinavien och Island samt på Grönland	353
7. Överväganden rörande olika former för samarbete vid arktisk medicinsk forskning i Nordskandinavien och Island samt på Grönland	354
8. Rekommendation	359
Bilagor	360
Litteraturförteckning över arbeten berörande arktisk medicin och i Nordskandinavien, Island samt på Grönland förekommande medicinska problem	360
Sammanfattning av ekonomiska kalkyler	372

Skrivelse till Nordiska kulturkommissionen

Vid sin 5:e session i Helsingfors år 1957 antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 16) efter förslag av Finlands regering om utredande av frågan om upprättandet av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien. Vid ett möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för denna rekommendation.

Ärendet förelades i juni 1957 det nordiska undervisningsministermötet i Stockholm, där följande beslut fattades:

Mötet har beslutat hemställa till regeringarna att under det fortsatta uppbyggandet av vetenskapliga institutioner i nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige uppmärksamma det stora behovet av forskning i arktisk medicin och hygien och att efter utredning genom kulturkommissionen förverkliga de möjligheter till nordiskt samarbete, som föreligger på dessa områden.

Vid sitt plenarmöte i november 1957 antog Nordiska kulturkommissionens vetenskapliga sektion (sektion I) riktlinjer för tillsättandet av ett expertutskott för utredning av möjligheterna för nordiskt samarbete angående forskning på den arktiska medicinens område. Utskottet skulle bestå av två medlemmar från vart och ett av de följande länderna: Danmark, Finland, Norge och Sverige, medan Island skulle representeras av en observatör.

Utskottet sorterar under Nordiska kulturkommissionens vetenskapliga sektion, vars ordförande i en skrivelse av den 21 april 1958 formellt utnämnde medlemmarna enligt de förslag, som gjorts av de fem länderna. Nordiska kulturkommissionens finlandsavdelning inkallade utskottet till ett första möte den 4 september i Helsingfors. Utskottet antog vid det första sammanträdet benämningen Nordiska expertutskottet för arktisk medicin.

Efter fullgjort uppdrag får kommittén härmed vördsamt överlämna betänkande om nordiskt samarbete angående forskning på den arktiska medicinens område.

Kommittén har bestått av följande ledamöter:

- Danmark: Overlæge Ove Bøje, København
Overlæge Erik Uhl, København
- Finland: Professor Niilo Pesonen, Helsingfors
Professor Urpo Siirala, Helsingfors
- Norge: Professor Leiv Kreyberg, Oslo
Fylkeslege Terje Due Strand, Bodø
- Sverige: Professor Hans Ronge, Lund
Professor Torsten Teorell, Uppsala
- Island: Professor Sigurður Sigurðsson, Reykjavik (observatör)

Under tiden 4.9.1958—10.12.1959 har professor Niilo Pesonen fungerat som kommitténs ordförande. Overlæge Uhl fungerade som ordförande under mötet i Köpenhamn 10.12—11.12.1959.

Kommitténs sekreterare har varit biträdande professor Jarl-Axel Grönroos, Åbo.

Kommittén har hållit ett möte i var och en av städerna Helsingfors, Stockholm—Uppsala, Tromsø och Köpenhamn.

Då kommittén överlämnar sitt betänkande uttalar den sin förhoppning, att den av kommittén föreslagna samarbetsformen för arktisk medicinsk forskning, till följd av sin interskandinaviska betydelse, skall kunna främja samgåendet av de nordiska ländernas resurser för det gemensamma bästa.

København den 11 december 1959

Ove Bøje

Erik Uhl

Niilo Pesonen

Urpo Siirala

Terje Due Strand

Leiv Kreyberg

Hans Ronge

Torsten Teorell

J.-A. Grönroos

1. Tillsättandet av Nordiska expertutskottet för arktisk medicin och dess mandat

Enligt Arvid Moberg torde det första försöket till nordiskt samarbete i Nordskandinavien ha gjorts av amtmann Worsøe på 1870-talet.¹ Enligt amtmann Worsøes förslag inbjöd Norrbottens landstings järnvägskommitté representanter från Finland, Norge och Sverige att dryfta kommunikationsförhållandena i de tre länderna. För närvarande dryftas i Nordiska rådet

¹ Ottar, nr 2 (1955).

möjligheter till samarbete vid ordnandet av angelägenheter på den allmänna sjukvårdens område uppe i norr i gränstrakterna mellan Finland, Norge och Sverige. Vidare har utskottet konstaterat, att förste provinsialläkaren i Norrbottens län J. Henriksson i sitt utlåtande angående Finlands regerings förslag om inrättande av ett gemensamt medicinskt institut för de nordliga regionerna till länsstyrelsen i Norrbottens län omtalar, att kyrkoherden O. Haapaniemi år 1956 vid en diskussion om ett universitet i Norrland, som anordnats av Norrlandsfrämjandet och Norrlands nation i Uppsala, framkastat tanken på ett nordnordiskt universitet, som skulle vara gemensamt för Finland, Norge och Sverige.

Samma år gjorde generaldirektören för medicinalstyrelsen i Finland, professor Niilo Pesonen i en promemoria statsrådet uppmärksamt på att man borde taga i övervägande möjligheten, att de skandinaviska länderna tillsammans skulle grunda ett institut för utredande av speciella medicinska spørsmål beträffande de s. k. arktiska områdena samt för utbildande av hälso- och sjukvårdspersonal för nämnda områden. För införskaffande av närmare uppgifter och för uppgörande av detaljerade planer för grundandet av ett medicinskt institut föreslogs i promemorian tillsättandet av ett gemensamt nordiskt organ. På initiativ av generaldirektör Pesonen beslöt Finlands statsråd den 22 november 1956 hemställa hos Finlands delegation i Nordiska rådet, att det måtte upptaga till behandling frågan om grundande av ett nordiskt medicinskt institut. Frågan togs upp av Finlands delegation i Nordiska rådet på uppmaning av Finlands utrikesministerium vid rådets 5:e session i februari 1957 i Helsingfors (Sak A 11/1957). Ärendet hänvisades till Nordiska rådets kulturutskott.

Kulturutskottet hörde såsom sakkunniga generaldirektör Arthur Engel, Sverige, helsedirektør Karl Evang, Norge, medicinaldirektør Johannes Frandsen, Danmark, och generaldirektör Niilo Pesonen, Finland. Utskottet tog även del av yttranden angående förslaget avgivna av medicinalstyrelsen i Finland, medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet, Norges Sosialdepartement, medicinalstyrelsen i Sverige, kanslern för rikets universitet i Sverige och länsstyrelsen i Norrbottens län (5:e sess., s. 352—362). Genom sakkunnigutlåtandena framgick det, att i samtliga berörda länder finnes intresse för ett medicinskt forskningsinstitut. Beträffande det föreslagna institutets närmare utformning och uppgifter yppades dock olika meningar. Kulturutskottet ansåg därför en särskild utredning av förutsättningarna och formerna för nordiskt samarbete av föreslagen art motiverad och hemställde, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samfällt låta utreda frågan om upprättandet av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien (kulturutskottets förslag nr 8/1957). Nordiska rådet tillställde regeringarna i respektive länder rekommendation enligt kulturutskottets förslag (nr 16/1957).

Frågan blev därpå behandlad på nordiska undervisningsministermötet i Stockholm i juni 1957, varvid följande beslut fattades [*se s. 344*]:

Vid sitt plenarsammanträde i november 1957 antog Nordiska kulturkommissionens vetenskapliga sektion riktlinjer för tillsättandet av ett expertutskott för utredning av möjligheterna för nordiskt samarbete angående forskning på den arktiska medicinens område. Ledamöterna utnämndes formellt i en skrivelse av den 21 april 1958 av kulturkommissionens ordförande enligt förslag av de fem nordiska länderna.

Vid sitt möte i november 1957 utfärdade kulturkommissionens vetenskapliga sektion följande mandat för expertutskottet:

Mandat for Nordisk kulturkommisjons ekspertutvalg for arktisk medisin

1. Utvalget skal utrede mulighetene for og hensiktsmessigheten av nordisk samarbeid om forskning innen arktisk medisin.

2. Utvalget skal under sitt arbeid ta opp til vurdering de ulike synspunkter som er kommet til uttrykk under Nordisk Råds og undervisningsministrenes behandling av denne sak, og drøfte de samarbeidsmuligheter på den arktiske medisins område som kan være aktuelle, blant annet i forbindelse med utbyggingen av medisinske institusjoner i Uleåborg, Umeå og Tromsø.

3. I den utstrekning utvalget finner at muligheter for samarbeid er til stede, og at disse bør utnyttes, skal utvalget utarbeide konkrete planer for samarbeidet.

4. Av hensyn til den senere behandling av saken i Nordisk Råd vil det være ønskelig at utvalget kan fullføre sitt arbeid i løpet av våren 1959.

Utvalget velger selv sin formann.

2. Definitionen av begreppet arktisk medisin och av det i detta sammanhang ifrågakommande geografiska området

Arktisk medisin borde formuleras som medisin under arktiska förhållanden. Enligt uppslagsböckerna räknas till Arktis nordpolsområden, i vilka den varmaste månadens medeltemperatur understiger $+10^{\circ}$. Då har gränsdragningen gjorts från meteorologisk synpunkt. Polcirkeln är i detta sammanhang inte någon användbar gräns, då norr om denna finns områden med föga arktisk karaktär, medan till exempel Grönland med dess sydspets sträckande sig till 60° n.br. är ett utpräglat polarområde. Såsom Arktis anses ofta det område, som botanisten definierar som det arktiska floraområdet, d. v. s. området norr om trädgränsen.

Med beaktande av sin uppgift ansåg kommittén, att man till det ifrågakommande området bör räkna utom Grönland och Island de nordliga delarna av Skandinavien, förslagsvis de två nordligaste länen — Uleåborgs och Lapplands län — i Finland, de tre nordligaste fylkena — Nordland, Tromsø och Finnmark — i Norge samt de två nordligaste länen — Västerbottens och

Norrbottnens län — i Sverige. Sydgränsen för detta område i Fennoskandien löper då tämligen parallellt med den 64:e breddgraden ca 150—300 km söder om polcirkeln. Med undantag av Grönland, Island samt små begränsade områden i Fennoskandien förekommer det inte förhållanden, vilka kan anses för arktiska i egentlig mening. Fennoskandien är närmast subarktisk. Med arktisk medicin anser kommittén i detta sammanhang all medicin på det ovan begränsade området. Definitionen avviker sålunda från den konventionella.

Med Nordskandinavien menas i följande det område av Skandinavien vars sydgräns följer sydgränsen av Uleåborgs och Västerbottens län och Nordland fylke.

I Nordskandinavien och Island samt på Grönland förekommer egenartade problem på medicinens och den allmänna hälsovårdens område. I det följande ges en kort översikt av förhållandena och problemen inom nyssnämnda områden.

3. Folkmängden i Nordskandinavien och Island samt på Grönland

I Nordskandinavien och Island samt på Grönland varierar den glesa befolkningen till antal och folktäthet. I tabell 1 återges befolkningssiffror enligt statistiska årsböcker från respektive länder.

Tabell 1. Folkmängdssiffror

Område	Tidpunkt för beräkningen	Innev. per km ² land	Antal innev.	Prognos	
				år	antal innev.
Danmark	31.12.1956				
Grönland			28 298		
Finland	1.1.1958			1970	
Uleåborgs län		7,0	400 218		541 542
Lapplands län		2,1	196 528		263 000
Island	1.7.1956	2,0		1967	190 000
Norge	1.1.1957			1967	
Nodland fylke		5,3	234 772		257 000
Tromsø fylke		4,0	124 288		139 000
Finnmark fylke		1,2	69 959		75 000
Sverige	1.1.1958			1967	
Västerbottens län		3,0	239 945		
Norrbottnens län		4,0	256 718		277 000
			1 711 726		

Referenser: Statistisk årbog (Danmark), 1958.
 Statistisk årsbok för Finland, 1958.
 Statistisk årbok for Norge, 1958.
 Statistisk årsbok för Sverige, 1958.

Folktätheten är mycket ringa på Grönland, även om man endast räknar med den isfria landarealen (341 700 km²) och inte tar med i beräkningen Grönlands totala areal (2 175 600 km²).

Som naturligt är, är folktätheten minst på Grönland och i de nordligaste områdena — Finnmarken, Island och Lapplands län. (2; 1,2; 2). Störst är den i Uleåborgs län (7) samt i Nordland fylke (5,3). Folkmängden i Nordskandinavien och Island samt på Grönland beräknas till 1 711 726 och utgör den ca 8,6 % av den totala befolkningen i de skandinaviska länderna.

Vid folkräkningen på Grönland skiljer man inte mellan eskimåer och vita utan mellan personer, som är födda på Grönland (infödda, ca 25 300) och personer, som är födda utom Grönland (européer). Däremot har man bättre kännedom om antalet samer. I Lapplands län i Finland räknar man med ca 3 000 samer. I Norge räknar man med nära 20 000. Vid folkräkningen 1945 var antalet samer i Sverige 10 193, varav 7 111 i Norrbottens län samt 1 117 i Jämtlands län och Idre jämte andra socknar. Den samiska stammen uppgår såunda numerärt till ca 33 000.

4. Klimatet i Nordskandinavien och Island samt på Grönland

† 10°-isotermen för den varmaste månadens medeltemperatur går söder om Grönlands sydspets. I hela Grönland råder ett strängt arktiskt klimat. Likväl förekommer stor skillnad mellan södra och norra delen, då Grönland mäter 2 670 km i längd. Vid Grönlands nordspets räcker polarnatten ca 5 månader.

Islands klimat är jämförelsevis mildt. Årets medeltemperatur är 7—8 grader varmare än breddgradens normala temperatur, vilket beror på Golfströmmen. Även i Island är klimatet i de centrala områdena, som har en arktisk prägel, kallare än kustklimatet.

Nordskandinavien kan ur klimatologisk synpunkt uppdelas i tre regioner: inlandet, fjällregionen och kustområdet. Kustområdet kännetecknas av ett varmare och mildare klimat med rikligare nederbörd än i fjällregionen och inlandet. I inlandet förekommer de nederbördsfattigaste områdena. Där är differensen även störst mellan medeltemperaturen för den varmaste och den kallaste månaden.

I tabell 2 och 3 återges nederbörd och temperatur i medeltal för 1901—1930. Medeltalen för Tromsø, Bodø och Brønnøysund är typiska för kustklimatet, medan Karasjok, Karesuando, Sodankylä och Jokkmokk representerar inlandet.

Tabell 2. Nederbörd i medeltal, medeltemperatur samt solskenstid i medeltal för 1901—1930 (för Sodankylä och Uleåborg för 1886—1935)

	Nederbörd i mm	Temperatur °C	Solskenstiden i timmar		
			april—sept.	okt.—mars	hela året
Sodankylä	520	— 1,2			
Uleåborg	532,3	+ 1,8			
Karasjok	316	— 2,1	1 480	355	1 835
Vardø	540	+ 1,1			
Tromsø	940	+ 2,3			
Bodø	1 043	+ 4,1	1 693	432	
Brønnøysund	1 040	+ 5,2			
Karesuando	324	— 2,3	1 420	374	1 794
Jokkmokk	469	— 0,1	1 595	460	2 055
Haparanda	533	+ 1,0	1 607	407	2 014
Stensele	504	+ 0,1	1 434	426	1 860
Umeå	563	+ 2,6	1 575	438	2 013

Referenser: Lindholm, F., Sunshine and cloudiness in Sweden 1901—1930 (1955).
 Statistisk årsbok för Finland, 1958.
 Statistisk årsbok for Norge, 1958.
 Statistisk årsbok för Sverige, 1958.

5. Jämförelse mellan förhållandena i de olika regionerna

Grönland är beläget mellan 60:e och 83:e breddgraden, Island något söder om polcirkeln, Spetsbergens ögrupp mellan 74° och 81° och de nordskandinaviska områdena på kontinenten mellan 64° och 71° nordlig bredd. Dessa områden sträcker sig från 70° väster och 30° öster om Greenwich. Med detta för ögonen är det lätt att förstå, att förhållandena i de olika regionerna är egenartade, men man kan dock finna gemensamma drag i rätt stor utsträckning.

Det mest karakteristiska gemensamma särdraget för dessa områden är den långa tiden av mörker. Dessa regioner kännetecknas även av långa perioder med låg temperatur, speciellt i områdena med inlandsklimat. Detta för med sig, att befolkningen har knapp tillgång till grönsaker och frukt och att det mesta av spannmålen måste importeras. Likaså blir tillgången knapp på mejeriprodukter i de nordligaste delarna.

Faunan och djurvärlden är borealisk med arktiska drag och strängt arktisk i Grönland, i delar av Island och i de nordligaste delarna av Fennoskandien.

Etniskt sett är befolkningen inte likartad i de olika områdena. På kontinenten förekommer i respektive länder nordisk, finsk och samisk befolkning. Isländarna är invandrade norrman och kelter. Den nuvarande befolkningen på Grönland är en blandad befolkning av invandrare och eskimåer.

Den förhållandevis glesa befolkningen i de ifrågavarande områdena och den svårtillgängliga terrängen i stora landområden gör, att även kommunikationsförhållandena är rätt illa utvecklade i jämförelse med ett väl utvecklat väg- och järnvägsnät mera söderut. Trots att dessa särförhållanden inte

Tabell 3. Medeltemperatur (°C) för 1901—1930 (för Uleåborg och Sodankylä för 1886—1935)

Månad	Uleå- borg	Sodan- kylä	Brønnoy- sund	Bodo	Tromsø	Vardø	Karasjok	Umeå	Stensele	Hapa- randa	Jokk- mökk	Kare- suando
I	— 9,0	— 13,5	— 0,1	— 1,2	— 3,1	— 4,8	— 14,4	— 7,4	— 11,9	— 10,3	— 13,9	— 13,8
II	— 10,0	— 13,8	— 0,2	— 1,9	— 3,9	— 5,4	— 14,7	— 7,4	— 11,2	— 11,2	— 12,8	— 14,2
III	— 5,7	— 8,9	+ 0,8	— 1,1	— 2,9	— 4,1	— 9,9	— 4,3	— 6,7	— 7,0	— 7,5	— 10,3
IV	± 0,0	— 2,5	+ 3,6	+ 2,0	— 0,1	— 1,2	— 3,2	+ 0,6	— 0,7	— 1,1	— 1,0	— 4,2
V	+ 5,9	+ 4,0	+ 6,7	+ 5,8	+ 3,2	+ 2,1	+ 3,2	+ 6,3	+ 5,2	+ 4,9	+ 5,0	+ 2,1
VI	+ 11,8	+ 10,6	+ 9,6	+ 9,2	+ 7,7	+ 5,8	+ 9,5	+ 11,9	+ 10,8	+ 11,6	+ 11,2	+ 9,2
VII	+ 15,7	+ 13,8	+ 12,6	+ 12,4	+ 11,4	+ 8,9	+ 13,2	+ 15,6	+ 14,0	+ 15,5	+ 14,7	+ 13,0
VIII	+ 13,2	+ 10,8	+ 12,8	+ 12,1	+ 10,6	+ 8,9	+ 10,6	+ 13,3	+ 11,4	+ 13,0	+ 11,7	+ 10,3
IX	+ 8,2	+ 5,7	+ 9,4	+ 8,3	+ 6,6	+ 6,5	+ 5,6	+ 8,6	+ 6,5	+ 7,8	+ 6,3	+ 4,9
X	+ 2,0	— 1,2	+ 5,6	+ 4,0	+ 1,9	+ 1,7	— 2,1	+ 2,9	+ 0,4	+ 1,4	— 0,9	— 2,5
XI	— 3,3	— 8,0	+ 2,0	+ 0,6	+ 1,2	— 1,6	— 9,6	— 2,6	— 6,0	— 4,4	— 8,8	— 9,5
XII	— 7,4	— 11,9	± 0,0	— 1,1	— 2,9	— 3,6	— 13,2	— 6,0	— 10,7	— 8,5	— 12,8	— 12,6
årsmedeltal	+ 1,8	— 1,2	+ 5,2	+ 4,1	+ 2,3	+ 1,1	— 2,1	+ 2,6	+ 0,1	+ 1,0	— 0,1	— 2,3

är av speciellt arktisk eller subarktisk karaktär, spelar de en betydelsefull roll och utgör grunden för många svårlosta administrativa spörsmål, inte minst på hälsovårdens och socialmedicinens område.

Vid sidan av likartade faktorer, som förekommer i Nordskandinavien, kan man även med lätthet påpeka geografiska och klimatologiska differenser mellan olika områden ävensom olikheter i näringsfång, arbetsvillkor samt närings- och bostadsförhållanden. Vid norska kusten härskar ett mildt maritimt klimat med förhållandevis hög temperatur och riklig nederbörd. I fjällregionen är klimatet hårdare, om också inte i samma mån som inlands-klimatet. Det senare kännetecknas av en ringa nederbörd och låg temperatur under vintermånaderna för att slå över till förhållandevis hög temperatur under sommaren. Grönlands och Islands samt Spetsbergens avvikande klimat tarvar inte någon ytterligare kommentar.

Som naturligt är, är fisket en mycket viktig näringsgren i kustområdena, medan jord- och skogsbruk dominerar i inlandsregionerna (tabell 4). Säl-fångsten har gått starkt tillbaka på Sydgrönland och förekommer nu huvudsakligen på Nord- och Östgrönland. Fiske och fårskötsel är de viktigaste näringarna på Sydgrönland.

Tabell 4. *Befolkningens fördelning enligt näringsgrupper*

Område	Jord- och skogsbruk	Fiske	Industri	Handel och samfärdsel	Tjänstemän och övriga yrkesverksamma
Danmark					
Grönland		47,7	7,5	15,7	29.1 ¹
Finland					
Uleåborgs län	55,6		19,3	9,8	12,1
Lapplands län	50,0		21,5	11,5	17,0
Norge					
Nordland fylke	21,8	19,2	27,2	16,1	17,7
Tromsø fylke	25,4	23,0	20,8	14,4	16,4
Finmark fylke	15,5	27,0	27,0	15,4	15,1
Sverige					
Västerbottens län	45,7		27,6	14,9	11,8
Norrbottnens län	36,1		32,4	17,6	13,9

Referenser: Statistisk årbog (Danmark), 1958.
 Statistisk årsbok för Finland, 1958.
 Statistisk årbok for Norge, 1958.
 Statistisk årsbok för Sverige, 1958.

De norska och svenska områdena, där malmfyndigheterna verkat befrämjande på industrin, är industrialiserade i större utsträckning än de finska. I Nordfinland får något över hälften av befolkningen sin utkomst av jord- och skogsbruk. Men i detta hänseende håller strukturen på att förändras i Finland, där man för närvarande på många sätt arbetar för Nordfinlands industrialisering.

¹ Härav ca 1/3 personer, vilkas yrke är okänt.

På grund av de ekonomisk-geografiska förhållandena växlar även de yttre arbetsvillkoren. Olikheten i näringslivet återspeglas även i de olika näringsförhållandena. Det är självklart, att i kustbefolkningens diet ingår större mängder fisk än i landsbefolkningens diet, där man i högre grad finner kött och mjölkprodukter.

Samer, som för ett nomadliv, är i försvinnande, men trots det avviker bostadsförhållandena ansenligt från förhållandena mera söder ut.

De i detta avsnitt beskrivna specialförhållandena i Nordskandinavien och Island samt på Grönland återspeglas givetvis i befolkningens leverne. Det som ur kommitténs synpunkt är av intresse berör förhållandena på hälso- och sjukvårdens områden. I många avseenden är de sämre här än i Sydskanandinavien. För att åstadkomma en förbättring av de sanitära förhållandena behövs vetenskapligt arbete, som utgör grundvalen för praktiska åtgärder.

6. Tidigare forskning berörande medicinska problem i Nordskandinavien och Island samt på Grönland

De geografiska, klimatologiska och ekonomisk-geografiska förhållandena i Nordskandinavien och Island samt på Grönland avviker i betydande grad från dem, som är rådande i Skandinaviens sydligare områden. Även befolkningens struktur är en annan uppe i norr, och här förekommer speciella problem, som man inte behöver befatta sig med mera söderut. På olika vetenskapliga områden och i synnerhet på medicinens område förekommer särproblem. Detta har varit upphovet till att forskare intresserat sig för sanitetsvården i de nordliga regionerna.

Djupare kännedom om problemens art har ernåtts genom utförda forskningsarbeten, som mestadels skett på nationell bas och på initiativ av statsmakten eller enskilda forskare.

Tidigare arbeten med anknytning till arktisk medicin föreligger i betydliga mängder i samtliga länder, dels systematiskt vetenskapliga, dels tillfälliga individuella — ämbetsläkares rapporter inte att förglomma. De äldsta är reseskildringar. Efter hand finner man även på hälsovårdens område material, först som rapporter av ämbetsläkare, senare av sjukhusläkare och militärläkare. Vid sidan om rent medicinska problem har ofta även kulturella, sociala och etnografiska problem berörts. I detta sammanhang må även nämnas veterinärmedicinska studier och andra studier på närbesläktade områden, som t. ex. zoologi, parasitologi, botanik, klimatologi m. fl.

Grönlands strängt arktiska förhållanden har uppmärksammats av mången forskare, men statsmakten har här ofta varit tvungen att ingripa och taga initiativet — i kanske större utsträckning än vad fallet är i de övriga länderna. Grönlandskommissionens betänkande nr 4 ger en uppfattning om problemens komplicerade natur på socialmedicinens och hälsovårdens område.

I Finland och Norge har utförts betydande osteologiska och antropologiska undersökningar. Under de senaste åren har i Finland även smärre arbeten på rent medicinsk linje kommit till. Vidare har i Norge gjorts många värde-

fulla undersökningar berörande problem med anknytning till särförhållandena i Nordnorge och arktisk medicin. I Sverige utförde den s. k. Odin-kommittén under 1930-talet en utredning angående socialmedicinska förhållanden i Norrland. För närvarande är en socialpediatrisk utredning pågående. I Sverige har man haft stort intresse för klimatfysiologiska samt för i Norrland förekommande grundvetenskapliga problem.

Arbeten med anknytning till arktisk medicin har sammanställts i en förteckning, som bifogats betänkanudet [*se Bihangstillägg 1*]. Utan anspråk på att förteckningen skulle vara fullständig anser kommittén, att den ger en bild av problem, som tagits upp till bearbetning och som man har ansett vara av betydelse. Av förteckningen framgår tydligt behovet av en mera systematisk behandling och framför allt av ökat nordiskt samarbete.

Hitintills har den medicinska forskningen berört ett flertal enskilda problem och fenomen, som förekommer inom de ifrågavarande områdena och bland deras befolkning. Det har utförts många värdefulla sporadiska undersökningar, som belyst vissa intressanta företeelser från nationell synpunkt. Därav framgår även, att det på olika håll funnits intresse för utredande av inom områdena förekommande särförhållanden och att de problem, som berör befolkningen, är mångahanda. Av de särproblem, som är karakteristiska bör nämnas de klimatiska miljöfaktorernas betydelse, såväl för fysiologiska som psykiska spörsmål, bostads- och omgivningshygieniska och hygienisk-tekniska omständigheter, näringsförhållandena, infektionssjukdomarnas specialnatur med för områdena typiskt vektorproblem samt ett flertal organisatoriska problem anslutande sig till hälsovården.

Utredandet av ovannämnda problem är av stor betydelse för förbättrandet av befolkningens livsvillkor och sanitära förhållanden. Då man dessutom tar i betraktande, att de nordliga regionernas betydelse och exploatering kommer att öka, är det desto viktigare, att man i allt högre grad uppmärksammar utvecklandet av förhållandena till fromma för befolkningen på ifrågavarande områden.

Kommittén har vid sina övernäganden funnit, att en del av de ovannämnda spörsmålen är i stort sett gemensamma för de nordiska länderna, även om det är uppenbart, att i områden med särpräglad geografisk miljö eller sammansättning av befolkningen också förekommer problem med mera regionär betydelse.

Inom kommittén råder enighet om att de i Nordskandinavien och Island samt på Grönland förefintliga medicinska problem borde lösas i intimt samarbete mellan de nordiska länderna.

7. Övernäganden rörande olika former för samarbete vid arktisk medicinsk forskning i Nordskandinavien och Island samt på Grönland

De nordliga regionerna är föremål för växande uppmärksamhet på grund av ett stigande behov att utnyttja de längre norrut befintliga naturtillgångarna. Då dessa trakter expanderar i såväl ekonomiskt avseende som i fråga

om befolkningstäthet, är det nödvändigt, att utvecklingen inom medicinsk forskning till gagn för allmän hälso- och sjukvård håller jämna steg med det övriga framåtskridandet. Då i samtliga nordiska länder finns ett påtagligt intresse för de nordligare regionerna i allmänhet, mottogs förslaget om internordiskt samarbete rörande arktisk medicinsk forskning med välvilja, och flertalet av de av Nordiska rådets kulturutskott hörda sakkunniga tillstyrkte, att frågan om inrättandet av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och möjligheterna för samnordisk medicinsk forskning måtte närmare utredas.

Man har även i andra länder fäst uppmärksamhet på de arktiska och antarktiska områdenas betydelse och bemödat sig att få vidare kännedom om förefintliga särförhållanden och problem och strävat till att utforska dem. Exempelvis kan nämnas, att i Alaska sedan 1948 har existerat ett forskningsinstitut, där till området anknutna specialundersökningar utförs. Kommittén har genom rapporter från institutet haft tillfälle att ta kännedom om dess organisation och aktivitet. Sanitära problem är här i stor utsträckning upptagna för undersökning. I Winnipeg, Canada, förekommer en enhet för arktisk medicinsk forskning vid Manitobas universitet. I Montreal är det verkställande organet för Arctic Institute of North America stationerat, I detta sammanhang må nämnas, att man till det verkställande organet anknutit ett referensbibliotek för arktisk litteratur. Institutet har till dato understött huvudsakligen forskningsarbeten på icke-medicinskt område och endast i mindre skala befrämjat utforskandet av rent medicinska spørsmål. Kommittén har även kännedom om att man i Sovjetunionen skänker utredandet av arktiska spørsmål stor uppmärksamhet. Det är helt naturligt, att man i allt större utsträckning hyser internationellt intresse för forskning på den arktiska medicinens område. Det forskningsarbete, som utföres i de nordliga länderna på detta område, kan sålunda tillmätas internationell betydelse.

Vid sina överväganden berörande samordnad nordisk forskning på den arktiska medicinens område har kommittén behandlat följande tänkbara samarbetsformer:

- a. anordnandet av konferenser och symposier,
- b. tillskapandet av ett forskningsråd,
- c. upprättandet av forskningsstationer,
- d. upprättandet av ett nordiskt forskningsinstitut.

Konferenser och symposier

En enkel utväg för att få till stånd ett samarbete länderna emellan och stimulera forskningen på den arktiska medicinens område vore anordnandet av årliga konferenser och symposier, under vilka det vore möjligt att behandla och begrunda dels utforskning av gemensamma problem, dels redan ernådda resultat. I brist på en fastare organisation är svårigheterna att anordna sådana konferenser uppenbara, och det råder inom kommittén full enighet om att en förutsättning för verkligt systematiskt arbete är upprättandet av ett forskningsråd, som fortsättningsvis kan stöda forskningen inom medicinens

och de teknisk-naturvetenskapliga hjälpvetenskapernas områden med anknytning till arktisk medicin.

Forskningsråd

Kommittén anser, att upprättandet av ett forskningsråd är en realiserbar form för samarbetet. Rådet bör bestå av representanter för vart och ett av de fem nordiska länderna. Det skall kunna taga initiativ till forskningsprojekt och mottaga förslag till forskning inom det här berörda området från olika institutioner och enskilda forskare samt mottaga och bedöma ansökningar om forskningsanslag. Det bör vidare tillkomma rådet att koordinera arbetena beträffande metodik och resultat, att upprätta forskningsstationer ad hoc, att anordna konferenser och symposier samt att utge en årsskrift. Denna årsskrift bör innehålla en presentation av arktisk medicinsk forskning, som utförts i de nordiska länderna

För ovannämnda funktion — information och dokumentation samt anordnandet av symposier och konferenser — blir det nödvändigt att upprätta ett permanent verkställande organ, ett sekretariat. Sekretariatet bör även följa fria forskares arbeten genom att införskaffa rapporter om arbeten, för vilka beviljats anslag. Kommittén anser vidare, att ett referensbibliotek i samband med sekretariatet på ett effektivt sätt kan bistå forskarna. Genom litteraturbevakning och litteraturservice sparar det säkert mycket av forskarnas tid och möda, och på så sätt kan kostnaderna för forskningsprojekten nedbringas. En föreståndare (generalsekreterare), en bibliotekarie och någon kanslitjänst föreslås därför för denna grundorganisation. Generalsekreterarposten kan väl till att börja med skötas som bisyssla, men man bör räkna med att den efterhand kommer att påkalla heldagsarbete. För att referensbiblioteket faktiskt skall kunna ge forskarna det erforderliga stödet och vara dem tillfullo till gagn, kräves för detta specialgebit en mera kvalificerad bibliotekarie. Denne bibliotekarie bör utom att han sköter litteraturbevakningen och litteraturservicen för alla länder med hjälp av fotokopior och mikrofilmer kunna självständigt genomgå, sortera och distribuera arbetena samt upprätthålla kontakter med utomskandinaviska institutioner, där intresse för arktisk medicin förefinnes.

Det ger sig självt, att detta permanenta administrativa organ skall handha förvaringen och förvaltningen av det material (apparat och instrument och annan nödig expeditionsutrustning), som finansierats av forskningsrådet och som forskarna inte har användning för efter slutfört arbete. För detta ändamål kunde man med fördel använda ett universitets laboratorium.

Beträffande förläggningen av byrån för denna grundorganisation anser kommittén, att den bör vara belägen vid ett universitet, en medicinsk fakultet. Beaktande punkt 2 i mandatet har kommittén även övervägt möjligheterna att förlägga byrån till Uleåborg, Tromsø eller Umeå men anser, att det bör tillkomma forskningsrådet att självt bestämma förläggningsorten för byrån. Forskningsrådet har vid tiden för sitt tillsättande lämpligare utgångspunkter än kommittén att bedöma de olika aktuella möjligheterna.

Det är klart för envar, att det inte i våra dagar går att bedriva forskning utan ekonomiskt underlag. För assistens och material behöves medel, som det inte är möjligt för enskilda forskare att uppbringa utan stöd av en institution, anslag från förefintliga fonder eller statsmakten. Rätt ofta blir kostnaderna för forskningsprojekt så höga, att det kräves understöd från samtliga källor, för att projekten skall kunna genomföras. Kommittén anser sålunda, att i samband med forskningsrådet bör en forskningsfond tillskapas med årliga bidrag från de nordiska länderna. Det ger rådet möjlighet 1. att giva forskare anslag för assistens och material, 2. att upprätthålla den permanenta byrån med referensbiblioteket, 3. att anordna konferenser och symposier och 4. att upprätta forskningsstationer samt utsända och utrusta expeditioner samt sålunda befrämja och intensifiera forskningen på den arktiska medicinens område. Det bör även tillkomma rådet att så vitt möjligt försöka uppbringa medel från förefintliga fonder.

Enligt utförda ekonomiska kalkyler (sammanfattning av kalkylerna som bihang [se *Bihangstillägg 2*] har kommittén kommit till att storleken av den summa, som årligen borde ställas till fondens disposition, är ca 600 000 skr. Till detta belopp skulle de nordiska länderna bidra enligt sedvanlig fördelningsplan vid samnordiska arbeten.

Antalet forskare, som kan tänkas ägna sig åt forskning berörande arktisk medicin, kommer säkerligen att i stor utsträckning bero på anslagets storlek. För närvarande kan man i de nordiska länderna räkna med ett tiotal vetenskapsmän, som helt kunde bedriva forskning på detta område. Antalet kunde bli något större, ifall man medräknar forskare, som endast delvis vill befatta sig med forskning av ovannämnda slag. Det är ytterst svårt att ange storleken för anslagen, då det ju kommer an på kostnaderna för forskningsarbetena.

Forskningsstationer

Upprättandet av forskningsstationer för forskning på den arktiska medicinens område är kanske oftare en förutsättning för forskningsprojektens genomförande än vad fallet är vid medicinsk forskning i gemen. Kommittén har vid sina överväganden kommit till det resultatet, att det tillkommer forskningsrådet att bestämma om upprättandet av forskningsstationer och utrustandet av expeditioner, vilkas finansiering blir en angelägenhet för forskningsfonden. Kommittén finner det önskvärt, att ytterligare forskningsstationer upprättas också på rent nationell basis av respektive länder. Dessa stationer kommer säkert att ha en stimulerande och befrämjande verkan på forskningen rörande arktisk medicin.

Nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin

Nordiska rådet har rekommenderat regeringarna att samfällt låta utreda frågan om upprättandet av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin. I mandatet för utskottet heter det att »utvalget skal under sitt arbeid ta opp til vurdering de ulike synspunkter som er kommet til ut-

tryck under Nordisk Råds og undervisningsministrenes behandling av denne sak, og drøfte de samarbeidsmuligheter på den arktiske medisins område som kan være aktuelle, blant annet i forbindelse med utbyggingen av medisinske institusjoner i Uleåborg, Umeå og Tromsø». Kommittén har med beaktande av sin oppgift noga tagit i övervägande även denna form av samarbete på den arktiska medicinens område.

Kommittémedlemmarna har i syfte att få kännedom om förhållandena i Nordskandinavien besökt Uleåborg samt Tromsø. Vidare har man i Stockholm och Uppsala besökt laboratorier, där arktisk medicinsk grundforskning utförs. För delegaterna har avfattats en kort redogörelse för Arctic Health Research Center i Anchorage, Alaska, som är ett arktiskt forskningsinstitut till stöd för hälsovården i Alaska.

För ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut talar det faktum, att, ifall institutet upprättas inom det av kommittén begränsade området, ger det de bästa möjligheter till att forskningsarbetet koncentreras till medicinska problem, som förekommer just i dessa regioner. Betingelserna för att avpassa och utveckla metodik och teknik för arktiska förhållanden blir bättre, och forskningsarbetets centralisering ger möjlighet att minska kostnaderna, exempelvis vid anskaffandet av ändamålsenlig apparatur och andra inventarier. Institutet skulle fungera som bas för forskningsstationer och expeditioner, och där kunde apparatur och annat material förvaltas. Arbetar man vid ett permanent arktiskt institut har man säkert lättare att få anslag från utomskandinaviska fonder för forskningen på området. Man kan säkerligen räkna med möjligheten, att även själva institutet beviljas anslag från utomskandinaviska källor.

Institutet för med sig fasta befattningar, som ger innehavarna ekonomisk trygghet, och drar säkert till sig forskares intresse för arktisk medicinsk forskning i högre grad än enbart stipendier. Dessutom har man i ett institut möjlighet att skapa en miljö, som skulle verka tilldragande även för forskare utom Skandinavien, och att tillförsäkra stabilitet och kontinuitet för arktisk medicinsk forskning i Norden.

Under förutsättning att ett institut upprättas anser flertalet av kommittémedlemmarna, att institutet bör förläggas i närheten av en medicinsk fakultet, där det är möjligt att uppnå en god växelverkan mellan institutet och denna fakultet och där möjligheter finns till samfällt bruk av laboratorie- och andra utrymmen. Kommittémedlemmarna fylkeslege Due Strand och professor Kreyberg är av den avvikande åsikten, att man inte bör binda sig för tanken på anknytning till en medicinsk fakultet och att ett eventuellt arktiskt institut måtte kunna förläggas till ett allsidigt medicinskt centrum, där den behövlige bakgrunden för arktisk forskning finnes.

Mot upprättandet av ett eget nordiskt institut för arktisk medicin kan invändas, att själva forskningsområdet är så oerhört vidsträckt och i verkligheten inbegriper hela medicinen: fysiologi, biokemi, näringslära, patologisk anatomi, bakteriologi, parasitologi, virologi, hygien, psykologi, psykiatri — för att nämna de viktigaste — samt därutöver stöder sig på klimatologi, veterinärvetenskap och andra specialiteter.

Kompetens på alla ovannämnda områden kan inte vara företrädda i ett enda institut, och därför måste forskningsmässigt sett vid varje tidpunkt antingen företas ett urval av forskningsprojekt med beaktande av möjligheterna för ett gruppssamarbete med andra institutioner eller också måste institutet vid inrättningen av lokaler, vid anskaffandet av inventarier och vid anställandet av personal redan från begynnelsen anpassas till vissa begränsade uppgifter.

Frågan om vad som är det mest rationella utnyttjandet av de begränsade intellektuella och materiella resurserna vid arktisk forskning: understöd av speciella projekt vid förefintliga institutioner eller upprättandet av ett eget fast institut är på intet sätt klar.

Värdefull individuell forskning har utförts spritt och osystematiskt i alla nordiska länder. Det är därför inte orationellt att starta arbetet för att befrämja arktisk medicinsk forskning med att koordinera denna forskning i de nordiska länderna och försöka få ökade anslag för ändamålet. När man prövat dessa vägar någon tid, kommer det att vara lättare att få en uppfattning om de följande steg, som bör tas i denna sak.

Kommittén anser sig sålunda inte i nuvarande läge kunna tillstyrka internordiskt samarbete i form av ett samnordiskt institut för arktisk medicin utan att först erfarenheter förvärvats genom det föreslagna forskningsrådets och forskningsfondens verksamhet. Sedan ifrågavarande erfarenheter förvärvats, bör frågan om upprättandet av ett samnordiskt institut återupptagas till behandling av forskningsrådet.

8. Rekommendation

Kommittén har, efter att ha övervägt de ovannämnda samarbetsformerna för gemensam medicinsk forskning i de fem nordiska länderna enhälligt beslutit, att till Nordiska kulturkommissionen framförs följande rekommendation:

Som lämplig och fruktbringande form för nordiskt samarbete på den arktiska medicinens område föreslår kommittén upprättande av ett internordiskt forskningsråd och en forskningsfond, som skulle disponera över förslagsvis ca 600 000 skr., till vilken summa de nordiska länderna skulle årligen bidra enligt sedvanlig fördelningsplan vid samnordiska arbeten. Forskningsrådet och forskningsfonden skulle ha följande uppgifter:

- a. att själv taga initiativ till forskningsprojekt, att verka för en koordinering av forskningen på den arktiska medicinens område i de nordiska länderna, att värdesätta av institutioner och enskilda forskare föreslagna forskningsprojekt;
- b. att uppbära och ställa medel till disposition för forskning på området;
- c. att anordna konferenser och symposier;
- d. att på andra lämpliga sätt befrämja vetenskapligt arbete på den arktiska medicinens område.

För att forskningsrådet skall kunna fungera, föreslår kommittén upprättandet av ett verkställande organ. Kommittén anser, att ett referensbibliotek i anknytning till detta organ är till utomordentlig nytta för forskningen.

Kommittén finner skäl föreligga, att forskningsrådet självt får bestämma förläggningsorten för det administrativa organet, som enligt kommitténs mening bör anknytas till en medicinsk fakultet.

Kommittén anser sig sålunda inte i nuvarande läge kunna tillstyrka inter-nordiskt samarbete i form av ett samnordiskt institut för arktisk medicin utan att först erfarenheter förvärvats genom det föreslagna forskningsrådets och forskningsfondens verksamhet. Sedan ifrågavarande erfarenheter förvärvats, bör frågan om upprättandet av ett samnordiskt institut återupptagas till behandling av forskningsrådet.

Bihangstillägg 1

Litteraturförteckning över arbeten berörande arktisk medicin och i Nordskandinavien, Island samt på Grönland förekommande medicinska problem^{1 2}

I n n e h å l l

Antropologi, genetik och anatomi	361
Fysiologi	361
A. Metabolism och nutrition	361
B. Köldfysiologi	362
Odontologi	363
Psykatri och neurologi	364
Cirkulationssystemet	365
Oftalmologi	365
Gastro-enterologi	365
Patologi	365
Bakteriologi och immunologi	365
Hygien, preventiv medicin, allmän hälsovård och administrativ medicin	366
A. Allmän hygien. Administrativ och social medicin	366
B. Speciella klimathygieniska problem	367
C. Arbetshygien och arbetsfysiologi	368
D. Sanitärhygien	369
Klinisk medicin	369
Kylskador	369
Infektionssjukdomar	370
A. Akuta	370
B. Kroniska	370
C. Parasitära	371
Bibliografier	371
Redogörelser för arktiska expeditioner m. m.	372

¹ Förteckningen gör inte anspråk på att vara fullständig, utan den har uppsatts för att åskådliggöra det intresse, man hyser för forskning av arktisk medicin i Skandinavien, Island och på Grönland.

² Tryckt som manuskript.

Antropologi, genetik och anatomi

- Blomquist, H. E.: Morphologisch-anthropometrische Untersuchungen über das Hinterhauptbein der Lappen Finnlands. Ann. Acad. Sci. fenn., A. V. 1939: 50: 1.
- Blomquist, H. E.: Mediansagittalbogen und grösste Hirnschädellänge der Lappen Finnlands. Ann. Acad. Sci. fenn. A. 1944: 1.
- Blomquist, H. E.: Die Richtung der wichtigsten Horizontalebene zur Ohraugenebene bei der Lappenschädeln Finnlands. Ann. Acad. Sci. fenn., A. V. 1945: 4: 1.
- Blomquist, H. E.: Längenbreiten — und Längenhöhenindex der Lappenschädel Finnlands. Ann. Acad. Sci. fenn. A. V. 1945: 5: 1.
- Blomquist, H. E.: Anthropometrische Untersuchungen über Schädelbasis der Lappen Finnlands. Ann. Acad. Sci. fenn., A. V. 1945: 6: 1.
- Blomquist, H. E.: Die Winkel der Hinterhauptschuppe und ihrer Teile mit den wichtigsten Horizontalebene bzw. Linien bei Lappenschädeln aus Finnland. Ann. Acad. Sci. fenn., A. V. 1946: 9: 1.
- Getz, Bernhard: The hip joint in Lapps and its bearing on the problem of congenital dislocation. (Avh.) 1955: Acta orthop. scand. Suppl. 18 A.
- Getz, Bernhard: Medfødt hofteledsluksasjon hos lapper. T. norske Lægeforen. 1956: 812.
- Herpola (Herzberg), O. E. B.: Anthropologische Untersuchungen über den Unterkiefer der Lappen. Ann. Acad. Sci. fenn. 1931: 31: fasc. 5.
- Iversen, P. F.: Porphyria acuta i en slekt fra Nordland fylke. T. norske Lægeforen. 1951: 615.
- Kangas, Toivo: Silmäkuoppakyhmy (tuberculum orbitale) esiintymisestä ihmiskalloissa etenkin suomalaisilla ja lappalaisilla. (Das Vorkommen des Tuberculum orbitale im menschlichen Schädel.) Duodecim 1928: 64: 68.
- Koski, K. & Telkkä, A.: Bergerin ja Izardin indekseistä suomalaisessa ja lappalaisessa kalloaineistossa. (On the indices of Berger and Izard in Finnish and Lappish skulls). Suom. Hammaslääk. Toim. 1955: 51: 1.
- Mustakallio, Eero: Untersuchungen über die Blutgruppen bei den Nordfinnen und Lappen. Acta Soc. Med. »Duodecim», A. 1938: 20: 3: 19.
- Näätänen, E.: Über die Anthropologie der Lappen in Suomi. Ann. Acad. Sci. fenn. A, 1936: 47: 199.
- Näätänen, E.: Contributions to the grouping of Finnish Lapps in different classes of isoagglutination. Acta Soc. Med. »Duodecim», 1936, A, 19: 1: 8.
- Schreiner, K. E.: Om hyppigheten og lokalisasjonen av arthritis deformans hos lappene. Norsk Mag. Lægevidensk. 1935: 592.
- Schreiner, K. E.: Zur Osteologie der Lappen. B. I—II. Oslo 1931—35. Inst. for sammenl. kulturforsk. Ser. B, 18: 12.
- Selmer-Olsen, R.: An odontometrical study on the Norwegian Lapps. Skr. norske Vidensk. Akad. I. 1949 nr. 3.
- Suominen, Y. K.: Lappalaisten ryhmittyminen eri isoagglutinatiosluokkiin. (Die Gruppenverteilung der Lappen auf verschiedene Isoagglutinations-Klassen.) Duodecim, 1926: 17: 707.
- Wessel, A. B.: Laaghalte slegter i Finnmarken. T. norske Lægeforen. 1918: 337.

*Fysiologi**A. Metabolism och nutrition*

- Bøje, Ove: Undersøgelser over C-avitaminosens forekomst ved kolonien Upernavik og udstedet Prøven i Nordgrønland. Nord. Med. 1939: 1: 740.
- Hagtvet, Johs.: C-hypovitaminose og munnhuleforandringer; en klinisk studie av relativ kostmangelsykdom i et subpolart klientel. Norske Tannlægeforen, Tid. 1941: 122.

- Haraldson, S.: Craniotabes och raktitis i Kiruna. Svenska Läk.-Tidn. 1954: 51: 1477.
- Jonassen, Øyvind: Vinter-våren nordpå og kostholdet. Kosthold og helse, 1957: 7.
- Kloster, Johan: The distribution and frequency of rickets in one of the fishery districts of Finnmark, and relation of diet to the disorder. Acta paediat. 1931: 12, suppl. 3.
- Mathisen, K.: Kostholdet nordpå (foredr. holdt på rådsmøtet i Tromsø). Nasjonalfor. mot. tub. for folkehelsen. 1955:148.
- Mellander, O., Vahlquist, B. & Mellbin, T.: Breast feeding and artificial feeding. Acta paediat. 1959, suppl. 116.
- Odin, M. & Werdinius, E.: The level of the basal metabolism: as related to the composition of the diet. Acta med. scand. 1934: 79: 249.
- Os, Oddlaug: En undersøkelse over tannkaries, gingivitter og holdningsfeil hos skolebarn i Nes, Romerike og Øst-Finnmark. Hvilken rolle spiller C-vitaminet i kariesprofylaksen? Norske Tannlægeforen. Tid. 1939: 125.
- Pedersen, P. O.: Caries and Ernährung. Ernährungs-Umschau, 1954, hft. 3.
- Rian, Egil: Ernæringsproblemer i Nord-Norge. T. norske Lægeforen. 1938: 479.
- The National Food and Nutrition Board for Greenland. Report for the period 1st July 1955 to 31st August 1957.
- Uhl, Erik: Nogle undersøgelser af grønlandske levnedsmidler og kostforhold. Beretninger vedr. Grønland nr 3 — I — II, 1955.
- Wilson, O.: Physiological changes in blood in the Antarctic. A preliminary report. Brit. med. J. 1953: II: 1425.
- Wilson, O.: Adaption of the basal metabolic rate of man to climate. A review. Metabolism 1956: 5: 531.
- Wilson, O.: Basal metabolic rate in the Antarctic. Metabolism 1956: 5: 543.
- Wilson, O.: Pemmikan — vildmarkens brød. Svensk Intendenturtidskr. 1958: 15.
- Wilson, O.: Pemmikan på krigsstigen. A. Försök vid arméns jägarskola. Svensk Intendenturtidskr. 1958: 65. B. Kaloribehov och näringsvärdeförhållanden. Ibid. 1958: 105. C. Förslag till stat. Ibid. 1958: 135.
- Wilson, O.: Pemmikan som päl. Kan köldens verkningar minskas genom födan? Svensk Intendenturtidskr. 1958: 175.
- Wilson, O.: Rapport över köldfysiologiska försök. Den norska finnmarksexpeditionen våren 1958. FOA, Stockholm, 13.10.1958.
- Wilson, O.: Basal metabolic rate of »tropical» man in a polar climate. (Not yet published.)
- Ylppö, Arvo: Poronmaidosta imeväisten ruokana. Die Renntiermilch als Säuglingsnahrung. Duodecim 1927: 241.

B. Köldfysiologi

- Bellman, S. & Adams-Ray, J.: Vascular reactions after experimental cold injury. A microangiographic study on rabbit ears. Angiology, 1956: 7: 339.
- Birkeland, S., Vogt, A., Krog, J. & Semb, C.: Renal circulatory occlusion and local cooling. J. appl. Physiol. 1959: 14: 227.
- Johansen, Kjell & Krog, J.: Diurnal body temperature variations and hibernation in the birch mouse, *Sicista betulina*. Amer. J. Physiol. 1959: 196: 1200.
- Kreyberg, L.: Tissue damage due to cold. The Lancet, 1946: I: 338.
- Kreyberg, L.: Influence of sympathectomy on the necrosis developing in rabbits' ears after the skin has been frozen with solid carbon dioxide. A.M.A. Arch. Path., 1948: 45: 707.
- Kreyberg, L.: The development of acute tissue damage due to cold. Avh. Norske Vidensk. Akad. I.M.—N.Kl., 1948: nr. 5.
- Kreyberg, L.: Om forfrysningens mekanisme. Physiol. Rev. 1949: 29: 156. og Avh. Norske Vidensk. Akad. 1948.

- Kreyberg, L.: Development of acute tissue damage due to cold. *Physiol. Rev.*, 1919: 29: 156.
- Kreyberg, L.: Experimental immersion-foot in rabbits. *Acta path. microbiol. Scand.* 1949: 26: 296.
- Kreyberg, L. & Hanssen, O. E.: Necrosis of whole mouse skin in situ and survival of transplanted epithelium after freezing to -78° and -190° C. *Scand. J. clin. Lab. Invest.*, 1950: 2: 168.
- Kreyberg, L.: Local freezing. *Proc. roy. Soc. B.*, 1957: 147: 546.
- Suomalainen, P. & Mäkipohja, E. L.: On the secretion of thyrothyronin A in Finnish steam-bath. *Experimentia* 1951: 7: 384.
- Tötterman, L. A.: A contribution to the knowledge of paroxysmal cold hemoglobinuria. *Acta med. scand.* 1946: 124: 446.

Odontologi

- Baarregaard, A.: Dental conditions and nutrition among natives in Greenland. *Oral. Surg.* 1949: 2: 995.
- Davies, T. G. H. & Pedersen, P. O.: The degree of attrition of the deciduous teeth and first permanent molars of primitive and urbanized Greenland natives. *Brit. dent. J.* 1955: 99: 35.
- Davies, T. G. H. & Pedersen, P. O.: Replica studies of the enamel surfaces of deciduous teeth. In press, *Acta odont. scand.* 1960.
- Hilming, F. & Pedersen, P. O.: Über die Paradentalverhältnisse und die Abrasion bei rezenten ostgrönländischen Eskimos. *Paradentium*, 1940.
- Hilming, F. & Pedersen, P. O.: Meddelelser om odontologiske undersøgelser i Grønland VI. Om paradentale forhold og abrasion hos recente østgrønlandske eskimoer. *Tandlægebladet* 1940: 44: 421.
- Kajava, Yrjö: Die Zähne der Lappen. *Suom. Hammaslääk. Toim.* 1956: 52: 69.
- Karshan, Maxwell, Pedersen, Poul O., Siegel, Eli H. & Tenenbaum, Benjamin: Biochemical studies of the saliva of Greenlanders correlated with the occurrence of salivary calculus and dental caries, *J. dent. Res.* 2940: 19: 303.
- Koski, Kalevi: A study on the alveolar arches of the Lapps. *Suom. Hammaslääk. Toim.* 1948: 92: 1.
- Krogh-Lund, G.: Om den tiltagende forekomst af caries dentium hos grønlandere, *Tandlægebladet* 1937: 41: 156.
- Pedersen, P. O.: Tandsygdommenes udbredelse i Grønland før og nu. *Tandplejen* 1937.
- Pedersen, P. O.: Dental conditions among the West Greenlanders in former times as well as nowadays. *Tandlægebladet*, Edition speciale au VIe Congres de l'Arpa Internationale 1937: 58.
- Pedersen, P. O.: Grønlandere, mad og tandsygdomme. *Kronik*, *Nationaltidende* 6. januar 1938.
- Pedersen, P. O.: Meddelelser om odontologiske undersøgelser i Grønland I. Foreløbig meddelelse om undersøgelser af tandorganets tilstand hos ca. 3 500 grønlandere. *Tandlægebladet* 1938: 42: 127.
- Pedersen, P. O.: Investigations into the dental conditions of ancient and modern Greenlanders. *Dent. Rec.* 1938: 191.
- Pedersen, P. O.: Meddelelser om odontologiske undersøgelser i Grønland II. Nogle hidtil ukendte tilfælde af »mottled enamel» hos indfødte i Sydvestgrønland. *Tandlægebladet* 1938: 42: 215.
- Pedersen, P. O.: Meddelelser om odontologiske undersøgelser i Grønland III. Om tobaksnydelse og dens skadelige virkninger i mundhulen hos sydvestgrønlandere og østgrønlandere. *Tandlægebladet* 1938: 42: 387.
- Pedersen, P. O.: Investigations into the incidence of dental caries in ancient and

- modern Greenlanders. Proceedings of the 2nd Intern. Congr. for Anthropological and Ethnological Sciences, Copenhagen 1939: 120.
- Pedersen, P. O.: Ernährung und Zahncaries primitiver und urbanisierter Grönländer. Verh. dtsch. ges. inn. Med. 51. Kongress Wiesbaden. Berich, München 1939: 661.
- Pedersen, P. O. with the assistance of Hinsch, E.: Numerical variations in Greenland Eskimo dentition. Acta odont. scand. 1939: 1: 93.
- Pedersen, P. O.: Dental caries in Eskimo. Dental Caries, New York, 1939: 130.
- Pedersen, P. O.: Beobachtungen über »mottled enamel» bei Grönländern, Dtsch. zahnärztl. Wschr. 1940: 625.
- Pedersen, P. O.: Meddelelser om odontologiske undersøgelser i Grønland V. Rapport over expedition til Vestgrønland 1939. Tandlægebladet, 1940: 44: 287.
- Pedersen, P. O.: Odontologisk-ethnografiske grønlandsindtryk. I og II. Dens Sapiens 1941.
- Pedersen, P. O.: Über angeborene Missbildungen im Bereiche der Mundhöhle bei grönländischen Eskimos und westgrönländischen Mischlingen. Z. Rassenk. 1941: 12: 20.
- Pedersen, P. O.: Meddelelser om odontologiske undersøgelser i Grønland VII. Om medfødte kæbe- og ansigtsmisdannelser hos grønlandske eskimoer og den vestgrønlandske blandingsrace. Tandlægebladet, 1942: 45: 375.
- Pedersen, P. O.: Meddelelser om odontologiske undersøgelser i Grønland VIII. Tention af tænder hos grønlandske eskimoer. Tandlægebladet, 1943: 47: 1.
- Pedersen, P. O.: Dental notes and a chapter on the dentition. I: Bröste, K., Fischer-Møller, K. & Pedersen, P. O.: The medieval Norsemen at Gardar. Medd. om Grønland, 1944: 89.
- Pedersen, P. O. & Thyssen, H.: Den cervicale emaljerands forløb hos eskimoer. Odont. T. Jubilæumsnummer, 1945: 444.
- Pedersen, P. O.: Dental investigations of Greenland Eskimos. Proc. roy. Soc. Med. 1947: 40: 726.
- Pedersen, P. O.: The East Greenland Eskimo dentition. Numerical variations and anatomy. A contribution to comparative ethnic odontography. Medd. om Grønland, Copenhagen (C. A. Reitzel) 1949: 142: 256. Danish Summary in Tandlægebladet, 1949: 53: 139.
- Pedersen, P. O.: Surface studies of Eskimos' teeth from Alaska and Greenland by means of shadowed replicas. Amer. J. phys. Anthropol. N.S. 1950: 8: 267.
- Pedersen, P. O., Scott, David B. & Wyckoff, Ralph W. G.: Surface studies of teeth from Alaska Eskimos and West Greenland natives. J. dent. Res. 1950: 29: 673.
- Pedersen, P. O. & Scott, David B.: Replica studies of teeth from Alaskan Eskimo, West Greenland natives and American whites. Acta odont. scand. 1951: 9: 262.
- Pedersen, P. O.: Dental anatomy of the east Greenland Eskimo, Part III, of Selected Papers of the XXIXth Americanist Congress, New York 1949, 1952: 46.
- Pedersen, P. O.: Some dental aspects of anthropology. Dent. Rec. 1952: 72: 170. J. int. Ass. dent. students, 1953: 1: 14.
- Pedersen, P. O.: Eine besondere Form der Abnutzung von Eskimozähnen aus Alaska. Dtsch. zahnärztl. Z., 1955: 10: 41.

Psykiatri och neurologi

- Bøje, Ove: Neurologiske symptomer ved hajkødforgiftning. Nord. Med. 1940: 5: 450.
- Bremer, Johan: A social psychiatric investigation of a small community in northern Norway. Acta psychiat. scand. 1951: Suppl. 62.
- Ehrström, M. C.: Medical investigations in North Greenland 1948—1949. II. Psycho-

somatic neuroses. Incidence and aetiology, *Acta med. scand.* 1951: 140: 254. Samt *Nord. Med.* 1950).

Holan, Ludvig Daa: Hyppigheten av psykiske sykdommer i alminnelig privat praksis. (Nordland). *T. norske Lægeforen.* 1953: 451.

Cirkulationssystemet

Ehrström, M. C.: Medical investigations in North-Greenland 1948—1949. VI. Blood pressure. Hypertension and arteriosclerosis in relation to food and mood of living. *Acta med. scand.* 1951: 140: 416 (samt *Nord. Med.* 1950).

Kreyberg, L. & Rotnes, P. L.: La stase expérimentale. Méthode pour la mettre en évidence au moyen de préparations spéciales. *C. R. Soc. Biol., (Paris)* 1931: 106: 895.

Kreyberg, L.: Vascular stasis. *Lancet*, 1949: II: 673.

Kreyberg, L.: La stase et son rôle dans le développement de la nécrose. Discours à l'occasion du IX Congrès Nordique des Pathologues, Helsinki, 19.—21. juin 1950.

Werdinius, E.: Studien über die im nördlichsten Schweden gewöhnlichen Anämiezustände. Lund 1933.

Oftalmologi

Skeller, E.: Øjensygdomme i Grønland, (Thule, Upernivik og Kutdligssat). *Ugeskr. Læg.* 1949: 111: 529.

Gastro-enterologi

Ehrström, M. C.: Medical investigations in North-Greenland 1948—1949. IV. Enlargement of the liver. Biliary stone and peptic ulcer. Incidence and aetiology. *Acta med. scand.* 1951: 140: 324 (samt *Nord. Med.* 1950).

Poppe, E.: Ulcussykdommens sårlokalisasjon i et materiale fra Troms og Tromsø sykehus. *Nord. Med.* 1946: 30: 1063.

Schanke, Kåre: The behaviour of gastric and duodenal ulcer in a fishing district in the north of Norway. (Avh.) *Acta chir. scand.* 1946: Suppl. 115.

Patologi

Adams-Ray, J. & Falconer, B.: Pathologico-anatomical changes following rapid and slow thawing, respectively, in frozen skin in man. An experimental study. *Acta chir. scand.* 1951: 101: 269.

Adams-Ray, J., Nordenstam, H. & Rhodin, J.: Über die chromaffinen Zellen der menschlichen Haut. *Acta Neuroveg.* 1958: 18: 304.

Bakteriologi och immunologi

Krogh-Lund, G.: Foreløbig meddelelse om det bakteriologiske arbejde i Nordgrønland i 1927 og 1928—29. (Om tyfus i kolonien Jakobshavn). *Ugeskr. Læg.* 1931: 93: 732.

Krogh-Lund, G.: On diphteria immunity in North Greenland, 1932—33. *J. Hyg.* 1938: 38: 217.

*Hygien, preventiv medicin, allmän hälsovård och
administrativ medicin*

A. Allmän hygien. Administrativ och social medicin

- Anchersen, Per: Nogen erfaringer fra det forebyggende helsearbeid i praksis nordpå. T. norske Lægeforen. 1939: 405.
- Bertelsen, A.: Grønlandsk medicinsk Statistik og Nosografi. Meddelelser om Grønland, 1940: 117.
- Betänkande av Nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning: Gemensam nordisk hälsovårdsutbildning. SOU 1958: 8.
- Bisgaard-Frantzen, H.: Om det grønlandske sundhedsvæsen. Tuberkuloseproblemet og dets relation til sociale og lægelige forhold. Det grønlandske Selskabs Årsskrift, 1950: 119.
- Biörck, G.: Den öppna vårdens organisation. Social. med. T. 1955.
- Biörck, G.: Vetenskapen och morgondagens samhälle. Människan i dagens och morgondagens samhälle. Protokoll från ABF-konferensen på biografen Palladium i Stockholm 22—23 mars 1956.
- Biörck, G.: Ska provinsialläkeriet få förödas? Social. med. T. 1958 nr 7.
- Bremer, Johan & Lid, Hallvard: En hygienisk undersøkelse av skolebarn i Lødingen lægedistrikt i Nordland. T. norske Lægeforen. 1939: 1291.
- Erhström, M. C.: Medical investigation in North Greenland 1948—1949. I. General introduction. Acta med. scand. 1951: 140: 239 (samt Svenska Läk. Sällsk. Förh. 1950).
- Engel, A.: Regionsjukvården. Riksplan för samarbete inom den specialiserade sjukhusvården av särskilt tillkallad utredningsman. SOU 1958: 26.
- Fog-Poulsen, M.: Fødselshyppigheden og dødeligheden i Grønland 1954. Ugeskr. Læg. 1956: 118: 456.
- Fog-Poulsen, M.: Dødsårsagerne i Grønland. Ugeskr. Læg. 1956: 118: 963.
- Grønlandskommissionens betænkning 4: I og II — Sundhedsvæsenet, boligbyggeriet og sociale forhold. 1950.
- Haraldson, S.: The reindeer show the way. The Anglo-Swedish Review, April 1959.
- Hälsovård och öppen sjukvård i landstingsområdena, SOU 1958: 15.
- Iversen, O. H.: Erfaringer fra privat legepraksis i et herred i Nordland, (I manuskript.)
- Kielland, Hjalmar: Nogen vegtundersøkelser ved Vensmoens sanatorium. Med. Rev. 1926: 125.
- Laurent-Christensen, A.: Erfaringer og problemer gennem 24 års lægevirksomhed i Grønland. Det Grønlandske Selskabs Årsskrift, 1949: 93.
- Lid, Hallvard: Hygieniske problemer under lofotfisket. Oslo 1951.
- Mathisen, Karoline: Helsetilstand og dødelighet blant spebarn i Tromsø by. T. norske Lægeforen. 1952: 162.
- Medicinalberetning for Grønland 1955 og 1956.
- Norrbottnens läns landsting: Plan för sjukhusvården i Norrbottens län 1957. Dito, bil.
- Odin, M.: Sjukdomar och sjukdomsfrekvens i övre Norrland särskilt med hänsyn till födans sammansättning. En socialhygienisk undersökning i Västerbottens och Norrbottens län, del II, kap. IV. Lund 1934.
- Rein, Knut: Spebarnsdødeligheten i Kautokeino 1946—1955. T. norske Lægeforen. 1956: 815.
- Schram, Thomas: Beretning om lofotfiskernes hygieniske levevilkår. Medd. Norske Nat.-Foren. Tuberk. 1927: 109.
- Sinding-Larsen, C. M. Fr., jr.: Skolebarnsundersøkelser i Tromsøysund lægedistrikt. T. norske Lægeforen. 1930: 117.

- Stein, K. S. & Bernhardt, Sv. Aage: Dronning Ingrid's sanatorium. Beretning 1955, 1956. Beretning vedr. Grønland, 1956, nr. 7; 1957, nr. 8.
- Svaar, Egil: Endel blodsukkerundersøkelser ved Vensmoens sanatorium. Norsk. Mag. Lægevidensk. 1931: 1176.
- Torgersen, Olav: Nogen vektundersøkelser fra Finnmark. Sesongvariasjoner hos tuberkulose. T. norske Lægeforen. 1936: 1290.
- Ustvedt, Hans Jacob: Undersøkelser av skolebarn i Tromsøysund distrikt, særlig med hensyn til hyppigheten av tuberkuløs infection. T. norske Lægeforen. 1928: 1126.
- Waalder, Bjarne: Forekomsten av lus i en finnmarkskommune. T. norske Lægeforen. 1955: 678.
- Wessel, A. B.: Epidemier og lægeforhold i Finnmark i slutten av det 18. og begyndelsen av 19. aarhundrede. T. norske Lægeforen. 1928: 118; 170.
- Wessel, A. B.: Fortsatte bidrag til Finnmarks fylkes medisinalhistorie. T. norske Lægeforen. 1929: 234; 488; 992; 1047; 1094; 1149.
- Wessel, A. B.: Vakcinationsvæsenets utvikling i Finnmark fylke. T. norske Lægeforen. 1929: 21.
- Wessel, A. B.: Bidrag til Finnmarks fylkes medisinalhistorie. T. norske Lægeforen. 1930: 1018, 1222.
- Wessel, A. B.: Bidrag til Finnmarks fylkes medisinalhistorie. IX. Drikkevannsforsyningen. T. norske Lægeforen. 1931: 519, 552.
- Wessel, A. B.: Bidrag til Finnmark fylkes medicinalhistorie. T. norske Lægeforen. 1932: 369.
- Wilson, O.: Sjukvård i Antarktis. Vårt Röda Kors, 1952.
- Årsberättelse från förste provinsialläkaren i Norrbottens län för år 1955, 1956, 1957.

B. Speciella klimathygieniska problem

a. Beklädnad och klimatfysiologi

- Larsson, L.: Fuktdiffusionsundersökningar. FOA, Stockholm, rapport 13. 4. 1953.
- Larsson, L. & Wedin, B.: Köldprov med vinterbeklädnad. FOA, Stockholm, rapport 22. 10. 1956.
- Persson, G. & Larsson, L.: PM beträffande hittills utförda fuktdiffusionsundersökningar av frysemballage. FOA, Stockholm, rapport 20. 11. 1953.
- Reuterswärd, C.: Tältförsök i juni 1957. FOA, Stockholm, rapport 5. 7. 1957.
- Reuterswärd, C. & Wedin, B.: Jämförande undersökning av tältspisar. FOA, Stockholm, rapport 2. 7. 1958.
- Reuterswärd, C.: Tältförsök i Backe 1958. FOA, Stockholm, rapport 24. 9. 1958.
- Ronge, H. E. & Löfstedt, B. E.: Rapport angående mätning av textilmaterials vindgenomsläplighet. FOA, Stockholm, 2.5. 1957.
- Ronge, H. E. & Löfstedt, B. E.: Strålningsdrag från kalla tak. VVS. 1957: nr 5.
- Ronge, H. E. & Löfstedt, B. E.: Luftfuktighetens värmeverkan och »effektiv temperatur». VVS 1957: nr 9.
- Ronge, H. E. & Löfstedt, B. E.: Hur varma är kläder vid olika luftfuktighet? VVS 1957: nr 11.
- Ronge, H. E.: The influence of clothing on human thermal comfort. CICC, Bruxelles, 1958.
- Wedin, B.: Metodikförsök för jämförelse mellan olika beklädnaders m. m. köldskyddande effekt. FOA, Stockholm, rapport 19.3. 1959, dnr 1376—8508.
- Wedin, B.: Rapport angående jämförande undersökning av värmeisoleringen i tre olika typer skodon. FOA, Stockholm, rapport 20. 3. 1959, dnr 1383—8508.
- Wedin, B.: Sovutrustning. Isoleringseffekt, önskvärda egenskaper, konstruktionsdetaljer m. m. FOA, Stockholm, rapport 24. 3. 1959, dnr 1397—8508.

Wedin, B.: Rapport angående laboratorieförsök med skodon. FOA, Stockholm, rapport 24. 3. 1959, dnr 1399—8508.

b. Ljus

Devold, Olav (og andre): Søvnforstyrrelser i mørketiden. T. norske Lægeforen. 1957: 836.

Grimsgaard, Wilh. le Fevre: De mørke måneders indflytelse paa blodet. Skr. Vidensk. Selsk., I. 1910: 86.

Ronge, H. E.: Ultraviolet irradiation with artificial illumination. A technical, physiological, and hygienic study. Uppsala 1948.

C. *Arbetshygien och arbetsfysiologi*

Ager, B. H:son: En undersökning på virkeskörare av arbetstyngdens variation med köravståndet. Medd. Skogsforskningsinst. 1958:47: nr 9.

Callin, G.: En undersökning av röjning med motorsågar. Norrlands Skogsv.Fören. Tidskr. 1957: 501.

Christensen, E. H. & Högberg, P.: Physiology of skiing. Arbeitsphysiologie 1950: 14: 292.

Christensen, E. H.: Hälsa, arbetsförmåga och effektivitet i skogsarbetet. II. Arbetskrav och arbetsförmåga. Svenska Skogsv.Fören. Tidskr. 1958: 162.

GCI, Industrifysiologiska avd., Sthlm: Arbetskrav och hälsofrågor vid kiselmetallugnarna i Ljungaverk. Stockholm 1958.

GCI, Industrifysiologiska avd., Sthlm: Arbetsfysiologiska undersökningar vid Svenska aluminiumkompaniet, Kubikenborgsverken 1957, Stockholm 1958.

Hansson, J.-E., Lindholm, A. & Burton, S.: Vinschning av virke vintertid. En orienterande fysiologisk studie. Stockholm 1956 (stencil).

Hansson, J.-E., Sundberg, U. & Lundgren, N.: En preliminär undersökning över användning av snöskor vid skogsarbete. Skogen 1956: nr 2.

Hansson, J.-E.: En undersökning över arbetsrörelser, arbetsställningar och prestationsnivå hos ett sjuttioal skogsarbetare. St. Skogsforskningsinstitut, rapport 1957: nr 1.

Hansson, J.-E.: Försök med snöskor i skogsarbete. St. Skogsforskningsinstitut, rapport 1958: nr 3.

Johnson, G., Lundgren, N. & Bystedt, G.: Hantering av massabalar. PA-rådets meddelande nr 8, rapportserien, 1957.

Lundgren, N., Sundberg, U. & Lindholm, A.: En undersökning av arbetstyngden vid användning av motorsågar i skogen. Medd. Skogsforskningsinst. 1955: 45: nr 10.

Lundgren, N.: Fysiologisk belastning och yrkesskador. Social-med. T. 1956: nr 1.

Lundgren, N. P. V.: Medical and physiological problems in forest works, an introduction. Föredrag INFRO, Oxford 1956 (stencil).

Lundgren, N., Callin, G., Hanson, J.-E. & Lindholm, A.: Om arbetstyngden vid plantering. Skogen 1956: nr 6.

Lundgren, N. & Olson, T.: Några praktiska arbetsfysiologiska problem. Arbetarskyddet 1957: nr 2.

Lundgren, N.: Några hälsofrågor vid skogsarbete. Partner-bladet (tidning för skogsarbetare) 1958: nr 2.

Lundgren, N. & Olson, T.: Bioteknologiska problemställningar. Verkstäderna 1958: nr 2—3.

Lundgren, N.: Industrifysiologiska avdelningen vid GCI. Affärsekonomi 1958: nr 15.

Lundgren, N. P. V. & Sundberg, U.: Tekniska och fysiologiska studier av maskinbarkning. Medd. Skogsforskningsinst. 1958: 48: nr 1.

Lundgren, N., Brundell, S., Hansson, J.-E. & Lindholm, A.: Distribution av malt-

- och läskedrycker. Studier av arbetstyngd och arbetsmetoder. PA-rådets meddelande nr 19, rapportserien, 1958.
- Lundgren, N.: Hälsa, arbetsförmåga och effektivitet i skogsarbetet III. Medicinska problem vid rekryteringen och yrkesutbildningen. Svenska Skogsv.Fören. Tidskr. 1958: 169.
- Lundgren, N.: Från industrifysiologiska avdelningen vid GCI (Sammanställn.) Affärsekonomi 1959: nr 3, edition Industri-Ekonomi.
- Lundgren, N. P. V.: Practical problems in heavy work. Föredrag vid EPAs Zürichkonferens, mars 1959 (stencil).
- Lundgren, N. P. V.: The practical use of physiological research methods in work study. St. Skogsforskningsinstitut, rapport 1959: nr 6.
- Luthman, G. & Lundgren, N.: Studies of working methods in Swedish forestry. The Proceedings of the Eight International Management Congress, Stockholm 1947.
- Olson, T.: Vagarbete — lätt eller tungt beredskapsarbete. Arbetsmarknaden 1956: 6.
- Olson, T.: Fysiska arbetskrav vid vagarbete. Arbetsmarknaden 1957: 5.
- Olson, T. & Lundgren, N.: Fysiska arbetskrav vid gasverk. PA-rådets meddelande nr 15, rapportserien, 1957.
- Perey, O.: Hälsa, arbetsförmåga och effektivitet i skogsarbetet IV. Ryggbesvärorsaker och åtgärder. Svenska Skogsv.Fören. Tidskr. 1958: 177.
- Qvennerstedt, H. & Zenk, P. O.: Några arbetsfysiologiska laboratorieundersökningar. St. Skogsforskningsinstitut, rapport 1958: nr 4.
- Sundberg, U., Lindholm, A., Hansson, J.-E., Troeng, I. & Lundgren, N.: Buller och koloxid — en fara vid motorsågning. Jord och Skog 1956: nr 1.
- Sundberg, U., Hälsa, arbetsförmåga och effektivitet i skogsarbetet I. Arbetsfysiologi och rationalisering. Svenska Skogsv.Fören. Tidskr. 1958: 153.
- Westberg, P. & Akerlund, I.: Säsongsvariationer i fysisk arbetsförmåga hos fast anställda skogsarbetare och studenter. St. Skogsforskningsinstitut, rapport 1958: nr 5.
- Astrand, I.: Fysiologiska synpunkter på de skogligen lärlingskurserna. Social-med. T. 1957: nr 9.

D. Sanitärhygien

- Rundberg, G. & Lambert, B.: Vinterhygien. T. milit. Hälsov. 1952:77: 78.
- Statens folkbadsutredning: Friluftsbad, simhallar, bastur, simundervisning och simlärarutbildning, Stockholm 1954.
- Arsberättelse från förste provinsialläkaren i Norrbottens län för år 1955.

Klinisk medicin

- Ehrström, M. C.: Medical investigations in North-Greenland 1948—1949. III. Allergic diseases and pulmonary emphysema. Acta med. scand. 1951:140: 317 (samt Nord. Med. 1950). V. Rheumatic diseases. Comparative investigation of the incidence. Ibid. 1951:140: 412 (samt Nord. Med. 1950).
- Myhrman, G.: Nephropathia epidemica. A new infectious disease in northern Scandinavia. Acta med. scand. 1951:140:52.
- Myhrman, G.: Nya rön om nephropathia epidemica. Svenska Läk.-tidn. 1957:54: 3467.

Kylskador

- Adams-Ray, J.: Till frågan om kylskadornas behandling. Svenska Läk.-Tidn. 1940: 37: 725.
- Adams-Ray, J.: De akuta kylskadornas behandling. Svenska Läkaresällskapets förhandlingar 17. 2. 1942. Nord. Med. 1942: 14: 1910.

- Adams-Ray, J.: Första hjälpen vid kylskador. På Skidor 1943: 98.
- Adams-Ray, J.: Om kylskadors behandling. Tidskr. milit. Hälsov. 1953: 68: 203.
- Adams-Ray, J. & Clemenson, C. J.: On first aid in cases of injury by cold (refrigeratio), that can be rendered by laymen. Acta chir. scand. 1944: 89: 527.
- Adams-Ray, J.: Kilka nowoczesnych poglądów na patofizjologie i leczenie ostrych miejscowych odmrożeń. Warszawa 1949.
- Cold injury. Transactions of the second conference. Ed. by M. I. Ferrer. Nov. 20 and 21, 1952.
- Haraldson, S.: Vinterskador. Arménytt, 1953.
- Hämäläinen, M.: Om efterbehandling av kylskador medelst sympatikuskirurgi. Nord. Med. 1943: 18: 547.
- Rödén, S.: Kylskador — nya synpunkter på ett gammalt problem. På Skidor 1946: 178.
- Rödén, S.: The treatment of cold injury. Acta chir. scand. 1950: 98: 260.
- Rödén, S.: The treatment of cold injury. Experimental studies on the extremities of rabbits. Acta chir. scand. 1950: 100: 515.
- Strandell, G.: Om köldskador. Nord. Med. 1941: 10: 1077.
- Stuckey, W. & Vainio, K.: Paleltumien hepariinihoidosta. (Heparintreatment of frostbite.) Duodecim 1949: 65: 212.

Infektionssjukdomar

A. Akuta

- Bertelsen, A.: Epidemiske Sygdomme i Grønland. Det grønlandske Selskabs Årskrift, 1943: 62.
- Björnsson, Jon & Brinkmann, August: Med hygienisk enhet nr 1 til Finnmark. Norsk Tidsskr. Milit. Med. 1947: nr 3.
- Brochmann, S. W.: Flektyfusepidemien i Katfjorden paa Kvaløen 1925. T. norske Lægeforen. 1926: 329.
- Gordon, J. E. & Babbott, jr., F. L.: Acute intestinal disease in the Arctic. Am. J. Publ. Hlth. 1959: 49: 1441.
- Grönroos, J. A., Uurasmaa, Pirkko, Babbott, Frank L. & Gordon, John E.: Arbetsmetoder tillämpade vid en epidemiologisk fältundersökning i det finländska Lappland. Nord. Med. 1957: 57: 571.
- Grönroos, J. A., Uurasmaa, Pirkko, Babbott, Frank L. & Gordon, John E.: Fältundersökning av tarminfektioner i det finska Lappland. Nord. Med. 1959: 61: 131.
- Hagtvet, Johs.: Poliomyelit i Andenes. T. norske Lægeforen. 1934: 1231, 1277; 1935: 3.
- Helms, O.: Koppeepidemien i Grønland, 1733—34, Hospitalstidende, 1931: 74: 312.
- Hortling, H.: En epidemii av fältfeber i finska Lappland. Nord. Med. 1946: 30: 1001.
- Jonassen, Øyvind: Tyfoidfieberen i Finnmarken i 1955. T. norske Lægeforen. 1958: 410.
- Jonsen, Jon.: Paratyfoid A-epidemien i Kirkenes. Foredr. Nord. hyg. Tidskr. 1945: 226.
- Krogh-Lund, G.: Nordgrønlandske slædehunde som tyfusmittebærere. Ugeskr. Læg. 1930: 821.
- Krogh-Lund, G.: Historiske, epidemiologiske og bakteriologiske undersøgelser over febris typhoidea i Grønland. Med en vurdering af mulighederne for dens bekæmpelse, Kbh. 1940. Disputats.
- Rørvik, Karl: Atypisk poliomyelitt. En epidemii med relativt mange tilfelle. (fra Bodø sykehus). T. norske Lægeforen. 1946: 575.

B. Kroniska

- Bjelke, Harald: Pneumotoraxbehandling ved Vensmoen sanatorium. En 10-aars oversigt. T. norske Lægeforen. 1927: 1278.

- Brochmann, S. W.: Tuberkulosen og Nord-Norge. Nasjonalforeningen mot Tub. for folkehelsen. 1942: 156, jfr. 159.
- Hagtvet, Johs.: Tuberkuloseundersøkelser i Andenes. T. norske Lægeforen. 1936: 933.
- Helms, Peder: Den bacillære lungetuberkuloses udbredelse i Vestgrønland. Ugeskr. Læg. 1957: 119: 439.
- Helms, Peder: Investigations into tuberculosis at Angmagssalik. Meddelelser om Grønland. 1957: 161.
- Hrolv, K.: Nogle Undersøgelser over Sygdomsforholdene — med særlig Henblik på Tuberkulosen — og nogle Bemærkninger desangående i Upernivik Distrikt, Nordgrønland. Hospitalstidende 1927: 70: 865.
- Kristiansen, Kristian: Pirquet-undersøkelser i Vadsø lægedistrikt 1928—34. T. norske Lægeforen. 1935: 995.
- Lund, Rolf: En efterundersøkelse av 200 torakoplastikkpasienter ved Bodø sykehus. Nord. Med. 1946: 32: 2641.
- Røe, Knut: Familie- og miljøundersøkelser i Lebesby lægedistrikt. Nasjonalforen. mot. tub. for folkehelsen, 1936: 42.
- Schanke, Kåre: En efterundersøkelse av 100 torakoplastikker ved Bodø sykehus. Norsk Mag. Lægevidensk. 1938: 1177.
- Stein, K. S. og Groth-Petersen, E.: Tuberkulosisens status på Grønland. Ugeskr. Læg. 1957: 119: 431.
- Svaar, Egil: Lofotfisket og tuberkulosen. T. norske Lægeforen. 1931: 699.
- Tuberkulosen i Finnmarken og dens bekjæmpelse. Indstilling fra en af den norske Nationalforening mot Tuberkulosen nedsat Komité. Bergen 1914: 152.

C. Parasitära

- Carstensen, B.: Nio lappländska fall av lung Echinokokkus. Nord. Med. 1939: 2: 1633.
- Cederberg, O.-E.: Beiträge zur Kenntnis über das Vorkommen von Echinokokkus-Fällen in Finland. Acta chir. scand. 1946: 93: 111.
- Myrseth, Ole: Echinokokk-sykdommen i Finnmark. T. norske Lægeforen. 1956: 867, 874.
- Rausch, R.: Distribution and specificity of helminths in microtine rodents: evolutionary implications. Evolution 1957: 9: 361.
- Rausch, R. & Williamson, F. S. L.: The description and occurrence of *Diphyllobothrium alascense* n. sp. (Cestoda). Z. Tropenmed. Parasit. 1958: 9: 64.
- Rein, K.: Echinokokk-sykdommer i Nord-Norge. Forekomst og bekjæmpelse. Nord. Med. 1957: 58: 1853.
- Rein, K.: Echinokokk-sykdommens forekomst i Kautokeino. Nord. Med. 1957: 375.
- Roth, H.: Trikinosen i Grønland. Grønland. Grønland. Selsk. Aarsskr. 1950: 57.
- Skjenneberg, Sven: Ekinokokkose hos rein i Kautokeino. Nord. Vet.-Med. 1959: 11: 110.
- Söderhjelm, L.: Förekomsten av *Echinococcus hydatidosus* hos människa och ren (*Rangifer tarandus*). Svenska Läk.-Tidn. 1945: 42: 1910.
- Söderhjelm, L.: *Echinococcus hydatidosus* hos ren (*Rangifer tarandus*). Skand. Vet. Tidskr. 1946: 378.
- Torp, K. H.: *Diphyllobothrium latum* i Norge. T. norske Lægeforen. 1950: 38.

Bibliografier

- Arctic bibliography I—VII. Department of Defence and the direction of the Arctic Institute of North America, Washington D.C. 1953—1957.
- Bertelsen, A.: Grønlandsk medicinsk Bibliografi. Hospitalstidende 1921: 439 och 477.
- Hjelt, O. E. A.: Finlands medicinska bibliografi 1640—1900. Helsingfors, 1905.

Redogörelser för arktiska expeditioner m. m.

- Almqvist, E.: Hälso- och sjukvården under nordenskjöldska ishafsexpeditionen 1878—1880. Vega-expeditionens vetenskapliga iakttagelser, utgifna av A. E. Nordenskjöld, bd I: 161. Stockholm 1882.
- Ekelöf, E.: a. Hälso- och sjukvården under den svenska sydpolarexpeditionen oktober 1901—januari 1904. Hygiea 1904: 4: 577. b. Medical aspects of the Swedish Antarctic expedition, October 1901—January 1904. J. Hyg. 1904: 4: 511. c. Gesundheits- und Krankenpflege während der schwedischen Südpolar-Expedition, Oktober 1901—Januar 1904. Wissenschaftliche Ergebnisse der schwedischen Südpolar-Expedition 1901—1903, hrsg. von Otto Nordenskjöld, bd. I: 3. Stockholm 1905.
- Ekelöf, E., a. Om preservsjukdomar. Hygiea 1904: 4: 1214. b. Über »Preserven-Krankheiten». Wissenschaftliche Ergebnisse der schwedischen Südpolar-Expedition 1901—1903, hrsg. von Otto Nordenskjöld bd. I: 4. Stockholm 1905.
- Ekelöf, E.: a. Studier beträffande den antarktiska luftens och markens bakteriehalt, utförda under den svenska sydpolar-expeditionen 1901—1904. Hygiea 1907: 7: 27. b. Studien über den Bakteriengehalt der Luft und des Erdbodens der antarktischen Gegenden, ausgeführt während der schwedischen Südpolar-Expedition 1901—1904. Z. Hyg. Infekt.-Kr. 1907: 56: 344. c. Bakteriologische Studien während der schwedischen Südpolar-Expedition 1901—1903. Wissenschaftliche Ergebnisse der schwedischen Südpolar-Expedition 1901—1903, hrsg. von Otto Nordenskjöld, bd IV: 7. Stockholm 1908.
- Envall, A. W.: Rapport öfver hygien och sjukvården under den svenska polar-expeditionen 1872—1873. Svenska Läk.Sällsk. Nya Handl., Stockholm 1874: Ser. II: 5: 87.
- Holmgren, F.: Undersökningar till förklaring af hudfärgens anmärkta förändring efter öfvervintring i polartrakterna, utförda af dess läkare R. Gyllencreutz. Uppsala Läk.Fören. Förh. 1884: 19: 190.
- Wilton, O. & Haraldson, S.: Norsk-svensk-brittiska antarktisexpeditionen 1949—1952. Svenska Läk.-Tidn. 1949: 46: 1989.

Bihangstillägg 2

Sammanfattning av ekonomiska kalkyler

Det säger sig självt, att det är ytterst svårt att beräkna de kostnader som uppstår, då den föreslagna samarbetsformen tillämpas. Själva fondens storlek kommer an på huru mycket som kan reserveras för forskning på den arktiska medicinens område. Därtill kommer kostnader för själva forskningsrådets verksamhet och utgifter för den permanenta byrån inklusive kostnader för biblioteket och litteraturservicen.

Uppskattningsvis fördelar sig kostnaderna:

	Fmk	Dkr. ¹	Nkr. ¹	Skr. ¹	\$ ¹
Anslag för forskningsarbeten	31 milj.	674 000	690 000	500 000	96 875
Utgifter för forskningsrådets verksamhet	0,53 »	11 522	11 778	8 550	1 656
Utgifter för byrån inklusive biblioteket och litteraturservicen (enligt nedanstående specifikation)	5,44 »	118 260	120 890	87 742	17 000
Summa	36,97 milj.	803 782	822 668	596 292	115 531

¹ Enligt Finlands officiella valutakurser 14. 1. 1960.

Specifikation av utgifter för byrån

Avlöningskostnader	Fmk	Dkr. ¹	Nkr. ¹	Skr. ¹	§ ¹
generalsekreterare (som bi-syssla)	1,44 milj.	31 305	32 000	23 226	4 500
bibliotekarie	1,2 »	26 088	26 667	19 356	3 750
kanslist	0,5 »	10 870	11 111	8 064	1 562
städerska och hjälpreda	0,3 »	6 522	6 667	4 839	937
Summa	3,44 milj.	74 785	76 445	55 485	10 749
Hyra	0,5 milj.	10 870	11 111	8 064	1 562
Kansliutgifter och litteraturservice	0,5 »	10 870	11 111	8 064	1 562
Litteraturuppköp	1 »	21 740	22 222	16 128	3 124
Totalt	5,44 milj.	118 265	120 889	87 741	16 997

Ovannämnda kalkyl är gjord enligt finsk lönenivå. Man bör väl räkna med att generalsekreterarposten inom kort kommer att kräva heldagsarbete, och då utgör årslönen för denna post ca 1 950 000 fmk = 42 391 dkr. = 43 333 nkr. = 31 452 skr. = \$ 6 094. Därmed utgör totalsumman fmk 37,48 milj. = dkr. 835 167 = nkr. 855 001 = skr. 615 518 = \$ 120 031.

¹ Enligt Finlands officiella valutakurser 14.1.1960.

Tilläggsförslag
om inrättande av gemensamt forskningsinstitut för arktisk
medicin och arktisk hygien

(Väckt av Erkki Leikola och Kerttu Saalasti)

Nordiska rådet antog vid sin femte session 1957 en rekommendation till regeringarna att samfällt låta utreda frågan om upprättande av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien. Regeringarna anförtrodde Nordiska kulturkommissionen själva utredningsuppdraget, och kommissionen tillsatte ett expertutskott, som slutförde sitt uppdrag i december 1959. Nordiska kulturkommissionen har tillställt regeringarna expertutskottets betänkande och samtidigt framlagt sina från betänkandet i viss mån avvikande synpunkter. Sagda betänkande och kulturkommissionens utlåtande skall nu i form av regeringsmeddelanden upptagas till behandling vid rådets åttonde session i Reykjavik. Ur betänkandet framgår, att expertutskottet icke ansett sig i nuvarande läge kunna föreslå inrättandet av ett forskningsinstitut utan nöjer sig med att framlägga förslag om ett nordiskt forskningsråd.

Ehuru vi är väl medvetna om de svårigheter, som möter planerna på inrättande av ett gemensamt institut, kan vi dock ej förena oss i den försiktiga hållning, både kulturkommissionen och dess expertutskott intagit. Detta beror på att sett ur speciellt finsk synpunkt en lösning av spørsmålet icke borde uppskjutas i åratal. Om, såsom vi för egen del hoppas, det gemensamma institutet skulle förläggas till Uleåborg i samband med universitetet därstädes, vore det av vikt, om man redan vid utbyggandet av anläggningarna vid universitetet och speciellt dess medicinska fakultet, kunde beakta de anspråk, ett forskningsinstitut ställer på universitetet. Utbyggandet av universitetet i Uleåborg sker i rask takt, och den medicinska undervisningen vidtager redan hösten 1960.

Enligt vår åsikt talar dock förbättrandet av sjukvårdsmöjligheterna och en effektivisering av hälsovården för befolkningen inom de nordliga områdena kanske starkast för behovet av ett institut inom det ifrågavarande området, där levnadsmöjligheterna även annars är mycket sämre än i sydligare trakter. Förrän resultat i detta hänseende kan uppnås, erfordras ett intensivt medicinskt forskningsarbete i syfte att klarlägga de speciella förhållanden, som är karakteriserande för den ifrågavarande befolkningens tillvaro. Av kom-

mittens betänkande framgår de talrika specialfrågor, som bör utredas och för vilkas avgörande hittills mycket litet gjorts. Det kan lätt inses, vilket inflytande omgivningen, klimatet, de geografiska särförhållandena och befolkningens speciella levnadsvanor äger på uppkomsten av de problem, som utgör hinder för ett effektivt folkhälsovårdsarbete. Då man dessutom beaktar, att de ifrågavarande områdena i framtiden kommer att spela en allt större roll i de nordiska folkens liv, då den industriella och övriga produktionsverksamheten där ökas, vore det hög tid att även inom medicinalvården skyndsamt ägna förbättrandet av levnadsbetingelserna för det berörda områdets befolkning uppmärksamhet.

Om man såsom i betänkandet föreslås i det första skedet stannar för ett forskningsråd, vilket självt skulle avgöra placeringen av forskningsrådets administrativa organ, torde ett avgörande lika litet tåla uppskov. Att forskningsrådet självt skulle avgöra var rådets sekretariat skulle förläggas, synes oss dessutom mindre ändamålsenligt, enär ekonomiska spörsmål av icke ringa betydelse anknyter sig till denna fråga. Därtill anser vi, att placeringen av forskningsrådets sekretariat i framtiden skulle verka prejudicerande för forskningsinstitutets placering.

Med hänvisning till det ovan sagda får vi föreslå,

att rådet måtte rekommendera regeringarna, att dessa måtte vid gemensamma överläggningar avgöra frågan om grundandet och placeringen av ett nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien.

Helsingfors och Nivala den 16 juli 1960

Erkki Leikola

Kerttu Saalasti

Meddelande

om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor

(Överlämnat av Islands regering)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet förklarades slutbehandlat vid 7:e sessionen.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 7 juli 1960:

Ministeriet sendte i sin tid Islands universitet Nordisk Råds rekommendation ang. ovennævnte sag.

Samarbejde på dette område er blandt de sager, som Nordisk Kulturkommission arbejder med.

Meddelanden

om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbeite

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Økonomiministeriet) meddelar den 7 juni 1960:

Økonomiminister Bertel Dahlgaard er indtrådt som dansk medlem af en nordisk ministerkomité. Departementschef Otto Müller, handelministeriet, departementschef Erik Ib Schmidt, det økonomiske sekretariat, og udenrigsråd Erling Kristiansen, udenrigsministeriet, er udpeget til medlemmer af et udvalg, der skal bistå økonomiministeren som medlem af ministerkomiteen. For så vidt angår ministerkomiteens virksomhed henvises til, at Norge er koordinerende land.

Finlands regering (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 18 juni 1960:

Finlands regering har den 20 februari 1960 till medlem i Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbeite och samarbeitsminister utsett handels- och industriminister Ahti Karjalainen.

Samma dag förordnade Finlands regering till medlemmar i Nordiska ekonomiska samarbeitsutskottet avdelningschef, minister Olavi Munkki, överdirektör Gunnar Korhonen samt professor Samuli Suomela.

Norska regeringen kommer att till Nordiska rådet överlämna en redogörelse över ministerkommitténs verksamhet.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 24 juni 1960 å Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbeite vägnar:

Nordisk Råds presidium har i brev den 14. mars 1960 henstilt til regjeringene i Danmark, Finnland, Island, Norge og Sverige å avgi melding til Rådets åttende sesjon blant annet om rekommandasjon nr. 12/1959 om økonomisk samarbeid.

Med sikte på å følge opp nevnte rekommandasjon fra rådet har regjeringene i de nordiske land opprettet en nordisk ministerkomité for økonomisk samarbeid. Ministerkomitéens oppgave skal være å fremme det nordiske økonomiske samarbeid og å følge gjennomføringen av de tiltak på dette område som besluttes av regjeringene. Ministerkomitéen skal videre ta initiativ til økonomiske samarbeidsoppgaver som er av interesse fra nordisk synspunkt, samt behandle og uttale seg om økonomiske saker som oversendes fra Nordisk Råd eller fra en eller flere av de nordiske regjeringer.

Danmarks regjering har utpekt økonomiministeren og regjeringene i Finland, Island, Norge og Sverige handelsministeren som fast medlem av ministerkomitéen.

Til å bistå ministerkomitéen og forberede dennes møter har regjeringene opprettet et nordisk økonomisk samarbeidsutvalg som består av tre embetsmenn fra hvert land. Utvalget skal ha som oppgave å sørge for gjennomføringen av de oppdrag som det mottar fra ministerkomitéen, og på eget initiativ å fremlegge forslag om tiltak til fremme av det økonomiske samarbeid.

Ministerkomitéen holdt sitt første møte i Oslo 30. mai 1960, der spørsmål vedrørende den nærmere organisering av det fortsatte nordiske økonomiske samarbeid ble drøftet. Under disse drøftinger ble i første rekke behandlet de forskjellige samarbeidsoppgaver som er opptatt i samarbeidsministrenes forslag til utforming av det fremtidige økonomiske samarbeid. Dette forslag ble oversendt Nordisk Råd med brev av 17. oktober 1959.

1. Handelspolitisk samarbeid

Utveksling av synspunkter og opplysninger mellom de nordiske land om handelspolitiske spørsmål foregår for tiden blant annet ved møter mellom sjefen for de handelspolitiske avdelinger i de nordiske lands utenriksdepartementer. Ministerkomitéen har funnet det viktig at dette samarbeid mellom de nordiske land intensiveres og i framtiden gis en fastere og mer regelmessig karakter. Komitéen er derfor enig om at de møter som regelmessig holdes mellom de nordiske lands handelssjefer for framtiden bør finne sted minst 4 ganger i året. Redegjørelser fra disse møter skal avgis for ministerkomitéen som skal ta dem opp til drøfting.

Ved ulike internasjonale forhandlinger og særskilt ved etableringen av EFTA har det vært kontinuerlig kontakt mellom de nordiske lands delegasjoner.

I den nye stilling som planene om en nordisk tollunion kom i i og med forhandlingene om Det europeiske frihandelsforbund syntes det særlig viktig at det ble skapt muligheter for at samtlige nordiske land kunne delta i dette forbund. Allerede under det nordiske ministermøte i Kungälv den 11.—12. juli 1959 ble det fra finsk side uttalt at fordi arbeidet for å skape et frihandelsområde ikke hadde noe politisk formål men bare tok sikte på et handelssamarbeid, hadde Finland ikke mindre interesse av dette arbeid enn de

øvrige nordiske land. Ved De sjus ministermøte i Stockholm i november la man fra finsk side fram et memorandum der det ble fremholdt at den finske regjering var klar til å innlede forhandlinger om formene for finsk deltakelse i frihandelssamarbeidet. Ministrene fra de sju land uttalte i en resolusjon sin tilfredshet over det finske initiativ.

Forhandlinger mellom representanter for de sju EFTA-land og Finland ble innledet i begynnelsen av inneværende år. Disse forhandlinger førte til at det i mai ble oppnådd enighet mellom EFTA-landene på den ene side og Finland på den annen om innholdet i en assosieringsavtale som imidlertid ennå ikke er undertegnet.

I forbindelse med forhandlingene om formene for Finnlands tilslutning til EFTA har et nært nordisk samarbeid funnet sted. Fra dansk, norsk og svensk side har man under disse forhandlinger sett det som en viktig oppgave å arbeide for at de beste forutsetninger skapes for at Finland fullt ut skal kunne delta i dette samvirke.

Deltakelse av samtlige nordiske land i samarbeidet innenfor EFTA vil i visse henseender kunne bedre forutsetningene for et nærmere nordisk økonomisk samarbeid. Ikke minst ut fra dette synspunkt vil de øvrige nordiske land hilse med tilfredshet om så vel Finland som Island fant det mulig å slutte seg til EFTA.

2. Produksjonssamarbeid

De tidligere forslag i samarbeidsutvalgets hoved- og tilleggsrapporter om et utvidet produksjonssamarbeid mellom de nordiske land bygger hovedsakelig på forutsetningen om en hurtig gjennomføring av et nordisk fellesmarked. I de fleste tilfelle ville det være en viktig forutsetning for å få i stand et produksjonssamarbeid at tollbeskyttelse og andre handelshindringer avskaffes mellom medlemslandene. I denne henseende skaper gjennomføringen av Det europeiske frihandelsforbund bedre forutsetninger for et produksjonssamarbeid mellom de land som deltar i dette forbund. Selv uavhengig av dette forhold vil det imidlertid etter ministerkomitéens oppfatning kunne finnes områder der forutsetningene er til stede, eller kan skapes, for et utvidet produksjonssamarbeid mellom de nordiske land.

Tiltak fra myndighetenes side som har til formål å fremme et utvidet produksjonssamarbeid mellom de nordiske land kan ta sikte på rent generelt å søke å bedre mulighetene for et slikt samarbeid, men kan også ta form av initiativ til konkrete samarbeidsprosjekter. Ministerkomitéen har gitt samarbeidsutvalget i oppdrag med dette utgangspunkt nærmere å overveie forutsetningene for et utvidet produksjonssamarbeid mellom de nordiske land. Samarbeidsutvalget har også fått i oppdrag å overveie formene for samarbeidet på jordbruksområdet.

3. Finansielt og valutamessig samarbeid

De forslag på det finansielle og valutamessige samarbeidsområde, blant annet om opprettelse av en nordisk investeringsbank og om kortsiktige sen-

tralbankkreditter, som ble lagt fram i samarbeidsutvalgets hoved- og tilleggsrapporter var nært knyttet til planen om et nordisk fellesmarked. Som følge av de endrede forutsetninger for de nordiske markedsplanene har ministerkomitéen gitt samarbeidsutvalget i oppdrag på bakgrunn av den nye situasjon å overveie mulighetene for et nordisk finansielt og valutamessig samarbeid i fremtiden.

4. Samordning av den økonomiske politikk

Det er naturlig at de nordiske land som et ledd i det økonomiske samarbeid rådfører seg med hverandre om den alminnelige økonomiske utvikling. Ministerkomitéen har til hensikt ved sine møter suksessivt å ta opp slike spørsmål til drøfting. Som bakgrunn for disse drøftinger skal de ulike land blant annet gi opplysninger angående den økonomiske utvikling i det enkelte land og angående tiltak som er truffet på det økonomisk-politiske området. Slike drøftinger burde på visse områder litt etter litt kunne føre til en viss samordning av den økonomiske politikken i de nordiske land.

Samarbeidsutvalget fikk i oppdrag å finne fram til den mest hensiktsmessige fremgangsmåte for ministerkomitéens behandling av disse spørsmål.

5. Samarbeid om forskning og utdanning

Samarbeid mellom de nordiske land når det gjelder forskning og utdanning forekommer allerede i betydelig utstrekning, og det eksisterer nordiske organer som arbeider med slike spørsmål. Ministerkomitéen finner det naturlig at dette samarbeid også for framtiden finner sted innenfor eksisterende felles organer med tilgang til den sakkunnskap som er nødvendig for løsningen av de ulike samarbeidsoppgaver. Selv om ansvaret for det fortsatte samarbeid når det gjelder forskning og utdanning nærmest bør påhvile de allerede etablerte samarbeidsorganer, er ministerkomitéen klar over at det kan oppstå situasjoner der et initiativ fra komitéens side kan vise seg nødvendig. Komitéen vil derfor også i framtiden ha sin oppmerksomhet rettet mot disse spørsmål.

6. Statistisk samarbeid

I samarbeidsutvalgets hoved- og tilleggsrapporter er det tidligere lagt fram forslag til en felles nordisk næringsstatistisk varefortegnelse samt til visse felles regler for næringsstatistikkens utformning for øvrig. De nordiske land har lagt disse forslag til grunn for sin nasjonale utenrikshandelsstatistikk. I Danmark vil videre produksjonsstatistikkens tall fra og med 1959 bygge på Samarbeidsutvalgets nomenklaturforslag. Det samme gjelder for Norges vedkommende for produksjonstallene fra og med 1961. I Finland forberedes for tiden overgang til den felles varefortegnelse i produksjonsstatistikken. I Sverige har man fra og med produksjonsstatistikken for 1959 innført varefortegnelsen i den årlige bergverks- og industristatistikk samt i løpende korttidsstatistikk for produksjon, lagerhold og forbruk.

Etter at de ovenfor nevnte forslag ble lagt fram har samarbeidsutvalgets

spesialutvalg for statistiske spørsmål fortsatt utredningsarbeidet med de næringsstatistiske spørsmål for øvrig. Blant annet har en tatt fatt på utredningen av spørsmålet om felles nordisk bransjegruppering basert på det internasjonale system for klassifisering av ulike former for økonomisk virksomhet som er utformet av De forente nasjoner (ISIC). Videre har det innenfor samarbeidsutvalgets ramme og med utgangspunkt i utvalgets utredningsresultater funnet sted et nært samarbeid mellom de nordiske land i tilslutning til det internasjonale arbeid som siden sommeren 1958 har funnet sted innenfor De forente nasjoner med det formål å oppnå en samordning mellom det någjeldende klassifiseringssystem for statistiske formål (SITC) og Bryssel-nomenklaturen. Det er også satt i gang utredninger med sikte på en revisjon av den nordiske varefortegnelse i samsvar med de nye forutsetninger som er skapt gjennom denne samordning.

7. Tollteknisk og tolladministrativt samarbeid

De tolltekniske og tolladministrative spørsmål har innenfor samarbeidsutvalget tidligere vært behandlet av et særskilt tollekspertutvalg. Ekspertutvalgets arbeid har resultert i et forslag til avtale mellom de nordiske land blant annet om felles tolladministrative bestemmelser.

Tollekspertutvalgets forslag bygger i stor utstrekning på forutsetningen om opprettelse av et felles nordisk marked. Det har imidlertid vist seg at de foreslåtte felles tolladministrative bestemmelser i betydelig utstrekning har kunnet inkorporeres i den nasjonale tollovgivning uavhengig av opprettelsen av en nordisk tollunion. I Danmark er således slike bestemmelser nesten i sin helhet opptatt i den tollov som trådte i kraft 1. februar 1959. I Finland er forberedelser i gang med sikte på en revisjon av gjeldende tollov stort sett i samsvar med tollekspertutvalgets forslag til felles tolladministrative bestemmelser. I Norge er det nedsatt en komité til revisjon av tolloven og tolltariffens innledende bestemmelser. Komitéen vil under sitt arbeid i størst mulig utstrekning ta hensyn til tollekspertutvalgets forslag. I Sverige vil det fra og med 1. juli 1960 bli innført en ny tollforordning og det vil samtidig bli foretatt visse endringer i de gjeldende svenske tollrestitusjonsbestemmelser. Ved utarbeidelsen av de nye bestemmelser på disse områder har en i stor utstrekning tatt hensyn til tollekspertutvalgets forslag.

Sveriges regering (handelsdepartementet) har i meddelande den 4 juli 1960 hänvisat till av Norges regering å Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete vägnar lämnat meddelande.

*BILAGA***Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete och Nordiska ekonomiska samarbetsutskottets sammansättning**

Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete har i juli 1960 följande sammansättning:

- Danmark: økonomiminister Bertel Dahlgaard
- Finland: handels- och industriministern Ahti Karjalainen
- Island: undervisnings- och handelsministern Gylfi Þ. Gíslason
- Norge: statsrådet, sjefen for Departementet for handel og skipsfart Arne Skaug
- Sverige: statsrådet och chefen för handelsdepartementet Gunnar Lange

Nordiska ekonomiska arbetsutskottet har vid samma tidpunkt följande medlemmar:

- Danmark: departementschef Otto Müller
departementschef Erik Ib Schmidt
udenrigsråd Erling Kristiansen
- Finland: ministern Olavi Munkki
överdirektören Gunnar Korhonen
professorn Samuli Suomela
- Island: departementschefen J. Haralz
bankdirektören J. Nordal
ambassadrådet H. Helgason
- Norge: ekspeditionssjef T. Stokke
ekspeditionssjef S. Chr. Sommerfelt
(en tredje plats alternerande med hänsyn till arbetsuppgifterna)
- Sverige: statssekreteraren G. F. E. Cederwall
biträdande kabinetssekreteraren H. W. A. de Besche
byråchefen Lars Kalderén
suppleanter:
kommerserådet P. G. Wennersten
utrikesrådet Erik von Sydow
byråchefen K. G. Å. Englund (tillika sekreterare)

Meddelande

om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 25 juni 1960:

Rekommandasjon nr. 13/1959 har vært forelagt *det kgl. Samferdselsdepartement* som i brev av 24. juni d. å. meddeler:

Situasjonen er for Norges vedkommende fortsatt den at det pågår forbedende undersøkelser og stikninger for å muliggjøre eventuell bygging av helårsveg over Umbukta. Så snart dette forberedende arbeid er avsluttet, vil man ta kontakt med de svenske myndigheter for å få fastlagt prioriteten og gangen i en utbygging.

*BILAGA 1***PM rörande av länsstyrelsen i Västerbottens län framlagd redogörelse för utbyggnaden av vägförbindelserna mellan länet och Nordland fylke**

I en den 30 maj 1960 daterad redogörelse har länsstyrelsen i Västerbottens län framlagt vissa synpunkter på angelägenheten av en utbyggnad av vägen Umeå—Lycksele—Storuman—Tärnaby—Mo i Rana (väg 361). I redogörelsen, som överlämnats till Nordiska rådet med skrivelse från länsstyrelsen den 20 juni 1960, erinras inledningsvis om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i Sverige utredning angående vägförbindelserna mellan de nordliga delarna av Sverige och Norge (7:e sess., s. 399—541) samt till det av representanter för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och Vegdirektoratet i Norge antagna sammanfattande uttalandet den 14 oktober 1958 (7:e sess., s. 541—545). Länsstyrelsen anför därefter, att även andra omständigheter än de i dessa dokument framlagda talar för en utbyggnad av väg 361 till en god mellanriksväg. Länsstyrelsen pekar bl. a. på att folkmängden i Umeå och regionen kring staden, särskilt till följd av placeringen av en högskola till staden, kan väntas komma att stiga i relativt snabb takt. Även från ekonomiska och näringsgeografiska synpunkter komme en utbyggnad av väg 361 att vara av utomordentligt stor betydelse; den skulle »kunna medverka till en ökad handel mellan Sverige och Norge och sålunda gagna den utveckling, som avses genom de båda ländernas anslutning till ett med vissa andra stater gemensamt frihandelsområde». För turistnäringen skulle en utbyggnad av väg 361 vara av speciellt värde. Det heter härom i redogörelsen bl. a. följande:

Här må erinras om det stora uppsving för turistnäringen och affärsomsättningen, som ägt rum i Jämtland efter öppnandet av mellanriksvägen över Storlien.

Tärna-området och angränsande område i Norge kan säkerligen nå ett liknande uppsving. Det är ett känt faktum, att Västeuropa och även södra och mellersta Sverige under semestertid trafikeras av ett mycket stort antal turister, som formligen trängs på begränsade utrymmen. Övre Norrland betraktas av turistexperter som ett Europas fritidsområde, där det ännu finns gott om utrymme för dem, som vill vinna hälsa och vederkvickelse i naturen. Fjälltrakterna i Västerbottens län och angränsande del av Norge erbjuder genom sin lättillgänglighet i sportsligt hänseende utomordentliga möjligheter för »vanliga» turister. Vägen Tärnaby—Hemavan—Mo i Rana är berömd för sin naturskönhet och Överuman—Stora Umevatten räknas till vårt lands mest storslagna fjällsjöområden.

Då man bedömer vägens betydelse för turisttrafiken får man ej glömma, att denna trafik har stort ekonomiskt värde för den berörda bygden.

Av redogörelsen för utbyggnaden av väg 361 från Umeå till norska gränsen framgår, att denna nu etappvis försåltes i ett gott skick. Vägen är emellertid lång, c:a 45 mil, och det måste ta viss tid, innan den är fullt utbyggd efter moderna krav. För varje mil vägen förbättras drar den dock mer och mer trafik till sig, ej minst turisttrafik i riktning mot Tärnaområdet. Denna omständighet kommer säkerligen att medföra en betydligt ökad frekvens av trafiken även på den norska sidan, vilket bör medverka till aktualiseringen av utbyggnaden där. Samarbete mellan turistorganisationer i Finland, Norge och Sverige kommer att medverka till utvecklingen av turisttrafiken här. Det föreligger redan nu ett betydande intresse för turistresor på sträckan Vasa i Finland—Umeå—Mo i Rana i båda riktningarna.

Även andra synpunkter än ekonomiska och turistiska bör, heter det avslutningsvis i länsstyrelsens redogörelse, läggas till grund för tillkomsten av en mellanriksväg. En utbyggnad av väg 361 kan få stor betydelse ur internordisk synpunkt:

Man måste räkna med en mängd omätbara faktorer av social och kulturell art, som utgör starka motiv för en kostnadskrävande väginvestering. Bättre förbindelser bidrager till att stärka samhörigheten och förbättra samförståndet mellan nordiska grannar. En väg, som över gränsen och genom Tärnaby sammanknyter de svenska och norska vägnäten, kommer att föra ett mycket stort antal svenskar och norrmän främst inom Västerbottens län och Nordland fylke närmare varandra till ömsesidig glädje och båtnad.

Stockholm den 4 juli 1960

BILAGA 2

Väg Kiruna—Nordnorge. Natur- och näringsgeografisk undersökning

(Utarbetad år 1959 av docenten Sven Godlund och fil. lic. Gunnar Rasmussen)

Kap. 7. Sammanfattning av undersökningsresultaten samt förslag till handlings- och investeringsprogram

7.1. Under de närmaste 10 à 15 åren kan en betydande expansion inom gruvbrytningen i Kiruna inkl. Svappavara väntas, medförande en fortsatt kraftig folkmängdstillväxt i staden. En totalfolkmängd inom stadens nuvarande område av i runt tal 40 000 personer omkring år 1975 är mycket sannolik. Stadens nuvarande folkmängd är ungefär 26 000. Även i angränsande delar av Norge och därvid i första hand i Narvik kan också en betydande utveckling av näringslivet komma till stånd genom byggande av ett nytt järnverk. Om detta tillkommer, kan man räkna med att Narvik och dess handelsområde omkring år 1975 kan ha en totalfolkmängd av omkring 40 000 personer mot f. n. ungefär 32 000. Även i övriga större orter i berörda del av Nor-

den kan en utveckling av näringslivet förväntas, t. ex. i Gällivare—Malmberget, Luleå och Piteå samt Mo i Rana, Tromsø och Hammerfest.

7.2. Denna förväntade kraftiga tillväxt av antalet producenter och konsumenter kommer naturligtvis — i förening med den allmänna ekonomiska utvecklingen och bilökningen — att ställa allt större krav på vägarna. En synnerligen stark press kommer med all säkerhet att ställas på ordnandet av vägförbindelser i sådana ortsrelationer, där man eljest saknar direkt eller någorlunda direkt väg, t. ex. mellan Kiruna och Nordnorge. Omställningen i Kiruna-gruvorna till väsentligen underjordsbrytning med dess inverkan på arbetskraften samt den ökade fritiden accentuerar behovet av en väg till den norska kustbygden. För att få kvalificerad arbetskraft gäller det ju att söka göra miljön så trivsamt som möjligt. I detta sammanhang bör för övrigt pekas på möjligheten att utföra en del av det här diskuterade vägbygget i samband med konjunkturella regleringar av arbetstillfällena i berörda del av Norden.

7.3. Den fortsatta omställningen till landsvägstransporter av bl. a. skogsprodukter — en omställning, som kommer att påskyndas av kraftverksutbyggnaderna — accentuerar behovet av vägar.

Den starka expansionen av konsumtionsunderlaget ökar helt automatiskt livsmedels-, olje- och bensintransporterna, som ju i allt större del sker landsvägsledes. I detta sammanhang bör även pekas på möjligheterna att få en önskvärd differentiering av näringslivet i bl. a. Kiruna, t. ex. genom utbyggnad av serviceindustrier o. dyl., vilka naturligen lokaliseras till de större tätorterna — n. b. om de har goda kommunikationsleder till grann tätorterna åt alla håll. Ur beredskapssynpunkt torde en landsväg Kiruna-området — norska kustbygden bli värdefull.

7.4. Den ovan givna redovisningen har visat, att ett fullt tillräckligt trafikunderlag finnes för en väg mellan Kiruna C och angränsande delar av Norge. Den alstrade trafiken härstädes bedömes på goda grunder bli väsentligt större än vad som kan komma att gälla de nuvarande mellanriksvägarna i denna del av Norden och avgjort större än vad som kan komma att gälla den ävenledes diskuterade mellanriksvägen Arjeplog—Graddis—Storjord.

7.5. För att helt förutsättningslöst och objektivt pröva den ur naturgeografisk, befolkningsmässig och ekonomisk synvinkel lämpligaste sträckningen av en väg mellan Kiruna C och Nordnorge har inalles nio olika alternativ granskats. Dessa är redovisade å fig. 3: B å s. 22 [*se Bihang*]. Ur samtliga de aspekter, som här tillsammanstagna kunnat läggas, synes en väg norr om Torneträsk via Pålnoviken till Narvik eller Setermoen vara att förorda. Räknat med 3,5 m körbanor med mötesplatser (men med möjligheter att utan större merkostnader helt eller sträckvis utbygga vägen till 6 m körbanor) torde en helårsväg (Kiruna C—)Kurravara—Laimoviken—Pålnoviken—Vassijaure—Bjørnfjell—Trældal (—Narvik) kosta 31 å 34 milj. sv. kr att bygga, varav 27 å 30 milj. kr på svensk sida. Motsvarande investering för en väg (Kiruna C—)Kurravara—Laimoviken—Pålnoviken—Setermoen torde gå

på 28 à 31,5 milj. sv. kr, varav 22 à 25 milj. kr på svensk sida. En dylik väg kan lämpligen byggas i tre etapper på svensk sida och en etapp på norsk under de närmaste 10 à 15 åren, varvid varje etapp kan antagas draga en kostnad av 7 à 12 milj. kr på svensk sida. Den norska etappen, endera Bjørnfjell—Trældal eller Pålnoviken—Sørmo, kan kostnadsberäknas till ungefär 4 resp. 6 à 6,5 milj. sv. kr.

7.6. Om man på norsk sida i första hand skall satsa på en väg (Narvik—) Trældal—Bjørnfjell eller (Setermoen—)Sørmo—Pålnoviken synes i huvudsak vara en norsk angelägenhet, beroende av investeringsmöjligheterna i Nordland resp. Troms fylken. Båda sträckningarna torde vara ungefär lika motiverade, måhända kan en Narvik-väg förväntas ge vissa fördelar för trafiken gentemot en Setermoen-väg, medan den sistnämnda vägen med hänsyn till byggnadskostnaderna kan antagas vara fördelaktigare såsom en första etapp än en direkt väg till Narvik via Vassijaure—Bjørnfjell—Trældal.

7.7. Beroende på valet av sträckningsalternativ i Norge enligt ovan har man, om vägen i Sverige förlägges norr om Torneträsk, möjligheter att, om och när så bedömes lämpligt, komplettera med en grenväg till alternativt Setermoen eller Narvik. Tänker man sig, att vägförbindelse på detta sätt efter hand kan tillskapas såväl till Narvik som till Setermoen torde totalkostnaderna, liksom ovan räknade i dagens penningvärde, bli 37,5 à 41 milj. sv. kr, varav 27,5 à 30,5 på de svenska sträckorna. Om av något skäl — naturgeografiska, finansieringsmässiga, beredskapsmässiga eller militära (varpå här ej kunnat ingås) — en väg i läget norr om Torneträsk mot Pålnoviken ej bedömes vara realiserbart, synes bland de i övrigt undersökta vägalternativen det alternativ vara att föredraga, som avser väg Laimoviken—Karis—norr om Geivdnejavre—Innset—Setermoen. Det är dock, på grund av snöförhållandena, ovisst, om en väg i denna sträckning kan hållas öppen vintertid med normala åtgärder. Kontinuerliga registreringar av snödjup och lavinrörelser saknas.

7.8. Av det nu sagda framgår, att handlingsprogrammet för Kiruna stads myndigheter och övriga berörda organ synes böra utformas ungefär sålunda: Vägförbindelsen (Kiruna C—)Kurravara—Kortolahti—Kattuvuoma—Laimoviken utbygges i en första etapp, förslagsvis fram till omkring år 1963, eventuellt i samarbete med statens vattenfallsverk på grund av Vakkokoski-anläggningarna. En enklare väg anlägges ev. från Kattuvuoma upp till Vuoskojaure lappläger. Investeringsbehovet (exkl. den ev. Vuoskojaure-vägen) blir 8 à 10 milj. kr, d. v. s. 2 à 3 milj. kr per år. Oberoende av de nu nämnda arbetena påbörjas så snart som möjligt förbättringsarbetena på den befintliga Kurra-varavägen. Medan dessa arbeten pågår, synes det — innan den fortsatta vägsträckningen definitivt fastställs — vara nödvändigt med kontinuerliga undersökningar av snöförhållandena i de områden, där den diskuterade mellanriksvägen kan tänkas framgå. Givetvis bör dessa undersökningar inte endast omfatta området omedelbart norr om Torneträsk utan området för samtliga alternativ och då speciellt Geivdnejavre-avsnittet. Kostnaderna här för torde bli obetydliga i förhållande till de möjliga kostnadsbesparingarna

i framtiden. Under samma tid, d. v. s. fram till omkring år 1963, torde också definitiv klarhet ha vunnits betr. de framtida kraftverksutbyggnaderna i Torneträsk-området liksom också betr. dolomitmbytningen vid Vakkotjåkko och de norska investeringsmöjligheterna. Visar dessa fortsatta undersökningar, att det är lämpligast att från trakten av Laimoviken leda vägen till Setermoen via Karis och Innset, t. ex. längs Geivdnejavres nordsida, kan ett dylikt vägbygge, kostnadsberäknat till totalt 20 å 24,5 milj. sv. kr, givetvis realiserar. Eltersom merparten av det nämnda beloppet, uppskattningsvis 11 å 13,5 milj. kr, faller på norsk sida i en enda etapp, torde svensk-norska överläggningar beträffande de gemensamma finansieringsprinciperna böra upptagas. Men man bör ha klart för sig, att om man på detta sätt bygger en väg till Nordnorge via Innset, så torde man därmed för all framtid ha frånhänt sig möjligheten att få en någorlunda direkt väg mellan de sannolikt mest expansiva orterna, nämligen Kiruna och Narvik. Det är på en dylik Kiruna—Narvik-väg, förlagd norr eller söder om Torneträsk, som man under alla förhållanden har att vänta den största trafiken och trafikökningen.

7.9. I den andra etappen kan, om dessa nyssnämnda undersökningar och överläggningar alltjämt motiverar sträckningen norr om Torneträsk mot Pålnoviken, den 30 å 35 km långa delsträckan Laimoviken—Vakkotjåkko byggas till en kostnad av 7 å 8 milj. kr. Tidpunkten, då detta bygge synes böra vara färdigt, beror givetvis i hög grad på kraftverksutbyggnaden och på den ev. dolomitmbytningen. Rimligen kan denna del av vägen tänkas vara färdig kring åren 1965—66, vilket i så fall medför ett årligt investeringsbehov av 2 å 3 milj. kr. Senast under denna tidrymd påbörjas på norsk sida ombyggnaden av vägen Trældal—Bjørnfjell eller byggandet av en ny väg från Sørmo mot den svenska gränsen vid Pålnoviken, samtidigt som den befintliga vägen Sørmo—Setermoen börjar förbättras — allt med hänsyn till investeringsmöjligheterna i de norska fylkena Nordland och Troms. I det fall kraftverksbygget m. m. vid Rautas igångsättes under denna period, tillkommer även byggandet av en relativt enkel men »storbarig» väg Kiruna C—Rautas, givetvis helt eller till övervägande del bekostad av vattenfallsverket.

7.10. Den tredje etappen i Sverige kan alternativt omfatta sträckan Vakkotjåkko—Pålnoviken—Vassijaure—norska gränsen vid Bjørnfjell till ett totalbelopp av ungefär 12 milj. kr eller endast sträckan Vakkotjåkko—Pålnoviken för ungefär 7 milj. kr. Denna etapp bör kunna vara färdig omkring år 1970 eller något senare. Det genomsnittliga investeringsbeloppet per år i Sverige blir för denna etapp likaledes 2 å 3 milj. kr. Vid nyssnämnda tidpunkt bör man på norsk sida ha hunnit bygga om vägen från Trældal upp till gränsen vid Bjørnfjell—Vassijaure eller ha åstadkommit en nybyggd väg från Sørmo ned till Pålnoviken, eventuellt i båda sträckningarna. På detta sätt kan, under första delen av 1970-talet, den önskade direkta vägkontakten mellan Kiruna C och Nordnorge erhållas. — Det bör påpekas, att, om man verkligen går in för det s. k. atlantprojektet inom

kraftverksutbyggnaden, som kräver väg från Kiruna C, torde den ovan givna tidtabellen böra påskyndas högst avsevärt. Man får emellertid då förutsätta, att statens vattenfallsverk bidrager med minst hälften av kostnaderna.

7.11. Om det ovan skisserade handlings- och investeringsprogrammet är realistiskt, kommer det att innebära, att man inom ungefär 10 år — högst 15 — kan ha »inkopplat» praktiskt taget hela stadens befolkning i ett nät av trafikleder, som medger dagliga färdmöjligheter in till stadens centrum. Befolkningen längs malmbanan får därvid, liksom hittills, väsentligen lita till tågen, men för övriga befolkningsgrupper åstadkommes direkta landsvägsförbindelser.

7.12. Isolerade kan naturligtvis de ovan nämnda beloppen förefalla vara stora. Men dessa byggnadskostnader måste dels ses i relation till de omtalade fördelarna och till de givna beräkningarna över trafikanternas mindre kostnader gentemot nuvarande färdvägar, dels och framför allt i relation till de totala samhällliga och privata investeringarna i denna del av Norden. Dessa investeringar, avseende ut- eller nybyggnad av framför allt gruvor, järnverk, kraftverk och skogsindustrier, torde under de närmaste 10 å 15 åren kunna uppgå till totalt 3 å 5 miljarder sv. kr. Det är ju dessa sistnämnda, för vår totala samhällsekonomi så vitala investeringar, som, i förening med den allmänna standardstegringen, resulterar i en expansion av näringslivet och en ökning av befolkningens och »vägkonsumenternas» numerär i de av den diskuterade mellanriksvägen berörda regionerna. Det nu sagda innebär m. a. o., att man helt enkelt måste acceptera de regionala och investeringsmässiga konsekvenserna på vägsidan, som blir en följd av den ökning av näringsliv, befolkning och därmed biltrafik, som man har att vänta. Detta är en aspekt, som alltför ofta synes bli bortglömd i det national-ekonomiska och politiska resonemanget, där man gärna vill betrakta landet såsom en statistisk och ekonomisk enhet, i vilken de särskilda orternas, produktionsområdenas och landsdelarnas tillväxt, behov och problem föga eller inte alls beaktas.

7.13. Ett i utveckling statt samhälle ställer helt naturligt successivt allt större krav i investeringsmässiga avseenden. Det är därför viktigt, att man, när det gäller trafikleder, i första hand satsar på vägar i, vid eller mellan de mest utvecklingskraftiga orterna och områdena. Det är ju här man har att förvänta den största trafiken och trafikökningen och därmed den största samhällliga »nyttan» i förhållande till investeringarna. Detta har också klart framhållits vid bl. a. remissbehandlingen av den nyligen framlagda vägplanen för Sverige och har kommit till uttryck i den svenska riksdagens och den svenske departementschefens ställningstagande till vägplanen. Mot bakgrund härav synes goda förutsättningar föreligga för att efter hand, medels lämpliga etapputbyggnader, kunna vägledes sammankoppla två av de sannolikt mest expansiva områdena i denna del av Norden, nämligen området Kiruna—Gällivare—Luleå å ena sidan och området Narvik—Setermoen—Tromsø å den andra. Att en dylik sammankoppling — där detaljsträckningarna måhända bör bli föremål för fortsatta undersökningar och över-

läggningar — är såväl ekonomiskt som allmänt planeringsmässigt motiverad och ändamålsenlig, har varit syftet med denna förutsättningslösa natur- och ekonomisk-geografiska undersökning.

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 25 maj 1960:

På finansloven for året 1960/61 er der under konto § 20.8.80.89. bevilget 100 000 kr. til disposition til nordiske kulturelle formål.

I lov nr. 180 af 5. juni 1959 om anvendelse af overskuddet i visse krigsforsikringsforbund indeholdes bestemmelse om oprettelse af et dansk-islandsk kulturfond med det formål at bidrage til øget forståelse og samarbejde mellem Island og Danmark på kulturelle og andre områder. Fundats for en sådan fond er under udarbejdelse i statsministeriet. I forvejen formidles der et kulturelt samarbejde gennem Dansk-islandsk Samfund, som modtager et årligt tilskud fra undervisningsministeriet på 7 000 kr.

I henhold til vedtagelse på VIII nordiske undervisningsministermøde har undervisningsministeriet nu udarbejdet den i tidligere meddelelse, jfr. Nordisk Råds årbog 1959, s. 1443, omtalte oversigt over det kulturelle samkvem med Island i de senere år. Man skal således oplyse, at der mellem rektorerne for universiteterne i de nordiske lande jævnligt afholdes møder til behandling af fælles problemer. Island er også repræsenteret på disse møder, således at der herigennem er gode muligheder for også at drøfte problemer af særlig interesse for det islandske universitet.

I øvrigt er det de enkelte universitetslærere, som har et fagligt samkvem med fagkolleger ved universitetet i Reykjavík, og man er ikke i stand til at give en udtømmende oversigt over det kulturelle samkvem, som finder sted på denne måde. Det kan dog oplyses, at enkelte islandske videnskabsmænd virker eller har virket som professorer ved universiteterne i Danmark, og at der er oprettet et lektorat i dansk i Reykjavík, der er besat med en dansk statsborger.

Så længe forbundsloven var gældende, bestod der afleveringspligt for alle islandske trykkerier til det danske rigsbibliotekarembede. Ved forbundslovens ophør er islandske boganskaffelser til danske videnskabelige biblioteker blevet indskrænket meget betydeligt, idet anskaffelserne nu er af-

hængige af byttemuligheder. Med de nuværende høje priser på islandske bøger må denne udvikling beklages, idet samlingerne af islandsk litteratur indtil 1940 i det kgl. bibliotek, universitetsbiblioteket og statsbiblioteket i Århus udgør nogle af verdens bedste. Rigsbibliotekaren har fremsat forslag om, at der til indkøb af danske bøger til Island stilles en årlig bevilling på 3 000 kr. til rådighed for det kgl. bibliotek. Sagen vil herfra blive søgt fremmet ved ændringsforslag til forslag til finanslov for finansåret 1960/61.

Danmarks farmaceutiske højskole har fra gammel tid modtaget farmaceutiske studerende fra Island, hvor der ikke er mulighed for at tage farmaceutisk kandidateksamen. Når islandske studerende har udstået deres discipeltid på Island og har bestået islandsk medhjælpereksamen bliver de af Islands universitet sendt til Danmarks farmaceutiske højskole til videre uddannelse og i årene 1952—58 har 20 islændinge bestået farmaceutisk kandidateksamen her ved højskolen. At den islandske farmaceutstand med undtagelse af et mindre antal, som navnlig under 2. verdenskrig har modtaget deres uddannelse i U. S. A., er udgået fra Danmarks farmaceutiske højskole, betyder selvsagt, at der består et snævert samarbejde mellem dansk og islandsk farmaci.

Den polytekniske læreanstalt, Danmarks tekniske højskole, har i øjeblikket 23 studerende fra Island. Ifølge aftale mellem den danske og den islandske regering optager højskolen hvert år ca. 10 islandske studerende, der har bestået første del af deres eksamen ved ingeniørfakultetet ved universitetet i Reykjavik. Det antal studerende, højskolen modtager fra det islandske ingeniørdepartement, fordeles mellem maskin-, bygnings- og elektroingeniørstuderende efter de ønsker, der fremsættes fra Islands side. For at opnå den fornødne koordinering har der stadig været ført forhandling mellem højskolens lærere og ingeniørfakultetet ved universitetet i Reykjavik. Når højskolen ikke er i stand til at optage islandske studerende på kemiingeniørretningen, skyldes det, at laboratorierne på dette område er ganske overfyldte.

På Det kgl. Akademi for de skønne Kunster har der hvert år været optaget enkelte islændinge som studerende ved skolerne, og skolernes enkelte lærere har på forskellig måde haft faglig forbindelse med Island.

Til kommissionen for Den arnamagnæanske Stiftelses bestyrelse ydes der en årlig bevilling på 97 000 kr. Bevillingen er fra 1. august 1960 søgt forhøjet til 132 500 kr. årlig, heraf 27 000 kr. som 3.del af en 3-årig bevilling på ialt 81 000 kr. til udgivelse af oldislandske tekster. Til kommissionens arbejde ydes der endvidere tit betydelige bevillinger fra statens almindelige videnskapsfond og Rask-Ørsted Fondet.

Danmarks radio har samme kontakt med Island som med de andre nordiske lande; således deltager den islandske radiochef altid i de nordiske administrationsmøder.

Til den danske afdeling af Nordisk Kunstforbund ydes der en bevilling på 10 000 kr. årlig. Forbundet, hvori Island deltager på lige fod med de andre nordiske lande, har til formål at styrke den nordiske samhørighedsfølelse ved hjælp af udstillinger, foredrag, litteratur m. v.

I folkeskolen og gymnasiet er behandlingen af islandske spørgsmål nu udførlig i sammenligning med den behandling, som stof fra de øvrige nordiske lande får. Det vil næppe være muligt med det timetal, som nu er til rådighed, at foretage en væsentlig udvidelse af stoffet. Undervisningen består overvejende i, at eleverne gøres bekendt med Islands historie, og at de islandske sagaer er meget benyttet litteratur hele skolen igennem.

De frie skoler bestemmer selv — uden indgriben fra ministeriets side — hvor stor en plads i undervisningen det islandske stof skal have, men der er i øvrigt i mange tilfælde, især inden for folkehøjskolerne, tale om en ret omfattende undervisning om islandske emner.

I skolerne i Island skal dansk være det første fremmedsprog, der undervises i i mellemskolen, og det skal i gymnasiet være ligestillet med engelsk.

Der er gennem en årrække på finansloven stillet en bevilling på 10 000 kr. til rådighed for foreningen Norden til udveksling af folkeskolelærere mellem de nordiske lande, således at fordelingen af dette beløb er overladt til nævnte forening.

Med økonomisk bistand fra hovedbankerne, undervisningsministeriet samt en række andre virksomheder har foreningen Norden i Danmark arrangeret gruppeudvekslinger af lærere mellem Island og Danmark. Besøgene har med undtagelse af året 1957 været arrangeret siden 1954. Hvert år besøger en gruppe på 14—20 henholdsvis danske lærere Island eller islandske lærere Danmark. Studiebesøgene foregår med besøg på skoler, kulturelle og sociale institutioner og rundrejser i landene.

Yderligere kan nævnes, at det islandske undervisningsministerium for nogle år siden, efter hvad ministeriet har bragt i erfaring, har bevilget et beløb til en dansk folkeskolelærerindes rejse til Island for en kort tid at undervise i dansk i skolerne.

Islandske sløjdlærere har i de senere år i enkelte tilfælde været på studiebesøg i danske sløjdlærerskoler, og der er ydet en af disse skolars forstander et tilskud til en studierejse til Island.

På finansloven er optaget en bevilling på 4 500 kr. til rådighed til udveksling af seminarielærere mellem de nordiske lande. Denne bevilling, der administreres af foreningen Norden, har hidtil kun været anvendt til udveksling med Norge og Sverige, idet der tilsyneladende ikke har været nogen væsentlig interesse for udveksling med Island — måske på grund af sproglige vanskeligheder. Man vil fra ministeriets side se med velvilje på udveksling med Island, hvis de sproglige forudsætninger er til stede.

Endvidere findes der forskellige hjælpemidler til studierejser for lærere, og der vil heraf kunne gives støtte også til studierejser til Island. Danske lærere, der vil studere i Island kan opnå tilskud hertil af Dansk-islandsk Fond.

For så vidt angår undervisningen på seminarierne kan det anføres, at Islands forhold behandles i litteratur-, historie- og geografiundervisningen.

I undervisningsministeriets bekendtgørelse af 11. juni 1959 om fribefordring af skoleelever m. fl. er der i § 14 optaget følgende regel:

På udvekslingsrejser for skoleelever mellem de nordiske lande har — under forudsætning af gensidighed — skoleelever også fra de andre nordiske lande adgang til fribefordring på dansk område.

Det bemærkes, at de øvrige nordiske lande, herunder Island, ikke så vidt vides opfylder gensidighedsbetingelsen.

Af Dansk-islandsk Fond kan der ydes støtte til islandske elevers ophold på en dansk folkehøjskole, hvorhos der gennem foreningen Norden årligt gives et stipendium til nævnte formål.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 25 maj 1960:

För Finlands vidkommande kan den under rekommendationens punkt 1 berörda frågan om ställande av medel till disposition för gemensamma kulturella ändamål anses vara löst på ett tillfredsställande sätt. Av budgettekniska skäl är det icke önskvärt, att ett särskilt belopp av den föreslagna storleksordningen reserveras för ändamålet, men av de tipsmedel för vetenskapen och konsten främjande ändamål, som årligen i statsförslaget ställes till undervisningsministeriets förfogande, kan medel på framställning av Finlands avdelning av Nordiska kulturkommissionen och andra specialorgan efter prövning beviljas för nordiska kulturella samarbetsprojekt, som gäller vetenskap och konst. Under de senaste åren har det sammanlagda beloppet av dylika anslag i stort sett motsvarat det av Nordiska kulturkommissionen föreslagna beloppet av 200 000 s. kr. Sålunda beviljades i Finland år 1959 för nordiskt kulturellt samarbete sammanlagt ca 23 miljoner mark.

I Nordiska kulturkommissionens Finlands avdelnings eget anslag har år 1960 upptagits ett dispositionsbelopp till avdelningens förfogande om 500 000 mark, vilket belopp från år 1961 föreslås höjt till 1 000 000 mark.

Beträffande det under rekommendationens punkt 2 framställda förslaget om anvisande av särskilda medel för främjande av de kulturella förbindelserna med Island uttalar Finlands regering, i det den hänvisar till vad ovan anförts om användande av tipsmedel för nordiska kulturella samarbetsprojekt, att den, försåvitt ett specificerat förslag i saken framlägges, kommer att upptaga detsamma till välvillig prövning.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 9 juli 1960:

De vigtigste bevillinger til fællesnordiske kulturanliggender på finansloven for året 1960 er de nedenfor anførte:

§ 14 B. XI. 40:	til betaling af omkostninger ved Nordisk Kulturkommission	30 000,—
§ 14 B. XI. 41:	til Islands deltagelse i udgivelsen af leksikon om Nordens kulturhistorie indtil år 1550 (Kulturhistorisk leksikon)	50 000,—
§ 14 B. XI. 29:	til foreningen Norden	30 000,—
§ 14 B. XI. 30:	til foreningen Norden til omkostninger ved nordiske studerendes ophold	14 000,—

§ 14 B. LXXXVI:	til studenterrådet til kursur i islandsk for nordiske studenter (tillæg til bevilling 1959, kr. 40 000)	20 000,—
§ 14 B. XV:	til Kelvin Lindemanns Forfatterfond, forudsat at pengene bliver anvendt til en skandinavisk forfatters ophold her i landet	2 500,—
§ 16 C. 16:	til nordisk yrkeslærermøde	16 000,—
§ 16 E. VI:	bidrag til et nordisk undersøgelsescentrum for teoretisk kærnefysik	36 000,—

Af de udbetalinger, som som regel er sket uden for finansloven, kan nævnes bidrag till journalistkursus og til isl. deltagelse i Det nordiske Sommeruniversitetet. De androg:

Til Nordisk Journalistkursus i Aarhus 1959	d. kr. 3 000,—
Til islandsk deltagelse i Det nordiske Sommeruniversitet	isl. kr. 20 000,—

Som bilag til denne meddelelse følger en oversigt over Islands kulturelle forbindelser med de andre nordiske lande, især med hensyn til de sidste 4—5 år [*se Tillæg*].

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 22 juni 1960:

Rekommandasjon nr. 22/1959 om bevilgning av midler til felles kulturelle formål m. m. har vært forelagt *det kgl. Kirke- og undervisningsdepartement* som i brev av 16. juni d. å. uttaler:

I tiden 1. juli 1959—30. juni 1960 er det under statsbudsjettets kap. 223 V bevilget i alt kr. 335 800,— til felles-nordiske tiltak. Beløpet fordeler seg med kr. 32 100,— på Nordisk sommeruniversitet, kr. 10 000,— til Nordisk institutt for folkediktning, kr. 160 000,— til Nordisk institutt for teoretisk atomfysikk, kr. 31 700,— til Nordisk journalistkurs, Århus og kr. 102 000,— til andre nordiske samarbeidstiltak.

Fra 1. januar 1961 vil budsjettåret falle sammen med kalenderåret. I overgangstiden 1. juli—31. desember 1960 er det til ovennevnte formål bevilget tilsammen kr. 167 900,—.

For budsjettåret 1. januar—31. desember 1961 tar man sikte på i det vesentlige å opprettholde de tidligere bevilgninger, og eventuelt skille ut som særskilte poster tiltak som etterhånden får en permanent karakter.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 22 juni 1960:

Innevarande års riksdag har för budgetåret 1960/61 med hänsyn till det ständigt ökande internordiska samarbetet inom olika verksamhetsgrenar höjt anslaget till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete med 50 000 kronor till 375 000 kronor.

Genom överenskommelse den 13 april 1960 mellan svenska och finska regeringarna har stadga fastställts för kulturfonden för Sverige och Finland. Enligt stadgan har fonden till ändamål att främja de kulturella förbindelserna mellan dessa länder genom att i form av bidrag ur fondkapitalets av-

kastning understödja strävanden att öka kännedomen om och kontakten mellan de båda ländernas kultur, näringsliv och folk. Till svenska ledamöter i styrelsen för kulturfonden intill utgången av december 1962 har förordnats landshövdingen Mats Lemne, professorn Erik Lönnroth och direktören Enok Bjelle, med uppdrag för Lemne att åren 1960 och 1962 vara ordförande och år 1961 vice ordförande i styrelsen.

TILLÄGG

Översikt över de kulturella relationerna mellan Island och övriga nordiska länder

Den korta översikt, som här kommer att lämnas, utgör givetvis ingalunda någon uttömmande redogörelse för det mångartade utbyte, som äger rum mellan Island och det övriga Norden på kulturens vidsträckta fält. Den är ämnad att påpeka några viktigare förbindelselänkar och evenemang på området — speciellt då den verksamhet, som bedrivits från isländsk sida — och avser i första hand de sista 4—5 åren.

Av internordiska organ, som sysslar med kulturfrågor och i vilka Island är representerat, bör först och främst nämnas Nordiska rådet och Nordiska kulturkommissionen. Island har även deltagit i de regelbundna nordiska undervisningsministermötena — ett dylikt hölls i Reykjavik sommaren 1955.

»Nordiska» föreningar på Island

Den isländska föreningen Norden (Norræna félagið) stiftades hösten 1922. Den omfattar nu 21 lokalavdelningar utom huvudföreningen i Reykjavik med omkr. 2 300 medlemmar. Föreningen verkar på olika sätt för att stärka banden mellan Island och de övriga nordiska länderna. Utom den verksamhet i samband med elevutbyte och annat på utbildningsområdet, som närmare kommer att redogöras för senare i denna översikt, bör nämnas, att lokalföreningarna årligen håller flera samkväm med nordiska program för medlemmar och gäster. Huvudföreningen förmedlar även ibland nordiska kortfilmer till skolor och föreningar. Norræna félagið utger tidskriften »Norræn tíðindi» (Nordiska nyheter), som utkommer med två nummer om året. Sist men icke minst bör nämnas, att Norræna félagið organiserar det isländska deltagandet i den nordiska vänortsrörelsen. Omkr. hälften av de orter, där lokalföreningar av Norræna félagið finns, står nu i vänortsförbindelse med orter i de övriga nordiska länderna. Flera vänortsmöten har hållits på Island de sista åren, och det sammanlagda antalet deltagare från det övriga Norden uppgår till över ett hundra. Isländska vänortsrepresentanter har på samma sätt besökt Norden.

Utom Norræna félagið finns på Island några föreningar, som speciellt äg-

nar sig åt förbindelserna mellan Island och ett annat nordiskt land. Åtskilliga av de evenemang, som kommer att omnämnas i det följande, bl. a. många besök i Island av framstående nordiska kulturpersonligheter, har helt eller delvis ordnats av dylika föreningar. Till dessa sällskap räknas: Íslenzk-danska félagið (Dansk-islandsk Samfund), Dannebrog, Det danske Selskab, Finnlandsvinafélagið Suomi (Suomi — Finlandsvännernas förening), Föroyingafélagið í Reykjavík, Félagið Ísland-Noregur (Föreningen Island-Norge), Nordmannslaget och Íslenzk-sænska félagið (Isländsk-svenska föreningen).

Undervisning och utbildning

Sedan åtskilliga år tillbaka har det vid Islands universitet i Reykjavík funnits lektorat i danska, norska och svenska språken. Isländska staten bidrar till lektorernas löner, som i övrigt bestrides av respektive länder. Lektorat i isländska finns vid universitetet i Bergen (med undervisningsplikt även vid universitetet i Oslo), vid Uppsala universitet (lektorn där har också hållit kurser vid Stockholms högskola), universitetet i Köpenhamn, samt från och med nästa höst vid Göteborgs universitet (med undervisningsskyldighet även vid Lunds universitet). Av dessa erhåller för närvarande endast lektoratet i Bergen-Oslo lönebidrag från isländska staten.

De nordiska lektorerna vid Islands universitet har förutom sin akademiska verksamhet på olika sätt verkat för spridande av kunskap om sina hemländers kulturliv, och de har även bedrivit undervisning i respektive språk för icke-akademiska elever. Omvänt har de, både under sin lektorstid och efter hemkomsten, verkat som introduktörer för isländsk kultur genom artiklar i pressen och ibland även genom betydande arbeten i bokform. Något motsvarande gäller självfallet om de isländska lektorerna vid nordiska universitet.

Av 38 vetenskapsmän, som under perioden 1954—58 besökte Islands universitet för att hålla föredrag — de flesta på direkt inbjudan av universitetet — var 16 från Norden (10 från Danmark, 3 från Sverige, 2 från Norge, 1 från Finland). Två isländska professorer i litteratur företog under nämnda period omfattande föreläsningsturnéer till universitet i Norden på dessas inbjudan. Läsåret 1959—60 vistades en av Islands universitets professorer i isländsk språkvetenskap som »nordisk docentstipendiat» vid Lunds universitet. Han höll även några föredrag vid andra svenska universitet.

Året 1949 började Islands undervisningsministerium ge stipendier åt isländska studenter för studier i Islands språk, litteratur och historia vid universitetet i Reykjavík. Dylika stipendier har sedan utdelats varje år och finansierats genom ett särskilt anslag på statsbudgeten. Antalet stipendier har varit begränsat, vanligen omkr. 10 årligen; för instundande läsår har dock inalles 14 stipendier erbjudits till lika många länder vardera på isl. kr. 17 500. De stipendier, som utdelades första året, gick alla till nordiska studenter (en dansk, en finländare, en färöing, en norsk och en svensk). De flesta år sedan dess har 1—3 stipendiater årligen varit från Norden, och

till nästa vinter har stipendiater inbjudits från fyra nordiska länder, en från varje land. Från och med 1949/50 har 5 av de ifrågavarande stipendierna (fulla stipendier) gått till danskar, 6 till finländare, 1 till en färöing, 7 till norrmän och 7 till svenskar — de för kommande läsår erbjudna (och delvis utdelade) stipendierna icke medräknade. Under samma period och även tidigare har många isländska studenter erhållit motsvarande stipendier från de nordiska länderna — från och med läsåret 1949/50 fördelade på följande sätt: Finland har beviljat 5 statsstipendier, Norge 8 (+ 1 konstnärsstipendium), Sverige 11. Alla dessa länder har också erbjudit ett stipendium var för nästa läsår.

För stipendiering av isländska studenter och kandidaters studier i nordiska länder verkar även några särskilda fonder. Enligt bestämmelse i den dansk-isländska förbunds lagen av den 30 november 1918 instiftades genom bidrag från danska staten två parallella fonder, på 1 million kr. vardera, i syfte att förstärka de kulturella förbindelserna mellan Danmark och Island, stödja isländsk forskning och ge stipendier åt isländska studerande. Den ena fonden placerades vid Islands universitet i Reykjavik, den andra vid Köpenhamns universitet. Den isländska avdelningen (Sáttmálasjóður háskóla Íslands) uppgick vid slutet av år 1958 till drygt 6 1/2 million kronor. Den ger bl. a. stipendier till islänningar för studier eller forskningsarbete i Danmark, och omvänt kan den stödja danska medborgares studier på Island. Stipendieutdelningen till islänningar är dock icke bunden vid studier bedrivna i Danmark.

Till studier i Danmark har även några islänningar erhållit stipendium ur Det frie Nordts og General Withs nordiske Fond.

Stipendier åt isländska medborgare för studier i Norge ger Snorri Sturluson-fonden, instiftad genom en officiell norsk gåva med anledning av Altingets 1 000-årsjubileum året 1930. Några isländska forskare har också fått stipendium ur »Nansenfondet og dermed forbundne fond» till forskningsarbete i Norge.

Den isländska studentvandringen till nordiska universitet har av ålder varit mycket omfattande. Förr i tiden var av naturliga skäl Köpenhamns universitet det mest frekventerade lärosätet i detta sammanhang, och än i dag studerar flera isländska studenter i Köpenhamn än någon annanstans i Norden. Numera hyser den tekniska högskolan där (Den polytekniske læreanstalt) en avsevärd del av de isländska studenterna. Enligt ett speciellt avtal tar denna läroanstalt årligen emot ca. 10 isländska studenter, som avslutat första delen av civilingenjörstudiet vid Islands universitets teknologiska fakultet. Undervisningen där omfattar nämligen endast civilingenjörutbildningens första del (3 läsår), och studenterna måste därför resa utomlands för att avsluta sina studier. Eftersom kursen i Reykjavik, med hänsyn till nämnda avtal, är speciellt upplagd med sikte på en fortsättning i Köpenhamn, reser de flesta studenterna dit för fullföljande av studierna.

Ett något liknande arrangemang existerar på farmakologutbildningens område, således att blivande isländska farmakologer, som erhållit förbere-

dande utbildning i Island, har möjlighet till inträde vid Danmarks farmaceutiske højskole. Även vid andra fackliga högskolor i Norden har man ofta, trots större eller mindre platsbrist, visat sig tillmötesgående beträffande intagning av isländska studenter.

Enligt senaste tillgängligt material var antalet isländska studerande i de nordiska länderna vid senaste årsskiftet som följer:

Danmark	150	Norge	54
Finland	4	Sverige	92

En ganska stor del av dessa studerande är studenter, som bedriver studier vid universitet och högskolor i ett mångfald av ämnen. De flesta av dessa studerande erhåller under större delen av eller hela sin studietid finansiellt stöd från isländska staten, antingen i form av stipendier eller lån.

Antalet nordiska studenter vid Islands universitet är givetvis icke stort. Utom de tidigare omnämnda stipendiaterna var sistlidna vinter två norrmän inskrivna vid universitetets medicinska fakultet och en vid filosofiska fakulteten.

Sexton studenter från Danmark (7), Finland (1), Norge (1) och Sverige (7) deltog i den nordiska kurs i Islands språk och litteratur, som hösten 1959 hölls vid universitetet i Reykjavik, i det isländska studentrådets regi. Kursen pågick under omkr. två månader, och i samband med den ordnades utflykter till bl. a. några historiska platser på södra Island. Rektorn för Islands universitet deltar efter möjlighet i de nordiska universitets- och högskolerektorsmötena.

Det är icke bara universiteten och högskolorna, som studerande ungdomar från Island söker sig till i de nordiska grannländerna. Ett avsevärt antal islänningar reser dit för att skaffa sig facklig utbildning vid särskolor och kurser av olika slag, t. ex. tekniska institut, konstindustriella skolor o. fl. andra. Även när det gäller rent konstnärlig utbildning, har nordiska institutioner betytt och betyder fortfarande mycket för Island.

En viktig roll för elevutväxlingen mellan Island och de övriga nordiska länderna spelar den verksamhet, som föreningarna Norden drivit på detta område. Genom den isländska föreningens förmedling i samarbete med systerföreningarna i grannländerna har sedan en tid tillbaka årligen omkr. 50 isländska ungdomar erhållit plats på nordiska skolor, i huvudsak folkhögskolor, antingen gratis eller med stipendium från uppehållsländerna. Antalet isländska elever, som sistlidna vinter på detta sätt bereddes tillfälle till 5—6 månaders uppehåll på nordiska skolor, var 80, sålunda fördelat på uppehållsländer: Danmark 22, Finland 2, Norge 12, Sverige 44. På motsvarande sätt har några ungdomar från det övriga Norden erhållit gratis uppehåll på isländska skolor. För detta ändamål erhåller den isländska föreningen Norden årligen ett speciellt statsanslag (1960 uppgående till kr. 14 000).

Elevutbytet med övriga nordiska länder hämmas givetvis för Islands del starkt av de stora avstånden och de därav följande höga resekostnaderna. Ömsesidiga besök av skolklasser eller andra elevgrupper är därför ganska

svåra att genomföra. Däremot är det icke alldeles ovanligt, att avgångsklasser i högre skolor på Island företar en utlandsresa efter avslutad examen, och ofta ställes då kosan till de nordiska grannländerna. Den isländska föreningen Norden assisterar gärna i sådana sammanhang vid organiseringen av resan i samarbete med systerföreningarna.

Några tiotal islänningar brukar årligen delta i olika sommarkurser, som föreningarna Norden arrangerar i de nordiska grannländerna. Även vid Nordiska sommaruniversitetet brukar Island vara representerat. För omkostnaderna har de isländska deltagarna uppburit bidrag från staten. Island lämnar ekonomiskt bidrag (d. kr. 3 000 årligen) till Nordiska journalistkursen i Århus, och tar del i undervisningen där. Några isländska journalister har dock hittills icke deltagit i kursen.

Isländska lärare och andra skolmän uppehåller i många fall en nära kontakt med sina nordiska kolleger, bl. a. genom deltagande i möten och kongresser och på annat sätt. Genom samarbete mellan föreningarna Norden och lärarorganisationerna har man åstadkommit regelmässigt ömsesidiga besök mellan isländska och danska lärare. Uppåt 80 isländska och drygt 50 danska lärare har deltagit i dessa gruppbesök under de sista 6—7 åren. Besöken har ägt rum på sommaren och varat omkr. tre veckor. Lärarna har bott hos kolleger men även rest omkring och bl. a. besett skolor och andra kulturella institutioner. Upphållet har varit gratis för lärarna, men resorna har de bekostat själva. Ekonomiskt stöd till dessa besök har lämnats bl. a. av undervisningsministerierna i Danmark och Island.

En metodikkurs för realskollärare hölls i Reykjavik hösten 1958 i föreningen Nordens och isländska lärarorganisationers regi. Två norska skolmän var ledare för kursen, vilken pågick i en månad och besöktes av omkr. 60 % av alla realskollärare verksamma i Reykjavik med omnejd.

Sommaren 1957 kom en grupp norska läroverkslärare (16 man) på besök till Island, bl. a. genom förmedling av Reykjaviks gymnasium. Ett nordiskt yrkesskolläramöte hölls i Reykjavik sommaren 1956, och ett nytt för lärare inom målaryrket är planerat där i sommar. Isländska yrkesskollärare har besökt motsvarande möten i grannländerna.

Skoldirektörer från de nordiska huvudstäderna träffades i Reykjavik sommaren 1959.

Bland enstaka skolmän från Norden, som besökt isländska skolor och hållit föredrag, kan nämnas en svensk adjunkt hösten 1957, en norsk skolinspektör hösten 1958 och en dansk lektor våren 1959.

Isländska skolmän reser gärna till de nordiska grannländerna för att stifta bekantskap med utvecklingen där på skolans område och knyta värdefulla kontakter. Det är sålunda icke ovanligt, att lärare, som åtnjuter ett års tjänstledighet enligt de speciella bestämmelserna för lärare, ägnar en del av denna tid åt studiebesök i Norden. Någon gång förekommer det också, att isländska lärare deltar i nordiska repetitions- eller fortsättningskurser för lärare. Två läroverkslärare från Island deltog således i kurser i matematik och fysik, som sommaren 1959 ordnades i Danmark resp. Sverige i samar-

te med O.E.E.C. En isländsk deltagare blir det på en motsvarande matematikkurs i Danmark i sommar.

Vetenskap och forskning

Det isländska statliga forskningsrådet har hittills knappast tagit aktiv del i samarbetet mellan de nordiska forskningsråden. Man arbetar nu på en nyorganisation av det statliga forskningsväsendet på Island, och planer föreligger på att söka etablera en närmare kontakt med forskningen i de nordiska länderna. Enstaka vetenskapliga institutioner uppehåller givetvis mer eller mindre stadgade förbindelser med motsvarande institutioner i Norden, t. ex. genom deltagande i kongresser, utbyte av skrifter o. s. v. Nämnas kan, att isländska och danska zoologer har förenat sig om utgivningen av verket »The zoology of Iceland». I samband med de internationella geolog- och geografkonferenserna i Köpenhamn och Stockholm denna sommar planeras exkursioner till Island med deltagande av inalles ca 95 vetenskapsmän, däribland några från Norden.

När det gäller förbindelserna på den humanistiska forskningens område (utanför universitetet), kan man nämna det utbyte, som äger rum mellan olika museer och andra samlingsinstitutioner. Det isländska fornminnes- och kulturhistoriska museet (Þjóðminjasafn Íslands) uppehåller förbindelser med åtskilliga motsvarande museer i Norden, bl. a. genom utbyte av facklitteratur med över 30 institutioner. Museets tjänstemän är medlemmar i Skandinavisk Museumsförbund. Sommaren 1956 arrangerade museet i samarbete med Islands universitet ett s. k. »vikingamöte» i Reykjavík, men några dylika möten, avsedda för forskare, som sysslar med vikingatidens historia och kultur, har tidigare hållits i Norden och på de brittiska öarna. Mötet i Reykjavík besöktes bl. a. av 14 nordiska forskare. Någon gång får museet besök av forskare från Norden, som kommer för att studera isländsk kulturhistoria, varibland kan nämnas besök av två kvinnliga forskare, en norsk och en svensk, sommaren 1959. En norsk arkeolog ledde tillsammans med isländska kolleger sommaren 1954 omfattande arkeologiska utgrävningar på Skálholt, varvid även några norska studenter deltog.

Mellan det isländska riksarkivet (Þjóðskjalasafn Íslands) och centrala samlingar i Köpenhamn (Rigsarkivet, Det kgl. bibliotek, Den arnemagnæanske Samling) har sedan länge ett gott samarbete existerat i form av ömsesidiga lån av dokument och handskrifter. En av arkivets tjänstemän har på dess vägnar regelbundet medarbetat i tidskriften »Nordisk arkivnyt».

Det isländska riksbiblioteket (Landsbókasafn Íslands) samarbetar med motsvarande institutioner i Danmark, Sverige och — i någon mån — Norge om ömsesidigt anskaffande av böcker. Genom Landsbókasafns förmedling får Det kgl. bibliotek i Köpenhamn de isländska publikationer det önskar, men i stället får Landsbókasafn genom Det kgl. biblioteks försorg ett årligt belopp på d. kr. 3 000 för inköp av danska böcker efter eget val — dessutom gratis publikationer från åtskilliga danska institutioner. Denna ordning

åstadkoms för omkr. tre år sedan. På ett liknande sätt får Landsbókasafn svenska böcker: kungliga biblioteket i Stockholm får genom Landsbókasafns förmedling ett urval isländska böcker och ger i stället sv. kr. 3 000 årligen för inköp av svenska böcker med 25 % rabatt. Dessutom får Landsbókasafn ett avsevärt antal böcker från Uppsala, Lund och Göteborg, antingen genom utbyte eller som gåva. Landsbókasafn har de sista åren skickat åtskilliga isländska böcker till universitetsbiblioteket i Oslo och fått i stället publikationer från många norska vetenskapliga institutioner. Bokförlaget Aschehoug & co. i Oslo har sedan decennier tillbaka skickat till Landsbókasafn som gåva ett urval av de böcker det utgivit.

Landsbókasafn har utan svårighet kunnat låna böcker från Det kgl. bibliotek i Köpenhamn och flera nordiska bibliotek, om så behövs. Ömsesidiga lån av handskrifter eller mikrofilmer har förekommit i avsevärd utsträckning, särskilt mellan bibliotek i Köpenhamn och Landsbókasafn men även mellan det senare och svenska bibliotek.

Island deltar i utgivningen av »Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder». För detta ändamål anslås årligen ett belopp på statsbudgeten, 1960 uppgående till kr. 50 000.

Olika isländska akademikerorganisationer samarbetar mer eller mindre med motsvarande sammanslutningar i de nordiska grannländerna. Nu i sommar hålles på Island en nordisk juristkongress med ett stort antal deltagare från det övriga Norden.

Kyrka

Islands kyrka är medlem av Nordisk Kirkeforbund, och den isländska biskopen har sedan en tid tillbaka suttit i dess styrelse. Biskopen har deltagit i de nordiska biskopsmöten, som brukar hållas vart tredje år.

Sommaren 1956 hölls en stor kyrkohögtid på Skálholt, det forna biskops-sätet på södra Island. Till denna högtid kom flera framstående representanter för nordiskt kyrkoliv, bland dem Finlands ärkebiskop, biskopen i Oslo stift, förre biskopen i Stockholms stift, och prosten på Färöarna. Den nya kyrka, som är under byggnad i Skálholt, fick både vid det tillfället och senare mottaga många förnämliga gåvor från de nordiska grannländerna.

Samma sommar, 1956, hölls ett nordiskt prästmöte i Reykjavík med omkring 200 deltagare från Finland, Danmark, Norge och Sverige.

Litteratur, teater, bildkonst, musik

Nordisk skönlitteratur spelar en mycket betydande roll hos den läsande allmänheten på Island. Mycket läses i original, eftersom en stor del av befolkningen utan större svårigheter läser de skandinaviska språken, åtminstone danska. Danskan är ju första utländska språk för isländska skolelever, och med goda kunskaper i den behövs det icke mycket mera än något övning för att hjälpligt kunna läsa norska och även svenska. Dessutom över-sätts nordisk litteratur ganska flitigt, och när det gäller böcker skrivna på

finska, är översättningen givetvis den enda framkomliga vägen för de allra flesta islänningar. Finskspråkig litteratur är därför också mindre känd på Island än andra nordiska litteraturområden. Några betydande verk har dock översatts till isländska, bl. a. helt nyligen Finlands nationalepos »Kalevala» (översättningens del I utkom 1957, del II väntas nästa år). Andra finskspråkiga verk åter läses i översättning till svenska eller andra skandinaviska språk.

Det är givet, att modern isländsk litteratur å sin sida icke har någon motsvarande ställning i de andra nordiska länderna. Här spelar naturligtvis språkvanskligheterna in, på samma sätt som för den finskspråkiga litteraturen. Några kända isländska författare, som under förra delen av detta århundrade vistades i Danmark eller Norge, skrev emellertid många av sina böcker på dessa länders språk. Av dem som övervägande eller endast skrivit på isländska är det i modern tid först och främst nobelpristagaren Halldór Kiljan Laxness som uppnått en större publik i Norden utanför Island. De sista åren har några översättningar av modern isländsk poesi utkommit i Sverige och Norge.

Av enstaka evenemang, som bidragit till ökad kunskap om grannländernas litteratur och bokproduktion, kan från de sista åren nämnas en dansk bokutställning i Reykjavik 1955, en norsk 1956 och en svensk 1958. En isländsk bokutställning hölls i kungl. biblioteket i Stockholm hösten 1953.

Åtskilliga framstående nordiska författare har under denna period besökt Island på inbjudan av olika sammanslutningar. De har framträtt för allmänheten med föredrag eller uppläsning och intervjuats i isländsk radio.

Tilldelningen av nobelpriset i litteratur till Halldór Kiljan Laxness bidrog naturligtvis till ökad uppmärksamhet i Norden för den moderna isländska litteraturen. Nämnas kan, att både han och Gunnar Gunnarsson har nyligen ägnats utförliga monografiska arbeten i Sverige.

Tidigare har omnämnts det samarbete, som äger rum mellan det isländska Landsbókasafn och några andra nordiska bibliotek.

Somliga av de föreningar, som på Island ägnar sig åt sambandet med de andra nordiska länderna, har till sitt förfogande små bibliotek med litteratur från respektive nordiskt land; det gäller också i någon mån de nordiska lektoraten vid Islands universitet. Nordisk litteratur är dessutom givetvis representerad på landets allmänna bibliotek.

Islands nationalteater (Þjóðleikhúsið) började sin verksamhet i april 1950. Redan första våren ägde ett nordiskt gästspel rum på teatern; det var en ensemble från kungliga teatern i Stockholm, som uppförde operan Figaros bröllop. Under de tio år, som gått sedan dess, har Þjóðleikhúsið fått mottaga flera uppmärksammade besök från nordiska teatrar, såväl av hela ensembler som av enstaka artister, regissörer och dirigenter. Senast vid de festspel, som teatern ordnade nu i vår med anledning av sitt tioårsjubileum, deltog framstående artister från Danmark, Finland och Sverige.

Våren 1957 reste en ensemble från Þjóðleikhúsið till Köpenhamn på inbjudan av Folketeatret med anledning av dess etthundraårsjubileum och

gav två föreställningar av ett isländsk skådespel »Gullna hliðið» på Folke-teatret. Samma skådespel uppfördes även på Nasjonalteatret i Oslo på denna teaters inbjudan. Þjóðleikhúsið har alltid haft fördelen av ett gott samarbete med andra nordiska nationalteatrar och t. ex. ibland fått låna kostymer och rekvisita till speciella föreställningar. Teaterns chef har stått i nära kontakt med sina kolleger och deltagit i deras gemensamma möten.

Den isländska skådespelarföreningen har sedan 1948 varit knuten till Nordisk Teaterunion och har deltagit i dess generalkongresser. En dylik nordisk teaterkongress hölls i Reykjavik året 1956. Föreningen har även uppehållit kontakt med andra skådespelarsammanslutningar i Norden och skickat representanter till »skådespelarveckorna», som sedan några år ordnats omväxlande i de nordiska länderna, däribland en i Reykjavik våren 1959.

Hösten 1954 hölls en norsk konstutställning i statens konstmuseum i Reykjavik. I samband med utställningen inbjöds 5 norska konstnärer med makar till Island. En dansk konstutställning hölls i samma lokaler våren 1956, och i anledning av den inbjöds två danska konstnärer.

En isländsk konstutställning hölls i Köpenhamn och Århus våren 1954, och i samband med den inbjöds två isländska konstnärer till Danmark. Året 1955 ställde tre isländska målare ut i konstsalongen De unga i Stockholm. Nu i vår har två isländska konstnärer hållit separata utställningar i nordiska länder, den ena i Helsingfors, den andra i Oslo. Den sistnämnda utställningen, med verk av Johannes S. Kjarval, hölls i juni i Kunstnerenes hus i Oslo på norsk inbjudan.

Isländska konstnärer deltog i Nordiska konstförbundets samutställningar i Rom 1955, i Göteborg 1957 och i Odense 1959. Island deltog också i den utställning av modern nordisk konst, som hölls i Paris våren 1958, samt i den nordiska konsthantverksutställningen där hösten 1958.

Åtskilliga framstående nordiska personligheter på musikens område har besökt Island under den period, som denna översikt främst gäller. Somliga har kommit för att medverka vid operaföreställningar i Þjóðleikhúsið, några har givit självständiga konserter. Islands symfoniorkester har tidvis haft en norsk gästdirigent (Olav Kielland).

En nordisk musikfest hölls i Reykjavik våren 1954, då det förekom flera konserter med nordisk musik på Þjóðleikhúsið. — Isländska tonsättarföreningen (Tónskáldafélag Íslands) är medlem av Nordisk Komponistråd, och den isländska uppföranderättsföreningen (STEF) är knuten till den nordiska unionen för dylika sammanslutningar.

Några företrädare för isländskt musikliv har i sin tur gästade Norden — icke minst gäller detta manskörer, som företagit tämligen omfattande turnéer i grannländerna. — Det kan nämnas, att för närvarande är tre isländska operasångare anställda vid Det kgl. teater i Köpenhamn.

Press och radio

Det torde kunna sägas, att isländska tidningar innehåller ganska mycket nordiskt stoff, både i form av aktuellt nyhetsmaterial och allmänna artiklar.

Några dagliga tidningar har egna korrespondenter i åtminstone någon nordisk huvudstad, och dessutom får de sitt nyhetsmaterial delvis från nordiska nyhetsbyråer. Åtskilliga nordiska tidskrifter av olika slag har fler eller färre köpare på Island, och det kan nämnas, att den populära veckopressen, icke minst den danska, här har en stor marknad.

De stora nordiska nyhetsbyråerna har korrespondenter i Reykjavik — oftast medarbetare vid inhemska tidningar eller radion. Samma gäller i viss mån för några nordiska tidningars del. Reportageresor av nordiska journalister till Island har förekommit i rätt stor omfattning de senaste åren, bl. a. i samband med kunga- och presidentbesök eller andra speciella anledningar såsom fiskegränsfrågan. Åtskilliga journalister har varit inbjudna av isländska instanser. Islands utrikesministerium inbjuder årligen journalister från de övriga nordiska länderna, en från varje land, till några veckors studiebesök på Island. Motsvarande ordning tillämpas av de andra nordiska utrikesministerierna. De nordiska utrikesministeriernas presschefer träffas regelbundet. Islands journalistförening (Blaðamannafélag Islands) är medlem av Nordiska journalistförbundet. Ett nordiskt pressmöte hölls på Island sommaren 1958.

Som bekant existerar ett utvecklat nordiskt samarbete på radions område — av naturliga skäl mest omfattande mellan de länder, som ligger närmast intill varandra och vilkas språk är mest besläktade. Språkliga omständigheter lägger avsevärda hinder i vägen för ömsesidigt utbyte av programstoff mellan Island och övriga nordiska länder, eftersom praktiskt taget allt måste översättas. Isländska radion (Ríkisútvarpið) har dock de sista åren haft en fast programpunkt — omkr. en gång i veckan på vintern — där nordiska författare, artister, politiker eller andra talar till isländska lyssnare på sitt eget språk. Dessutom förekommer ofta intervjuer med nordiska personer, helt eller delvis på deras respektive språk.

Isländska radions nyhetssändningar innehåller ganska mycket nordiskt material, och Ríkisútvarpið har för det mesta haft fasta korrespondentförbindelser i Köpenhamn, Oslo och Stockholm.

Ríkisútvarpið sänder mycket nordisk musik, och ett visst utbyte av musikaliskt stoff äger rum med övriga nordiska radiostationer. Under perioden 1954—58 hade Ríkisútvarpið besök av 52 nordiska gäster på musikens område, däribland 2 dirigenter (upprepade gånger), 15 instrumentalister (de flesta solister) och 35 sångare.

Nordisk litteratur förekommer i avsevärd omfattning i Ríkisútvarpiðs sändningar. Under ovannämnda period fördelade sig detta material på följande sätt:

Radioföljetonger	27 i 355 sändningar
Noveller, berättelser, dikter	295 sändningar
Radiopjäser	90 sändningar

Dessutom tal, intervjuer och föredrag 45 sändningar.

Fördelningen efter ursprungsland var följande:

Radioföljetongerna		Radiopjäserna	
Danmark	6	Danmark	36
Finland	1	Finland	2
Färöarna	1	Norge	27
Norge	10	Sverige	25
Sverige	9		

Omkring 30 nordiska gäster — radiofolk — besökte Rikisútvarpið under nämnda period för att deltaga i möten eller för att upptaga program för sina hemmastationer, medan medarbetare från isländska radions nyhetsbyrå gjorde omkr. 20 reportageresor till Norden. Rikisútvarpið har också varit representerat på olika radiomöten i grannländerna; således deltar dess chef regelbundet i de nordiska radiochefernas möten.

Idrott

Det idrottsliga umgänget mellan Island och övriga Norden har på senare år varit ganska livligt. Island har fått många besök av nordiskt idrottsfolk, både lag och enskilda, representerande olika idrottsgrenar. Omvänt har ett avsevärt antal islänningar deltagit i idrottstävlingar i de nordiska grannländerna.

Den 9 juli 1960

R a p p o r t

från Nordiska rådets presidium

Enligt § 22 arbetsordningen för Nordiska rådet åligger det rådets presidium att mellan sessionerna handhava rådets löpande angelägenheter samt att till varje ordinarie session avgiva rapport om sin verksamhet sedan senaste ordinarie session. Under hänvisning till detta stadgande får presidiet härmed till rådet överlämna en redogörelse för sin verksamhet mellan rådets sjunde och åttonde sessioner.

I. Sammansättning, möten m. m.

Vid sjunde sessionen utsågs till medlemmar av presidiet professorn Bertil Ohlin, Sverige, såsom rådets president, samt fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, talmannen Karl-August Fagerholm, Finland, redaktören Sigurður Bjarnason, Island, och Stortingets visepresident Nils Hønsvald, Norge, såsom rådets vicepresident. Såsom efterträdare till Sigurður Bjarnason, vilken lämnat Altinget, utsåg Islands delegation den 8 december 1959 direktören Gisli Jónsson för tiden intill dess nytt val av presidium ägt rum.

Presidiet har sammanträtt i Stockholm den 7 november 1959, i Köpenhamn den 14 mars 1960 samt i Reykjavik den 27 juli 1960. Därjämte sammanträdde presidiet och representanter för regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige i Stockholm den 7 november 1959 i samband med rådets sjunde session därstädes. Presidiets medlemmar har vidare stått i kontakt med varandra genom sekretariaten.

II. Åtgärder i anledning av rådets beslut

1. Vid presidiets ovan nämnda sammanträde med regeringsrepresentanter i Stockholm överenskomms, att beträffande envar av de vid rådets sjunde session beslutade rekommendationerna något lands regering skulle åtaga sig uppgiften att vara koordinerande och initiativtagande vid det fortsatta arbetet samt att rekommendationerna i detta syfte skulle fördelas mellan länderna på följande sätt:

Rekommendation nr 1 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten	Finland
Rekommendation nr 2 angående samverkan vid isbrytning	»
Rekommendation nr 3 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd	Norge
Rekommendation nr 4 angående förhindrande av oljeförorening i Östersjön	Danmark
Rekommendation nr 5 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden	Norge

Rekommendation nr 6 angående informationsmateriel för utvandringsintresserade	Danmark
Rekommendation nr 7 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning	Sverige
Rekommendation nr 8 angående samverkan i fråga om specialattachéposter	Danmark
Rekommendation nr 9 angående nordiskt sjörättsinstitut	Norge
Rekommendation nr 10 angående samordning i fråga om ålderspensionen	Danmark
Rekommendation nr 11 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik	»
Rekommendation nr 12 angående ekonomiskt samarbete	Norge
Rekommendation nr 13 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige	»
Rekommendation nr 14 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten	Sverige
Rekommendation nr 15 angående borttagande av dubbel omsättningskatt för flyttgods	Finland
Rekommendation nr 16 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken	Sverige
Rekommendation nr 17 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning	»
Rekommendation nr 18 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning	»
Rekommendation nr 19 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten	»
Rekommendation nr 20 angående medicinskt gränssamarbete	Finland
Rekommendation nr 21 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning	Norge
Rekommendation nr 22 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.	»
Rekommendation nr 23 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft	Finland
Rekommendation nr 24 angående enhetlig utformning av exporthandlingar	Sverige

Rekommendationerna jämte därtill hörande handlingar överlämnades av presidiet till regeringarna i början av december 1959.

2. Förhandlingarna vid sjunde sessionen har redigerats av bibliotekarien Tryggve Byström, Stockholm, samt tryckts vid kungl. boktryckeriet P. A. Norstedt & söner, Stockholm. Upplagan, vilken i sin helhet inbundits av firma M. F. Åkerdahl, Stockholm, har begränsats till 2 975 exemplar. Ut-sändandet ägde rum i april 1960, varvid förhandlingarna utdelades till de medlemmar av parlamenten i de nordiska länderna, som önskade erhålla dem, samt överlämnades till ministerier, departement och olika ämbetsverk, offentliga bibliotek och politiska partier, tidningar m. fl. institutioner samt vissa enskilda personer i de nordiska länderna. Vidare har förhandlingarna tillställts andra parlament, utländska bibliotek, vetenskapliga institutioner, internationella organisationer m. fl.

3. I likalydande skrivelser till regeringarna den 14 mars 1960 (*se Tillägg 1*) har presidiet tillställt regeringarna en på grundval av hittills vunna erfa-

renheter uppgjord promemoria angående koordinerande lands uppgifter. I promemorian anföres bl. a., att anordningen med ett land såsom koordinerande otvivelaktigt varit till stor fördel för arbetet med rådets rekommendationer. Emellertid syntes i vissa lägen tveksamhet ha uppstått rörande det koordinerande landets uppgifter. I syfte att skingra eventuell oklarhet anföres därefter i promemorian vissa synpunkter på koordinerande lands uppgifter.

4. Presidiets skrivelse till regeringarna av den 9 juli 1959 (se 7:e sess., s. 1854) angående möjligheterna att intensifiera sådant utbyte av förvaltningstjänstemän, som avses med den vid 1956 års session såsom slutbehandlad avskrivna rekommendationen nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän, har besvarats av danska och svenska regeringarna. I till svaren — det danska dagtecknat den 21 november 1959 och det svenska den 18 mars 1960 — fogade bilagor (se *Tillägg 2—3*) lämnas närmare uppgifter om den fortsatta handläggningen av rekommendationen.

5. I anslutning till rådets rekommendationer nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land och nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring har presidiet i likalydande skrivelser till regeringarna den 17 maj 1960 (se *Tillägg 4*) tagit upp frågan om rättslig likställighet mellan medborgare i de nordiska länderna med avseende å rätten att utöva revisorsverksamhet.

6. Presidiet har utöver vad ovan nämnts genom sekretariaten följt behandlingen hos regeringarna och annorstädes av de olika frågor, vari rådet antagit rekommendationer eller beträffande vilka presidiet riktat hänvänelser till regeringarna, samt bistått vederbörande myndigheter vid handläggningen av dessa.

III. Finansiella förhållanden

I enlighet med det principbeslut, som presidiet — såsom redovisats i presidiets rapport till rådet vid femte sessionen (s. 658) — tidigare fattat, har presidiet under tiden sedan sjunde sessionen i ett antal fall beslutat om vissa gemensamma utgifter, för vilkas täckande därefter medel tillskjutits av de nationella delegationerna i överensstämmelse med bestämmelserna i § 21 arbetsordningen för rådet.

De gemensamma kostnaderna har avsett bl. a. utgifter för redigering, tryckning och inbindning m. m. av rådets förhandlingar — däri inberäknat arvode för redaktören för dessa förhandlingar — vidare ersättningar till sekreterare m. fl. i av rådet tillsatta kommittéer och till utredningsmän, som enligt presidiets beslut anlåtats för särskilda uppdrag, ävensom utgifter för publicering av Frantz Wendts bok »The Nordic Council and cooperation in Scandinavia» samt för den stencilerade publikationen »Nytt från Nordiska rådet».

IV. Deltagande i ministermöte

I samband med justitieministermötet i Fredensborg den 16—17 juni 1960 hölls sistnämnda dag en gemensam överläggning mellan justitieministrarna och rådets juridiska niomannakommitté. Från rådets sida deltog därvid av niomannakommitténs medlemmar riksbanksfullmäktigen Emil Ahlkvist, redaktör Holger Eriksen, hovrättsrådet Harras Kyttä och dommer Knud Thestrup ävensom rådets sekreterare i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Beträffande mötet hänvisas till rapporten från rådets juridiska niomannakommitté (*se Dokument 2*).

V. Förberedelserna för åttonde sessionen

1. Vid sin sjunde session år 1959 beslöt rådet den 7 november 1959 att förlägga nästa ordinarie session till Reykjavik i slutet av juli eller början av augusti 1960; samtidigt bemyndigade rådet presidiet att bestämma den närmare tidpunkten för sessionens avhållande. Med stöd av detta bemyndigande beslöt presidiet genom per capsulam-beslut den 20 januari 1960, att rådets åttonde session skulle taga sin början i Reykjavik den 28 juni 1960; presidiet utgick från att sessionen kunde beräknas komma att pågå till och med den 31 juli 1960. I enlighet med reglerna i § 1 tredje stycket arbetsordningen för rådet underrättades regeringarna samt rådets valda medlemmar och suppleanter med skrivelse den 14 mars 1960 om tiden för åttonde sessionen.

2. I skrivelse den 14 mars 1960 till regeringarna framställde presidiet — i likhet med vad fallet varit under de föregående åren — till dessa vissa önskemål och förslag beträffande förberedelserna till åttonde sessionen.

Vad först anginge sessionens allmänna uppläggning ville presidiet i skrivelsen framhålla, att sessionen tänkts skola bli av något reducerad omfattning i förhållande till tidigare sessioner. Skälet härtill vore framför allt, att 1961 års session, som komme att bli av normal storleksordning, kunde beräknas komma att hållas redan i mitten av februari 1961. Under dessa omständigheter ansåge presidiet det lämpligt att vid åttonde sessionen till behandling upptaga allenast ett mindre antal av de från sjunde sessionen uppskjutna och de därefter väckta förslagen. Därjämte förklarade presidiet i skrivelsen sig böra avstå från att hos regeringarna hemställa om berättelser om nordiskt samarbete. Vidare fann presidiet det icke vara oförenligt med innehållet i 11 § stadgan för rådet att hemställa hos regeringarna att till åttonde sessionen icke lämna meddelande i anledning av tidigare icke slutbehandlade rådsrekommendationer i vidare mån än regeringarna bedömde det oundgängligen erforderligt eller presidiet framställde önskemål därom.

För sin del uppgav presidiet sju rekommendationer, rörande vilka meddelanden önskades. I skrivelsen lämnas därefter uppgift om de ämnen, som enligt presidiets bedömande borde tagas upp till sakbehandling vid åttonde sessionen. Presidiet underströk i detta sammanhang, att sedermera inträf-

fade händelser självfallet kunde föranleda omläggning av sessionens arbetsprogram.

Beräffande meddelanden från regeringarna i sådana saker, som komme att bli föremål för sakbehandling vid åttonde sessionen, hemställde presidiet, att desamma måtte inlämnas till rådet icke senare än den 20 juni 1960.

I övrigt hemställde presidiet att i god tid bliva underrättat om de förslag, som regeringarna avsåge att framlägga med önskan om att förslaget skulle komma till realbehandling vid sessionen.

I skrivelsen underströks avslutningsvis, att presidiet av kostnadsskäl och med hänsyn till de begränsade inkvarteringsmöjligheterna avsåge att söka begränsa antalet i sessionen medverkande sakkunniga till vad som vore oundgängligen erforderligt.

3. Företrädare för de politiska ungdomsförbunden i Norden ingav den 7 november 1959 en framställning till presidiet, vari de hemställde, att då ungdomsförbunden regelmässigt hade att arbeta under knappa ekonomiska förhållanden, deras observatörer vid kommande råds-sessioner skulle beredas möjlighet att erhålla sina resekostnader täckta på samma vis som gäller för rådets valda medlemmar. Framställningen understöddes av de nordiska socialdemokratiska ungdomsförbundens samarbetskommitté i en skrivelse till presidiet den 21 december 1959.

I skrivelse den 20 april 1960 till ungdomsförbunden meddelade presidiet dessa, att medel för närvarande icke stode till de nationella rådsdelegationernas förfogande, vilka kunde användas för bekostnad av ungdomsrepresentanternas resor i samband med rådets sessioner, varför organisationernas framställning icke kunnat föranleda någon presidiets åtgärd. Samma dag tillställde presidiet den nyssnämnda samarbetskommittén ett svar av liknande innehåll.

4. Jämlikt § 3 arbetsordningen för rådet har presidiet beslutat införskaffa utredning dels beträffande vissa uppskjutna saker, dels beträffande de nya saker, som väckts till åttonde sessionen. I stor utsträckning har presidiet därvid haft bistånd av myndigheter och organisationer. Därjämte har material sammanställts inom sekretariaten.

VI. Övrig verksamhet

1. I skrivelse till regeringarna den 14 mars 1960 (se Tillägg 5) meddelade presidiet, att det fattat beslut om att lägga upp en löpande serie av samnordiska betänkanden. Presidiet erinrade i sin skrivelse om att det vid möte den 10 juli 1959 fattat beslut om att utredningar, om vilkas utförande rådet föranställt, i princip borde, därest så befundes lämpligt, intagas i rådets förhandlingar (se 7:e sess., s. 1855). Dessa utredningar hade efterhand ökat i antal och hotade nu att spränga ramen för rådets förhandlingar. Samtidigt som presidiet med ovannämnda skrivelse underrättade regeringarna om sitt beslut att lägga upp omförmälda utredningsserie, önskade det lämna regeringarna möjlighet att göra bruk av den för publicering av ge-

mensamma nordiska betänkanden. Därjämte uttryckte presidiet önskemål om att i de förteckningar över betänkanden, tryckta i de i Danmark och Sverige utgivna nationella utredningsserierna, som bland annat återgäves å omslaget till varje betänkande, även rådets serie måtte upptagas.

Svenska utrikesdepartementet har i anledning av skrivelsen till presidiet den 26 april 1960 för kännedom översänt en av svenska statskontoret till departementet avgiven promemoria angående ifrågasatt komplettering av omslaget till betänkandena i serien »Statens offentliga utredningar». Promemorian, som är dagtecknad den 8 april 1960, har följande lydelse:

Nordiska rådet har ansett, att i de förteckningar över betänkanden i serien S.O.U., vilka finnas intagna å respektive betänkandes omslag, även måtte upptagas av rådet utgivna samnordiska betänkanden. Tryckeriexpeditionen har för sin del icke något att invända mot en dylik komplettering av betänkandenas omslag under förutsättning, att detta icke lägger hinder i vägen för nu förekommande redovisning av i serien S.O.U. utgivna betänkanden. Det lär ankomma på statskontorets tryckeriintendent att svara för den typografiska utformningen av betänkandenas omslag även i nu ifrågasatt avseende (jfr S.F.S. nr 98/1922).

Till redaktör för serien har presidiet utsett redaktören för rådets förhandlingar.

2. Arbetet på utarbetandet av översikten över vad som hittills i de olika länderna åtgjorts med anledning av rådets rekommendationer samt presidiets framställningar (se 7:e sess., s. 1861) har fortsatt. Översikten avses skola kunna framläggas till rådets nionde session år 1961.

3. Presidiet har till övervägande upptagit problem sammanhängande med frågan om rådets framtida ställning och uppgifter. Preliminära diskussioner har förts inom presidiet. Det är presidiets avsikt att söka vid lämplig tidpunkt under senare delen av 1960 få till stånd överläggningar med de nordiska ländernas statsministrar i ämnet.

4. På föranledande av rådets ekonomiska niomannakommitté har presidiet den 27 juli 1960 beslutat avlåta framställning till de nordiska ländernas regeringar med hemställan om att i de olika länderna sådana författningsändringar måtte vidtagas, att godkännande av elektrisk materiel i ett nordiskt land skall äga gillighet även i övriga nordiska länder (*se Tillägg 6*).

5. Såsom omtalats i presidiets rapport till sjunde sessionen år 1959 (se s. 1862), hemställde presidiet i likalydande skrivelser till regeringarna den 17 februari 1959, att dessa måtte inleda ett gemensamt utredningsarbete i syfte att nå fram till mera enhetliga regler beträffande verkan av god tro vid extinktiva förvärv av lös egendom. Med anledning av denna skrivelse har regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige utsett utredningsmän att verkställa den utredning, varom presidiet sålunda hemställt, nämligen Danmarks regering professor W. von Eyben, Finlands regering professorn Simo Zitting, Norges regering professor Knut Robberstad och Sveriges regering professorn Henrik Hessler.

6. Vid den av föreningen Pohjola-Norden anordnade nordkalottkonferen-

sen i Torneå den 5—7 mars 1960 representerades presidiet av justitiesekreteraren Eiler Hultin, Finland, och docenten Gustaf Petrén, Sverige. Vid konferensen hade rådets representanter tillfälle att med regeringsledamöter, parlamentariker, ämbetsmän, kommunala representanter m. fl. diskutera åtgärder för genomförandet av de av rådets rekommendationer, som har avseende å Nordkalottens problem (*jfr Sak A 14*).

7. Frågan om utgivande av en nordisk årsbok på engelska med uppgift att för utländsk publik redovisa viktigare nyheter på olika områden av nordiskt samhällsliv har upptagits inom presidiet efter hänvändelse från rådets juridiska niomannakommitté, som haft att handlägga frågan om en särskild juridisk årsbok men funnit detta spörsmål böra behandlas i ett större sammanhang. Utredning av frågan har på presidiets uppdrag inletts inom rådets sekretariat.

VII. Inkomna skrivelser

1. Såsom redovisats i presidiets rapport till sjunde sessionen (s. 1865), har presidiet från Nordiske Radiofabrikanters Forbund emottagit en den 15 juni 1959 dagtecknad framställning angående enhetliga provningsbestämmelser i de nordiska länderna för, bland annat, radio- och televisionsapparater. Rörande i anledning av skrivelsen vidtagna åtgärder se ovan under VI: 4. Därmed var skrivelsen slutbehandlad från presidiets sida.

2. Från økonomiminister Bertel Dahlgaard har presidiet mottagit en den 21 augusti 1959 dagtecknad skrivelse, varmed överlämnats en framställning från civilingeniør Ulrik Krabbe angående förmåner enligt allmänna tjänstepensioneringen i Sverige, försåvitt angår danska medborgare, som har anställning i Sverige. Sedan ett medlemsförslag i ämnet väckts (*se Sak A 11*), beslöt presidiet vid sitt möte den 14 mars 1960 att för sin del avskryva frågan.

3. Från Nordisk Livsforsikringsaktieselskab af 1897 har presidiet mottagit en den 22 september 1959 dagtecknad skrivelse angående rätt för norsk skattskyldig att i självdeklaration göra avdrag för livförsäkringspremie till danskt försäkringsbolag. Med hänsyn till att frågan tagits upp till behandling i en för Stortinget framlagd proposition — vilken sedermera bifallits — beslöt presidiet vid sitt möte den 14 mars 1960 att lägga skrivelsen till handlingarna såsom slutbehandlad.

4. I skrivelse den 2 november 1959 har fru Vieno Jensen, Horsens, Danmark, tagit upp frågan om möjligheterna att överföra arvsmedel från Finland till Danmark. Vid sitt möte den 14 mars 1960 beslöt presidiet att bordlägga skrivelsen i avvaktan på en närmare utredning av frågan utförd genom sekretariatens försorg.

5. En skrivelse den 5 november 1959 från herr Ove Nielsen, Lillehammer, Norge, angående vissa medborgarskapsspörsmål lades av presidiet till handlingarna såsom slutbehandlad vid dess möte den 14 mars 1960, sedan ett medlemsförslag väckts i frågan (*se Sak A 17*).

6. För presidiet befattning med en skrivelse från de politiska ungdomsorganisationerna i Norden den 7 november 1959 samt med en skrivelse från de socialdemokratiska ungdomsförbundens samarbetskommitté den 21 december 1959 angående resebidrag till rådets sessioner har redogjorts ovan under V: 3.

7. Från Motormännens riksförbund, Stockholm, har presidiet mottagit en den 30 januari 1960 dagtecknad skrivelse, i vilken — i anslutning till rådets rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningskatt för flyttgods — vissa synpunkter anföres beträffande befrielse från erläggande av vissa indirekta skatter för såsom flyttgods vid överflyttning från ett nordiskt land till ett annat medförda motorfordon. Med likalydande skrivelser den 14 mars 1960 överlämnade presidiet framställningen till regeringarna att behandlas i samband med det fortsatta arbetet med rådets nämnda rekommendation och avskrev därmed saken för sin del.

8. Presidiet har från Skandinaviska transportarbetarefederationen mottagit en den 10 mars 1960 dagtecknad skrivelse, i vilken hemställes, att de ombordanställdas organisationer måtte beredas tillfälle att vid en konferens i Nordiska rådets regi framföra organisationernas synpunkter på olika frågor, som berör de ombordanställda. Vid sitt möte den 14 mars 1960 beslöt presidiet att för vidare handläggning hänvisa skrivelsen till rådets socialpolitiska niomannakommitté, vilken senare beslutit anordna en konferens för sjöfartens arbetsmarknadsorganisationer.

9. Presidiet har från Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik i Köpenhamn mottagit en den 10 mars 1960 dagtecknad framställning, i vilken hemställes, att representanter för institutet måtte beredas tillfälle att vid möte med den kommitté, som tillsatts i enlighet med rådets rekommendation nr 7/1958 för utredande av riktlinjerna för administrationen av gemensamma institutioner, framlägga vissa synpunkter angående beskattning av till institutet knuten personal. Vid sitt möte den 14 mars 1960 beslöt presidiet att bordlägga skrivelsen.

10. Ytterligare ett antal skrivelser har ingivits till rådet, vilka dock ännu icke hunnit slutligt behandlas av presidiet.

VIII. Delegationerna och parlamenten

1. Danmarks delegation avgav den 10 maj 1960 en rapport till Folketinget om rådets sjunde session. Sedan rapporten hänvisats till det utskott, som Folketinget varje session skall tillsätta för behandling av delegationens redogörelse (se 7:e sess., s. 1866), avgav detta den 18 maj 1960 utlåtande om rapporten. I utlåtandet heter det bland annat, att utskottet med tillfredsställelse konstaterar, att den rationalisering av rådets arbete under sessionerna, som påbörjats under sjunde sessionen, avsatt resultat i form av ytterligare förenklingar av arbetsformerna. Utskottet uttalar vidare, att det enligt dess uppfattning skulle »bidrage til at styrke rådet, om regeringerne i større omfang end hidtil ville benytte sig af deres ret til enten selv at stille

forslag eller at forelægge spørgsmål for rådet til udtalelse». Sedan utskottet fäst uppmärksamheten vid några av de saker, som varit föremål för behandling vid rådets sjunde session, föreslog utskottet, att Folketinget måtte lägga redogörelsen till handlingarna.

Folketinget beslöt den 31 maj 1960 i enlighet med utskottets förslag.

2. Med proposition den 4 december 1959 (nr 129) framlade Finlands regering förslag till lag om Nordiska rådets Finlands delegation. I förslaget till lag, som avsågs skola ersätta lagen den 14 december 1955 om val av ombud i Nordiska rådet, fanns — förutom de i 1955 års lag givna föreskrifterna om val av medlemmar — även bestämmelser om val av ordförande och vice ordförande för delegationen, om delegationens arbetsutskott och om anställande av personal vid delegationen. Vidare föreslogs i propositionen, att delegationen årligen till riksdagen skall avgiva en berättelse över Nordiska rådets verksamhet.

Sedan stora utskottet i betänkande den 24 februari 1960 (nr 2) föreslagit, att riksdagen måtte antaga den av regeringen framlagda propositionen, samt riksdagen den 1 mars 1960 beslutit i enlighet med utskottets förslag, utfärdades den 1 april 1960 lag om Nordiska rådets Finlands delegation (nr 170).

I enlighet med föreskrifterna i den sålunda antagna lagen har Nordiska rådets Finlands delegation den 31 maj 1960 avgivit berättelse över rådets verksamhet under år 1959.

3. Norges delegation avgav den 27 januari 1960 en rapport till Stortinget om rådets sjunde session (dokument nr. 4). Utenriks- og konstitusjonskomitéen föreslog i sitt den 30 mars 1960 dagtecknade utlåtande (innst. S. nr. 174), att rapporten skulle läggas till protokollet.

Stortinget biföll den 9 maj 1960 enhälligt och utan debatt detta förslag.

4. Svenska delegationen översände den 11 november 1959 till Kungl. Maj:t en redogörelse för rådets sjunde session. Med skrivelse den 13 november 1959 (nr 182) överlämnade Kungl. Maj:t skrivelsen till riksdagen. Med anledning av skrivelsen väcktes inom riksdagens andra kammare av herr Antonsson m. fl. en motion (nr 724), vari hemställdes, att riksdagen vid sin behandling av skrivelsen ville giva klart uttryck för angelägenheten av att ett närmare nordiskt ekonomiskt samarbete på allt sätt främjas, så långt detta låter sig göras inom den ram, som avtalet om en europeisk frihandelssammanslutning anvisar.

Sedan Kungl. Maj:ts skrivelse och motionen överlämnats till utrikesutskottet, avgav detta den 8 december 1959 utlåtande (nr 7), i vilket det bl. a. heter, att utskottet icke funne anledning, att riksdagen gjorde något särskilt uttalande i anledning av vad som förevarit vid rådets sjunde session, utom försåvitt anginge spørgsmålet om nordiskt ekonomiskt samarbete. Vad anginge denna sistnämnda fråga, funne utskottet det naturligt, att riksdagen uttalade sig för att det nordiska ekonomiska samarbetet nu fortsattes i former, som betingades av Sveriges, Danmarks och Norges väntade anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen. Sedan utskottet pekat på olika samarbetsuppgifter, som enligt dess mening kunde bliva aktuella, framhöll

det, att Finlands och Islands särskilda intressen måste beaktas. Utskottet tillstyrkte vidare, att en nordisk ministerkommitté av den art, som Nordiska rådets ekonomiska utskott angivit (se 7:e sess., s. 1955), komme till stånd med uppgift att handlägga de ekonomiska samarbetsangelägenheter, varom det kan bliva fråga. Utskottet hemställde, att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts skrivelse och den i anledning därav väckta motionen måtte giva Kungl. Maj:t tillkänna vad utskottet sålunda anfört. Utskottets utlåtande godkändes den 15 december 1959 av riksdagens båda kamrar utan debatt.

Reykjavík den 27 juli 1960

Bertil Ohlin

Erik Eriksen Karl-August Fagerholm Nils Hønsvald Gisli Jónsson

TILLÄGG 1

PM rörande koordinerande lands uppgifter

(Utarbetad på uppdrag av Nordiska rådets presidium inom rådets sekretariat)

Alltsedan Nordiska rådets andra session har regeringarna efter överläggningar med rådets presidium brukat enas om att efter sessionen fördela de vid denna antagna rekommendationerna mellan sig på så sätt, att beträffande varje rekommendation ett land påtagit sig uppgiften att vara koordinerande beträffande regeringarnas arbete med saken. Denna ordning har otvivelaktigt varit till stor fördel för arbetet. Det koordinerande landets regering har påtagit sig ett allmänt ansvar för att arbetet med rekommendationen hos de berörda regeringarna hålles igång och samordnas på mest effektiva sätt. Emellertid synes i vissa lägen tveksamhet ha uppkommit rörande det koordinerande landets uppgifter i den föreliggande situationen. För att bidra till att skingra eventuell oklarhet har i det följande sammanställts några synpunkter på saken.

1. Avser rekommendationen inledande av ett utredningsarbete, synes naturligt, att kontakt relativt snart tages med övriga regeringar för att efterhöra deras intresse att delta i arbetet samt deras synpunkter på och önskemål beträffande utredningsarbetets uppläggning. Underlåtenhet från det koordinerande landets sida att knyta förbindelse med övriga länder leder ofta till att dessa förhåller sig helt överksamma. Även om det koordinerande landet icke för egen del skulle planera någon omedelbar utredningsåtgärd, bör samråd äga rum och övriga länder underrättas om den egna ståndpunkten.

Det koordinerande landet bör t. ex. undvika att, som skett i något fall, överlämna vederbörande rekommendation — utan att ha haft kontakt med övriga länder — till en nationell utredning. Övriga länder har då svävat i ovetenhet om vad som skett och för sin del handlat i blindo, i den mån de överhuvud handlat.

2. Avser rekommendation genomförande av åtgärder, vilka drager med sig kostnader, och måste den därför behandlas som ett budgetspörsmål, bör det koordinerande landet söka kontakt med övriga länder för att efterhöra deras ställningstagande i anslagsfrågan. En sådan kontakt bör tas, även om det koordinerande landet icke för tillfället har möjlighet att för sin del anvisa några medel för rekommendationens genomförande. Vidare måste det koordinerande landet ha uppmärksamheten riktad på det förhållandet, att de nordiska länderna tillämpar olika budgetår, en omständighet, som komplicerar koordinationsuppgiften.

3. Vad angår lagstiftningsfrågor torde det koordinerande landet böra verka för att de personer eller organ, som förbereder lagförslagets framläggande för parlamenten, samverkar och för att samtidig parlamentsbehandling såvitt möjligt ordnas.

4. Det koordinerande landet har ett allmänt ansvar för att arbetet med rekommendationen påskyndas. Den omständigheten, att till äventyrs svar på en förfrågan icke inkommit från ett eller annat land, som måhända blott periferiskt beröres av rekommendation, bör icke få uppehålla hela saken.

5. I den mån så erfordras, bör det koordinerande landet samordna avgivandet av meddelanden i anledning av rekommendation till Nordiska rådet. Att avgiva sådana ankommer visserligen på varje land för sig, men i vissa fall, då alla företagna åtgärder är av gemensam natur — t. ex. då en gemensam nordisk kommitté arbetat med saken under hela den aktuella perioden och annat icke förekommit på det nationella planet — torde det vara lämpligt, att det koordinerande landet avgiver ett för alla länderna gemensamt meddelande till rådet. I andra situationer kan det visa sig ändamålsenligt, att det koordinerande landet samordnar t. ex. ett utredningsmaterial, som från olika länder skall ingivas till rådet.

Den 14 mars 1960

TILLÄGG 2

Danmarks Statsministeriums cirkulär till »samtliche ministerier og styrelser» angående utbyte av förvaltningstjänstemän

På given foranledning skal man herved erindre om den i statsministeriets cirkulæreskrivelse af 1. december 1955 omhandlede ordning, hvorefter tjenestemænd i administrationen for en vis tid skal kunne gøre tjeneste i et

andet nordisk land efter aftale mellem de pågældende ministerier eller styrelser i de to lande.

Det er en forudsætning for ordningen, at den udsendte tjenestemand under opholdet i udlandet, der normalt bør have en varighed af omkring et år, påtager sig en egentlig arbejdspligt i vedkommende styrelse. Udsendte tjenestemænd vil under tjenesten i andet nordisk land foruden den almindelige lønning her i landet kunne oppebære et tillæg til afholdelse af de med opholdet i det andet land forbundne merudgifter. Dette beløb fastsættes i hvert enkelt tilfælde efter forhandling med finansministeriet. De pågældende vil desuden kunne få refunderet rejse- og flytteudgifter i overensstemmelse med de af finansministeriet herom udfærdigede regler. Det påhviler vedkommende styrelse i hvert enkelt tilfælde at søge bevilling til de med ordningen forbundne udgifter.

Siden gennemførelsen af ordningen har der fra dansk side været udsendt 4 tjenestemænd:

1. En tjenestemand i justitsministeriet har gjort tjeneste i det norske justitsdepartement.

2. En tjenestemand i boligministeriet har gjort tjeneste i den svenske Bostadsstyrelse og Byggnadsstyrelse.

3. En tjenestemand fra landbrugsministeriet har gjort tjeneste i det norske Landbruksdepartement.

4. En tjenestemand i boligministeriet gør for tiden tjeneste i det norske Boligdirektorat.

Ud over den almindelige lønning + formiddagshonorar er til dækning af merudgifter ved opholdene ydet følgende godtgørelser:

De 2 tjenestemænd, der har gjort tjeneste i Norge, har modtaget henholdsvis 350 og 450 kr. månedlig samt dækning af rejseudgifter, medens der for den tjenestemand, som har gjort tjeneste i Sverige, blev truffet en særlig ordning med dækning af merudgifter efter regning indtil et beløb af 1 100 sv. kr. månedlig. Den tjenestemand, der for tiden gør tjeneste i Norge, oppebærer et månedligt vederlag på 450 kr., idet finansministeriet dog har erklæret sig villig til at overveje en mindre forhøjelse af den nævnte udstationeringsgodtgørelse, såfremt en regulering af beløbet skønnes rimelig under hensyn til de af den pågældende indhentede erfaringer om leveomkostningerne i Oslo.

Man skal anmode om, at de under ministeriet ansatte tjenestemænd gøres bekendt med nærværende cirkulæreskrivelse, idet man samtidig skal gøre opmærksom på, at andragende om at blive udsendt til andet nordisk land indsendes til pågældende tjenestemands egen styrelse, der vil kunne optage forhandling med finansministeriet.

København, den 21. november 1960

P. m. v.

E. b.

F. Grage

TILLÄGG 3

Sveriges civildepartements cirkulär (statssekreterarskrivelse) till samtliga departement angående utbyte av förvaltningstjänstemän

Med anledning av vad som sålunda förevarit får jag, på uppdrag av civilministern, beträffande ifrågavarande tjänstemannautbyte erinra om följande.

Genom den ifrågavarande rekommendationen har Nordiska rådet hemställt till vederbörande regeringar att vidtaga åtgärder i syfte att tjänstemän i administrationen må kunna för viss tid tjänstgöra i annat nordiskt land.

I 1955 års statsverksprop. (bil. 2, p. 6) anmäldes frågan för riksdagen. Härvid hemställdes om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande statsrådet förordade riktlinjer vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma avsett utbyte. Några generella regler beträffande förutsättningarna för utbytet bedömdes icke möjliga att fastställa, utan det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall besluta såväl om utsändande av svenska tjänstemän som om mottagande av tjänstemän från de övriga nordiska länderna. Vad kostnadsfrågan beträffar förutsattes för bestridande av resekostnadsersättning och traktamente icke andra medel stå till förfogande än resp. huvudtitlars anslag till extra utgifter. Kostnaderna för lön under tjänstledighet och för vikarier syntes böra bestridas i samma ordning som tjänstemannens lön under tjänstgöring, därvid fråga kunde uppstå om överskridande av maximerade anslag eller anslagsposter.

Riksdagen lämnade det begärda bemyndigandet.

Sedan även statsmakterna i Danmark och Norge givit sin principiella anslutning till den av Nordiska rådet föreslagna utbytesverksamheten meddelades genom statssekreterarskrivelse den 18 april 1956, att möjlighet var öppen för vårt land att utsända och mottaga förvaltningstjänstemän till och från Danmark och Norge. I skrivelsen framhölls, att handläggningen av här avsedda frågor för de skilda förvaltningsområdena i första hand syntes böra ankomma på vederbörande departement. Därvid syntes böra beaktas innehållet i förenämnda punkt av 1955 års statsverksprop. samt vid skrivelsen i avskrift fogade meddelanden från de danska och norska regeringarna till Nordiska rådet. Ärendena borde avgöras efter gemensam beredning med justitie-, utrikes-, finans- och civildepartementen.

Frågan om formerna för utbytesverksamheten behandlades vid möte den 19 april 1956 i Köpenhamn mellan de nordiska utrikesministrarna och Nordiska rådets presidium. Därvid beslöts, att ytterligare överläggningar skulle äga rum i saken.

Dessa överläggningar ägde sedermera, efter inbjudan av danska Statsministeriet, rum i Köpenhamn den 23 och den 24 oktober 1956. Vid överläggningarna var samtliga nordiska länder representerade. Sverige företrädades av tjänstemän från justitie-, finans- och civildepartementen. Vid överläggningarna behandlades ingående en rad spörsmål sammanhängande med det praktiska genomförandet av tjänstemannautbytet. Sålunda diskuterades frågorna om vilka tjänstemän som skulle kunna ifrågakomma för utsändande till annat nordiskt land, om längden av vistelsen, om tjänstgöringsförhållanden och tjänstgöringsskyldighet, om de ekonomiska förhållandena o. s. v. Protokoll från överläggningarna tillställdes herrar statssekreterare den 22 december 1956.

I 1957 års statsverksprop. (bil. 2, p. 8) konstaterade civilministern, att möjlighet öppnats för vårt land att utsända och mottaga förvaltningstjänstemän till och från Danmark och Norge. En sådan verksamhet syntes därför i begränsad utsträckning böra igångsättas under året. Det hade emellertid visat sig, att det förelåg stora svårigheter att inom resp. huvudtitlars anslag till extra utgifter inrymma uppkommande kostnader för resor och traktamenten. För undanröjande av detta hinder för verksamheten syntes under anslaget till extra utgifter för ettvarvt av justitie-, social-, finans-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels-, inrikes- och civildepartementen böra upptagas ett särskilt belopp om 5 000 kronor för utgifter i samband med utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna. Hemställan härom gjordes av vederbörande departementschefer.

Utsändande av »utbytestjänstemän» från Sverige har hittills förekommit i fyra fall. Sålunda har två tjänstemän inom fångvården tjänstgjort inom den danska fångvården, en tjänsteman inom fångvården tjänstgjort inom norska fångvården och en tjänsteman i bostadsstyrelsen tjänstgjort i det danska bostadsministeriet.

Under tjänstgöringen i annat nordiskt land utgår till svensk tjänsteman oavkortad lön samt särskild ersättning för merkostnader med 500—600 svenska kronor i månaden. Vid resa till och från det mottagande landet utgår vidare resekostnadsersättning och traktamente samt för tjänsteresor inom det mottagande landet resekostnadsersättning. Nyssnämnda särskilda ersättning har, under beaktande av kostnadsläget i det mottagande landet, avvägt med utgångspunkt i de ersättningsgrunder, som i motsvarande fall tillämpas inom Sverige vid tjänstgöring på annan ort än stationeringsorten.

Sammanfattningsvis får konstateras följande:

1. Handläggningen av frågor om tjänstemannautbyte ankommer för de skilda förvaltningsområdena i första hand på vederbörande fackdepartement.

2. Riktlinjer för verksamheten finns angivna i 1955 års statsverksprop. (bil. 2, p. 6), i 1957 års statsverksprop. (bil. 2, p. 8) samt i protokoll från överläggningar i frågan den 23 och den 24 oktober 1956 (nytt exemplar bifogas¹).

¹ Här ej tryckt.

3. Ärende rörande utsändande av svensk tjänsteman avgöres efter gemensam beredning med justitie-, utrikes-, finans- och civildepartementen.

4. Närmare uppgifter om ekonomiska villkor m. m. för svensk tjänsteman under tjänstgöring i annat nordiskt land lämnas av civildepartementet.

Stockholm den 9 mars 1960

Gunnar Cars

TILLÄGG 4

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna angående likställighet för nordiska medborgare ifråga om utövande av verksamhet som revisor

Nordiske statsborgeres retsstilling i andet nordisk land er et emne, der i særlig grad har haft Nordisk Råds opmærksomhed, og i den siden rådets oprettelse forløbne tid er der på et stort antal områder på grundlag af rekommandationer vedtaget i rådet gennemført lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger med det formål at opnå retlig ligestilling mellem nordiske statsborgere.

Allerede på rådets 1. session var spørgsmålet om retlig ligestilling med hensyn til adgangen til at drive næring genstand for behandling, og på rådets 2. session vedtoges en særlig rekommandation (nr 26/1954) med henstilling til regeringerne om, at der ved anvendelse af bestemmelserne om adgang for udlændinge til at drive næring, være bestyrelsesmedlemmer i aktieselskaber eller andre sammenslutninger etc. følges en sådan praksis, at kravet om længere tids ophold i landet for indrømmelse af sådan ret lempes for så vidt angår statsborgere i de nordiske lande.

I henhold til denne rekommandation er der i den forløbne tid i vidt omfang sket lempelse af de krav med hensyn til statsborgerret og ophold, der hidtil har været stillet til statsborgere fra andre nordiske lande, når de ønskede at etablere sig inden for handel, håndværk, industri eller lignende.

Spørgsmålet om adgang til at udøve mere specielle næringsvirksomheder var ikke udtrykkeligt nævnt i denne rekommandation. Imidlertid udtalte rådets juridiske udvalg ved rådets 6. session (s. 1677—1678), at man under hensyn til sagens grundlæggende betydning for statsborgere, der ønsker at tage bopæl i et andet nordisk land, fandt, at sagen fortjener særlig opmærksomhed. I den anledning har Nordisk Råds juridiske nimanndskomité, der også i øvrigt har behandlet spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retsstilling under ophold i andet nordisk land, i efteråret 1959 ladet påbegynde en undersøgelse af, om der er praktisk behov og i bekræftende fald mulighed

for gennemførelse af bestemmelser om ligestilling af nordiske statsborgere og så inden for de mere specielle næringsgrene, herunder bl. a. revisornæringen.

I skrivelse af 17. september 1959 rettede komiteen herefter henvendelse til en række organisationer og myndigheder med anmodning om besvarelse af forskellige spørgsmål, som komiteen ønskede nærmere belyst til brug ved komiteens drøftelser angående revisorers retsstilling i de forskellige nordiske lande.

På grundlag af besvarelsene af komiteens henvendelse har komiteen på sit møde den 28. og 29. februar 1960 drøftet det nævnte spørgsmål.

Der var i komiteen enighed om, at det krav om statsborgerret, der f.eks. i den danske og svenske lovgivning stilles som betingelse for autorisation som revisor, måtte kunne frafalde.

På den anden side var komiteen tilbøjelig til at mene, at autorisation som revisor i ét nordisk land i de fleste tilfælde ikke uden videre burde kunne berettige til udøvelse af revisorvirksomhed i et andet nordisk land, bl. a. fordi der fortsat var væsentlige forskelle inden for den nordiske erhvervs- og skattelovgivning, en lovgivning som revisorer normalt måtte være fortrolige med for at kunne drive revisorvirksomhed, men i de tilfælde hvor en virksomhed i ét nordisk land har filial i et andet nordisk land, kunne det efter komiteens opfattelse efter omstændighederne findes praktisk, om hovedvirksomhedens revisor tillige kunne fungere i filialvirksomheden. Et sådant arrangement ville imidlertid efter det for komiteen foreliggende ofte møde hindringer i lovgivningen. F.eks. indeholder den danske og svenske aktieselskabslovgivning bestemmelse om obligatorisk anvendelse af autoriserede revisorer, altså revisorer som i overensstemmelse med de herom gældende bestemmelser bl. a. opfylder kravet om statsborgerret i det land, hvor virksomheden udøves.

Komiteen, der er bekendt med, at man for tiden i Norge overvejer en ny lovgivning om revisorer, fandt det efter det således foreliggende ønskeligt, om der kunne tilvejebringes større retlig ligestilling med hensyn til adgangen til at drive revisorvirksomhed, navnlig da spørgsmålet måtte antages at få øget betydning efter vedtagelsen af EFTA-konventionen.

Efter komiteens opfattelse kunne spørgsmålet eventuelt optages til drøftelse af regeringerne på grundlag af en henvendelse fra Nordisk Råds præsidium, uden at nogen sag blev rejst for rådet med henblik på tilvejebringelse af en rekommandation. Hvad angår revisorers stilling inden for aktieselskaber, blev det i komiteen fremhævet, at spørgsmålet om ændringer i aktieselskabsloven for tiden er genstand for overvejelser i komiteer i Danmark og Finland. Endvidere blev det i komiteen påpeget, at der på det nordiske justitsministermøde i juni 1959 i Stockholm var enighed om, at aktieselskabslovgivningen burde gennemgås på de områder, som professor H. Nial, Stockholm, i et i marts 1959 udarbejdet PM om mere ensartet aktieselskabslovgivning¹ havde fremhævet som velegnede til ensartet lovgivning i de nordiske lande, og at bl. a. reglerne om statsborgerret og bopæl for revisorer i

¹ 7:e sess., s. 357.

aktieselskaber var fremhævet af professor Nial som et område, hvor det var ønskeligt at indføre liberaliserende ændringer. For Sveriges vedkommende er professor Nial udset til at medvirke ved en sådan nordisk revision af aktieselskabslovgivningen.

Komiteen har på grundlag af disse overvejelser rettet henvendelse til præsidiets med henstilling om, at præsidiets viderebringer de foran anførte synspunkter til regeringerne.

Præsidiets kan ganske tiltræde det af Nordisk Råds juridiske nimannds-komité anførte og skal derfor tillade sig at henstille til regeringerne at optage spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn till adgangen til at drive revisorvirksomhed, navnlig på de af den juridiske nimannds-komité fremhævede punkter.

Det ved komiteens foranstaltning tilvejebragte materiale vedlægges i genpart [*se Bihang 1—2*].

København, den 17. maj 1960

For Nordisk Råds præsidium

Bertil Ohlin

Gustaf Petré

BIHANG 1

Skrivelse från Nordiska rådets juridiska niomanna-kommitté till myndigheter och organisationer i de nordiska länderna angående gemensam arbetsmarknad för auktoriserade revisorer

Vid sin session i Oslo år 1954 antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 26/1954), i vilken regeringarna i de nordiska länderna uppmanades att, när fråga vore om utländska medborgares rätt att driva näring, vara styrelseledamot i aktiebolag m. m., följa en sådan praxis, att kravet på viss tids vistelse uppmjukades för medborgare i andra nordiska länder. Vid sin behandling vid rådets session i Oslo år 1958 av regeringarnas meddelanden om denna rekommendation (Sak D 18/1958) uttalade juridiska utskottet (förslag nr 12/1958), att det — med tanke på frågans betydelse för medborgare i andra nordiska länder, vilka önskade flytta från ett land till ett annat — ansåge saken förtjäna särskild uppmärksamhet. Utskottet ansåg det därför lämpligt, att Nordiska rådets juridiska niomannakommitté, vilken mellan sessionerna förbereder rådets behandling av juridiska saker, till nästkommande session skulle företaga en genomgång av materialet på förevarande område. Rådet biföll utskottets förslag i ämnet.

Juridiska niomannakommittén, som i anledning av vad sålunda förevarit upptagit saken, har beslutat företaga utredningar om i vilken utsträck-

ning i de olika nordiska länderna gällande bestämmelser, som inskränker möjligheterna för medborgare i andra nordiska länder att utöva verksamhet på skilda områden, kan uppmjukas. Bl. a. har kommittén beslutat företa en sådan undersökning rörande auktoriserade revisorer.

För att klarlägga rättsläget i de olika länderna har upprättats bifogade sammanställning av i dessa gällande bestämmelser rörande auktorisation av revisorer [*se Bihangstillägg 1*]. I anslutning härtill har kommittén formulerat ett antal frågor, vilka avser spörsmålet, i vilken utsträckning en uppmjukning av gällande bestämmelser anses kunna ske [*se Bihangstillägg 2*].

För juridiska niomannakommitténs fortsatta arbete med detta spörsmål vore det av värde att erhålla Edert svar å de frågor, som uppställts i frågeformuläret. Svar torde vara Nordiska rådets sekretariat (adress i Danmark: Christiansborg, København K; i Finland: Riksdagshuset, Helsingfors; i Island: Norðurlandaráð, Alþingi, Reykjavík; i Norge: Stortinget, Oslo, och i Sverige: Riksdagshuset, Stockholm 46) tillhanda om möjligt icke senare än den 15 december 1959.

København den 17 september 1959

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Olov Rylander

Förman

Bihangstillägg 1

*PM rörande lagbestämmelser i de nordiska länderna
om auktorisation av revisorer*

Danmark

Bestämmelser om auktorisation av revisorer återfinnes i följande lagrum:

1. »Næringslov nr. 138 af 28/4 1931», §§ 65 o. ff.;
2. »Bekendtgørelse nr. 21 af 19/1 1949 angående prøven for statsautoriserede revisorer»; samt
3. »Bekendtgørelse nr. 116 af 6/4 1933 om statsautoriserede revisorers virksomhed, pligter og ansvar».

Förutsättning för auktorisation av revisor är, att vederbörande är dansk medborgare, har sitt hemvist i Danmark, har fyllt 25 år, råder över sig själv och sin egendom och undergått särskilt prov, omfattande en praktisk och en teoretisk del (»almindelig erhvervslære», handels- och sjörätt, bokföring, revisionsteknik). Den som vill undergå prov för auktorisation såsom revisor skall under minst tre år ha tjänstgjort hos auktoriserad revisor, såvida vederbörande icke har särskild utbildning inom bank- eller försäkringsverksamhet e. d.

Endast sålunda auktoriserad revisor må kalla sig »statsautoriseret revisor».

Finland

Auktorisation meddelas av Centralhandelskammaren. Den som önskar erhålla auktorisation som revisor bör — enligt bestämmelser, som trätt i kraft den 1 januari 1959 — vara

välfrejdad, redlig och oförvitlig finsk medborgare,
som åtnjuter allmänt förtroende,
som råder över sig själv och sin egendom,
som har ordnad privatekonomi,
som äger för revisionsverksamhet lämpliga personliga egenskaper och god omdömesförmåga,
som på redovisningsområdet erhållit såväl tillräckligt kvalificerad som långvarig affärspraktik, innefattande jämväl deltagande i uppgörandet av bokslut och i företagets förvaltning och

som avlagt revisorsexamen enligt fastställd examensordning.

Såsom i det föregående åsyftad affärspraktik anses i allmänhet tre års verksamhet som kontorschef, kamrer, huvudbokförare eller assistent åt av Centralhandelskammaren godkänd revisor.

Revisorsexamen är uppdelad i en teoretisk och en praktisk examen. Förutsättningar för avläggande av revisorsexamen är:

1. I Finland avlagd diplomekonomexamen med minst nöjaktigt vitsord (nästhögsta betyg) i företagsekonomi med specialisering i redovisning eller vid handelshögskola i utlandet avlagd examen, som till sin ämneskombination motsvarar vår diplomekonomexamen, eller vid universitet eller högskola i vårt land avlagd slutexamen, som vid handelshögskola kompletterats så, att den enligt handelshögskolans lärarråds åsikt motsvarar minst den som förutsättning för avläggande av revisorsexamen föreskrivna diplomekonomexamen;

2. sådan för avläggande av examina tillräcklig affärspraktik, som enligt § 4 av stadgarna för revisorsexamen fordras för godkännande som revisor.

Den praktiska examen omfattar prov i revisionsteknik och revisorsteknik, i skattelagarnas tillämpning i praktiken samt upprättandet av revisionsberättelser.

Island

Bestämmelserna återfinnes dels i »lov nr. 89/1953», §§ 1, 2 och 6 samt i »reglement nr. 217 af 30 december 1953», §§ 1, 4, 5 och 10. Förutsättning för auktorisation är bl. a., att vederbörande är isländsk medborgare, har fyllt 25 år, har sitt hemvist i Island, råder över sig själv och sin egendom och undergått en särskild examen. Den som vill avlägga dylikt examensprov skall under minst tre år ha arbetat hos en auktoriserad revisor; vederbörande minister kan emellertid, efter hörande av examensnämnden, meddela dispens från denna regel. Examen omfattar en praktisk och en teoretisk del (den praktiska delen omfattar fyra bokföringsuppgifter, den teoretiska revisionsteknik, nationalekonomi, rättsvetenskap m. m.). Den som avlagt tentamen vid Islands universitet eller utländskt universitet kan under vissa förutsättningar meddelas dispens från avläggande av revisorsexamen i resp. ämne.

Norge

Enligt »lov om statsautorisererte revisorer av 22. februar 1929 nr. 6» kræves, att den som vill erhålla auktorisation såsom revisor är norsk medborgare, har sitt hemvist i Norge, har fyllt 27 år, är »økonomisk vederheftig», under minst fem år (varav tre i Norge) praktiserat såsom revisor eller revisorsassistent samt att han undergått särskilt prov. Vederbörande departement kan meddela dispens från kravet på viss tids praktik, därest det styrkes, att den sökande på annat sätt tillägnat sig tillräcklig praktisk erfarenhet. Även från kravet på särskilt prov kan undantag meddelas, om den sökande innehar certifikat såsom »børsautorisert revisor».

Sverige

Auktorisation meddelas av handelskammarna. Bestämmelser om auktorisation återfinnes, vad angår Stockholm, i Stockholms handelskammares stadga angående auktoriserade revisorer och godkända granskningsmän, antagen den 10 oktober 1930. Likartade regler gäller, enligt uppgift från Stockholms handelskammare, även för övriga handelskammare i landet.

Enligt denna må såsom auktoriserad revisor antagas svensk medborgare, som

- a. uppnått 25 års ålder, men helst icke överskridit 55 år;
- b. råder över sig och sitt gods samt åtnjuter allmänt anseende för redlighet och rättskaffens vandel;
- c. vid svensk handelshögskola avlagt ekonomexamen; samt
- d. genom praktisk verksamhet, exempelvis väl vitsordad tjänstgöring hos auktoriserad revisor, ådagalagt lämplighet för revisorsyrket; börande sådan verksamhet i allmänhet hava pågått under minst fem år.

Den ovan omtalade ekonomexamen skall vara av viss kvalificerad natur; det fordras,

1. såvitt angår vid Handelshögskolan i Göteborg avlagd examen eller vid Handelshögskolan i Stockholm avlagd examen enligt den för studerande inskrivna 1956 eller tidigare gällande examensordningen:

- a. att i examen ingått ämnena företagsekonomi, rättsvetenskap och nationalekonomi; samt
- b. att vederbörande i examen eller vid efterprovning erhållit minst betyget »med beröm godkänd» i ämnesdelen företagsekonomi I (i huvudsak redovisning och finansiering) och i ämnet rättsvetenskap;

2. såvitt angår vid Handelshögskolan i Stockholm avlagd examen enligt 1957 års examensordning:

- a. att i examen ingått ämnena företagsekonomi, rättsvetenskap, nationalekonomi och specialkurs i ekonomi avseende redovisning och finansiering; samt

- b. att vederbörande i examen eller vid efterprovning erhållit minst betyget »med beröm godkänd» i ämnena företagsekonomi och rättsvetenskap.

Den som icke avlagt ekonomexamen kan erhålla auktorisation efter särskild provning, som av handelskammaren anordnas icke oftare än vart annat år.

Frågeformulär avseende auktoriserade revisorer

1. Är förutsättningarna för erhållande av auktorisation likvärdiga i de nordiska länderna, eller råder i detta avseende mera betydande skiljaktigheter?

2. Därest den som erhållit auktorisation såsom revisor i ett nordiskt land icke anses kunna tillåtas fritt utöva yrket i annat nordiskt land, i vilka avseenden kräves komplettering (exempelvis i rättskunskap) och/eller viss tids praktik i syfte att säkerställa, att yrkesutövaren från annat nordiskt land är insatt i inhemska förhållanden?

3. Vilken myndighet skall pröva, att tillräckliga kompletterande kunskaper och/eller viss tids praktik föreligger? På vad sätt skall sådan prövning åstadkommas?

4. På vad sätt kan lämpligen förhindras, att en yrkesutövare, som visat sig olämplig och därför blivit avstängd eller föremål för liknande åtgärd i ett land, flyttar till annat nordiskt land för att där upptaga praktik? Är det i sådant avseende tillräckligt, att meddelande om indraget tillstånd, utslutning ur fackorganisation e. d. tillställs myndigheter och organisationer i övriga nordiska länder?

5. Kan det allmänt uppställda kravet på medborgarskap i det egna landet för erhållande av auktorisation såsom revisor slopas, när fråga är om medborgare i annat nordiskt land?

6. Vilka arbetsmarknadspolitiska hinder kan tänkas möta för att låta de auktoriserade revisorerna fritt verka i de nordiska länderna:

a. hänsyn till olika tillgång på utbildningstjänster i länderna?

b. hänsyn till brist eller överskott på auktoriserade revisorer i de olika länderna?

c. hänsyn till skillnad i lönenivå i de olika länderna?

d. andra hänsyn?

BIHANG 2

Skrivelser från myndigheter och organisationer i de nordiska länderna till Nordiska rådets juridiska nio-mannakommitté angående gemensam arbetsmarknad för auktoriserade revisorer

D a n m a r k

Handelsministeriet:

— — — — skal man meddele, at handelsministeriet er bekendt med den af Foreningen af statsautoriserede Revisorer over for Nordisk Råd afgivne erklæring [*se nedan*], og at handelsministeriet, efter at man har forhandle-

om de rejste spørgsmål med revisorkommissionen, i princippet kan tiltræde de liberale synspunkter, foreningen har givet udtryk for. Handelsministeriet anser det for tvivlsomt, om det vil være hensigtsmæssigt at indføre en kontrol eller supplerende prøve ved hjælp af revisorkommissionen for statsautoriserede revisorer fra de andre nordiske lande, som ønsker at praktisere her i landet. Man finder imidlertid anledning til at fremhæve, at det efter handelsministeriets formening bør pålægges en statsautoriseret revisor, der praktiserer uden for sit hjemland, i sin forretningsbetegnelse at angive, i hvilket land han har opnået autorisation som statsautoriseret revisor.

København, den 28. december 1959

P. m. v.

(*sign.*)

Industrirådet:

Industrirådet har forelagt spørgsmålet for nogle større industrivirksomheder og må herefter anse det for en fordel, såfremt der måtte åbnes mulighed for, at en virksomhed med filialer inden for de nordiske lande måtte kunne benytte samme statsaut. revisor.

Det må naturligvis være en forudsætning herfor, at der på de relevante områder inden for lovgivningen og administrationen skabes overensstemmelse inden for de nordiske lande eller at den pågældende revisor aflægger en tillægsprøve i det eller de andre nordiske lande.

Hvad angår de nærmere krav, der må stilles til ekstrauddannelsen, må Industrirådet henvise til undervisningsmyndighederne og Foreningen af statsaut. Revisorer.

København, den 12. december 1959

P. r. v.

E. b.

Ernst Klæbel

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation:

— — — skal man udtale, at man intet har at indvende imod, at kravet om statsborgerskab ophæves. Samtidig skal man meddele, at man kan tilslutte sig det i skrivelse af 10. december 1959 fra Foreningen af statsautoriserede Revisorer til Nordisk Råd anførte [*se nedan*], nemlig at forespørgslen må forstås således, at den kun angår a. (stats)autoriserede revisorer, ikke andre personer, der driver revisionsvirksomhed eller lignende virksomhed, b. egentlig nedsættelse som erhvervsdrivende revisor, ikke blot ud-

førelse af enkelte revisionshverv, og c. udførelse af sådanne revisionshverv, som er omhandlet i lovgivningen, og hvortil der kræves autorisation.

Med hensyn til det medsendte spørgeskema tillader man sig at henvise til de af Foreningen af statsautoriserede Revisorer givne svar.

København, den 5. februar 1960

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation

C. V. Jernert

B. Høegh-Guldberg

Foreningen af statsautoriserede Revisorer:

Indledningsvis bemærkes, at jeg forstår forespørgslen således, at den kun angår a. (stats)autoriserede revisorer, ikke andre personer, der driver revisionsvirksomhed eller lignende virksomhed, b. egentlig nedsættelse som erhvervsdrivende revisor, ikke blot udførelse af enkelte revisionshverv, og c. udførelse af sådanne revisionshverv, som er omhandlet i lovgivningen, og hvortil der kræves autorisation.

Vedrørende de krav, der for tiden stilles for at kunne nedsætte sig i Danmark som erhvervsdrivende revisor og opnå statsautorisation som sådan, har rådet henvist til det med ovennævnte skrivelse af 17. september fulgte bilag 1 [se *Bihang 1, Bihangstillæg 1*], hvortil skal bemærkes, at de heri givne oplysninger om de i Danmark gældende regler ikke er fuldstændige, hvorfor jeg tillader mig at vedlægge et eksemplar af F. S. R.s årbog¹, indeholdende bl. a. uddrag af næringslovens §§ 65—73, indeholdende bestemmelserne om statsautoriserede revisorer, samt handelsministeriets bekendtgørelser af 6. april 1933 om statsautoriserede revisorerers virksomhed, pligter og ansvar, og af 19. januar 1949 om prøven for statsautoriserede revisorer. Sidstnævnte må suppleres med oplysningen om, at ca. 90 % av de kandidater, der i de senere år har bestået den endelige eksamen, har bestået Handelshøjskolens diplomprøve i regnskabsvæsen (eller universitets-eksamen i retsvidenskab, statsvidenskab eller økonomi), hvorfor denne eksamen delvis er trådt i stedet for revisorprøvens teoretiske del. Uddannelse på handelshøjskole må således betegnes som det sædvanlige grundlag for revisoreksamen.

ad spørgsmål 1

ad spørgsmål 2

ad spørgsmål 3

¹ *Här ej tryckt.*

En sammenligning af forudsætningerne for at kunne opnå autorisation som revisor i de nordiske lande er forsøgt i vedlagte skema [*se Bihangstillæg 1*]. Det vil heraf ses, at de forudsætninger, som refererer sig til revisors personlige forhold, alder, myndighed m. v. i realiteten er de samme i alle lande, medens der for så vidt angår den faglige uddannelse gør sig den forskel gældende, at der i Sverige kun kræves et alment erhvervsøkonomisk studium ved en handelshøjskole med påfølgende eksamen, medens der i Danmark—Norge herudover kræves aflæggelse af en særlig eksamen med specielt henblik på revision og en prøve i anvendelsen af det tilegnede teoretiske stof på konkrete opgaver af revisions- og regnskabsmæssig art. Denne færdighed mener man i Sverige at kunne konstatere alene gennem kandidatens virksomhed hos en autoriseret revisor.

Når der i Sverige og Norge kræves 5 års tjeneste i praktisk virksomhed, men i Danmark og Finland kun 3 år, ligger der ikke heri nogen realitetsforskel, idet ingen i Danmark har opnået autorisationen på mindre end 5 år. Det samme gælder kravet om en opnået levealder af henholdsvis 25 eller 27 år, idet den gennemsnitlige alder ved opnåelsen af autorisationen i alle landene er ca. 30—32 år.

Der er således ikke så væsentlige forskelle imellem betingelserne i de enkelte lande, at der heri skulle ligge nogen hindring for umiddelbart at kunne overflytte en autorisation fra det ene land til det andet, men man kan dog ikke se bort fra, at revisoruddannelsen foregår på grundlag af den i hvert land gældende erhvervslovgivning, og at denne lovgivning navnlig på sådanne områder som selskabs- og skattelovgivningen, ikke er af en sådan ensartethed, at en revisor uden videre kan begynde praksis i et andet land.

I almindelighed vil formentlig faren for at komme ud i erstatningsforpligtende forhold på grund af ukendskab til lovgivningen være tilstrækkeligt værn imod, at nogen skulle forsøge at praktisere uden tilstrækkeligt kendskab til lovstoffet i det pågældende land, — men såfremt man dog af hensyn til klienterne og til de myndigheder, der i givet fald må støtte sig til revisorerne arbejde, skulle ønske en eller anden form for garanti for, at revisor har et sådant kendskab, skal man pege på, at man i revisorkommissionen har et organ, som måtte kunne påtage sig at føre kontrol hermed.

ad spørgsmål 4

I Danmark skal enhver statsautoriseret revisor anmelde til handelsministeriet, hvor han agter at have kontorsted (og han må uden særlig tilfaldelse kun have ét sådant). Dette må naturligvis også gælde en tilflyttende revisor, og ministeriet vil da have mulighed for ved en forespørgsel til vedkommende myndighed i revisorens hjemland at sikre sig, at hans autorisation dér er i orden.

ad spørgsmål 5

Efter vor opfattelse vil man mellem de nordiske lande uden ulempe kunne se bort fra kravet om statsborgerskab, — men derimod ikke fra kravet om fast bopæl i riget, idet revisors erhvervsudøvelse i alle forhold bør være underkastet dansk jurisdiktion, ligesom handelsministeriets disciplinære tilsyn med revisorerne ville blive illusorisk, såfremt de kunne tage hopæl uden for landets grænser.

ad spørgsmål 6

I Danmark synes der indtil videre ikke at være noget overskud af kvalificerede revisorer, og skulle den siddende aktielovskommission nå frem til et forslag om udvidede krav til revisorerens kvalifikationer, må det antages, at antallet af pligtige revisionshverv vil øges. I øvrigt synes tendensen til i stigende grad at benytte folk med uddannelse som statsautoriseret revisor i faste stillinger inden for erhvervslivet og dettes organisationer ikke at vise tegn til aftagen.

På den anden side må man tage hensyn til, at afgang fra faget endnu i adskillige år vil være mindre end tilgangen, og at man derfor må se hen til den dag, da faget vil være mættet, medmindre der skulle vise sig nye opgaver i større mængde.

ad spørgsmål 7

Nej. Der vil stadig være de under spørgsmålene 1—3 omtalte hindringer for flytning, ligesom det formentlig af rent psykologiske grunde vil være vanskeligt for en tilflyttende revisor at skaffe sig klienter, bortset fra sådanne, som er hjemmehørende i hans eget (tidligere) hjemland, men tillige driver forretning her i landet. Der vil derfor næppe blive tale om nogen større bevægelighed mellem landene, når talen er om selvstændigt praktiserende revisorer; men det vil kunne tænkes, at en revisorassistent, som har påbegyndt studiet i ét land, fuldender sin uddannelse i et andet land, for derefter at søge autorisation i dette, eller at en revisor, som har opnået autorisation, søger ansættelse i et revisionsfirma i et andet land for eventuelt senere at nedsætte sig som selvstændig autoriseret revisor. I sådanne tilfælde opstår der formentlig ingen problemer med hensyn til uddannelsen, hvis løsning vil volde vanskeligheder.

ad spørgsmål 8

Så vidt mig bekendt ingen.

ad spørgsmål 9

Autoriserede revisorer, som er medlemmer af i Danmark: Foreningen af statsautoriserede Revisorer, i Finland: Föreningen C. G. R., i Island: Félag

löggitra endurskoðenda, i Norge: Norges statsautoriserede revisorerers forening og i Sverige: Föreningen auktoriserade revisorer, mødes hvert år i Det nordiske Revisorforbund, oprettet i 1934 som Det skandinaviske Revisorssekretariat, hvis formål er »at fremme udviklingen af revisions- og regnskabsvæsenet i de nordiske lande». Ved møderne drøftes alle slags forhold af fælles interesse, faget vedrørende. Endvidere har der, i reglen hvert 4. år, været afholdt nordiske revisorkongresser.

De forbundet tilknyttede foreninger varetager efter tur formandskab og sekretariatsforretninger for 2 år ad gangen. Fra 1. januar 1960 varetages forretningerne af Norges statsautoriserede revisorerers forening.

ad spørgsmål 10

a. For tiden arbejder en af handelsministeriet nedsat kommission med en revision af aktieselskabsloven. I dette arbejde deltager en repræsentant for F. S. R., men da kommissionen endnu ikke har afgivet nogen betænkning, kan intet siges om, hvilken indflydelse på de heromhandlede forhold den nye lov vil få.

b. F. S. R. indgav i januar 1958 til handelsministeriet et af foreningen udarbejdet, motiveret forslag til ny lov om statsautoriserede revisorer. I dette forslag findes følgende bestemmelse:

§ 2, stk. 1. Revisorer, der er stemmeberettigede medlemmer af revisorforeninger, tilsluttet Det nordiske Revisorforbund, kan — under forbehold af fuld gensidighed — varetage enkelte hverv, hvortil der i lovgivningen kræves en statsautoriseret revisor, såfremt de i hvert enkelt tilfælde gør anmeldelse herom til ministeriet for handel, håndværk, industri og søfart.

§ 2, stk. 2. Finder ministeriet, at en af de i stk. 1 omhandlede revisorerers virksomhed har taget et betydeligt omfang, kan ministeriet som forudsætning for virksomhedens fortsættelse kræve, at den pågældende tager bopæl her i landet, hvorefter der kan meddeles ham beskikkelse som statsautoriseret revisor, uanset at betingelserne i § 1, stk. 1, i øvrigt ikke er opfyldt.

Forslaget er dog endnu ikke taget op til realitetsbehandling af ministeriet.

c. Inden for F. S. R. foretager man for tiden undersøgelser og overvejelser vedrørende visse ændringer i revisoruddannelsen, men noget officielt herom foreligger endnu ikke.

Jeg håber, at ovenstående besvarelse må være fyldestgørende som grundlag for rådets udredning af de heromhandlede spørgsmål.

København, den 12. december 1959

P. f. v.

Carl Duun

Formand

Finland

Handels- och industriministeriet¹:

I Finland finnes icke någon lagstiftning om utövande av revisorsyrket. Revisorerna (CGR) godkänns av Centralhandelskammaren, som tillsatt en revisorsnämnd för ändamålet. Nämnden följer vid sin verksamhet regler, som fastställts av Centralhandelskammaren. Oaktat avsaknad av lagstiftning kan man säga, att revisionsverksamheten i det närmaste uppfyller de krav, som i detta nu bör uppställas för densamma, på grund varav ett avvägbringande av lagstiftning på området under nuvarande förhållanden ej synes sannolikt inom en nära framtid. Vid sådant förhållande får ministeriet, som icke kan befatta sig med villkoren i den bestämmelse, som gäller revisorernas kompetensfordringar, hänvisa till det av Centralhandelskammaren den 20 sistlidne februari till Nordiska rådet avgivna utlåtandet [*se nedan*]. De i detta anförda ståndpunktstagandena omfattar ministeriet för sitt vidkommande.

Såsom svar på de i frågeformuläret framställda frågorna får ministeriet därjämte anföra följande:

1, 2 och 3. Bestämmelserna om auktorisering av revisorer i Finland avviker i många hänseenden från vad som är gällande i de övriga nordiska länderna. I princip kan det likväl anses för möjligt att åstadkomma ett sådant system, att revisor, som erhållit auktorisation i något annat nordiskt land, kunde verka även i Finland. Då utövande av det ifrågavarande yrket ovillkorligen förutsätter, att revisor åtminstone är förtrogen med de ekonomiska förhållandena och lagstiftningen i det land, till vilket han önskar flytta, kan auktorisering i annat land icke utan vidare berättiga till utövning av yrket i ett annat land. Examen av något slag borde därför instiftas för revisorer, som önskar flytta från ett land till ett annat. Då i Finland, såsom i det föregående anförts, likväl icke finnes någon lag om utövning av revisorsyrket eller revision överhuvud, lämnas frågorna därom, på vilket sätt och inför vem examen borde avläggas, beroende av Centralhandelskammarens utlåtande.

4. Angående revisor, som visat sig olämplig att utöva sitt yrke i något nordiskt land, borde meddelande utgå till de myndigheter i de nordiska länderna, som godkänner revisorerna. En självständig beslutanderätt borde dock myndigheterna i det land, till vilket vederbörande önskar flytta, fortfarande äga. Sålunda är enbart en anmälan om avsaknad av tillstånd eller utslutning ur fackorganisation icke tillräcklig, utan av anmälan borde ytterligare framgå de skäl, som orsakat åtgärden.

5. Godkännande såsom revisor förutsätter enligt finsk lag icke finskt medborgarskap. Utlänning är enligt den gällande näringslagen (27. 9. 1919/122) berättigad att utöva näring i Finland i stöd av tillstånd, som utfärdas av länsstyrelse, och det föreligger icke skäl att i detta hänseende försätta revisorerna i en annan ställning än andra näringsidkare.

¹ Skrivelsen översatt från finska.

6. Språksvårigheterna bereder givetvis vissa svårigheter, då revisorer flyttar till Finland och i Finland godkända revisorer flyttar till de övriga nordiska länderna. Då därjämte, såsom av Centralhandelskammarens utlåtande framgår, dylik flyttning hittills endast sällan inträffat och antalet revisorer i vårt land står i riktig proportion till behovet, äger frågan ur Finlands synpunkt icke samma betydelse som i de övriga nordiska länderna. Arbetsmarknadspolitiska svårigheter skulle knappast uppstå.

Helsingfors den 7 mars 1960

Handels- och industriminister *Ahti Karjalainen*

Äldre regeringsrättssekreterare *Klas Bäckström*

Kauppakorkeakoulu (Handelshögskolan):

Fråga 1. Vid Kauppakorkeakoulu har man kommit till den uppfattningen, att förutsättningarna för erhållande av auktorisation i de olika nordiska länderna icke väsentligt äro avvikande.

Fråga 2. Det oaktat synes ändamålsenligt, att man i varje fall skilt för sig och i enlighet med rådande bestämmelser i respektive land överväger kompetensen hos revisor, som anhållit om auktorisation. Detta är viktigt just därför, att man kunde försäkra sig om vederbörandes revisors förtroenhet med inhemsk lagstiftning. Dessutom bör beaktas, att man i Finland och Sverige förutsätter av revisor även en granskning av förvaltningen, vilket krav icke ålägges revisor i Danmark och Norge.

Fråga 3. Centralhandelskammarens revisorsnämnd vore lämpligt organ att före auktorisationen pröva vederbörandes kunskaper. Sökanden skulle sålunda undergå en stadgad teoretisk och praktisk examen eller eventuellt nödig komplettering av kunskaper i likhet med finska examinander.

Fråga 4. Det i frågan framställda sättet att förhindra en yrkesutövare, som visat sig olämplig, att upptaga praktik i ett annat land är ändamålsenligt.

Fråga 5. Från Kauppakorkeakoulus sida har man ingenting att invända emot att de nordiska länderna ömsesidigt avstår från kravet på medborgarskap i det egna landet för erhållande av auktorisation såsom revisor.

Beträffande *frågorna 6—10*, vilka beröra revisorerens arbetsmarknads- och samarbetsfrågor, förefinns inte å Kauppakorkeakoulus håll någon anledning att gå in på. Emellertid må framhåvas, att revisorsbefattningen är till sin natur ett uppdrag, som till den grad grundar sig på personligt förtroende, att man i samband därmed inte kan tala om egentlig arbetsmarknad och lönenivå.

Helsingfors den 4 januari 1960

Kalle Kauppi

Rektor för Kauppakorkeakoulu

Svenska handelshögskolan:

Fråga nr 1. Lärarrådet hänvisar till den till frågeformuläret fogade redogörelsen för gällande bestämmelser i de olika länderna. Av denna redogörelse framgå de skiljaktigheter frågan avser. Lärarrådet ser sig icke i stånd att pröva, i vad mån de auktoriserade revisorernas nivå i de olika länderna faktiskt växlar.

Fråga nr 2. a. Av revisor i andelslag krävs numera enligt gällande rätt i Finland finländskt medborgarskap. I aktiebolagslagen angives icke visst lands medborgarskap såsom generellt villkor för behörighet att vara revisor. Emellertid stadgas i § 26 mom. 3 aktiebolagslagen, att åtminstone en av revisorerna i bolag, vars aktier skola noteras på fondbörs, skall vara en CGR-revisor (= av Centralhandelskammaren godkänd revisor), såframt bolaget inte står under offentlig kontroll; enligt de av Centralhandelskammaren fastställda stadgarna för CGR-examen är en av förutsättningarna för dylik examen finländskt medborgarskap.

b. Det synes lärarrådet, som om kravet på finländskt medborgarskap såsom villkor för auktorisering av revisor i Finland väl kunde i framtiden avskaffas. För auktoriserade revisorer i övriga nordiska länder synes böra uppställas som villkor för auktorisering i Finland dels ett kompletterande förhör i rättskunskap, dels viss praktisk erfarenhet om finländska förhållanden. Bedömningen av om en utländsk revisor äger tillräcklig kunskap om inhemska förhållanden, skulle ske in casu; sådan kunskap kunde vinnas t. ex. i samband med utbyte av praktikanter mellan revisionsbyråer i de olika nordiska länderna eller genom att utländsk revisor verkade såsom medrevisor — jämte finländsk CGR-revisor — i olika företag i Finland.

Fråga nr 3. Förhöret i rättskunskap skulle verkställas av vederbörande tentator i Finland, medan revisorsexamensnämnden skulle bedöma den praktiska erfarenheten.

Fråga nr 4. Lärarrådet hänvisar till det svar Föreningen C.G.R. avgivit.

Fråga nr 5. Lärarrådet hänvisar till svaren här ovan på frågorna 2 och 3.

Fråga nr 6. Lärarrådet kan icke finna, att några arbetsmarknadspolitiska hinder skulle föreligga ur finländsk synpunkt sett.

Fråga nr 7. Lärarrådet har svårt att bedöma läget med någon större grad av säkerhet men vågar dock uttala förmodan, att någon större rörlighet i riktning mot eller från Finland knappast vore att förvänta.

Frågorna nr:ris 8—10. Lärarrådet hänvisar till det svar, Föreningen C. G. R. avgivit. Ytterligare framhåller lärarrådet, att arbetet på en ny aktiebolagslag i Finland, vilket inom närmaste framtid torde begynna, uppenbarligen kommer att beröra åtminstone frågan om revisorers medborgarskap.

Helsingfors den 9 december 1959

För Svenska handelshögskolans lärarråd

Curt Olsson

Göran Westerlund

Turun kauppakorkeakoulu (Handelshögskolan i Åbo)¹:

— — — får Handelshögskolan i Åbo vördsamt — — — anföra, att enär prövningen av den persons, som söker ifrågavarande tjänst, kompetens från ingången av år 1959 anförtrotts Centralhandelskammarens revisorsnämnd, högskolan i detta skede icke önskar taga ståndpunkt till de i skrivelsen framställda frågorna.

Försåvitt angående det i skrivelsen omförmälda nordiska samarbetet, som även på detta område uppenbarligen vore utomordentligt önskvärt, senare uppgöres ett konkret förslag, kommer vi med nöje att upptaga det till behandling.

Åbo den 25 januari 1960

Veikko Halme

Handelshögskolan vid Åbo akademi har i skrivelse den 15 december 1959 hänvisat till Centralhandelskammarens revisorsnämnd (jfr nedan).

Keskuskauppakamari — Centralhandelskammaren:

Centralhandelskammaren har av Centralhandelskammarens revisorsnämnd samt av CGR-föreningen införskaffat svar på de i frågeformuläret ställda frågorna. Dessa utlåtanden närslutes [*se nedan*].

I Finland finnes två slag av godkända revisorer. Den grupp, som motsvarar högre krav, utgöres av CGR-revisorerna, vilka godkännes av Centralhandelskammaren genom den av handelskammaren tillsatta revisorsnämnden. De lokala handelskamrarna befattar sig icke på något sätt med godkännandet av revisorer eller deras verksamhet. En annan klass av revisorer utgöres av GRM-räkenskapsmännen, för vilkas godkännande och verksamhet samt övervakning Centralhandelskammaren fastställt stadgar. Prövningen av GRM-räkenskapsmännens kompetens, deras godkännande och övervakningen av deras verksamhet ankommer däremot på de lokala handelskamrarna, vilkas antal i Finland är 20. Varje lokal handelskammare har för ändamålet ett räkenskapsmannautskott, som är skyldigt att iakttaga de av Centralhandelskammaren godkända stadgarna. Av GRM-räkenskapsmännen kräves icke så hög kompetens som av CGR-revisorerna men dock en sådan kompetens, som bör anses tillräcklig, då fråga ej är om mycket krävande revisionsuppdrag. Som utredning angående bestämmelserna rörande vardera kategorin av revisorer bifogar Centralhandelskammaren de nu gällande stadgarna för CGR-revisorer och GRM-räkenskapsmän².

¹ Skrivelsen översatt från finska.

² Här ej tryckta.

Då godkända revisorer av lägre kategori förekommer endast i Finland och Sverige men däremot icke i Danmark och Norge, torde det vara klart, att undersökningen rörande revisorernas nordiska kompetens i Finland avser endast CGR-revisorer. Vid en jämförelse mellan de olika ländernas gällande bestämmelser kan det konstateras, att av en revisor i Finland kräves åtminstone lika hög kompetens som i de övriga nordiska länderna. Man kan till och med säga, att de teoretiska fordringarna i Finland delvis är högre än i Danmark och Norge. Fordringarna i Sverige är närmast på samma nivå som i Finland. Skiljaktigheterna mellan bestämmelserna i de olika länderna synes emellertid icke vara så stora, att man icke kunde överväga ett berättigande av revisorerna att i princip verka i alla de nordiska länderna. Detta kunde dock ej ske utan vidare, utan revisorer, som flyttar från ett land till ett annat, borde före inledandet av sin verksamhet ådagalägga, att de äger kännedom om sådana lagstadganden samt de ekonomiska förhållanden, som är kännetecknande för det land, till vilket de flyttar. Detta skulle således förutsätta ett slags kompetensexamen, som i fråga om den teoretiska delen i Finland borde avläggas för en handelshögskoleprofessor och till övriga delar för Centralhandelskammarens revisorsnämnd.

Av de av Centralhandelskammaren införskaffade utlåtandena framgår, att i något annat nordiskt land godkänd revisor hittills endast i undantagsfall varit verksam i Finland. Så har främst varit fallet endast vid här belägna dotterbolag. Dessliques har revisorer från Finland mycket sällan varit verksamma i de övriga nordiska länderna. Då hos oss å andra sidan förhållandet mellan tillgången på revisionsuppdrag och antalet godkända revisorer synes ha varit det rätta, är det icke sannolikt, att det åtminstone beträffande Finland komme att uppstå någon nämnvärd överflyttning härifrån till de övriga nordiska länderna eller tvärtom. Härtill medverkar även den omständigheten, att de förenämnda GRM-räkenskapsmännen utgör en god reserv, försåvitt revisionsuppdragen skulle öka alltför mycket för CGR-revisorerna. GRM-räkenskapsmännen användes som biträden vid revisionsbyråerna och, såsom i det föregående konstaterats, utför de även i stor utsträckning självständiga revisionsuppdrag.

Centralhandelskammaren önskar icke för sin egen del i detalj besvara de i frågeformuläret framställda frågorna, emedan de i de införskaffade utlåtandena ingående svaren åtminstone i detta skede förefaller tillräckliga.

Helsingfors den 25 februari 1960

Överombudsman *T. A. Wiherheimo*

Generalsekreterare *M. E. Koskimies*

Keskuskauppakamarin tilintarkastajalautakunta — Centralhandelskammarens revisorsnämnd¹:

1. Förutsättningarna för godkännande som revisor är att döma av lagens bestämmelser i stort sett enahanda. De teoretiska förutsättningarna synes likväl i Finland vara mera omfattande än i de övriga nordiska länderna. I Finland kräves ekonomexamen, som bör kompletteras med vitsorden cum laude approbatur i företagsekonomi I (bokföring, balanslära, kostnadsberäkning) och approbatur i handelsrätt för ekonomiekandidatexamen. Även i fråga om kraven på praktisk erfarenhet förefinnes skillnad i det hänseendet, att man i de övriga nordiska länderna i främsta rummet kräver tjänstgöring som assistent åt revisor, medan man i Finland åter ansett det vara av vikt, att vederbörande tjänstgjort som huvudbokförare, kontorschef eller i annat sådant uppdrag, i vilket han haft möjlighet att vid sidan av bokföring taga del i affärsföretagets förvaltning, även om tre års tjänstgöring i självständiga uppdrag som assistent åt revisor likaledes ansetts tillräckligt. Den praktiska erfarenheten och skickligheten i handhavande av revisorsuppdrag prövas vid en praktisk examen, som alla bör genomgå.

2. Då i Finland alla genom examina bör visa, att de inhämtat de kunskaper och den skicklighet, som en revisor behöver, borde även sådana invånare i ett grannland, som önskar vinna inträde i yrket här, vid föranstaltat prov visa, att han behärskar den del av företagsekonomi (företagsekonomi I) och handelsrätten, som i Finland utgör förutsättning för godkännande.

3. Den teoretiska delen av examen borde avläggas inför enligt stadgarna utsedda handelshögskoleprofessorer.

4. I Finland har godkännande till revisor endast sällan återkallats, och enligt vad vi har oss bekant har det icke förekommit, att en person, som fråntagits sin rätt att utöva yrket, skulle ha försökt utöva det i de övriga nordiska länderna. Anmälan till myndigheterna i de övriga nordiska länderna om återkallande av godkännande torde vara att betrakta som en tillräcklig försiktighetsåtgärd.

5. Frågan besvaras jakande i fråga om de nordiska länderna.

6. a. Utbildningsmöjligheterna torde åtminstone icke i Finland kunna gestalta sig till ett hinder.

b. I Finland har tillsvidare icke rått brist på godkända revisorer, ej heller överproduktion.

c. I fråga om lönenivån torde så stora skiljaktigheter icke föreligga, att de skulle förhindra eller uppmuntra till sökande av arbete i ett annat land, om man beaktar de övriga svårigheter och omkostnader, som en överflyttning som revisor till ett annat land kan medföra.

d. Ett hinder för flyttning till Finland kan utgöras av den i lagarna i Finland ingående bestämmelsen, att revisorn även bör granska förvaltningen,

¹ Skrivelsen översatt från finska.

vilken bestämmelse frånsatt Sverige icke förekommer i de övriga nordiska länderna.

7. En fri nordisk arbetsmarknad för revisorer skulle knappast åstadkomma någon större överflyttning av revisorer från Finland till de övriga nordiska länderna.

8. Enligt de uppgifter nämnden äger verkar revisorer från de övriga nordiska länderna icke i Finland annat än måhända inom några nordiska bolags filialavdelningar i övervakningsgranskningar.

9. De nordiska kontakterna mellan revisorer i de olika nordiska länderna upprätthålles av Nordiska revisorsförbundet genom anordnande av kongresser.

10. Några offentliga utredningar rörande detta område pågår i detta nu icke enligt de uppgifter nämnden äger.

Helsingfors den 15 december 1959

Centralhandelskammarens revisorsnämnd

Ordförande *Arvi Raikkala*

Sekreterare *Antti Kilpiö*

K. H. T.-yhdistys — Föreningen C. G. R.:

1. I Finland och Sverige är slutexamen vid handelshögskola obligatorisk, vilket ej tillsvidare är fallet i Danmark och Norge. I Finland fordras därutöver teoretiska tilläggsexamina motsvarande cum laude approbatur i företagsekonomi och approbatur i handelsrätt för ekonomiekandidatexamen samt praktiska prov i revisionsteknik och skatterätt. Revisionsbyråpraktik som enda giltiga praktik fordras ej såsom i Norge och Danmark. Hos oss gäller alternativt kvalificerad affärs- och redovisningspraktik.

2. I Finland kan utländsk undersåte väljas till revisor i aktiebolag men ej i andelslag. För att bli CGR-revisor fordras dock tillsvidare, att man är finsk undersåte. (Det är endast för börsnoterade bolag och i vissa fall vid minoritetsrevision stipulerat, att den ena revisorn skall vara CGR-revisor). För ernående av auktorisation i Finland erfordras av utlänning dock kompletterande examina i enlighet med ovan angivna fordringar.

3. Centralhandelskammarens revisorsnämnd, som prövar på basen av inlämnade intyg över praktik och avlagda examina.

4. Ja, föreslagna åtgärder är tillräckliga.

5. Detta är icke helt uteslutet under vissa förutsättningar. Sålunda är revisorns kännedom om förhållandena i det land, där han reviderar, ytterst viktigt. Vidare bör revisor kunna ställas till fullt personligt ansvar över riksgränserna. I Finland och Sverige fordras, att revisorn skall uttala sig om förvaltningen.

6. a. Det enda riktiga är, att utlänning, som i Finland önskar utöva yrkesmässig revisionsverksamhet, om han vill göra det som CGR-revisor, avlägger härför erforderliga examina, vilket icke torde medföra något oöverstigligt hinder. Enligt stadgarna godkännes utländsk högskola såsom grundförutsättning jämsides med högskola i Finland.

b. Man kan väl säga, att tillgång och efterfrågan på auktoriserade revisorer i Finland är i jämvikt, då bl. a. en latent reserv finnes att tillgå, d. v. s. personer, som är CGR men inte utövar revisorsyrket såsom huvudsyssla.

c. Vår uppfattning är, att revisionsarvodet i så hög grad är beroende av uppdragets art och omfattning, att man överhuvudtaget icke kan tala om någon »lönenivå» såsom även fallet är beträffande läkare och advokater.

7. Det är att märka, att revisionen i Finland i högsta grad är ett personligt förtroendeuppdrag. Det kan sålunda knappast tänkas, att i andra fall än sådana, där utländskt kapital investerats i Finland, utländska revisorer skulle väljas. Dessa revisorer skulle icke ha andra arbetstillfällen, varför man ej kan tala om någon arbetsmarknad i egentlig bemärkelse.

Förvaltningsrevisionen i Finland, vilken måste anses vara främmande för de norska och danska revisorerna, utgör ett väsentligt hinder för en sakkunnig revision över gränserna.

8. Tyvärr finnes ingen statistik över yrkesutövande revisorer från annat nordiskt land, men enligt vad oss är bekant finnes ingen utövande yrkesrevisor från annat nordiskt land i Finland. Antalet revisioner i Finland utförda av nordiska auktoriserade revisorer är ytterst ringa och gäller främst utländska dotterbolag.

9. Ett kontinuerligt samarbete existerar i form av Nordiska revisorsförbundet (f. d. Nordiska revisorssekretariatet), som sammanträder en gång om året med ca tre deltagare från varje nordiskt land. Vid dessa möten, som pågår två dagar, diskuteras aktuella yrkesproblem ävensom redogörs för den senaste utvecklingen — främst i lagstiftningshänseende — inom respektive land. Fullständiga mötesprotokoll uppgöres.

Dessutom avhålls nordiska kongresser vart 4—5 år. Efter kriget har följande kongresser hållits: Oslo 1947, Köpenhamn 1950, Helsingfors 1954, Stockholm 1959. Nästa kongress, som blir den nionde i ordningen, är avsedd att hållas i Oslo år 1963 eller 1964. Samtliga förhandlingar publiceras i form av en särskild kongressbok (den senast utkomna från Helsingforskongressen omfattar 494 sidor).

10. I samband med Nordiska revisorsförbundet behandlas frågor, som tangerar en del av de ovan berörda. I Finland pågår f. n. icke några sådana utredningar.

Helsingfors den 9 november 1959

K. H. T.-yhdistys — Föreningen C. G. R.

Uno Lönnqvist

Ordförande

N o r g e**Departementet for handel og skipsfart:**

For så vidt gjelder spørreskjemaet for autoriserte revisorer, punkt 10, jfr brevet fra Norges statsautoriserte revisorerers forening i. f., gjøres det oppmerksom på at det foreligger innstilling (avgitt 2. oktober 1956) med utkast til ny lov om revisjon og revisorer fra en komité oppnevnt i 1953. Innstillingen er under behandling i Handelsdepartementet. Hva arbeidet — når det gjelder de spørsmål som her er av interesse — vil resultere i, kan det på det nåværende tidspunkt ikke sies noe om.

Oslo, 13. februar 1960

Etter fullmakt

Per Glad

Aage Barfoed

Norges statsautoriserte revisorerers forening:

For Norges vedkommende er denne oversikt [over lovbestemmelsene om autoriserte revisorer] for knapp til at bildet blir korrekt, og vi tillater oss å gjøre oppmerksom på følgende:

Lovens betingelser for å oppnå statsautorisasjon er riktig sitert.

Det er videre framhevet at vedkommende departement kan dispensere fra kravet til 5 års praksis. Det bør etter vår oppfatning meddeles at dette er en dispensasjonsadgang som meget sjelden benyttes, og at det kreves dokumentert at de 5 års praksis i sin helhet er en allsidig revisjonspraksis.

Det heter videre i oversikten: »Även från kravet på särskilt prov kan undantag meddelas, om den sökande innehar certifikat såsom "børsautoriserat revisor"».

Denne uttalelse er misvisende. For det første må det tilføyes at bestemmelsen kun gjaldt revisorer med full eksamen for oppnåelse av børsautorisasjon. For det annet dreier det seg om en overgangsbestemmelse av kort varighet. Den fallt bort i 1939 og der er meget få statsautoriserte revisorer i virksomhet som har fått sin autorisasjon på denne måte.

Det må videre understrekes at revisjon er et fritt yrke i Norge, og at vår lovgivning i dag ikke inneholder noen bestemmelser om at statsautoriserte revisorer er fortrinnsberettiget til revisjonsoppdrag av noen art, eller om at man til visse oppdrag må benytte statsautorisert revisor.

Vår aksjelov gjeldende av 7. juni 1957, inneholder intet krav om at revisor skal være norsk statsborger, eller bosatt i Norge, og det er således intet

i veien for at en svensk eller dansk autorisert eller ikke autorisert revisor velges som revisor i et norsk aksjeselskap.

En oppmykning i reglene er med andre ord unødvendig for Norges vedkommende så lenge denne situasjon foreligger.

En annen sak er at denne situasjon etter vår mening er uheldig. Vi henviser til vår tidligere henvendelse til departementet, hvor vi har fremholdt at der bør utferdiges regler om plikt til å ha statsautorisert revisor i aksjeselskaper med aksjekapital eller omsetning over bestemte beløp, og i visse virksomheter uten hensyn til selskapsformen. (Jfr. revisorlovkomitéens forslag).

Vi vil også peke på at spørsmålet om hvorvidt revisor i revisjonspliktig norsk virksomhet skal være norsk statsborger eller bosatt i Norge må tas opp til fornyet overveielse i forbindelse med spørsmålet om utferdigelse av ny lov om revisjon og revisorer.

Bakgrunnen for vårt standpunkt er dels den at en utenlandsk revisor ikke vil være orientert om de spesielle krav norsk lovgivning stiller til revisor, særlig når det gjelder hans plikter overfor det offentlige for eks. i forbindelse med beskatningen, og dels — og i sammenheng hermed — at en revisor i et norsk foretagende bør være underlagt norsk jurisdiksjon og administrativ disiplinær myndighet.

Vi minner i denne forbindelse om bestemmelsen i skattelovens § 55 (47) siste ledd, om oppnevning av autorisert revisor.

På denne bakgrunn vil vi besvare spørsmålene i »frågeformulär avseende auktoriserade revisorer» slik:

1. Formelt synes kravene i de nordiske land å være noe forskjellige når det gjelder oppnåelse av autorisasjon. I Norge bygger vi på en avsluttende revisoreksamen som forutsetter en omfattende teoretisk skolering på et meget høyt plan, kombinert med en betydelig praktisk erfaring. Forutsetningene for å oppnå autorisasjon er derfor etter vår oppfatning reelt sett likeverdige i de nordiske land.

2. En autorisert revisor kan etter vår oppfatning ikke yte fullgodt arbeid i et annet land uten å sette seg spesielt inn i de lovregler og bestemmelser som har betydning for utøvelsen av revisjonen, og reglene om revisors ansvar i denne forbindelse, i vedkommende land. Han må ha et godt kjennskap til landets skatterett. Det vil etter vår mening være naturlig at han underkaster seg en prøve på de foran nevnte områder i vedkommende land, både hvis han vil påta seg revisjonsoppdrag som eneste revisor i et annet nordisk land, og hvis han vil etablere fast revisjonsvirksomhet i et annet land. Hvis man innfører den ordning som vi anser for den beste, nemlig at den utenlandske revisor bare kan velges ved siden av en innenlandsk autorisert revisor, er denne tilleggsprøve ikke nødvendig.

3. En prøve må kunne arrangeres på samme måte som revisoreksamen, d. v. s. i Norge av Handelsdepartementet i samarbeid med Revisorrådet. Det bør ved samarbeid mellom de rette organer i de land det gjelder sørges for at prøven blir så ensartet som mulig.

4. Det er for Norges vedkommende tilstrekkelig at tilbaketrekning av autorisasjon meddeles Handelsdepartementet og Norges statsautoriserte revisorers forening.

5. Vårt prinsipale standpunkt er som før nevnt at en revisor som arbeider her i landet skal være underlagt norsk jurisdiksjon. Det er da en forutsetning at vedkommende er bosatt her i landet, men norsk statsborgerskap skulle ikke være nødvendig.

6. Det foreligger ingen arbeidsmarkedspolitiske hindringer av den art som er særskilt nevnt i spørsmålsskjemaet. Det er derimot en kjennsgjerning at Norge i forhold til flere av avtalepartene vil være et kapitalimporterende land. Da kapitalinvestorene vil ha avgjørende innflytelse på revisorvalget, vil langt flere oppdrag her i landet etter hvert gå over på utenlandske revisorer, enn norske revisorer vil få oppdrag i utlandet.

Dette er etter vår mening en uheldig utvikling, både for de norske revisorer, og ut fra samfundsmessige hensyn, og vårt syn på saken er derfor at det alltid bør velges en revisor bosatt i Norge. Det skulle derimot ikke være noe i veien for å velge en annen — utenlandsk — revisor ved siden av, slik at det kontrollbehov de utenlandske kapitalinvestorer måtte ha, blir fullt ut dekket.

Vi ser ingen betenkligheter ved at en svensk eller dansk revisor slår seg ned her i landet etter å ha tatt norsk revisoreksamen eller eventuelt en tilleggsprøve.

7. Vi regner ikke med nevneverdig direkte forflytninger av autoriserte revisorer. De oppdrag som eventuelt vil gå over på utenlandske revisorer som nevnt under punkt 6, vil ikke føre til at noe antall av betydning flytter hit til Norge, og det vil heller ikke skje nevneverdig flytning fra Norge.

8. Enkelte svenske og danske revisorer har oppdrag her i landet, dels alene, dels sammen med norske revisorer. Ingen nordiske revisorer har tatt opphold her, men vi har kjennskap til at en engelsk »chartered accountant» har tatt opphold og driver virksomhet her i landet.

9. De nordiske revisorforeninger er sluttet sammen i Det nordiske revisorforbund. Vi legger ved et eksemplar av vedtektene [*se Bihangstillägg 2*]. Forbundet er et samarbeidsorgan som arbeider ved hjelp av møter hvor det deltar tre representanter fra hver av medlemsorganisasjonene.

Forbundets oppgaver er å arrangere nordiske kongresser, å diskutere lovgivningsspørsmål av interesse for yrket i de deltagende land, og andre spørsmål av felles interesse. Mellom møtene har foreningene livlig kontakt med hverandre både pr. korrespondanse og ved personlige besøk.

10. Dette spørsmål må besvares av departementet — vi vil bare minne om revisorlovkomitéens innstilling.

Oslo, 18. desember 1959

Norges statsautoriserte revisorerers forening

(*sign.*)

Formann

J. A. Kittelsen

Norsk revisorforening:

Det står for oss slik at spørsmålet om muligheter for nordiske borgere til å utøve revisjonsvirksomhet i andre nordiske land ikke bør hverken drøftes eller løses utelukkende for de autoriserte revisorer. Det bør i tilfelle også tas opp til drøftelse/løsning for de ikke-autoriserte revisorer. Hvis disse i et av landene har så dårlig rettslig status at de ikke vil bli godkjent som revisorer i de øvrige nordiske land, bør etter vår oppfatning hele planen droppes til revisorlovgivningen i hvert av landene er så utbygget at det ikke ut fra et saklig og faglig synspunkt kan reises innvending, -- i høyere grad enn vedr. de autoriserte revisorer, -- mot at de ikke-autoriserte revisorer får arbeide utenom landegrensene.

Forøvrig vil vi kun generelt bemerke at vi ikke nærer særlig store betenkeligheter ved en ordning hvoretter revisorer fra de nordiske land får adgang til å virke i samtlige nordiske land. Under forutsetning av full gjensidighet tror vi neppe at ordningen vil føre til synderlig ulempe. På den annen side kan det for oppdragsgiverne, firmaene, være av ikke liten betydning etter hvert som det nordiske økonomiske samarbeid utvides videre.

Det eksisterer og vil sikkert fortsatt komme til å være et konkurranseforhold mellom autoriserte og ikke-autoriserte revisorer. Det er en selvfølge at de ikke-autoriserte revisorer bestemt må motsette seg den forverring av deres konkurransemuligheter og deres erhvervsmuligheter som ville bli et resultat av at utenlandske statsautoriserte revisorer får lov til å virke her i landet mens de norske ikke-autoriserte revisorer er avskåret fra å oppta arbeid utenfor landets grenser.

En revisor som har de nødvendige regnskapsmessige og revisjonstekniske forutsetninger vil under sitt arbeid i et annet land måtte sette seg inn i de spesialbestemmelser som her gjelder for regnskap og revisjon. Slike spesialbestemmelser finnes det neppe særlig mange av og det er sannsynligvis forholdsvis overkommelig å tilegne seg denne viten.

Revisor bør også ha kjennskap til skattelovgivningen. Et utstrakt kjennskap hertil er neppe nødvendig for å utføre løpende revisjon. For et firma som bruker en utenlandsk revisor, vil det antagelig kunne bli nødvendig å konsultere f. eks. jurister når det gjelder spesielle skattemessige problemer, i større utstrekning enn ved bruk av en innenlandsk revisor.

Oslo, 8. desember 1959

Norsk revisorforening

Gunnar Brungar

Formann

J. Edwardsen

Sverige**Kommerskollegium:**

I avsaknad av handelskamrarnas yttranden är det vanskligt för kollegium, som endast i ringa omfattning har att taga befattning med hithörande spörsmål, att uttala sig i anslutning till de av rådet ställda frågorna. Kollegium får nöja sig med att lämna några sakliga upplysningar.

Enligt 26 § näringsfrihetsförordningen är huvudregeln, att utlänning icke må utöva näring i Sverige utan Kungl. Maj:ts tillstånd. Jämlikt gällande praxis anses utövande av revisorsyrket vara sådan näring, som avses med förordningen, och medborgare från övriga nordiska länder äga sålunda icke — oavsett om de äro auktoriserade eller ej — fritt utöva revisorsyrket i vårt land. Med den nuvarande ordningen följer, att Kungl. Maj:t vid tillståndsprövningen är oförhindrad att beakta sådana synpunkter, vilka angivas under punkterna 3 och 4 i frågeformuläret. Genom det sedvanliga remissförfarandet torde framkomma, i vad mån skäl föreligga att vägra tillstånd med hänsyn till förhållanden, varom förmåles under punkt 4. Det må emellertid framhållas, att hela spörsmålet om utlännings rätt att driva näring i vårt land för närvarande är under utredning och att det kan förutsättas, att också med revisorsyrket sammanhängande frågor därvid undersökas.

Jämlikt särskilt bemyndigande har kollegium sedan år 1956 haft befogenhet att utöva den tillståndsprövning, som stadgandena i 107 § aktiebolagslagen och 46 § lagen om ekonomiska föreningar kunna föranleda. Det må nämnas, att kollegium under de gångna åren i 14 fall bifallit ansökan från nordiska medborgare, därav 12 danskar och 2 norrmän, att vara revisor eller revisorssuppleant i svenskt aktiebolag samt att kollegium under samma tid i intet fall avslagit sådan ansökan.

Stockholm den 15 december 1959

Nils Malmfors

Anders Lindstedt

K.-H. Magnusson

Handelskamrarnas centrala revisorsnämnd:

Ur svensk synpunkt bör särhållas å ena sidan frågan om rätt för utlänning att här i Sverige utöva revisorsyrket och å andra sidan frågan om rättsverkningarna av sådan revisorsauktorisering, som meddelats i annat nordiskt land.

Vad den förra frågan angår, torde denna näringsverksamhet vara underkastad samma bestämmelser, som i allmänhet gälla för utlännings rätt att

här i landet utöva näring. Rätt för medborgare i annat nordiskt land att bedriva revisionsverksamhet är alltså beroende på tillstånd av Kungl. Maj:t. Är fråga om tillfälliga uppdrag, torde särskilt tillstånd likväl icke erfordras.

Det bör vidare påpekas, att enligt 107 § 1 mom. lagen den 14 september 1944 om aktiebolag revisor i aktiebolag skall, där ej för särskilt fall Kungl. Maj:t annat tillåter, vara här i riket bosatt svensk medborgare. Motsvarande bestämmelser återfinnas i annan svensk associationslagstiftning (avseende ekonomiska föreningar, banker, sparbanker, försäkringsbolag).

Auktorisation av revisorer meddelas i Sverige av de svenska handelskamrarna utom av handelskammaren i Visby. Syftet med detta, år 1912 införda institut är att bereda tillgång på för revisionsverksamhet skickade personer, alltså att skapa en kår av specialister. Sedan år 1931 meddela handelskamrarna även godkännande åt granskningsmän. Härmed har avsetts att tillgodose ett förefintligt behov av revisorer för revisionsarbeten av mindre krävande art. För denna kategori har valts beteckningen godkänd granskningsman för att förekomma förväxling med de auktoriserade revisorerna. Auktorisation som revisor respektive godkännande som granskningsman kan meddelas allenast åt svensk medborgare.

Enligt aktiebolagslagen är i vissa fall auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman obligatorisk i aktiebolag. Härom gäller enligt 107 § 1 mom. 2 och 4 st. följande:

Uppgår aktiekapitalet eller maximikapitalet enligt bolagsordningen till två miljoner kronor eller däröver eller äro bolagets aktier eller av bolaget utgivna obligationer föremål för notering å fondbörs inom riket, skall minst en av revisorerna vara auktoriserad revisor. Auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman skall ock utses, där det är föreskrivet i bolagsordningen eller begäres av aktieägare med ett sammanlagt aktiebelopp om minst en tiondel av hela aktiekapitalet.

I fall som nyss angivits skall suppleant för auktoriserad revisor vara auktoriserad revisor och suppleant för godkänd granskningsman vara godkänd granskningsman eller auktoriserad revisor.

Något praktiskt behov av att vidga möjligheterna för revisorer i de nordiska länderna att öva verksamhet i annat land än i hemlandet torde f. n. icke föreligga. Det är icke för handelskamrarna känt, att någon revisor från annat nordiskt land — efter vederbörligt tillstånd — här utövar stadigvarande verksamhet. Ehuru handelskamrarna icke ha tillgång till några uppgifter om antalet meddelade tillstånd enligt 107 § 1 mom. aktiebolagslagen för revisorer från de fyra andra nordiska länderna att vara revisor i svenskt bolag, föreställer sig Centrala revisorsnämnden, att detta antal måste vara jämförelsevis begränsat.

Att efter sjustatsmarknadens förverkligande ett ökat behov av utbyte av revisorer mellan de nordiska länderna kan göra sig gällande, förefaller antagligt med hänsyn till förväntad nyetablering av industri- och handelsföretag i Sverige av danska och norska intressen och omvänt. Här i Sverige synas dock möjligheterna för dessa intressen att utse revisorer från det egna landet kunna tillgodoses inom ramen för en liberal tillståndsgivning.

Skulle det emellertid anses lämpligt att eftergiva kravet på att revisor i aktiebolag i Sverige — liksom i företag i annan associationsform — skall vara svensk medborgare, torde handelskamrarna vara beredda att för sin del uppge kravet på svenskt medborgarskap såsom förutsättning för auktorisation som revisor respektive godkännande som granskningsman. — Nämnden saknar anledning att på nuvarande stadium ingå på frågan, huruvida, om utländsk revisor i svenskt bolag godtages, det bör lagligen krävas, att även svensk revisor skall utses i bolag med utländsk revisor.

En annan fråga gäller, huruvida i de fall, då aktiebolagslagen (eller annan associationslagstiftning) kräver, att revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman, möjlighet bör öppnas att godtaga i annat nordiskt land auktoriserad revisor för sådant uppdrag. Denna fråga måste nämnden för närvarande besvara nekande. Skälen härtill äro bl. a. följande. För det första äro såväl de civilrättsliga som de skatterättsliga reglerna för bolags verksamhet i väsentliga hänseenden — t. ex. när det gäller vinstreglerande åtgärder — olika i de skilda nordiska länderna. För det andra äro kompetenskraven för auktorisation icke enhetliga utan skilja sig avsevärt, särskilt i fråga om den teoretiska kompetensen och styrkan det därav. Vidare är revisionen till sin innebörd icke ensartad bl. a. genom det olika utrymme, som ges åt s. k. förvaltningsrevision. Framhållas bör också, att olika regler gälla i fråga om rätten att med verksamhet som auktoriserad revisor förena annan verksamhet och att inneha tjänst; Sverige torde vara det land, som i detta avseende är mest restriktivt.

Mot bakgrunden av denna översikt övergår nämnden att besvara de i särskilt formulär uppställda frågorna.

1. *Fråga:* -----

Svar: Sådana skiljaktigheter föreligga. Härutinnan hänvisas till det föregående.

2. *Fråga:* -----

Svar: Denna fråga går icke att direkt besvara. Såsom framgår av det föregående måste två problem särhållas, å ena sidan rätten att utöva revisionsverksamhet och å den andra rättsverkningarna av revisorsauktorisering, som meddelats i annat nordiskt land.

Det förra problemet gäller alltså rätt för medborgare i ett nordiskt land att utöva revisionsverksamhet i annat nordiskt land, oberoende av om vederbörande är auktoriserad eller ej. Sin uppfattning om denna fråga har nämnden redan angivit.

Det senare problemet avser de rättsverkningar, som i ett nordiskt land meddelad auktorisation bör få i fråga om möjligheterna att uppträda som auktoriserad revisor i annat nordiskt land. Problemet har hittills saknat praktisk betydelse, eftersom det icke förekommit, att någon i annat nordiskt land auktoriserad revisor efter vederbörligt tillstånd börjat verksamhet här. Av det föregående framgår, att centrala nämnden anser, att några verkningar icke böra här i landet följa av auktorisation i annat nordiskt land. Eventuellt bör — självfallet under förutsättning av reciprocitet — möjlig-

het öppnas för medborgare i andra nordiska länder att under likvärdiga förutsättningar med svensk medborgare erhålla svensk auktorisation (resp. godkännande). Vederbörandes teoretiska och praktiska kompetens, däri inbegripet kännedom om och erfarenhet av svenska förhållanden, torde i så fall få prövas från fall till fall. Med hänsyn till de speciella förhållanden, som råda i de olika länderna, och nödvändigheten för en auktoriserad revisor att ha ingående kännedom om verksamhetslandets näringsliv torde det bli svårt att för andra nordiska statsborgare ge nämnvärt avkall på det krav på svensk praktik under viss tid, som nu uppställes för auktorisation av svenska medborgare. — Då handelskamrarna handha bestyret med auktorisation (resp. godkännande), då det gäller svenska medborgare, följer härav, att det bör vara handelskamrarna, som få pröva auktorisationsfrågan även för övriga nordiska medborgare.

Om möjlighet öppnas — antingen genom en generell föreskrift eller också efter prövning i varje särskilt fall — för medborgare i annat nordiskt land att utöva revisionsverksamhet i Sverige och vederbörande i hemlandet är auktoriserad, reser sig frågan, huruvida och på vad sätt hemlandsauktionen bör få åberopas. Med nu gällande lagstiftning torde något hinder härför icke möta i Sverige. Det torde emellertid till undvikande av vilseledande bli nödvändigt med en viss precisering av sättet för hemlandsauktionens åberopande (jämför statsauktionerade revisorer i Danmark och Norge och av handelskammare auktoriserade i Sverige).

3. *Fråga:* — — — — —

Svar: Se svar under fråga 2.

4. *Fråga:* — — — — —

Svar: Med hänsyn till nödvändigheten att särhålla rätten att utöva revisionsverksamhet och rättsverkningarna i annat nordiskt land av hemlandsauktionen kan frågan, sådan den ställts, icke besvaras.

5. *Fråga:* — — — — —

Svar: Frågan besvaras jakande under de förutsättningar, som angivas i den inledande översikten och under fråga 2.

6. *Fråga:* — — — — —

Svar: Några arbetsmarknadspolitiska synpunkter synas för svenskt vidkommande icke behöva anläggas.

7. *Fråga:* — — — — —

Svar: Frågan kan icke besvaras, då det enligt nämndens mening synes utslutet att upprätta en fri nordisk arbetsmarknad för auktoriserade revisorer i betydelsen av att i hemlandet erhållen auktorisation skulle berättiga till samma ställning i annat nordiskt land som där meddelad auktorisation.

8. *Fråga:* — — — — —

Svar: I Sverige veterligt inga; se den inledande översikten.

9. *Fråga:* — — — — —

Svar: De auktoriserade revisorerernas föreningar i de olika länderna samarbeta genom Nordiska revisorsförbundet.

10. Fråga: — — — — —

Svar: Veterligt icke.

Stockholm den 4 december 1959

För Handelskamrarnas centrala revisorsnämnd:

Bengt Petri

Olof Leffler

Handelskammaren i Göteborg har i skrivelse den 12 december 1959 åberopat Handelskamrarnas centrala revisorsnämnds yttrande (se ovan).

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare:

Sedan Norrbottens och Västerbottnens läns handelskammare beretts tillfälle avgiva yttrande över upprättat frågeformulär avseende auktoriserade revisorer får handelskammaren anföra följande:

Fråga 1. Bestämmelserna överensstämman i stort.

Fråga 2. Komplettering bör krävas i företagsekonomi, rättskunskap och skatterätt.

Fråga 3. På samma sätt som nu, alltså av handelskammare.

Fråga 4. Då handelskamrarna i sina cirkulär anmäla alla förändringar avseende auktorisation av revisorer, böra, genom förslagsvis Stockholms handelskammare, meddelanden från annat nordiskt land, som kan tänkas beröra Sverige, publiceras.

Fråga 5. Ja.

Fråga 6. Inom Norrbotten och Västerbotten är antalet auktoriserade revisorer ringa. Då väl inkomstnivån är högre i Sverige, är det tänkbart, men föga troligt, att Sverige skulle bli den mottagande parten. Några arbetsmarknadspolitiska hinder synas ej uppstå.

Fråga 7. Nej.

Fråga 8. Nej.

Fråga 9. Enligt uppgift bedriver Yrkesbokförarens och revisorers förbund (YRF) samarbete på det nordiska planet.

Fråga 10. Nej, icke såvitt handelskammaren är bekant.

Luleå den 14 december 1959

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare

Oscar Nylander

Ake Tåhlin

Föreningen auktoriserade revisorer:

Auktorisationsinstituterna i de olika länderna ha tillkommit för att skapa en revisorskår av specialister med officiellt dokumenterad sakkunskap om redovisning och revision samt om det egna landets hithörande usanser och rättsregler. Ur svensk synpunkt är kännedom om lagar och förordningar liksom även om den inhemska innebörden av det i svensk lagstiftning förekommande begreppet »god köpmannased» särskilt betydelsefull, eftersom i de svenska revisorernas åligganden också ingår s. k. förvaltningsrevision.

I Sverige finnes sedan år 1931 utöver de av handelskamrarna auktoriserade revisorerna även en annan kår av revisorer med dokumenterad kännedom om förhållanden av betydelse vid revision i svenska företag, nämligen av handelskamrarna godkända granskningsmän. Genom att meddela godkännande åt granskningsmän hava handelskamrarna avsett att tillgodose behovet av revisorer för revisionsuppdrag av mindre krävande art.

Vid sidan av de auktoriserade revisorerna och godkända granskningsmännen bedrivs emellertid i Sverige revisionsverksamhet såsom bisyssla eller yrkesmässigt av ett betydande antal personer med skiftande kvalifikationer.

I detta sammanhang bör likväl framhållas, att den i Sveriges yrkesmässigt bedrivna revisionsverksamheten torde vara underkastad de bestämmelser, som i allmänhet gälla för utlännings rätt att här utöva näring. För personer, som icke äro svenska medborgare, torde sålunda krävas tillstånd av Kungl. Maj:t att här i landet utöva revisorsyrket.

Vidare torde böra framhållas, att lagen om aktiebolag föreskriver, att revisor i aktiebolag skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, såvida ej för särskilt fall Kungl. Maj:t annat tillåter. Även för andra associationsformer (ekonomiska föreningar, banker etc.) gälla motsvarande bestämmelser.

Genom Nordiska revisorsförbundet, i vilket de auktoriserade revisorernas föreningar i de nordiska länderna äro medlemmar, pågår samarbete mellan de auktoriserade revisorerna på det nordiska planet. Härutöver anordnas av dessa föreningar nordiska revisorskongresser. Den åttonde kongressen, med deltagare från de fem nordiska länderna, avhölls sålunda i Stockholm i augusti detta år. Med stöd av de erfarenheter, som gjorts bl. a. i dessa sammanhang, anser sig föreningen kunna konstatera, att de auktoriserade revisorerna i samtliga nordiska länder fylla de krav, som böra ställas på en välkvalificerad revisorskår.

Niomannakommitténs fråga, huruvida förutsättningarna för erhållande av auktorisation äro likvärdiga i de nordiska länderna, måste likväl besvaras nekande. Såsom framgår av den till kommitténs skrivelse fogade sammanställningen över lagbestämmelser om auktorisation av revisorer, föreliggande betydande skiljaktigheter i detta avseende, särskilt i fråga om den teoretiska kompetensen.

Även i fråga om villkoren för utövandet av verksamhet såsom auktorise-

rad revisor föreligga väsentliga olikheter. Av svensk handelskammare auktoriserad revisor ålägges starka restriktioner vad beträffar utövandet av annan verksamhet vid sidan av revisionsverksamheten. Svensk auktoriserad revisor äger sålunda ej rätt att idka handels- eller agenturrörelse, att vara aktiv delägare i affärsföretag, av vad slag det vara må, eller att innehava avlönad allmän eller enskild tjänst. Från detta förbud kan undantag medgivas efter prövning i varje särskilt fall. Sådana undantag ha förekommit bl. a. i fråga om handelslärarytjänster. Auktoriserad revisor får likväl innehava anställning hos annan auktoriserad revisor eller av sådan revisor ägt revisionsaktiebolag.

Med undantag för Danmark förefinnas icke liknande restriktioner för auktoriserade revisorer i de övriga nordiska länderna och ej heller för av svenska handelskammare godkända granskningsmän.

Redan nu förekommer det i viss utsträckning, att auktoriserad revisor anlitas för revision av företag i andra länder, t. ex. i utländska dotterbolag. Som regel har då det utländska bolaget härutöver en inhemsk revisor med kännedom om landets lagar och förhållanden. Mot denna anordning torde inga invändningar kunna resas.

Vad däremot beträffar frågan, huruvida den, som erhållit auktorisation i ett nordiskt land, skall tillåtas fritt utöva yrket som auktoriserad revisor i ett annat nordiskt land, har föreningen den uppfattningen, att detta icke låter sig göra, med mindre revisorn styrkt sin kompetens i det andra landet på samma sätt, som gäller för landets egna auktoriserade revisorer, och av vederbörande myndighet erhållit certifikat som auktoriserad revisor, statsauktoriserad revisor etc.

Med hänsyn till revisorsyrkets karaktär bör en auktoriserad revisor icke allenast ha goda insikter i redovisningens och revisionens teori och teknik samt den lagstiftning, som har betydelse för hans och det reviderade företagets verksamhet. Han måste härutöver vara väl förtrogen med de för varje land speciella förhållanden, under vilka näringslivet arbetar. Med tanke härpå torde man, enligt föreningens uppfattning, som regel icke kunna göra några eftergifter i fråga om de inom vederbörande land uppställda kraven på praktisk verksamhet inom landet såsom en förutsättning för auktorisation.

Benämningen auktoriserad revisor är icke ett entydigt begrepp i de nordiska länderna. Kvalificeringsnormer och arbetsbetingelser förete, som redan nämnts, betydande skiljaktigheter. Man kan icke begära, att de personer eller företag, som önska taga revisorernas tjänster i anspråk, skola äga kännedom om dessa skiljaktigheter. Även för var och en av de olika ländernas revisorskårer skulle det enligt föreningens uppfattning vara till nackdel, om inom ett och samma land skulle komma att uppträda yrkesutövare, som under åberopande av snarlika titlar arbetade som yrkesrevisorer.

Under förutsättning av internordisk reciprocitet borde emellertid, såvitt föreningen kan finna, några betänkligheter icke behöva föreligga mot att en medborgare från annat nordiskt land med bibehållande av sitt ursprungliga

medborgarskap etablerar sig som auktoriserad revisor i Sverige, sedan han kvalificerat sig härför på samma sätt, som gäller för svenska medborgare. Självfallet skulle också för sådan revisor gälla samma restriktioner i fråga om annan verksamhet eller anställning som för svenska auktoriserade revisorer.

En sådan anordning förutsätter givetvis, att de olika nordiska ländernas hithörande lagstiftning och auktorisationsbestämmelser ändras i avseende å nuvarande krav på medborgarskap i det egna landet till att gälla medborgarskap i något av de nordiska länderna. I vad mån sådana ändringar äro praktiskt genomförbara, undandraget sig föreningens bedömande.

Föreningen anser det icke sannolikt, att en efter angivna grunder fri nordisk arbetsmarknad skulle medföra någon större rörlighet inom de olika ländernas revisorskårer.

Stockholm den 18 december 1959

Föreningen auktoriserade revisorer

Sture Nelson

Ordförande

C. F. Bohnstedt

Sekreterare

Bihangstillägg 1

Översikt över villkoren för erhållande av auktorisation som revisor i Danmark

Betingelser	Danmark	Finland	Island ¹	Norge	Sverige
Statsautorisation	×		×	×	
Autorisation ved handelskamre/ centralhandelskammer		×			×
Alder	25	—	25	27	25
Faktisk alder ved opnåelse af autorisation	ca. 31	ca. 30		ca. 30	30—32
Statsborgerskab	×	×	×	×	×
Bopæl i landet	×			×	×
Rådighed over sin person og sit gods	×	×		×	×
Tilstrækkelig åndelig og legemlig udrustning			×		
Økonomisk vederhæftighed		×		×	
Nyde almen tillid/god vandel		×	×		×
Skal have praktiseret, antal år	3	3	3	5 ²	5
Faktisk varighed af praktik	10	8—10		7	
Som praktik anerkendes tjeneste:					
hos autoriseret revisor	×	×	× ³	×	×
i anden selvstændig revisions- virksomhed			× ³	×	× ⁴

¹ Oplysningerne om eksamenskrav i Island meddeles med forbehold.

² Indtil 2 år, evt. i udlandet.

³ Evt. i udlandet.

⁴ Kun undtagelsestilfælde, og tiden reduceres.

Betingelser	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
i intern revision	×			×	× ¹
i bankvirksomhed	×				
i privatvirksomhed som hoved- bogholder (kvalificeret)		×			
som »kamrer», kasserer, kontor- chef		×			
Praksis samtidig med teoretisk uddannelse	×	×	×	×	×
Praksis efter teoretisk uddannelse			×		×
<i>Eksamen</i>					
Eksamen omfatter teoretisk prøve	×	×	×	×	×
» » praktisk »	×	×	×	×	
Teoretisk prøve ved handelshøjskole					× ^{2 3}
» » » »					
+ særlig prøve	× ^{2 3}	×	× ⁴	× ²	
Teoretisk prøve ved særlig eksamenskommission	× ¹			× ²	× ²
<i>Teoretisk prøve/handelshøjskole omfatter:</i>					
Nationaløkonomi	×	×			×
Erhvervsøkonomi, varehandel	×	× ⁵	×	×	× ⁶
Handelslære, bank, børs, penge	×	× ⁶		×	× ⁶
Handelsregning	× ⁵	×		×	
Omkostningslære	×	× ⁶		×	× ⁶
Erhvervsgeografi og -historie		×			
Organisation, erhvervspersonale etc.	×		×	×	×
Budgetter	×	× ⁶		×	× ⁶
Financiering	×	× ⁶		×	× ⁶
Administration	×	×		×	×
Statistikens teori	×	×		×	×
Regning og matematik		×		×	×
Fremmede sprog	× ⁵	×		× ⁵	×
Regnskabskyndighed, bogføring	×	×	×	×	× ⁶
Statuslære	×	× ⁶		×	× ⁶
Statuskritik	×	× ⁶		×	× ⁶
Omkostningslære	×	× ⁶		×	× ⁶
Revision					×
Revision, revisionsteknik	×	×	×	×	
Revisionsrapporter	×	×		×	
Revisionsplaner	×	×		×	
Forskell. revisionsformer	×	×		×	
Erhvervsret (retsvidenskab)	×	×	×	×	× ⁶
Skatteret	×	×	×	×	×
<i>Praktisk prøve omfatter:</i>					
Bogholderianlæg	×		×	×	
Bo- og akkordopgørelser	×			×	

¹ Kun undtagelsestilfælde, og tiden reduceres.

² Alternativt.

³ Sædvanlig vej.

⁴ Højskoleeksamen evt. i udlandet.

⁵ Ved optagelsesprøve til handelshøjskolen eller ved handelsgymnasium.

⁶ Mindste »betyg»: »med beröm godkänd» eller »nästhögsta betyg».

Betingelser	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Kritisk revision, regnskabskritik	×	×	×	×	
Revisionsberetning	×	×			
Revisionsteknik	×	×			
Revisoretik		×			
Skatteopgørelser	×	×	×	×	
<i>Studiets virkelige varighed, antal år</i>					
Handelshøjskole	5	3			3—4 ¹
Teoretisk tillægsprøve	2	2			
Teoretisk prøve					
Praktisk prøve	3	1			
I alt ca.	10	6		7	

Bihangstillägg 2

Vedtekter for Det nordiske revisorforbund

§ 1

Forbundet er en sammenslutning av følgende revisororganisasjoner i de nordiske land:

Foreningen af statsautoriserede Revisorer, Danmark,
Föreningen C. G. R., Finland,
Félag löggiltra endurskoðenda, Island,
Norges statsautoriserede revisorer, Norge,
Föreningen auktoriserade revisorer, Sverige.

§ 2

Forbundet er en fortsettelse av Det nordiske revisorsekretariat.

Forbundet har til formål å fremme utviklingen av revisjons- og regnskapsvesenet i de nordiske land.

§ 3

Forbundet skal ha en formann og en sekretær som begge skal representere samme medlem, og som i tur og orden skal velges blandt medlemmene på den måten som forbundet beslutter.

§ 4

Medlemmene trer sammen en gang i året og dessuten når to av medlemmene anmoder om det.

Innkallelse utferdiges av formannen, som bestemmer sted og tid for møtet.

§ 5

På møtene skal hvert medlem la seg representere ved representanter hvis antall skal være høyst tre. Utover det er hvert medlem berettiget til å benytte særskilte sakkyndige.

Representanter og særskilte sakkyndige velges av medlemmene.

Hvert medlem har bare en stemme.

Beslutninger treffes med enkel majoritet. Ved likt stemmetall er det medlems stemme avgjørende som formannen representerer.

En beslutning som berører ett eller flere medlemmers anliggender, er kun å betrakte som en anbefaling.

¹ Ved studium parallelt med praktik længere tid.

§ 6

Medlemsavgifter skal ikke pålegges.

Det medlem som varetar sekretariatets anliggender, bestrider selv de utgifter som er forbundet med den sentrale administrasjon.

§ 7

Sekretæren skal føre protokoll over forbundets møter.

Protokollen skal skrives i fem eksemplarer og undertegnes av en representant for hvert medlem som deltar i møtet.

Sekretæren skal tilstille hvert medlem et undertegnet originaleksemplar av protokollen. Også øvrige dokumenter av betydning for medlemmene skal tilstilles disse av sekretæren, slik at det ikke blir noe arkiv å overlevere når sekretariatet overflyttes.

Referat fra forbundets møter kan offentliggjøres på hensiktsmessig måte hvis det ikke fattes særskilt beslutning om at referat av en bestemt sak ikke skal gis.

§ 8

Et medlem kan når som helst tre ut av forbundet ved å underrette sekretariatet herom.

Ønsker et medlem som forestår sekretariatet å tre ut, skal underretning herom gis til det medlem som står for tur til å overta sekretariatet.

*TILLÄGG 5***Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna angående uppläggande av en nordisk betänkandeserie**

I anledning av Nordiska rådets rekommendationer har i ett flertal fall ett mer eller mindre omfattande utredningsarbete inletts, vilket resulterat i betänkanden. Med hänsyn till rådets behov av att i sina handlingar ha tillgång till dylika, vanligen gemensamma nordiska utredningar vid sakens fortsatta handläggning i rådet beslöt rådets presidium den 10 juli 1959 att i rådets förhandlingar låta trycka betänkanden rörande sådana samnordiska utredningar, om vilkas utförande rådet föranstaltat. Dessa betänkanden har efterhand ökat i antal och hotar nu att spränga ramen för rådets förhandlingar. Till undvikande härav har presidiet beslutat att bryta ut dessa betänkanden ur förhandlingarna och sammanföra dem i en fristående löpande serie. Härigenom vinnes tillika den fördelen, att upplagan av de särskilda betänkandena helt kan anpassas efter det omedelbara behovet.

Enligt presidiets mening är det också i och för sig av värde för det nordiska samarbetet, att en dylik löpande serie av samnordiska betänkanden finnes att tillgå. Undersökningar, verkställda av gemensamma utredningsorgan, kan tryckas i denna serie, varigenom nationella upplagor undvikes. Att betänkandena kommer att föreligga endast i en språkdräkt, torde i flertalet fall icke medföra allvarigare olägenheter. Särskilda anordningar blir

dock givetvis erforderliga i Finland och Island av språkliga hänsyn. Vidare bortses här från utredningar, vilka mynnar ut i lagförslag; i dylika fall torde det oftast vara ofrånkomligt, att undersökningsarbetet bedrives i vart fall delvis på nationell grund, enär framlagda lagförslag måste inpassas i den nationella lagstiftningen. Förutsatt att regeringarna vill begagna sig av denna serie, torde icke oväsentliga besparingar kunna göras bl. a. för översättningsarbete och för tryckning på olika språk.

Presidiet får härmed underrätta regeringarna om sitt beslut att lägga upp ovannämnda utredningsserie.

Vad angår kostnadsfrågan avses den ordningen skola tillämpas, att rådet bekostar sättningen samt tryckning av den upplaga av betänkandet, som erfordras för rådets eget behov. För det överskjutande antal exemplar, som respektive länder önskar erhålla, förutsättes betalning skola erläggas med belopp motsvarande pappers- och tryckningskostnaderna. Kostnadsfördelningen mellan länderna inom rådet sker i överensstämmelse med de för rådet gällande reglerna.

I detta sammanhang vill rådet hemställa, att i de förteckningar över betänkanden, tryckta i respektive nationella utredningsserier, som utgives i Danmark och Sverige, vilka förteckningar bl. a. återgives å omslaget till varje danskt resp. svenskt betänkande, även rådets serie måtte upptagas.

København den 14 mars 1960

För Nordiska rådets presidium

Bertil Ohlin

Gustaf Petré

TILLÄGG 6

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna angående godkännande av elektrisk materiel

I en den 15 juni 1959 dagtecknad skrivelse till Nordiska rådet har Nordiske Radiofabrikanters Forbund till rådet översänt ett av förbundet vid dess årsmöte antaget uttalande i huvudsak avseende de nordiska ländernas materielprovningsbestämmelser rörande radio- och televisionsmottagare samt ljudupptagnings- och ljudåtergivningsapparater. Uttalandet är, såvitt nu är ifråga, av följande lydelse:

Der har i mange år fundet et internationalt samarbejde sted med henblik på udformningen af fælles prøvningsbestemmelser for komponenter og færdige apparater inden for området radio, fjernsyn, lydoptagelses- og lyd-givelsesapparater.

Forum for dette samarbejde har især været organisationerne CEE og IEC, hvori de nordiske lande er repræsenteret.

Imidlertid volder det stor gene, at de nævnte bestemmelser til stadighed er genstand for forskellig fortolkning inden for de enkelte lande, og i bestræbelserne for at skabe et så intimt samarbejde som muligt mellem de nordiske lande også på dette område ønsker Nordiske Radiofabrikanter Forbund at fremhæve betydningen af, at der gennemføres foranstaltninger med henblik på at etablere en ensartet fortolkning af prøvningsbestemmelserne mellem de nordiske lande indbyrdes for apparater og komponenter fabrikeret inden for dette område.

En ensartet fortolkning er en nødvendig forudsætning, for at man kan nå frem til den udfra ethvert synspunkt mest ønskværdige ordning, nemlig at godkendelse af en vare i eet land af dette lands prøvningsmyndigheder, betyder en automatisk godkendelse og ret til registrering af den pågældende vare i de øvrige nordiske lande.

Når en sådan teknisk standardisering af fortolkningen af prøvningsbestemmelserne er gennemført, vil en koordinering af de administrative regler for godkendelse af radio- og fjernsynsmottagere og komponenter hertil være ønskelig.

I anledning av ovannämnda skrivelse, som av rådets presidium hänvisats till rådets ekonomiska niomannakommitté för vidare behandling, har sagda kommitté upptagit frågan om kontrollen av elektrisk materiel i de nordiska länderna till närmare utredning. I förevarande avseende gälla för närvarande i huvudsak följande regler.

Danmark

Bestämmelser om kontroll av elektrisk materiel återfinnas i "lov nr. 356 af den 30. juli 1949 om elektriske starkstrømsanlæg" samt i "starkstrømsreglementet af den 1. oktober 1946". Enligt dessa bestämmelser må viss elektrisk materiel såsom ledningar, dosor, säkringar, strömställare, uttagsanordningar, lamphållare, lysrørsarmatur, bruksföremål med elektromekaniska drivorgan, värmeapparater samt radio- och televisionsmottagare icke försäljas eller användas, därest densamma icke provats och godkänts av Danmarks elektriske materielkontrol (DEMKO). Sådant godkännande gäller i regel för en period om 10 år. Materiel, som godkänts av DEMKO, skall med få undantag förses med D-märkning.

DEMKO är underställt Ministeriet for offentlige arbejder och ledes av en styrelse (plenarforsamling), bestående av en ordförande och nio ledamöter. Ordföranden utses av "ministeren for offentlige arbejder". Ledamöterna förordnas likaledes av denne men efter förslag av olika branschsammanlutningar representerande bl. a. elproduktionen, tillverkare och grossister av elmateriel, installatörerna och Dansk Elektrikerforbund; Elektricetsrådet föreslår en medlem.

Finland

Enligt lagen den 11 maj 1928 angående elektriska anläggningar tillkommer tillsynen över utförande, användande och vård av elektrisk anlägg-

ning å handels- och industriministeriet. Närmare föreskrifter om tillämpning av lagen ha enligt denna meddelats av Republikens president genom förordning den 4 januari 1929. Nämnda ministerium har genom förordningen berättigats att utfärda alla närmare bestämmelser och föreskrifter angående utförande av elektriska anläggningar, deras säkerhetsanordningar, vård, drift och besiktning. Likaså ankommer enligt förordningen högsta uppsikten över besiktningsverksamheten på handels- och industriministeriet. Enligt de nu gällande av ministeriet meddelade säkerhetsföreskrifterna, vilka trätt i kraft den 1 oktober 1957, utföres själva besiktningen av Sähkö-tarkastuslaitos r.y. — Elektriska inspektoratet r.f. enligt befullmäktigande av handels- och industriministeriet. Inspektoratet har tillika fått i uppdrag att meddela närmare anvisningar i olika avseenden.

I enlighet med nu återgivna bestämmelse utför Elektriska inspektoratets laboratorium förhandsprov på elektrisk materiel. Viss elektrisk materiel är underkastad obligatorisk förhandsgranskning; bl. a. gäller detta hushållsapparater, flyttbara apparater för lågspänning och materiel för normala inomhusinstallationer. Särskild märkning av godkänd materiel förekommer ej i Finland.

Inspektoratet är en förening, vars styrelse består av 14 ledamöter. Tre av dessa förordnas av handels- och industriministeriet. I övrigt representeras i styrelsen Finlands elektricitetsverksförening, Brandskyddsföreningen i Finland och Finlands elektroindustriförening var och en av två medlemmar samt Finlands elektroingenjörsförbund, Ekonomiföreningen för kraft och bränsleekonomi, Maaseudun sähköyhtymien liitto, Oy Yleisradio ab och Finlands industriförbund var och en av en medlem.

Island

Bestämmelser rörande elektriska anläggningar ha för Islands del meddelats i lag nr 83 den 23 juni 1932 om elektriska anläggningar. Med stöd av lagen har lantbruks- och kommunikationsministeriet den 14 juni 1933 utfärdat föreskrifter rörande elektriska anläggningar (reglugerð um raforku-virki), vilka trädde i kraft den 1 juli 1933. Ifrågakvarande föreskrifter innehålla stadganden om kontroll av elektrisk materiel. Närmare regler härom tillkommo 1940. Underkastade kontrollplikt äro i allmänhet elektriska hushållsapparater och apparater för hantverksbruk liksom installationsmaterial, men däremot icke radio- och televisionsmottagare, bandupptagningsapparater och ljudåtergivningsmateriel. Kontrollplikten innebär skyldighet att insända vederbörlig materiel för provning och godkännande, innan den utbjudes till försäljning. Icke godkänd materiel får ej säljas eller brukas.

Kontrollen utövas av ett statligt organ: Rafmagnseftirlit ríkisins (statens elk kontroll).

Norge

Grundläggande lagbestämmelser innehållas i »lov av den 24. mai 1929 om tilsyn med elektriske anlegg», enligt vilka Konungen kan förordna, att viss elektrisk materiel icke må försäljas eller användas, därest den icke god-

känts på sätt, som närmare bestämmes av Konungen. Enligt nu gällande stadgande (Kronprinsregentens resolusjon av 31. mai 1956) gäller krav på sådan materielkontroll för en rad elektriska artiklar. Generellt undantagen från kravet på materielkontroll är bl. a. materiel, som användes i kraftverk, transformatorstationer, industrianläggningar och vetenskapliga institutjoner. — Godkänd materiel skall i vissa fall förses med N-märke.

Materielkontrollen verkställs vid Norges elektriske materialkontroll (NEMKO). Kontrollanstalten lyder under Norske elektrisitetsverkers forening, vilken är en sammanslutning av elektricitetsverken i Norge. Föreningen har fått i uppgift att ombesörja kontrollen enligt ett kontrakt av 1932 mellan Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, vilket lyder under industridepartementet, och föreningen. Uppsikten med kontrollen tillkommer Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet.

Sverige

Jämlikt kungl. kungörelsen angående kontroll av viss elektrisk materiel den 26 april 1935 (SFS 138) i den lydelse, kungörelsen erhållit genom kungörelse den 1 juni 1945 (SFS 212) är viss elektrisk materiel underkastad provningstväng efter föreskrift av kungl. kommerskollegium. Jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 26 april 1935 har Svenska elektriska materielkontrollanstalten auktoriserats att prova och godkänna elektrisk materiel, som är eller kan bli underkastad provningstväng. Godkänd materiel skall i vissa fall förses med S-märke. Sådant märke må, även då märkningstväng icke föreligger, i regel anbringas på materiel, som godkänts av anstalten.

SEMKO drives av ett aktiebolag, vars huvudintressenter äro Svenska elverksföreningen, Svenska brandskyddsföreningen och Sveriges elektroindustriförening. Enligt bolagsordningen får ingen utdelning av vinstmedel ske till aktieägarna. SEMKO:s tekniska verksamhet ledes av en nämnd om femton ledamöter, varav Kungl. Maj:t utser nio.

Internationellt samverka materielkontrollanstalterna i en rad västeuropeiska länder, i det de ingå som medlemmar i en organisation, kallad The International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment (CEE). Inom denna organisation söker man utforma gemensamma bestämmelser beträffande provningsbestämmelser för olika materieltyper. Island är icke representerat i organisationen men följer dess verksamhet genom förmedling av NEMKO.

Även mellan de nordiska länderna har ett vidare samarbete inlett på detta område, i det man icke stannat vid att söka införa likalydande bestämmelser för materielkontrollen för vissa typer. Möjligheter ha även öppnats för en tillverkare av en viss typ av materiel — bland annat vissa radiomottagare — att utan särskild provning få denna typ godkänd i övriga nordiska länder, därest materielen godkänts i ett nordiskt land.

Enligt ekonomiska niomannakommittén är det angeläget, att det nordiska samarbetet på detta område påskyndas. Enligt kommitténs mening böra förhållandena i de olika länderna med avseende å provning och kontroll av

elektrisk materiel snarast läggas till rätta på sådant sätt, att författningsändringar kunna genomföras, varigenom i ett nordiskt land företagen provning av elmateriel, som innefattar ett godkännande av materielen i fråga, får omedelbar giltighet även i övriga nordiska länder. Genom en sådan ordning skulle icke endast rationaliseringar med avseende å kontrollen kunna genomföras och onödigt dubbelarbete besparas utan även villkoren lättas för den elektrotekniska industrin och för handeln och distributionen av elektrisk materiel i Norden. Kommittén har därför hemställt, att rådets presidium ville göra en framställning i ämnet till de nordiska ländernas regeringar.

Nordiska rådets presidium biträder den uppfattningen, varåt rådets ekonomiska niomannakommitté sålunda givit uttryck. Presidiet får därför med åberopande av vad niomannakommittén anfört hemställa, att i de olika länderna sådana författningsändringar måtte vidtagas, att godkännande av elektrisk materiel i ett nordiskt land skall äga giltighet även i övriga nordiska länder.

Reykjavik den 27 juli 1960

För Nordiska rådets presidium

Bertil Ohlin

Gustaf Petrén

Rapport

från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Til medlemmer af komiteen valgtes på rådets 7. session i Stockholm den 7. november 1959:

Danmark:	Knud Thestrup Holger Eriksen	Norge:	Nils Hønsvald Jon Leirfall
Finland:	Harras Kytä Erkki Leikola	Sverige:	Emil Ahlkvist Olov Rylander
Island:	Bjarni Benediktsson med Magnús Jónsson som suppleant		

Til formand har komiteen valgt Rylander og til næstformand Kytä. Komiteen har holdt møder i Kongsberg den 28.—29. februar, i Åbo den 6.—7. maj, i København den 16. juni og i Fredensborg den 17. juni 1960. Det islandske medlem og hans suppleant har været forhindret i at deltage i komiteens arbejde.

Den 17. juni 1960 afholdtes i forbindelse med det nordiske justitsministermøde i Fredensborg en forhandling mellem justitsministrene og komiteen.

Komiteen har på sine møder først og fremmest drøftet de juridiske sager, som agtedes gjort til genstand for drøftelser på rådets 8. session. Der henvises herom til komiteens udtalelser, der er vedføjede de pågældende sager, nemlig:

1. Sag A 5 om ensartet associationsretlig lovgivning
2. Sag A 6 om samordning af visse fradragsregler ved indkomstbeskatning
3. Sag A 10 om lovgivning vedrørende det offentlige skadeerstatningsansvar

Komiteen har også forberedt rådets behandling af følgende udsatte eller rejste medlemsforslag:

1. Sag A 1 om nordiske statsborgeres kirkeskat i visse tilfælde
2. Sag A 4 om formerne for lovgivningssamarbejdet
3. Sag A 8 om oprettelse af fælles rådgivende domstolsorgan
4. Sag A 17 om revision af den nordiske statsborgerrettslovgivning
5. Sag A 19 om anerkendelse af Europarådets menneskerettighedsdomstols kompetence
6. Sag A 25 om ændring i § 21 i rådets arbejdsordning

Ved forhandlingerne med justitsministrene den 17. juni 1960 drøftedes følgende spørgsmål:

1. Lovgivningssamarbejdets organisation
2. Den selskabsretlige lovgivning
3. Strafferetlige spørgsmål
 - a. udleveringslovgivningen
 - b. samarbejde mellem politi- og anklagemyndighederne
 - c. fuldbyrdelse i hjemlandet af straf idømt i andet nordisk land
4. Statens og kommunernes erstatningsansvar
5. Revision af indfødsretslovgivningen
6. Det kriminologiske samarbejde

Om komiteens arbejde skal i øvrigt følgende anføres:

Som nævnt i komiteens udtalelse i Sag D 10/1959: meddelelse om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske statsborgeres ret til at drive næring (Nordisk Råds tidende, 7. sess., s. 1318 ff.) påbegyndte komiteen i 1959 en undersøgelse af spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at drive næring som revisor, translatør, mægler, bladudgiver eller bladejer. Som et led i denne undersøgelse er ved komiteens foranstaltning gennem de enkelte landes sekretariater fremskaffet et særdeles fyldigt materiale, herunder udtalelser fra myndigheder og faglige organisationer, til belysning af spørgsmålet. Dette materiale, der var genstand for drøftelse på komiteens møde den 28.—29. februar 1960, viste efter komiteens opfattelse, at der ikke findes noget påtrængende behov for en lovgivning om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til næringsvirksomhed som translatør, mægler, bladudgiver eller bladejer. Derimod fandt komiteen, at der inden for revisorhvervet var praktisk trang til større retlig ligestilling. Komiteen rettede herefter henvendelse herom til Nordisk Råds præsidium, der efter komiteens indstilling har tilstillet regeringerne en skrivelse om spørgsmålet [*se Dokument 1, Tillæg 4*].

I de første måneder af 1960 fremsattes i Danmark, Finland, Norge og Sverige forslag til love om ophavsret. Disse forslag fremgik af et gennem mange år stedfundet komitéarbejde på nordisk plan, hvorved man var nået frem til lovforslag med i det væsentlige ensartede regler. Da det efter komiteens opfattelse var vigtigt, at der ikke under lovforslagenes behandling i de lovgivende forsamlinger blev vedtaget ændringer, der bevirkede en fravigelse af denne ensartede nordiske lovgivning, blev spørgsmålet om at gennemføre sammordiske drøftelser på parlamentarisk plan nærmere drøftet i komiteen. Ved komiteens mellemkomst har sådanne drøftelser fundet sted i Stockholm den 13.—14. juni 1960 mellem repræsentanter for de udvalg i de respektive lovgivende forsamlinger, der behandler forslagene. Yderligere forhandlinger er planlagt i forbindelse med lovforslagenes videre behandling.

Komiteen har i øvrigt fulgt regeringernes arbejde med rådets tidligere rekommandationer og holdt sig å jour med behandlingen af lovgivnings-spørgsmål med nordisk aspekt.

Ud over de forannævnte emner har komiteen på sine møder drøftet:

- a. Almindelige principper for det strafferetlige samarbejde
- b. Sproget ved internordiske retsanmodninger
- c. Udlændings sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger

d. Automobilskat ved ud- og indførsel af brugte motorkøretøjer

e. Lovgivningsproblemer i forbindelse med tilslutningen til EFTA-konventionen

Såfremt komiteens mandat forlænges, påtænker komiteen senere at genoptage behandlingen af de spørgsmål, der ikke er blevet færdigbehandlet fra komiteens side.

Fredensborg, den 17. juni 1960

Emil Ahlkvist *Holger Eriksen* *Nils Hønsvald* *Harras Kyttä*

Erkki Leikola *Jon Leirfall* *Olov Rylander* *Knud Thestrup*
Förman

R a p p o r t

från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

På förslag av Nordiska rådets presidium utsåg rådet vid sin sjunde session en socialpolitisk niomannakommitté. Kommitténs uppgift förutsattes skola vara att under tiden till nästa session förbereda de saker av socialpolitisk natur, som kunde komma att föreligga vid denna.

Till medlemmar av kommittén valdes från Danmark medlemmarna av Folketinget Nina Andersen och Harald Nielsen, från Finland riksdagsledamöterna Gunnar Henriksson och Judit Nederström-Lundén, från Island altingsmannen Einar Olgeirsson, från Norge stortingsrepresentanterna Claudia Olsen och Rakel Seweriin samt från Sverige riksdagsmännen Birger Andersson och Anders Pettersson. Till ordförande har kommittén utsett Nina Andersen och till vice ordförande Anders Pettersson. Byråchefen Sven-Hugo Ryman, Sverige, har kallats att tjänstgöra som kommitténs sekreterare.

Kommittén har sammanträtt dels i Göteborg den 8 februari 1960, dels i Svendborg den 21 maj och i Ærøskøbing den 22 maj 1960. Vid dessa sammanträden har deltagit samtliga medlemmar utom Einar Olgeirsson och Rakel Seweriin, vilka ej haft tillfälle att komma tillstädes. Anders Pettersson har varit förhindrad närvara vid sammanträdena den 21—22 maj 1960. I Rakel Seweriins ställe har vid samtliga tillfällen deltagit stortingsrepresentanten Magnhild Hagelia.

Vid sammanträdena har kommittén på dagordningen till behandling upptagit följande spörsmål:

1. Uppskjutet tilläggsförslag om gemensam läkarmarknad (Sak A 2/1960)
2. Uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor (Sak A 3/1960)
3. Medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 9/1960)
4. Medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak A 11/1960)
5. Medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 12/1960)
6. Medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (Sak A 13/1960)

Kommittén har avgivit utlåtanden i tre av ovan angivna spörsmål, nämligen Sak A 2 om gemensam läkarmarknad, Sak A 3 om ratifikation av likalönskonventionen och Sak A 11 om tjänstepensionsförmåner i Sverige

för löntagare från annat nordiskt land. Övriga saker befinner sig alltjämt på utredningsstadiet och kan inte förväntas bli av kommittén slutbehandlade förrän tidigast till rådets nionde session.

Ærøskøbing den 22 maj 1960

Nina Andersen Birger Andersson Magnhild Hagelia Gunnar Henriksson
Förman

Judit Nederström-Lundén Harald Nielsen Claudia Olsen Anders Pettersson

R a p p o r t

från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

På förslag (nr 4) av ekonomiska utskottet beslöt Nordiska rådet vid sin sjunde session den 6 november 1959 att inom utskottet tillsätta en arbetsgrupp om nio medlemmar jämte suppleanter, som vid behov kunde sammanträda mellan sessionerna. Till medlemmar av denna niomannakommitté valde rådet, på förslag av de nationella delegationerna, den 7 november 1959: från Danmark folketingsmand Per Hækkerup med folketingsmand A. C. Normann som suppleant och f.hv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft med f.hv. statsminister Erik Eriksen som suppleant; från Finland riksdagsmännen Urho Kähönen och Kaarlo Pitsinki med riksdagsmännen Yrjö Enne och Erkki Leikola som suppleanter; från Island altingsman Emil Jónsson med altingsman Sigurður Ingimundarson som suppleant; från Norge stortingsrepresentanterna Finn Moe och Bent Røiseland med stortingsrepresentanterna Trond Hegna och Chr. L. Holm som suppleanter; samt från Sverige riksdagsmannen Knut Ewerlöf och förste vice talmannen Axel Strand med riksdagsmannen Lars Eliasson som suppleant.

Kommittén har sammanträtt i Stockholm dels den 7 november 1959, därvid den till förman utsett Ewerlöf, dels ock den 21 mars 1960. Vid detta sistnämnda sammanträde deltog såsom tillfällig ersättare för Emil Jónsson departementschefen Haraldur Krøyer samt Eliasson såsom suppleant för Strand.

Den för sammanträdet den 21 mars 1960 av kommittén antagna dagordningen hade följande utseende:

1. EFTA-konventionens ratificering i Danmarks, Norges och Sveriges parlament.
- 2—4. Den handelspolitiska utvecklingen i Europa under 1960 (spörsmål angående förhållandet mellan de sex och de sju; mestgynnadationsklausulens betydelse samt fiskets och jordbrukets särskilda problem; Finlands och Islands ställning).
5. Nordiska ministerkommitténs bildande m. m.
6. Genomgång av tänkbara nordiska samarbetsuppgifter (enligt samarbetsministrarnas PM 17/10 1959 och presidiets ändringsförslag 2/11 1959):
 - a. handelspolitiskt samarbete;
 - b. tullpolitiskt och tulltekniskt samarbete;
 - c. gränshandelsfrågornas handläggning (rådets rek. nr 5/1958);
 - d. finansiellt och valutamässigt samarbete (bl. a. riksbankernas);
 - e. produktionssamarbete (bl. a. mellan statsföretagen);
 - f. nordisk etableringsfrihet;

- g. kraftsamarbetet (rådets rek. nr 23/1959);
 - h. kommunikationsekonometiskt samarbete;
 - i. standardiseringsfrågor;
 - j. statistiskt samarbete.
7. Förberedande behandling av till nästa session väckta medlemsförslag:
 - a. Sak A 14/1960 om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser;
 - b. samarbete beträffande utrikestjänsten.
 8. Till Nordiska rådet inkomna framställningar:
 - a. standardisering av elektrisk materiel;
 - b. valutaöverföring från Finland till annat nordiskt land.
 9. Niomannakommitténs blivande arbetsuppgifter och ställning.

På särskild inbjudan närvar statsrådet Gunnar Lange, vilken under punkten 2—4 lämnade en redogörelse för den handelspolitiska utvecklingen i Europa under tiden efter rådets sjunde session, varvid han särskilt uppehöll sig vid förhållandet mellan sexmaktsunionen och de i EFTA deltagande länderna. Vid behandlingen av punkt 6 a på dagordningen redogjorde utrikesrådet Erik von Sydow för det handelspolitiska samarbete, som försiggår mellan cheferna för de nordiska utrikesministeriernas handelspolitiska avdelningar.

Under punkt 9 beslöt kommittén uttala sig för följande riktlinjer för sitt fortsatta arbete:

Nordiska rådets förstärkta ekonomiska utskott kan på grund av sin storlek m. fl. omständigheter tagas i anspråk endast i särskilda situationer. Niomannakommitténs huvuduppgift är att under tiden mellan rådets sessioner och eljest vid behov fungera som en utskottets arbetskommitté.

Därvid har kommittén att bl. a.

1. vara forum för mottagande av upplysningar om och för diskussion av de nordiska och europeiska marknadsfrågorna, särskilt med blick på spörsmålens inverkan på nordiskt ekonomiskt samarbete;
2. vara forum för utbyte av upplysningar rörande handläggningen i de nationella parlamenten av frågor av ekonomisk betydelse för de nordiska ländernas inbördes relationer;
3. vara en förbindelseled mellan Nordiska ministerkommittén och rådets ekonomiska utskott i ekonomiska frågor, t. ex.
 - a. då ministerkommittén önskar snabbt erfara den parlamentariska opinionen i en viss fråga och
 - b. då från parlamentariskt håll kontakt önskas med ministerkommittén i en viss fråga;
4. vara utredande organ för att förbereda rådets behandling av medlems- och regeringsförslag, som beräknas komma att hänvisas till ekonomiska utskottet;
5. vara utredande organ beträffande sådana ämnen, som presidiet hänvisar till kommittén för preliminär granskning;
6. fungera som en krets för preliminära diskussioner kring ekonomiska samarbetsfrågor, vilkas aktualiserande i rådet ifrågasatts;
7. följa regeringarnas arbete med rådets rekommendationer såvitt angår ekonomiska frågor.

Inom kommittén har uppgjorts utkast till framställning till regeringarna från rådets presidium i fråga om provning av elektrisk materiel [*se Dokument 1, Tillägg 5*].

Stockholm den 1 juli 1960

För Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

Knut Ewerlöf
Förman

Rapport

från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

Nordiska rådet utsåg vid sin sjunde session den 4 november 1959 till medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» följande personer:

- för Danmark: folketingsmand Per Hækkerup och fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft;
- för Finland: riksdagsledamöterna Martta Salmela-Järvinen och John Österholm;
- för Island: ambassadrådet Haraldur Krøyer;
- för Norge; stortingsrepresentanterna Erling Fredriksfryd och Trond Hegna;
- för Sverige: riksdagsmännen Gunnar Helén och Ossian Sehlstedt

Då icke annat angivits, har redaktionskommitténs medlemmar ansett det dem lämnade uppdraget gälla till Nordiska rådets ordinarie åttonde session.

Kommittén har sammanträtt den 5 november 1959 i Stockholm, därvid den till förman utsett Sehlstedt, samt i Stockholm den 22 mars 1960. Nästkommande sammanträde är avsett att hållas i Reykjavik i juli 1960 i samband med rådets åttonde session därstädes. Någon förändring i kommitténs sammansättning har icke skett under tiden sedan rådets sjunde session.

Huvudredaktör för tidskriften har under tiden sedan föregående session t. o. m. den 31 december 1959 varit redaktören i svenska utrikesdepartementet Gustaf Lidén. I samband med en fr. o. m. ingången av 1960 genomförd omorganisation har Lidén nyssnämnda dag lämnat huvudredaktörskapet. Som redaktionssekreterare har i redaktionen fr. o. m. den 1 januari 1960 inträtt redaktören Ivar Arnö, Stockholm. Nationalredaktörer har liksom tidigare varit för Danmark protokollsekretær Svend Thorsen, för Finland redaktören Harry Elg, för Island departementschefen Haraldur Krøyer, för Norge redaktør Kåre Mosland samt för Sverige redaktören Ake Malmström.

De svenska medlemmarna av redaktionskommittén har enligt redaktionskommitténs bestämmande utövat den närmare tillsynen med tidskriftens redigering och utgivning. I syfte att nedbringa kostnaderna för tidskriftens utgivning samt för att erhålla bättre överblick över inkomster och utgifter har vissa uppgifter främst av kameral natur koncentrerats till rådets svenska sekretariat fr. o. m. 1960.

Vid sammanträde den 22 mars 1960 antog kommittén följande budget att gälla för år 1960, vilken är baserad på en utgivningstäthet av 15 nummer, ettvart om 56 sidor med en upplaga av 4 200 exemplar (beloppen i svenska kronor):

	1960	(Utfallet 1959)
<i>Inkomster</i>		
1. Försäljning	2 000	1 222: 48
2. Anslag	114 550	105 960: 92
	116 550	107 183: 40
<i>Utgifter</i>		
1. Tryckning (2 300/nr + 1 000 för register m. m.)	35 500	
2. Papper	6 000	
3. Redigering och korrekturläsning (150/nr)	2 250	
4. Översättning (150/nr)	2 250	
5. Häftning och skärning (400/nr)	6 000	
6. Inläggning (90/nr)	1 350	
7. Porto (270/nr)	4 050	
8. Adressering	500	
9. Övriga omkostnader (telefon)	350	
	58 250	58 184: 07
10. Arvoden:		
5 nationalredaktörer (4 × 9 000 + 5 000)	41 000	
1 redaktionssekreterare	5 000	
kassagöromål m. m.	1 800	
författararvoden	8 000	
	55 800	48 451: 14
11. Rese- och traktamentskostnader för redaktörerna	2 500	548: 19
	Summa 116 550	107 183: 40

Budgeten förutsätter, att kostnaderna för ev. arvoden till redaktionskommittémedlemmarna liksom för deras resor till och från kommitténs sammanträden — i enlighet med de för Nordiska rådet gällande reglerna — icke skall belasta den gemensamma budgeten.

På grundval av en av Arnö utarbetad promemoria diskuterade kommittén vid mötet den 22 mars 1960 vidare frågan om tidskriftens redigering. Under diskussionen framhölls därvid, att tidskriften även framgent borde i huvudsak behålla sin karaktär av organ för parlamentarikerna i de nordiska länderna men att ett visst ökat utrymme borde ägnas politiskt viktiga frågor, vilka icke varit föremål för parlamentens behandling men som likväl vore av betydelse för det parlamentariska livet, liksom viktigare politiska händelser utanför parlamenten. Vidare borde politiskt intressanta böcker kunna kort omnämnas i tidskriften. Varje nummer borde inledas av en ledande artikel, författad av skribenter från de olika nordiska länderna, samt innehålla en avdelning, senare kallad »Folk-fynd-fakta», med notiser rörande parlamentariska händelser och personligheter. Vidare anslöt sig kommittén till önskemålet om att politiska skämtteckningar borde inta-

gas i viss utsträckning. Vikten av att objektivitetskravet upprätthålles underströks.

Vid förutnämnda möte den 22 mars 1960 diskuterades härjämte olika åtgärder för att öka tidskriftens spridning. I Danmark och Sverige har, i syfte att värva prenumeranter, prenumerationserbjudande riktats till ett stort antal personer och institutioner, som kan tänkas vara intresserade av nordisk politik. En avsevärd ökning av prenumerantantalet har också kunnat iakttagas.

Till revisorer för tidskriften utsåg rådet den 5 november 1959 riksdagsmännen Birger Andersson och Anders Pettersson, Sverige. Dessa har företagit revision av tidskriftens räkenskaper för kalenderåret 1959. Beträffande den ekonomiska förvaltningen för nämnda år får redaktionskommittén hänvisa till bifogade av revisorerna avgivna revisionsberättelse [*se Tillägg*].

Stockholm den 30 juni 1960

För redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

Ossian Sehlstedt

Förman

TILLÄGG

Revisionsberättelse om »Nordisk Kontakt» för 1959

Undertecknade, som av Nordiska rådet utsetts att granska »Nordisk Kontakts» räkenskaper, får härmed avgiva följande berättelse beträffande den av oss företagna revisionen av »Nordisk Kontakt» avseende år 1959.

Över räkenskaperna, som bokförts och sammanställts av riksgäldskontorets räkenskapsbyrå, Stockholm, föreligger ett sammandrag för tiden den 1 januari—den 31 december 1959. Samtliga belopp har där upptagits i svenska kronor, där icke annat anges.

Under år 1959 utkom 15 nummer av tidskriften. Den har tryckts hos statens reproduktionsanstalt enligt upprättat kontrakt samt bokbinderibehandlats och distribuerats av M. F. Åkerdahl bokbinderi ab, båda i Stockholm. Upplagan har varit 4 100 exemplar. Omfånget av varje nummer har varierat mellan 48 och 56 sidor. Upplagan har i ungefärliga tal fördelats mellan länderna på följande sätt: till Danmark 825 ex., till Finland 940 ex., till Island 185 ex., till Norge 760 ex. och till Sverige 1 300 ex. Postprenumeranternas antal har under år 1959 varit 69.

Under året influtna inkomster har uppgått till 1 222 kronor 48 öre, utgörande likvid för 69 postprenumerationer och 93 direktprenumerationer samt

22 lösnummerförsålda exemplar. Prenumeranternas antal har stigit från 88 under 1958 till 162 under 1959.

De sammanlagda utgifterna har under kalenderåret uppgått till 107 183 kronor 40 öre, varav i trycknings- och distributionskostnader 52 573 kronor 92 öre och i arvoden till huvudredaktör och lokalredaktörer 45 087 kronor 70 öre. Kostnaderna för tryckning och distribution per nummer har uppgått till 3 504 kronor 93 öre.

Nettokostnaderna, d. v. s. de samlade utgifterna efter avdrag av inkomsterna, har fördelats de olika länderna emellan på följande sätt:

Danmark	20	%	av nettokostnaderna	sv. kr.	21 192: 18
Finland	20	%	»	»	21 192: 18
Island	5	%	»	»	5 298: 05
Norge	20	%	»	»	21 192: 18
Sverige	35	%	»	»	37 086: 33
					105 960: 92

I övrigt hänvisar vi till bilagda tablå [*se Bihang*].

De utgifter, som utbetalats av Sverige, har granskats i samma ordning, som tillämpas beträffande övriga för riksdagen och dess verk anvisade medel. De utgifter, som förskottsvis bestritts av övriga länder och påförts tidsskriftens utgiftskonto, står i relativt god relation till vad redaktionskommittén beslutat om redaktörsarvoden m. m. Enligt revisorernas mening bör man från redaktionskommitténs sida eftersträva att söka nedbringa de nu alltför höga kostnaderna för korrekturläsning, översättning och distribution.

Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» har under 1959 hållit ett sammanträde, nämligen den 5 november i Stockholm.

I övrigt har revisionen icke givit anledning till något uttalande från revisorernas sida.

Stockholm den 9 mars 1960

Birger Andersson

Anders Pettersson

Utgifterna för »Nordisk Kontakt» under 1959 och deras fördelning

			A vista köpkurs per 31 december 1959	Utlagda kostnader sv. kr.		Bristen fördelas sv. kr.	Differens sv. kr.
Danmark	d. kr.	12 728: 01	75: 20	9 571: 46	20 %	21 192: 18	— 11 620: 72 ³
Finland	fmk	611 458: —	1: 63	9 966: 77	20 %	21 192: 18	— 11 225: 41
Island	isl. kr.	5 000: —		5 000: —	5 %	5 298: 05	— 298: 05
Norge	n. kr.	13 300: —	72: 70	9 669: 10	20 %	21 192: 18	— 11 523: 08
Sverige	sv. kr.	72 976: 07 ¹		72 976: 07	35 %	37 086: 33	+ 35 889: 74
				107 183: 40		105 960: 92	
Avgår inkomst vid försäljning av »Nordisk Kontakt»				1 222: 48 ²			
Brist att fördelas				105 960: 92			
<hr/>							
¹ Härav:							
tryckningskostnader (inkl. papper och häftning)				46 142: 71			
korrekturläsning och översättning				5 677: —			
distribution och porto				6 431: 21			
telefon och kontorskostnader				535: 25			
telegram m. m.				256: 40		59 042: 57	
redaktörsarvoden					12 000: —		
honorar till författare					1 933: 50	13 933: 50	
						72 976: 07	
² Beloppet i sin helhet inlutet i Sverige							
³ Sveriges tillföres från Danmark, Finland, Island och Norge				34 667: 26			
Sverige tillföres från tidskriftens inkomster				1 222: 48			
				35 889: 74			

UTSKOTTSFÖRSLAG M. M.

Riktlinjer för utskottsarbetet

(Antagna av arbetsutskotten den 27 juli 1960)

1. Utskottets första möte öppnas av den, som står först på den i bokstavsordning uppgjorda förteckningen över de i utskottet invalda medlemmarna.

Vid mötet

a) väljes ordförande och en vice ordförande,

b) anmäles, vem presidiet jämlikt § 8 arbetsordningen för rådet utsett till sekreterare,

c) inbjudes de rådsmedlemmar, som är regeringsrepresentanter, att, i den mån icke annat särskilt beslutes, delta i utskottets förhandlingar,

d) bemyndigar utskottet ordföranden att i förekommande fall tillåta suppleant i rådet övervara utskottets förhandlingar,

e) överväger utskottet, vilka sakkunniga som enligt 13 § andra stycket arbetsordningen för rådet skall inkallas till utskottet för att biträda utskottet beträffande de olika sakerna (presidiet har fastställt en förteckning på personer, som enligt dess mening kan ifrågakomma som sådana sakkunniga) samt

f) fastställer utskottet en preliminär plan för sitt arbete.

2. Utskottets förhandlingar är slutna, och utskottet äger icke göra sina möten offentliga.

3. Tillträde till utskottets förhandlingar har, utöver vederbörande utskottssekreterare och dem som enligt vad under 1. beslutats beretts tillfälle närvara, de som utskottet eljest jämlikt 13 § arbetsordningen beslutat tillkalla, presidiet medlemmar och delegationernas huvudsekreterare. Presidiet medlemmarna och huvudsekreterarna har liksom vederbörande utskottssekreterare rätt erhålla ordet i utskottet. Till frågan om sakkunnigas närvaro i utskottet vid tidpunkten för besluts fattande ankommer det på utskottet att självt fatta ståndpunkt.

4. Vid utskottets möten föres protokoll av sekreteraren, som däri antecknar tidpunkten för varje mötes begynnelse och avslutning, namnen på närvarande medlemmar och regeringsrepresentanter samt tillkallade sakkunniga ävensom de av utskottet fattade besluten.

5. Varje sak föredrages för utskottet av en utskottsmedlem, utskottssekreteraren eller tillkallad sakkunnig. Utskottet har att till rådet avge förslag angående de till utskottet hänskjutna sakerna.

6. För varje förslag utses en talesman med uppgift att, i den mån det anses påkallat, framlägga saken för rådet. I fråga om saker av större betydelse bör utskottet förbereda debatten i rådet, t. ex. genom att ordna en talarlista för plenarmötet.

7. Utskottets förslag skall innehålla upplysningar om vilka som har deltagit i eller varit närvarande vid sakens behandling i utskottet, hänvisning till de dokument m. m., som har förelagts utskottet, motivering för utskottets konklusion, själva konklusionen samt eventuella reservationer (minoritetsförslag). Förslaget avfattas på dens språk, som har uppgjort det.

8. För konklusionernas avfattande har i förenhetligande syfte uppgjorts visst schema, vilket om möjligt bör följas. I fråga om medlems- och regeringsförslag och sak, i vilket tilläggsförslag väckts, bör konklusionen gå ut på antagande av rekommendation, avslag (ej företaga sig något) eller uppskov. Berättelser och meddelanden förutsättes skola läggas till handlingarna, meddelande tillika med angivande av om rekommendationen anses slutbehandlad eller om nya meddelanden avvaktas.

Juridiska utskottets förslag i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 5)

Til juridisk udvalg er henvist udsat medlemsforslag om ensartet associationsretlig lovgivning.

I et ved 6. session fremsat forslag (Sak A 29/1958) henstillede Olov Rylander til rådet at rekommandere regeringerne at foretage en gennemgang af den associationsretlige lovgivning i de nordiske lande med henblik på at opnå større retslig lighed på dette område. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 7/1958) besluttede rådet at udsætte den videre behandling af medlemsforslaget til næste ordinære session. Ved fortsat behandling ved rådets 7. session (Sak A 2/1959) besluttede rådet, ligeledes efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 6/1959), at udsætte den videre behandling af medlemsforslaget til en senere session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Emil Ahlkvist, John Ericsson, Holger Eriksen, Magnús Jónsson, Hans R. Knudsen, Harras Kytta, John Lyng, Gösta Rosenberg, Olov Rylander, Tahvo Rönkkö, Knud Thestrup (talsmand) og Erling Wikborg samt justitsminister Bjarni Benediktsson, justitieministern Antti Hannikainen og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nímandskomité.

Af nímandskomiteens udtalelse fremgår, at der nu af regeringerne er udpeget en sagkyndig fra hvert af de nordiske lande til at undersøge mulighederne for mere ensartet lovgivning om aktieselskaber. Det fremgår endvidere af udtalelsen, at nímandskomiteen har drøftet sagen med de nordiske justitsministre ved disses møde i juni 1960, og at ministrene har stillet i udsigt, at de over for de sagkyndige vil udtale det ønskelige i, at disses arbejde fremskyndes. Nímandskomiteen har foreslået sagen udsat.

Udvalget finder anledning til at framhæve, at bestræbelserne for at gennemføre mere ensartede regler i de nordiske landes aktieselskabslovgivning bør fremmes mest muligt, og udvalget konstaterer med tilfredshed, at der over for de af regeringerne udpegede sagkyndige vil blive udtrykt ønske om fremskyndelse af arbejdet.

Udvalget har drøftet, om den foreliggende sag bør søges fremmet til ved-

tagelse af rekommandation, eller om man — i overensstemmelse med den på 7. session truffne beslutning om at udsætte sagen under hensyn til, at et lovgivningsarbejde på dette område allerede er under forberedelse — fortsat bør lade sagens endelige behandling i rådet bero på de af regeringerne iværksatte undersøgelser. Udvalget har imidlertid for sit vedkommende ment det rigtigst at følge nemandskomiteens forslag og henstiller herefter,

at rådet udsætter den videre behandling af medlemsfor-
slaget til næste ordinære session.

Reykjavík, den 30. juli 1960

Harras Kyttä

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 6)

Til juridisk udvalg er henvist udsat medlemsforslag om samordning af visse fradragsregler ved indkomstbeskatning.

I et ved 7. session fremsat forslag (Sak A 20/1959) henstillede Emil Ahlkvist, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Jon Leirfall, Olov Rylander og Knud Thestrup til rådet at rekommandere regeringerne at undersøge mulighederne for i visse i forslaget nærmere angivne henseender at vedtage sådanne ændringer i de gældende regler om beskatning af indtægt, at der ikke indtræder uheldige virkninger i beskatningshenseende ved udveksling af arbejdskraft mellem de nordiske lande. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr 10/1959) besluttede rådet at udsætte den videre behandling af medlemsforslaget til en senere session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer: Emil Ahlkvist, John Ericsson (talsmand), Holger Eriksen, Magnús Jónsson, Hans R. Knudsen, Harras Kyttä, John Lyng, Gösta Rosenberg, Olov Rylander, Tahvo Rönkkö, Knud Thestrup og Erling Wikborg samt justitsminister Bjarni Benediktsson, justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Haugland og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nímandskomité.

Nímandskomiteens udtalelse indeholder dels en kort omtale af nogle hovedprincipper for beskatning af indtægt i de forskellige nordiske lande, dels en oversigt over udtalelser indhentet fra organisationer og myndigheder om det foreliggende medlemsforslag, dels endelig nímandskomiteens bemærkninger og indstilling i anledning af forslaget.

Af oversigten over myndigheders og organisationers udtalelser om sagen fremgår det, at forslaget har vundet betydelig tilslutning, men at der dog i en del udtalelser, således navnlig fra svensk side, gives udtryk for nogen betænkelighed ved at foretage ændringer i skattelovgivningen på de punkter forslaget angår.

Nímandskomiteen har understreget, at det foreliggende forslag kun har et ret begrænset sigte, nemlig at mindske visse ulemper ved beskatningen af den arbejdskraft, der opholder sig midlertidigt i et land, i hvilken hense-

ende opmærksomheden i første række kan rettes mod reglerne om fradrag for omkostninger foranledigede ved erhvervelse og bibeholdelse af indtægter ved personligt arbejde. Da de respektive landes skattefradragsregler imidlertid stort set angår såvel personer, der midlertidigt opholder sig i landet, som personer med fast bopæl, kan efter komiteens opfattelse en almindelig revision af skattelovgivningernes fradragsbestemmelser med henblik på ensartede regler i de respektive lande vanskeligt tænkes. Sagen bør efter komiteens opfattelse begrænses til de regler, der i de respektive lande alene angår de personer, der har indtægter under midlertidigt ophold i landet. Komiteen foreslår derefter på tre punkter, at der søges gennemført ændringer i skattefradragsreglerne.

For det første bør det efter komiteens opfattelse overvejes i Sverige og Finland at indføre regler om fradrag »efter schablon» som i Norge. Dernæst bør der søges foretaget en samordning af det norske »klassefradrag» og det svenske »ortsavdrag», og endelig bør den i Sverige gældende ordning, hvorefter gift person, der ikke bor sammen med sin familie, beskattes som enkeltperson, selv om han forsørger familien, ændres, således at han også i dette tilfælde beskattes som familieforsørger. Komiteen anser det endvidere for praktisk, om personer der påtænker at tage arbejde i andet nordisk land oplyses om skatteforholdene i vedkommende land.

Udvalget vil i første række pointere, at medlemsforslaget, således som det også fremgår af motiverne til dette, ikke angår de mere almindelige principper for beskatningen i de respektive lande. Om indførelse af ensartede beskatningsregler i de nordiske lande er der altså ikke tale, og noget sådant må i øvrigt efter udvalgets opfattelse anses uigennemførligt.

Udvalget kan endvidere tilslutte sig nimandskomiteens udtalelse om, at der ej heller bør søges gennemført ensartede fradragsregler i de respektive lande. Et lands skattefradragsregler kan ikke betragtes isoleret, men må ses i sammenhang med beskatningsreglerne i øvrigt. Derimod kan det være rimeligt at undersøge mulighederne for en revision af de skattefradragsregler, der stiller udenlandske statsborgere ringere end landets egne statsborgere. Af det ved nimandskomiteens foranstaltning tilvejebragte materiale synes at fremgå, at visse regler i de nordiske landes skattelovgivning kan være af denne »diskriminerende» karakter. Således har f. eks. kun personer med fast bopæl i Norge og Sverige adgang til henholdsvis »klassefradrag» og »ortsavdrag», medens personer, der under midlertidigt ophold i de pågældende lande har erhvervet indtægter, ikke er berettigede til de nævnte fradrag.

Den foreliggende sag er imidlertid så kompliceret, at man vanskeligt uden en dyberegående undersøgelse kan få et overblik over de tilfælde af den nævnte art, som måtte forekomme.

Fremfor en rekommandation om at søge gennemført ændringer på visse detaillerede angivne punkter vil udvalget foretrække en rekommandation, som mere i almindelighed giver udtryk for, at statsborgere fra andet nordisk land bør ligestilles med egne statsborgere.

Udvalget foreslår herefter, at sagen påny gøres til genstand for overvejelse i den juridiske nemandskomiteé, således at komiteen lader foretage en præliminær undersøgelse af de skattetekniske spørgsmål, der rejser sig, såfremt en rekommandation af det ovenfor angivne indhold søges gennemført.

Udvalget indstiller,

at rådet udsætter den videre behandling af medlemsfor-
slaget til næste ordinære session.

Reykjavik, den 31. juli 1960

Harras Kyttä

**Juridiska utskottets förslag
i anledning av medlemsförslag om lagstiftning rörande det
allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 10)**

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet, väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup. I förslaget hemställes, att Nordiska rådet måtte rekommendare regeringarna att genomföra en lagstiftning om det allmännas skadeståndsansvar för felaktiga åtgärder i överensstämmelse med de i förslaget förordade grundsatserna.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Emil Ahlkvist, John Ericsson, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Hans R. Knudsen, Harras Kyttä, John Lyng, Gösta Rosenberg, Olov Rylander (talesman), Tahvo Rönkkö, Knud Thestrup och Erling Wikborg samt justitsminister Bjarni Benediktsson, justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Hauglund, justitsminister Hans Hækkerup och statsrådet Herman Kling.

Vidare har som sakkunniga deltagit docenten Gustaf Petrén, Sverige, och departementsråd Rolv Ryssdal, Norge.

Utskottet har tagit del av det material, som förelagts utskottet i saken, däribland ett yttrande från rådets juridiska niomannakommitté. Denna förelslår, att saken uppskjutes med hänsyn till de departementsöverläggningar, som förestår rörande de i de skilda länderna avgivna lagförslagen i ämnet.

Utskottet hälsar med intresse, att ett lagstiftningsarbete på gemensam nordisk grund inletts kring ett så väsentligt spørsmål som det allmännas skadeståndsansvar för fel i offentlig verksamhet. De i de olika länderna framlagda förslagen till nationell lagstiftning vilar alla i huvudsak på den s. k. culparegeln. Förslagsställarna har å sin sida ifrågasatt en ökad tillämpning av strikt ansvar för stats och kommuns vidkommande i vissa situationer. Inför utskottet har de närvarande regeringsrepresentanterna uttalat sig för att blivande lagstiftning i ämnet i allt väsentligt bygges på den förenämnda culparegeln. Innan slutlig ställning tages från rådets sida till de komplicerade spørsmål, som medlemsförslaget rest, har utskottet ansett rådet böra avvakta de resultat, vilka kan nås vid de interdepartementala förhandlingar, som enligt vad förut nämnts nu skall inledas. Under sådana omständigheter

finner utskottet sig kunna biträda kommitténs ståndpunkt om uppskov med medlemsförslaget till nästa session.

Under åberopande av det anförda föreslår utskottet,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Reykjavík den 31 juli 1960

Harras Kyttä

Juridiska utskottets förslag i anledning av medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen (Sak A 17)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om revision af den nordiske statsborgerretslovgivning, fremsat af Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Erkki Leikola, Jon Leirfall, Olov Rylander og Knud Thestrup. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne, dels at virke for at den nordiske statsborgerretslovgivning udstrækkes til at gælde også i Finland og Island, dels at søge statsborgerretslovgivningen revideret i overensstemmelse med visse i forslaget fremdragne synspunkter.

Hvad dette sidste angår, peges der i forslaget på tre forskellige forhold. Først og fremmest anser forslagsstillerne det ønskeligt, at adgangen til at erhverve anden nordisk statsborgerret lettes. Dernæst anføres det, at ændringer i de respektive landes statsborgerretslovgivning kan blive aktuelle som følge af tilslutning til internationale konventioner, bl. a. vedrørende statsløse, og at sådanne ændringer bør ske efter forudgående fællesnordiske drøftelser. Endelig peges på, at den nordiske statsborgerretslovgivning alene tager stilling til, hvem der skal anses som egne statsborgere, mens der ikke tages standpunkt til, hvilken statsborgerret udlændinge, der opholder sig i de nordiske lande, skal anses at have. Dette sidste spørgsmål, der navnlig er aktuelt, når der er tale om flygtninge, burde efter forslagsstillernes opfattelse medinddrages under overvejelserne i forbindelse med en revision af statsborgerretslovgivningen.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Emil Ahlkvist, John Ericsson, Holger Eriksen, Nils Hønsvald (talsmand), Magnús Jónsson, Hans R. Knudsen, Harras Kyttä, John Lyng, Olov Rylander, Tahvo Rönkkö, Knud Thestrup og Erling Wikborg samt justitsminister Bjarni Benediktsson, justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Haugland, statsrådet Herman Kling og indenrigsminister Søren Olesen.

Endvidere har som sagkyndige deltaget kontorchef K. A. Bjørklund Bertelsen, Danmark, t. f. regeringsrådet Kai Korte, Finland, departementschef Baldur Möller, Island, og departementsråd Rolv Ryssdal, Norge.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder udtalelser fra forskellige organisationer og myndigheder i de nordiske lande.

Af de oplysninger, der er givet udvalget om den islandske statsborgerretslovgivning, fremgår, at der i 1952 er indført en lovgivning, der svarer til den

dansk-norsk-svenske af 1950, dog at der ikke findes nogen bestemmelse om at statsborgerret under visse nærmere betingelser kan erhverves ved anmeldelse. Statsborgerret meddeles ved lov på samme måde som i Danmark, og Altinget har i praksis stillet krav om 5 års ophold for skandinaver. Efter islandsk opfattelse har en udvidelse af den fællesnordiske statsborgerretslovgivning til at omfatte dette land ikke nogen praktisk betydning.

For Finlands vedkommende er det oplyst, at en komité for tiden overvejer indførelse af ændringer i statsborgerretslovgivningen.

Efter at være gjort bekendt med disse oplysninger er udvalget kommet til det resultat, at nogen rekommandation om, at Island og Finland gennemfører en lovgivning som den i de øvrige nordiske lande gældende, ikke bør søges vedtaget.

Udvalget kan derimod tilslutte sig forslaget om, at statsborgerretslovgivningen i de respektive lande søges ændret, således at adgangen for nordiske statsborgere til at erhverve anden nordisk statsborgerret, lettes. Navnlig bør det efter udvalgets opfattelse undersøges, om kravene om en vis tids ophold vil kunne lempes.

Med hensyn til spørgsmålet om fællesnordiske drøftelser om lovgivningsforanstaltninger i anledning af nordisk tilslutning til en international konvention om flygtnings retsstilling er det oplyst, at udarbejdelsen af konventionen endnu ikke er tilendebragt.

Udvalget finder det naturligt, at ændringer i den fælles nordiske statsborgerretslovgivning foranlediget ved tilslutning til internationale konventioner kun gennemføres efter forudgående fælles drøftelser mellem de respektive lande, men anser det ikke fornødent, at der gives udtryk herfor i en rekommandation.

Hvad endelig angår spørgsmålet om udlændinges statsborgerret, har dette efter udvalgets opfattelse ikke en sådan aktualitet, at det bør optages til nærmere drøftelse på fællesnordisk basis.

I overensstemmelse med foranstående finder udvalget alene at kunne gå ind for den del af medlemsforslaget, der går ud på en rekommandation om at søge indført lettelse i adgangen til at erhverve anden nordisk statsborgerret.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført lettere adgang for nordiske statsborgere til at erhverve anden nordisk statsborgerret bl. a. ved lempelse af kravene om en vis tids ophold.

Reykjavik, den 31. juli 1960

Harras Kyttä

Juridiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 19)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om anerkendelse af Den europæiske Menneskerettighedsdomstol, fremsat af Nils Hønsvald, Jon Leirfall og Olov Rylander. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer Norges og Sveriges regeringer at anerkende Den europæiske Menneskerettighedsdomstol.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Emil Ahlkvist, John Ericsson, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Hans R. Knudsen, Harras Kyttä, John Lyng, Olov Rylander, Tahvo Rönkkö, Knud Thestrup og Erling Wikborg (talsmand) samt statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Endvidere har som sagkyndig deltaget departementsråd Rolv Ryssdal, Norge.

I udvalget er redegjort for den svenske og norske regerings synspunkter, hvorefter disse regeringer fortsat ønsker at afvente, hvorledes domstolen fungerer i praksis, inden der tages stilling til spørgsmålet om anerkendelse af domstolen.

Udvalget finder, at del af de to regeringer indtagne standpunkt bør tages til efterretning, og indstiller herefter,

at rådet udsætter den videre behandling af medlemsforslaget til næste ordinære session.

Reykjavik, den 31. juli 1960

Harras Kyttä

**Juridiska utskottets förslag
i anledning av medlemsförslag om fördelningen av Nordiska
rådets gemensamma utgifter (Sak A 25)**

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om fördelningen av Nordiska rådets gemensamma utgifter, väckt av Emil Ahlkvist, Harras Kyttä och Knud Thestrup. I förslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte besluta att § 21 i rådets arbetsordning erhåller följande ändrade lydelse:

Utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter, som avses i 13 § stadgan, skola fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar i rådet, dock att presidiet för särskilt fall äger besluta om annan fördelningsgrund. Därjämte har varje land att svara för de särskilda utgifter, som föranledas av där hållna möten.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Emil Ahlkvist, John Ericsson, Holger Eriksen, Nils Hønsvold, Magnús Jónsson, Hans R. Knudsen, Harras Kyttä (talesman), John Lyng, Gösta Rosenberg, Olov Rylander, Tahvo Rönkkö, Knud Thestrup och Erling Wikborg.

Vidare har som sakkunnig medverkat docenten Gustaf Petrén, Sverige.

Det föreliggande förslaget innebär, att genom ändring i arbetsordningen för rådet möjlighet införes för presidiet att dispensera från den nuvarande regeln om att gemensamma kostnader — varmed förstås utgifter för rådets tryck, av rådet utförda utredningar samt visst informationsmaterial — skall fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar i rådet. Då behov av att kunna besluta om undantag från huvudregeln visat sig föreligga i vissa fall, t. ex. då en större utredning icke angår samtliga fem länder, vill utskottet ansluta sig till medlemsförslaget. Med huvudsakligt bifall till vad förslagsställarna hemställt föreslår sålunda utskottet,

att rådet måtte besluta, att § 21 i rådets arbetsordning erhåller följande lydelse:

(Dansk text:) Udgifter til trykning og andre fælles udgifter, som omhandles i vedtægtens § 13, skal fordeles mellem landene i forhold til antallet af valgte medlemmer af rådet. Dog skal hvert land svare for de særlige udgifter til møder, som bliver holdt dér. I særlige tilfælde kan præsidiet beslutte en anden fordeling.

(Norsk text:) Utgifter til trykning og andre fellesutgifter som omhandles i vedtektens § 13 skal fordeles mellom landene i forhold til antallet valte medlemmer av rådet. Dog skal hvert land svare for særlige utgifter til møter som blir holdt der. I særlige tilfelle kan presidiet beslutte en annen fordeling.

(Svensk text:) Utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter, som avses i 13 § stadgan, skola fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar i rådet. Dock skall varje land svara för de särskilda utgifter, som föranledas av där hållna möten. För särskilt tillfälle kan presidiet besluta om annan fördelning.

Reykjavik den 31 juli 1960

Harras Kyttä

Kulturutskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om högre nordisk hushållsutbildning (Sak A 7)

Til kulturutvalget er henvist utsatt medlemsforslag om høyere nordisk husholdningsutdannelse.

I et til 7. sesjon fremsatt forslag (Sak A 16/1959) henstillet Sigrid Eken-dahl og Kerttu Saalasti til rådet å anbefale regjeringene å legge frem for rådet det forslag om høyere nordisk husholdningsutdannelse, som den nå arbeidende nordiske komité ville fremlegge. Etter innstilling av kulturutvalget (nr. 8/1959) vedtok rådet å utsette videre behandling av forslaget til en senere sesjon.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Marius Buhl, Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen, Judit Nederström-Lundén, Hugo Osvald (talsmann), Maritta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen og O. Weikop samt undervisningsministern Heikki Hosia.

Utvalget har dessuten som sakkyndig hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark.

Den ovennevnte komité som er nedsatt for å utrede dette spørsmål, ble utpekt på det nordiske undervisningsministermøte i februar 1959 i Oslo. Undervisningsministermøtet vedtok samtidig følgende prinsipper for utredningen, 1. at den felles nordiske husholdningsutdannelse bør ligge på et akademisk nivå og 2. at den samordnede utdannelse bør bestå i en koordinering av den undervisning som allerede foregår ved forskjellige universiteter og læreanstalter i de nordiske land.

Det fremgår av den svenske regjeringens meddelelse til rådets inneværende sesjon at ekspertutvalgets innstilling ventes å foreligge omkring 1. juli d. å. Innstillingen er imidlertid ennå ikke kommet de nordiske lands regjeringer i hende, og undervisningsministrene har således ikke kunnet avgi uttalelser i saken.

Utvalget finner at det ville være ønskelig å få seg forelagt resultatene av undervisningsministerienes behandling av komitéinnstillingen.

Utvalget innstiller derfor

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk råd henstiller til regjeringene å legge frem for rådet det forslag om høyere nordisk husholdningsutdannelse, som den nå arbeidende komité vil fremlegge, samt resultatene av undervisningsministerienes behandling av dette forslag ved rådets neste ordinære sesjon.

Reykjavik, 30. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk (Sak D 2)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 3/1957 angående oversettelse av finsk og isländsk faglitteratur til annet nordisk språk, innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Marius Buhl, Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarsson (talsmann), Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen, Judit Nederström-Lundén, Hugo Osvald, Martta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen og O. Weikop samt undervisningsministern Heikki Hosia.

Utvalget har dessuten som sakkyndig hørt notarien Håkan Branders, Finland.

Utvalget konstaterer at de beløp som forutsettes bevilget i de respektive land dels foreligger, dels ventes å kunne fremskaffes i nær fremtid. Utvalget forutsetter at de nødvendige midler vil bli stillet til rådighet i samtlige land og finner derfor å kunne avskrive saken for Nordisk Råds vedkommende.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Reykjavík, 30. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 8)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 22/1959 angående bevilgning av midler til felles kulturelle formål m. m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Marius Buhl, Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen, Judit Nederström-Lundén, Hugo Osvald, Martta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen (talsmann) og O. Weikop samt undervisningsministern Heikki Hosia.

Det fremgår av de foreliggende meddelelser at det er gjort visse fremskritt i denne sak. Således er det i Danmark bevilget kr. 100 000 for året 1960/61 til nordiske kulturelle formål generelt. I meddelelsen fra den danske regjering nevnes dessuten en rekke andre tiltak som støttes særskilt, og når det gjelder Island, består det et dansk-islandsk kulturfond. For Finnlands vedkommende er det i 1960 bevilget et disposisjonsbeløp på 500 000 mark, og dette vil for 1961 bli foreslått forhøyet til 1 million mark. Finnlands regjering opplyser videre at det allerede har vært bevilget midler til nordisk kulturelt samarbeid som tilsammen motsvarer det foreslåtte beløp, nemlig sv. kr. 200 000. Islands regjering nevner en rekke formål på det kulturelle området som har vært støttet i 1960, i alt med ca. isl. kr. 235 000. I Norge er det i budsjettåret 1959/60 under statsbudsjettet bevilget i alt kr. 335 800 til felles nordiske tiltak, og dette beløp innbefatter også en disposisjonsbevilgning på kr. 102 000. Den svenske regjering meddeler at bevilgningen til nordisk kulturelt samarbeid i budsjettåret 1960/61 er forhøyet med kr. 50 000, slik at den nå utgjør i alt kr. 375 000.

Rekommandasjonen tar imidlertid sikte på en reell disposisjonsbevilgning på sv. kr. 200 000 i hvert av landene til felles kulturelle formål og dessuten særskilte midler til fremme av de kulturelle forbindelser mellom Island og hvert av de øvrige land. Selv om de samlede bevilgninger i noen av landene

kan komme opp i et like høyt eller høyere beløp enn det foreslåtte, mangler det til dels betydelige beløp før man har reelle disposisjonsbevilgninger på sv. kr. 200 000 i hvert land. Det er heller ikke i noe land gitt spesielle midler til fremme av samarbeidet med Island.

Utvalget innstiller derfor

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Reykjavík, 30. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om isländsk ungdoms studier vid folkehøgskolor i övriga nordiska länder (Sak A 22)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om isländsk ungdoms studier ved folkehøgskoler i andre nordiske land, fremsatt av Hans Gustafsson, Håkon Johnsen, Nils Langhelle og Helge Seip. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene i Danmark, Finnland og Norge å sørge for en betydelig økning i antall stipendier beregnet på islendinger, samt regjeringen i Sverige å påse at behovsprøvingen ved islandske stipendie-søknader gjør det mulig at en isländsk folkehøgskoleelev regelmessig får høyest mulig støtte (140 sv. kr. pr. måned).

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Marius Buhl, Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen (talsmann), Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen, Judit Nederström-Lundén, Hugo Osvald, Martta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen og O. Weikop samt undervisningsministern Heikki Hosia.

Videre har utvalget som sakkyndig hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark.

Det fremgår av de foreliggende uttalelser om forslaget at det på alle hold er enighet om ønskeligheten av tilstrekkelige stipendiemuligheter for isländsk ungdom som ønsker å gjennomgå folkehøgskoler i de andre nordiske land.

Videre pekes det på at stipendiene for tiden er helt utilstrekkelige i Danmark, Finnland og Sverige, mens det i Norge står et antall av de såkalte Norden-stipendier til rådighet for islandske folkehøgskoleelever.

Med hensyn til forslagens annet ledd om behovsprøvingen i Sverige, uttaler Skolöverstyrelsen i dette land at behovsprøvede stipendier, etter de nye bestemmelser, kun tildeles svenske elever, og at den foreslåtte forbedring derfor må få en annen formulering. Skolöverstyrelsen foreslår at særskilte stipendier stilles til rådighet for islandske elever som ønsker å oppholde seg ved folkehøgskoler i andre nordiske land.

Utvalget har videre fått opplyst at spørsmålet var gjenstand for drøftinger under Nordisk kulturkommisjons plenums møte i Reykjavik 23.—26 juli d. å. Kulturkommisjonens seksjon III for folkeopplysning og kunst vedtok å utrede nærmere spørsmålet om en videre koordinering av de gjeldende be-

stemmelser vedrørende nordiske folkehøyskolestipendier. Med hensyn til de foreliggende forslag til Nordisk Råds 8. sesjon, fant kulturkommissjonens seksjon III at spørsmålet om stipendier til islandske folkehøyskoleelever bør fremmes snarest mulig og vedtok derfor følgende uttalelse:

NKK har iakttagit, at nu gällande bestämmelser rörande stipendier åt folkhögskoleelever icke öppnar tillfredsställande möjligheter för isländska ungdomar att vistas vid folkhögskolor i de nordiska länderna. NKK fäster emellertid stort avseende vid att på olika områden de kulturella kontakterna mellan Island och de övriga nordiska länderna utökas och vill därför starkt förorda, att medel snarast möjligt ställes till förfogande i samtliga länder för särskilda folkhögskolestipendier åt isländska ungdomar.

Utvalget gir sin fulle tilslutning til de synspunkter som er fremsatt i medlemsforslaget og i Nordisk kulturkommissjon og innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å sørge for en betydelig økning i antall stipendier beregnet på islandsk ungdom til studier ved folkehøgskoler i andre nordiske land.

Reykjavik, 30. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (Sak A 21)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om årlige studiereiser til Island for studerende i nordiske språk fra andre nordiske land, fremsatt av Gunnar Helén, Håkon Johnsen, Nils Langhelle, Helge Larsen og Helge Seip. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene i fellesskap å stille til rådighet de nødvendige beløp til årlige stipendier for studerende i nordiske språk som bidrag till reiseutgifter og opphold i forbindelse med islandsbesøk.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Marius Buhl, Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen (talsmann), Judit Nederström-Lundén, Martta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen og O. Weikop samt undervisningsministern Heikki Hosia.

Ved behandlingen har også riksdagsmannen Gunnar Helén, Sverige, vært nærværende.

Utvalget finner at det vil være meget ønskelig om et antall studerende fra hvert av de øvrige nordiske land får anledning til å gjøre seg kjent med Islands kultur etter å ha avsluttet sine studier i islandsk språk.

Utvalget mener at et passende antall stipendier av den foreslåtte størrelsesorden, nemlig ca. halvparten av reiseutgiftene, bør stilles til rådighet fra Danmark, Finland, Norge og Sverige for studerende som ønsker å besøke Island under ledelse av en akademisk lærer fra et eller flere nordiske land.

For at planen skal kunne gjennomføres i det omfang som forutsettes i medlemsforslaget, vil det måtte tilveiebringes tilsammen ca. sv. kr. 25 000 fordelt på de fire land.

Studiereisene bør arrangeres i nært samarbeid med vedkommende islandske instanser.

Utvalget innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i fellesskap å skaffe tilveie de nødvendige beløp for årlige stipendier til stude-

rende i nordiske språk som bidrag till reiseutgifter og opphold i forbindelse med besøk i Island.

Reykjavik, 31. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (Sak D 1)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Marius Buhl (talsmann), Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen, Judit Nederström-Lundén, Hugo Osvald, Martta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen og O. Weikop samt undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Som sakkyndig har utvalget hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark.

Utvalget har fått opplyst at det nordiske ekspertutvalg som er nedsatt for å utrede saken, på det nærmeste har avsluttet sitt arbeid. På grunnlag av et prinsippvedtak under det nordiske undervisningsministermøtet i februar 1959, har utvalget utarbeidet retningslinjer for en forsøksordning. Denne går ut på at Nordens folkelige akademi for en 5-årig forsøksperiode etableres i tilknytning til Den nordiske folkehøyskole i Kungälv. Utkast til overenskomst mellom folkehøyskolen og folkeakademiet er under utarbeidelse.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Reykjavík, 31. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien jämte tilläggsförslag om inrättande av gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien (Sak D 5)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 16/1957 angående opprettelse av et felles forskningsinstitut for arktisk medisin og arktisk hygiene, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer, sammen med tilleggsforslag om opprettelse av felles forskningsinstitut for arktisk medisin og arktisk hygiene, fremsatt av Erkkij Leikola og Kerttu Saalasti. I forslaget henstilles det til rådet å anbefale regjeringene at de etter felles drøftelser avgjør spørsmålet om opprettelse og plasering av et nordisk forskningsinstitut for arktisk medisin og arktisk hygiene.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Marius Buhl, Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen, Judit Nederström-Lundén, Hugo Osvald, Martta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen (talsmann) og O. Weikop samt undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Utvalget har dessuten som sakkyndige hørt notarien Håkan Branders, Finnland, og generaldirektören Niilo Pesonen, Finnland.

Innstillingen fra det nedsatte ekspertutvalg foreligger trykt som bilag til regjeringenes meddelelse, og likeledes en uttalelse fra Nordisk kulturkommisjon til regjeringene, datert 7. juli d. å. Regjeringene har således ikke hatt anledning til å ta standpunkt til saken.

Ekspertutvalget er i sin innstilling av den oppfatning at et felles nordisk institutt for arktisk medisin inntil videre ikke bør opprettes, men at man i stedet søker å vinne erfaringer ved hjelp av et forskningsråd og et forskningsfond, hvoretter forskningsrådet senere kan ta spørsmålet om et felles institutt opp til fornyet overveielse.

Nordisk kulturkommisjon gir i henstillingen til regjeringene sin tilslutning til utvalgets forslag og presiserer nærmere formene for det foreslåtte samarbeid. Regjeringene anbefales bl. a. å nedsette en samarbeidskom-

misjon som bør få den nødvendige økonomiske støtte til sin virksomhet og fremsette konkrete prosjekter om samarbeid på dette område.

I det foreliggende tilleggsforslag til rådets inneværende sesjon hevdes det imidlertid at det ikke er ønskelig å utsette spørsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for arktisk medisin. Man foreslår derfor at regjeringene etter felles drøftelser avgjør spørsmålet om etablering og plasering av instituttet.

Kulturutvalget er av den oppfatning at de videre drøftelser av spørsmålet om et institutt best kan skje innenfor rammen av den planlagte samarbeidskommisjon.

Utvalget innstiller

I. at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende;

II. at rådet i anledning av tilleggsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å ta de nødvendige skritt for opprettelse av en samarbeidskommisjon for forskning innen arktisk medisin og stille de nødvendige midler til disposisjon for kommisjonen, som bør få følgende mandat:

a. å ta initiativ til nye forskningsprosjekter, koordinere igangværende forskningsarbeid og vurdere foreslåtte forskningsprosjekter på den arktiske medisins område i de nordiske land,

b. å fremme forskning innen arktisk medisin på andre måter som den finner hensiktsmessig, samt

c. så snart som mulig å fremlegge resultatene av sine overveielser, herunder også spørsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for arktisk medisin, knyttet til et medisinsk fakultet.

Reykjavik, 31. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1958 angående samarbeide i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 5 a)

Til kulturutvalget er henvist meddelelse om rekommandasjon nr. 12/1958 angående samarbeid i spørsmålet om utbygning av universiteter og høyskoler, innsendt av Islands regjering.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer: Marius Buhl, Bjarne Fjærtøft, Anselm Gillström, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Nils Langhelle, Helge Larsen, Judit Nederström-Lundén, Hugo Osvald (talsmann), Martta Salmela-Järvinen, Johannes Virolainen og O. Weikop.

Det fremgår av meddelelsen at samarbeidet på dette området er blant de saker Nordisk kulturkommisjon arbeider med.

Spørsmålet ble ferdigbehandlet av rådet ved 7. sesjonen men utvalget anser nu at det bør opptages til behandling på ny og innstiller derfor

at rådet tar meddelelsen til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Reykjavík, 31. juli 1960

Sigurður Ingimundarson

**Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska arbetsmarknads-
utskottet (Sak C 2)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet, överlämnad av Sveriges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Per Borten, O. E. Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Hertta Kuusinen (talesman), Harald Nielsen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Juha Rihtniemi och Hannibal Valdimarsson samt arbetsminister Kaj Bundvad, statsråd Gudmund Harlem och statsrådet Rune Johansson.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Reykjavik den 30 juli 1960

Claudia Olsen

**Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska kommittén för
konsumentfrågor (Sak C 1)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor, överlämnad av Norges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Per Borten, O. E. Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia (talesman), Hertta Kuusinen, Harald Nielsen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Juha Rihtniemi och Hannibal Valdimarsson samt arbetsminister Kaj Bundvad, statsråd Gudmund Harlem och statsrådet Rune Johansson.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Reykjavik den 30 juli 1960

Claudia Olsen

Socialpolitiska utskottets förslag i anledning av medlemsförslag om samarbete ifråga om odontologisk materialprovning (Sak A 9)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete ifråga om odontologisk materialprovning, väckt av Nina Andersen, Margit Borg-Sundman, Per Borten, Sigrid Ekendahl, Hertta Kuusinen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Johan Poulsen, Rakel Seweriin och Hannibal Valdimarsson. I förslaget hemställs, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga de åtgärder, som må finnas erforderliga för att få till stånd ett samarbete mellan de nordiska länderna ifråga om odontologisk materialprovning och forskning i samband härmed.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Per Borten, O. E. Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl (talesman), Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Hertta Kuusinen, Harald Nielsen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Juha Rihtniemi och Hannibal Valdimarsson samt arbetsminister Kaj Bundvad, statsråd Gudmund Harlem och statsrådet Rune Johansson.

Enligt vad utskottet inhämtat har för utredning av spørsmålet av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar våren 1960 tillsatts en expertkommitté. Av de inom denna tillsatta båda underkommittéerna har den ena fått till uppgift att undersöka, vilka arter och grupper av dentalmaterial som institutionernas verksamhet skall omfatta, samt avgränsningen till farmaceutiska preparat och därmed sammanhängande kontroll. Den andra underkommittén har anförtrotts uppgiften att undersöka behovet av efterkontroll av dentalmaterial och behovet av forskning i förbindelse härmed med sikte på att dessa problem inte faller inom ramen för den verksamhet, som bedrivs av nu existerande forskningsinstitut. Samma underkommitté skall vidare studera terminologiska problem och deras betydelse för det fortsatta arbetet. Slutligen har kommitténs sekretariat fått till uppgift att undersöka principerna för styrelsen av samnordiska institutioner och fördelningen av utgifterna, varjämte sekretariatet skall insamla upplysningar från USA och Australien.

Under hänvisning till socialpolitiska niomannakommitténs utlåtande föreslår utskottet,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Reykjavik den 30 juli 1960

Claudia Olsen

Socialpolitiska utskottets förslag i anledning av medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak A₁₁)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land, väckt av Nina Andersen, Magnhild Hagelia, Gunnar Henriksson, Claudia Olsen och Kaarlo Pitsinki. I förslaget hemställes, att rådet måtte rekommendera Sveriges regering att i samverkan med övriga nordiska länders regeringar närmare utreda, på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, som arbetar i sistnämnda land, skall kunna få praktisk nytta av de arbetsgivaravgifter, som för hans räkning inbetalas till den allmänna tjänstepensioneringen i Sverige.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson (talesman), Per Borten, O. E. Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Heritta Kuusinen, Harald Nielsen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Juha Rihtniemi och Hannibal Valdimarsson samt arbetsminister Kaj Bundvad, statsråd Gudmund Harlem och statsrådet Rune Johansson.

De problem, som den i Sverige antagna lagen om försäkring för allmän tilläggspension aktualiserat för icke-svenska nordiska arbetstagare inom svenskt näringsliv, har närmare belysts av socialpolitiska niomannakommittén. Utskottet kan i allt väsentligt ansluta sig till niomannakommitténs synpunkter på frågan. För egen del vill utskottet särskilt understryka betydelsen av en lösning enligt medlemsförslagets syfte främst för de arbetstagare, som bor i gränstrakterna till Sverige och arbetar i det landet, samt för dem som efter att ha fullgjort sina arbetsinsatser inom svenskt näringsliv önskar flytta tillbaka till sitt hemland.

Under hänvisning till det anförda föreslår utskottet,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering att i samverkan med övriga nordiska länders regeringar närmare utreda möjligheterna, på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, som arbetar i sistnämnda land, skall

kunna erhålla likställighet med svensk medborgare med avseende å rätten till förmåner från allmänna tjänstepensioneringen i Sverige.

Reykjavik den 30 juli 1960

Claudia Olsen

Reservation

Jag har vid behandlingen av föreliggande medlemsförslag icke kunnat förena mig med flertalet utan föreslår,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Reykjavik den 30 juli 1960

Anders Pettersson

**Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om gemensam
läkarmarknad (Sak A 2) samt meddelande om rekommenda-
tion nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för
läkare och tandläkare (Sak D 3)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats uppskjutet tilläggsförslag om gemensam läkarmarknad, väckt av Birger Andersson, samt meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare, överlämnat av Sveriges regering.

I ett till 7:e sessionen väckt förslag (Sak D 26/1959, Tilläggsförslag) hemställde Birger Andersson, att rådet måtte rekommendera regeringarna att genomföra det av en internordisk kommitté framlagda förslaget om gemensam nordisk läkarmarknad. På förslag av socialpolitiska utskottet (nr 10/1959) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till en senare session.

Vid utskottets behandling har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Per Borten, O. E. Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Hertta Kuusinen, Harald Nielsen, Claudia Olsen (talesman), Anders Pettersson, Juha Rihtniemi och Hannibal Valdimarsson samt arbetsminister Kaj Bundvad, statsråd Gudmund Harlem och statsrådet Rune Johansson.

Härjämte har i utskottet såsom sakkunniga närvarit kontorchef K. A. Bjørklund Bertelsen, Danmark, statssekreteraren Carl G. Persson, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Under hänvisning till socialpolitiska niomannakommitténs utlåtande, till vilket utskottet i alla delar kan ansluta sig, föreslår utskottet,

I. att rådet i anledning av tilläggsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra det framlagda förslaget om gemensam läkarmarknad (Sak A 2/1960) med den jämkning, som för Norges vidkommande betingas av gällande krav på ett halvt års assistent-tjänstgöring hos »offentlig lege» för behörighet att där utöva självständig läkarverksamhet;

II. att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session, såvitt avser gemensam arbetsmarknad för tandläkare, samt i övrigt anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Reykjavík den 30 juli 1960

Claudia Olsen

**Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ratifikation
av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor
(Sak A 3)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor (Sak A 3).

I ett till 7:e sessionen väckt förslag (Sak A 8/1959) hemställde Folke Nihlfors och Hugo Osvald, att rådet måtte rekommendera regeringarna att ratificera Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 100) om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde samt vidtaga åtgärder för förverkligande av organisationens rekommendation (nr 90) i samma ämne. På förslag av socialpolitiska utskottet (nr 9/1959) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till en senare session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen (talesman), Birger Andersson, Per Borten, O. E. Einer-Jensen, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Hertta Kuusinen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Juha Rihtniemi och Hannibal Valdimarsson samt arbetsminister Kaj Bundvad, statsråd Gudmund Harlem, statsrådet Rune Johansson och statsrådet Torsten Nilsson.

Såsom framgår av socialpolitiska niomannakommitténs utlåtande över medlemsförslaget har likalönskonventionen numera ratificerats av tre länder, nämligen Danmark, Island och Norge. I Finland pågår en statlig utredning med uppgift att utvärdera möjligheterna till ratifikation, och socialministeriet i Finland, som i avbidan på utredningens fullföljande inte kunnat taga ställning till ratifikationsfrågan, har funnit det vara önskvärt, att frågan behandlas gemensamt i de nordiska länderna på sätt som avses i medlemsförslaget. Ehuru Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige alltjämt på sakens nuvarande ståndpunkt ställer sig avvisande till ratifikation, har emellertid i detta land ett betydelsefullt resultat uppnåtts genom den våren 1960 mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen träffade centrala löneuppgörelsen. De båda huvudorganisationerna enades därvid om att med utgångspunkt från principen lika lön för likvärdig arbetsinsats rekommendera de anslutna förbunden att under en övergångsperiod av fem år ändra avtalen så, att beteckningarna män

och kvinnor ersättes med ensartade gruppbeteckningar. Därvid skall hänsyn särskilt tagas till behovet av differentierade löner.

Den omständigheten, att konventionen ännu inte ansetts kunna ratificeras av två länder, innebär följaktligen inte, att man i dessa länder ställer sig avvisande till likalönsprincipen. Tvärtom torde allmän enighet råda i samtliga nordiska länder därom, att man bör eftersträva en lönesättning för utförda arbetsprestationer, som inte gör åtskillnad mellan könen. I de två länder, som ännu inte sett sig i stånd att ratificera konventionen, har dessutom olika positiva åtgärder vidtagits, som är ägnade att framdeles skapa förutsättningar för ratifikation. Härmed har enligt utskottets mening medlemsförslagets syfte nu i allt väsentligt uppnåtts, och den formella åtgärd, som en ratifikation innebär, synes mot bakgrunden härav ha avtagit i betydelse. Utskottet anser, att i detta läge saken inte skulle kunna föras ytterligare framåt genom en rekommendation från rådets sida utan att det bör få ankomma på de länder, som ännu inte ratificerat konventionen, att själva bestämma tidpunkten för ratifikation i enlighet med den uppfattning, som råder i dessa länder om innebörden av en sådan åtgärd och de förpliktelser, som följer härav. Härmed skulle enligt utskottets mening förslaget kunna betraktas såsom slutbehandlat i rådet.

Utskottet föreslår,

att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Reykjavik den 30 juli 1960

Claudia Olsen

Reservation

Vi har vid behandlingen av föreliggande medlemsförslag icke kunnat förena oss med flertalet utan föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att ratificera Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde.

Reykjavik den 30 juli 1960

Karl-August Fagerholm Hertta Kuusinen Hannibal Valdimarsson

**Trafikutskottets förslag
i anledning av medlemsförslag om ytterligare pass- och
reselättnader (Sak A 20)**

Till trafikutskottet har hänvisats medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader, väckt av Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Ole Bjørn Kraft, Jon Leirfall och Folke Nihlfors. Förslaget utmynnar i en hemställan, att rådet måtte rekommendera Islands regering att ansluta sig till överenskommelsen om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna, Norges regering att upphäva systemet med att fritt resevalutabelopp endast kan erhållas mot anteckning i giltigt pass eller pass, som utlöpt men icke är mer än fem år gammalt, och de nordiska regeringarna att ansluta sig till de europeiska överenskommelserna om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater och om visumfrihet för flyktingar, bosatta i Europarådets medlemsstater.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: N. Chr. Christensen, Hans Gustafsson, Svend Horn, Ólafur Jóhannesson, Harry Klippenvåg, Jon Leirfall (talesman), Olavi Lindblom, Nils Meinander, Antti J. Rantamaa, Ragnhild Sandström, Martin Skoglund och Arne Ström samt statsråd Jens Haugland och justitsminister Hans Hækkerup.

Vid behandlingen har vidare närvarit folketingsmand Vagn Bro, Danmark.

Utskottet har såsom sakkunniga hört förste sekreteraren Hans Colliander, Sverige, och statssekreteraren Carl G. Persson, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna.

Utskottet har konstaterat, att berörda nordiska myndigheter synes vara eniga om önskvärdheten av att Islands regering ansluter sig till den nordiska passunionen. Vederbörande norska myndigheter torde numera vara beredda att positivt överväga att upphäva kravet på uppvisande av pass för erhållande av resevaluta. En anslutning från Danmarks, Norges och Sveriges regeringar till den europeiska överenskommelsen om visumfrihet för flyktingar synes vara att vänta inom nära framtid.

De danska, finska och svenska remissmyndigheterna har icke ansett sig kunna tillstyrka en anslutning från de nordiska regeringarnas sida till den europeiska överenskommelsen om ersättande av pass med andra identitetshandlingar. Som skäl har angivits, att konventionens genomförande skulle kräva ändring av bestämmelserna om den nordiska passunionen samt att

ringa praktiska fördelar vore att vinna på grund av frånvaron av identitetskort i de nordiska länderna. Framför allt avstyrkes medlemsförslaget i denna del på grund av den försvagade utlänningskontroll, som anses skola följa. I vart fall borde erfarenheterna i de länder, som anslutit sig till konventionen, i första hand avvaktas. Norska Justis- og politidepartementet har däremot ansett sig berett att tillstyrka, att Norges regering ansluter sig till konventionen.

Under hänvisning till det anförda föreslår utskottet

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar

1. Islands regering att ansluta sig överenskommelsen av den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna,

2. Norges regering att upphäva systemet med att fritt resevalutabelopp endast kan erhållas mot anteckning i giltigt pass eller pass, som utlöpt men icke är mer än fem år gammalt, samt

3. regeringarna i de nordiska länder, som är medlemmar av Europarådet, att ansluta sig till den europeiska överenskommelsen av den 20 april 1959 om visumfrihet för flyktingar;

II. att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session, såvitt avser anslutning till den europeiska överenskommelsen av den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater.

Reykjavik den 30 juli 1960

Martin Skoglund

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser (Sak A 14)

Til trafikutvalget er henvist medlemsforslag om regelmessige nordkalottkonferanser, fremsatt av Markus Niskala og Ragnhild Sandström. I forslaget henstilles til rådet å anbefale regjeringene å gi fylkesmenn og »landshövdingar» på Nordkalotten i oppdrag på best mulig måte å få i stand regelmessige konferanser av samme art som den foreningene Norden arrangerte i Torneå og Haparanda 5.—7. mars 1960, med bl. a. deltakelse av representanter for statene, kommunene og private organisasjoner.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: N. Chr. Christensen, Hans Gustafsson, Svend Horn, Ólafur Jóhannesson, Harry Klippenvåg, Jon Leirfall, Olavi Lindblom, Nils Meinander, Antti J. Rantamaa, Ragnhild Sandström (talsmann), Martin Skoglund og Arne Strøm.

Ved behandlingen har også folketingsmand Vagn Bro, Danmark, vært nærværende.

Utvalget har som sakkyndige hørt generalsekretæren Veikko Karsma, Finland, og byråsjef John Paxal, Norge.

Av de innkomne uttalelser i saken fremgår at det ikke minst fra kommunalt og fylkeskommunalt hold i området er stor interesse for å få holdt slike konferanser, men at det er noe forskjellig syn på spørsmålet om hvordan konferansene best bør forberedes og organiseres og om hvor regelmessige de bør være.

Utvalget har på dette grunnlag og etter å ha fått meddelt av foreningene Nordens representant at en ny nordkalottkonferanse vil bli arrangert av foreningene i 1961, funnet å ville foreslå at saken blir ytterligere utredet.

Utvalget innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk råd rekonmanderer regjeringene i Finland, Norge og Sverige å gi fylkesmenn og »landshövdingar» i Nordkalottområdet i oppdrag å utrede nærmere behovet for kon-

feranser om nordkalottspørsmål og gi forslag om måten å anordne slike konferanser på.

Reykjavík, 30. juli 1960

Martin Skoglund

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (Sak A 18) samt meddelanden om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (Sak D 4)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om Islands deltagelse i turistupplysningssamarbejdet, fremsat af Birger Andersson, Vagn Bro, Svend Horn, Magnús Jónsson og Jon Leirfall samt meddelelser om rekommendation nr. 9/1957 angående forbedring av trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande, indsendt af Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringer. I forslaget henstilles at rådet rekommanderer regeringerne at medvirke til, at Island deltager i det nordiske turistoplysningsamarbejde i udlandet.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: N. Chr. Christensen, Hans Gustafsson, Svend Horn, Ólafur Jóhannesson (talsmand), Harry Klippenvåg, Jon Leirfall, Olavi Lindblom, Nils Meinander, Antti J. Rantamaa, Ragnhild Sandström, Martin Skoglund og Arne Strøm.

Ved behandlingen har også folketingsmand Vagn Bro, Danmark, været til stede.

Fra islandsk side oplystes, at der var interesse for at deltage i det nordiske turistupplysningssamarbejde i udlandet.

Udvalget finder, at rekommendation nr. 9/1957 — bortset fra turistsamarbejdet — nu er gennemført i den udstrækning, det for tiden er muligt.

Udvalget indstiller

I. at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at medvirke til, at Island kan deltage i det nordiske turistupplysningssamarbejde i udlandet;

II. at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Reykjavík, 30. juli 1960

Martin Skoglund

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (Sak D 7)

Til trafikudvalget er henvist meddelelse om rekommandation nr. 13/1959 angående vejforbindelse mellem Nordland fylke og Sverige, insendt af Norges regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: N. Chr. Christensen, Hans Gustafsson, Svend Horn, Ólafur Jóhannesson, Harry Klippenvåg (talsmand), Jon Leirfall, Olavi Lindblom, Nils Meinander, Antti J. Rantamaa, Ragnhild Sandström, Martin Skoglund og Arne Strøm.

Ved behandlingen har også folketingsmand Vagn Bro, Danmark, været til stede.

Som sagkyndige har udvalget hørt første sekretæren Hans Colliander, Sverige, og byråsjef John Paxal, Norge.

Af de udtalelser, som foreligger, fremgår, at arbejdet med de forberedende undersøgelser og udmålinger, som vil være nødvendige for bygning af en vej for helårstrafik over Umbukta, er i gang, og at spørgsmål om prioritering og linieføring derefter vil blive søgt afklaret mellem de norske og svenske myndigheder.

Udvalget finder, at man må afvente resultatet heraf, idet man forudsætter arbejdet med sagen fremskyndet mest muligt.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Reykjavík, den 31. juli 1960

Martin Skoglund

**Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av medlemsförslag om samarbete beträffande
utrikestjänsten i de nya staterna (Sak A 15)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna, väckt av Ebon Andersson, Jon Leirfall, Finn Moe, Hugo Osvald och Knud Thestrup. I förslaget hemställs, att rådet rekommenderar regeringarna att samverka beträffande utrikes-tjänstens samordnande, särskilt i de nya staterna.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Knut Ewerlöf, Per Hækkerup, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Erkki Leikola, Finn Moe (talesman), A. C. Normann, Kaarlo Pitsinki, Helge Seip och Axel Strand samt statsråd Arne Skaug, statsministern V. J. Sukselainen och utrikesministern Ralf Törngren.

Under utskottets behandling av medlemsförslaget har pekats på möjligheten av att genom nordisk samverkan bidra till lösningen av de problem på utrikesrepresentationens område, som de olika nordiska länderna nu står inför till följd av skapandet av en rad nya stater, särskilt i Afrika. Möjligheter att genom sådan samverkan nå fram till rationalisering, besparingar och bättre utnyttjande av utrikesrepresentationerna synes emellertid utskottet föreligga, även när det gäller tillvaratagandet av de nordiska ländernas intressen i andra länder, där ju också huvudparten av de nordiska staternas diplomatiska representation är och kommer att bli förlagd. Särskilt vill utskottet peka på de möjligheter, som synes föreligga att genom nordiskt samarbete uppnå rationalisering beträffande de konsulära uppgifter, som åvilar såväl beskickningar som konsulat. Utskottet vill i detta sammanhang peka på det förslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter, som förelagts årets session (Sak A 13) och som bl. a. syftar till att de diplomatiska och konsulära organen i de nordiska länderna skall »dra omsorg ikke bare for eget lands sjømenn, men for enhver nordisk sjømann som måtte gjøre tjeneste ombord i skip hjemmehørende i vedkommende land». Även när det gäller konsulära uppgifter, som avser andra persongrupper än sjömän, synes i många fall en nordisk samverkan vara naturlig.

När det gäller utrikesrepresentationens kommersiella, handelspolitiska och politiska verksamhet, är förhållandena delvis annorlunda. Även här

synes emellertid — och särskilt gäller detta kanske de nya staterna — ett visst utrymme finnas för en nordisk samverkan. Det synes utskottet angeläget, att regeringarna prövar, hur och på vilka områden en sådan samverkan konkret kan utformas.

Under hänvisning till vad ovan anförts föreslår utskottet,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att pröva, i vad mån en rationalisering av utrikestjänsten, särskilt i de nya staterna, kan uppnås genom nordisk samverkan.

Reykjavik den 30 juli 1960

Ole Bjørn Kraft

**Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av medlemsförslag om de nordiska ländernas
representation hos varandra (Sak A 16)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om de nordiska ländernas representation hos varandra, väckt av Ebon Andersson, Magnús Jónsson, Hugo Osvald, Knud Thestrup och Erling Wikborg. I förslaget hemställs, att rådet rekommenderar regeringarna att till allvarligt övervägande upptaga frågan, i vilka avseenden de nordiska ländernas representation hos varandra kan rationaliseras och förbilligas.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Knut Ewerlöf, Per Hækkerup, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Erkki Leikola, Finn Moe, A. C. Normann (talesman), Kaarlo Pitsinki, Helge Seip och Axel Strand samt statsråd Arne Skaug, statsministern V. J. Sukselainen och utrikesministern Ralf Törngren.

Utskottet är medvetet om att de nordiska ländernas diplomatiska representationer i de andra nordiska länderna har en karaktär och arbetsuppgifter, som delvis avviker från vad som eljest är fallet beträffande diplomatisk verksamhet.

Vad angår frågan om möjligheten att i olika avseenden rationalisera och förbilliga verksamheten i de diplomatiska representationerna i grannländerna, har i utskottet — liksom i remissuttalanden — uttalats, att möjligheterna att genomföra besparingar kontinuerligt prövas av de olika regeringarna liksom i budgetarbetet i de nationella parlamenten.

Tanken att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att söka ytterligare rationalisera och förbilliga dessa diplomatiska representationer har icke vunnit anslutning i utskottet.

Under hänvisning till vad ovan anförts föreslår utskottet,

att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Reykjavík den 30 juli 1960

Ole Bjørn Kraft

**Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1959
angående ekonomiskt samarbete (Sak D 6)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Per Hækkerup, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähkönen, Erkki Leikola, Finn Moe, Bertil Ohlin (talesman), Kaarlo Pitsinki, Helge Seip och Axel Strand samt handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange och statsråd Arne Skaug.

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört ekspedisjonssjef Tor Stokke, Norge.

De närvarande samarbetsministrarna har inför utskottet redovisat de samarbetsuppgifter på det ekonomiska området, som — utöver dem som anförts i regeringarnas meddelanden — kan tänkas komma att bli aktuella under den närmaste framtiden. Utskottet anser det önskvärt, att ekonomiska nio-mannakommittén får tillfälle att före nästkommande session sammanträffa med samarbetsministrarna och med dem diskutera aktuella nordiska ekonomiska samarbetsproblem, bl. a. samarbetet på det internationella området, på basis av en skriftlig framställning av den problematik, som är förbunden därmed.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet föreslå,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørgsmålet till nästa ordinarie session.

Reykjavik den 31 juli 1960

Ole Bjørn Kraft

**Ekon omiska utskottets förslag
i anledning av medlemsförslag om specialutbildning av
experter för underutvecklade länder (Sak A 24)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om specialutbildning av experter för underutvecklade länder, väckt av Stig Alemyr, Per Hækkerup, Finn Moe och Helge Seip. I förslaget hemställs, att rådet rekommenderar regeringarna att ta upp frågan om ett gemensamt initiativ för att befordra och samordna utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Per Hækkerup, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Erkki Leikola, Finn Moe, Bertil Ohlin, Kaarlo Pitsinki, Helge Seip (talesman) och Axel Strand samt handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange och statsråd Arne Skaug.

Utskottet, som tagit del av de i saken tryckta handlingarna, kan för sin del helt ansluta sig till de synpunkter på värdet av ett samnordiskt initiativ på detta område, vilka framföres i medlemsförslaget. Varje enskilt nordiskt land synes endast med svårighet kunna tillfredsställa behovet av specialutbildning av skiftande slag för experter, som ämnar tjänstgöra i de underutvecklade länderna. Ett nordiskt initiativ på detta fält synes därför utskottet naturligt och ändamålsenligt.

Under debatten i utskottet har en enskild medlem tagit upp frågan om en generell samordning de nordiska länderna emellan av hjälpen till underutvecklade länder i enlighet med det till rådets sjätte session väckta medlemsförslaget (A 13), vilket medlemsförslag icke föranledde någon rådets åtgärd. Den sålunda väckta, mer vidsträckt frågan synes utskottet lämpligen böra vidare behandlas av ekonomiska niomannakommittén.

Under hänvisning till vad ovan anförts föreslår utskottet,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ta upp frågan om ett gemensamt initiativ för att befordra och samordna utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder.

Reykjavik den 31 juli 1960

Ole Bjørn Kraft

BESLUT

Rekommendationer

- Nr 1. *Tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land.*
- Nr 2. *Gemensam läkarmarknad.*
- Nr 3. *Ytterligare pass- och reselättnader.*
- Nr 4. *Konferenser om nordkalottspörsmål.*
- Nr 5. *Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet.*
- Nr 6. *Samarbete beträffande utrikestjänsten.*
- Nr 7. *Högre nordisk hushållsutbildning.*
- Nr 8. *Isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder.*
- Nr 9. *Specialutbildning av experter för underutvecklade länder.*
- Nr 10. *Årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder.*
- Nr 11. *Forskning i arktisk medicin.*
- Nr 12. *Revision av medborgarskapslagstiftningen.*

REKOMMENDATION NR 1

Nordiska rådet har tillställt regeringen i Sverige nedanstående rekommendation angående *tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 4) med 53 röster mot 5. 9 medlemmar avstod från att rösta och 2 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering att i samverkan med övriga nordiska länders regeringar närmare utreda möjligheterna, på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, som arbetar i sistnämnda land, skall kunna erhålla likställighet med svensk medborgare med avseende å rätten till förmåner från allmänna tjänstepensioneringen i Sverige.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Niels, Danmark
Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Einer-Jensen, O. E., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Ericsson, John, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Fjærtoft, Bjarne, Norge
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige

Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jóhannesson, Ólafur, Island
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Knudsen, Hans R., Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Langhelle, Nils, Norge
Larsen, Helge, Danmark
Leikola, Erkki, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland

<i>Moe, Finn</i> , Norge	<i>Rönkkö, Tahvo</i> , Finland
<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	<i>Salmela-Järvinen, Martta</i> , Finland
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Normann, A. C.</i> , Danmark	<i>Strøm, Arne</i> , Norge
<i>Olsen, Claudia</i> , Norge	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige	<i>Valdimarsson, Hannibal</i> , Island
<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Weikop, O.</i> , Danmark
<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland	

De 5 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Emil Ahlqvist*, Sverige, *Knut Ewerlöf*, Sverige, *Anders Pettersson*, Sverige, *Martin Skoglund*, Sverige, och *Axel Strand*, Sverige.

De 9 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Lars Eliasson*, Sverige, *Chr. L. Holm*, Norge, *Nils Hønsvald*, Norge, *Ole Bjørn Kraft*, Danmark, *John Lyng*, Norge, *Nils Meinander*, Finland, *Bertil Ohlin*, Sverige, *Olov Rylander*, Sverige, och *Erling Wikborg*, Norge.

De 2 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, och *Kaarlo Pitsinki*, Finland.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *gemensam läkarmarknad*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 5) med 65 röster. 4 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra det framlagda förslaget om gemensam läkarmarknad (Sak A 2/1960) med den jämkning, som för Norges vidkommande betingas av gällande krav på ett halvt års assistenttjänstgöring hos »offentlig lege» för behörighet att där utöva självständig läkarverksamhet.

De 65 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Ahlkvist, Emil, Sverige
Andersen, Niels, Danmark
Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Buhl, Marius, Danmark
Einer-Jensen, O. E., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Ericsson, John, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Fjærtøft, Bjarne, Norge
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark

Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jóhannesson, Ólafur, Island
Johansen, Håkon, Norge
Jönsson, Gislí, Island
Jönsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Knudsen, Hans R., Danmark
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Langhelle, Nils, Norge
Larsen, Helge, Danmark
Leikola, Erkki, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lyng, John, Norge
Meinander, Nils, Finland

<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	<i>Rönkkö, Tahvo</i> , Finland
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Salmela-Järvinen, Martta</i> , Finland
<i>Normann, A. C.</i> , Danmark	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige
<i>Olsen, Claudia</i> , Norge	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige	<i>Strøm, Arne</i> , Norge
<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland	<i>Valdimarsson, Hannibal</i> , Island
<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Weikop, O.</i> , Danmark
<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Rylander, Olov</i> , Sverige	

De 4 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Yrjö Enne*, Finland, och *Finn Moe*, Norge.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gísli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *ytterligare pass- och rese-lättnader*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 1) med 64 röster. 5 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar

1. Islands regering att ansluta sig till överenskommelsen av den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna,

2. Norges regering att upphäva systemet med att fritt resevalutabelopp endast kan erhållas mot anteckning i giltigt pass eller pass, som utlöpt men icke är mer än fem år gammalt samt

3. regeringarna i de nordiska länder, som är medlemmar av Europarådet, att ansluta sig till den europeiska överenskommelsen av den 20 april 1959 om visumfrihet för flyktingar.

De 64 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Ahlkvist, Emil, Sverige
Andersen, Niels, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Einer-Jensen, O. E., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Ericsson, John, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fjærtøft, Bjarne, Norge

Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jóhannesson, Ólafur, Island
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Jónsson, Magnús, Island

Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Knudsen, Hans R., Danmark
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Langhelle, Nils, Norge
Larsen, Helge, Danmark
Leikola, Erkki, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lyng, John, Norge
Meinander, Nils, Finland
Moe, Finn, Norge
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Normann, A. C., Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige

Osvald, Hugo, Sverige
Pettersson, Anders, Sverige
Pitsinki, Kuarlo, Finland
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Rylander, Olov, Sverige
Rönkkö, Tahvo, Finland
Salmela-Järvinen, Martta, Finland
Seip, Helge, Norge
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Strøm, Arne, Norge
Thestrup, Knud, Danmark
Valdimarsson, Hannibal, Island
Virolainen, Johannes, Finland
Weikop, O., Danmark
Wikborg, Erling, Norge

De 5 frånvarande var: *Nina Andersen*, Danmark, *Per Borten*, Norge, *Karl-August Fagerholm*, Finland, *Olavi Lindblom*, Finland, och *Claudia Olsen*, Norge.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION NR 4

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *konferenser om nordkalottspørsmål*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 2) med 63 röster, 1 medlem avstod från att rösta och 5 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringene i Finnland, Norge og Sverige å gi fylkesmenn og »landshövdingar» i Nordkalott-området i oppdrag å utrede nærmere behovet for konferanser om nordkalottspørsmål og gi forslag om måten å anordne slike konferanser på.

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Ahlkvist, Emil</i> , Sverige	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark
<i>Andersen, Niels</i> , Danmark	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark	<i>Jónsson, Magnús</i> , Island
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Knudsen, Hans R.</i> , Danmark
<i>Ericsson, John</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Langhelle, Nils</i> , Norge
<i>Fjærtøft, Bjarne</i> , Norge	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Leikola, Erkki</i> , Finland
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jor</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Meinander, Nils</i> , Finland
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark

Normann, A. C., Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Osvald, Hugo, Sverige
Pettersson, Anders, Sverige
Pitsinki, Kaarlo, Finland
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Rylander, Olov, Sverige
Rönkkö, Tahvo, Finland

Salmela-Järvinen, Martta, Finland
Seip, Helge, Norge
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Strøm, Arne, Norge
Thestrup, Knud, Danmark
Virolainen, Johannes, Finland
Weikop, O., Danmark
Wikborg, Erling, Norge

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Hannibal Valdimarsson*, Island.

De 5 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *Karl-August Fagerholm*, Finland, *Harras Kyttä*, Finland, *Olavi Lindblom*, Finland, och *Claudia Olsen*, Norge.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 3) med 63 röster. 6 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at medvirke til, at Island kan deltage i det nordiske turistoplysningssamarbejde i udlandet.

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Ahlkvist, Emil</i> , Sverige	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersen, Niels</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Jónsson, Císlí</i> , Island
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Jónsson, Magnús</i> , Island
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Knudsen, Hans R.</i> , Danmark
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Ericsson, John</i> , Sverige	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Langhelle, Nils</i> , Norge
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Fjærtøft, Bjarne</i> , Norge	<i>Leikola, Erkki</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Meinander, Nils</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Normann, A. C.</i> , Danmark
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige

Olsen, Claudia, Norge
Osvald, Hugo, Sverige
Pettersson Anders, Sverige
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Rylander, Olov, Sverige
Rönkkö, Tahvo, Finland
Salmela-Järvinen, Martta, Finland

Seip, Helge, Norge
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Valdimarsson, Hannibal, Island
Virolainen, Johannes, Finland
Weikop, O., Danmark
Wikborg, Erling, Norge

De 6 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *Karl-August Fagerholm*, Finland, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Olavi Lindblom*, Finland, *Kaarlo Pitsinki*, Finland, och *Arne Strøm*, Norge.

Reykjavík den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavík den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att *D a n m a r k* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete beträffande utrikestjänsten*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 1) med 62 röster. 4 medlemmar avstod från att rösta och 3 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att pröva, i vad mån en rationalisering av utrikestjänsten, särskilt i de nya staterna, kan uppnås genom nordisk samverkan.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Ahlkvist, Emil, Sverige
Andersen, Niels, Danmark
Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Einer-Jensen, O. E., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Ericsson, John, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Ingimundarson, Sigurður, Island
Jónsson, Ólafur, Island
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Knudsen, Hans R., Danmark
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Langhelle, Nils, Norge
Larsen, Helge, Danmark
Leikola, Erkki, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Meinander, Nils, Finland
Moe, Finn, Norge
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Normann, A. C., Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olsen, Claudia, Norge

<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige
<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Strøm, Arne</i> , Norge
<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Rylander, Olov</i> , Sverige	<i>Valdimarsson, Hannibal</i> , Island
<i>Rönkkö, Tahvo</i> , Finland	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Salmela-Järvinen, Martta</i> , Finland	<i>Weikop, O.</i> , Danmark

De 4 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Bjarne Fjærtoft*, Norge, *Chr. L. Holm*, Norge, *John Lyng*, Norge, och *Erling Wikborg*, Norge.

De 3 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *Olavi Lindblom*, Finland, och *Kaarlo Pitsinki*, Finland.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION NR 7

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *högre nordisk hushållsutbildning*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 1) med 63 röster. 6 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å legge frem for rådet det forslag om høyere nordisk husholdningsutdannelse, som den nå arbeidende komité vil fremlegge, samt resultatene av undervisningsministerienes behandling av dette forslag ved rådets neste ordinære sesjon.

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Ahlkvist, Emil, Sverige
Andersen, Niels, Danmark
Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Einer-Jensen, O. E., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Ericsson, John, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Fjærtøft, Bjarne, Norge
Gustafsson, Hans, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark

Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jóhannesson, Ólafur, Island
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Knudsen, Hans R., Danmark
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Langhelle, Nils, Norge
Larsen, Heige, Danmark
Leikola, Erkki, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lyng, John, Norge
Meinander, Nils, Finland

<i>Moe, Finn</i> , Norge	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige
<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	<i>Rönkkö, Tahvo</i> , Finland
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Salmela-Järvinen, Martta</i> , Finland
<i>Normann, A. C.</i> , Danmark	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige	<i>Strøm, Arne</i> , Norge
<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland	<i>Weikop, O.</i> , Danmark
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland	

De 6 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *Anselm Gillström*, Sverige, *Trond Hegna*, Norge, *Claudia Olsen*, Norge, *Helge Seip*, Norge, och *Hannibal Valdimarsson*, Island.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 4) med 50 röster. 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å sørge for en betydelig økning i antall stipendier beregnet på islandsk ungdom til studier ved folkehøgskoler i andre nordiske land.

De 50 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Ahlkvist, Emil</i> , Sverige	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Andersen, Niels</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gísli</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jónsson, Magnús</i> , Island
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Knudsen, Hans R.</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Ericsson, John</i> , Sverige	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Langhelle, Nils</i> , Norge
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Leikola, Erkki</i> , Finland
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Normann, A. C.</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Rönkkö, Tahvo</i> , Finland

<i>Salmela-Järvinen, Martta</i> , Finland	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Seip, Helge</i> , Norge	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Strand, Axel</i> , Sverige	<i>Weikop, O.</i> , Danmark

De 19 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Bjarne Fjærtøft*, Norge, *Magnhild Hagelia*, Norge, *Chr. L. Holm*, Norge, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *John Lyng*, Norge, *Nils Meinander*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Harald Nielsen*, Danmark, *Anders Pettersson*, Sverige, *Kaarlo Pitsinki*, Finland, *Antti J. Rantamaa*, Finland, *Juha Rihtniemi*, Finland, *Martin Skoglund*, Sverige, *Arne Strøm*, Norge, *Hannibal Valdimarsson*, Island, och *Erling Wikborg*, Norge.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gísli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *specialutbildning av experter för underutvecklade länder*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 4) med 61 röster. 8 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ta upp frågan om ett gemensamt nordiskt initiativ för att befordra och samordna utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder.

De 61 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Ahlkvist, Emil</i> , Sverige	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersen, Niels</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Jónsson, Magnús</i> , Island
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Knudsen, Hans R.</i> , Danmark
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Ericsson, John</i> , Sverige	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Langhelle, Nils</i> , Norge
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Fjærtøft, Bjarne</i> , Norge	<i>Leikola, Erkki</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Meinander, Nils</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Normann, A. C.</i> , Danmark

Ohlin, Bertil, Sverige
Osvald, Hugo, Sverige
Pettersson, Anders, Sverige
Pitsirki, Kaarlo, Finland
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Rylander, Olov, Sverige
Rönkkö, Tahvo, Finland

Salmela-Järvinen, Martta, Finland
Seip, Helge, Norge
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Virolainen, Johannes, Finland
Weikop, O., Danmark
Wikborg, Erling, Norge

De 8 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Magnhild Hagelia*, Norge, *Harry Klippenvåg*, Norge, *Finn Moe*, Norge, *Claudia Olsen*, Norge, *Arne Strøm*, Norge, och *Hannibal Valdimarsson*, Island.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 5) med 58 röster. 11 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i fellesskap å skaffe tilveie de nødvendige beløp for årlige stipendier til studerende i nordiske språk som bidrag til reiseutgifter og opphold i forbindelse med besøk i Island.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Ahlkvist, Emil, Sverige
Andersen, Niels, Danmark
Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Ericsson, John, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Fjærtøft, Bjarne, Norge
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark

Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jóhannesson, Ólafur, Island
Jónsson, Gísli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Knudsen, Hans R., Danmark
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Langhelle, Nils, Norge
Larsen, Helge, Danmark
Leikola, Erkki, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lyng, John, Norge
Meinander, Nils, Finland
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Normann, A. C., Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige

Osvald, Hugo, Sverige
Pettersson, Anders, Sverige
Pitsinki, Kaarlo, Finland
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Rylander, Olov, Sverige
Rönkkö, Tahvo, Finland

Salmela-Järvinen, Martta, Finland
Seip, Helge, Norge
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Virolainen, Johannes, Finland
Weikop, O., Danmark
Wikborg, Erling, Norge

De 11 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Magnhild Hagelia*, Norge, *Håkon Johnsen*, Norge, *Harry Klippenvåg*, Norge, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Olavi Lindblom*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Claudia Olsen*, Norge, *Arne Strøm*, Norge, och *Hannibal Valdimarsson*, Island.

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *forskning i arktisk medicin*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 7) med 60 röster. 9 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringene å ta de nødvendige skritt for opprettelse av en samarbeidskommisjon for forskning innen arktisk medisin og stille de nødvendige midler til disposisjon for kommisjonen, som bør få følgende mandat:

a. å ta initiativ til nye forskningsprosjekter, koordinere igangværende forskningsarbeid og vurdere foreslåtte forskningsprosjekter på den arktiske medisins område i de nordiske land,

b. å fremme forskning innen arktisk medisin på andre måter som den finner hensiktsmessig, samt

c. så snart som mulig å fremlegge resultatene av sine overveielser, herunder også spørsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for arktisk medisin, knyttet til et medisinsk fakultet.

De 60 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Ahlkvist, Emil, Sverige
Andersen, Niels, Danmark
Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Ericsson, John, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark

Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Fjærtøft, Bjarne, Norge
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Jóharnesson, Ólafur, Island
Jónsson, Gisli, Island

<i>Jónsson, Magnús</i> , Island	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige
<i>Knudsen, Hans R</i> , Danmark	<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland
<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Kyttä, Harras</i> , Finland	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Kähönen, Urho</i> , Finland	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige
<i>Langhelle, Nils</i> , Norge	<i>Rönkkö, Tahvo</i> , Finland
<i>Larsen, Helge</i> , Danmark	<i>Salmela-Järvinen, Martta</i> , Finland
<i>Leikola, Erkki</i> , Finland	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Lyng, John</i> , Norge	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Meinander, Nils</i> , Finland	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Moe, Finn</i> , Norge	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	<i>Valdimarsson, Hannibal</i> , Island
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Normann, A. C.</i> , Danmark	<i>Weikop, O.</i> , Danmark
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge

De 9 frånvarande var: *Per Borten*, Norge, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Trond Hegna*, Norge, *Chr. L. Holm*, Norge, *Sigurður Ingimundarson*, Island, *Håkon Johnsen*, Norge, *Jon Leirfall*, Norge, *Olavi Lindblom*, Finland, och *Arne Strøm*, Norge.

Reykjavík den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavík den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION NR 12

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *revision av medborgarskapslagstiftningen*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 31 juli 1960 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 4) med 55 röster. 14 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført lettere adgang for nordiske statsborgere til at erhverve anden nordisk statsborgerret, bl. a. ved lempelse af kravene om en vis tids ophold.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Ahlkvist, Emil</i> , Sverige	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Andersen, Niels</i> , Danmark	<i>Johnsen, Hákon</i> , Norge
<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jónsson, Magnús</i> , Island
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark	<i>Knudsen, Hans R.</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Ericsson, John</i> , Sverige	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Leikola, Erkki</i> , Finland
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Fjærtøft, Bjarne</i> , Norge	<i>Meinander, Nils</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland

<i>Rosenberg, Gösta, Finland</i>	<i>Thestrup, Knud, Danmark</i>
<i>Rylander, Olov, Sverige</i>	<i>Valdimarsson, Hannibal, Island</i>
<i>Rönkkö, Tahvo, Finland</i>	<i>Virolainen, Johannes, Finland</i>
<i>Salmela-Järvinen, Martta, Finland</i>	<i>Weikop, O., Danmark</i>
<i>Seip, Helge, Norge</i>	<i>Wikborg, Erling, Norge</i>
<i>Skoglund, Martin, Sverige</i>	

De 14 frånvarande var: *Per Borten, Norge, Holger Eriksen, Danmark, Hans Gustafsson, Sverige, Chr. L. Holm, Norge, Sigurður Ingimundarson, Island, Nils Langhelle, Norge, Jon Leirfall, Norge, Olavi Lindblom, Finland, Finn Moe, Norge, A. C. Normann, Danmark, Claudia Olsen, Norge, Kaarlo Pitsinki, Finland, Axel Strand, Sverige, och Arne Strøm, Norge.*

Reykjavik den 31 juli 1960

Gisli Jónsson

Friðjón Sigurðsson

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Övriga beslut (utom val)

(den 31 juli)

A. Beslut att ej företaga sig något med anledning av:

1. uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor (Sak A 3)
2. medlemsförslag om de nordiska ländernas representation hos varandra (Sak A 16)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spörsmål:

(den 31 juli)

1. berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (Sak C 2)
2. berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor (Sak C 1)
3. meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare, såvitt avser gemensam arbetsmarknad för läkare (Sak D 3)
4. meddelanden om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (Sak D 4)
5. meddelanden om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk (Sak D 2)
6. meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien (Sak D 5)

b. i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session:

(den 31 juli)

1. meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare, såvitt avser gemensam arbetsmarknad för tandläkare (Sak D 3)
2. meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 8)
3. meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (Sak D 7)

4. meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 6)
5. meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (Sak D 1)
6. meddelande om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 5a)

C. Beslut att till nästa ordinarie session uppskjuta vidare behandling av:

(den 28 juli)

1. uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall (Sak A 1)
2. uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete (Sak A 4)
3. uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan (Sak A 8)
4. medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 12)
5. medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (Sak A 13)
6. medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 23)

(den 31 juli)

7. medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 9)
8. uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 5)
9. medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader, såvitt avser anslutning till den europeiska överenskommelsen av den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater (Sak A 20)
10. uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 6)
11. medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 10)
12. medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 19)

D. Beslut i interna spörsmål¹:

(den 28 juli)

1. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)
2. att lägga rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 2)

¹ Beslut i procedurspörsmål här ej redovisade.

3. att lägga rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 3)
4. att lägga rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 4)
5. att lägga rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» till handlingarna (Dokument 5)

(den 31 juli)

6. att vidtaga ändring av § 21 i rådets arbetsordning (*se s. 118*)
7. att bemyndiga presidiet att för förberedelse av nästa ordinarie session tillsätta mindre kommittéer
8. att avhålla nästa ordinarie session i Köpenhamn i senare hälften av februari 1961 med bemyndigande för presidiet att fastställa dag för sessionens början

Val

(den 28 juli)

1. Val av presidium
2. Val av medlemmar i utskotten
3. Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

(den 31 juli)

4. Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén
5. Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén
6. Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén
7. Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

**FÖRFATTNINGAR RÖRANDE
NORDISKA RÅDET**

Nordiska rådets arbetsordning

(Antagen den 20 februari 1953 med ändringar den 18 augusti 1954, den 3 februari 1955, den 1 februari 1956, den 22 februari 1957 och den 31 juli 1960)

Dansk text

Arbejdsordning for Nordisk Råd

§ 21

Udgifter til trykning og andre fælles udgifter, som omhandles i vedtægtens § 13, skal fordeles mellem landene i forhold til antallet af valgte medlemmer af rådet. Dog skal hvert land svare for de særlige udgifter til møder, som bliver holdt dér. I særlige tilfælde kan presidiet beslutte en anden fordeling.

Norsk text

Arbejdsordning for Nordisk Råd

§ 21

Utgifter til trykning og andre fellesutgifter som omhandles i vedtektens § 13 skal fordeles mellom landene i forhold til antallet valte medlemmer av rådet. Dog skal hvert land svare for de særlige utgifter til møter som blir holdt der. I særlige tilfelle kan presidiet beslutte en annen fordeling.

Svensk text

Arbetsordning för Nordiska rådet

§ 21

Utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter, som avses i 13 § stadgan, skola fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda med-

lemmar i rådet. Dock skall varje land svara för de särskilda utgifter, som föranledas av där hållna möten. För särskilt tillfälle kan presidiet besluta om annan fördelning.

Författning rörande Nordiska rådets Finlands delegation

Laki Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta 1. 4. 1960/170 Lag den 1 april 1960 om Nordiska rådets Finlands delegation (170/60)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §

Eduskunta valitsee keskuudestaan jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä Pohjoismaiden neuvostoon kuusitoista jäsentä ja näille kullekin varajäsenen. Jäsenet ja varajäsenet valitaan viiden päivän kuluessa valtiopäivien ayaamisesta. Vaalin toimittavat eduskunnan valitsijamiehet suhteellista vaalitapaa noudattaen.

Valittujen toimikausi alkaa heti, kun heidät on valittu, ja jatkuu, kunnes uusi vaali on toimitettu.

2 §

Eduskunnan valittua Pohjoismaiden neuvoston jäsenet, jotka muodostavat Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan, valtuuskunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan siinä järjestyksessä kuin eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista on säädetty.

3 §

Valtuuskunnan työvaliokunnan muodostavat puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä valtuuskunnan ensimmäisessä kokouksessaan valitsemat jäsenet. Työvaliokunnan tehtä-

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, stadgas:

1 §

Till medlemmar i Nordiska rådet utser varje lagtima riksdag inom sig sexton medlemmar samt för envar av dessa en suppleant. Medlemmarna och suppleanterna väljas inom fem dagar från riksdagens öppnande. Valet förrättas av riksdagens elektoror med iakttagande av proportionellt val-sätt.

De valdas mandat begynner, så snart de valts, och fortgår, till dess nytt val förrättats.

2 §

Efter det riksdagen utsett medlemmarna i Nordiska rådet, vilka bilda rådets Finlands delegation, utser delegationen inom sig ordförande och viceordförande i den ordning, som om val av riksdagens talman och vicetal-män är stadgat.

3 §

Delegationens arbetsutskott består av ordföranden och viceordföranden samt av de medlemmar delegationen vid sitt första sammanträde utsett. Arbetsutskottet åligger att handhava

vänä on huolehtia valtuuskunnan juoksevain asiain hoidosta.

4 §

Valtuuskunnan sihteerin valitsee valtuuskunta. Muun tarpeellisen henkilökunnan ottaa työvaliokunta.

5 §

Valtuuskunta antaa vuosittain eduskunnalle kertomuksen Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta.

6 §

Tämä laki tulee voimaan 14 päivänä huhtikuuta 1960, ja sillä kumotaan edustajien valitsemisesta Pohjoismaiden neuvostoon 14 päivänä joulukuuta 1955 annettu laki (503/55).

skötseln av delegationens löpande ärenden.

4 §

Delegationens sekreterare utses av delegationen. Övrig nödig personal anställes av arbetsutskottet.

5 §

Delegationen avger årligen till riksdagen berättelse över Nordiska rådets verksamhet.

6 §

Denna lag träder i kraft den 14 april 1960, och genom densamma upphäves lagen den 14 december 1955 om val av ombud i Nordiska rådet (503/55).

**PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA**

Presidium

Gisli Jónsson, Island, president
Erik Eriksen, Danmark, vicepresident
Karl-August Fagerholm, Finland, vicepresident
Nils Hønsvald, Norge, vicepresident
Bertil Ohlin, Sverige, vicepresident

Arbetsutskott

Danmark

Niels Andersen
O. E. Einer-Jensen, næstformand
Erik Eriksen, formand
Ole Bjørn Kraft
A. C. Normann
Gustav Pedersen

Finland

Karl-August Fagerholm, ordförande
Eino Kilpi
Harras Kyttä
Erkki Leikola
Aarre Simonen
Johannes Virolainen, viceordförande
John Österholm

Island

Sigurður Ingimundarson, vice ordförande
Gisli Jónsson, ordförande
Einar Olgeirsson

Norge

Per Borten
Chr. L. Holm
Nils Hønsvald, formann

Sverige

Knut Ewerlöf
 Bertil Ohlin, ordförande
 Anders Pettersson
 Rickard Sandler
 Axel Strand, vice ordförande

Sekreteriat

Byråchefen Friðjón Sigurðsson, huvudsekreterare, tillika isländska delegationens sekreterare

Bibliotekarien Tryggve Byström, redaktör

Fuldmægtig Poul Eefsen, sekreterare i juridiska utskottet
 Førstesekretær Helene Andersen, sekreterare i kulturutskottet
 Byråchefen Sven-Hugo Ryman, sekreterare i socialpolitiska utskottet
 Ekspeditionssekretær Axel Gormsen, sekreterare i trafikutskottet
 Andre sekreteraren Leif Leifland, sekreterare i ekonomiska utskottet

Generalsekretær Frantz Wendt, danska delegationens sekreterare
 Justitiesekreteraren Eiler Hultin, Finlands delegations sekreterare
 Byråsjef Einar Løchen, norska delegationens sekreterare
 Sekretær Arne Arnesen, norska delegationens biträdande sekreterare
 Docenten Gustaf Petrén, svenska delegationens sekreterare

Sakkunniga

(Enligt presidiets beslut den 27 juli 1960)

Danmark

Kontorchef K. A. Bjørklund Bertelsen
 Departementschef V. Boas
 Kontorchef Ruth Bruun-Pedersen
 Fuldmægtig V. Korsbæk
 Departementschef Otto Müller
 Ministersekretær Arne Nielsen
 Sekretær Helge Thomsen
 Direktør Bent Wellejus

Finland

Notarien Håkan Branders
 Byråchefen Paul Gustafsson
 Generalsekreteraren Veikko Karsma
 T. f. regeringsrådet Kai Korte

Generaldirektören Niilo Pesonen
Generalkonsuln E. O. Raustila
T. f. byråchefen Rickard Tötterman

Island

Fullmäktigen Árni Gunnarsson
Ambassadrådet Hörður Helgason
Departementschefen Brynjálfur Ingolfsson
Departementschefen Haraldur Kröyer
Departementschefen Baldur Möller
Departementschefen Ásgeir Pétursson

Norge

Generalsekretær Henry N. Bache
Byråsjef John Paxal
Departementsråd Rolv Ryssdal
Byråsjef Gudmund Saxrud
Ekspedisjonssjef Tor Stokke

Sverige

Direktören Arne F. Andersson
Statssekreteraren Gustav Cederwall
Förste sekreteraren Hans Colliander
Byråchefen Åke Englund
Statssekreteraren Carl G. Persson
Byråchefen Bo Siegbahn

REGISTER

Översikt
över sakernas behandling

S a k	
nr	r u b r i k
<i>Medlemsförslag</i>	
A 1	Uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall
A 2	Uppskjutet tilläggsförslag om gemensam läkarmarknad
A 3	Uppskjutet medlemsförslag om ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor
A 4	Uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete
A 5	Uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning
A 6	Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning
A 7	Uppskjutet medlemsförslag om högre nordisk hushållsutbildning
A 8	Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan
A 9	Medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning
A 10	Medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet
A 11	Medlemsförslag om tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land
A 12	Medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg
A 13	Medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.
A 14	Medlemsförslag om regelbundet återkommande nordkalottkonferenser
A 15	Medlemsförslag om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna
A 16	Medlemsförslag om de nordiska ländernas representation hos varandra
A 17	Medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen
A 18	Medlemsförslag om Islands deltagande i turistupplysningsarbetet
A 19	Medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion
A 20	Medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader
A 21	Medlemsförslag om årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder
A 22	Medlemsförslag om isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		s.	s.	nr		s.	nr		
125	85	—	—	—	—			uppskov	A 1
126	85	soc.	5	510	92 d ¹	2	532		A 2
131	85	soc.	6	512	94 d			ingen åtgärd	A 3
133	85	—	—	—	—			uppskov	A 4
134	85	jur.	1	479	96			uppskov	A 5
136	85	jur.	2	481	117			uppskov	A 6
151	85	kult.	1	491	104	7	542		A 7
152	85	—	—	—	—				A 8
153	85	soc.	3	506	88			uppskov	A 9
156	85	jur.	3	484	117			uppskov	A 10
180	85	soc.	4	508	88 d	1	530		A 11
193	85	—	—	—	—			uppskov	A 12
197	85	—	—	—	—			uppskov	A 13
200	85	traf.	2	516	97	4	536		A 14
216	85	ekon.	1	521	100 d	6	540		A 15
225	85	ekon.	2	523	103 d			ingen åtgärd	A 16
229	85	jur.	4	486	117	12	552		A 17
246	85	traf.	3	518	98 d	5	538		A 18
253	85	jur.	5	488	117			uppskov	A 19
261	85	traf.	1	514	97	3	534	uppskov ²	A 20
289	85	kult.	5	498	110 d	10	548		A 21
297	85	kult.	4	496	107 d	8	544		A 22

¹ Betecknar att debatt förekommit vid behandlingen.

² Del av spörsmålet.

S a k

nr	r u b r i k
A 23	Medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden
A 24	Medlemsförslag om specialutbildning av experter för underutvecklade länder
A 25	Medlemsförslag om fördelningen av Nordiska rådets gemensamma utgifter
<i>Berättelser</i>	
C 1	Berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor
C 2	Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet
<i>Meddelanden</i>	
D 1	Meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.
D 2	Meddelanden om rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk
D 3	Meddelande om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare
D 4	Meddelanden om rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder
D 5	Meddelanden om rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien Tilläggsförslag om inrättande av gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien
D 5a	Meddelande om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor
D 6	Meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete
D 7	Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige
D 8	Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		utskott	nr	s.		s.	nr		
306	85	—	—	—	—			uppskov	A 23
313	85	ekon.	4	525	109 d	9	546		A 24
323	85	jur.	6	489	118 d			ändr. i arbets- ordn.	A 25
324	85	soc.	2	505	88			till handl.	C 1
328	85	soc.	1	504	88			till handl.	C 2
330	85	kult.	6	500	111 d			nya meddel.	D 1
333	85	kult.	2	493	105 d			slutbehandl.	D 2
335	85	soc.	5	510	92 d			nya meddel. ¹	D 3
337	85	traf.	3	518	98 d			slutbehandl.	D 4
341	85	kult.	7	501	112 d	11	550	slutbehandl.	D 5
374									
376	85	kult.	8	503	113 d			nya meddel.	D 5a
377	85	ekon.	3	524	108 d			nya meddel.	D 6
383	85	traf.	4	520	108			nya meddel.	D 7
391	85	kult.	3	494	105 d			nya meddel.	D 8

¹ Delvis slutbehandl.

*Översikt över behandlingen av dokumenten utanför
saklistan*

<i>nr</i>	<i>Dokument rubrik</i>	<i>Tryckt s.</i>	<i>Behandl. s.</i>	<i>Beslut innehåll</i>
1.	<i>Rapport från Nordiska rådets presidium</i>	407	{ 36 }	<i>till handl.</i>
2.	<i>Rapport från Nordiska rådets juridiska unionskommitté</i>	461	{ 55 }	<i>till handl.</i>
3.	<i>Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté</i>	464	85	<i>till handl.</i>
4.	<i>Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté</i>	466	85	<i>till handl.</i>
5.	<i>Rapport från Redaktionskommittén för »Nor- disk Kontakt»</i>	469	85	<i>till handl.</i>

Personregister

(Siffrorna hänvisar till sidor)

Ahlkvist, Emil, Sverige (s)
Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Nordiska rådets utgifter: 323

Alemyr, Stig, Sverige (s)
(Suppleant)
Medlemsförslag:
Experter för underutvecklade länder:
313

Andersen, Nina, Danmark (S)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Odontologisk materialprovning: 153
Svensk tjänstepension för nordiska
löntagare: 180
Sjömäns sociala rättigheter: 197
Yttrande:
Likalönskonventionen: 94

Andersson, Birger, Sverige (s)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Sjömäns likställighet vid anställning:
193
Sjömäns sociala rättigheter: 197
Turistupplysningssamarbete med Is-
land: 246
Yttranden:
Svensk tjänstepension för nordiska
löntagare: 88, 91

Andersson, Ebon, Sverige (h)
(Suppleant)
Medlemsförslag:
Utrikestjänst i nya stater: 216
Inbördes utrikesrepresentation: 225

Borg-Sundman, Margit, Finland (Kok)
(Suppleant till den 4 februari 1960)
Medlemsförslag:
Odontologisk materialprovning: 153

Borten, Per, Norge (Sp)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Odontologisk materialprovning: 153

Bro, Vagn, Danmark (V)
(Suppleant)
Medlemsförslag:
Turistupplysningssamarbete med Is-
land: 246

Buhl, Marius, Danmark (V)
Medlem av kulturutskottet
Yttrande:
Folkakademi: 111

Ekendahl, Sigrid, Sverige (s)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Odontologisk materialprovning: 153

Enne, Yrjö, Finland (Skdl)
Medlem av ekonomiska utskottet
Yttrande:
Ekonomiskt samarbete: 109

Eriksen, Erik, Danmark (V)
Medlem av ekonomiska utskottet
Yttranden:
Generaldebatt: 46
Tid och plats för nästa session: 119

Erlander, Tage, Sverige (s)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Generaldebatt: 55

Fagerholm, Karl-August, Finland (Sd)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Fiskerigränser: 306

Gerhardsen, Einar, Norge (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Generaldebatt: 50

Gíslason, Gylfi Þ., Island (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Generaldebatt: 59

Gustafsson, Hans, Sverige (s)
Medlem av trafikutskottet
Medlemsförslag:
Islänningars studier vid nordiska folk-
högskolor: 297

Hagelia, Magnhild, Norge (A)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Svensk tjänstepension för nordiska
löntagare: 180
Sjömäns sociala rättigheter: 197

Hegna, Trond, Norge (A)
Medlem av ekonomiska utskottet
Yttrande:
Generaldebatt: 83

Helén, Gunnar, Sverige (fp)
(Suppleant)¹
Medlemsförslag:
Språkstudiesor till Island: 289
Yttrande:
Utbyggnad av universitet: 114

Henriksson, Gunnar, Finland (Sd)
(Suppleant)
Medlemsförslag:
Svensk tjänstepension för nordiska
löntagare: 180
Sjömäns likställighet vid anställning:
193
Sjömäns sociala rättigheter: 197

Holm, Chr. L., Norge (H)
Medlem av ekonomiska utskottet
Yttranden:
Generaldebatt: 63
Utrikestjänst i nya stater: 100

Horn, Svend, Danmark (S)
Medlem av trafikutskottet
Medlemsförslag:

Turistupplysningssamarbete med Is-
land: 246

Hækkerup, Per, Danmark (S)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
Reselättnader: 261
Experter för underutvecklade länder:
313

Hønsvald, Nils, Norge (A)
Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Medborgarskapslagstiftning: 229
Europeiska domstolen för de mänskli-
ga rättigheterna: 253
Reselättnader: 261
Fiskerigränser: 306
Yttrande:
Generaldebatt: 36

Ingimundarson, Sigurður, Island (A)
Medlem av kulturutskottet
Yttrande:
Översättning av facklitteratur: 105

Jóhannesson, Ólafur, Island (F)
Medlem av trafikutskottet
Yttrande:
Turistupplysningssamarbete och tra-
fikförbindelser med Island: 98

Johnsen, Hákon, Norge (A)
Medlem av kulturutskottet
Medlemsförslag:
Språkstudiesor till Island: 289
Islänningars studier vid nordiska folk-
högskolor: 297
Yttrande:
Islänningars studier vid nordiska folk-
högskolor: 107

Jónsson, Gísti, Island (Sj)
Medlem av ekonomiska utskottet
Yttranden:
Presidentens tillträdesanförande: 33
Presidentens avslutningsanförande:
120

Jónsson, Magnús, Island (Sj)
Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Inbördes utrikesrepresentation: 225

¹ Ersatte Ragnhild Sandström 31/7.

- Turistupplysningssamarbete med Island: 246
- Kampmann, Viggo*, Danmark (S)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Generaldebatt: 41
- Kraft, Ole Bjørn*, Danmark (KF)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
Reselättnader: 261
Yttranden:
Generaldebatt: 60, 84
Inbördes utrikesrepresentation: 104
- Kuusinen, Hertta*, Finland (Skdl)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Odontologisk materialprovning: 153
Yttrande:
Generaldebatt: 74
- Kyttä, Harras*, Finland (Kp)
Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Medborgarskapslagstiftning: 229
Nordiska rådets utgifter: 323
Yttrande:
Nordiska rådets utgifter: 118
- Lange, Gunnar*, Sverige (s)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Generaldebatt: 70
- Langhelle, Nils*, Norge (A)
Medlem av kulturutskottet
Medlemsförslag:
Språkstudieresor till Island: 289
Islänningars studier vid nordiska folkhögskolor: 297
- Larsen, Helge*, Danmark (RV)
Medlem av kulturutskottet
Medlemsförslag:
Språkstudieresor till Island: 289
Yttrande:
Språkstudieresor till Island: 111
- Leikola, Erkki*, Finland (Kok)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
- Medborgarskapslagstiftning: 229
Tilläggsförslag:
Arktisk medicin: 374
Yttrande:
Utbyggnad av universitet: 116
- Leirfall, Jon*, Norge (Sp)
Medlem av trafikutskottet
Medlemsförslag:
Utrikestjänst i nya stater: 216
Medborgarskapslagstiftning: 229
Turistupplysningssamarbete med Island: 246
Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna: 253
Reselättnader: 261
Yttrande:
Utrikestjänst i nya stater: 101
- Meinander, Nils*, Finland (Sv)
Medlem av trafikutskottet
Yttrande:
Generaldebatt: 38
- Moe, Finn*, Norge (A)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
Utrikestjänst i nya stater: 216
Experter för underutvecklade länder: 313
Yttranden:
Generaldebatt: 43
Utrikestjänst i nya stater: 100
- Nederström-Lundén, Judit*, Finland (Skdl)
Medlem av kulturutskottet
Medlemsförslag:
Sjömäns sociala rättigheter: 197
Yttranden:
Likalönskonventionen: 95
- Nielsen, Harald*, Danmark (V)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Sjömäns sociala rättigheter: 197
- Nihlfors, Folke*, Sverige (fp)
(Suppleant)
Medlemsförslag:
Reselättnader: 261
- Niskala, Markus*, Finland (MI)
(Suppleant)

Medlemsförslag:

Nordkalottkonferenser: 200

Normann, A. C., Danmark (RV)

Medlem av ekonomiska utskottet

Yttrande:

Inbördes utrikesrepresentation: 103

Ohlin, Bertil, Sverige (fp)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Fiskerigränser: 306

Yttranden:

Presidentens öppningsanförande: 29

Generaldebatt: 80

Ekonomiskt samarbete: 108

Olsen, Claudia, Norge (H)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Odontologisk materialprovning: 153

Svensk tjänstepension för nordiska löntagare: 180

Sjömäns likställighet vid anställning: 193

Sjömäns sociala rättigheter: 197

Yttrande:

Läkar- och tandläkarmarknad: 93

Osvald, Hugo, Sverige (fp)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Utrikestjänst i nya stater: 216

Inbördes utrikesrepresentation: 225

Yttranden:

Experter för underutvecklade länder: 110

Utbyggnad av universitet: 114

Pettersson, Anders, Sverige (cp)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Odontologisk materialprovning: 153

Yttranden:

Svensk tjänstepension för nordiska löntagare: 89, 91

Pitsinki, Kaarlo, Finland (Sd)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Svensk tjänstepension för nordiska löntagare: 180

Poulsen, Johan, Danmark (V)

(Förfall vid 8:e sessionen)

Medlemsförslag:

Odontologisk materialprovning: 153

Rihtniemi, Juha, Finland (Kok)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttrande:

Läkar- och tandläkarmarknad: 93

Rylander, Olov, Sverige (fp)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Det allmännas skadeståndsskyldighet: 156

Medborgarskapslagstiftning: 229

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna: 253

Yttrande:

Generaldebatt: 69

Saalasti, Kerttu, Finland (MI)

(Förfall vid 8:e sessionen)

Tilläggsförslag:

Arktisk medicin: 374

Sandström, Ragnhild, Sverige (fp)

Medlem av trafikutskottet

Medlemsförslag:

Nordkalottkonferenser: 200

Seip, Helge, Norge (V)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Språkstudieresor till Island: 289

Islänningars studier vid nordiska folkhögskolor: 297

Experter för underutvecklade länder: 313

Yttranden:

Generaldebatt: 67

Utrikestjänst i nya stater: 102

Experter för underutvecklade länder: 109

Utbyggnad av universitet: 115

Seweriin, Rakel, Norge (A)

(Förfall vid 8:e sessionen)

Medlemsförslag:

Odontologisk materialprovning: 153

Skaug, Arne, Norge (A)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 72

Skoglund, Martin, Sverige (h)

Medlem av trafikutskottet

Yttrande:

Generaldebatt: 79

Strand, Axel, Sverige (s)

Medlem av ekonomiska utskottet

Yttrande:

Svensk tjänstepension för nordiska löntagare: 90

Sukselainen, V. J., Finland (Ml)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 48

Thestrup, Knud, Danmark (KF)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Det allmännas skadeståndsskyldighet: 156

Utrikestjänst i nya stater: 216

Inbördes utrikesrepresentation: 225

Medborgarskapslagstiftning: 229

Nordiska rådets utgifter: 323

Yttranden:

Generaldebatt: 65

Inbördes utrikesrepresentation: 103

Thors, Ólafur, Island (Sj)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 40

Valdimarsson, Hannibal, Island (Ab)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Odontologisk materialprovning: 153

Yttrande:

Likalönskonventionen: 95

Virolainen, Johannes, Finland (Ml)

Medlem av kulturutskottet

Yttranden:

Medel för kulturellt samarbete: 105

Arktisk medicin: 112

Wikborg, Erling, Norge (Kf)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Inbördes utrikesrepresentation: 225

Yttranden:

Generaldebatt: 76

Utrikestjänst i nya stater: 101

Inbördes utrikesrepresentation: 104

Ämnesregister

(De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 574—577; övriga siffror anger sidor)

- Administrativa tjänstemän, utbyte av: 409, 417—421
Akademi, folklig: *Sak D 1*
Akademisk arbetskraft: se Läkare, Revisorer, Tandläkare
Aksjeselskap: se *Sak A 5*
Aktiebolag: se *Sak A 5*
Ambassader: se Utrikesrepresentation
Arbetsmarknad: *Sak C 2*; se även Läkare, Revisorer, Sjömän, Tandläkare
Arbetsmarknadsutskottet, Nordiska: *Sak C 2*
Arktisk medicin: *Sak D 5*
Arvsmedel, överförande av: 413
Associationsrättslig lagstiftning: *Sak A 5*
Avdrag: se Skattefritt avdrag
- Beskattning: se Institut for teoretisk Atomfysik, Kyrkoskatt, Motorfordon, Skattefritt avdrag
Beskickningar: se Utrikesrepresentation
Betänkandeserie, nordisk: 411—412, 455—456
Bilar: se Motorfordon
Bolagsrätt: se *Sak A 5*
- Dentalmaterialprovning: *Sak A 9*
Domstolsorgan, rådgivande: *Sak A 8*
- Ekonomiska niomannakommittén: se Nordiska rådet
Ekonomiska samarbetsutskottet, Nordiska: se Ekonomiskt samarbete
Ekonomiskt samarbete: *Sak D 6*: 30—31, 37—40, 44—45, 48—49, 51, 57—64, 67—68, 70—74, 77, 81—84
Expert-: se Expert-
Elektrisk materiel, godkännande av: 412—413, 456—460
Erstatningsansvar, det offentliges: *Sak A 10*
Eskimåer: se Arktisk medicin
- Europarådskonventioner: se *Sak A 19, A 20*
Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna: *Sak A 19*
Expertutbildning för underutvecklade länder: *Sak A 24*
Extinktiva godtrosvärv: 412
- Facklitteratur, översättning av finsk och isländsk: *Sak D 2*
Fartygspersonal: se Sjömän
Finsk facklitteratur, översättning av: *Sak D 2*
Fiskerigränser: *Sak A 23*
Flyktingar, visumfrihet för: se *Sak A 20*
Flyttgod: se Motorfordon
Folkakademi: *Sak D 1*
Folkhögskolesamarbete: *Sak A 22, D 1*
For-: se För-
Forbruger-: se Konsument-
Forsknings- och undervisningssamarbete: 31, 48, 58, 78, 380; se även *Sak D 5a*
Frdrag: se Skattefritt avdrag
Frihandelsområde: se Ekonomiskt samarbete
Föreningsrätt: se *Sak A 5*
Förvaltningstjänstemän, utbyte av: 409, 417—421
- Gesandtskaber: se Utrikesrepresentation
Godtrosvärvarens rättsställning: 412
Grannlandskyrkor: se Kyrkoskatt
Grönländare: se Arktisk medicin
- Handels- och fiskefartygspersonal: se Sjömän
Hushållsutbildning, högre: *Sak A 7*
Hygien, arktisk: *Sak D 5*
Hälsovårdsforskning: se Arktisk medicin
Högertrafik i Sverige: 68—69, 78

- Högskolor: se Hushållsutbildning, Forsknings- och undervisningssamarbete, Universitet och högskolor
- ILO-konventioner: se *Sak A 3*
- Indirekt beskattning, dubbel: se Motorfordon
- Inkomstskatt: se Institut for teoretisk Atomfysik, Kyrkoskatt, Skattefritt avdrag
- Innstillinger fra nordiske komitéer: 411—412, 455—456
- Institut for teoretisk Atomfysik, beskattning av personal vid Nordisk: 414
- Internationella arbetsorganisationen: se ILO-konventioner
- Island, kulturutbyte med: 396—406
— och Nordiska rådet: 40—41, 50—51
—, språkstudieresor till: *Sak A 21*
—, trafikförbindelser med: *Sak D 8*
—, turistupplysningssamarbete med: *Sak A 18*
- Isländsk facklitteratur, översättning av: *Sak D 2*
- Islänningars folkhögskolestudier: *Sak A 22*
- Juridiska niomannakommittén: se Nordiska rådet
- Kirkeskat: *Sak A 1*
- Kiruna, väg mellan Nordnorge och: 385—390
- Kommittén för konsumentfrågor, Nordiska: *Sak C 1*
- Kommunikationer: se Island, Norge
- Konsulat: se Utrikesrepresentation
- Konsultationsplikt för regeringarna: 31
- Konsumentupplysning: *Sak C 1*
- Kulturella ändamål, medel för: *Sak D 8*
- Kulturellt samarbete: se Forsknings- och undervisningssamarbete, Island
- Kvinnolönefrågan: *Sak A 3*
- Kyrkoskatt: *Sak A 1*
- Laboratorieundersökningar: se Odontologisk materialprovning, Elektrisk materiel
- Lagstiftningssamarbete: *Sak A 4*; 65—67, 69—70; se även Associationsrättslig lagstiftning, Medborgarskapslagstiftning, Rådgivande domstolsorgan, Skadeståndsskyldighet
- Lappar: se Arktisk medicin
- Lika lön för män och kvinnor: *Sak A 3*
- Likställighet vid anställning av sjömän: *Sak A 12*
- Livförsäkringspremier, skattefritt avdrag i Norge för: 413
- Lovgivningssamarbete: se Lagstiftningssamarbete
- Läkare, arbetsmarknad för: *Sak A 2, D 3*
- Marknad, nordisk: se Ekonomiskt samarbete
- Medborgarskapslagstiftning: *Sak A 17*; 413
- Medicinsk forskning: se Arktisk medicin
- Menneskerettigheder: se Mänskliga rättigheter
- Ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, Nordiska: se Ekonomiskt samarbete
- Ministermöte: 410
- Motorfordon, indirekta skatter vid överflyttning av: 414
- Mänskliga rättigheter, Europeiska domstolen för: *Sak A 19*
- Nabolandskirker: se Kyrkoskatt
- »Nordens förenta stater»: 46, 65
- Nordisk, nordiska: se i regel följande ord
- »Nordisk Kontakt»: 469—473
- Nordiska rådet
- Arbetsformer: 36—37, 41—43, 46—48, 53—57, 62—63, 76, 79—84, 412
- Arbetsordning, ändring av: *Sak A 25*; 561—562
- Arbetsutskott: 567
- Ekonomiska niomannakommittén: 466—468
- Författningar rörande Nordiska rådet: 561—564
- Inkomna skrivelser: 413—414
- Interna kostnader: *Sak A 25*; 409
- Juridiska niomannakommittén: 461—463
- Kommittéer, bemyndigande för presidiet att tillsätta: 119
- Koordinerande lands uppgifter: 408—409, 416—417
- Medlemmar: 10—19

- Nordiska rådet och Island: 40—41, 50—51
 — och parlamenten: 414—416
 — och politiska ungdomsförbunden: 411
 Presidium: 567
 Rekommendationer, översikt över resultaten av: 412
 Socialpolitiska niomannakommittén: 464—465
 Tryckning av förhandlingar: 408
 Utskott, riktlinjer för: 477—478
 7:e sessionen, åtgärder i anledning av beslut vid: 407—409
 8:e sessionen, förberedelser för: 410—411
 —, generaldebatt vid: 36—84
 —, kallelse till: 7
 —, medlemslista vid: 8—9
 —, presidentens avslutningsanförande vid: 120
 —, presidentens tillträdesanförande vid: 33—34
 —, presidentens öppningsanförande vid: 29—31
 —, presidierapport till: 407—460
 —, remiss av saker till utskott vid: 85
 —, sakkunniga vid: 568—569
 —, saklista vid: 20—22
 —, sekretariat vid: 567
 —, utskott vid: 35—36
 —, översikt över: 25—26
 9:e sessionen, tid och plats för: 119—120
 Nordkalotten, konferenser om problem på: *Sak A 14*; 412—413
 —, vägförbindelser på: *Sak D 7*
 Norge, skattefritt avdrag för livförsäkringspremier i: 413
 —, vägförbindelser mellan Sverige och: *Sak D 7*
 Odontologisk materialprovning: *Sak A 9*
 Omsättningsavgift: se Motorfordon
 Översättning: se Översättning
 Pass- och reselättnader: *Sak A 20*
 Pension: se Tjänstepension
 Persontrafik mellan Europarådets medlemsstater: se *Sak A 20*
 Provning: se Elektrisk materiel, Odontologisk materialprovning
 Radioapparater: se Elektrisk materiel
 Reselättnader: *Sak A 20*
 Resevaluta, norsk: se *Sak A 20*
 Ret-: se Rätt-
 Revisorer, arbetsmarknad för: 409, 421—455
 Rådgivande domstolsorgan: *Sak A 8*
 Rättslig likställighet: se Sjömän
 Rättstillämpning, enhetlig: *Sak A 8*
 Samer: se Arktisk medicin
 Selskabslovgivning: se *Sak A 5*
 Sexmaktsunionen: se Ekonomiskt samarbete
 Sjömanskyrkor: se Kyrkoskatt
 Sjömän, frågor rörande: 414
 —, likställighet vid anställning av: *Sak A 12*
 —, sociala rättigheter för: *Sak A 13*
 Skadeståndsskyldighet, det allmännas: *Sak A 10*
 Skattefritt avdrag: *Sak A 6*; 413
 Skatter: se Institut för teoretisk Atomfysik, Kyrkoskatt, Motorfordon, Skattefritt avdrag
 Socialpolitiska niomannakommittén: se Nordiska rådet
 Socialpolitiskt samarbete: 52, 464—465
 Sovjetunionen, samarbete med: 75
 Språkundervisning, nordisk: *Sak A 21*
 Statsborgerret: se Medborgarskapslagstiftning
 Studieresor till Island: *Sak A 21*
 Sundheds-: se Hälso-
 Sverige, högertrafik i: 68—69, 78
 —, rätt till allmän tjänstepension i: *Sak A 11*; 413
 —, vägförbindelse mellan Norge och: *Sak D 7*
 Sö-: se Sjö-
 Tandläkare, arbetsmarknad för: *Sak D 3*
 Territorialvatten: se Fiskerigränser
 Tjänstemannautbyte: 409, 417—421
 Tjänstepension, rätt i Sverige till allmän: *Sak A 11*; 413
 Toldunion: se Ekonomiskt samarbete
 Trafikförbindelser: se Island, Norge, Persontrafik
 Trafikregler, gemensamma: 68—69, 78
 Tullunion: se Ekonomiskt samarbete
 Turistupplysningssamarbete med Island: *Sak A 18*

- Udenrigs-: se Utrikes-
- Underutvecklade länder, hjälp till: 43, 52—53, 68; se även *Sak A 24*
- , utbildning av experter för: *Sak A 24*
- Ungdomsfostran, samarbete om: 58—59
- Universitet och högskolor: *Sak 5a*; se även Hushållsutbildning, Forsknings- och undervisningssamarbete
- Utenriks-: se Utrikes-
- Utredningsserie, nordisk: 411—412, 455—456
- Utrikesrepresentation, inbördes: *Sak A 16*; 64—65, 78
- i nya stater: *Sak A 15*; 43—44, 49—50, 64, 78—79
- Utvecklingsländer: se Underutvecklade länder
- Vej-: se Väg-
- Vindikation: 412
- Visumfrihet för flyktingar: se *Sak A 20*
- Vägförbindelser mellan Norge och Sverige: *Sak D 7*
- Årsbok, nordisk: 413
- Økonomisk-: se Ekonomisk-
- Översättning av finsk och isländsk facklitteratur: *Sak D 2*

**SUPPLEMENT:
TAL VID ÞINGVELLIR DEN 29 JULI 1960**

1. næstformand Marius Buhl, Danmark:

Fra det danske præsidiemedlem i Nordisk Råd modtog jeg for nogle dage siden opfordring til her på dette sted at bringe en hilsen fra Danmark til Island. Det var selvfølgelig med nogen ængstelse, vil den høje forsamling forstå, at jeg modtog denne opfordring. Jeg vidste jo, at blandt de mange tingsteder, som nordisk historie udpeger, indtager Þingvellir en så fremtrædende særstilling, at dette sted ikke blot betragtes som en islandsk helligdom, men hver nordisk borger, der står på Þingvellir, vil føle sig besøgt af historiens genius. Han vil mærke som vingesus omkring sig, når han står her, og han vil vende sin ærbødighed mod det islandske folk.

Ude omkring os hører vi i dag råbet om statssammenslutninger. »Lad os slutte os sammen i nationale enheder», hedder det, »det giver militær styrke, økonomisk og merkantil styrke». Ja, det er de styrkeformer, der råbes på i dag, og enhver må selvfølgelig kunne se betydningen heraf.

Jeg vil dog påstå, at når et lille land kæmper for at bevare sin nationale selvstændighed, eller sætter alt ind paa at genvinde den, om den måtte være gået tabt, så er dette tegn paa en moralsk og folkelig styrke af meget høj karat.

Denne betragtning leder tanken hen på forholdet mellem Island og Danmark. Island kæmpede for sin fulde selvstændighed. Det må ikke undre jer, at Danmark krympede sig. Vi havde været ude for nationale ydmygelser — sidst i 1864. Vi syntes ikke, vi havde råd til at miste noget, og vi troede, at vi ville miste noget med Islands selvstændighed, ja, vi troede, at det ville være tab for begge parter.

Vi tog fejl.

Vi har set, med hvilken imponerende kraft Island har opbygget de institutioner af materiel og åndelig art, som andre steder i verden kræver meget større og rigere folkelegemer, end Island repræsenterer. Det har vi set, og vi har set, at Danmark i dag er meget stærkere forbundet med Island, end det var for femti år siden, så sandt som frihedens bånd altid er de stærkeste.

For et par uger siden bladede jeg tilfældigt i en ung piges salmebog, som lå på mit bord. Med sin fine ungpigeskrift havde hun på forreste blad skrevet: »Veje, der ikke udgår fra hjertet, ender blindt». Den sætning faldt mig ind, da jeg skulle tænke på, hvad jeg ville sige her i dag.

Just nu, tror jeg, kan Island og Danmark få alle gensidige forbindelsesveje til også at udgå fra hjertet, og just derfor vil de ikke ende blindt, men føre til større og større resultater for begge folk.

I vore to landes respektive lovgivende forsamlinger vil vi stræbe efter at bevare frie hjerter: Hver kvinde og hver mand må frit kunne fremsige sin

hjertens mening, frit kunne tænke, tro og tale. Og så længe vi holder os dette for øje, kan vi med god samvittighed mødes på Þingvellir.

Just nu kom solen frem igen! Man husker, hvorledes Napoleon ofte mindede sine soldater om »solen ved Austerlitz«, når en vanskelig opgave forestod. Vi danske medlemmer af Nordisk Råd vil i fremtiden, når der foreligger vanskelige sager mellem de nordiske lande og Island, minde hverandre om solen over Þingvellir!

Andre vicetalmannen Johannes Virolainen, Finland:

Herr president! Kära isländska vänner! Mina damer och herrar! Nordiska rådet har i dag samlats på en historisk plats. Þingvellirs berg är för Islands folk ett heligt ställe. Här samlades detta karga och glest befolkade lands representanter för första gången redan för mer än tusen år sedan till fredligt samarbete för att stifta lagar och skipa rätt. Ett fritt lands fria företrädare skapade då grunden för den nordiska folkrepresentationen, en grund, på vilken våra parlament allt ännu i denna dag baserar sig.

Företrädarna för landets olika delar samlades då under de gångna tiderna på detta berg och slätten här invid, och många hade lång väg, flera dagars resa hemifrån. I dag har vi företrädare för de fyra andra nordiska länderna tillsammans med våra isländska vänner kommit hit till det isländska folkets heliga plats. Också vi har kommit långt ifrån, men har ändå inte haft flera dagsresor, ty i våra dagar har avstånden blivit kortare och folken kommit varandra närmare. Också vi har samlats i det fredliga samarbetets tecken, i alla de nordiska folkens samarbetes tecken.

På denna plats fylls vårt sinne av aktning och tacksamhet mot Islands folk för att det har skapat Altinget och givit de nordiska folken en folkrepresentation. Därför är Þingvellir en helig plats, inte enbart för Islands folk, det är det även för hela Norden.

Ifall någon av oss väntade sig att här se mäktiga historiska monument, så misstog han sig. Här finns inte många yttre minnesmärken. Men här finner även en främling mycket mera än synliga monument. Här talar det fria Nordens fria forntid till oss. På detta berg och på denna vidd har friska vindar alltid blåst. Denna plats påminner oss, invånare i dagens Norden, om det viktigaste, som den enskilda människan och nationen kan äga, om rätten att fritt besluta om sina egna angelägenheter. Medvetandet härom för oss närmare varandra och sporrar oss till allt fastare samarbete.

Finlands folk kan, om något, värdesätta friheten. Då vi under vinterkriget's tunga dagar kämpade för vår existens, uppmuntrades vi av F. E. Sillanpääs alltid levande ord, som föddes under den tidens stämning och som säger oss:

Mitä lieneekin aarteita Suomessa, toki kallehin on vapaus.
Siks' suorana seistä ja kaatua, joka miehen on oikeus.

Dessa ords innehåll kunde vi översätta:

Vilka skatter Finland än må äga, den dyrbaraste är dock friheten.
Att stå rak och falla är därför en rättighet för varje man.

Vi var då redo till uppoffringar. Och vi stod ut med dem. I går vid den gemensamma nordiska aftonen berättade en dansk vän om sina intryck från Finland. Jag gick, sade han, till Sandudds hjältegravar i Helsingfors, där de talrika korsen invid varandra talade sitt uppskakande språk om offren. Då jag förundrade mig över korsens stora mängd, berättade min ciceron, att korsen visserligen är många här, men annorstädes finns ännu flere. I hela landet finns sammanlagt cirka 90 000. Man behöver inte berätta mera, sade min danske vän, detta är redan tillräckligt för att inse, vad friheten betyder för Finlands folk.

Vi finnar förtröstar — trots våra inre svårigheter — på att vi har rätt att leva fritt och att vi även har möjlighet därtill, så länge vi orubbligt håller fast vid den och vi själva är redo till uppoffringar för den. Vi önskar ingenting annat än att få leva i fred vårt eget liv som goda grannar till våra grannfolk och utanför världens stora tvister, så att vi kan koncentrera våra krafter på fredligt uppbyggnadsarbete.

Besöket här på Islands och hela Nordens heliga plats ger oss ny tillit till de små folkens fria framtid och ny kraft till samarbete som ett fritt land och ett fritt folk tillsammans med de andra nordiska brödrafolken.

På Nordiska rådets Finlands delegations vägnar tackar jag Islands Alting för att vi här har fått hålla en värdefull högtidlighet, som ger oss oförglömliga minnen, och jag framför till Islands Alting samt till Islands hela folk Finlands hälsning.

Stortingspresident Nils Langhelle, Norge:

Ærede islandske venner, mine damer og herrer! Jeg har fått det ærefulle oppdrag å bringe Island en hilsen fra Norge. Statsråd Thoroddsen minnet oss i dag om at Ingólf Arnarson, den første landnåmsmann i Island, var »norsk nordmann fra Norge». Han var ikke den siste, der fulgte mange andre i hans kjølvann. Jeg tror også man kan si om dem at det tok ikke lang tid før de ble »islandske islendinger i Island». De fant et nytt hjem og et nytt fedreland.

Norge har meget å takke Island for. I utviklingen av vår nasjonalfølelse og i skapingen av en norsk nasjon spiller Island en meget viktig rolle. De norske kongenes skaller var islendinger. Viktige deler av vår historie er gitt oss av Island. Og nettopp denne historien, historie om Norge skrevet av islendinger, ble en kraft i utviklingen av en norsk nasjonalfølelse og dermed i skapingen av en norsk nasjon, og det vil vi alltid takke Island for. Derfor har det på tross av havet som skiller våre to land alltid vært en sterk interesse for Island i det norske folk, og en levende sympati med det islandske folks skjebne. Dette gjør det for oss norske til en opplevelse å besøke Island.

En særlig opplevelse er det å komme til Þingvellir. Vi vet at for den islandske nasjon er Þingvellir noe ganske spesielt. Hver nasjon har sine historiske seder. Norge har sitt Eidsvold, Island har Þingvellir. Det ble her på dette sted skapt tradisjoner, skapt lover som kom til å gi Island dets særpreg — den høvdingbårne fristaten, den aristokratiske republikken. Derfor fylles vi ganske naturlig av ærbødighet når vi står her. Vi forstår at Þingvellir for det islandske folk er et nasjonalt symbol. Men det er noe mer enn det — Þingvellir er i virkeligheten også et nordisk symbol. Bjørnstjerne Bjørnson sa en gang at »frihetens arnested i Norden er Island». Og denne tanke som er legemliggjort på dette sted, er en ekte nordisk tanke. Det er idéen om den lovbundne frihet, den tanken som også har fått pregnant uttrykk i de ordene: »Med lov skal land bygges, og ikke med ulov ødes». Det er i virkeligheten en ekte nordisk tanke som her har slått rot på Þingvellir.

Alt dette gjør at det for oss er en opplevelse å være her. Vi er glad for denne anledningen vi har hatt til å besøke Island, til å være på Þingvellir, og av hele vårt hjerte ønsker vi Island alt godt.

Første vice talmannen Martin Skoglund, Sverige:

På denna tusenåriga tingplats, som för nordisk folkstyrelse är något av helig mark, möts i dag ombud för Islands, Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges folkvalda församlingar.

Det sker inom Nordiska rådets ram och på inbjudan av Altinget, en inbjudan, som vi värdesätter högt.

Som talesman vid detta tillfälle för de svenska representanterna och därmed också för en samlad uppfattning inom Sveriges riksdag vill jag framföra vår uppriktiga och varma hyllning till republiken Island och till Islands folk. Island är en värdefull länk i brödrakedjan av Nordens riken.

Islands långt över tusenåriga historia visar, hur ett segt och uthålligt folk med stark livsvilja kan kämpa sig igenom eld och köld, pest och farsoter, utan vapenmakt nå fram till nationell frihet och i andligt och kulturellt hänseende uppnå en förgrundsplats.

Vi i Sverige är glada och stolta över vår i tidigt skede inledda förbindelse med Island. När år 1935 Sveriges riksdag firade minnesfest med anledning av sin 500-åriga tillvaro framförde altingsledamoten Stefán Jóh. Stefánsson det isländska Altingets adress till Sveriges riksdag. I denna utsades: »Vi isländare glömmer icke, att en svensk man, Gardar Svavarsson, var den förste nordbo, som satte fot på isländsk mark».

Efter att — som jag förmodar — kanske något för älskvärt ha skildrat vad Sverige i olika hänseenden betytt för Island inte minst i fråga om upplysning och vetenskap, gjorde Altinget följande uttalande: »Allt fastare och fastare hava brödrabanden knutits under de sista decennierna mellan det största och det minsta av Nordens riken».

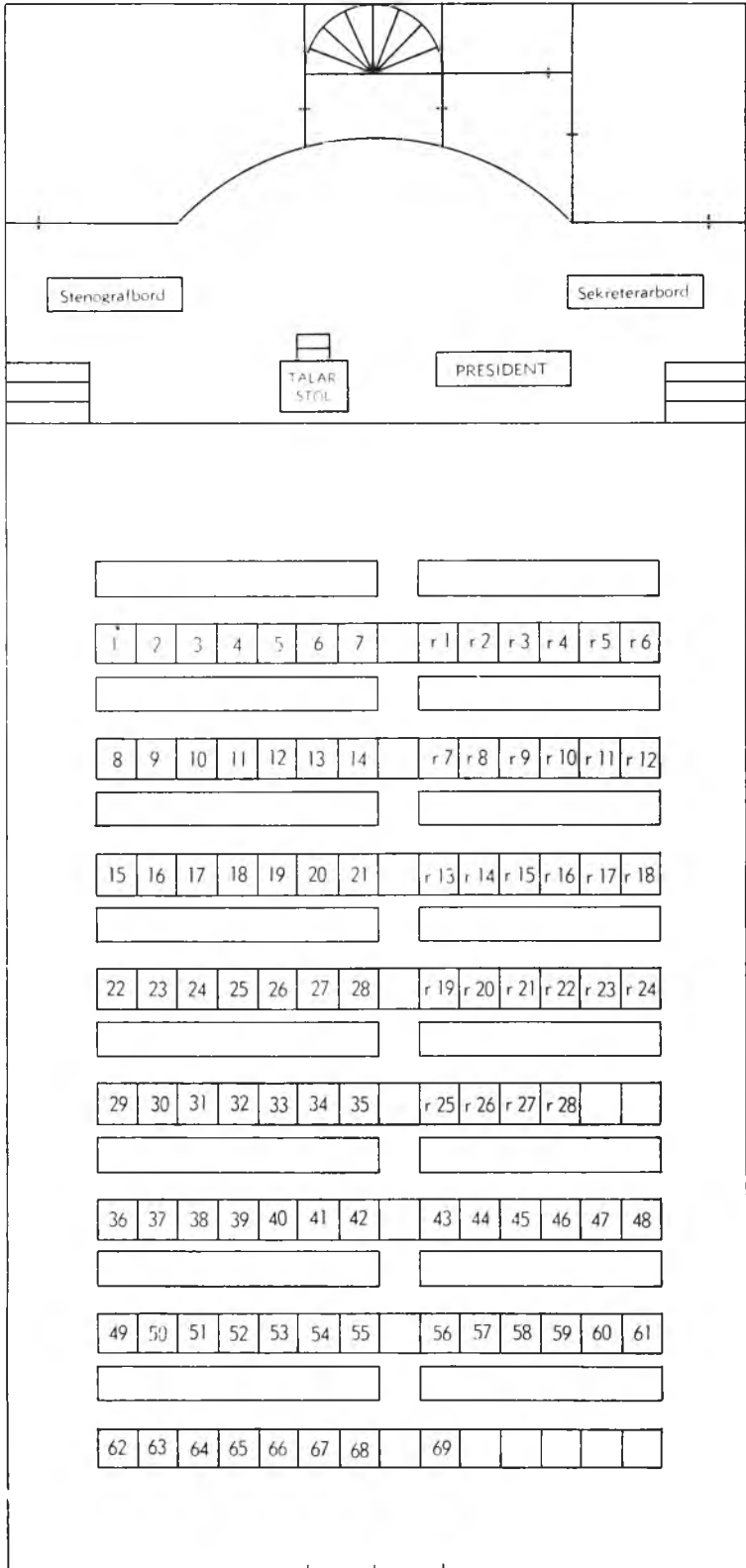
Mycket har hänt omkring oss sedan detta utsades, men dock inget, som

skulle förändra våra folks känslor för varandra. Vi vill från Sveriges sida försäkra, att de band, som knöts för långt över 1 000 år sedan mellan Island och Sverige, vill vi skall bestå tiderna igenom.

Med uppriktig beundran ser vi i dag, hur den fria staten Island och dess folk hävdar sig och går framåt. Mot en bakgrund av mer än 1 000-årig tradition bygger våra dagars isländska folk upp sitt land i bredd med övriga nordiska land till ett nutida samhälle i kulturellt, socialt och ekonomiskt hänseende.

Vi önskar den isländska nationen en fortsatt lyckosam utveckling i frihet och fred.

PLAN ÖVER SESSIONSSALEN

r 1. Bjarni Benediktsson	21. Trond Hegna
r 2. Kaj Bundvad	22. Chr. L. Holm
r 3. Tage Erlander	23. Svend Horn
r 4. Einar Gerhardsen	24. Per Hækkerup
r 5. Gylfi Þ. Gíslason	25. Nils Hønsvald
r 6. Guðmundur I. Guðmundsson	26. Sigurður Ingimundarson
r 7. Antti Hannikainen	27. Ólafur Jóhannesson
r 8. Gudmund Harlem	28. Hakon Johnsen
r 9. Jens Haugland	29. Gíslí Jónsson
r 10. Heikki Hosia	30. Magnús Jónsson
r 11. Hans Hækkerup	31. Sigfrid Jonsson
r 12. Lars P. Jensen ¹	32. Harry Klippenvag
r 13. Rune Johansson	33. Hans R. Knudsen
r 14. Emil Jónsson	34. Ole Bjørn Kraft
r 15. Ingólfur Jónsson	35. Hertta Kuusinen
r 16. Jørgen Jørgensen	36. Harras Kyttä
r 17. Viggo Kampmann	37. Urho Kähkönen
r 18. Ahti Karjalainen	38. Nils Langhelle
r 19. Herman Kling	39. Helge Larsen
r 20. Gunnar Lange	40. Erkki Leikola
r 21. Torsten Nilsson	41. Jon Leirfall
r 22. Søren Olesen	42. Olavi Lindblom
r 23. Arne Skaug	43. John Lyng
r 24. Viggo Starcke	44. Nils Meinander
r 25. V. J. Sukselainen	45. Finn Moe
r 26. Gunnar Thoroddsen	46. Judit Nederström-Lundén
r 27. Ólafur Thors	47. Harald Nielsen
r 28. Ralf Törngren	48. A. C. Normann
	49. Bertil Ohlin
1. Emil Ahlqvist	50. Claudia Olsen
2. Nils Andersen	51. Hugo Osvald
3. Nina Andersen	52. Anders Pettersson
4. Birger Andersson	53. Kaarlo Pitsinki
5. Per Borten	54. Antti J. Rantamaa
6. Marius Buhl	55. Juha Rihtniemi
7. N. Chr. Christensen	56. Gösta Rosenberg
8. O. E. Einer-Jensen	57. Olov Rylander
9. Sigrid Ekendahl	58. Tahvo Rönkkö
10. Lars Eliasson	59. Martta Salmela-Järvinen
11. Yrjö Enne	60. Ragnhild Sandström ²
12. John Ericsson	61. Helge Seip
13. Erik Eriksen	62. Martin Skoglund
14. Holger Eriksen	63. Axel Strand
15. Knut Ewerlöf	64. Arne Strøm
16. Karl-August Fagerholm	65. Knud Thestrup
17. Bjarne Fjærtøft	66. Hannibal Valdimarsson
18. Anselm Gillström	67. Johannes Virolainen
19. Hans Gustafsson	68. O. Weikop
20. Magnhild Hagelia	69. Erling Wikborg

¹ Ej närvarande vid sessionen.

² Platsen intogs 31/7 av Gunnar Helén.

